Ø Fidler Thomas

festō 1754. 1755

l.

Schirek Holitsch

102. l.

A
SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK
PROGRAMMJA:

MÁRCIUS 13 . . SZOBOTKA IMRE

ÁPRILIS 3 . . FENYŐ GYŐZŐ

Fidler Anton
tisto

l.

Lykanemzromantika
210. l.

Fidler Anton

foto

Porten is dolgozik.

1856.

l.

Magyar Studio I.

20 l.

Leitch barátjával együtt kint festegettek a szabad természetben.

A hires olasz karnevált óhajtván látni, 1835-ben a bőjt első napjaiban Nápolyba utazott. Még Rómában összebarátkozott utitársaival -- két angollal -- akikkel Nápolyba érkezte után kirándulásokat tett a város környékén. Husvét hétig maradt itt de ekkor Rómába sietett, hogy tanuja legyen azoknak a fényes egyházi ünnepségeknek, melyek az örök várost husvétkor oly vonzóvá teszik. Elindulása véletlenül egy napi késedelmet szenvedett s ő már-már kétségbeesett, hogy a római husvéti ünnepségekről lemarad, de a sok bosszuságért kárpótolta az,

Fidler Anton

porto

1.

Magyar Studio II.

33. 1-

ZÁNSZ TÁRSASÁG

REND.

1923. január 17., szerda		1923. január 18., csütörtök	
r festők	57— 80/f	Külföldi festők	141— 160
li festők	121—140		1010, 1038
irök	180—189	Miniatürök....	190— 200/a
ka	231—252	Plasztika....	252/a— 260
.....	281/c—289	Ázsia	289/a— 304
n, fajánsz	411—440	Porcellán, fajánsz	441— 470
.....	535—554	Üveg	555— 580
arany ..	631—650	Ezüst, arany..	651— 700

	1923. január 22., hétfő	
50/c	Butor	921—1001
920		1039
		1045—1050

Az aukció vezetősége.

st

Fidler Henrik kőművesmester M.D.K.

Az egyik ajánló-jótálló kezese Thalherr Ferenc József-nek.

Schoen Arnold: A Thalherr építész-család eredete.

Műemlékvédelem 1967/2. 93. 1.

MDK

Fidler Ferenc kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Fidler Henrik kőművesmester M.D.K.

Egyik ajánló-jótálló kezese Thalherr Miklós István-nak

Schoen Arnold : A Thalherr építész-család eredete

Műemlékvédelem 1967/2. 93. 1.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II./94

Név: Fidler Heinrich Frantz

Foglalkozás: Kőnüves (Maurer)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1720. I. 19.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

M.D.K

FIDLER (FIEDLER), Johannes kőfaragó és stukkátor osztrák származasú, 1745-ben pozsonolgár

1759. Pozsony, jezsuita templom, egyik oltár építése

1767-1768. ho., két kőfaragó jegyzék

1768. ~~Bazin~~ Bazin, jezsuita ~~templom~~, rendházhoz két számlája

1769. Pozsony, jezsuita templom, stukkátor munkák

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 193.,
II. 19., 221. l.

MDK

Fidler János kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Ø Fidler János

gödöllöi születésü

40 éves kőmüves (1759).

A Mária-Besnyői szőlőkori templom romjai között találta meg azt a Mária szobrot, amely az e helyen épült új templom kegyszobra lett. A szobor a Máriacelli kegyszobor mintájára készült, fején koronával. A szobrocska 11, szélessége 4 cm.

Fludorovics Zsigmond:

Mária-Besnyő kegyhely.

Bp. 1909. 19–21. l.

évi december 13.-án.

miniszteri tanácsos

m.kir. pénzügyigazgató .-

Fidler János

gödöllői könnyes

XVIII. sz.

P. Bartal Ince:

Máriabesnyő története.

II. kiadás Esztergom,

1929. 38. l. 40. l.

MOBKR. 2584. sz.

Fenti részt vett a mária-besnyői lorettoi kápolna építésében 1759-ben s ekkor ő lelte meg a kápolna alapozása körben azt a csontból faragott állítólag XII. századbeli Szűz Mária szobrot, meg a késebb épült egy-templomnak legfőbb mai értéke.-

a kápolnáról

vármegye.

beregi kolostor alapfalai
lom.
om. (?)

.
mplom.
dó, templom.
gi templom.
om.
mplomrom (?).
om.
templom.

.
s-kolostor.
i templom.

pzat.
om.
mplom.
mplom
om.
templom.
n.
plom.

Fidler János

Gödöllői nultérni
könnivesegéd

l

P. Medgyesi Dezső:

Márrabesnyő kegyhely
története, Bp. é. n.

1. l. 2. l.

M E G H

az Istitutó di Ştudi Romani M
Országos Bizoţtsága / IX.Hőgyes Endre
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö
Tárgysorozat:
1, Az előkészitő bizotts
2, A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Fidler János

Könnvespallér

1759-ben a régi besnyői templom romjainak bontása közben akadt a Bold. Szűz 11. cm magas csontszobrára.

Chobotvác

408. l.

1948. IX. 22. Kossuth 16.05 /Sziné/.

Gondolatjel.

Nemet Tihamér, magyar származású építész

-Bár ritkábbe kerül szóbe a fantasztikus gondolkodás az épitészettől sem idegen.1874-ben az Amerikai Egyesült Államok fennállásának 100.évfordulójára például egy 300 méter magas tornyot terveztek,amelynek tetejére öt lift szállitotta volna fel az embereket.1947-ben Iszamo Noguscl,egy olyan hatalmas emlékmüvet tervezett az emberiségnek,amely még a Marsról is látható lenne.Az emberi arcnak csupán az orrát 1 kilométeresnek álmodta.1929-ben Hech Felix lakásokat tervezett New York hidjaira.Norman Bengerdis pedig egy lábon forgó népi étterem épitését kezdte meg,de a gazdasági válság miatt nem tudta befejezni.A példákat az Egri Galéria 40, a meg nem épitett Amerika cimü kiállitásáról vettem.Az igazsághoz hozzátartozik,hogy az egykori tervek egy része,azóta megvalósult. Nem is csupán ugy,ahogy az egyik barátom a napokban mondta,hogy nekünk is van felhőkarcolónk.Ugyanolyan hosszu, mint az Empaire State Building 102 méter.Tudniillik a Déli pályaudvar uj épülete,csak a földre fektetve épitették. A fantasztikus épitészetről Rózsefi Endre Chirstein Herveyt kérdezte.

-A frnacia épitészeti szaklap az Architertur Boudeur egy számot szentelt a fantasztikus épitészetnek.Ennek a számnak az utószavát Ön irta.Mi a véleménye a fantasztikus épitészetről?

-Csodás müvek keletkeztek,legyen az mondjuk a fővárosi postának az ugynevezett ideális palotája,hát az egy olyan remekmü,amihez képest kevés van.

-A fővárosi postahaháza egy kavicsokból összeállitott szürrealista palota.De nemcsak ilyen fantasztikus épitészet van. Az amit korábban fantasztikumnak tartottunk,az idő mulásával, a technika fejlődésével,megszünik fantasztikus lenni és akár meg is valósulhat.De ma is léteznek olyan fantasztikus tervek,amik egyelőre tökéletesen fantasztikusnak tünnek hatalmas vizen uszó tölcsérek,amelyek belülről lakások együtteséből állnak,gomba alaku házak,és más egyéb ilyen tervek,vagy mondjuk mint a magyar származásu Ionn Fidmannak a házrendszere,strukturázva épitette magasba az épitett házat, aminek a rendszere nem kell,hogy megszüntesse az alatta lévő szabad,már létező városokat.

-Tehát ez egy város fölé a magasba épitett második városról van szó.

-Pontosan.Amennyiben nem ilyen emberi jelentőségü,vagy a korával nem illeszkedik bele és csak utólag nőtt hozzá,ezek teljesen kilépnek az emberi számitásból és ezáltal borzasztóan fantasztikusnak hatnak.Hát minden fantasztikussá válhatik,

például ha egy tojást az ember 5 cm-re tesz a szemétől,akkor az teljesen fantasztikussá válik,és minden igy van az életben is,valamit most bontanak le,az épp olyan fantasztikus mint amit épp most épitenek.

-Tehát Ön szerint az épitészetben a fantáziának nagy jelentősége van?

-Annál inkább,hogy tulajdonképpen a köztudat,nagyon nehezen fogadja el a fantasztikusnak tünő dolgokat,és azt amit a század elején,vagy a mult száza d végén,vagy még azelőtt is terveztek,vas és üvegházakat ezek épp annyira fantasztikusnak és abszurdnak tüntek,oly annyire,hogy még az Eiffel toronynak ami jelenleg mindenki által ismert,és Párizsnak egyik dísze az mikor megszületett,akkor mindenki eltanácsolta Eiffelt hogy ez csak egy ideiglenes megoldás lehet az akkori nemzetközi xxxxxxxxxxxvásárnak a megoldásában.

-Ezek szerint a fantasztikus épitészet egy kicsit bele is láthat a jövőbe?

-Hát az volna az ideális,hogy a fantasztikus épitészet,ne legyen fantasztikus,hanem a jövőre gondoljon,olyan lehetőségekre,amelyekre nagyon nehéz gondolni máma,de mint a kutatóknak a tudományban itt is kell,hogy legyenek olyan kutatók,hogy az ember aztán praktikusan meg tudja oldani az emberiség részére.

Ö Fidli Sándor

épitész

Stül 1880. Győrben.

A pesti műegyetemet végezte 1905.

Kismarty Lechner J.

közlése

1955. nov. 23.

M.D.K.

FIDLER Joannes

murariorum magister

Oláh-Lugos (Krassó m.)

1952)

Művért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. 136.l.

lealáztatást és méltatlanságot szenvedjenek, s én ezek közé tartc
tekinteni vissza pályámra, mert (nem praetensiót, hanem tényt r
voltak a szabadság első leczkéje, megjelenésem előtt hirét sem hal
és ezért nem volt egyéb jutalmam, mint a folytonos megalázások
mint Vetter. Windischgraez külömben viselte volna magát irányor
jó, ha meg nem hallgat, úgy az Isten sem kivánhatja tőlem, ho
könyörögni, hogy legyen szabad karom és fejem erejével a ha

Fidler Károly
építőmester
Kassa 1769

l. Arch. Ert.
1916.
214. l.

ságot teljesen

kításáról, a nemesi kiváltságok és jobbágyság megszüntetéséről,
leendő egyesítéséről, — melyeket nemsokára (1848. április 11.)

szközölték e törvények visszavonását, mire a magyar nemzet föllelke-
FI SÁNDOR (315. ábra) harczias dalain fegyvert fogott az új alkotmány
adsereg nem bírt a lelkes honvédekkel s az oroszokat hívta be

Fidy Béla

építész

Szül: Almásiratos 1881

Oktevelet nyert: 1910

Nérjegyzműegyetem 6. l

T. 7091.

pterében az ostromlott WIZZEGRAD-ot
gyre felvezető úton ágyúkkal, ve-
képeznek csoportot, a FLVS DANV-
ok közlekednek, az előtérben pedig
eg tábora van. Felirata:

ENBVRG REHTER ABRIS EROBERTH ANNO DOMI 1595.

: A. DIE SCHANZ DO MAN DAS SCHLOS
fejezése: F. DER GROSER MARCH MAROS

34 cm.

53-902-
902-5.

M.D.K.

Fidus

Tell: "Mouche halála" c. versét illusztrálta.

Magyar Salon, Bp. 1896. okt. hó. 26. kötet
179. lap

M.D.E.

Fidus /?/

"A felhőember" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1896. április hó. 25. kötet
81. lap

Fieber Béla muzós-festő

Nonlogi: A Vasas képzőm. körök orsz. kiáll.

Népszava 1955. márc. 31. 83 évf. 76 n.

61.

FIDLER, Ignaz festö

17~~97~~ Pozsony

An 1998. 242.

pozitív: brómezüst, 12x17 cm. OMvH ltsz. 169
negatív: zselatinos szárazlemez, 13x18 cm. OM

Girált [Giraltovce; Sáros vm]
Ev. templom, két terítőszegély, vörös hímzésse
1904
pozitív: brómezüst, 12x16,5 cm. OMvH ltsz. 1
negatív: zselatinos szárazlemez, 13x18 cm. OM

Gombosszentgyörgy [*Szentgyörgy*, Jur, Huboš
R. k. plébániatemplom
1904
pozitív: brómezüst, 12x17 cm. OMvH ltsz. 550
negatív: ??? OMvH ltsz. 97988

Gombosszentgyörgy [*Szentgyörgy*, Jur, Huboš
Hímzett úrasztalkendő Szentgyörgy környékér
1904
Pozitív: brómezüst, 17x12 cm. OMvH ltsz. 168
negatívszám: ??? OMvH ltsz. 97744

Gölnicbánya [Gelnica; Szepes vm]
R. k. plébániatemplom, belső a szentély felé
1904
pozitív: albumin, 14x18 cm. OMvH ltsz. 7846

FIDLER, Johann bőfaragó

1762 Pozsony, dóm

An 1998. 242.

Garamszentbenedek [Hronský Baňadik; Bars v
Bencés templom és kolostor, Koháry István epi
síremlék 1909
1909-1910
pozitív: celloidin, 12x17 cm. OMvH ltsz. 1937

Garamszentbenedek [Hronský Baňadik; Bars v
Bencés templom és kolostor, Szent vér ereklye
kereszt
1909-1910
pozitív: brómezüst zselatinos, 12,5x18 cm. OM

Garamszentbenedek [Hronský Baňadik; Bars v
Bencés templom és kolostor, a plébánián talált
1909-1910
a./ Kehelytakaró
pozitív: celloidin, 12x16 cm. OMvH ltsz. 1938
b./ Stola, süveg, kesztyű
pozitív: celloidin, 12,5x17 cm. OMvH ltsz. 19

Gecefalva [Kecel'ovce; Gömör és Kishont vm]
Ev. templom
1906
negatív: ???? OMvH ltsz. 97920

Fidy Béla, épitész

M.D.K.

a Kongressus Végrehajtóbizottságának tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 18.old.

FIDY Béla, Nemesosói építész

1923-25: Pénnigyigazgatás épülete

Juhász István: Kecskemét varos ept.
Kecskemét, 1998. 200.

1966 Szombathely, Gyermekotthon foglalkoztató: Mázas kerámia,
1967 Székesfehérvár, Trade Union HQ: Mázas faliplasztika, 15 m^2
1969 Szombathely, Művelődési Ház: Mázas faliplasztika, 15 m^2
1972 Kazincbarcika, Városi Kórház: Mázas faliplasztika, 12 m^2
1975 Budapest, Corvin tér, Gimnázium: Mázas faliplasztika, 15 m
1981 Székesfehérvár, Velinszky László Általános Iskola előtti játsz
m

Nyíregyháza, lakótelep: Mázas plasztika, csobogó, 100x80 c

Egyéni kiállítások:

1962 Veszprém, Bakony Múzeum
1964 Gmunden, Ohusorg-ház
1966 Bécs, Iparművészeti Múzeum
1976 Köln, Galerie Am Heumarkt
1977 Aschaffenburg, Jesuitenkirche (Városi Múzeum)
1978 Balatonfüred, Iparművészeti Bolt
1979 Brüsszel, Galerie Le Main
1980 Budapest, IDEAVári Galéria
1981 Varsó, Magyar Intézet
1982 Budapest, Dorottya utcai Kiállítóterem
Sommerhausen, Galerie beim Roten Turm
Voorburg, Swansteyn (Városi Múzeum)
1983 Budapest, Csók István Galéria
Gmunden, Galerie Gewürzstube
Uzés, Galerie Le Labirinthe
1984 Hamburg, Am Koppel
1986 Budapest, Csók István Galéria
1990 Oberburg, Városi Múzeum
1991 Oberburg, Városi Múzeum

FIEBER Béla

A Csokonai Művelődési Ház
tisztelettel meghívja Önt és barátait

Fieber Béla

festőművész

kiállításának megnyitójára
1999. november 24-én 17 órakor

A kiállítást megnyitja:
Dr. Mezei Ottó
művészettörténész
és
Jáki Ferenc
költő

A kiállítás megtekinthető:
1999. november 23-tól december 18-ig
1153 Budapest Eötvös u. 64-66.

Megközelíthető:
a Mexikói úttól a 25-ös autóbusszal,
a Bosnyák térről a 70-es busszal.

Meghívó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

GANZ M
1065 OKT 15

Fieber Béla

1021

Fieber Béla: Tanulmányfej.

Szocialis
brigádvez
értekezl

A termelési tan
előtt a szocialista
tók értekezleteket
Az értekezlet tár
Ez év hátralevő feladatai alapján a brigádok IV. negyedévi vállalásainak kialakítása.

A brigádok munkafegyelmének értékelése 1965. január 1-től augusztus végéig terjedő időszakra.

A SZOT 38/1965. (V. 29.) számú: „Szocialista címet elnyert brigádok és tagjaik erkölcsi elismeréséről, a több fokozatú brigádplakettek, brigádjelvények rendszeresítéséről" tárgyú határozat ismertetése, valamint a határozat végrehajtásával kapcsolatos helyi teendők.

eredményre ja

Hengerfejből a második negyedévben 2659 szerepelt a programban, és legyártottak 2667 darabot. A harmadik negyedévben 4103 volt előirányozva — elkészült 4085 darab. Hengerpárból első negyedévben 257 darabot gyártottak — áprilisban beérkezett a csepeli jóminőségű anyag, és ennek az eredményét a második negyedévben már érezhettük. A III. negyedévben 1184 darab hengerpárt gyártottak.

A program pontosan előírja, hogy mennyi alkat-

K. M.: Nem igaz, maga ajánlotta fel önként.
özv. B. I-né: Kérte a kamatot. A pénzre azért volt szükségem, mert tűz volt a lakásomban.
K. M.: Nem kértem kamatot, és nem tudtam a tűzről.

A vizsgálat ezeket a jegyzőkönyveket vette fel. A kerületi ügyészség, mérlegelve K. M. eddigi tiszta múltját, nevelő célzattal visszaadta a gyári Társadalmi Bíróságnak az ügyet. A Társadalmi Bírósági tárgyalás bizonyos fokig módosította a képet.

A felszólalók elsősorban K. M.-et védték. C. I.-né a következőket mondotta: *Hat éve vagyok itt, özv. B. I.-nét az*

Fieber Béla MDK

Szőlőhegy, temp.

Játszótéren munka után, temp.

Műcsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Fieber Béla

Képekkel szerepel az alábbi
tárlaton Debrecenben

Bánszki Pál: A Képzőmův. Körök
VIII. orsz. kiállítása

Népművelés 1969 VII. sz. 32 old.

Fieber Béla

Említve

Leskovar Jenő: Döntött a zsúri
Gaur-Návrag Dolgozát Lepje, Bo.
1970. sep. 18

Fieber Béla a Gauz-Mávag dolgozója egyik munkájával (Uj város születik) az ujromantikus irodalmiasság utvesztőjébe keveredik, a Jozsefvárosi Művelődési Ház képzőművészeti körének jubileumi kiállitásán

Péter Imre: Művelődési házak jubileumi kiállitásai

Népművelés 1970/5 45 old.

Fiebert Béla, festő MDK

A vasasszakszervezetek szakköreinek kiállításán szereplő tehetséges amatőr festő.

P.J.: Jegyzetek kiállítások ról

9. l

Népszabadság, bp. 1960. nov. 18.

Fieber Béla

Egyre több határozott egyéni hang jelentkezik képein

Bajnoki Pál: A képzőművészeti körök VIII. országos kiállítása.

Népművelés 1969/7 33 old.

Fieber Béla, amatőr grafikus

A Budapesti Történeti Múzeumban a vizuális művészeti hónap alkalmából megrendezték az amatőr képző- és iparművészeti körök kiállítását. — A kiállítás legszimvonalasabb munkái nagyrészt grafikák. Különösen kiemelkednek Bánai András, Fieber Béla színezett fotográfikái. [említve].

Pasqualotti Zsófia: Egy amatőr kiállítás kapcsán.
Népművelés, 1984. júl. 12-13-old.

mdk

Fréber Béla

Tájképe a kiállításon

Rajcs István: Látogatás a vasas festők kiállításán
Népművelés, 1958, 12.sz. 31l.

Fieber Béla, /Budapest/, amatőr grafikus

A XI. országos amatőr képző- és iparművészeti kiállítás a diósgyőri Vasas Műv. Központban látható. A kiállítás megnyitója után átadták a díjakat. A grafikai kategóriában jutalmazták: Sebők Alajos /Bpest/, Dobossy László /Ózd/, Varga Emma /Bpest/, Lőrincz László /Kecskemét/, Balanyi Károly /Kecskemét/, Fieber Béla /Bpest/, és Zombori József /Miskolc/.

sz.-: Amatőrök szeregszemléje.
Déli Hírlap, 1981. jún. 8.

Fieber Henrik, művészeti író

Varga Vera: a Roth Miksa Üvegmúzeumról.

Fieber Henrik: Üvegfestészet: ... egyetemi katedrákon ülőket megszégyenítő műtörténeti és művészeti intelligencia, művészetének ékesen beszélő akadémikus szószólója, mesterségének szerelmese, rajongó lélek, szóval középkori céhmester."

Művészet, 1989., január, 16-old.

FIEBER, Johann, narancsi árvatanegéd

J.F., Tischlergeselle, 4 éves lánya meghalt. (1833, 7299.)

Preßburger Zeitung
(Gentner)

FIEBER, Johann, pozsonyi asztalossegéd

J.F.,Tischlergesell,
4 éves lánya megh. 1833, 1299 l

Pr.Z.

P.S.

MDK

Fieber Henrik

Szfvi Ipm. Biz. Magyar Iparmüvészet. 1914. 279.l.

A MŰEMLÉK-RESTAURÁLÁS PSZICHOLOGIÁJA.

IRTA: FIEBER HENRIK.

I.

Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a művészet szent nevében — fejbeverések következnek; ha pedig e gyülekezés a művészi stílusok érdekében kerekedik, biztosan bábeli zűrzavar és széjjelfutás lészen a vége. Mert ne adj Isten, hogy művész és nagyközönség, építész és esztétikus, főként klérus és szakember, no meg akadémiák és művészcsoportok e téren egy húron pendülnének. A leghevesebb vita tárgya még ma is a művészi problémák között a stílszerű alkotás, restaurálás, vagy pontosabban szólva a stílegység és stíltisztaság legalább is nálunk, Szkitiából kigyüttek között. A Lajtán túl már kevésbé, sőt alig-alig hallatszik egy őslény vagy Spiessnek ellenkező szózata. Nálunk azonban még ma is túlzott önérzettől duzzadó hivatalos jelentések jelennek meg, amelyekben erős hangsúlyozással és aláhuzással van kiírva, hogy ezt vagy azt a román, csúcsíves műemlékünket stílszerűen restaurálták, felfrissítették, kiegészítették. Hírlapok nap-nap után benső megelégedéssel nyugtatják meg a régi emlékeken csüngő honfikebleket, hogy valamely nemzeti büszkeségünket korhű stílusban örökítették meg. Ankétek ülnek össze, amelyek komolyképűséggel jelentik ki, hogy Rákóczi emlékét mi, a XX. század emberei csak barok stílusban örökíthetjük meg, amelyben Rákóczi is élt és lehelt, bár a főkuruc szónok Thaly nem tartotta magára nézve kötelezőnek, hogy Rákócziról írt műveit barokkori magyarsággal írja meg. Hivatalos testületünk, a Műemlékek Országos Bizottsága még ma is a stílszerű restaurálás és kiépítés büszke piedesztálján díszeleg a hon jobbjainak örömére. A klérus pedig hipnotikus megrögzöttségben rajong a tiszta román és gót stílusú templomokért s jobb ügyhöz méltó aggódással és lelkiismeretességgel kutatja templomainak stílegység tekintetében való szépségfoltjait. Szinte szivet megindító jelenet, mint tudnak panaszkodni, sopánkodni, sőt jajongani, hogy az istentelen barok- és copf-kor mennyire elléktelenítette román vagy csúcsíves templomaikat. S ebbeli művészeti kesergésükben hatalmas megerősítést nyernek műemlékeink egyik neves restaurátorának és még nevesebb műépítészének magatartásában, akit borongó lélekkel láttam a felvidék egyik csúcsíves műemlékének barokoltárai felett töprengeni s szinte karhatalommal kellett őt megakadályozni, hogy a művészet eme „kinövéseit, fattyuhajtásait" szent buzgalmában ki ne dobja a stíltisztaság szent nevében. Mert így állunk ám, drága véreim. Még művészeti életünk vezetőinek fejében is egyiptomi sötétség dereng e fontos kérdésben s azért mérhetetlen károkat okoznak a laikus nagyközönség szemében élvezett óriási tekintélyüknél fogva. Nem csodálkozom tehát, midőn a klérustól leveleket kapok, amelyekben ilyenek olvashatók: „Templomom román vagy csúcsíves, azért stílszerű, tiszta román vagy gót oltárt, kelyhet stb. óhajtok, amely a művészet szabályainak minden tekintetben megfelel." — „Nem szeretném templomom restaurálását kontár kezekre bizni, mert szép műemlék gót stílben; kérek tehát oly művészt, aki a gót stílusban teljesen jártas, hogy a gót stílus szigorú szellemében járjon el." — „Templomom — szakértők szerint is — elsőrendű csúcsíves műemlék: ám nagy baj, hogy csúf barok-berendezés éktelenítí el; életem leghőbb vágya, hogy helyükre stílszerű oltárokat szerezhessek."

No persze, hogy persze! Minden valamire való kézikönyvben, természetesen annálinkább vastag és testes szakmunkákban, meg vagyon írva, hogy az esztétika örök törvényei, meg akadémiai placettel ellátott foliánsokban megolvasható, hogy a stíltisztaság elve szerint minden épület, következőleg minden templom is összes berendezési, díszítési tárgyaival egyetemben egy és ugyanazon stílus formái szerint terveztessenek, készüljenek és őriztessenek meg. Ha tehát ezen egységes stílus későbbi munkák, toldalékok, pótlások révén megzavartatott, főként ha a minden lebecsülést és átkot megérdemlő (?) barok- és copf-stílus hóbortos alkotásaival éktelenítttetett el, a restaurálás feladata, hogy a régi

A műemlékrestaurálás pszichologiája.

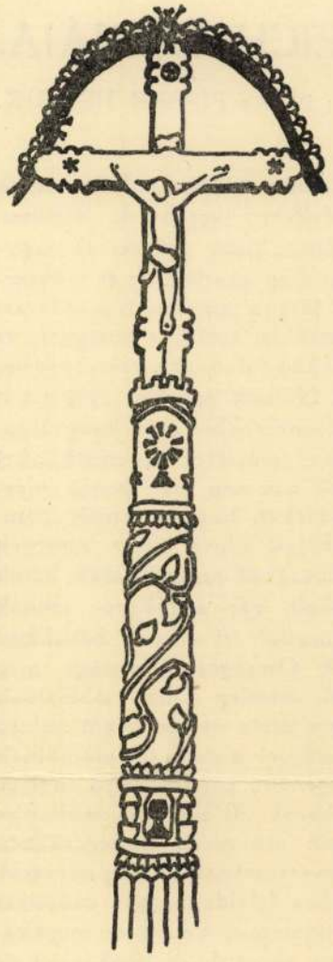

DERECSKEI FESTETT FAKERESZT.

stílegységet, megfertőztetett stíltisztaságot eredeti makulátlanságában visszaállítsa s mindazt kivesse, ami ezen legfőbb művészi elvet századok folyamán elhomályosította vagy megzavarta. S ha sikerül e nemes törekvés és a műemlék vagy templom eredeti csupaszságában vagy „korhű" pótlásaival emelkedettebb hevülésre készteti a művészet ezen puritán rajongóit, ha felavatáskor a miniszter vagy polgármester, felszenteléskor a püspök vagy a derék, sokat fáradt plébános ékes rígmusokban zengheti a stílszerű restaurálás fényes eredményét: minden jótét lélek összhangban dícséri az Urat, aki ezt a szép napot reánk deritette. Néha közben ugyan kis összekülönbözések szoktak lenni élőszóval, irásban és lepocskondiázásban a stíltisztaság és stílegység táborában, ha esetleg a kaján sors a régi megszentelt stílusok fészkébe már belerakta a kakuktojását, t. i. ha pl. román és gót stílus máris törvénytelen együttélést folytattak a szorosan kanonizált korban is, mert akkor ember légyen, aki a stíltisztaság pallosával kettévágja a gordiusi csomót: vajjon a legrégibb rész stílusa szerint — mely esetleg román — vagy a legkiterjedtebb stílus alapján — mely történetesen gót — történjék-e a restaurálás? De erre is van — hála a magyarok speciális Istenének — bevált recept: „a világi műemlékekhez inkább illik a román, egyházíakhoz a csúcsíves stílus; az a királyi hatalom erős kifejezője, ez az egyház égbetörő szellemének szignaturája". Ne méltóztassanak hinni, hogy rossz tréfát üzök; igy vagyon ez megírva egy miniszteri beadványban; irója pedig egyik elsőrendűnek vallott műépitészünk. Ám ha én eléggé jól diagnosztizálom a hazai klérust, annak javarésze nem a gótikához szít, hanem a románhoz, amely a diadalmas kereszténység első honi korszakának stílusa; míg a német tagadhatatlan inkább a gótikába szerelmes. Mi legyen most már a jeles műépitész abszolut biztossággal felállított tételéből és, ó, Műemlékbizottság, meg Képzőművészeti Tanács, hol lelsz tanácsra e fogas kérdésben: román-e vagy gót?

Lássuk a történelmi folyamatot, talán kiokosodunk. Eddig nagy átlagában az volt a szokás, hogy ha régi műemléket restauráltak, rendszerint a stíltisztaság elve szerint jártak el, különösen áll ez a gótikus nyomokat rejtő templomoknál, ha utóbb a barok teljesen átépitette is. A győri székesegyháznál pl. elegendő volt a szentély falában felfedezett néhány románkori csökevény, hogy most az egész templom, legalább is külseje, román stílusban restauráltassék. A merőben barok-templomokban még hagyján, azokat Isten nevében még eltűrik, bár szivük legbensőbb rejtekében ki nem mondott fohászok emelkednek az egek Urához, hogy valamely elemi csapás képében mentse meg a hont ezektől a „hagymatornyos, hétszergörbülő szentszobrokkal telt istenes báltermektől". Mert hiszen annyira ma már valahogy vagyunk, hogy a legvadabb puristák sem merik nyiltan felemelni szentségtörő kezüket a gótikánál ifjabb stílusok alkotásai ellen, ha mint befejezett egész vagy önálló művek jelentkeznek. Míg azonban a legselejtesebb és legjelentéktelenebb román vagy gótikus emlék lázba hozza a puristákat és restaurálásukra csőstül hull az áldás, addig a reneszánsz, főként a barok-műveknél alig csurran-cseppen és csak kényszeredetten, ímmel-ámmal áldoznak reá vagy foglalkoznak vele.

A műbarátok kisded seregében és a műértők kiterjedt birodalmában — mert ki nem műértő minálunk? — szent és megdönthetetlen művészeti elv a stílszerű, stíltiszta,

egységes stílusú restaurálás, kiegészítés, amelynek helyessége, okszerű volta felett kételkedni, vagy pláne gondolkozni, még álmában sem jut eszébe senkinek sem. Legalább ilyen egységes közhangulat lengett innen-onnan vagy hatvan éven át Európa összes hivatalos berkeiben és műkedvelő virányain. S ekkor feltámadt a mindig ellenmondó szellem, az egységes harmóniákat nem kedvelő örök tagadás, amely ezúttal nem Lucifer képében zavarta meg a stíltisztaságon csüngő jámbor kedélyeket, hanem egyenesen vallásos forrásokból csergedezett elő a minden eddigit felbolygató irányzat; a beuroni bencések, a német katholikusok főembere, Reichensperger és a lutheránusok egyik korifeusa, Gurlitt műtörténész kezdték ki a már-már dogmatizált művészeti elvet, a stílszerű, stíltiszta restaurálást. Az utóbbi húsz évben pedig egyenesen fergeteggé hatalmasodott az ellenkező vélemény, amely külföldön már minden vonalon uralomra jutott és a puristákat kiszorította biztosnak vélt váraikból. Még a laikus világ is gondolkodóba esett az immár erőssé vált antipurista tábor érveire s ma már minden művészeti kor terméke elvben egyenlő értékelés alá esik s restaurálásokor a stíltisztaság elve csak ott érvényesül, ahol igazi szakemberek befolyásukat nem érvényesíthetik, hanem egyes rövidlátó műbarátok és egy stílus béklyóiba beleszorult művészek ízlése döntő.

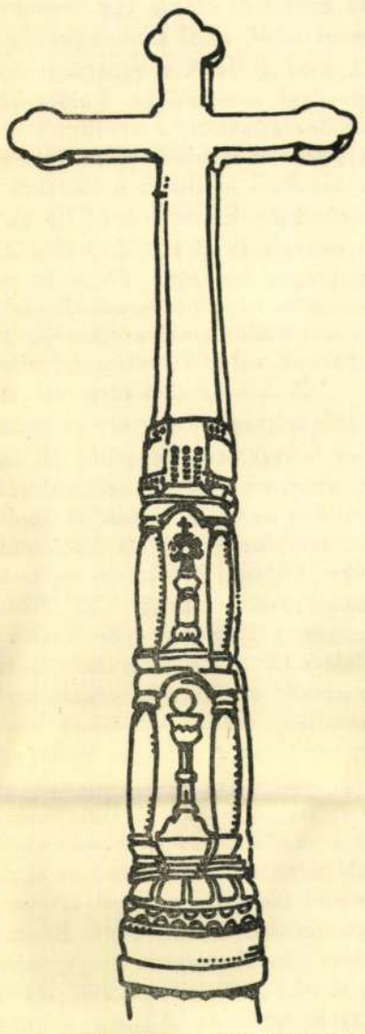

HOLLÓKŐI FESTETT FAKERESZT.

E helyes eljárási mód ellenére az antipurista-táborban sem tagadja senki, hogy a legideálisabb állapot az lenne, ha minden — mondjuk — műemlék, minden művészi alkotás egyazon egykorú stílusban alakulna ki s minden legapróbb részletéig a teljes bevégzettségéig mintegy egy alkotó kéz munkája lenne. Ez elméletileg, a gyakorlati megvalósulástól elvontan, a legeszményibb felfogás. Ám mint látni fogjuk, ennek az elvnek vaskövetkezetes keresztülvitele sohasem történt meg, sőt még ma sem lehetséges. Az iskolás filozófia elve a: posse ad esse non volet conclusio, itt csattanós bizonyítékot kap. Soha sehol a világon még nem volt tiszta stílegység. Más, ha nem állítjuk élére a kérdést s megelégszünk bizonyos általánossággal. De akkor a puristák elve máris megdőlt. Megengedjük tehát, hogy, ismételten hangsúlyozva, elvi szempontból, értelmi szemlélődésre — s erre mily kevés ügyet vetett a legszebb korok művészete is (!) — az egységes stílusban tartott műalkotás felette szép; és ha ez a stílusbeli egység későbbi korok hozzáadása, átalakítása révén elveszett, ha a barok- vagy copf-korszak a román, gótika vagy reneszánsz magános harmóniáját megbontotta, mindenképen sajnálatos és szívből fájlalandó eset. Ezt minden borongó purista szív megnyugtatására és igazságérzetünkből kifolyólag megengedjük, elismerjük és aláírjuk. Ne vádoljanak túlzással. Ebben a puristákat követni se kedvünk, se ízlésünk. De ha a valóság terére lépünk, ha olyan templom, palota, vár, városháza stb. művészi helyreállításáról, kijavításáról, továbbképzéséről esik szó, amelybe egy későbbi kor de facto belehelyezte a maga műalkotásait, a purista elvnek a stíltisztaság nevében elkövetendő vagy elkövetett purifikációit égbekiáltó bűnnek kell tartanunk. Mert hiszen ezekben az esetekben nem kontárművek eltávolításán kell határoznunk, hanem rendszerint elsőrendű, vagy legalább is époly művészi értékű alkotásokról, mint az épület eredeti részei s igen gyakran műtörténelmileg elismert nagy mesterek műveit szórják ki

A műemlékrestaurálás pszichologiája.

az épületből csakis egy elvont elv kedvéért. Ezt az egyenranguságot ugyan nehéz nálunk megértetni, ahol tankönyvek és művészek a mult század hisztorikus iskolájának elfogultságával hirdetik a reneszánszon innen levő korok művészi értéktelenségét és értelmetlen gúnnyal ostromolják különösen a barok-kornak csodás lendületű alkotásait. Ha nagyközönségünkben a baroknak megértése és szeretete ismét meggyökerezik, könnyebb lesz a puristák romboló munkáját megakadályozni. Mert hisz a stiliszta-harcban elsősorban a barokról és ifjabb hajtásairól van szó. Szabad-e ezen stílusok alkotásait a stiltisztaság molochjának feláldozni? És ha meghoztuk ezt az istentelen áldozatot, vajjon nyer-e vele a művészet; el tudják-e érni a régi korokban tervbe vett, de ki nem képzett stílegység szépséges hatását? Nem hisszük. Éppen azért az összeroncsolt, lekopasztott, kifosztott műemlékek előtt tetemrehivást kivánunk a stílegység és stiltisztaság híveivel szemben és két vádat emelve ellenük, kérdezzük: mit veszitünk a stilszerü restaurálásnál és mit nyerünk vele? Itélethozatal előtt megvilágitjuk mindkét kérdést.

A kérdés első része szinte naivul egyszerű. A stiltisztaság nevében elkövetett ikonoklasztaság révén elvész minden, ami a gótikánál ifjabb, nálunk elsősorban a barokkor művészete. Vegyünk pl. egy gyakorlati esetet. A pozsonyi dómot nagy lelkesedéssel és áldozatkészséggel restaurálták. A gótikára esküvő restaurátor természetesen kitessékelt minden barok alkotást. A főoltárt lerombolták, a felette álló Szt. Márton szobrot pedig a templom mögött állitották fel. Donner nevével még a szakember sem mert elbánni. Különben valószinűleg az ócskavasas zsidó kezére került volna. (Mellékesen megjegyzem, hogy a Műemlékbizottság most a szobrot visszahelyezi eredeti helyére.) Egy az ezer közül. A barok-oltárok százai pusztultak el, kerültek tűzre; elsőrendű falfestményeket meszeltek be s festették át Storno-stílű fogyatékosságokkal; muzeális értékű oltárképek kerültek potom áron régiségkereskedők kezére; megszámlálhatatlan, csodás extatikus lendületű szentszobrok (puristák szerint „hétszergörbülők") gyóntató- és szószékek, kórus- és egyéb padok, ajtók, orgonaházak (újabban az egyetemi templombeli van veszedelemben), szentélyrácsok; kocsiszámra gyertyatartók, ereklyevázák, kelyhek, szentségmutatók, miseruhák kerültek dobra vagy lomtárba. A puristák szemében ez a vandalizmus elsőrendű művészeti eredmény volt, mert szerintük a barok művészietlen, izléstelen elkorcsosodás; az egyháziak szemében pedig egyháziatlan, nem komoly, világias, színházias. Míg nekünk szivünk vérzik az elkallódott és elpusztitott műkincsek után; ők önérzetesen dicsekednek herosztráteszi művükkel. Nem is lehetett volna a stiltisztaság elvét következetesen megvalósitani, ha bele nem evődik és maródik az emberek lelkébe a román-gótikára esküvő történelmi iskola harci kiáltása: a reneszánsz már gyanús, a barok leromlás. Akinek azonban művészeti skálája nem két vagy három oktávos; aki nem filozófiai, nemzetiségi, szociálpolitikai, felekezeti korlátoltság szerint tanulmányozza és értékeli a különböző stílusokat, hanem belső tartalmuk és kifejezésmódjuk tökéletessége szerint becsüli meg: annak elborul a lelke a XIX. század vakbuzgalmán. És lassan-lassan bár, kezd már leszüremkedni a gondolkozó, méltányos agyakból főiskolai katedrákon, lapok, könyvek révén a nagyközönséghez is az igazság: minden stílus elvben egyenlő értékű és mint korának hű kifejezője, jogosult; művészi értéke pedig művészi képességétől és eredményétől függ. Ha pl. Rómát megfosztanák barok emlékeitől — pusztasággá válnék és a kereszténység büszke alkotásainak jó része vagy fele porba hullana. A barok pusztitása tehát művészeti csapás, szerencsétlenség; vad következetessége pedig valósággal elemi csapássá növelte. Mert igazság szerint a következetes purizmus hadat izent és izen a műtörténelem egyik elvakitó fényben ragyogó korszaka ellen, amelynek műveit elsőrendű, öröknevű művészek és zseniális mesterek, iparosok hozták létre. A barok-kor fénykora a műtörténelem első lapjainak keretében foglal helyet.

Eszünk ágában sincs tagadni, hogy a XVIII. század hasonló gondatlansággal tüntette el a román-gótika-reneszánsz művészi alkotásait. Átépitések, renoválások, kibővitések alkalmával a nemes régi formákat saját izlése és stílusa szerint átöltöztette; gótikus bordázatok remek hálózatát, pillérkötegek elegáns nyulánkságát barok stukko-rétegekkel

fedte el és zömökitette meg. Ez is siralmas eljárási mód volt, de legalább nem öntudatos, egészen naiv; mindenekfelett és előtt pedig rendszerint szükségkövetelte átalakitás, diszités és berendezkedés, amikor a régi elkopott, elvásott, elkorhadt, s új diszbe kellett öltöztetni a még erőteljes, architektonikus részeket. A barok soha régi műtárgyat ki nem vetett, csak hozzátett, új szükségleteket elégitett ki, szükség szerint átdolgozott, vagyis alkotott, de nem pusztitott, mint a puristák. Ez pedig szinte elrettentő különbség! Hogy pedig a régi ember a saját kora izlését és stilusát érvényesitette, nem pedig elmult, kiélt, továbbfejlesztésre alkalmatlan formákat, abban csak mélyenjáró pszichológiai érzékéről tesz tanúságot.

A puristák már maguk is megrökönyödtek a stiltisztaság elvének borzasztó következéseitől, azért újabb restaurálásoknál mégis csak némi kiméletlel járnak el az újabb eredetű műtárgyakkal szemben, különösen, mint már érintettük, ha nem állnak útjában a stilegység elvének, vagyis az egész épület pl. barok-stilű. Nem mintha elismernék művészi értékét, hanem mert az ilyen stilű alkotás nekik Hekuba; miattuk történhetik vele bármi, egységesen restaurálhatják — barokban. De csak sejtsenek valami irásbeli feljegyzés alapján egy kis román oszlopfőt, gót bordázatot vagy a legprimitivebb, esetlen, merőben visszataszitó falfestményt, nem menti meg kutató vakdühüktől semmi a megsejtett ősiség fölé boruló barok stukkaturt, szobrászművet, falfestményt. Hangzatos műtörténelmi slágerek cimén lekerül róla minden, mig végre pl. valamely gyönyörű műmárványos, aranyban csillogó templom falán elénk mered a legkontárabb szobafestőmunka a XII—XIV. századból, amit esetleg most még üveglap alá is helyeznek megőrzés végett. A templom fala pedig azt a benyomást kelti, mintha egy részéről a vakolatnedvesség folytán levált volna. Mert hiszen a puristák szemében nem az esztétika a fő, hanem a műtörténelem; nem a szépség, hanem a tudomány; nem az élvezet, hanem az elv. Ha azonban román vagy gótikus épületben barok-rokoko berendezési vagy diszitő tárgyak vannak, azt elsőrendű helyeken még csak meghagyják, de kisebb, falusi templomokból feltétlenül kihordják. Ez a prakszis még mai napig is, midőn pl. a tajói templomnak nem nagy igényű, de mindenképpen poétikus, helybeillő barok oltára helyére a Műemlékbizottság „stilszerű" gót oltárt igért a templomban talált Ker. Szt. János faragott fejéért. Ez az áldatlan, pusztitó hadjárat folyik hivatalból és folytatják sokszor azok, akikre hivatalból a műemlékek őrzése bizva van nálunk, és sok helyt egyebütt is. Pedig mindenképpen számot vessen lelkiismeretével az, aki valamely templomból vagy épületből stukkodiszeket, freskókat, oltárokat, padokat, bútorokat ki akar vetni, vajjon annyira értéktelenek-e; és egy, a mainál ezerszer műértőbb és iparilag is művészibb kor alkotásait pótolni fogja-e a mai selejtes gyáripar?

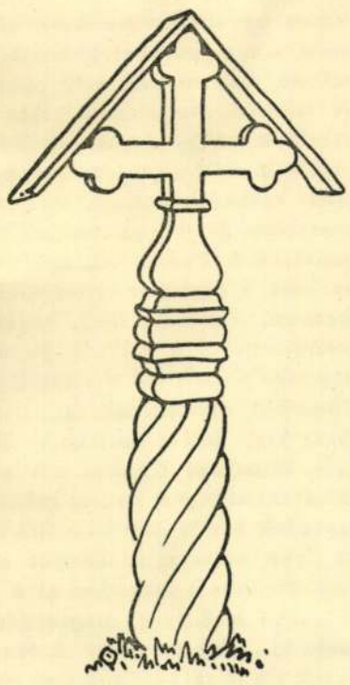

TARDONAI FAKERESZT.

A művészek — itt elsősorban állami tanintézetekben patenst nyert műépitészekről van szó — rendszerint művészi szempontból gyülölik és üldözik a barok s egyéb stilusokat; a klérus állitólagos világias zamatja miatt idegenkedik a gótikán kivül javarészt minden egyébtől. Ez előbbieknek hivatalos tekintélyük nagyobb; az utóbbiaknak lelki meggyőződésben gyökerező hatalma félelmesebb. Ausztriában nemrégiben ádáz harc dult a klérus és az ottani műemlékbizottság között; a harc heves voltát jelzi, hogy még a püspöki kar is a harcosok élére állott. S valljuk be, a klérusnak részben igaza volt, s az ottani bizottság állásfoglalása teljesen művészi-

A műemlékrestaurálás pszichologiája.

len, anti-modern szellemű. A klérus élesen látó és szellemes része kitalált egy harci kiáltást, amely végigzúgott vagy egy éven át püspöki konferencián, esperesi gyűléseken, Katholikentagon, napilapokban, folyóiratokban, feliratokban, tiltakozó összejöveteleken: die Kirche ist kein Museum und keine Rumpelkammer! Az utolsó különösen alkalmas hadijelszóvá nőtt. Nálunk is felkapták néhányan, de általános művészi részvétlenségünkben propaganda nem lett belőle. Ellapult. Csak általában akarjuk jelezni az osztrák Centralcommission tudománytalan álláspontját, amely a vihart felidézte: annak felfogása, hogy minden műemlék lezárt fejlődési produktum, amin változtatni nem szabad. Tehát minden marad, ahogy tizennyolc századon át kialakult. Ha rászorul, stílusának megfelelően restaurálták. Újabbat bevinni tilos. A Centralcommission ott vétette el a dolgot, hogy egész sorát a napi rendeltetéssel bíró műemlékeknek nem mint élő, most is fejlődésre képes szervezetet tekintette, hanem quasi múzeumokba elraktározott és számozott műtárgyat, melyekhez hozzányúlni tilos. Eltekintve a jogilag helytelen felfogástól, mintha a műemléki törvény folytán a műemlékek használhatósága, rendeltetése feletti jog is átment volna a tulajdonostól a bizottságra, ugyancsak ellenmondásba keveredik, mert ha joga volt a gótikának román templomba beleépítkezni és díszíteni; ha ugyanez áll a barokról, miért szünnek meg e jogfolytonosság a mi időnkben; miért volna tilos a mai kultuszigényeknek megfelelően újabb kiegészítést, pótlást, újabb berendezési tárgyat bevinni? Egy templom, városháza, palota, kastély, mely használatban van, nem múzeum; lomtár nem lehet. Azért jogos volt a klérus harca. Midőn azonban a háttérben settenkedő puristák, felhasználva a klérus harcias hangulatát, purifikáló eszméiket akarták bele oltani a nagyközönségbe, hogy a templom igenis nem múzeum, nem lomtár, tehát ki a barok stb. toldalékokkal, akkor gonoszul visszaélt a helyzettel, s a harc alapgondolatát meghamisította. Igaz, hogy a klérus egy része ezt is szívesen fogadta, csakhogy az utált baroktól megszabaduljon. Ma az osztrák klérus előtt minden barok felszerelésű csúcsíves templom Rumpelkammer, ahol jó lesz mielőbb rendet teremteni és tisztogatni. A mieink közül is nem egynek titkos szíve-vágya. Már pedig azon elkárhoztatott barok-részeket az ősök nem múzeális célzattal állították bele az esetleg román vagy gótikus templomokba, hanem épp úgy a barok, mint a román-gót részek ugyanazon vallásos lelkületnek, ugyanazon keresztény áldozatkészségnek tanúi, mely a régi korokat hevítette; rendeltetésük nem műtörténelmileg oktató, nem múzeális célzatú, hanem valamely szent célnak vannak szentelve, aminek javarészt ma is kitűnően és teljesen megfelelnek. Azok a templomi műtárgyak, a vallásos művészet termékei, amelyek annyi nemzedék vallásos érzületének felkeltői, ébresztői, hordozói valának; amelyek előtt annyi század hívei vallásos lelkesedést, vigaszt, erőt nyertek; amelyekhez tehát századok őszinte, mesterkéletlen hitbuzgósága tapadt, már magukban is rengeteg tiszteletre és kegyeletre méltó elemet rejtenek, s azért szinte káromlásszámba megy lomtárak hulladékaival egy sorba helyezni. A beszajkózott művészeti elveken rágódók, az inkább filozófiai elvonásokra, mint művészeti átérzésre díszponált iskolás lelkek természetesen nem értik meg, hogy a különböző stílusok harmonikus vegyüléke a festőiség szempontjából a művészi gyönyör kiapadhatatlan forrása; az egységes stílus nyomában nagyobb terjedelmű építészeti alkotások sarkán leselkedő egyhangúság, unalom, rövides kimerülés veszélyének mesteri egyensúlyozója. Ehhez nem annyira tudás, mint művészi érzés kell, ami a puristánál ritka, mert elsősorban gondolkozó fő. A festői beállítás pedig nem múzeumi termék, sőt a múzeumok esküdt ellenségei, nem természetüknél vagy célzatuknál fogva, hanem raktárszerű elrendezésük miatt. Festőiség rendszerint öntudatlanul, századok közös munkája folytán keletkezik. S nincs egyházi szabály vagy döntés, amely az ilyen művészi festőiséget eltiltaná, a stílusok keveredését elátkozná. Sőt az egyház volt tizennyolc századon át a festői elrendezés istápolója, fő előmozdítója. S ami annyi századon át helyes, megengedett, sőt favorizált volt, miért lenne egyszerre egyháziatlan, szabados, áhítatzavaró? A lényeg mindig az, vajjon az egyes műtárgyak valóban művészi kezek alkotásai; méltók-e az istenitisztelethez és gyakorlati rendeltetésüknek megfelelnek-e? A stílusok különbsége teljesen megfelel a templomoknak, hiszen minden stílusban épültek,

A műemlék-restaurálás pszichologiája.

s csak újabban jutott eszébe az elfogult, korlátolt, rövidlátó műtörténelemnek, hogy stílusbeli klasszifikációkat hozzon be. Ízlés dolga, valamely stílushoz való szítás, de tudatlanság bármelyiknek elvetése.

Természetesen peccatur intra et extra muros; a túlzók nem csupán a puristák, hanem a művészek és szakemberek táborában is akadtak feles számmal. A tény fontossága késztet, hogy még egyszer rámutassunk arra a sajnálatos tényre, hogy a berozsdásodott szakember igen gyakran nem számol a jelen élet gyakorlati követelményeivel és erős benne a hajlandóság, hogy minden régihez görcsösen ragaszkodva, minden lényeges módosítást, a gyakorlati élet szülte újabb szükségleteket lenézve, a régi állapot fenntartása mellett kardoskodjék. Ezek minden templomot múzeummá szeretnének átalakítani, akár a páviai Certosát vagy a nápolyi S. Martinót. Feledik, hogy az élettől elszakítva, sorsuk meg van pecsételve: elpusztulnak. Az ilyenek kezén a templomok lomtárak lesznek: Rumpelkammer. Nem egy kiküldött szakértő, hivatalos közeg, sőt testület befogja fülét az új kor kívánta szükséglet, a kényszer szülte helyzet előtt s elvi alapon hajmeresztő javaslatokkal állanak elő. Ha mindjárt minden tekintélyemet is kockára teszem és az akadémiai tekintélyek előtt abszolut semmivé is zsugorodom össze, nyíltan bevallom, hogy a belvárosi templom lehetetlen helyzetbe jutott, most már feltétlenül lebontandó. Méltóztatott volna mindazokat, akik a hidat mellette elvezették s az utat feltöltve, a környék beépítését engedélyezték, a Dunába fojtatni; megérdemelték volna. De most az egyik művészeti esztelenségre egy hasonlóval akár műemlék-bizottsági vagy miniszteri rendelettel rátromfolni: korlátoltság. Nem vagyok próféta, de félszázad mulva úgyis le fogják bontani. Ez siralmas, de most már elkerülhetetlen kényszerűség. Az ilyen szakemberi elfogultság szintén nem épületes és egyenesen veszedelmes. Ha tehát valamely műtárgy vagy műemlék eredeti rendeltetésének többé meg nem felel, ha élő ereje megszűnt, megszűnik létjoga is, ha útját állja a valódi szükségletnek. Ez ugyan ritkán következik be; szinte szabályt megerősítő kivételként szerepelhet. De megeshetik. Akkor pedig antiquarius, műtörténelmi érvekkel előhozakodni pápaszemes tudálékosság. Hiszen legtöbb esetben nem is számottevő, jelentékeny művekről van szó, hanem felfújt archeologiai érdekekről. Mert hogy valahol sikerül kikaparni egy szabálytalan, gyerekesen primitiv gót apszist egy vályogfalas copf-templom falazatában s azért 60.000 koronával restaurálják, illetve újjáépítik az egész templomot — természetesen stílszerű gótikában — ez már egyenesen nevetséges eljárás. Így veszik komoly hitele az egész műemlék-gondozásnak. Az emberek mosolyognak a szakemberek bogarain, s nem veszik őket komolyan egyébkor sem. Hiszen nehéz mesterség mindenképpen a kellő mértéket megtalálni, mert hiszen tág lelkiismerettel és szolid alapot nélkülöző tudással már nem egy értékes műemlék került sutba éppen azon a címen, hogy értéktelen, jelentéktelen, ami főként ismét a barok-emlékek körében esett meg nem egyszer. Ez csak úgy lehetséges, ha a műemlékek restaurálásánál a döntő szót nem a restauráló műépítészek és művészek adják, — hiszen minden szentnek maga felé hajlik a keze — hanem rátermett szakemberek, akik jobban ráérnek elméleti tanulmányokba elmélyedni.

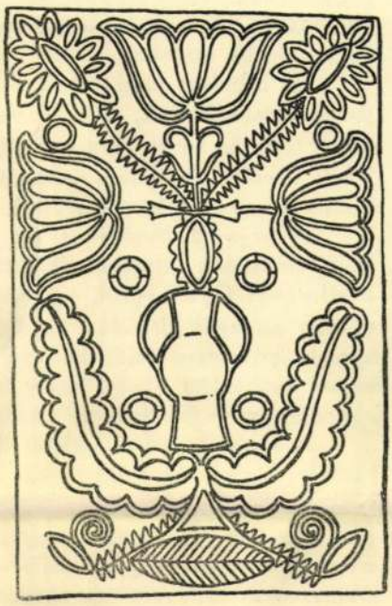

ERDÉLYI MÁZAS CSEMPE. XVIII. SZ.

(Befejező rész következik.)

A VASVÁRMEGYEI MŰTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS.

Művészi és kultúrtörténeti szempontból egyaránt nevezetes kiállítás nyilott meg szeptember 22-én Szombathelyen. A Vasvármegyei Kultúregyesület már régebben foglalkozott azzal a tervvel, hogy a megye területén az egyházak és magánosok tulajdonában levő műtörténeti becsű tárgyakból kiállítást rendezzen. A terv most az állam támogatásával valóra vált és anyaga méltán számithat érdeklődésünkre. Az egyébként nehezen hozzáférhető, vagy ismeretlen műkincsek, hacsak rövid időre is, kényelmesen megszemlélhetők és könnyen tanulmányozható csoportokba osztva illusztrálják a megye történelmi és kulturális multját.

És mindezt jórészt a Kultúregyesület néhány önzetlen és valóban fáradhatatlan tagjának köszönhetjük, kik a buzdítás mellett a nagy fáradságot és szaktudást igénylő munkából is kivették a maguk részét. Széchényi Rezső gróf, Miske Kálmán báró és Végh Gyuláé az érdem oroszlánrésze, hogy a kétezer tárgyat magában foglaló jelentős kiállítás anyagát kiválasztották és rövid idő alatt összegyüjtötték.

A begyült tárgyakat tiz csoportba sorozva szemlélheti a közönség, nem is sejtve, mily tömérdek munkát fejtettek ki a nevezettek mellett Batthyányi Lajosné grófné, Batthyányi Gyula gróf, ifj. Széchényi Rezső gróf és Chernel István, midőn a kiállítás gazdag anyagát elrendezték. Kétségtelen, hogy a kiállítás nemcsak közvetlenül fog hatni, hanem követésre talál az ország minden megyéjében, miáltal megismerhetjük azt a becses kulturális tőkét, mely hazánkban még sok helyen rejtve van, és eddig csakis egyes nagyobb kiállítások alkalmával lehetett e rejtekek egynémelyikébe pillantani.

A multak emlékeinek csodálatos hangulatát honosították meg e műkinesek a szombathelyi kultúrház termeiben. Képviselve van a festészet és szobrászat több jeles alkotása mellett az iparművészetnek minden egyes ága. Hogy fogalmat adjunk az ott látható gazdagságról, ide iktatunk egy kis statisztikát: 91 kiállitótól 1292 szám alatt felsorolva, mintegy kétezer tárgyat ismertet a képes katalógus, mely a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége áldozatkészségének köszöni létét.

A kiállított tárgyak közt szép számban vannak magyar eredetű, vagy magyar vonatkozású műtárgyak. Ilyen pl. egy Szűz Máriás zászló, mely művészi festésével ragadja meg figyelmünket, vagy pl. az ónodi pohár, mely a Rákóczi-kor eseményeit idézi emlékezetünkbe. A szentgotthárdi csatából zsákmányolt pompás török sátor nemcsak történelmi jelentősége révén, de művészi applikációs díszével is felhivja érdeklődésünket.

Az úgynevezett reneszánsz-teremben két perzsa eredetű selyemszőnyeg díszíti a falat. A németújvári várból kikerült, arannyal átszött szőnyegek nemes rajza, csodás színharmóniája csakis a keleti szőnyegek igazi hazájában, Perzsiában születhetett meg. A tévesen lengyel szőnyegeknek nevezett emez alkotásokat ma nagyon sokra becsülik a külföldi szakértők.

A szövetneműek közt főleg a magyar himzések érdemelnek említést, igy Batthyányi Lajosné grófné két párnahéjja a XVII. századból; az egyiket vászonalapon színes selyemmel, a másikat piros selyemalapon aranyszállal és zöld selyemmel cifrázta ki a mult idők valamelyik művészi kezü magyar nagyasszonya, mikor leányának kelengyéjét készitette. A régi magyar férfiviselet jellemző és ritka darabja a Chernel Antal aranyhimzésű, bőujjú vászoninge.

Az egyházi tárgyak sorában nem egy művészi értékű alkotást láthatunk. A szigorúan alkalmazott anyagszerűség szempontjából ugyan kifogásolhatnók a köszegi plébánia domborműves, himzett és applikált díszű kazuláját, de a tökéletes rajz és művészi munka mégis tetszést kelt bennünk. Ebbe a csoportba tartozik Mikes János gróf püspök két kazulája is. A XVIII. századi himzőművészetet (főleg arany- és ezüsthimzéssel) is nem egy miseruha, egy-két püspöksüveg és néhány antependium képviseli.

munka ama tömege előtt, amely a legjelentéktelenebb sarokban is fel van halmozva. Az egyszerű, de formáiban és anyagában is nobilis külső már megmutatja, hogy ez az épület egységes, organikus otthon; szinte a főbb helyiségek elrendezésére lehet következtetni belőle. Közlekedőhelyiségek, hallok, folyosók architektúrája a külső logikus folytatása és ez a szorosabban vett architektúra szinte észrevétlenül megy át a könnyebb berendezési tárgyakba, bútorokba, csillárokba, mindenütt pregnánsan mutatván, hogy egy elgondoló művész termékei, hogy ez az elgondolás egyrészt teljesen szabad volt, másrészt azonban híven kellett követnie azok igényeit, akik számára az otthon épült s szervesen kellett befoglalni az önálló művészek, az üvegfestő, a freskó-komponáló és a szobrász munkáit is. Ahogyan mindezek, élükön az építésszel, minden utánzástól tartózkodtak, az, amit alkottak és annak nyilvánosságra bocsátása sem arra való, hogy utánzásra adjon alkalmat. Ellenkezőleg: az ilyen nagyszabású, nagyigényű munka mutatja a leghívebben, hogy az építész és az iparművész mindig minden adott esettel új meg új feladat előtt áll. A történelmi stílusok utánzása nem azért vezet lehetetlen eredményekre, mintha elvben nem volna mód régi formarészletek helyes felhasználására. Az összeütközést, a kudarcot többnyire az utánzás természetes következménye, a hamis beállítás okozza. Egy monumentális reneszánsz-terem például, márványoszlopaival és bronzvereteivel: királyi jelenség; megtestesítője az imponáló előkelőségnek, az egyént, a közönséges halandót elnyomó felsőbbséges akaratnak. Ugyanezek a reneszánsz-formák aztán mint olcsó pamlagok hátának díszítői — ezen a helyen ugy-e nem kell magyarázni — mily visszataszítóak. Az ilyen helytelen formahasználat lehetőségei persze megvannak minden stíluson, minden koron belül s nem fölösleges hangsúlyozni veszedelmüket akkor, amidőn egy teljességénél fogva annyira művészi munka részleteit mutatjuk be. Azt akarjuk hangsúlyozni, hogy ez egy munka, ez mint egység tekintendő, nem stílusformáló kísérlet, nem valamely divat úttörője, hanem minden részletében összetartozó, konkrét feladatokhoz alkalmazott eredeti alkotás. És mint ilyen aztán példaadó munka. Sokan építettek már otthont maguknak, sokaknak volt módjukban megszerezni a legnemesebb anyagokat és a legjobb munkát, de kevesen emelkedtek az elhatározás ama magaslatáig, mint akik számára ez az otthon készült: hogy a jónak ismerete és méltánylása, a megszerzésére való alkalom, egyszóval az ízlésben való noblesse valóban kötelez. S építészek is talán inkább kitértek az aprólékos, fáradságos, felelőségteljes munka alól, amelyet a villa tervezője annyi elmélyedéssel s oly sikeresen hajtott végre. Azt hisszük, egy ilyen helyesen megoldott feladat nagyobb hasznot jelent egy kor, egy ország iparművészetének, mint a legbuzgóbban folytatott, de megszívlelni való példák híján való agitáció.

LENGYEL GÉZA.

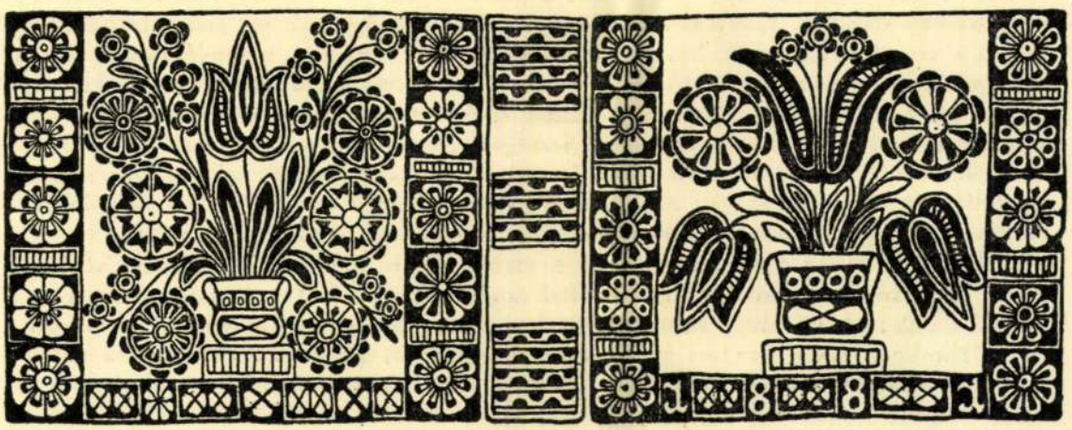

SOMOGYMEGYEI TÜKÖRFA.
NOVÁK J. LAJOS RAJZA.

BOÎTE SCULPTÉE ET PEINTE
DU COMITAT SOMOGY.

A MŰEMLÉK-RESTAURÁLÁS PSZICHOLÓGIÁJA.

(BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY.)

II.

A stílszerű restaurálásoknál az egyes művészi és főként iparművészeti remekművek pusztulásán kívül egy sokkal fontosabb művészi elem illan el. Elillan — szándékosan használom ezt a kifejezést, mert egy merőben artisztikus, tisztán lelki tényező, mindent átlengő hangulati elem veszik el. A stílszerű restaurálásnak az volna a célja, hogy az állítólagos stílus-zűrzavarban egységes összbenyomást teremtsen, minden egységes hangulatot fenyegető újdonságot kiküszöböljön. Közben a purista rajongók nem veszik észre, hogy éppen ezt az egységes hangulatot, amely már megvolt, századok finom szövedéke nyomán már belengte az egész épületet, a restaurálás tönkretette, barbár kézzel széjjeltépte. Mert a műemlék stílegységén, ezen merőben külső összhangzaton, letapogatható egyenruházaton kívül van egy finomabb, művésziebb, hangulatosabb, lelkibb egység, amit hangulati egységnek lehetne nevezni. Miként éppen a barokk templomok mesteri kézzel vezetett többoldali világításból összeszüremkedő, lenge fátyolként összeszövődő, csodás fényhangulattal vannak tele, úgy az említett hangulati egység is művészi feltaláló szellem alig érzékelhető ezer eredőjéből tevődik össze. Kettő azonban vezető dominánsként rezeg végig a hangulati egység szimfóniájában: a régiesség és a festőiség.

Kicsoda akadt vagy botránkozott meg a zsámbéki templom románo alapformáiba iktatott gótikus íveken; s vele együtt annyi átmeneti műemlékünkön, amelyeken a román és gótika a legszebb, legbékésebb frigyben egyesültek és élnek századok óta? Kit nyugtalanít a pannonhalmi székesegyház csillagboltozatos szentélye, az alsó templomba vezető két ajtónyílásnak oszlopos béllete? Melyik műértő szemét bántja a gyulafehérvári templom románo és csúcsíves ötvözése? És annyi más. Ki panaszkodhatik stílusegyenetlenség, zavar felől, ha e hangulatos építészeti emlékeken mereng? S mégis mily gyakran borulnak csúcsívek román oszlopokra és borítják csúcsíves stílű festmények a zömök román falakat. Magában a csúcsíves stílus keretében pedig a szakértő ismét százados különbségeket lát és mégsem esik kétségbe e rendszertelenség felett. Ha tehát a most dívó restaurálási rendszer szerint egy román épület, amely esetleg kétszáz évvel felépülése után leégett, bedőlt s így csúcsíves boltozást nyert, megmaradhat, sőt mindkét kor maradványai gyengéd kegyelettel megőriztetnek: miért kelljen más eljárásban részesíteni az 1500 körül épült csúcsíves templomot, amely 1700 táján barokkos stukko- és freskó-díszt öltött? Miért sopánkodnak, jajonganak a puristák barbarizmusról, midőn a reneszánsz vagy barokk alakított, épített át vagy díszített; s miért hallgatnak mélységes csendességgel, midőn a csúcsíves stílusnak hasonló eljárását észlelik a román műemlékeken? Napnál világosabb, hogy nem azért, mintha a román és csúcsíves stílus valamelyes lelki rokonságban állnának; hiszen egyenesen tagadása egymásnak. Ámde közbeszövődik valami, amit nem lehet műtörténelmi adatokkal leszögezni, sem matematikai ésszel szemléltetővé tenni, hanem a messze multban néző látnoki tekintettel és lelkülettel megérezni: a történelmi messzeség, ami az igen régi stílusok éles különbségeit kiegyenlíti, lesimítja, fátyollal borítja s mindkét stílusnak jellemző vonásaira a régiesség bűvös fényét szórja.

Ebből az ezerszer megismétlődő és a szakembert is rabulejtő, bűvös hangulatból igen fontos elv származik, amelyet, ha filozófiai meghatározásra kedvünk volna, következőleg formuláznánk: az eredetileg stílus tekintetében elütő műtárgyak különbözősége hangulati érzékelésünknek annál kevésbé jelentős, minél régiebbek, minél messzebb távolba mosódik el összeolvadásuknak ideje. Különbözőségüknek éleit letompítja az ősiségben, régiességben rejlő hangulati varázs.

Ha már ez a szabály, a legtúlzóbb puristák szerint is, tényleg érvényesül minden régi kori különböző stílű alkotásoknál, nem tisztára szeszély volna-e ugyanezen pszichológiai

Magyar Iparművészet
1912.

erőt megtagadni néhány évszázaddal idősebb, de szinte elég régi, százados művektől? Nemcsak mumiák és gúlák, hanem a XVII—XVIII. század műveitől is elválaszt akkora időbeli távlat, hogy a régiesség, bizonyos értelemben ódonság patinája képződhetett rajtok. Egy barokkosított gót templom az elfogulatlan művészszemre nézve épp annyi régies hangulatelemmel lehet átszőve, befuttatva, mint a román-bizánci-gótikus stílkeverék. Aki a lőcsei csúcsíves templom reneszánsz és barokk berendezéseinek festői változatosságát, a soproni bencések barokk főoltára remek silhuettjének beilleszkedését a csúcsíves szentélybe élvezni képtelen, abból hiányzik a művészi szenzációkra való minden finomabb érzés, a hangulati elem átérzésére való diszpozició. Aki csak melódikus zenét tud élvezni, a hangok világában nagyon, nagyon szegényes örömöket fog átélni. Épp így a purista.

Ha most egy ilyen hangulati elemmel bővelkedő templomot vagy épületet restaurálnak, vagyis mondjuk gótizálnak — hisz rendszerint erről van szó, a restaurálás után egységes stíljelleg, minden részletben azonos forma és vonalvezetés lesz uralkodóvá, de az előbbi benső, lelki, hangulati egység eltűnik. Legalább arra a nemzedékre nézve mindenesetre, amely az előbbi állapotot még látta. Az előbbi régies zamatú, ódon hangulatú, szinte misztikus varázsú templom új ruhát ölt, ami rendszerint egyenlő a meztelenséggel, józansággal, hidegséggel. Akárcsak, ha a középkori színes kosztümös lovagot pantallóba öltöztetjük. Szép-szép, de nem hangulatos. És hiába jön a modern szabó minden ügyeskedésével, legrészletesebb történelmi tanulmányaival, Isten tudja miért? az ő kezéből kikerült „korhű" ruhák nem éreztetik velünk a művészi igazságnak azt a varázsát, ami régi festményekből és metszetekből kiárad. Miért? A régi szellem meghalt, újra életre nem éleszthető: csak régi maradványai élvezhetők. Ugyanez áll a restaurált épületekről. Hiába minden tudományos kutatás, műtörténelmi utánjárás, művészi zsenialitás; a régi szellemet, a lélekből teremtő, önkénytelen művészi kifejezésmódot felszívni, átélni, belőle korhűen alkotni nem lehet. Nem a mi korunk; hiába minden erőlködés, mi a X—XIV. századok lelkével érezni, gondolkozni képtelenek vagyunk. Innét van, hogy zseniális művészek restaurálásáról tíz-húsz év multán mindig kisütik, hogy a régiek nem így dolgoztak. Csak az első meglátás mámorosító láza hiteti el az emberekkel, hogy sikerült valamit stílszerűen, korhűen restaurálni. Schmidtet tagadhatatlan nagy zsenialitása sem menthette meg attól, hogy a pécsi székesegyház restaurálásánál a stílszerűtől és korhűtől el ne térjen. Legtekintélyesebb szakembereink írják, „hogy magában a román építés idejében sem keletkezett építmény, mely a román művészet elemeinek összeségét íly teljességben egyesítené magában", ami a román stílust jellemző monumentalitást és komoly hangulatot teljesen lerontja, és játszivá, nőiessé, túlságosan derültté teszi e műemlékünket. Minden restaurálás, purista és stílszerű átalakítás után a régi, ódon, tiszteletreméltó ősiségben díszlő épület oly kicsinosításon, feldíszítésen, színezésen esik át, mely hangosan kiabál és legtöbbször kíméletlen erősségű színorgiájával, lefokozás nélkül való keménységével, szín- és fényhangulatból kieső, kirívó újdonságával, hangulatnélküli realizmusával kiáltó ellentétbe áll a századok patinájával bevont épülettömeggel. Igy pl. egy szemernyi hangulat sincs az egész kölni dómban; az embert lenyűgözi, bámulatra ragadja az emberi merészség, amely e kőerdő alkotásában megnyilvánul, de vallásos vagy esztétikai hangulatot keresve sem lehet találni. Ugyanez áll minden restaurációról: rideg, fogatvacogtató hidegség, fagyos szellő lengi át. A restauráció megölte hangulatát. Ugyanígy vész el restaurálások nyomán sok külső hangulati elem, amely véletlenül keletkezett, de annyira hozzátartozik valamely épület festői tömeghatásához, ódon kinézéséhez, s oly művészi megérzéssel simul az egészhez, hogy nélküle szinte csupaszon, kopáron, szárnyaszegetten áll. Mily szerencsétlen gondolat például régi épületek színes cserépfedelét feláldozni holmi eternit-fedésnek, vagy ősi zsindelyezés helyére bádogburkolatot tenni; a főépülethez hozzátapasztott, bájos naivitású belépőket, előcsarnokokat, feljárókat, sekrestyéket elbontani, régi százados fákat a jobb áttekintés kedvéért kivágni, meleg élettel átölelő repkény-szövedéket letépni; mohosodó falakat új, ordító vakolattal bevonni! Mennyi szivtelenség, költőietlenség, lelki szárazság kell a purifikáció pusztító munkájához! S mindez a stílusok tisztasága és egysége nevében!

A műemlékrestaurálás pszichológiája

A mult századok művészi lelkülete és megérzése pazar módon ontotta a hangulatkeltés magvait öntudatlanul, bölcselkedés, felmérés nélkül. Mert hiszen a művészi teremtés legzseniálisabb művei nem iskolás elmélkedés, hanem technikai képzettségen és művészi látáson csiszolódott ízlés kivirágzásai. A sokat bölcselkedő, okoskodó művész veszett csapáson jár, ami azonban nem zárja ki, sőt feltételezi a lelki műveltség mélységét és alaposságát. Így az említett hangulati tényezők is inkább esetlegesség révén halmozódtak össze, századok öntudatlan munkájának kicsengései, amikből a régiesség zamatja és a festőiség bája alakult ki. Esetlegesen kerültek össze, de benső összhangban állanak. Mert éppen ez a művészi teremtés benső törvénye és akaratlanul is igazgató ereje, hogy a különböző, első pillanatra teljesen elütő stílusalkotásokat valami belső, meghatározhatatlan, de mindenkor érvényesülő intim lelki egység, közös ősiség, hangulati kapocs, művészi vérségi kötelék fűzi egybe. Magyar példa hamarjában nincs kezemnél, de soha feledni nem fogom azt a mélységes és megragadó hatást, amely legutóbb Swazban ragadott meg és késztetett órákhosszanti elmerengésre. A templom gótikus eredetű, de a barokk művész, mondjuk, egészen kiforgatta eredetiségéből. A keresztoltáron egy gyönyörűséges késői gót feszület áll, mely egyenesen a középkori fafaragásnak remeke; ezen szigoruan csúcsíves, de mozgalmas vonalú mestermű mellett két, az eksztázis legmagasabb fokán álló, barokk szobor áll, a fájdalmas Szűz és Szent János. Soha talán művész ily sikeresen nem aknázta ki két stílus sajátos különbségét a lelki hangulat összefoglalására, mint ez a névtelen barokk mester. A kiszenvedett Fiuisten fizikai és lelki nyugalma, amin azonban még most is átverődik és áttetszik a kiállott rettenetes gyötrelmek eltorzító iszonya; mellette pedig az élők patetikus, szinte heroikus fájdalomkitörése, akiknek minden izma, idegszála beleremeg a még mindig hasító fájdalomba. Stílus és pszichológiai összhang mesteri kiadásban! Vagy egy nyugodtabb, mesteremberibb példa, talán kevésbé megragadó, de a gondolkozó elmét mindenképen lebilincselő eset ugyanazon templomból. A régi gótikus fa-szószék elkorhadt, meg talán útjában is állt a barokk restaurátornak. Művészi megérzése nem engedte a sablonos barokk útra tévedni, hanem átérezve a gótika vonalmenetét és silhuette-értékét, a szószéket meglehetős magasra emelte, s a régi gót pillér égbetörő menetét követve a lépcsőket csigavonalban vezette a pillér körül, hogy a pillér karcsuságát ne veszélyeztesse, sőt még érzékelhetőbbé tegye. És dicséretükre legyen mondva a barokk művészeknek, ezt a benső hangulati összhangot mindig szem előtt tartották, sőt a műipari tárgyak beállításával mindig összhangzatos életet, elevenséget kölcsönző mozgalmasságot hoztak a főként óriási méretű csúcsíves templomokat fenyegető egyhanguságba és unalmasságba. A bécsi Szent István templom meleg bensőségét, ellentétben a kölni dóm fagyasztó ridegségével, a számtalan barokk oltár, síremlék, pad és votivtárgy okozza. Ugyanigy nálunk a szepesolaszi templom szegényes gót architektúráját a barokk berendezés mozgalmassága teszi barátságossá, melegzé, életteljessé; gótikus installáció legművészibb formában is csak kiemelné építészeti fogyatékosságát. Az meg egyenesen zsenialitásnak nevezhető, amit a menhárdi templom rokkokó stukkatorja végzett. Nem akarta a csúcsíves boltozat lengeségét megterhelni, sem könnyed feltörekvését lenyomni; azért mellőzve minden nehézkes formát, súlyos stukkó munkát, csodás finomsággal könnyed girlandokat, rokokkós cirádákat lehel a boltívek közeire és hint a bordázatokra. Ezek csak hamarjában előkapott példák, amelyeket rendszeres összegezéssel a barokk- és rokkokókori dekoratőrök és iparművészek apologiájára csodás mennyiségben lehetne összehordani. Mindenesetre több stílusérzés volt bennük, mint modern restaurátorainkban stílustudás; már pedig a művészetben az első döntő és teremtő. A XVII—XVIII. század művészeit és iparművészeit e tekintetben gáncs nem érheti.

Ha pedig nem akarunk következetlenek lenni, meg kell engednünk, hogy ez a régi stílusokhoz való nem szolgai ragaszkodás, hanem benső, lelki simulás és áthasonulás, a külső stílusegységen kívül vérségi köteléket szülő összetartozás nem csupán a régiségnek előjoga és kiváltsága, kizárólagos sajátsága, hanem a mi művészetünknek is kezelhető

öröksége. A régiesség, ódonság, ősiség pecsétje nem zárta és dugaszolta el a művészi összhangzat mai forrásait. Minden korban, minden művészi irányban, minden mesternél elérhető, tehát a ma művészetében is. A sok úgynevezett modern restaurálás gyászos eredménye és csúfos veresége ne ijesszen és kedvetlenítsen el. Mert hisz mindezen eredménytelenség a XIX. század tévútra terelődött műtörténelmének és a nyomában eltévelyedett művészetnek következménye, amely nem tudott különbséget tenni a réginek tisztelete és eszes tanulmányozása, — másrészt a szolgai másolás között. Más lapra tartozik ennek a főbenjáró hibának a tárgyalása. Ha művészetünk megszabadul attól a hipnotikus lidércnyomástól, amely a régi korokból kísértőként jár fel hivatalos testületeinkhez és iskoláinkba; ha a régi művészet okulásnak forrása lesz, nem pedig kizárólagos és kötelező formakincstár; szóval, ha a régi korok szabad, elfogulatlan művészetével egyenrangú modern művészet vetheti meg lábát: restaurációink is más képet öltenek.

Végre a művészi hatásnak van még egy tényezője, amely a különféle stílusokat egységes harmóniába képes hozni: az ellentétekből kicsendülő, idegizgató, életet bizsergető, mozgalmasságot indító, de végeredményben megnyugtató, kiegyenlítő, harmóniát szülő áramlat. A modern zene fő alkotó eleme. Ellentmondás, de rég bevált igazság. Minden esztétikai tankönyvben megolvasható. A stílusok keveréke kedvező összehalmozásban a legfinomabb, legválasztékosabb, szinte arisztokratikusan előkelő hatásokat válthatja ki. A történelmi iskola egyik fő képviselője divatot teremtett e téren: Makart, aki előbb műtermekben, utóbb azonban szalónokban is hangadó szerephez jutott, a világ minden tájékáról és századok, sőt ezredek minden változatából összehalmozott művészi termékeivel. Természetesen itt is túlzott a bölcsesség és antiquariumot teremtett, amelyben az ember első pillanatra meglepődve, szinte fascinálva tekint körül, utóbb azonban kényelmetlenül érzi magát. Man merkt die Absicht und wird verstimmt. A régi mesterek nem alkalmazták esztétikai könyvek alapján az ellentét művészi elvét, hanem koruk természetes szükségletéből kifolyólag illesztették bele a már meglevőbe. A természetesség pedig mindig a józan esztétikai elvek alapja és fokmérője. Hogy ismét visszatérjünk a gótikus, de barokk modorba dekorált templomok példájához, milyen megkapó például, ha egy gótikus oszlopsoron át tekintetünk végigsiklik a szentély merész ívei között, s ott nem egy elnyomorított, rossz fényhatás által meg egyenesen láthatatlanná vált gótikus oltár véznaságán kinlódik, mint a Mátyás-templomban, hanem esetleg egy hatalmas, művészi öntudatában merészen és impozánsan emelkedő barok alkotásra vetődik, amelynek távlati hatásra számított sikbamélyedése, a beeső fénnyel artisztikusan számoló tagolása, gyönyörű mozgalmasságú szoborcsoportozata és királyi pompában ragyogó aranyozott felhőgomolyai szinte magasabb világba, királyi nemzedék honába lendítik lelkünket. És most képzeljük még bele az aranybrokátos klérus tömegét, a gyertyák lobogó lángjait, a tömjénfüstön átcsillanó sokszínű márványpompát, az aranyban, ezer színben pompázó stukkómunkát; mindez felejthetetlen benyomást kelt, olyat, mely még a tiszta barok templomokban is ritka, mert éppen az hiányzik, ami a misztikus tónusú gót hajóból és szentélyből kiváló barok pompa alaphangulata és varázsszerű hatásának titka: az ellentét megkapó volta.

Mielőtt tehát restaurálásra adnók fejünket; mielőtt az ősök kegyelete, buzgalma által megszentelt, művészi ízlésével megszeretett barokk stb. oltárokat, padokat, freskókat, stukkókat, berendezési tárgyakat kitessékelnők, ne feledkezzünk el a művészi hatás ezen szubstilisabb eszközéről, az ellentét művészi értékéről sem, amely persze a legnehezebben férközik hozzá a nagyközönség és laikus lelkivilágához, szívéhez, mert a legmesszebb esik a katonás egyenruházattól, az iskolás rendezettségtől, a filozófiai összefoglalástól. S minthogy ez, sajnos, még mindig uralkodik, félő, hogy sem a benső stílus-összhang, sem a régiesség zománca, sem az ellentétből fakadó költészet nem fogja megmenteni műemlékeinket a purifikálók szenvedélyétől; s ha tovább folyt e siralmas munka, maholnap, de inkább ma már mint holnap, unalmas csupaszságban és ásító egyhanguságban fognak meredezni a szemlélőre; legfeljebb kiszolgáltatva az új stílszerű berendezések és díszítések még rosszabb és vészesebb buzgalmának.

A műemlék-restaurálás pszichológiája

Mert hiszen, ha az újítással, az újabb munkákkal, szóval a restaurálással nyernénk valamit! De itt kezdődik a dolog siralmasabb vége. A költő dala sir végig a restaurált műemlékeken: multadban már nincs öröm, jövődben nincs remény. A veszteséget már elsirattuk, most lássuk, mit nyerünk a puristák buzgalma révén. Itt természetesen hallatlan önérzetes feleletet nyerünk: az eredeti munka, épület vagy interieur stiltisztaságát és az eredeti karakter helyreállitását. Szép, szép, ha úgy is volna, mi a régieken kegyelettel csüngő modernisták még egyszer alázattal bátorkodnánk kérdezni: és az áldozat, amit érte hoztok, felér-e az eredeti tisztasággal? Mert az elpusztitott műemlékek is értek egynémelyes valamit. Ám még az sem bizonyos, hogy ezek pusztultával helyükbe egyenlő művészi értékű és „stilszerű" újat fognak állitani. Mert bár tagadhatatlan, hogy vannak csodásképességű utánzótalentumok, — a legjelesebbjei hamisitásra adják fejüket, mert jövedelmezőbb mesterség a mai „antikot" kedvelő parvenu világban — de az imitáció, utánzás nem olyan könnyű mesterség, mint azt sokan hiszik. Illetve a fotografikus utánzás még csak sikerül úgy ahogy, de a régi stilus szellemében való alkotás — soha. Mert itt van a rengeteg tévedés, hogy az emberek összetévesztik a régi műtárgyak pontról-pontra való utánzását, másolását a régi stilusban való új műtárgynak készitésével. Az előbbi a szakembert is megvesztegetheti egy időre, innét a muzeális és szakembereknek is nem egyszer való becsapása. Gondos és szédületes technikai virtuozitással készitett festmény vagy műtárgymásolásnak felülhet a legszemfülesebb szakember is; nem valamennyi. De a régi stilusban eredetien tervezett műtárgy kora és valódisága felől már csak kezdő emberek és laikusok tévedhetnek, annyira kirinak a régi műtárgyak keretéből. Minden időnek megvan a maga sajátos, definiálhatatlan szellemvilága, érzés- és gondolkozásmódja, ami kiverődik irásmodorán, járásán, hanglejtésén, mennyivel inkább szellemének kifejezésén: stilusán. Igy tehát minden korszaknak megvan a maga egészen sajátos művészeti stilusa. Nagyon felületes és léha az a nagyon elterjedt vélemény, hogy korunknak nincsen stilusa. Ezt még jobbjaink is hirdetik irásban és élőszóval. Pedig van, ha nem is tudjuk még rendszerbe szedni, paragrafusokba szoritani; soha senki sem fogja a mai termékeket mult századbeliekkel összezavarni, tehát van stilusunk. Jó vagy rossz, az egyelőre mellékes, de van. Sőt a művész nemcsak mindig korának stilusában alkot, hanem ha igazi művész, még saját külön stilusa is van, és pedig annál sajátosabb, elütőbb, minél nagyobb művész. Lionardo, Michelangelo, Tiziano és Raffael mint ég és föld különböznek egymástól, pedig egy kornak és stilusnak szülöttei. A művész csak akkor tényező, ha önönmagát képes kifejezni, egészen különleges felfogásmódját kifejezésre juttatni; különben lehet értékes mellékbolygó, de nem stilusalkotó, meghatározó jelenség. Volt-e valaha költő, aki két nyelven egyenlő tökéletességgel alkotott? Soha, az ellenkezője mesebeszéd. S mihelyt az idegenség vagy régiesség igájába állt valaki, azonnal észrevehető a mesterkeltsége, izzadságos fáradozása. A latin nyelv összes közép- és újkori mesterei nem feledtetik velünk a klasszikusok gyönyörűen csiszolt és preciz nyelvét. A régiek szépségét értjük és élvezzük, de utánozni nem tudjuk. Ha pedig idegen nyelvre ültetjük, az ellentét még szembeszökőbb. Berzsenyi és iskolája csodás erőt lehelt az antik verselésben, s ma mégis hidegen hagy, s csak a klasszikus tanárok műlelkesedése tartja életben. És vajjon a régi drámák miért hatásosabbak olvasva, mint előadva? Minél jobban mélyed el valaki a klasszikus irodalomba, annál kevésbé lelkesedik modern előadásukért. Schiller már csak elég nagy irodalmi zseni, s klasszikus drámái mennyire bágyadtak, mesterkéltek és élettelenek. Miért nem volt képes a görög tragédiastilust feltámasztani? Mert beleerőszakolta magát egy régi stilusba, amelyhez a költő lelkében hiányzott a korszak adta hangulat, a szellemi milieu, amit nem lehet tanulmányokkal felidézni és költői fantáziával szemlélhetővé, jelenlevővé tenni. Mi lett volna Wagnerből, ha a zenedráma stilusa helyett Mozart stilusában akart volna komponálni? Ezen irodalmi és zenei példák talán érthetőbbé teszik a képzőművészeti stilusutánzás képtelen voltát is.

Ebből tehát logikailag következik, hogy a művész egy lelkének vadidegen stilusban — már pedig minden történelmi, kiélt, lezárt stilus idegen — sohasem fogja művészi

gondolatát, érzését oly tökéletesen, lelkéhez tapadóan, bensejét visszatükrözően kifejezni, mintha korlátlanul, befolyástól menten, rákényszerített formáktól szabadon, egyesegyedül felfogásának megfelelő formába lehelheti benső meglátásait. Ezen közvetlenség, frisseség, természetesség hiányzik minden stílusimitációban; s innét származik annak ridegsége, merevsége, hangulatlansága, ami a valódi régit az eltanult újtól oly határozottan megkülönbözteti. Ha pedig a stílusutánzás egyenesen kisebb kaliberű mesteremberek kezére kerül, ami nálunk legtöbb esetben történik, az eredmény még kétségbeejtőbb és visszataszítóbb. A régi kézművesi munkák legjelentéktelenebbjén is megérződik az élet szelleme, az akkori céhfelfogás nyoma, a kezelés esetleges fogyatékossága, ami az általános jó stíluskereten belül nem zavaró, sőt talán megragadóbb, mint a gyárias szellemmel fertőzött, egyénietlen új kézművesség merev, lelketlen sablónjai. Méltóztassék egy közönséges középkori lakatot egy finom gyári portéka mellé tenni: a forma, kidolgozás talán tökéletesebb, és mégis a régi az, mely mindenkiből művészi érzést vált ki. Miért? A réginek van szelleme; valami része szorult belé, kalapálódott bele abból, amit a középkor szellemének szokás nevezni. Most már mit használ nekünk, ha ilyen szellemtelen, lelketlen, hangulat nélkül való szerelvények révén elérjük a kifogástalan stílegységet, de azt az éltető szikrát nem tudjuk előcsíholni, amely az agyag Ádámból Embert teremtett. A materializmus mindig a művészet halálát jelentette. A stílegység pedig alapjában véve tisztára anyagelvi, merő mechanika.

Ezt a mechanikus ürességet inkább érezni lehet, mint leírni és meghatározni. Csak hosszas gyakorlat, a réginek az újjal való összevetése élesíti ki szemünket annyira, hogy a különbséget észrevegyük. A laikus talán úgy jön rá legkönnyebben, ha már meglehetősen régibb imitációkat figyel meg. Nézzünk csak olyan restaurációkra, amelyek 30—40 esztendősek. Ezeknél a már csak kissé járatosabbak is észreveszik, mennyire elütnek a valóban régitől. Igy pl. nem kell mindenkinek villámsujtásszerű érzésen átesnie, mint jómagamnak, midőn a kolozsvári Szent Mihály templom főoltárát megláttam; de aki a bártfai vagy kassai dómbelivel összehasonlítja, igazat fog adni: egyenesen sivár lelketlenség volt beállítani. Vagy valamivel odébb Nagyváradon a székesegyház Storno-freskói esetlen rajzukkal és rikító színezésükkel agyoncsapják a különben kellemes térhatást és a régi gyönyörű barokk kupolafestményt. Pedig itt annak idején jónevű mesterek működtek. A budai Mátyástemplom és a pécsi dóm freskói nem azért művésziek, mert román vagy csúcsíves stílusuak, hanem mert Székely- és Lotz-stílusuak. Ne is említsük a sok rettenetes, stílustalan üvegfestményeket, amelyeknek legfélelmetesebb teteje a besztercebányai vártemplom egyik ablaka, amelyen Benczur Vajk-keresztelése van egyszerűen üvegre transzponálva. Mekkora ízléseltévelyedés kell az ilyesmihez; a középkori üvegfestésművészet és technika milyen ignorálása! És mily kevés köze van a hetvenes-nyolcvanas évek gótikájának a középkor nagy stílusához!

Persze azzal állnak elő, hogy akkor a gótika igaz szellemét még nem ismerték; a tudományos feldolgozás még fogyatékos volt, s igy a művészek vérébe sem mehetett át. Ám ismét tisztára mesebeszéd. Mert nagyobb tudósaink nem fognak támadni Ipolyinál, Czobornál, Henszlmannál, és zseniálisabb gótikust nem izzad ki többé e hon földje Steindlnél. De tegyük fel, hogy szakkutatásaink révén még jobban behatolhatunk a román vagy gótika misztériumaiba, s talán a mai gót oltárok jobban sikerülnek az ötven év előtt készülteknél. Tegyük fel, de keressük a bizonyítékokat. Mellőzve a grödeni és rokon „műintézetekből" kikerült sablónos gót oltárokat, hogy a felvett tárgynál maradjunk, vajjon szakembereink, műépítészeink, egyetemi tanáraink által tervezett újgótikus oltárok miben hasonlítanak a régiekhez? Praktikusan, a legújabb gót templom Budapesten, az örökimádás temploma micsoda rokonságban van a XIII—XV. századi elődökkel? Csak részletformák alkalmazásában, nem összhatásban, felépítésben, legkevésbé pedig a régi gótika szellemében. Nem hiszem, hogy Aigner műépítészt a régi gótkőművescéhbeliek tárt karokkal fogadták a fényesség honában, bár itt e földön lovaggá ütötték művéért. S hányszor tapasztalják majd még szakköreink, mint eddig oly sokszor, hogy az

A műemlékrestaurálás pszichológiája

új, harminc-negyven éves gótikus oltár nem felel meg az igazi szellemnek, tehát újjal kell pótolni? Közben pedig minden lélek rendületlenül hitte, hogy tiszta és tökéletes gót oltár előtt dicséri az Urat! Pedig még a legjobb művészek gótikus törekvései, műépítészeink formafelszívása, festőink vonalvezetése és színezése mennyire elesik a régi emlékek szépségétől. Hát ha még mint rendesen protekciók, kijárások, panamák tehetségtelenek kezére játszák a műemlékek restaurálását vagy pénzszűkében gyatra mesteremberek karmai közé kerülnek.

Ám mellőzzük mindazokat a szomorú eseteket, midőn szegénység és tehetségtelenség révén kontármunkák jönnek létre, és vegyük csak az országos jelentőségű műemlékeket, nagy városaink templomait, palotáit, úrikastélyainkat, amelyeknél ezer szem vigyáz, hogy a történelmi stílus korhű formáiba, szigorú szellemében történjék a restaurálás, ahol „gótikus" szaktekintélyek, kipróbált mesterek készítik a terveket és vezetik a munkálatokat, ahol tehát minden, de minden megtörténik, ami a tudomány és művészet mai álláspontja mellett lehetséges. Midőn főiskoláink, akadémiáink, iparművészeti intézeteink csak úgy ontják az államilag diplomatizált művészeket, mesterembereket és szakembereket. Még most sem lehetünk nyugodtak műemlékeink „stílszerű" restaurálása felől?

Magyaros becsületességgel, nyílt őszinteséggel, tekintet nélkül való diplomatizálástól menten szólva: nem, és ezerszer nem! Ki élte jobban bele magát a gót stílusba Steindlnél? S mégis, ki fogja parlamentjét vagy bármi munkáját a XV. századba helyezni? Ő is képtelen lett volna valóban „stílszerű" alkotásra. És minden zsenialitása és sok kiválósága ellenére, ki meri a nagy gót művek mellé helyezni? Nálunk még sokan, külföldön már kevesen, de nemcsak Steindlt, de még Hauberrissert, Ferstelt, Schmidtet, Barryt sem. Kezd már derengeni az elmékben, hogy a neogótika nyomába sem lép a réginek. Világraszóló nagy tehetségek bénultak meg az utánzás, stílusismételgetés útvesztőiben. De ugyanez áll minden mult stílusismétlésről, tehát a barokk stb.-ről is. Mert hiába minden erőlködés, a mai kor művésze modern ember, bármily erőszakot is kövessen el önmagán, és gótizáljon. A ruházat, a maszk gótikus, de a benne mozgó ember mit sem érez a régi korból, azért már mozdulatán is meglátszik, hogy csak feszeng a régi öltönyben. Díszfelvonuláson, bengálvilágítású élőképekben szívesen díszeleg a modern ember, hiúsága kielégülést nyer, de azután örül, ha levetheti a kényelmetlen díszruhát, plundrát, vértezetet, atillát. És csak nem hisszük komolyan, hogy még Reinhardt zseniális inszcenálása mellett is a görög színészek úgy ágáltak, mint legjelesebb modern színészeink. Itt hiányzik a görög levegő, műveltség, hangulat, ami arcjátékot, mozdulatot, hanglejtést, kifejezést befolyásol és alakít. Az olasz reneszánsz mesterei is abban a téves hitben éltek és dolgoztak, hogy az antik világ szellemét feltámasztották és művészetét visszahódították. Battista Alberti egyenesen meg is írta, hogy nem akar mást, mint a görög művészetet utánozni. Ám az erőteljes, olasz géniusz megmentette valójában attól, amit gondolatban az egész reneszánsz eredménynek vallott. A mult század kezdetleges műtörténelme szintén e hamis nyomon indult, míg végre alapos és mindent felölelő kutatások kimutatták, hogy ismétlésről, utánzásról szó sem eshetik a reneszánsz művészetében. Ma minden kézikönyv ezt a téves nézetet igyekszik kiverni a nagyközönség fejéből. A reneszánsz nem az antik világ feltámadása, hanem a feltámadt olasz szellemnek antik alapokon való újjászületése és érvényesülése. Ami kétféle dolog. Az első minden művészet halála, az utóbbi minden művészi megújulás alapfeltétele. Ha ezt produkálta volna a neogótika! Ám a XIX. század gótikája nem a régi történelmi stílusból támadt újjászületés, hanem a nagy korszaknak utánzásból eredő fattyúhajtása, élettelen csökevénye, a középkori formákkal való tehetségtelen játék.

Összegezve a mondottakat, a restaurálás problémája mostani állapotában a következően fest. Stílszerű restaurálás révén kiváló korszakok értékes műemlékei pusztulnak el, s velük elillan a templomok hangulati egysége, amit nem képes pótolni a többnyire gyári vagy silány mesteremberi berendezés, amely csak külsőségekben utánozza a régi stílust, bensejében, lényegében, szellemében meg sem közelíti. De még ha elsőrendű

A műemlékrestaurálás pszichológiája

művészi erők is végzik a restaurálást, az eredeti stílusegység soha el nem érhető, mert annyira modern jellegűek, hogy egész gót stílusuak nem lehetnek és mégis annyi gót cifrázatot viselnek, hogy moderneknek sem nevezhetők. Félig ember, félig hal. Éppen azért nagyon megszívlelendő és minden műemlékre, márványtáblára vésendő elv: műemléket sürgető és elkerülhetetlen ok nélkül restaurálni egyedül a stílszerűség, stílegység és stíltisztaság kedvéért tilos és mindig művészeti szerencsétlenség. De ha gyakorlati okok megkívánják a restaurálást, ne bántsuk a különböző stílusok műveit, mert hisz jobbat úgy sem tudunk helyükbe tenni. A jó barok értékesebb a mai rossz gótikánál. Ha pedig a régi műemlék bizonyos részei annyira elpusztultak, korhadtak, vásottak vagy kopottak, hogy használatban nem maradhatnak — bár újabban ezer módja van a megmentésnek, konzerválásnak —, akkor nem tehetünk mást, mint amit a régi korok művészei tettek: saját korunk szellemében új kifejezési eszközeinkkel új művészetet teremtünk, amely mint a régi vonalmenetben, anyagmegválasztásban, színértékekben, formamegoldásokban annyira simul a már meglevőhöz, hogy a hangulatot megtartsa és növelje, de amellett kimondottan önálló, független, korszerű, modern.

A mindszentek litániájába pedig mindenképen tanácsos lesz egy új könyörgést iktatni: a stílszerű, stíltiszta, stílusegységes restaurálástól ments meg Uram minket!

FIEBER HENRIK.

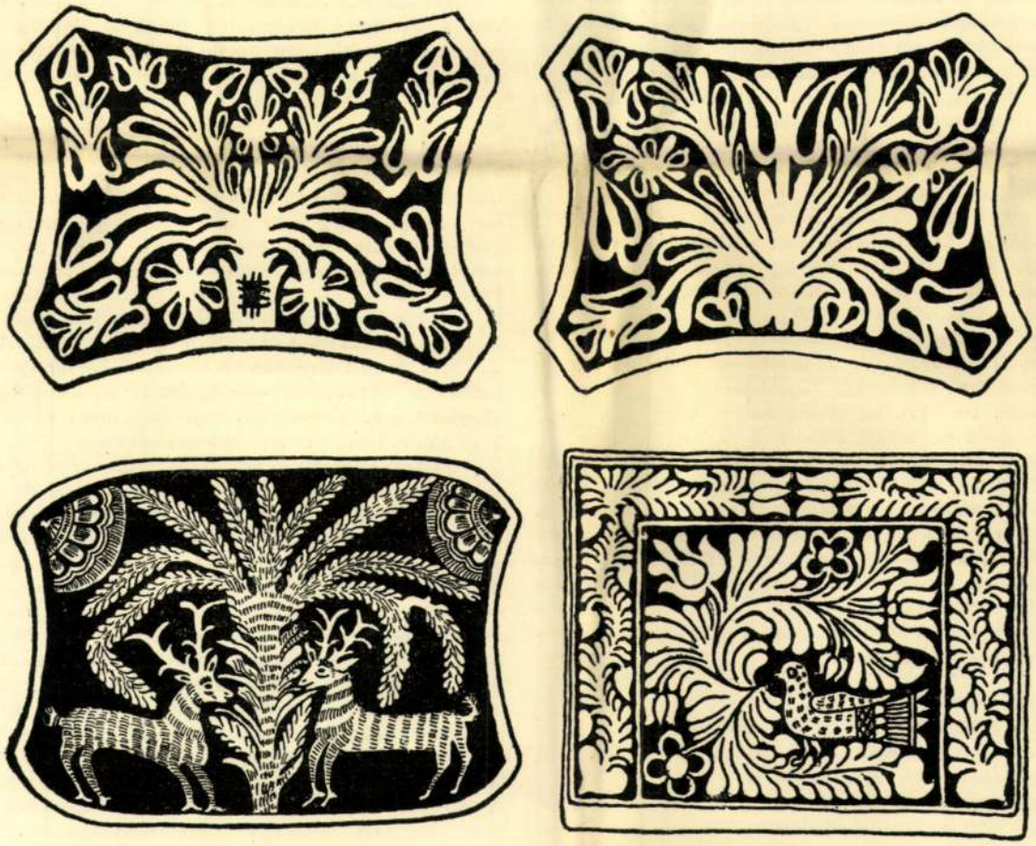

SOMOGYMEGYEI TÜKÖRFÁK.
NOVÁK J. LAJOS RAJZAI.

BOÎTES SCULPTÉES ET PEINTES
DU COMITAT SOMOGY.

Szakirodalom

A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA ÉRTESÍTŐJE. (Prospekt der Königlichen Ungarischen Hochschule für Zeichenlehrerbildung.) Német nyelven jelent meg ez a hatalmas kötetet kitevő prospektus, mert a külföld számára készült a drezdai rajzoktatási kongresszus alkalmával. Ahhoz a kiváló és becses kiállítási anyaghoz, amely Drezdában a magyar művészeti oktatást képviselte, csatolta a Képzőművészeti Főiskola igazgatósága ezt a kötetet, amely írásban és képben ismerteti a magyar felsőbb művészeti nevelés rendszerét és eredményeit. Kétségtelen, hogy úgy a kongresszus résztvevői, mint az egész külföld szívesen kapott a kötet után, mert hiszen a magyar művészeti oktatás és különösen a rajztanárképzés híre ma már elsőrangú. És érdeme szerint az, mert a rajztanárképzés kétségtelenül vezető helyen áll. Ezt nem mi állapítjuk meg, hanem régen megállapították már a külföldi szakkörök, amelyek az időnkint ismétlődő művészeti oktatási kongresszusokon a legteljesebb bámulattal és elismeréssel állanak meg a Képzőművészeti Főiskola eredményei előtt. Más helyen megemlékeztünk már arról a sikerről, amelyet a Képzőművészeti Főiskola ezidén újólag Drezdában aratott, ez a kötet, amely az iskola kiállítási anyaga mellé kísérőnek szegődött, kétségtelenül nagyon alkalmas volt arra, hogy egyré meg jobban felkeltse a külföld érdeklődését, másrészt pedig választ adjon azokra a kérdésekre, amelyek a már felébredt érdeklődés nyomán a külföldi szakértők ajkára tolulnak. A prospektus egyébként mind a két célnak a legteljesebb mértékben megfelelt egyszerű, világos, mindenre kiterjedő és főként gazdagon illusztrált. Részletesen foglalkozik a Képzőművészeti Főiskola szervezetével, a felvétel módjaival, a tanítás menetével, a különféle vizsgálatokkal és a rendkívüli tanfolyamokkal. Az olvasó világos képet nyer általa kiváló intézetünkről, amelyet élénkké tesz számos művészi reprodukció, amely minden tanítási ágra kiterjeszkedve, előkelő összeállításban mutatja be a növendékek munkáit s ilyenképpen a szemleltető bizonyítás erejével tesz tanuságot az elért eredmények mellett. A kiváló műgonddal szerkesztett kötet igen alkalmas és méltó reprezentánsa a magyar felsőbb képzőművészeti oktatásnak és összeállításáért feltétlen, igaz elismerést érdemel a Képzőművészeti Főiskola érdemes igazgatója és tanári kara.

AZ IPARMŰVÉSZET MODERN FEJLŐDÉSÉNEK IRÁNYAI ÉS ESZKÖZEI. Ez alatt a cím alatt egy külsejében igen előkelő, tartalmában rendkívül figyelemreméltó füzet jelent meg az Országos Iparegyesület kiadásában. Szerzője Gelléri Mór, az Iparegyesület igazgatója. Összevetve a füzet címét a szerzővel, önmagától előre is világossá lesz, hogy az a modern iparművészet organizációjának fontos kérdését a legteljesebb hozzáértéssel és lelkesedéssel tárgyalja. Mert Gelléri Mór azok közé tartozik, akik Magyarországon az egészséges iparfejlesztés legelső bajnokai. Élete munkáját, páratlan agilitását önzetlen szívvel szentelte oda a magyar iparnak, amely rendkívül sokat köszönhet neki úgy a materiális előrehaladás, mint a helyesirányú fejlődés szempontjából. Nagyon természetes, hogy az, aki esztendők hosszú során át együtt él, együtt érez az ipari élettel, aki egész fáradtságos munkáját, kiváló szakértelmét és páratlan tájékozottságát a magyar ipar fellendítésére fordította, igen jól van értesülve mindenről, ami a magyar ipari életből hiányzik s ami annak érdekében tennivaló. A hiányok ismerete és az orvoslás módjainak felismerése vezette Gelléri Mórt ennek a füzetnek a megírására. Az ipari fejlődés manapság a nyugati művelt országokban egészen új formákat nyert, olyan formákat, amelyek eddig nem sejtett virágzáshoz juttattak, amelyeknek a mi viszonyainkhoz való alkalmazása, iparművészeti szervezeteinknek szerintük való átalakítása igen óhajtandó volna. Kétségtelen, hogy a reorganizációhoz vezető első lépést a külföldi jól bevált intézmények megismerésében kell keresnünk. Ezt a megismerést könnyíti meg Gelléri Mór tanulmánya, amely teljes tájékozottsággal, a figyelemreméltó momentumok érdekes megvilágításával tárgyalja a legnevezetesebb külföldi iparfejlesztési intézményeket. Mindenekelőtt a Werkbund hatalmas szervezetével foglalkozik részletesen, azután sorra veszi a nevezetesebb műipari műhelyeket és árúházakat. Foglalkozik az iparművészeti alapon álló városok, a kiállítások és a kisebb ipari vállalatok kérdésével és azután, miután mindezt teljesen tisztába hozta, levonta azokat a konzekvenciákat, amelyek ezek szerint a magyar iparfejlesztés jövő irányát megjelölik. Ez a konkluzió azonban olyan érdekes, annyira a dolgok elevenébe vágó, hogy nem elégedhetünk meg annak ismertetésével, hanem annak jeléül, hogy mennyire fontosaknak, óhajtandóknak és üdvösekn k tartjuk Gelléri Mór javaslatait, álljon itt az egész konkluzió, úgy amint alább következik:

„Fel akarom hívni az érdekeltség nagybecsű figyelmét arra, amit e tárgyban az Országos Magyar Iparművészeti Társulathoz már tavasszal beadott indítványomban hangsúlyoztam, hogy ideje volna nálunk is **organizálni az iparművészeti munkát.**

Iparművészeti fő- és mellékiskoláink évente igen szép anyagot bocsátanak ki az életbe s nincs, aki a kiképzett anyag rendszeres foglalkoztatásáról, a tanultak fruktifikálásáról gondoskodnék. Úttörő és igen érdemes, hasznos munkát fejtett ki e téren az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, de ideje volna e társulatot az ú. n. üzleti teendők alól felmenteni, mint ahogy felmentették annak idején a Kereskedelmi Múzeumot, ráháritván az export üzleti intézését az akkori Kereskedelmi Részvénytársaságra. A jelzett tranzakcióra annál inkább szükség volna, mert hiszen az, amit az Országos Magyar Iparművészeti Társulat — a kereskedelemügyi minisztérium jóvoltából — erre a célra fordit, úttörésnek, kezdetnek nagyon szép volt, de távolról sem elég az iparművészeti munkának hazánkban való rendszeres kiépítésére és állandó fejlesztésére. Erre a célra sokkal több pénzre volna szükség.

Másrészt pedig évről-évre látjuk, mint vándorol

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 SEP 2

ESTI HÍRLAP

MAI SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ

2000 érem a Várban

859

FIDEM-kongresszus és -kiállítás

Szeptember 4—10. között Budapesten tartja XVII. kongresszusát a FIDEM, (Fédération Internationale de la Médaille), a Nemzetközi Éremszövetség. Erről, s a kongresszus alkalmából megnyíló nemzetközi éremkiállításról tájékoztatta ma délelőtt az újságírókat *Éri Gyöngyi*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgató-helyettese.

A FIDEM negyven évvel ezelőtt, 1937-ben alakult Párizsban. Történetének jelentős állomása volt az ugyancsak a francia fővárosban rendezett 30 éves jubileumi kongresszus és kiállítás. Magyarország egy évtizede vesz részt a FIDEM munkájában. A legutóbbi, két évvel ezelőtti krakkói találkozón tizenöt hazai művész mutatta be százhárom munkáját.

A magyar éremművészek európai rangját és elismerését bizonyítja, hogy ez alkalommal Budapest ad otthont a szövetség XVII. kongresszusának. A FIDEM-kongresszust szeptember 5-én, hétfő délelőtt *Pozsgay Imre* kulturális miniszter. *Lars O. Lagerquist*, a FIDEM elnöke és *Pogány Ö. Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitja meg. A kongresszus kétszáz külföldi és hatvan magyar résztvevője előtt jelentős művészettörténészek és művészek huszonkilenc előadást tartanak. Az ugyancsak szeptember 5-én, hétfő délután fél 6-kor a Budavári Palotában megnyíló nemzetközi éremkiállításon, amelyet *Trautmann Rezső*, az Elnöki Tanács elnökhelyettese nyit meg, huszonöt ország hatszáz művésze vesz részt, majdnem kétezer munkával. A magyar képzőművészek háromszáz alkotással szerepelnek. Ez a mennyiségében is igen jelentős tárlat a jelenkori éremművészet tartalmi és formai sokszínűségét, rendkívüli gazdagságát hozza el a magyar és külföldi tárlatlátogató közönségnek. A kiállítást különleges, a gyűjtőknek bizonyára rendkívüli örömet jelentő katalógus kíséri majd: a 264 oldalas, kétnyelvű, nyomdatechnikailag is szép, szinte könyvszámba menő kiadvány, bizonyára borsos ára ellenére is, már az első napokban gazdára talál.

A kongresszus előadói között a magyarokon kívül cseh, francia, lengyel, szovjet, spanyol, svéd, angol, dán, holland és kanadai előadókat is találunk. A három fő téma: A numizmatika és az éremművészet kapcsolatai és határterületei; Éremművészet és művelődéstörténet; Hagyományos és új törekvések a modern éremművészetben. Ezen túl előadások hangzanak el például *Borsos Miklós* éremművészetéről, *Ferenczy Béni* éremművészetének moszkvai korszakáról, a körmöcbányai pénzverdéről, a portugál éremművészet új, az 1974. április 24-i forradalom után elért eredményeiről az éremművészet és a szobrászat hasonlóságáról és eltéréséről és még egy sor más, fontos, a művészeti ágat érintő kérdésről. A nemzetközi kongresszust és kiállítást még egy érdekes tárlat kíséri: A magyar pénzverés története című kiállítást szeptember 6-án, kedden délelőtt 11 órakor *dr. Tallós György*, a Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettese nyitja meg, a Magyar Nemzeti Galéria D-épületében.

A magyar kormányfő — tárgyalópartnereinek társaságában — először azt a tudományos kutató- és tervezőintézetet kereste fel, amely a villamos és motoros targoncák fejlesztésével foglalkozik, majd a targoncákat gyártó September 6. üzembe vezetett útja. A 43 évvel ezelőtt alapított *Kraszno Szelo* a villamoskocsik karbantartásával foglalkozott, s rövid ideig trolibuszgyártás folyt itt.

Munkásai nevezetes dátummal, az 1944. szeptember 6-i nagy sztrájkkal írták be magukat a bolgár forradalmi mozgalom történetébe.

Erre az eseményre emlékeztet a gyár neve is. Amikor a KGST ajánlásainak megfelelően Bulgária szakosodott az üzemen

idei
ezer
vábl
évi
meg
lés.

A
e
t
rukciót szerkesztett,

most állítják elő az 1—3 tonna kapacitású targoncák új családját és más kutatási irányokkal is foglalkoznak.

A látogatás kapcsán Szófiában emlékeztettek rá, hogy a magyar—bolgár megállapodások az idei esztendőre 2200 villamos targonca, 520 motoros targonca, és 3700 „futómacska" magyarországi szállítását irányozzák elő. Az előzetes program szerint a déli órákban Lázár György látogatást tesz *Todor Zsiv-*

lehetőségeket tárjunk fel közös ügyünk szolgálatára. Ez a törekvés *teljes mértékű egyetértésre* talált és a jelenlegi szófiai megbeszéléseken a hosszú távú együttműködés jegyében már az 1980 utáni feladatok előkészítéséről is szó esett.

★

Ma reggel valamennyi bolgár központi lap *első oldalán* fényképes tudósításban számol be Lázár György látogatásának első napjáról.

A *Rabotnicseszko Delo*, a BKP központi lapja, valamint a *Zemedelszko Zname* című napilap közli a tegnap esti vacsorán elhangzott pohárköszöntők teljes szövegét.

A kormányfők hivatalos tárgyalásának ismertetésekor a bolgár lapok hangsúlyozzák: a tárgyaló felek megállapították, hogy kormányaik álláspontja a szocialista építés, valamint a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom alapvető kérdéseiben *teljes mértékben megegyezik* egymással.

PRAVDA:

A közel-keleti rendezés újabb akadályai

Moszkva, szeptember 2.

Izraelnek az a törekvése, hogy ne kelljen kivonulnia a megszállt arab területekről, és a területek végleges bekebelezésére irányuló jelenlegi intézkedései újabb akadályokat teremtenek a közel-keleti igazságos béke elérésében — írja Nyikolajev, a *Pravda* mai számában.

A tények arról tanúskodnak, hogy

Izrael nem csupán kivonulni nem akar elfoglalt arab területekről, hanem éppen ellenkezőleg, minden intézkedést megtesz, hogy ott megszilárdítsa állásait.

A jobboldali szélsőséges Likud-tömb hatalomra jutásával még nyilvánvalóbbá váltak a bekebelezési törekvések. Így az izraeli kormány a megszállt területekre kiterjesztette bizonyos izraeli törvények hatályát. Ez azt tanúsítja, hogy az izraeli kormánykörök most már nemcsak ténylegesen, de formálisan is Izraelhez csatolják ezeket az arab területeket, kész tények elé állítva a világot — állapítja meg a Pravda.

Figyelmet érdemel az a körülmény is, hogy az izraeli kormány olyan időszakban foganatosítja ezeket az intézkedéseket, amikor

jelentkeznek a közel-keleti rendezés elérésének kedvezőbb feltételei és az előkészítés síkjára terelődött a genfi értekezlet összehívásának kérdése.

A Pravda mindezekkel kapcsolatban rámutat: Izrael nem folytathatna ilyen politikát, ha nem érezné maga mögött bizonyos külső erők támogatását.

„RADIKÁLIS RENDEZÉ

Kadhaf
katonai

Líbiában tegnap ünnepségsorozat keretében emlékeztek meg a monarchia megdöntésének 8. évfordulójáról. Tripoliban nagyszabású *katonai parádét* tartottak. Az évforduló alkalmából *Moamer Kadhafi* ezredes, a Líbiai Arab Szocialista Népi Állam vezetője mondott beszédet, amelyen *Szadat elnököt tette felelőssé a legutóbbi líbiai—egyiptomi határvil-*

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 SEP 15
PEST MEGYEI HIRLAP

859

A FIDEM 40 éve

NEMZETKÖZI ÉREMKIÁLLÍTÁS A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN

Az érem különös műfaj. Először is végérvényesen *önmaga* semmi máshoz nem hasonlítható. Másrészt mégis híd a pénzérme és a kisplasztika között. Olykor nagy szobrok szükséges vázlata, előkészület a műre, a festmény szerkesztőelemeivel formált domborítás bronzból, rézből, aranyból, ezüstből. Alakja régebben kör, ma a *mértani formák* számtalan változata. Az érem első mestere *Pisanello*, az itáliai reneszánsz egyik érdekes alakja.

Huszonnégy ország termése

A FIDEM, az érmészet nemzetközi szövetsége 1937-ben alakult francia kezdeményezésre. Kongresszusait és tagországainak egyesített éremkiállítását kétévenként tartja. *Prága* és *Krakkó* után most a negyvenesztendős jubileumi rendezvényeket hazánk vállalta. Huszonnégy ország érmeit a Magyar Nemzeti Galériában láthatjuk november végéig. Valóban impozáns seregszemle tárulkozik elénk: minőség és még több lehetőség, mely *Európa, Ázsia, Ausztrália, Amerika* érmeit tárja elénk. Gazdagodott a technika, hiszen a klasszikusnak számító anyagok mellett ma már elefántcsontot, polifésztert, öntvényt, üveget, rézgyantát is használnak. A szemléleti gyarapodás pedig rendre új változatokat teremt kifogyhatatlanul.

Sok Pest megyei alkotó

Elöl haladunk a nemzetközi mezőnyben, a vezető élbolyban. *Borsos Miklós, Kiss Nagy András, Lessenyei Márta, Szabó Iván, Vigh Tamás* ma a világ érmészetének egyik meghatározója, s *örvendetesen sok Pest megyei alkotót találunk a magyar kiállítók között.* A szentendrei *Ligeti—Csikszentmihályi—Asszonyi* hármas mellett a gödöllői *Miró Eszter*, a monori *Kampfl József*, a szentendrei *Farkas Ádám*, a nagykőrösi *Csikai Márta*, a sződligeti *Bakos Ildikó*, a szentendrei *Bálint Ildikó* szerepel érdekes és tanulságos művekkel. Komolyan fejlődött *Szöllössy Enikő* és *Szanyi Péter*, aki a Ráckevéért emlékéremmel jelentkezett. A formaskála is gazdag. A nyugati elképzelés időnként csak a reklámra, a megrendelés ipari követelményeire figyel, mindig pontos a képlet, hibátlan a megoldás.

Asszonyi Tamás: Tükröződések

Van magaslat is — a csehszlovák *Dusan Dzurek, Éva Havelkova*, a francia *Simone Boisocq, Jean-Pierre Demarchi, Shelomo Selinger*, a görög *Irene Chariatis*, a japán *Tanaka Akira*, a lengyel *Jarnuszkiewicz* fivérek, az olasz *Angelo Grilli*, a spanyol *José Luis Sanchez*, a szovjet *Guram Gabasvili, Hamlet Muszajev.* Jó úton halad a világ érmészete, mert *sok úton* halad. Nincs túlsúly, minden elgondolás értékeinek lehetséges csúcsán keresi testesülését. Régen túljutottunk a kör alakú érem beidegződésein, bár a hagyomány az újítószándékhoz hasonlóan erős. Egyre intenzívebben törekszik a világ érmészete, hogy kuriózum helyett *életünk teljességét* hordozza.

Hazaiak a Csontváry-teremben

A kiállítás meglepetése a magyar diaszpóra erőteljes jelentkezése. Ausztráliából *Mészáros Andor* fia, *Michael Victor Mészáros*, Csehszlovákiából *Fodor Imre, Ladislav Kozák, Nagy János*, Franciaországból *Pierre Székely*, Kanadából *Böszin Endre* és *Imrédy Elek* érkezett érmek egész sorával.

Dicséret illeti kulturális szerveinket nemcsak a FIDEM remzetközi tárlatának megrendezéséért, hanem azért az új gyakorlatért, hogy e világbemutatóval egy időben a Csontváry-teremben *hazai éremművészetünk* jelenlegi termése látható, az előzmények a szentendrei *Ferenczy Múzeumban.* Ehhez járul a soproni országos *érembiennálé*, melyet szintén most rendeznek, arról nem is szólva, hogy az orvosi és közlekedési tárgyú érmeinket most a *budapesti közönségnek* ajánlják közgyűjteményeink.

Losonci Miklós

Gáborné, Angyal Magdolna, Burján
ó sorban, jobbra: Agócs Jánosné,
Geleta Pál felvétele

nagy eredmény — szól közbe a főállattenyésztő. Oláhné pedig:

— Mindig igyekeztünk jól dolgozni, de mindig lehet a jónál is jobban.

Elmondja, hogy a technológiai fegyelmet tökéletesen betartják — hogy mindig nagyon tiszta legyen —, gyakrabban cserélik a csirkék ivovizét. Állandóan figyelik, nem kókadozik-e valamelyik és nyomban kiemelik a betegnek látszót.

Együtt a brigádok

— Egyszóval, jobban odafigyelünk — mondja a brigádvezető. — Nemcsak mi, a Marek József brigád, hanem a másik két brigád is, hiszen közös felajánlásunkat csak együtt teljesíthetjük.

Három vagon broyler-csirke után 75 ezer forint többletbevételhez, és annak megfelelő nyereségtöbblethez jut a Magyar—Koreai Barátság Tsz.

Szokoly Endre

termet;
a *törteli*
naharasz
monori
váci mű
a gödöll
az átépít
getszentn
döllői V
pacs és
ristaétter

Idén megvalósult vagy terv szerint ezután készül el több ételbár, önkiszolgáló étterem, melegkonyha.

Jelentősen javult a hűtőberendezés-ellátás; *mosogatógépeket* szereztek be. *üdítő automatákat* szereltek fel, *sörtankok* könnyítik a tárolást, a nagymarosi *fagylaltporüzem* is korszerűvé teszi az ellátást. Tizenkét *új teherkocsi* segíti a gyorsabb szállítást. Az üzletek kilencven százalékában kávégép üzemel.

Gépfejlesztésre öt év alatt 21 millió forintot költöttek. 28 üzlet építését, rekonstrukcióját hajtották végre, s mintegy 400 üzletet tataroztak. Az ötödik ötéves tervben százmillió forintot költenek további fejlesztésre és 140 millió forintot fenntartásra.

Kielégíti az igényeket

A tanács-vb hangsúlyozta, hogy a vállalat munkájában *jól mérhetők az eredmények*, a vendéglátóipar fejlődése tükrözi a vállalat célját: min-

kozási szerkezet kialakításából, valamint abból, hogy a dolgozó nő, háztartási munkáját ezek nagyon megkönnyítik. Pest megyében a sütőiparon kívül mintegy tizenkét üzem állítja elő az élelmiszercikkeket. Így a többi között a *Pest megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat, az állatforgalmi és húsipari vállalat, a Közép-magyarországi Tejipari Vállalat, az Állami Pincegazdaság, a szobi léüzem, a termelőszövetkezetek közös vállalkozásai, tejfeldolgozói.*

A vállalatok működését a megye mezőgazdasági nagyüzemei segítik. Így a kenyérgabona-szükségletét teljes egészében Pest megye adja, a hústermeléshez a vágósertés mintegy 70—80, a vágómarha 90 százalékát. A lakosság tejszükségletének egészét fedezi a megyei termelés. A felvásárolt tej nagyobb része a főváros üzleteibe kerül. A szerződéskötés leghatékonyabb a gabona- és húsiparban, kevésbé a konzerv- és a hűtőiparban. *Sokat javult a szerződési fegyelem a múlt években*, bár a tanács-vb további teendőket határozott meg a javítására. Cél az, hogy a termelő kedve állandó legyen, a felvásárlók töltsék be hivatásukat, tartsák

Jó a hangulat a és művelődésügyi

A tanács-vb tájékoztatójelentést fogadott el arról, hogyan hajtották végre a közoktatási és közművelődési dolgozók körében a bérrendezést. Megállapította, hogy mindenütt *jó hangulatot teremtett* a bérintézkedés, a dolgozók elégedettek a központi határozattal. Az intézményekben időben készültek fel a bé-

---

A NŐTANÁCS KOORDINÁLÁSÁVAL

Vizsgálják a törvény hatását

Több mint három esztendővel ezelőtt fogadta el az országgyűlés a módosított *családjogi törvényt*. Új rendelkezéseinek gyakorlati érvényesüléséről felmérés születik. A családjogi törvény néhány új, illetve módosított szabályának társadalmi hatását szeptember közepétől a jövő év végéig hét megyében és Budapesten térképezik fel a szakemberek. A társadalmi munkatársakat feladatukról szerdán tájékoztatták az MNOT székházában.

Erdei Lászlóné, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke kiemelte: a nőtanács összesen 41 módosító javaslattal járult hozzá a házasság, a családok és a gyermekek fokozottabb védelméhez. Most, a felmérés koordinátori szerepét vállalta, s a nagy munkába bekapcsolódik az Egészségügyi, az Oktatási Minisztérium, a Legfelsőbb Bíróság, a Legfelsőbb Ügyészség, valamint a Központi Statisztikai Hivatal is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-700, 340-726

1977 SEP 6

MAGYAR NEMZET

FIDEM

859

Kedd, 1977. szeptember 6.

Megnyílt a nemzetközi éremszövetség kongresszusa

A Nemzeti Galériában megnyílt a szeptember 5—10-ig tartó kongresszusa a nemzetközi éremszövetségnek. A megnyitón jelen volt *Rónai* Rudolf, a KKI elnöke, *Kiss* István, a képzőművész-szövetség elnöke, *Giannone* professzor, a FIDEM alelnöke és Claude *Arthus-Bertrand*, a szövetség főtitkára.

Pozsgay Imre kulturális miniszter köszöntötte a kongresszus résztvevőit: negyedszáz ország 260 képviselőjét, éremművészeket és -szakértőket, nemzeti bankok és pénzverdék vezetőit, elmondván, hogy a budapesti kongresszus és a nemzetközi éremkiállítás a magyar éremművészet nemzetközi elismerését bizonyítja. Lars O. *Lagerqvist*, a FIDEM elnöke és *Pogány* Ö. Gábor, a Galéria főigazgatója megnyitó beszédében méltatta a négy évtizedes nemzetközi szervezet tevékenységét.

Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke a galériában megnyitotta a kongresszushoz kapcsolódó nemzetközi érmekiállítást. A nagyszabású tárlat 25 ország 600 éremművészének mintegy 2000 alkotását mutatja be.

Kedd, 1977.

K

Osvaldo Dorticost

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára hétfőn, a KB székházában fogadta dr. Osvaldo *Dorticost*, a Kubai Kommunista Párt Politikai Bizottságának tagját, a Kubai Köztársaság miniszterelnök-helyettesét, aki az MSZMP KB és a kormány meghívására baráti látogatáson tartózkodik hazánkban.

A szívélyes, elvtársi légkörű találkozón részt vettek: *Lázár* György, a Minisztertanács elnöke, *Huszár* István miniszterelnök-helyettes, a Politikai Bizottság tagjai. Jelen volt Jose Antonio *Tabares del Real*, Kuba budapesti nagykövete.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 SEP 6
NÉPSZAVA

Megnyílt a FIDEM 17. kongresszusa

Egy hétig tartó nemzetközi esemény színhelye a budavári Palota: a Magyar Nemzeti Galériában tartják szeptember 5—10. között a *Nemzetközi Éremszövetség 17. kongresszusát.* Hétfőn a megnyitó ünnepségen *Pozsgay Imre* kulturális miniszter köszöntötte a kongresszus résztvevőit: negyedszáz ország 260 képviselőjét, köztük éremművészeket és szakértőket, nemzeti bankok és pénzverdék vezetőit. Hangsúlyozta: a FIDEM budapesti kongresszusa és a nemzetközi éremkiállítás a magyar éremművészet nemzetközi elismerését, nagyrabecsülését bizonyítja.

Lars O. Lagerqvist, a FIDEM elnöke és *Pogány Ö. Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója megnyitó beszédében méltatta a négy évtizedes nemzetközi szervezet tevékenységét. A kongresszus két szekcióban munkaüléseken folytatja tanácskozását.

Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke hétfőn a Magyar Nemzeti Galériában megnyitotta a Nemzetközi Éremszövetség kongresszusához kapcsolódó nemzetközi éremkiállítást.

A kiállítás két hónapig tekinthető meg.

ezüs

övo
nár

soka
túl
ság
ban,
tudták tartósítani jó formájukat. Így a nőknél *Rajnai Klára* is elmaradt attól, amit képességei alapján joggal elvártak tőle. Egyébként lányaink még mindig nem igazi versenytársai az *NDK-soknak*, szovjeteknek, és mint kiderült *Szófiában*, itt-ott még a bolgároknak sem.

Örvendetes ugyanakkor,

Magyarország (Horvát
Révész, Pozsonyi, Nagy
K—1 500 m, férfiak:
Diba (Románia) . . .
Sztanity (Magyarország
K—1 10 000 m: 1. Per
(Olaszország), 2. Fábiá
(Magyarország). K—2 5
m: 1. Olbrich, Matter
(NDK) . . . 3. Svidró, Csap
(Magyarország). K—
10 000 m: 1. Sjurkasz, Ko
rolkov (Szovjetunió),
Szabó, Bakó (Magyaro

hinaus anerkannten, Berühmtheit brachte. Sein umfassendes Werk: *Trachoma-Útmutatója* (Trachoma-Wegweiser) erlebte drei Auflagen.

Fialowski, Ludwig, Botaniker und Linguist, geb. am 5. Dez. 1846 in Borsisov (Galizien), gest. 30. Mai 1909, kam in früher Jugend nach Ungarn, wo er, nach Absolvierung seiner Studien, von 1872 bis zu seiner 1906 erfolgten Pensionierung, als Mittelschulprofessor und geschätzter Fachschriftsteller wirkte. Neben seinen zahlreichen, auf die Botanik und die ungar. Sprachbildung bezüglichen Studien und Essays war das Werk: *Kémián fölépülő mineralógia és geológia veleje* (Der Kern der auf der Chemie aufgebauten Mineralogie und Geologie, 1889) bekannter.

Fichtel, Johann, Mineraloge, geb. am 29. Sep. 1732 in Pozsony, gest. 4. Feb. 1795, war Buchhaltungsbeamter in Wien, ärarischer Rechnungsrat in Nagyszeben, seit 1785 Zollamtsdirektor in Wien und schliesslich Rechnungsrat in Erdély. F. befasste sich mit mineralog. und geolog. Studien und publizierte die Werke: *Beitrag zur Mineralgeschichte von Siebenbürgen* (1780), *Mineralogische Bemerkungen von den Karpathen* (1791), *Mineralogische Aufsätze* (1794), *Nachricht von einem in Ungarn neu entdeckten ausgebrannten Vulkan* (erschienen in den Schriften der Gesellschaft der Naturfreunde in Berlin, 1793).

Fichter, Ernst, Arzt, Schriftsteller, geb. 1874 in Szatmár, absolvierte die medizin. Studien an der Budapester Universität, wo er auch zum Doktor promovierte. Er ist ein fleissiger Mitarbeiter der Tagespresse, in welcher er belletrist. und soziolog. Arbeiten veröffentlicht; namentlich in den polit. Tageblättern Az *Ujság*, *Népszava* und A *Világ*.

Fichtner, Alexander, Komponist, geb. am 15. Juni 1878 in Urai-Ujfalu, begann schon als Gymnasialschüler Volkslieder, Sonatinen, Präludien zu komponieren, absolvierte, von 1898 bis 1902, wiederholt gediegene Proben seiner Kompositionsbegabung ablegend, die Budapester Musikakademie und wurde 1903 zum Kapellmeister der Szegeder Honvédmusikkapelle berufen. Später übernahm er die Leitung der vom Beamtenheime organisierten symphon. Konzerte in Szeged. Bekanntere Kompositionen: *Klavier-Capriccio*, *Orgelfugen*, *Melodramen*, *Sonate*, *Ungar. Orchestersuite*, *Violinkonzert*, *Ungar. Festouverture*, *Frühlings-Ouverture*, *Symphon-Romanze*, *Blasquintett*, *Scherzo*, *Cellokonzert*, *Sabbathymnus*, das preisgekrönte symphon. Gedicht „*1848*" und mehrere Damenchöre.

Fieber, Heinrich, Kunstschriftsteller, geb. 1873 in Budapest, absolvierte als kathol. Kleriker seine Kunststudien in Budapest, Wien und Rom, publizierte seit 1898 zahlreiche, auf die ungar. Kunst Bezug habende, Artikel in der in- und ausländ. Presse und ist seit 1910 Kirchenkunst-Referent des Unterrichtsministeriums. F.'s Verdienst war auch die Veranstaltung der ersten ungar. Ausstellung für Kirchenkunst (1908). Selbständige Werke: *Uj egyházi művészet* (Neue Kirchenkunst, 1912), *Korszerű egyházi művészet* (Zeitgemässe Kirchenkunst, 1913), *Modern művészet* (Moderne Kunst, 1913), *Magyarország művészettörténelme* (Die Geschichte der Kunst in Ungarn, 1914) in ungar. und französ. Sprache.

Filarszky, Ferdinand, Botaniker, geb. am 18. Okt. 1858 in

Késmárk, wurde, nach Absolvierung seiner Universitätsstudien und Erlangung des philosoph. Doktorates, 1885 zum zweiten Assistenten am botan. Institute der Budapester Universität ernannt, am dem er 1888 zum ersten Assistenten befördert wurde. 1896 habilitierte F. sich als Privatdozent an der Budapester Universität; seit 1899 leitet er die botan. Sektion des Nationalmuseums, zu deren Direktor er 1902 ernannt wurde. Im Jahre 1912 wurde er mit dem Titel eines kön. ung. Hofrates ausgezeichnet. Selbständige Werke: *Adatok a Cleomeae rendszertani állása, szövettani szerkezete és fejlődéséhez* (Beiträge zur Systemstellung der histiolog. Organisation und Entwicklung der Cleomeae, 1884), *A charafélék különös tekintettel a magyarországi fajokra* (Die Characeen, mit besonderer Rücksicht auf die ungarländ. Arten, 1893), *Botanische Ergebnisse der Forschungsreisen von M. v. Déchy im Kaukasus* (1907), *A növényi test alaki tulajdonságai* (Die Formeneigenschaften des Pflanzenkörpers, 1907), *Növénymorphologia* (Pflanzenmorphologie, 1911), *Ein Ausflug in den Harz* (in der Festschrift zu P. Aschersons 70. Geburtstage, 1904), *Az élők világa* (Die Welt der Lebenden, 1907).

Filep, Julius v., Arzt, Bakteriologe, geb. am 17. Juli 1871 in Pánczélcseh, wurde 1896 sub auspiciis regis zum Arzte promoviert, 1905 als Privatdozent an der Kolozsvárer Universität habilitiert und wirkt seit 1906 als Oberphysikus des Kolozser Komitates. F. ist Fachschriftsteller auf dem Gebiete der Bakteriologie, Hygiene und des öffentl. Sanitätswesens.

Filiczky, Johann, Dichter, geb. 1580, gest. 1622, war im Auslande als Dichter latein. und griech. Verse bekannt, auch zwei ungar. Gedichte sind von ihm überliefert geblieben. Bekanntere Sammlungen: *Primitiae Poëticae, Poëmata varia* (1614).

Filipovics, Ivan, kroatischer Schriftsteller, gest. 28. Okt. 1895 in Zagreb, war als Sammler kroat. Volkslieder und Volksmärchen geschätzt. Bekannter ist auch sein vierbändiges: *Wörterbuch der kroatischen und deutschen Sprache* (1875).

Fillinger, Franz v., Arzt, geb. 1880 in Glina, absolvierte seine Universitätsstudien in Budapest und ist seit 1907 Assistent des Sanitätsinstitutes der Budapester Universität. Seine veröffentlichten Studien betreffen hauptsächlich die chemische Analyse und das Sanitätswesen.

Fillinger, Karl, Pädagoge, geb. am 24. Dez. 1845, war seit 1872 in Budapest als Professor, später als Direktor einer Bürgerschule und mittleren Handelsschule, von 1895 als Direktor einer Ober-Handelsschule tätig, bis er 1911 in Pension ging. F. gab mehrere Lehrbücher über Naturgeschichte und Handelswissenschaften heraus und entfaltet auch in den Fachzeitschriften eine rege Tätigkeit.

Fillinger, Leopold, Theologe, geb. 1787, gest. 1834 als Professor der Theologie der Budapester Universität, vermachte seine wertvolle, reichhaltige Bibliothek der Universität.

Filó, Ludwig, ev.-ref. Theologe, geb. 1828 in Losoncz, gest. 11. Dez. 1905, war ref. Seelsorger, später Professor an der Pester ref. theolog. Akademie und schliesslich abermals Seelsorger. Er veröffentlichte zahlreiche theolog. Studien und grössere Werke, wie: *A feltámadás és a spiritualismus* (Die Aufer-

MDK

Fieber Henrik,
a közokt.miniszt. egyházmüvészeti referense
a közPapnev. intézet aligazgatója.

Fökép vidéki templomaink belsö müvészi diszitésére sarkallta paptársait s a kegyurakat. Figyelömgonddal ellenörizte a restaurálási munkákat. Az üvegfestészetről jelent meg könyve nemsokkal halála elött. Mindössze 47 évet élt. Azbegyházjellegü iparmüvészet istápolója volt.

Lyka Károly: Képirásunk halottai.
Magyar Muzsa. 1920. 3.sz. 140.l.

MDK

Fieber Henrik

1912-19 egyházmüvészet

Az Ipm.Isk. ...tanárai...szakoktatói...

Iparmüv.Isk.Evk. 1934-36. Bp. 1936. 45 l.

MDK

Fieler Henrik

Müvészet II. évf. 19o7. 374-38o l.

MDK

Fieber Henrik

Magyar Művészet 1926. 47.l.

MDK

Fieber Henrik, üvegfest.

MDK

Az iparmüvészet ágai közül legnagyobb szeretettel az üvegfestészeten függött. Ezzel a müvészettel érte el legnagyobb sikereit. - Egyik utolsó irása is: "Üvegfestészet".
Összekötö tagjává lett a miniszteriumnak és a klerusnak, ily módon egy sorozatnyi monumentális alkotás az ö meggyözö érvelése nélkül máig sem jött volna létre.

Elek Artur. - Figyelö.

Nyugat. 1920. jan.1-2.sz.

MDK

Fieber Henrik

Magyar Iparművészet 1911. 269.l.

MDK

Fieber Henrik

A müemlék-restaurálás pszichológiája

Magyar Iparmüvészet 1912.
290.l.

MDK

Fieber Henrik

Magyar Iparművészet 1915. 244.l.

Fiebel Henrik művészeti írb

1873 jun. 25-én mül. Bp-en.
Meghalt: 1920 jan. 10.
Teológiai és műtörténeti
tanulmányokat végzett Bp-en,
Bécsben és Rómában.
1897 ben pappá nevezték.
Sok cikket ír folyóiratokba,
s tanitott az Ipolmüvészeti
Iskolában. Ő kezdeményezte az
első egyházművészeti kiáll.
megrendezését Magyarországon
Vigilia, 1963, 11 n., 697 old.

FIEBER *Henrik*, művészeti író. * Budapest 1873. † u. o. 1920 jan. 10. Lelkes tevékenységet fejtett ki az egyházi művészet fejlesztése terén. 1908. ő rendezte Budapesten az első egyházművészeti kiállítást, a papság művészeti képzése céljából tanfolyamokat szervezett és mint a vallás- és közokt. minisztérium egyházművészeti előadója, a gyakorlatban is érvényesíteni igyekezett elveit, amelyek — kat. pap létére — konzervatív oldalról ellenzéssel találkoztak. Önállóan megjelent művei: Új egyházi művészet (Budapest, 1912); Modern művészet (u. o., 1914); Üvegfestészet (u. o., 1920).

E. G. I. 320 c

Pozsony.

A háttérben van a vár és
nakokkal és bárkákkal, a Dunán
alatt bárka kel át, az előtérbe
közelében két vadász halad ku
csolnak mellett egy katona besz
Die Kronungsst

fölül jobbra: 85.
legalól középütt: Wien bey J. P

Rm., mér. a rl. ?

140-95.

Fieber Henrik

Orosz

Elektrotur: Fieber Henrik. Nyugat 1920. január. 1–2. f.

nyítani, hogy kulturális intézmények és tudományos termelés tekintetében mennyivel magasabban állunk a bennünket körülvevő Balkán-országoknál.

Az új fakultás ügyét alapos revizió alá kell venni. Tantervére, berendezéseire nézve a tudomány emberein kívül meg kell hallgatni a gyakorlati élet képviselőit is, mert a közgazdasági fakultás nemcsak tudósokat, hanem gyakorlati közgazdákat, gazdaságpolitikusokat, tisztviselőket és szociálpolitikusokat is kíván nevelni, de nemcsak a nagybirtokosok képviselőit és a szövetkezeti igazgatókat, hanem az ipar, kereskedelem, bankvilág és munkásság képviselőit is. De a közgazdasági fakultás csakis a tudomány, a pure et simple tudomány szolgálatába álljon, a rajta való kutatás és tanítás szempontjai egyedül a tudomány szempontjai legyenek és a fakultás ne szolgálja se a plutokrácia, se a nagybirtok, se a kisgazdák, se a munkások külön érdekeit.

SZÉKELY ARTUR

A NYUGAT HÍREI

Értesítjük t. olvasóinkat, hogy február hónapban is még kettős, összevont számot adunk ki, mely a hó közepén jelenik meg. Március elsejétől kezdve 1-én és 15-én jelenünk meg.

A Nyugat minden közleményeért írója felel. A szerkesztésért felelős: BABITS MIHÁLY és OSVÁT ERNŐ. Segéd-szerkesztő: FÖLDI MIHÁLY. Kiadó-

magyar

Fieblich Károly

órás Komárom

cred XIX. sz. első fele

Pritz 53. l.

252.

...va s kissé balra néz. Hosszú haja,
...bajusza barna; szakalla leberetvált.
...ntéje piros. Az előbbin két s az utóbbin
...n. Felirata alól:

...ntur

...aus Esterházy de Galantha pp. de
...nit: Sopronien: Sup: Com: G. C. Rsp.
...ō 1649."

...18·2 : 14·8 cm.
... ajándéka 1824.

Fiebich Károly

órás Komárom

oszlopos óra XIX. sz.

ízod

Csányi Műbarát.

100 l.

FIED PÁL, festő

He emlitjül a vándor képkereskedők működését, VISKI vihartól félő lovaival, CSILLAG szénasszekereivel, FIED FIED PÁL balerináival-azért jók is akadtak-akkor tel jednek látszik a két háború közti művészi élet képe.
62.old

KOROMNAY GYULA: Számadás a megyei képzőművészetről
61.old.

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 1.sz.

MDK

Fiedler Ferenc

XIX. tavaszi szalon, 1947. máj.

Fiedler Ferenc MDK

Rajzok, tollrajz

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Fiedler Ferenc

MDK

Hajnali kirakodás, olf.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c. kiáll.

MDK

Fiedler Ferenc

Akt, o.

Gyerekek, o.

Dunai táj, o.

Képzőm. Főisk. Ifj.körének karácsonyi kiáll.
1943.

MDK

Fiedler Ferenc

Téli táj sizőkkel, p.

Kompozició, v.

Képzőm. Főisk. Ifj.körének karácsonyi kiáll.
1943.

Fiedler Ferenc

Fův képt

Háztetők, of

Búzatábla, past.

Bünbeesés, túsr.
Bün
Ymádkozó
Árvíz

Tájkép
Női akt
Női fej
vízf

Fiú és férfi, kr.r.

Utánvét: _____ *Budapest, 19* 20. V/3.

Dr. BENDETZ ÉS TÁRSA

KÖNYVESBOLT ÉS TUDOMÁNYOS ANTIQUARIUM

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 15. **TELEFON: 128-027.**

2480

Számla

T. Ny. Sz. Szentiványi Szula *úrnőnek*
úrnak

XI. Lágymányos u. 16.

Bélyegmentes a m. kir. pénzügyminiszter 1881. május 17. 32.018. sz. a. kelt és a budapesti kir. pénzügyigazgatóság 20.081/1881. sz. a beérkezett rendelete értelmében.

1	Lipeti [illegible]	[illegible]	[illegible]

Fiedler Ferenc

1945 tavaszától késő őszig
Tiszakadarnyka volt mint
művészvendég

Győri Sándor: Visszaemlékezések.
Művészet, 1977. szeptember - 26. oldal.

megvia

Fiedler Ferenc
fessö
VII. Härsfa u. 59/b

MKSz 1947

Fiedler Ferenc

Fiedler Ferenc 1922-ben Kassán
született. Szarvasszigetén és Nyír-
egyházán nőtt fel. Párizs mellett
Montereau-ban él.

Koroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Fiedler Ferenc

A magyar szármázású művész a nonfigurális ábrázolás kiélőnbörő fazisain mentát. Művészete a nyugáti áramlatok változó állomásait tükrözi.

Koroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.

Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Fiedler Ferenc

Említve

Major Máté: Külföldi magyar művészet
Diállítása

Nagyvilág, Bp. nov. 1715-1720. l.

Tiedler Terézia

Részt vett a " XX. sz. magyar származásu
művészek külföldön" c. kiállitáson.

Műcsarnok, 197o.

Major Máté: Külföldi magyar művészek kiállitása

Nagyvilág 197o/11 1715. old.

Fiedler Ferenc, 1921 febr. 15. Kassa – Szőnyi.

Képzőmüv. főisk
anyak.
Rónai M.

FIEDLER FERENC, festó

Sok helybeli művész maradtaa[illegible]
András, Huszár István, Pál Gyula, Soltész Albert, de Cs.
Nagy András vásott, Csizmadia Zoltán Veszprémben, Tar
László az USA-ban, Fiedler Ferenc Párizs mellett s a
t bbiek Pesten élnek. 63.old

KOROKNAY GYULA: Számadás a megyei képzőművészetről
61.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 1.sz,

(2)

Fiedler Ferenc

M Mův-ért. 1942 jun (Mühl)

Tollrajzok

1943. (ho)

Hajnali hirakodás, of

(3) Fiedler Ferenc

1942. képzőmův. fölök-
ifj.-kövének kicill.

Nagybányai liget,
Nyírségi házak,
pasztellek. –
Kirakodás, of.

1943. u.o

Akt, Gyerekek,
Dunai táj, of.

Téli táj sízökkel,
pantell,
Kompozíció, vízf.

1946 karácsonyi biák:

Cigányok
Leány
Akt

hó 12-én 14949 sz. a. kelt
yreigazításául tisztelettel
nűemlékek orsz. bizottságát,
tiratomban közölt:

9.) 10.) 11.) 12.) 13.) 14.) 17.) 18
lási hiba folytán kerültek
gébe, s mint ilyenek, nem
embe. —

n, 1902. évi október hó 11-én.

Steiner

számv. igazgató.

Fővi képtár (4)

1946 dec. Fiatal m. képrm-ek

Ülő nő, olajtemp

Ülő akt, vizf

Bünbeesés
Ymádkozó) tusz

1947 okt. képrm ünk a
felszab. óta
hj szerzemények

Háztetők, temp

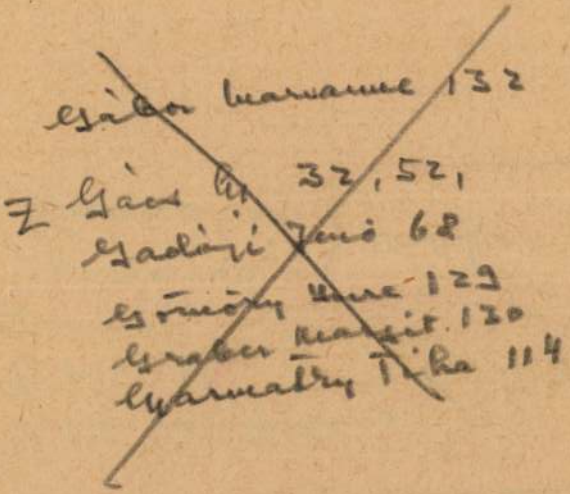

Gábor Marianne 132

Z Gács Gy. 32, 52,

Gadányi Jenő 68

Gömöry Hure 129

Graber Margit 130

Garmatky Tika 114

Fiedler Ferenc
festő
a Szinyei Társaság
XIX. tavaszi szalonjá-
nak kiállításán meg-
kapta dr. Lengyel
Lajos díját

A Műgyűjtő (Magyar
Művészet) 1948. 111. l.

k

Bizottsága Hivatala által
elmeriult villamos Rész Kiadásokról

malás vétele Ministerumu .. 1.40
erzesbe 1.40
pő talp égénylési vétele . . . 1.40
ifizetés is Kis cripő ég lap 1.40
is Vallas Ministerum ... 1.40
bank pénz vissza utalas 1.40

FIEDLER FERENC, festő

Sok ma országoshirü festő került ki a Nyiregyházi Képző
művészeti Szabadiskoláról,de emlitsük néhány nem szabad
iskolás kortársukat is:Batári László,Csisztu Mihály,
Csizmadia Zoltán,Tar László,s még korábbi Fiedler Ferenc
Vincze Lajos,akik Nyiregyházáról indultak el. 363.old

[illegible]SONNAY GYULA: Számadás a megyei képzőművészetről
61.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 1.sz.

Fiedler Ferenc

Jeszó

Rabinovszky M

l. kiállítások

Szabad Művészet

1947, 178. l.

9-10 sz.

Forum-klubban

megedmagával

választatik meg[illegible]
segédkezés. Pályázati határidő : április 21. Me
állását azonnal elfoglalja, de a választás vallás- és
ügyi miniszteri jóváhagyás után válik jogerős
felszerelt kérvények válaszbélyeggel Reformát
Hivatal, Biharkeresztes címre küldendők. *Prez*

Döge református egyházközsége pályáza
újonnan szervezett IV. sz. *tanítói* állásra. (Gim
szomszédságában.) Határidő 21 nap. Férfiak,
hatnak. Fizetés egyháztól 10%, politikai községt
lakbér, államsegély. Kötelesség : kijelölt osztály
kántor helyettesítése (kántori oklevél meg
továbbképző-iskola leánytagozatának tanítása
vezetése, minden belmissziói munkában segéd
azonnal elfoglalandó, de csak a Nagyméltóságú

Fiedler Ferenc

festő

Koll. kiáll. 1947. nov.

a Fórumban.

Pán Imre: Két kiállítás. Kortárs. 1947.

1. sz. 23-8.

Matisse-nek és

Czóbel Bélának az

1900-as években

kialakult stílusához igazodik

Kinteltatott: 25.000.-

Felhasználtatott:

Rendelkezésre áll:

A fenti összeg tárhére történt utalv.

Fiédler, François, festő

M.D.K.

„műveiről megjelent harmadik füzet szövegét Pierre Descargues írta – kissé keresett, terergős stílusban. Azzal kezdi, hogy meg kell nevezni a dolgokat. Különben azok elárasztanak bennünket; számolni kell tudni, pld. a szivvezést, hogy ne legyünk rifmusának rabszolgái. A történelem, talán nevetséges abból a szempontból, hogy próbát rendet teremteni az eseményekben, de adatai, évszámai megnyugtatnak. Az absztrakt művészet olyan mint a tenger hullámai, amit egy turista órákig el tud nézni, és tudja, hogy a tengerészek erről pontos, naplóba foglalható adatokat vesznek fel, de nem látják a tajtékzó habokat, a visszaverődő szineket... stb. a szavazban ki nem ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1967., okt. 167. sz. 1-25 old.

Éd. Maeght

Fiedler, François, festő M.D.K.

... fejezhető jelentőseket. Fiedler ilyeneket
nevez meg – de nem szavakkal, hanem szimbo-
lokkal. Tíz évig élt Franciaországban, anélkül, hogy
egy szót tudok volna franciául. Ebben a füzetben
reprodukált művei, melyek körül 7 szimes, leg-
utóbb kiállítok 23 festményéből vannak kivá-
logatva, melyek körök jelentős nagy méretűek is szere-
pelnek, s amelyeknek most már ő is szimbolikus
címeket adok, nem úgy mint eddig, amikor csak
„festmény" vagy „kompozíció" néven szerepelter.
A képek ismét törékletesen elütnek az előzőktől!
Ezzel különböző sínű és textúrájú hátterek elé ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1967. okt. 167. sz. 1-25. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... helyezett, hajlott, vagy megtört vonalak viszik a hangsúlyt, sok esetben csak egyszerű hajlással, átlósan áthaladva a képen. Maguk a vonalak is zakatottak, árnyéroltak, mintha vérszy hajlított nádvessőből lennének, vagy mintha valami kúszó rovar nyomai volnának a földön. A szövegíró ezt úgy magyarázza, hogy Fiedler, ebben az új stílusában, a legszerűsített vonallal a legnagyobb gazdagsághoz érhezett el: azok olyanok, mint egy bolygó, vagy egy hulló csillag útja, a képen, a szemünk láttára duzzadnak vagy eltavolodnak, a művészt itt akkor az ismeretlenhez. ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1967.. ert. 167. sz. 1-25 old.

Éd. Maeght

Fiedler, François, festő M.D.K.

... hasonlítja, aki hárat felára fizikai, vagy fákba belevés valamit ... ezek a vonalak szerzőjük jelenfeltét akarják hifejezni, ezuttal egy művész kezéből olyan erővel, hogy azok szakítani, kiabálni, ordítani tudnak ... Ismét hangoztatja Fiedler elmélyült, magála vonultságát. Ezuttal Párizstól 100 km-nyire költözött egy virágerdő közötti remetezégbe, ahonnét alig mordul ki, s ahol alig fogad ismerőst. A zene egyik éltető eleme (nedvencei Monteverdi, Bach és Mozart), könyvek körül is csak erőkkal vesni körül magát, melyek valamiképpen közel állnak hozzá. ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1967. okt. 167. sz. 1-25. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... Rengeteg képet fest, melyezből csak nékányat tart meg. Kizárólag a legjobb anyagokkal dolgozik, a zmét is beleértve azzal a fényűzéssel, hogy néha hirtelen elegét teggen a festés égető szügségletének. Ez a harmadik kiállítása, mely őt teljesen új utakon mutatja be, kiváltotta a tanakodást, hogy hová sorolható. Eddigi magyarázói körül egyik sem hivatkozott az expressionizmusra. Fiedler műveszete nem redukálható erre, vagy hasonló szavakra. Akár expressionista, akár absztrakt. ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1967. okt. 167. sz. 1-25 old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... az egységet keresi. „Szárnyaló lény, aki kizárólogasan választott ízlésével, csakis műveinek él, a festészet megszállottja ... Ez a mostani kiállítása a vonal utjának kutatásában mutatja be öt ... azt a lényeget keresi, ami a semmit rehabilitálja ..." A füzet végén külön függelékben még 14 reprodukció látható, mind a vonal témájára, különböző sejtelmes hátterek előtt. Az egyik, megint egy inkább domborzati térhely jellegű alapon, alulról felfelé haladó, relative egyenes ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1967. okt. 167. sz. 1-25. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... vonalat ábrázol, azzal a címmel, hogy: „Az Egy dicsérete"... A függelék utolsó oldala ismét magáról a művészről körül – és ismét egy profil-képet. Bár cruttal a virágai között tevérenykedik, de arcának keserű vonásait leketetlen észre nem venni. [Horrá képest Vasarely vagy a nemrég elhúnyt Kemény Zoltán, crötöl durrató boxbajnokok]. Ha rekonstruál jur időbeli adatait, art. hogy

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1967., art. 167. sz. 1-25 old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... 1921-ben született, Budapesten egyetemre és a Képző művészeti Főiskolára is járt. terét nyilvánvaló, hogy a háború legnehezebb és legkritikusabb éveiben hagyta el Magyarországot s ez az életét – ki tudja milyen családi kapcsolatait – determináló élmény csapódik le tagadhatatlan teretségében és művészetében.

DERRIERE LE MIROIR, Périzs, 1967., okt. 167. sz, 1-25. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

műveit, az előzőhöz hasonló tökéletes tipográfiával reprodukálva, cruttal Jean Grenier magyarázza. Ennek során többször idézi Octave Nadelt, az előző füzet szerzőjét. Konkrétumot keveset fűz hozzá, megismétli, hogy Fiedler tépelődve dolgozik, amíg a munkához nem fog teljesen üresnek és szárarnak érzi magát, munka közben telenivódik lendülettel, mint egy vízbe mártok sinnes – egy-egy képén néra egy évig is dolgozik, annyiszor.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1961. ort. sz. 1-19. old. 129.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... kezdi újra. Ezek a képek teljesen elütnek az előző füzetben levőktől. Ezek olyanok mintha egy működésben lévő tűzhányót repülőgépről nézném, vagy amilyen a Föld keletkezése lesztek, mikor a vizet elváltak a szárazföldtől. Robbanó, szétfröccsenő foltok, szinben rendkívül finomak és maggondoltak... szerző szerint a mennyből a sárba rukanás tragikuma... a legdrámaibb feszültségben az egység keresése. „Fiedler-folytatja" ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1961. okt. 129. sz. 1-19. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... olyan cinberner tűnik(ri) a legmesszebb-menően zárlatok s a legsötétebb egszarába hullok bele ... Művei nyugtalanítók: cikázó villámok sötét egbeltof villanfanak fel ... a fehér foltok jelzései, nelkül eltévednénk s az cröteljes sinek egmasutánja dy drámai, hogy magával ragad, megdöbbent, néra megtjeszt..." Bőven aradó felületi gazdagságát tűrijatérhoz hasonlítja, mely váratlan robbanásokkal borítja é világítja be az eget, de ő ebben ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1961 - ort. 129. sz. 1-19. old.

Éd. Maeght

Fiedler, François, Jerbó

M.D.K.

... rendszerezést lát, bölcs nagyvonalú-
ságot, sőt a nagy renaszansz mesterek
lendületét és önmérsékletét egyszerre.
[Ehhez nagyon nagy fantázia kell!]. A szöveg-
rész közöli öt nagyobb méretű reprodukcióin
kívül egy függelékben még 14 művet közölnek,
köztük 195×114 méretű, tehát nagy kompozíciókat
is, melyek mind inkább médium-rajzoknak,
vagy dombornyati térképeknek benyomását keltik.
Legvégül látható egy fénykép magáról Fiedlerről
- szomorú megtört lénye sokat megértet zaklatott
művészetéből

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, 1961. okt. sz. 129. 1-19. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

„Magyarországon sz. 1921-ben. Öt éves korában már festeni kezdett. Tíz éves korában reneszánsz mesterek – Leonardo da Vinci, Raffael, Michelangelo és Caravaggio – műveit másolta. Egyetemi tanulmányai után a Budapesti Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be. Budapesten több muzeum és gyűjtemény ./.

Octave Nadal: François Fiedler

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é. n.], 116. sz. old.

hátsó borító belső old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiédler, François, festő

... örri festményeit. Háboru óta Franciaországban él." A füzet hátsó borító lapján megadott rövid életrajzi ismertetést szószerint idértem. A szövegrész irója, Octave Nadal, leirja első megrendülését Fiedler két kis képe láttára, ami arra inditotta, hogy felkeresse öt Saint-Nom-La-Bretèche-ben, Párizstól megleretősen messzire, egy eldugott kis erdei kárban. ./.

Octave Nadal: François Fiédler

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é.n.], 116 sz, 5-8, old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... A szoba, melyben fogadta ebédő féle volt egy zongorával, festőállványal és rengeteg képpel... műterme nem volt... télen nyáron a szabadban dolgozik, ha csik egy-hangárfélében. Zárkozott, fojtott szenvedélyességű embernek írja le, aki a megszállottság egy nemével beszél művéiről. Az ebben a füzetben körölt lapok - melyek a Galérie Maeght-ben rendezett kiállításának 20 darabja közül 6-ot reprodukálnak (a művész ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é.n.], 116.sz. 8. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... által saját kerülep köre rajzolva és a Galerie Maeght műhelyében lehúzva) nyomdatecznikai-lag gyönyörűen, tartalmilag inkább nagyon izléses könyvkötőpapírokra emlékeztetnek, amilyeneket egyidőben amatőr könyvkötők maguk is készítettek. Ugyanígy megfelelnének ruhaselyem mintának, melyet bárhol el lehet vágni, vagy összetoldani. Viszont Fiedler a legerősebb meggyőződéssel állítja, hogy mindegyik kompozíciója hosszú képelődés eredménye, sokszor egy részlet miatt újra kezdi az egészet, és sohasem az előző tapasztalat felhasználásával, hanem

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é.n.], 116.sz, 9. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... egészen elölről, mindaddig míg el nem
érkezik akkor, amit ki akart fejezni. „Egy kép
ilyen ... vagy semmilyen. Nincs mit mondania.
Ilyennek kell lennie! ... fűzi hozzá maga Fiedler.
„Ihlet, transe, varázslat, és még mit nem?!
Hová jutnánk mindezzel? - A vízió sosincs
a festményt megelőrőleg, ez a munka közben
... és a néző ~~teriatal~~ pillantásából születik..."
A továbbiakban a szerző a képekhez hasonló misz-
tikus stílusban magyarázza mindazt, ami a
a képekben tulajdonképpen megfoghatatlan. ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é.n.], 116. sz. 8-16. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... a természet óriási díszharmóniáját ... a ritmust, mely észre vétlenül átfut a szemlélőn ... zuhanásokat ... kereszteződéseket ... meleg és hideg színek egymás mellettiségét ... a morgás végtelen módozatait ... térbeli ritmusok színes víziójának apokalipszisét ... stb. stb. Beszámol egy kis képről, melyet F. még fiatalkorában festett az édesanyjáról, papírosra: már ezen észrevehetők a később magnyilatkozó keresések, szakítás a színek viszonylataival, melyet hol az eltérő technikákkal (kapazás, vastag festéfelhordás stb.) hol a meleg-hideg színek rendszeres egymás mellé-helyezésével, a folyor a-ritmiájával ./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é.n.], 116. sz, 17. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... ami csak késlekedést okorna hőrte á a, hép hőrök, szerinte a hép maga a paletta! Többször idéri Klee mondását a „távoli akaratról" aminer minden igazi alkotást irányítania kell. Elmeséli, hog 10 éves korában megbízták, hog szülő városának templomába fessen eg oltár képet. Ő eg profilban ábrázolt Krisztusfejét festett, de szinekkel nem tudta kifejezni azt, amit a tekintetébe bele akart vinni... a megváltás fényességét... crézt a szem helyén eg lyukat vágott a vászonba... Hosszú, homályos mondatok után szerző kijelenti, hog született festőnek a alkotónak tartja Fiedlert s örül, hog az elsőt hőrt lehet, akir felismerték a megszerettek

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é.n.], 116. sz, 24-28. old.

Éd. Maeght

M.D.K.

Fiedler, François, festő

... és el s az egymásnak ellentmondó vonásokkal annyira összezavarja a figurális részt, hogy az más inkább csak ürügyül szolgál a belső feszültséget kifejezésére... egy dinamikus temperamentum magnyilatkozására. F. a festők körül azokat szerepi, akiknek volt képzelőerejük s akiket korunk megértetlensége pusztán festői mivoltukban szánűzött: Rembrandtot, Seurat-t és Van Goghot. Saját művészetét ugy fogja föl, mint egy érzékeny intuíciót, mint az ösztön biztonságát, mint az univerzumhoz hangolódó impulzust és képzelőerőt. Azt akarja, hogy kere mindezre képes legyen... palettát nem használ

./.

DERRIERE LE MIROIR, Párizs, [é.n.], 116. sz. 21. old.

Éd. Maeght

MDK

Fiedler Ferenc, festöm.

Akt.	Olf.
Gyerekek.	"
Dunai táj.	"
Téli táj szizökkel.	Pastell.
Kompozició.	Vizf.

Az OMK. Képzöm. Föisk. Ifj.Körének karácsonykiáll. 1943. Kat.

MDK

Fiedler Ferenc, festö

Hajnali kirakódás. Olajf.

Műcsarnok. IV. Képzőműv. kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 21.1.

MDK

Fiedler Ferenc, festö

5ol. Rajzok. Tollrajz.

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészet ért. Képzöm. Kiáll. 1942 jun.6.-22. Kat. 19

MDK.

Fiedler Ferenc, festő.

Gyerekek, (van mondanivalója).

Szépmű. 1944. 1. n. 27. l.: Rónay László:
Képzőmű. Főisk. kiáll.

Fiedler Ferenc, festő; sz.
1921. febr. 15. Kassán. A
bpesti képzőművészeti fő-
iskolán szonyi István-nál
tanult. Kevéssel utóbb
Matissenek és Czobel Bé-
lának az 1900-as években
kialakult stílusához i-
gazodottott. 1947 szeptem-
berében gyűjt. kiállítása
volt Bpesten a Forum
klubban. [1948 a Szi-
nyei Társaság tavaszi sza-
lonjában megnyerte Len-
gyel Lajos díját. A Fová-
ros-Képtárba következő
művei kerültek: ( )

[Ugyanez ébben
Parmban volt kamaramunkás

MDK

Fiedler Ferenc

Királyi vár délután

Napnyugta Budapesten

Bpvizfpály 1941, Főv.Képtőr. Házi példány

4 l.

M.M.

MDK

Fiedler Ferenc

Bünbeesés, tusr.
Imádkozó, "
Ülő akt, vizf.
Ülő nő. olajkomp.

Fiatal magyar képzőmüv. Főv.Képtár 29. kiáll.
1946. dec. 8 1.

Fiedler Ferenc

Kiállított művei:

Kompozíció I. litográfia 380 x 280 mm (repr.)
" II. " — " —
" III. " 380 x 560 mm
" IV. " — " —

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Kiáll. Kat. Bev.: Dr. Bognár József
21. l.

MDK

Fiedler Ferenc

képző

B. Turchányi E.: Fiatal művészek a Főv. Képtárban.
Budapest 1947. jan. 15. 31.1.

MDK

Fiedler Ferenc

Park forrással és a Gellértszoborral

Téli Budapest

Bpvizfpály 1941, Főv.Képtőr. Házi példány

4 l.

M.D.K.

Fiedler Ferenc

V. éves müvészképzős Szőnyi tanitvány.
A Szépmüvészeti vásárolt tőle rajzokat.
A kompozició és portré érdekli.

Rövid leirást és a müvész fényképét hozza a lap.

Gál Zsuzsanna: "Fiatal képzőmüvészek" c.
Szinház, Bp. 1946. juli. 24-3o. II. évf.
28. sz. 2o. lap

Fiedler Ferenc

Metro 2004. jún. 3

Újra nyári színház

MISKOLC Újjáéled a nyári színház Miskolcon, a teátrum sokszínű programmal várja a közönséget június 30-tól, közvetlenül a nemzetközi hírű Operafesztivált követően. (MTI)

Etnikai térkép

TÉRKÉP Megjelent a Vajdaság mai területének etnikai térképe, amely a nemzeti kisebbségi térszerkezet változását a középkortól napjainkig, valamint két népszámlálás alapján mutatja be. (MTI)

Fiedler-tárlat nyílt Párizsban

KÉPZŐMŰVÉSZET Kedd este nyílt meg a Párizsi Magyar Intézetben a kassai magyar születésű, francia festőként ismert François Fiedler, azaz Fiedler Ferenc absztrakt munkáiból látható kiállítás, amely június 28-ig tekinthető meg.

Barátja, Joan Miró ajánlatára François Fiedler 1952-től a neves párizsi Maeght galéria művésze lett, s hű is maradt hozzájuk egészen 2001-ben bekövetkezett haláláig. Művei a világ számos országában szerepeltek egyéni és csoportos kiállításokon, és több alkotása megtalálható francia, svájci, amerikai és magyar közgyűjteményekben.

Fiedler Ferenc 1921-ben született Kassán, ifjúságát Magyarországon töltötte, majd 1946-ban Franciaországban telepedett le. (MTI)

3
VIASAT
Prób

Fiedler Ferenc MDK

Képzőművészeti Főiskola Ifjuságí Köre 1945 karácsonyi kiállitáson állami vásárlás:

"Lány"

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945. utáni művészeti életre vonatkozó adatok.
Művészettörténeti tanulmányok.Bp.1960. 221-250.l.

234.l.

FIDLER Ferenc festő

François Fidler, painter

Végvári Lajos: Charcoal

Bp. 1999. 31.

logus/Magyar Nemzeti Galéria. Szerk. Miko Árpád, Takács Imre. Bp., 1994. 24. és uo. 241-242. kat. sz. IV-12.

23. *Mons Sacer 996-1996. Pannonhalma 1000 éve.* Katalógus. Szerk. Takács Imre. Pannonhalma, 1996. 1. köt. 301-302. kat. sz. II. 22. (Takács Imre leírása)

24. *Takács Imre* 1994. (22. jegyzetben i. m.) 243-244. kat. sz. IV-15.

25. Ezekkel foglalkozott *Tóth Sándor*: XIII. századi építőműhely Veszprémben. A Bakonyi Múzeum kőtárának ismertetése 3. In: A Veszprém Megyei múzeumok Közleményei, 6. Veszprém, 1967. 163-179., továbbá *Palágyi Sylvia - Tóth Sándor*: A római és középkori kőtár katalógusa, Tihanyi Múzeum. [Veszprém], 1976. kat. sz. 58-59. Balatonakali, kettős ajtó töredékei és ikerablak-töredékek.

26. *Árpád-kori kőfaragványok.* (3. jegyzetben i. m.) 239. kat. sz. 173.

27. Típusához összeállítás: *Marosi* 1984. (2. jegyzetben i. m.) XIX. ábra, vö. uo. 106-107.

28. *Entz, Géza*: Les pierres sculptées de la cathédrale de Kalocsa. In: Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 28. Bp., 1966. 1. sz., 36. o. és fig. 22.; helyzetéhez *Marosi Ernő*: A pilisi monostor szerepe a XIII. századi magyarországi művészetben. In: Studia Comitatensia, 17. Szentendre, 1985. 551-561.

29. *Takács Imre*: Pannonhalma újjáépítése a 13. században. In: *Mons Sacer 996-1996. Pannonhalma 1000 éve.* Katalógus. Pannonhalma, 1996. 1. köt. 224. skk., példákkal: 86. és 87. t. - a 84. ábrán a kulcsszerepet játszó reimsi (a székesegyház északi kereszthajó-szárában lévő) fejezettel.

30. Az alábbi elemzés lényegében megfelel a *Marosi* 1984. (2. jegyzetben

Fiedler Ferenc

Külföldön él.

Szerepel az alábbi tárlaton

Nyíregyházán

Dr. Telepy Katalin: Benczúr-tól napjainkig

Kelet Magyarország 1969 V. 9

Fiedler Ferenc MDK

Képzőművészeti Főiskola Ifjusági Köre 1945 karácsonyi kiállitása:

"Lány"

"Öreg"

"Kislány"

"Önarckép"

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok.
Művészettörténeti tanulmányok.Bp.1960. 221-250.l.

231.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch. 51. 25.ó

Fiedler Ferenc./kiment Olaszországba a háb alátt

A nagy-felső-balogi müvésztelep 1943.

Varga N-Lajos életrajza.
feldolgozta Kopp Jenő

MDK

Fiedler Ferenc

Háztetők, temp.

Képzőművészetünk a felszab. óta, Szfv Képtára 30. kiáll. 1947. okt. 9. 1.

MDK

Fiedler Ferenc festő

Rabinovszky M: Kiállitások. Szab.Müvészet,
1947. 9-10.sz. 178 1.

Fiedler Ferenc MDK

festő

Kiállitások
Ujmagyarság 1943 dec. 15.

Fiedler Ferenc festő.

Magyar Művészet.1948.XV.évf.111.lap.

A Szinnyei Merse Pál Társaság emlékülése.

Fiedler Ferenc festő"

Szabad Nép 1947

9.24.-4.

MDK

Fiedler Feremc festő

M. Abonyi A: Fiatal képzőm. kiáll. Népszava, 1945. máj. 31. 6. l.

MDK

Fiedler Ferenc

T.Sz.G: A 18. Tavaszi Szalon. Ujság, 1943. jun. 23. 6.l.

MDK

Fiedler Ferenc

Cigányok
Lány
Akt

O.M. Képzőműv. Főisk. Ifjusági Köre,
Karácsonyi Kiáll. 1946.

Fiedler Ferenc

(1)

festő

l.

tábr. mint

Bp. virf pály 1941

Főv képt

V

kis. vár d. u. n

Napyugta Bp-en

Park forrással és a Gellért-

szobrral

Téli Bp

virf

Fiedler MDK

Fiedler Ferenc

"Sárga és zöld", tempera

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiallitása v.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jan.4-26-ig.9.o.

Fiedler MDK

Fxiedler Ferenc

"Sárga és zöld", tempera

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiáll.1947.Jan.Ernst Múzeum.Kat. 9.l.

Fiedler Gyula

1860-ban átveni a Telkibányai hemérycserép-gyárat.

Kossai származású.

P. Prestyánszky Ilona: A kerámia és a porcelán története

103.or

Bp. 1966.

Fiedler Henrik

alakitotta ót 1724-ben az I. Batthyány téri Szt. Anna plébániaházat.

Merza László, Mernót György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

961

Fiedler Henrik János

(XVIII. sz. első fele)

Buda város tanácsa a „Hozzányhoz" címzett vendéglőt (I. Batthyány tér 7.) megvásárolta és 1724-ben és városházi plébánia és tpl. céljaira Fiedler kőművesmesterrel átalakíttatta.

Régi Házak Pest-Budán. Főszerkesztő: Pereházy Károly
Műszaki Kiadó Bp. 1976.

55. old.

FIEDLER / János FITTLER /, kőműves

1759-ben kezdték építeni a Mária-Besnyői templomot. a régi helyén. Fiedler álmot látott, hogy a főoltár helyé kincset talál. Társával, Tóth Mártonnal egy csontból való Mária szobrot ástak ki. 278.old

SCHRAM FERENC: A Máriabesnyői búcsújáróhely 277.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest megye Múzeumaiból, 3. Szentendre, 1975.

Fiedelsberger György,szabómester

1872-ben a soproni naptárban szerepel a sztrajk idején. 34.old

László Ernő: A soproni Szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

O Fiedler

wobau

l.

Kemkanarimend

39. l

M. Kir. honv. mü. csap. e. ti. tanf.

Anyagi sz

Kesútensi munka		Anyag szük								
mennyisége	neme	Kell a osszesen	4 m h. 20 cm ϕ gfa	2 m h. 12 cm ϕ gfa	deszka m²	ácskapocs	150 m/m drotszeg	20 cm h 8 cm ϕ cölöck	sima drót	rövid kari
			db.	db.	m²	db.	db.	db.	m.	db
1 db.	zlj. pki. háp.	1	10	100	50	100	1500			
		1.	10	100	50	100	1500			
		1.	4.	32	20	40	500			

Fiedler Antal,

Schwartz vezetése idején volt segédtanár az alsófoku r
rajziskolában.

dr. Diró Béla: Pesti művészeti közélet ezán év előtt.

Képzőművészet. 193c. 35.sz. 234-242.l.

Fiedler Antal

1820. segedrajztanitó
kent alkalmazta
Pest városa.

Schmall L., Adalékok

Bp. 1899. 195. l.
I.

Fiedler Antal

Irod

Biró Béla dr: Pesti művészeti: Közélet százév elett. Képzőművészet 1930. 35 oz. 238. l.

Segédtanító Schwartz József mellett a XIX. sz elején a pesti ipar-rajzikolában.

Fiedler Aubal
rajztanító
l.

LykaMagyműI800-50

152/156. l.

9.

5.

Fiedler Antal

segédrajztanító

1820-tól Pest város

szolgálatában

Schmall

I. 195. l.

Vajda Ármin, Brassó.
Egres-utcza 11.

Igen tis

Köszönettel vet

kérem, hogy csak ma válas

Hajlandó vagyok

portrait-ot /: mely tulaj

1500 pengö árban átengedni

pengö, minden levonás nél

jához, az én számlámra le

Amennyiben fenti összeg be

azelött nem eszközöltetné

Fiedler

Lieb II. 13, 16.

Fidler Antal, rajztanító 1815 körül Pesten. 1817—20-ig a pesti rajziskolánál segédtanítóként működött.

Rajzoktatás. 1906. IX. 3. sz. 120. l. (Adatok hazai rajztanításunk történetéhez.)

Fiedler Bernhard,festö
1816-?

Vizesés. Jelzett. Olf.

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. rk.sz. 30.l.

Fiedler Henrik Ferenc MDK

Batthyány tér 7. plébániaház Batthyány téri szárnyát 1724-ben kocsmaépületből kápolnává és plébániává.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR: BUDAPEST. Bp. 1961. 13.1.

M. D. K

FIEDLER Thomas geometra

Vác, Diadalkapu körmyérének rendezési terve (1777.) Repr.

Derecsényi - Gronasztói: Vác, Bp. 1960.
48. p.

0

Fiedler Gusztáv

Pozsonyból, 1846-ban 23 évig

lásd Fleischer Bécs 41. l.

kat és poétákat, egy másik tanár a syntaxistákat és grammatistákat, végül egy harmadik a principistákat és parvistákat. Egészen így van ez például 1704-ben. (Hist. Soc. Jes. 1704.) 1752-től kezdve a hat osztály mindegyikét külön-külön tanár tanítja. Ezért a magisterek száma a kollégiumi rendtagok összlétszámában hatra emelkedik.

Ami a budai jezsuitaiskolák tanrendszerét illeti, az némi eltéréssel azonos a jezsuiták általános tanrendszerével, amelyet a rend 5-ik generálisa, Aquaviva készített el és 10 évi kipróbálás után 1599-ben léptettek életbe véglegesen, Ratio et institutio studiorum Societatis Jesu cím alatt. (Dr. Kiss Áron: A nevelés- és oktatástörténet kézikönyve, Budapest 1907. 63. 1.) Budán is ezen az alapon tanítottak 1735-ig, amikor a magyar-osztrák rendtartomány számára *Wagner* Ferenc jezsuita atya a gimnáziumi oktatás tananyagát még behatóbban részletezte. Ezt a tüzetesebb utasítást III. Károly király alatt hagyták jóvá. (Docentur secundum methodum sub Augusto imperatore Carolo VI. elaboratam et approbatam.) Abban az időben ez nem is lehetett másként, mert a katolikusok közép- és felső oktatását

H.D.K.

FIEDLER Gyula

1860-ban átveszi Tekhibánya por-
celángyárát — kemény cserépgyártásra
tér át

Csányi 1954. 56. l. 94. l.

mdk

Fidler Gyula

Telkibányán jelzésű tányérok" jellemző díszítő eleme a szőlő és petrezselyemlevél
A gyár ápolta a régi hagyományokat
10. ábra

Takács Béla: A telkibányai kemenyeserépgyár paraszt edényei
Néprajzi Muzeum Évkönyve 1962. 172. l

mdk

Fidler Gyula Telkibányán,

jelzésű tányérok festése, mérete olyan mint a „regévzi" jelzésűeké volt.

8. ábra a) és b).

Takács Béla: a telkibányai keményeserépgyár parasztedényei

Néprajzi M. Évkönyve 1962, 170. l

Fiedler Gyula

1860-ban a telkibányai kemény-cserépgyár vezetője lesz. Azelőtt tatán működött.

P. Breslyánszky Ilona,
Ismerd meg a Zerámiát,
Bp. 966, 103 l.

	Bevétel		Kiadás	
	Pengő		Pengő	
en				
	Le a bevételt... ...			
	Kifizetendő összeg			

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

sztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

193..... cheque száma .....

A főpénztár:

.....

Fiedler Gyula, kö-
cseny gyáros [1850-es évektől
bérelte a Bretzenheim Nán-
dor hercegtől az 1830-as években alapított tel-
kibányai első m. porcellán-
gyárat. Az 1857-évi kassai felső ma-
gyarországi első műtermény
és ipar kiállításon már egy kallig-
rafiai tableauta szerepelt.
A porcellángyártásra irányuló
~~konat-~~ ~~kozó~~ próbálkozásai bahul ütvén ki,
a kemény cserép gyártásra tért
át. Gyártmányaival részt
vett a bpesti 1885. és 1896. évi
Orsz. kiállításokon. A gyár az
1890 és években 45 szakmunkással,
36 napszámossal 12 lóerős
gőzgépfel dolgozott, évi for-
galma 45 ezer frtkörül járt. A
Fiedler Gyula és fia cég
alatt működött. F

F A millenniumi kiállításon kivitelképesség, nagybani termelés és jó munkáért mindenkinek tűntették ki.

L Kassai lakos.

Fiedler Gyula és

fia

Kőedénygyáros

l.

Közlezrkiáll

1394. l.

Ezredéves Orsz. Kiáll.

Közleményei. Bp.

1896. 1394. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Fiedler Gyula

a telkibányai köedény

egyár bölöjének ki-
állitása.

l.

Kel 1885

III. k. 2. f. 217. l.

Keleti K. Hivatalos
jelentés a bpesti 1885-
ki orsz. cél. kiállitás-
ról. III k. 2 f. Bp.
1886. 217. l.

Fiedler Gyula

Kassán

az 1857. évi felső magyar-
országi első műtermény
és iparkiállitason egy
kalligrafiai tableaut
állitok ki.

Korponay

I. 553. l.

Korponay J.: Abaujvármegye monographiája. I. k. Kassa, 1866-70. 308, 378, 379, 553. l. – II. k. Kassa, 1878. 434. l.

4945

Gyüjten

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Almakerék, Nagy-Küküllő vm.	Evang. templom márvány-oltárának nézete.	

Fiedler Gyula

Kassai lakos, porcellángyáros
a telkibányai porcellángyár
bérlője
lásd okvetlenül

Korponay: Abauj-
várm. monograph.
I. k. 308. l. 378. l.
379. l.
MOB kvt. 3183.

Azonos azzal a Fiedler
Gyulával, aki a Kassai
Takarékpénztár első
könyvelője volt??

l. u. o. 434. l.

4956

Gyüjten

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Almakerék, Nagy-Kükülló vm.	Evang. templom „felső" alaprajza.	

Friedler Gyula

keramikus

Telkibánya

l.

Wartha 141. l.

Wartha V.: A agyag-
ipar technologiája.
Bp. 1892. 141. l. –

Répási Mátyás, alispán III. 227

magyar

Fiedler Gyula és fia

Kerámikusok

Telkibánya

l.

Ezredéveskiáll

XIII csop. 18. l.

(Ezredéves orsz. kiáll. ált. katalogusa. XIII. csop. 4 gyag. és üveges ipar. Bp. 1896. 18. l.

Toldy Ferenc X. 129.

Fiedler Gyula

kemény cserép gyarós

Telkibánya.

Csányi 1954.

50 l.

51. l.

(Csányi K.: A m. kerámia és porcellán története és jegyei. Bp. 1954

50. 51. l. –

megvan

Fiedler Henrik Ferenc

budai könnüvesmester

1724.

1.

Bierbjessniták

30.1.

Fiedler H. Ferenc 36, 201

Schoen Arma temple.

Fiedler Henrik Ferenc

Kőmüves mester. Ausztriából
került Budára, hol a kő-
müves céh 1723 avatta mes-
terré. A budai Felsővasár-
tér (utóbb Batthyány-tér) déli
oldalán állott [nem dég lő épüle-
tét] 1724. alakitotta át a vízivá-
rosi parochia ~~céljaira~~ szamára, a föld-
szinti helyiségeket kápolnával,
az emeleticket plébánia ála-

(egyenletes a varrosi tanács megbízásából)

kas ~~céljaira~~ céljaira-

A budai Kömmerich mesterkönyve. Fő. Tört. Muz. 1088. lett. – Bierbauer J.: A Jézustársasági atyák m. országi építkezéseinek tört. Kézirat MOB kvt. 2306. sz. 30. l. – Réh E.: A régi Buda és Pest építőmesterei Mária Terézia korában. Bp. 1932. 22. l. – Schoen A.: A budaiht. Anna Templom. Bp. 1930. 36, 201. l.

Fiedler Henrik Ferenc

budai építőmester

XVIII. sz. eleje

Rék 22. l.

Fidler, Henrik

Kőmüvesmester

1723-tól Budán

Sbudaikő 188. l.

~~Hullacyetes I. 31.~~

Erkeress 1905 aug. 1.

709/ 1905 sz. (Vilnye, 1905 jul. 27.)

Wosinszky Mór jelentése a szombathelyi múzeumról.

Fidler Henrik

Kőnnivesmester

a budai kőnnivesek.

1723-ban avatta mesterré

Mesterkönyv. Szekerfőv.

Muzeum 1088 lt 7 -

(A budai kőnnivesek

mesterkönyve Főv-

Tört. Muz. 1088. lt. 7

Hunyadi Mátyás aranyforintja

VII. 138

PARKMOZI

Szombat-vasárnap, augusztus hó 6-7.

FANAMET

Paramount superfilm! A budapesti Royal-Apollo nagyszerü ujdonsága

A szerelem nevében

Dollár-parvenü történet 7 felvonásban.

Főszerepben:

GRETA NISSEN, RICARDO CORTEZ és WALLACE BERRY.

Előadások:

szombaton:

6, 3/4 8 és 1/2 10 órakor

vasárnap:

3, 1/2 5, 6, 3/4 8 és 1/2 10 órakor

A két utolsó előadás megerősitett zenekarkisérettel

Kedvező időben az esti előadások a kertben!

A terem jéggel van hütve

APOLLO: SZÜNET.

Török korabeli sirokra bukkantak az egyetem központi épülete előtt

Pécs, aug. 5. — Amióta a csatornázási munkálatok folynak Pécsett, alig mulott el hét, hogy ujabb és ujabb régi és értékes leletek ne kerültek volna felszinre. A legujabb leletre a Rákóczi-utnak a Malom- és a Zsolnay Vilmos-utcák közötti szakaszán bukkantak reá a csatornázó munkások.

A munkálatok során az egyetem központi épülete előtt egy régi temető egy részét fedezték fel. Emberi koponyák, kar és lábszárcsontok és egyéb csontok kerültek napvilágra. A csontokat Fejes György dr. városi múzeumőr az egyetem anatómiai intézetébe szállittatta. A csontok között találtak egy párnát, amely valamilyen füanyaggal volt bélelve, a párna szélei pedig gyöngygyel voltak kihimezve. A párna a kiemeléskor szétmállott. Ezenkivül még 10 centiméter hosszuságu, nagyfejü vasszegeket és 10—15 centiméter hosszú pengéjü vaskéseket és deszkakoporsó maradványokat szállitottak a városi múzeumba.

A sirleleteknek a korát nehéz megállapitani, valószinü azonban, hogy a csontvázak és az egyébb kiásott dolgok a török hódoltság korából, vagy az ezt követő időkből származnak. Az egyetlen támpont, amiből következtetni lehet, hogy a temetkezés kelet-nyugati irányban történt, azaz a halott feje kelet felé pihent. Ez pedig török temetkezésre vall.

Az uj székesfehérvári püspök vasárnap vonul be székhelyére

Székesfehérvár, aug. 5. — Shvoy Lajos, az uj székesfehérvári megyéspüspök fogadására minden előkészület megtörtént. A megyéspüspök vasárnap

augusztus 7.-én különvonaton

indul a budapesti déli-vasuti pályaudvarról volt hiveinek körülbelül 1400 főnyi kiséretével. A székesfehérvári pályaudvaron gróf Széchenyi Viktor vezetése alatt a hatóságok várják a főpásztort, akit Zavaros Aladár polgármester fog üdvözölni. A püspök gróf Károlyi József fogatán hajtat a városba. A hivatalos vezető egyéniségek szintén fogatokon mennek. A székesegyházban Halász Pál dr., a Regnum Marianum uj adminisztrátora fog misét mondani, amelyen az uj püspök is megjelenik.

Mise után a budapesti hivők nevében Tabódy Tibor földbirtokos a máltai lovagrend követe, a Regnum Marianum egyházközség elnöke búcsúzik Shvoy Lajostól. Este 9 órakor a helyőrségi katonai zenekar szerenádot ad az uj püspök tiszteletére, majd lampiónos felvonulás lesz. A beiktatási ünnepség hétfőn, augusztus 8.-án lesz. Az uj püspök reggel 9 órakor ünnepi szentmisét mond, majd a mise keretében ünnepi szentbeszédet. 11 órakor a hatóságok nevében Havranek József alispán üdvözli az uj főpásztort. Délben egy órakor a püspöki palotában 50 teritékes ebéd lesz a felsőbb hatóságok képviselőinek számára. Az egyházmegyei papság a katolikus kör helyiségeiben ül össze ebédre.

Egy pécsi könyvkötő diszes albumot készitett ajándékba a kormányzónak

Pécs, aug. 5. — Horthy Miklós Magyarország kormányzója iránt való hódolatteljes tisztelet és szeretet ott él minden magyarnak a szivében. Ez a ragaszkodás most arra késztette Fiedler Aladár pécsi könyvkötő mestert, hogy a kormányzónak diszes kiállitásu albumot ajánljon fel ajándékba, Fiedler Aladár akinek a Hunyadi-utcában van könyvkötő üzlete, évekkel ezelőtt a Dunántúl könyvkötészetének volt ügyeskezü vezetője és itt módjában volt ebbeli ügyességét még inkább fokozni. A derék pécsi iparos részt fog venni az augusztus 12.-én Székesfehérváron, kiállitással kapcsolatos országos kongresszuson. Ebből az alkalomból kivánja átnyujtani a diszalbumot a kormányzónak, aki az eddigiek szerint megnyitja a kiállitást.

Az album remekbe készült és diszére válik a pécsi könyvkötő iparnak. Barna sagrén bőrből készült az egész 43 cm. széles és 50 cm. magasságban. Első oldalára finom fehér bőrből Magyarország térképe van elkészitve, az elrabolt részeket feltüntetve. Csonkamagyarország városait apró nemzeti szinü zászlócskák jelzik. A térkép elején Horthy Miklós kormányzó alakja áll, amint jobb kezével a térképet emeli, felül pedig két iparos izmos alakja látható, amint neki feszülve iparkodnak az anyaországhoz nyomni az elszakitott részeket. A térkép mellett ez a felirás áll:

— Segits, hogy segithessünk.

Belső oldalon az albumnak Nagymagyarország térképe látható fehér-bőrből gyönyörüen kidolgozva. Bal alsó részén a kormányzó áll egy hadihajó fedélzetén, amint elnéz a kéklő Adria sikján. Felül a két iparos zászlót lobogtat, a zászlón ezzel a felirással:

— Éljen nagy Magyarország!

Alul a Hiszekegy szövege olvasható.

A harmadik oldalon a nemzeti szin, fehér mezőjében a kormányzó keze és egy iparos kéz van összefogva. Az utolsó oldalon az apostoli kettős kereszt látható az album egész hosszuságában.

A gyönyörü kivitelü album pár napig látható lesz a Dunántúl szerkesztőségében.

A népjóléti miniszter előszobájában mellbelőtte magát egy volt szinigazgató

Bpest, aug. 5. — Ma délután 2 óra tájban nagy riadalmat keltett a népjóléti minisztériumban egy revolverdörrenés. A miniszter előszobájának ajtajában egy feketeruhás férfi abban a pillanatban amikor kilépett, mellbelőtte magát. A lövés zajára azonnal kirohant a miniszter titkára, több tisztviselő, akik vérében fekve találták a padlón a szerencsétlen embert. Megállapitották, hogy az öngyilkos **Kabdebó Kaposi** Ernő volt óbudai szinigazgató, aki előzőleg hosszabb ideig várakozott a miniszter ajtaja előtt bebocsátásra. Az azonnal előhivott mentők megállapitották, hogy Kaposi sulyos tüdőlövést szenvedett. Életveszélyes állapotban szállitották be a Rókus-kórházba.

Kaposi segélyt kért a népjóléti minisztertől. Mivel azonban ez az ügy nem intézödhetett el olyan gyorsan, mint ahogy szerette volna, elkeseredésében mellbelőtte magát. Mikor Vass József népjóléti miniszter értesült az eseményről, intézkedett, hogy Kaposi ügyének iratait azonnal terjesszék eléje. Két hatalmas kötet aktát vittek a miniszterhez Kaposi ügyében. A miniszer utasitást adott, hogy azonnal vizsgálják ki az ügyet

Az indiai árviz 3500 családot tett hajléktalanná

London, aug. 5. — Bombayi jelentések szerint Barodában az árvizek 41 ember esett áldozatul, 3500 család hajléktalanná vált. Amod és Jombusar városokat is elöntötte a viz. Amodban 15.000 ember hajléktalan.

A miniszterelnök nyilatkozott a hercegprimási szék betöltése ügyében

Budapest, augusztus 5. — Bethlen István gróf miniszterelnök Inkén nyilatkozott, hogy a parlament őszi munkaprogrammja még nem alakult ki véglegesen. Először valószinüleg szociálpolitikai javaslatokat fognak tárgyalni, de szükség van arra, hogy a közigazgatás egyszerüsitése és a megyék reformja is mielőbb tető alá kerüljenek. A hercegprimási szék betöltése ügyében a kormány és a szentszék között tárgyalások folynak, amelyek arra irányulnak, hogy a szentszék vegye figyelembe a kormány óhajait az esztergomi szék betöltése dolgában.

Nyilt utcán lelőttek egy orosz kommunista agitátort Revalban

Reval aug. 5. — (Eszt Távirati Iroda.) A mult éjszaka Reval egyik utcáján lelőtték a kommunista internacionale egyik oroszországi származásu agitátorát, mert letartóztatásának fegyveresen ellene szegült. Az agitátor törvényellenes müködését a rendőrség már hosszabb idő óta figyelemmel kisérte. Az agitátor letartóztatásánál egy rendőr is megsebesült. A lelőtt agitátornál talált iratok alapján több helyen házkutatást tartottak. Négy embert letartóztattak.

Sulyos automobilkatasztrófa Szolnok határában

Szolnok, aug. 5. — Fonn Ede és Fonn Alfréd debreceni kereskedők automobilon utaztak Budapestről Debrecenbe. A kocsi Szolnok közelében nekiment egy útszéli fának. Az ütődés következtében a kocsi széttörött és a kereskedő súlyosan megsebesült. Azonnal beszállitották őket a szolnoki kórházba, ahol az orvosi vizsgálat megállapitotta, hogy koponyaalapitörést szenvedtek és állapotuk életveszélyes. A gépkocsivezető és a mellette ülő harmadik utas könnyebben sebesült meg.

Halálra itélték a jeruzsálemi anglikán püspök támadóit

Jeruzsálem, aug. 5. — Ez év májusában a Nudlusba vezető uton az egyik völgyben a rablók, három automobilt feltartóztattak és a bennülőket, közöttük a jeruzsálemi anglikán püspököt kirabolták az egyik gépkocsivezetőt halálosan megsebesitették. Az esküdtszék két rablót halálra, mig a harmadik rablót 15 évi börtönre itélte.

Kitört a munkássztrájk Sacco és Vanzetti halálos itélete miatt.

Buenos-Aires, aug. 5. — (Wolff). Rosalióból érkező jelentések szerint a munkások ma **Sacco** és **Vanzetti** mellett sztrájkba léptek. A sztrájkolók megtámadtak két üzletet. Minden pillanatban várják az általános sztrájk kitörését, amelyet a munkások kilátásba helyeztek arra az esetre, ha nem kegyelmeznek meg a két anarchistának.

Arany Hajó és Széchenyi éttermek
Czirják I. Antal házi kezelésében

A város legkellemesebb kerthelyiségében
Vadas Lajos muzsikál

A legjobb pécsi konyha. Havi abonnement 72 és 90 pengő. ::: Utcán át 1·20 pengő három fogás.

A tegnapi országos eső megszüntette a kapásnövények fejlődési stagnálását

Budapest, augusztus 5. — Az immár több nap óta tartó forróság ma hajnalban megszünt és a beérkezett hirek szerint az ország különböző részein nagymennyiségü és kiadós eső esett. Kérdést intéztünk Fabricius Endre dr.-hoz az Omge főtitkárához a leesett csapadéknak a termésre várható hatásáról, aki a következőket mondotta:

— A ma reggeli csapadék a termésre szinte nélkülözhetetlen volt, mert a több napig tartó, kánikulát tulszárnyaló forróság a terméskilátásokat legalábbis kritikussá tette. A most leesett csapadék, amennyiben az országos volt, jóhatást gyakorolt a kapás növényekre, nevezetesen a tengerire, a burgonyára a cukorrépára és a dohányra, amely növényeknél mutatkozó fejlődési stagnálást kiküszöbölte. Természetes ez nem jelenti azt, hogy a ma reggeli eső már elégséges is. Szükséges volna, hogy ezt az időszakosnak tekinthető csapadékot egy-két napos országos eső váltsa fel.

Harry Elmert Barnes egyetért Rothermere lorddal

Bpest, aug. 5. — Ma Budapestre érkezett **Harry Elmert Barnes** világhirü egyetemi tanár, aki először rombolta szét a magyarok háborus bünösségéről szóló legendákat. Barnes kijelentette, hogy a központi hatalmakhoz tartozó államok közül Magyarország kivételes helyet foglal el. Éppen Magyarország a háboruba belesodródott állam, amely a háboru felidézése körül alig, vagy semenynyire sem bünös. Magyarország a háboru tragédiájának az áldozata. Nagyon jól ismeri Rothermere lord akcióját és mindenben egyetért vele. Ő is vallja és állitja, hogy Csehország a nemzetiségek tultengése miatt életképtelen. Csehország területén tul sok tót és magyar lakik. Ezeket a nemzetiségeket a cseh nép soha sem tudja asszimilálni.

Tovább terjed a sztrájkmozgalom

Budapest, aug. 5. — A munkássztrájk ügyében ma délig nem indultak meg a közvetlen tárgyalások a munkások és munkaadók között. Ma az épitőmunkások közül is 80-an sztrájkba léptek és mozgalmat kezdtek a Beszkárt műszaki munkásai is.

—

Ady Endre francia müforditója meghivásra előadást tartott a lillei egyetemen

Páris, aug. 5. — A lillei egyetem meghivására **Térey Sándor**, Ady Endre francia forditója előadást tartott az uj magyar irodalomról, és Ady Endréről. A közönség tetszése közben ismertette a magyar szabadságharc utáni magyar lirát, különösen Ady költészetét. Legközelebb a lillei egyetem rektorának védnöksége alatt magyar zeneestet rendeznek, amelyen több magyar dal- és énekművész eredeti magyar dalokat mutatnak be.

Haas Lipót Linoleum és szőnyegáruháza
Pécs, Király-utca 27. szám. Telefon 4—75.
Viaszosvászon jó minőség . . . . . P. 3·75-től
Nyári takarók óriási választékban . „ 3·70 „
Fürdősapkák szép kivitelben . . . . . „ 0·70 „

Siklóson egy év alatt egész utcasor épült ki

Pécs, aug. 5. — Ha az ember Baranyának siklósi csücskét szeli át, egyszerre el fogja a büszkeség. A nevezetességek gruppját találja itt. A földhöz szokott tekintetünket emeli az Ég felé a hires gyüdi kegyhely két tornyu temploma. Siklós felett magasan áll a régi vár és büszkén dacol az idővel. Egy ugrásra már a titokzatos gyógyforrásu Harkány árnyas fái kinálnak üdülést.

Jóleső zápor a kisérőnk Siklósra. Péntek van, heti piac napja. A Pécsi utca népes, forgalmas, egy város képét mutatja. Az első, fel a várba! Benyovszky Móric gróf, a várur magyar vendégszeretetével fogadja a látogatást. Kalauzol, de ez a kalauzolás már egy darab történelem, Nagymagyarország beszédes emlékei. Az öreg kőfalak között felvidul a lelkünk, mert kisérőnk hozzánk szegődik egy apró kis emberke, a város 4 esztendős fiacskája, aki éppen olyan áhitattal lesi a szót a város ajkáról, mint amilyen kiváncsisággal mi hallgatjuk.

A vár 80 szobája közül, a Zsigmond szoba kandallójával és emlékeivel, a Napoleon szoba stilusos butoraival és azután az eredeti és egyéni változó stilusu szobák egész sokasága tárul szemünk elé. Benyovszky Móric gróf Baranyának volt főispánja, rendkivül sokoldalu. Csillagász, zenész, történész sőt maga készit a vár számára művészi faragványokat is. A vár romantikus jellege mit sem változott, de a sokoldalu európát kifinomult izlése benépesitette a sáncárkokat virággal, a szerb megszállók részéről kifosztott szobákat stilusos butorokkal. Most készült el a vár saját vizvezetéke.

A történelmi emlékek mögöttünk maradnak, amikor leereszkedünk a városba, mert Siklós megérdemli a város nevet.

A főszolgabirói hivatalban lázas munka folyik. A közszeretetben álló főszolgabiró Lieber Ferenc dr. hivatalos uton jár, helyette Csépán Elemér dr. szolgabiró nyilatkozik a járás fejlődéséről. A békeidők csendes munkája folyik. Az összes községek elektrizálásra kerülnek. Siklós, Harkány, Gyüd, Nagytótfalu, Vókány, Nagyharsány, Beremend már villannyal világit. Megindult az utak épitése is és rövid időn belül telefon lesz minden jegyzői székhelyen.

Siklóson találjuk a kerület érdemes képviselőjét Simon János-nost, akinél a gazdasági helyzet iránt érdeklődünk.

— A termés csak minőségre volt jó, — mondja Simon János. — A járás nagy részének, igy Nagyharsány, Márfa, Terehegy, Gyüd község lakóinak egyik jelentős kereseti forrása a bortermelés. Szerencsére a bor készlet kifogyott már, a szőlők állása ez időszerint kedvező és igy nagy reménységgel néznek a szüret elé. Ezidőszerint 90 és 1 pengő 20 között mozog a bor ára.

Jancsics Sándor dr. a mai esőt tartja a szőlőre áldásosnak, mert a nagy szárazságtól már nem tudtak a bogyók kifejlődni.

Kádas Lajos dr. járásorvos büszkeséggel emliti meg, hogy Siklósnak már mentőautója van. A kórház 40 ágyas röntgennel és kvarc lámpával van felszerelve. Az uszoda közegészségügyileg egyik büszkesége Siklósnak, mert állandóan friss, tiszta vize van.

Siklóson rendkivül nagy az egyesületi élet. Két jótékony nőegylet is működik az egyik a keresztény, a másik az izr. nőegylet. Azonkivül van modern Társas-kör, iparos olvasókör, iparos olvasó otthon, polgári dalkör, Credó egyesület és Szociális Misszió egyesület, mely utóbbinak csecsemővédő szervezete, 6 vándor kosárral siet a csecsemők segitségére.

P. Faix Angelusz ferencrendi házfőnök és P. Helfer Félix akciójára pótolják az elvitt harangokat. 2 új harangot szereznek be 91 millióért. Az egyik harangot gróf Benyovszky Móric saját költségén készitteti el.

Kovács Pál Siklós nagyközség főjegyzőjét az impozáns községháza emeleti irodájában találjuk.

Siklós örvendetesen fejlődik, — mondja kérdésünkre Kovács főjegyző. — Az átkeresztelt utcákban nagy erővel folyik az épitkezés. Egyre-másra épülnek a kislakások. Az Amerika-utcából lett **Petőfi Sándor-utcában 18 új ház épült egy év alatt**, ugy hogy ez az utcasor már teljesen kiépült. Az épitkezés most az Árpád-utcában indult meg. Itt jó példával jár elő Szabady Géza dr. kir. járásbiró, aki már meg is kezdte a házépitést.

Siklóson a megindult magánépitkezést sajnos nem követik a középitkezések. Igy például a járásbiróság nem épit, mert a községházán talált kényelmes és ingyen otthont, mert bért a kincstár elfelejt fizetni a járásbiróság után.

Kulturális téren is fejlődésben van Siklós. Polgári iskolája van a Mi Asszonyunk szerzetesrendnek, valamint az alsóbaranyai ref. egyháznak, mindkettőnek internátusa is van.

A Mi Asszonyunk zárda modern főutcai épületét a siklósi katolikus hitközség egy fürdőkádért vette. Ugyanis a hitközség 160.000 koronáért vette meg az épületet és lefoglalta 20.000 koronával. Ez abban az időben volt, amikor a pénz rohamosan romlott, mire a hátralevő 140.000 koronát le kellett fizetni a pénznek már csak annyi értéke volt, hogy az épületben maradt és eladott fürdőkád árából fizethették ki.

A fejlődés előmozditására Siklós község telket vásárolt és azt felajánlotta Baranyavármegye közönségének egy uj főszolgabirói hivatal céljaira. Most reménykedve várják, mikor indul meg ez az épitkezés, amely bizonyára nem várat sokáig magára.

Siklós kereskedelmi forgalma rendkivül élénk és messze környékre kiterjedő. A nagykereskedelmet a Piller és Budimátz, továbbá a Szücs, Fischoff és Társa cég képviselik.

Siklósnak egyébként most csak egy vágya van visszakapni az elvesztett hinterlandot. Ez a fejlődő élénk forgalmu kis városka megérdemelné, hogy ez a kivánsága mielőbb teljesüljön.

Felmászott az Eiffel-torony tetejére s lezuhant egy hiressé válni akaró dán mechanikus

Koppenhága, aug. 5. — (Wolff.) Párisból jelentik, hogy Hansen mechanikus, aki már korábban megkisérelte, hogy az Eiffel-tornyot megmássza, kisérletében a rendőrség mindig megakadályozta, tegnap este megismételte vállalkozását. A kisérlet azonban balul ütött ki, mert lezuhant és azonnal meghalt. Hansen az Eiffel-torony megmászásával hirnévre akart szert tenni és igy akart valamelyik filmgyárral szerződést kötni.

—

A halálát okozta egy fenyőfa szálka

Szeged, aug. 5. — A Lippai-féle fürésztelepen Szekszárdi Jánost egyik gőzfürésznél végzetes szerencsétlenség érte. A munkában levő fáról egy 10 centiméteres szálka pattant fel és Szekszárdi nyitott száján keresztül torkának ütődött. A szálkát sikerült kihuzni a torokból, ugy, hogy Szekszárdi folytatta munkáját. Este azonban odahaza rosszullett. Beszállitották a klinikára, ahol megoperálták. Segiteni azonban már nem lehetett rajta, ugy, hogy az éj folyamán meghalt. Szekszárdi halálát a szurás nyomán belső elvérzés okozta.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TURBÓ

Fiedler Károly

1021

Három ember – hat élet

„Furcsa emberek" e riport alanyai. Régebbről ismerem őket: a velük folytatott beszélgetések nyomát az olvasó is felfedezhette már e lap hasábjain, egy íráson belül azonban még nem szerepeltek.

Nem tudom, hogy a Ganz Villamossági Művek dolgozói között akad-e hozzájuk hasonló gondolkodású, alkatú ember, de feltételezem, hogy többen vannak, jóval többen, mint amennyinek bemutatására e riport vállalkozhatna. Egyikőjük villanyszerelés mellett festészettel és linoleum-metszetekkel foglalkozik, a másik kutatómérnökként egy egyetemi amatőr zenekar nagybőgőse, a harmadik pedig a műszerész szakmától meglehetősen távol álló régészet témájában érzi otthon magát.

A párosítások szabadidőbeli része már túlnőtt azon a ponton, amelyet egy vállrándítással, vagy a „hobby" szó alkalmazásával mindennapos esetként értékelhetnénk.

●

Úgy érzem, meghatározó igazságként fogadhatjuk el, amit *Fiedler Károly* a gyermekkori életpályaválasztásról mond.

— 14 évesen csak kivételes esetekben képes valaki végérvényesen eldönteni: mi akar lenni. Volt egy ismerősöm, kórházi főorvosként dolgozott. Meghívott egyszer a lakásukra, vett egy-két akváriumot a fiának, nézzük meg. Nem akartam hinni a szememnek: a lakásban egy egész falat a földtől a mennyezetig elfoglaltak az akváriumok a ritkaságszámba menő állatok egész tömegével. Annak az orvosnak a fia már 10 éves korában tudta, hogy biológus lesz...

Az én esetem más volt. Elég szűkösen éltünk, apám úgy látta jónak, ha szakmát tanulok. Hogy a villanyszerelés mellett kötöttem ki, az elsősorban egy Ganzos mesterem ösztönzésének volt köszönhető.

Rajzolgattam, festettem már gyermekkoromban is, de ha most azt mondom: ennek nagyobb jelentőséget tulajdonítottam, mint bármi másnak a világon: például a szakmának, hát valótlant állítanék.

Villanyszerelő lettem a Ganzban.

Két éve annak, hogy Károly otthonába invitált. Gyárbeli kiállítását néhány héttel előzte meg ez a látogatás. Akkor ebből cikk született, amely csupán az alkotások és alkotójuk szűkszavú bemutatására szorítkozott; megdöbbenésemet nem jeleztem.

A helyiség — mert szobának csak nagy jóindulattal nevezhetném — egyik sarkát, majdnem harmadát egy járóka foglalta el, a berendezéshez még egy dupla ágy, asztal, két-három szék tartozott, s a fennmaradó helyen, egymás hegyén-hátán sorakoztak a linóleummetszet-levonatok, grafikák, festmények. Olyanok, amelyekről értő, hivatásos képzőművészek állapították meg: tehetséges kéz alkotásai.

A kritika azonban már érettségizett (elvégezte az esti technikumot) szakmunkásként érte. Állása volt, pártalapszervezete vezetőségi taggá választotta, megnősült, hamarosan megérkezett az első gyerek is. Felesége valóban társa lett, és az utód sem zavarta az esti metszetkészítést, ameddig csak a járókában élte életét.

Nappal a gyárban dolgozott, utána otthon. Beiratkozott a Marxista—Leninista Esti Egyetemre, azzal az eltökélt szándékkal, hogy esztétikából diplomát szerez. A nyolc évből még három hátra van.

— Mindenkiből nem lehet Gaugain — mondja mostani beszélgetésünkkor. — Ő 42 éves volt, amikor felrúgta egész addigi életét. Az otthont, feleségét, a munkát, mindent elfeledve vonult el távol a világtól, csak a festészetnek élve. Nagy tehetség volt.

Én a szakmától, helyesebben ettől a gyártól rengeteget kaptam, amit egész egyszerűen — még esztétikai diplomával a zsebben sem lehet elfelejteni.

— Mindenesetre most filozófusok, művészettörténészek előadását hallgatod, és nem műszaki tanárokét.

— Mégis a Ganzban maradok...

— Mint villanyszerelő?

— Nem. 1978-ban fejezem be az egyetemet. Meggyőződésem, hogy akkor is lesz még bőven tennivalónk a közművelődésben, munkásművelődésben. Hogy akkor is lesznek hasonló ambíciójú fiatalok, akiket érdemes lesz támogatni. Hogy dolgoznak majd itt olyan emberek, akiknek a művelődés iránti igényük felkeltése vagy feltámasztása sorsfordulót jelent életükben. Röviden: hogy lesz tennivalóm egy új területen is.

És addig? Nos, Károly villanyszerelői munkája precíz, pontos méréseket igényel. És még soha nem mondták rá: „csak itt van, hogy éppen lássák a munkatársak".

Jól dolgozik, és — bár szép, új lakás már az otthona — mostanában kevesebb metszetét láttam.

— Kinőtte a gyerek a járókát. Állandó foglalkozást igényel ő is, a pártalapszervezetben pedig titkárrá választottak, itt sem csekély munkát vállaltam, nem beszélve az egyetemi vizsgákról. Néhány év múlva talán újból hozzálátok a festészethez, rendszeresebben készülnek majd a metszetek is...

●

A műszaki pálya, a matematikai-fizikai törvények alkalmazása és a zene között sokan kerestek, találtak kapcsolatot. Valóban van? *Sinkovics Gábor* tagadja, hogy a két pálya közelítése meghatározó lett volna akár zenei tevékenységében, akár a mérnöki hivatás választásában.

— Hétéves korom óta játszom különböző hangszereken — mondja. — De valahogy mindig éreztem: nem tudnék magamból annyit adni, hogy hivatásszerűen zenéljek, a műszaki pálya iránti vonzalom nagyobb biztonságérzetet adott.

— Sohasem élt benned a vágy: nagy zenésznek lenni?

— Dehogynem, de soha egy pillanatig sem bántam, hogy nem lettem azzá.

Kevés csendesebb, zárkózottabb fiatallal találkoztam, mint Gábor. E beszélgetés is hosszas rábeszélés után jöhetett létre; példákra hivatkozott: sem az általános iskolában, sem a technikumban nem tudták, hogy zenél, a Műegyetemen is csak a legszűkebb baráti kör hallott egy-egy Bach-koncertjük utáni sikerről. A gyárban akkor szereztek tudomást róla, amikor a zenekar külföldi útja miatt néhány nap szabadságot vett ki...

— Milyen munkát végzel a szerkezeti laboratóriumban?

— Kutatómérnök vagyok. Forgógépek, trafók méréseit végezzük, a korszerűsítés, a pontosabb, hatékonyabb mérési módszerek kutatása adja gerincét ennek a munkának.

— Érezted már közvetlen sikerét?

— Hogyne, többször is!

— Össze lehet-e hasonlítani ezt az élményt egy koncert utáni, hosszú ideig tartó tapssal?

— Nem, azt hiszem, nem. Én legalábbis nem merek párhuzamot vonni a kétfajta siker között. Két különböző dologról van szó: ne keverjük össze.

— Hiszen a Te életedben is keverednek...

— Lehet... Csakhogy az egyik: munka, a másik: magánélet.

Kétségtelen: nehezen jutottunk dűlőre. Hogy a kétfajta tevékenység közelítése Gábor tudatában nemigen létezik: ez világos volt. A fenti párbeszéd tulajdonképpen csak kivonata annak a jó egyórás vitabeszélgetésnek, mely közöttünk zajlott e témában, s melynek részletelt közölni csupán szószaporítás lenne. A kérdés az volt: vajon a hivatás és a szabadidőbeli nagybőgőzés tudattalanul sem kapcsolódik-e Gábor életében?

— Mit nyújt számodra a zene?

— Megnyugtat. Az együttesünk többnyire barokk muzsikát játszik. Bármilyen állapotban is legyek, a legtökéletesebb kikapcsolódást jelenti nekem. Máskor meg úgy érzem: valami nem sikerült például a munkahelyemen: egy munkával nem tudunk előbbre lépni. A zenében az önmagammal szembeni hiányérzetet is képes vagyok legyőzni.

— Fordítva is így áll a helyzet? Segített-e hasonló esetben a mérnöki munka?

— Igen. Szinte ugyanazt mondhatnám el a kérdést megfordítva is. De jobb példa azt, hiszem, ha megkérdezném magamtól: „vállalnám-e a zenét, kizárólagosan, biztos megélhetéssel?" És ha megadnám rá a választ: „nem". Hiányoznának a mérések.

●

Galambos László élete ragadott meg talán leginkább. A következő sorok — remélni szeretném — rábírják az olvasót, hogy szubjektivitásomat ezúttal megértéssel fogadják.

László Vác környékén, a Dunakanyarban meghúzódó faluban született. Hat éves lehetett, amikor szülei Budapestre hozták és a Nemzeti Múzeumba látogatott. Az addig ismert kis helyi tárlatok után egész életre szóló élményt jelentett az 5—6 órás bolyongás az addig ismeretlen „mesevilágban". A felvillant érdeklődés az idők folyamán csak fokozódott. A szülőhely régészeti paradicsom volt, a gimnázium történelemtanára pedig méltányolta az effajta törekvéseket.

Az érettségi után felvételizett az egyetem történelem—művészettörténet szakára — sikertelenül. Talán kárpótlást, talán a régésznevelő hajlamok kiélését jelentette a honvédségnél a társakkal múzeumban töltött idő, és az, hogy ma is úgy érzi: ezeknek a fiúknak tudott valamit adni-átadni.

20 éves korában aztán nem akarta tovább élvezni szülei támogatását.

Két év alatt szakmát tanult.

— 14 éve annak, hogy a Ganznak ugyanezen a helyén, a készülékgyárban elkezdtem a műszerész munkát. Kár lenne tagadni, — folytatja —, hogy ekkor még igen erősen élt egyfajta nosztalgia az archeológia iránt. Nem volt könnyű kiheverni. Jeck Ferenchez kerültem, ő volt az első csoportvezetőm. Szinte minden munkát önállóan végezhettem, úgy látszik, bízott bennem. Egyre több szépségét fedeztem fel a szakmának. A csoporttársak is barátként fogadtak, mind jobban összemelegedtünk, megértettem, mi az: egy közösségben egymásért produkálni, egymásnak segíteni.

Valóban: a társak, a csoportvezető mindent megtettek, hogy Galambos László megtalálja helyét közöttük. Nősülése után még magánéletbeli konfliktusain is átsegítették, s most úgy beszél asszonyáról és két kislányáról, mint Móricz Boldog embere. Joó György a boldogságról.

— Olyan a családi életem, amelyért érdemes volt dolgoznom, élnem. Két gyönyörű kislányom közül a nagyobbikban már látok valami történelmi vonzódást. Minden vasárnap múzeumokba járunk, jönnek velem, kérdeznek, én meg, amit tudok, elmagyarázok, amit nem, annak utánanézek.

Régészet...: Ez maradt belőle, de nem panaszkodom. Szeretem ezt a gyárat, a munkámat, a barátokat. A szabadidőbeli régészkedés meg... Hobby? Nem, azt hiszem, ennél azért több, ugye?

Képünk: *Anya, gyermekével*, **Fiedler Károly** linómetszete.

év végén

Nálunk is helyszűke van. Baleseti statisztikánk az 1974. évihez képest romlott. Pedig arról nem panaszkodhatom, hogy dolgozóink nem figyelmesek. Amint láthatja,

a műhely tisztasága

kielégítő, mindenki ellenőrzi a saját munkaterületét.

A legutóbbi szemlén felmerült nehézségeket is azonnal megpróbáltuk orvosolni. Az 5000 V-os kábeleket lemez helyett vasbeton lapokkal fedtük le. Kicseréltük a darukon az S-horgokat. A sodrony- és kenderkötelek beszerzése viszont elég nehézkes, a régieket nem tudjuk jobbal pótolni.

Azt hiszem, nem hallott kezdeményezésünkről sem. Egy éve megszerveztük a brigádonkénti munkavédelmi őrszolgálatot, amelynek jelentősége napjainkban egyre növekszik. Véleményünk ugyanis az, hogy a munkavédelem társadalmi tevékenység is.

Klárik Ildikó

alálkozón

helyen. A gyárunk tömegsportfelelőse által kezdeményezett baráti találkozó bizonyosan jó hangulatával már reméljük, 1976. évi tömegsportéletünk élénküléséhez járul hozzá.

zutasoknak

delkezik. Akit érdekel, jelentkezzen a szakszervezeti bizottságon, kedden vagy pénteken, 14—15 óráig, vagy munkaidőben bármikor a 255-ös telefonon, az albizottság vezetőjénél, *Melcher Gusztávnénál.*

Karácsony a nyugdíjas klubban

A vállalati szakszervezeti bizottság és nyugdíjas bizottsága december 17-én a nyugdíjasklubteremben karácsonyi ünnepséget rendezett.

A hagyományos, ebben az évben is megtartott ünnepségen ajándékcsomaggal több nyugdíjasunknak kívántak kellemes karácsonyt.

A MEE rendezésében

Kirándulás Pécsre

Összekötni a hasznosat a kellemessel. Így jellemezhetnénk azt a tanulmányi kirándulást, amelyen december 5—6-án gyári dolgozóink részt vettek. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület helyi csoportjának szervezésében, 46 ganzos dolgozó vett részt ezen az úton, akik egyesületi tagsággal rendelkeztek.

Irány: Pécs. Ma, ha ezt a várost emlegetjük, híres történelmi múltja és sok nevezetessége jut az eszünkbe. A szakembereknek azonban más is: itt üzemel a Pécsi Porcelángyár, amelyben a híres Zsolnay étkészletek és figurák mellett a szigetelő porcelánfejeket gyártják a transzformátorokhoz, készülékekhez.

Az úti élményekről a transzformátorszerkesztési főosztály dolgozói számoltak be.

— Nem is tudom, hol kezdjem. A szigetelő porcelánok gyártása legalább olyan érdekes volt, mint a Dzsámi; a szigeti vár romantikus, a gyár gépparkja viszont nagyon egyedi — mondta Kiss Zoltánné szerkesztő.

— Legjobb lesz, ha elmondjuk a programot — szólt közbe Honza Lajos. — Reggel Volán busszal indultunk, Pécsre érkezve, délelőtt a porcelán szigetelők gyártását néztük meg. Délután városnézésre indultunk.

— Másnap Harkányfürdő vizét élveztük. Jó ízű ebéd után pedig a siklósi várat és a vármúzeumot jártuk végig. Az estébe nyúló nézelődés után, sajnos, hazafelé kellett indulni — fejezte be a program ismertetését Kolozsvári Zsuzsa, a szerkesztés egyik fiatal dolgozója.

Arra az egyébként általános kérdésre, hogy mit tapasztaltak a gyárlátogatáson, nagyon kimerítő választ kaptam. A legérdekesebb az „ernyők" megmunkálása. Hasonlóan történik, mint az esztergálás. A még lágy, kúp alakú darabot forgóasztalra helyezik és szögbeállított fazonos késekkel kimunkálják a megfelelő méretet. A kiégetés után statikailag és elektromosan kipróbálják a kész szigetelőfejeket. Az itt levő gépek jó részét maguk a gyáriak tervezték, egyedi darabok. Ezért — amint a látogatók is észrevették —, nagyon gondosan kezelik azokat.

Amíg mi a látottakról beszélgettünk, alacsony, barna bőrű fiatalember érkezik a társasághoz. Amit Kumar Das hindu számítómérnök. Ő is együtt volt kollégáival a kiránduláson. Bár nagyon jól beszél magyarul, a szót időnként mégis angolra fordítja.

— „Én sokat láttam várat, embert, de elmondani erről gondolatot, angolul jobban tudok" — tette hozzá mosolyogva. — Először is nagyon köszönöm, hogy biztosították azt a lehetőséget, hogy részt vehessek ezen az úton. Hogy mi tetszett a legjobban? A mecseki Tv-torony, a Zsolnay Porcelánmúzeum. Indiában sok porcelánt láttam már, de a magyar színösszeállítások és minták nagyon egyediek. Azután érdekes volt a szigeti vár. (A várban volt a csoport elszállásolva.) A magyarországi várak közül sok a romos állapotú. A szigeti azért tetszett, mert láthattam, egy XVI. századi várat, helyreállított épségében.

— Szakmailag mit tapasztalt?

— Nagyon sok hasznos ismeretet szereztem.

Valamennyiük véleménye: jól érezték magukat, és valóban hasznos volt a tanulmányi kirándulás.

K. I.

TURBÓ

A Ganz Villamossági Művek dolgozóinak lapja
Felelős szerkesztő: Homola László
Szerkesztőség:
Bp. II., Lövőház u. 39.
A szerkesztőség telefonszáma:
158—210/240 és 564 melléki.
Közvetlen városi vonal: 253—120.
Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: Csollány Ferenc
Előfizethető az üzemi terjesztőknél
Előfizetési díj egy negyedévre
4,80 Ft
Szikra Lapnyomda

„Jó is, rossz is..."

A baleseti statisztika számai pontosan mutatják egy-egy időszak zsúfoltságát, vagy kevésbé feszített tempóját. Az utolsó negyedév első felében 49 dolgozót ért baleset 789 kiesett munkanappal, a teljes gyári szintet figyelembe véve. Sajnos a tavalyi időszakhoz mérten növekedtek az adatok: akkor 33 baleset volt 525 kiesett munkanappal. Ez indokolható az ez évi megnövekedett munkamennyiséggel.

Viszont arra még nincs magyarázat, mi történt Gyulán? Novemberben annyi baleset volt a relégyárban, mint eddig az év folyamán! Ugyanakkor Szolnokon, a veszélyes területen semmi visszaesés nem történt. A törzsgyárban is javult a novemberi mérleg, a tavalyi 11 baleset helyett csak 7 volt ebben az évben.

„Jó is, rossz is." Ahogyan a munkavédelmi osztályon mondták. Ez azt jelenti: még mindig nagyobb figyelemre van szükség.

Tájékoztatás a legújabb rendeletekről

Előzetes terv szerint a vállalati szakszervezeti tanács és az üzemi szakszervezeti tanácsok tagjainak 1976 januárjában oktatást tartanak a megjelent legújabb határozatokról, rendeletekről. Része ez is a s? szervezeti tisztségviselők program szerinti folyamatos felkészítésének. Egyébként a reszortfelelősök — általános ismereti felkészítésük után — ugyancsak az év elején sajátíthatják el tanfolyamon a saját területükre vonatkozó tudnivalókat. Eszerint: a tt-felelősök, a termelési felelősök, a munkavédelmi felügyelők, az agit.-prop.-kultúrfelelősök, a bér-, a sport- és a nőfelelősök külön tanfolyamán.

onyra szervezték

— december 4-től 20-ig karácsonyi gyermekkönyvvásár folyt

'Mindenhol karácsony

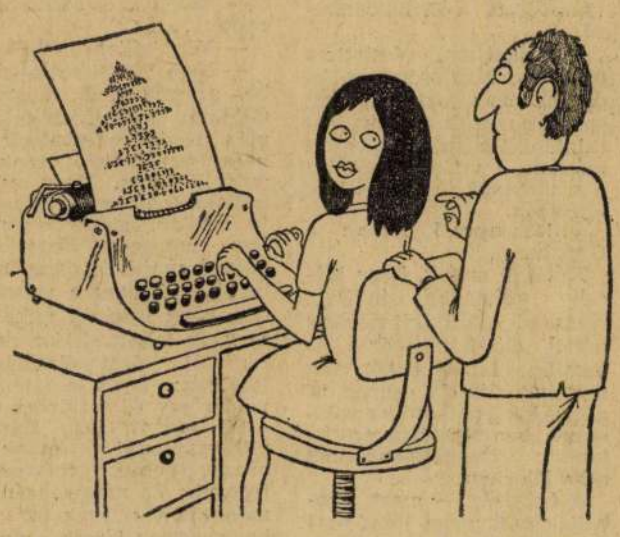

— Látom Irénke, már a karácsonyra koncentrál

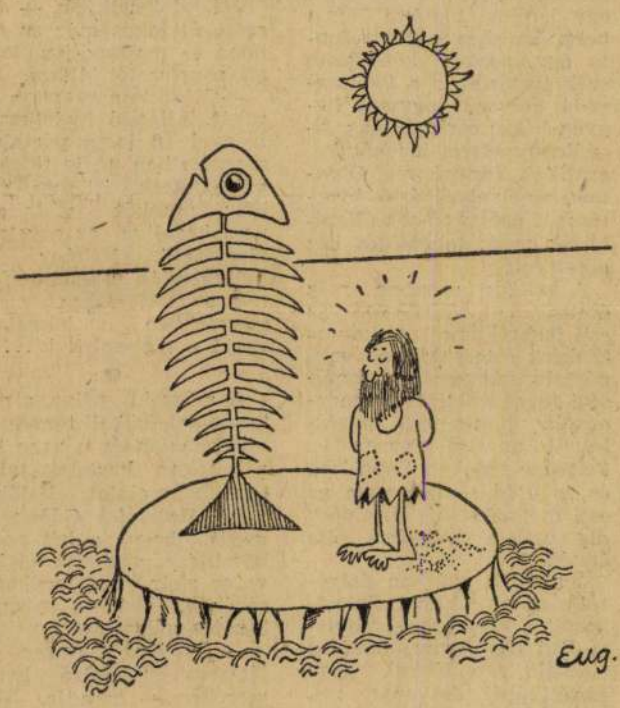

Szöveg nélkül

(Izsák Jenő rajzai)

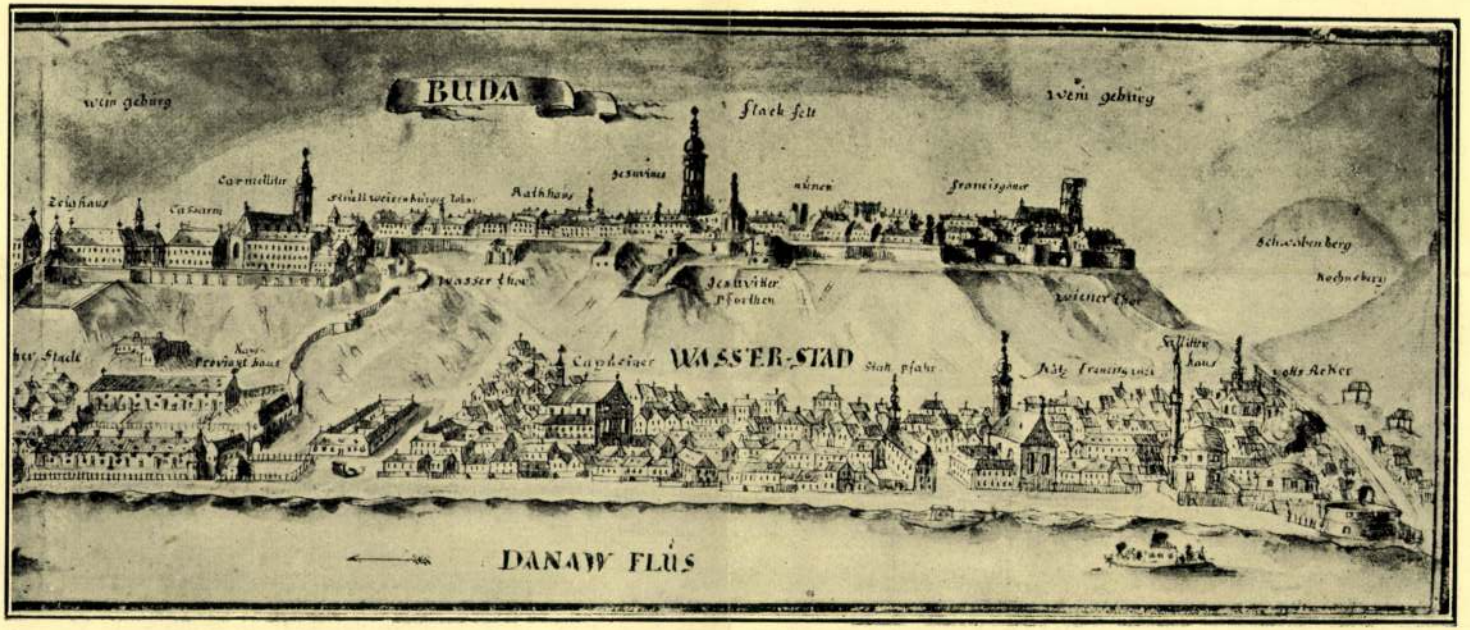

9. Buda 1730 körül,
Rosenfelt.

és telket plébánia s egyház számára. Mivel a városi tanácsnak a harmincadhivatal házát nem sikerült megvennie a királyi kamarától, választása a Felsővásár-tér déli oldalán lévő, a Dunához közel fekvő »Horgonyhoz« (ad Anchoram, zum Anker) címzett és főleg utas meg hajós látogatta vendéglőre esett; megejtvén a tanács Hölbling János építőmesterrel a helyszíni szemlét (7), ezt az épületet hozzátartozó udvarostul megvette tulajdonosaitól, Forstmayer Mátyástól és nejétől 1724 június 2-án kötött szerződés alapján 8350 rajnai forintért a létesítendő vízivárosi plébánia s templom számára ; s annak birtoklásába már június 12-én hivatalosan beiktatta Seeau Honorius személyében a jezsuitákat (8).

E szabadon álló téglány alaprajzú, erősfalú, egyemeletes vendéglőépület, amely földszintjén fogadó, kocsma s lakóhelyiségekkel, emeletén pedig nagy táncteremmel és játékra meg étkezésre alkalmas szobával rendelkezett, beosztásával természetesen nem felelt meg a parochiális célnak és azért belső átalakítása mulhatatlanul szükségessé vált (9). Az átalakítást csakhamar Fiedler Henrik Ferenc kőművesmester végezte ; először a földszint helyiségeiből kápolnát készített ; majd az emelet tánctermét plébánia s lakás számára megfelelő szobákra osztotta falazással ; nyeregtetejének nyugati részére pedig harang számára tornyocskát épített (9. kép). Amikor a földszinti boltsüveges dongaboltozattal lezárt kápolna elkészült, annak keleti falához oltárt emeltek a jezsuiták szent Anna tiszteletére, amelynek ma már ismeretlen oltárképét Falconer György festő festette 1724 november 12-én nyugtázott 34 rajnai forintért (10). A szükséghez képest sietve átalakított és valószínűleg egyszerű berendezésű szent Anna-kápolnában két jezsuita atya már 1724 november végén megkezdte az istentiszteletet és egyéb parochiális teendőket. Majd 1725-ben lakhatóvá tétetvén az emeleti traktus és a tornyot Nussbickher Jakab harangöntő két harangocskájával felszerelvén, a két lelkészkedő jezsuita atya beköltözött a vízivárosi rezidencia emeleti helyiségeibe.

A plébániatemplomul szolgáló szent Anna-kápolna, bár volt bizonyos főleg Jézus-társasági szenteket, mint xaveri szent Ferencet (1729—1730), loyolai szent Ignácot (1731—1732), Gonzaga szent Alajost és Kostka szent Szaniszlót (1732—1733) ábrázoló képdísze s egy-két szobra, művészeti jelentőségre nem emelkedett, amint az Bel Mátyás művéből is, amely csak futólag említi e kápolnát, ismeretes (11). A szerény igényű kápolnában azonban erőteljes pasztoráció folyt, amelyet a Víziváros rohamos népesedése folyvást fokozott, úgy hogy csakhamar három jezsuita atya foglalkozott e rezidenciában a lelkek gondozásával és 1734—35-ben a később választékos formában bölcselő költő, *Faludi Ferenc* is mint másodkáplán főleg a magyarajkú híveket gondozva itt kezdte nyilvános működését. Az alig ötven ember befogadására képes kápolna gyakran szűknek bizonyult ; és így gyakran a kápolna bejárata előtt felállított szószékről hangzott a szónoklat ; bizonyos ájtatosságok pedig kedvező idő esetén a Felsővásár- (most Batthyány-)térnek az Ország-út

M DDK

Fiedler Henrik János
kömüves mester

1724-ben az Anna templom helyén álló
korcsmát kápolnává és plébániává alakitotta
A Fő utcai végén harangtornyocskát épitett rá.

Zakariás G. Sándor : A budai Batthyány tér
B p. 1958. 2o.o.

MOK

Fiedler János
nyomdász

a Kürt pályázaton 3. díjat nyert.

÷ a Pesti Hirlap apróhirdetés-fejének tervei mintájára Kürt pályázat

Grafikai Szemle 1910 évf 3 f. 83 l

FIEDLER, Heinrich Franz kőműves

a budai Esterházy palota építésén dolgozott 1723-qbn

KOPPÁNY Tibor: Ozora és uradalmának építészete a 18. században. = A Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve, XVII. (1992) 239.p.

Fiedler J. H.

Haydn József. 10728.

Derékig, jobbra, parókával, egyelejű kabátban és hangjegygyel kezeiben. Jobbról a háttérben a hangjegy állványon E... Schöpfun..feliratú hangjegy látható. Felirata:

Joseph Haydn.

alól középütt: I. H. Fiedler sc. Hanau.

Punct., mér. a vk. 12: 9.2 cm.

Sz.n. 109-901
335-901-11.

Mistery Train

kot." „Jól teszed, hogy Párizsba mész: neked az lesz a Babilonod."

A számmisztikára fogékonyaknak rég feltűnt, hogy Jarmusch három szereplőre építi filmjeit: amikor egy negyedik figura feltűnik, mint a *Törvénytől sújtva* bájos olasz asszonykája, felbomlik a hármas, és vége a filmnek. Legutóbbi dolgozata, az *Éjszaka a Földön* négy epizódból áll, s az epizódokbeli figurák sorsa nem fonódik össze ravaszul, nem érinti egymást: négy világváros ugyanabban az éjszakai félórában, négy egymásról nem is tudó taxissal éjjel. A négyes szám talán nem tesz jót az ifjan ősz mesternek: kívánjuk, keresse tovább a maga misztikus számát.

Jarmuschnál nem vigyáz rád senki, Jarmuschnál egyedül vagy. Apró tévedésekért börtönbe csuknak, de éppoly véletlenszerűen megszökhetsz. Jarmuschnál kicsi az óriási ország, de annyira azért nem, mint a hatvanas évek kelet-európai Jarmuschainak öngyilkosságra ihlető kis-gyilkos államocskái. Jarmuschnál nem *kötelező* törpéül viselkedni, itt olyan vagy, amilyen: általában afféle tucatember.

Itt azért keresheted a Babilonodat. Senki sem akadályoz, hogy nyomába eredj. Persze alig valószínű, hogy megtalálod, valószínűleg nincs is Babilon, de életed végéig éltet nagy unalmadban a szürkéske remény, hogy vándorolj, csavarogj tovább.

S hogy a tucatember akkor is lehet érdekes, ha gyilkos kis ország nem zárja kalodába, ennek ábrázolásához kell Jim Jarmusch.

Nincs még egy amerikai rendező, akinek nagyobb fogékonysága lenne a kelet-európai érzésekre, mint neki. Az *Éjszaka a Földön* NDK-emigráns értelmiségije szerencsétlenebb a római taxisofőrnél, szerencsétlenebb, mint az (egyébként leggyengébb, mert extremitása mögött közhelyes) párizsi epizód vak leányzója, s általában, ő a film legszerencsétlenebb figurája.

Jarmusch filmjeiben nemcsak római dialektus hangzik fel, de magyar, japán és finn beszéd is.

„Haver – mondja barátságosan és nyeglén a Párizsból Amerikába jött és Babilont kereső fiú a mólón ácsorgó hasonszőrűnek –, mindenhol idegen maradsz."

Barátságosan és nyeglén? Furcsa hangulatú szópár és szemléletmód ez. Ilyesmiben rejlik Jarmusch tehetsége. A többi már az esztéták dolga.

Éjszaka a Földön: idők. Bárhol vagy.

A *Florida, a Paradicsom*ban kiderül, bárhogy vagy, nem ott vagy, ahol kellene. Az *Éjszaka a Földön:* mindegy, mikor van éjszaka, minden sors tragikomikus.

Jarmusch második és harmadik filmje a csúcs, a magasság. Egészen bizarr lenne, ha most már csak enyhén lefelé tartana, ha jól tudom, még negyvenéves sincs. Két remekmű után most már csak nézhető és érdekes filmeket csinál.

FIEDLER János

HAJDU ISTVÁN

Egy család világképei

Fiedler János, idősb Zaránd Gyula és ifjabb Zaránd Gyula fényképei

Fiedler János: Akt

Nem tudom eldönteni, jó vagy rossz konstellációban rendeződött-e meg a Fiedler–Zaránd család kiállítása most a Legújabbkori Történeti Múzeumban; most, amikor a fényképezés iránti érdeklődés valamikori fölhabzásának utolsó buborékjai is elpattantak, akkor, amikor a fotó, mármint a képzőművészek kezén-kezében működő fotó reputációja gyökeresen megváltozott a hetvenes–nyolcvanas évek fordulóján megteremtődött helyzethez képest. Mert bár az említett család három generációja tagjainak képei klasszikus értelemben vett fényképek, s mint ilyeneknek nincs sok közük a konceptuális vagy akciót dokumentáló, vagy egyszerűen csak képzőművészeti indíttatású munkákhoz, a kiállítás-mint-művészeti esemény-mint-kiállítás hisztérikus várakozásában és várakoztatásában, mely a tíz-tizenöt évvel ezelőtti helyzetre oly jellemző volt, ez a színtiszta fényképkiállítás egészen bizonyosan más hangsúlyokat kapott és adott volna. Akkor, a felfedezésnek, a fotó- és képzőművészet-történeti analógiák megtalálásának idején, a fotószerűségnek és festményszerűségnek, a dokumentumlét objektivitása mögött felfedezhető gesztusok metafizikájának és az akcionizmus, az individuál mitológia, a művészeti szerep (el)játszásába beledermedt mozdulatoknak egybevágásairól, párhuzamairól, azonosságairól beszélve szinte mindenki eufóriába esett, mondván: fotó és művészet egyenlő és ugyanaz, vagy patetikusabban és avétosabb fogalmazva, ars una, species mille. A new wave azonban felszárította az eufória utolsó páracseppjét is, s a nyolcvanas évek közepére a fotózás, a fényképművészet a színes, klipelt video árnyékában még hívei szemében is elérdektelenedett. Vagy legalábbis alapvetően módosult a szerepe: a pornó, a színpadiasság és a személyiségváltás művészetté emelésének eszköze lett, fölvéve a high-tech divatfotózás látásmódjának és szellemének jegyeit.

Ebben a tekintetben a szóban forgó kiállításnak nincsen, nem nagyon lehet tehát túlságosan nagy huzata; a felhajtóerő kifújt alóla. (Ami viszont alákúszhatott volna, a történelem, a történet átértelmezésének szándéka, egyszerűen és pontosan: a hatalom számára tegnap és ma is oly vonzónak meg fontosnak látszó *csalás*, nos, az nem fér a képekhez, mert azok – szerencsére – meghitt és józan kisszerűséggel személyesek, egyszersmind támadhatatlanul ideológiamentesek.)

Önérdekét, önértékét és önérvényét nézve azonban egészen más a helyzet. Fiedler János – a nagyapa, a valamikori hasbeszélő, világjáró porondművész –, idősebb Zaránd Gyula – az apa, a művész-iparos – és ifjabb Zaránd Gyula – a fiú, egyben unoka – az aktuálpatológiai konstellációtól, a művészet éppen feledhető állapotától, a művészeti ágak és műfajok időszerű vagy időszerűtlen identitászavaraitól függetlenül olyan (ismét csak régies kifejezéssel élve) műegészet tár elénk, amire – s most végképp mindegy a megjelenés formája, a műfaji skatulya – régen láttunk példát. A három nemzedék kiállítása ugyanis egyfelől lenyűgöző keresztmetszete, önfeledt és önkéntelen interpretációs gyakorlata a magyarországi történelem polgári, kispolgári és proletár vetületeinek a századfordulótól a hatvanas éve-

ifj. Zaránd Gyula: Haverok a kocsmában

Fiedler Michel

läsd

Arch. Ert

1909. 92.

evetles a pothotetle

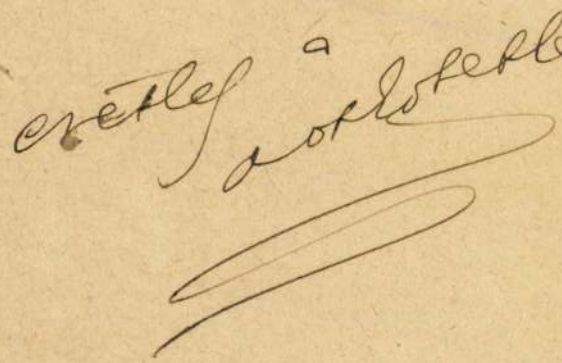

mDK

Fiedler Ottó és Becker Antal
mesterszedő nyomdász

Közösmunkája a meghívó. Ábra
(Műsoros táncestélyt)

÷ Beküldött munkák. Pécsi nyomtatványok

Grafikai Szemle 1914 évf 3 z 64-65 l

Fiedler Pál, szobrász és festő, Kassai származási művész, akinek 1910 körül Kassán volt műterme, [Külföldön tanult s. Laszky Béla zeköltő mellszobrával a szobor festrejával állítólag pározsi és bécsi kiállításokon szerepelt. Fiedler Szilárd és nejének T leányát vigasztaló anyát ábrázoló fehér mávány siremlike a kassai ~~[illegible]~~. Rozália temetőben van.
Arc- és tájképeket is festett.

L Ugylatszik

T (Halán F. műtei)

Fiedler Pál, szobrász és festő Kassán. Főleg márvány síremlékeket készít. Szobormüvei közül kiválnak Laszky Béla zeneköltő arczképe és egy nő képmása, melyeket Párisban és Bécsben is kiállított. A festészettel csak szabadidejében foglalkozik; festményei közül arcz- és tájképeit említik dicsérettel.

Kassai Estilap. 1911 ápr. 16. (Látogatás Fiedler szobrász műtermében.)

DROTTÁR MENYHÉRT (1827—1905) és NEJE
szül. HANNÁK ZSUZSANNA (1838—1901) SÍREMLÉKE a Rozálián.

FIEDLER SZILÁRD és NEJE szül. SCHUSSELKA IRMA SÍREMLÉKE
a Rozálián (56 l.)

Wick – temetők

megirva

Fieg Jakab

Kőfaragó

Pest 1697

l

Römer Flóris. A

végi Pest. Bp. 1873.

117. l

Fieg Jakab, svajci

származásu kőfaragó.

1693. szerezte meg a pol-

garjogot Pesten. 1713.-

( )

14-73 Dr. ald. g.al. m.ñ.nt.

Fieg Jakab

kőfarágó Buda

XVIII

l.

Schoenzentharom

26-l

Az Ungleich-féle
bundai ht. Haromsag
oszlopos ~~sobron~~ a Rupp J.
gáspártól adományozott
szobrok plasztikus
ornamentikával díszes
kőállványait készítette
1713-ban.

1780-909-40
Fényképező.

469. Szekrény.

Egy darab sárgára festett puhafa-szekrény két-szárnyú záros ajtóval, ezek elején léczek közé foglalt emelkedett diszszel, sima fedőlappal és öt polczczal.
Méretei: 84 cm. magas, 130 cm. hosszú, 90 cm. mély.
Becsértéke.....26 K

Régi leltári száma: 39.

Fieg Jakab

A vájci szarmaczkon
pesti Kőfarago

l. A Műbarát

1921. 317

1693. polgárjogot reszek
Pesten

Schoen A.: A buda-
vizivarosi Immacu-
lata emlék

Rhé Gyula, múzeumőr IX. 24.

megírva Fiel Antal Varasdon

öntötte e köv. harangokat:

alsómarczineczi templ. harangja 1816-ban

ráckanizsai templ. harangjai 1826, 1828

mitaloveci (Murakőz) templom harangja 1826

kanizsai templ. harangja 1828

dekarovecczi templ. 1838

sz. Máriai (Murakőz) templ. 1838 harangjai cs 1844

vidovczei templ. 1845

Rómer Floris hagy XLIX. cs

Fiefl Antal

Kőszeg 1823

rod

a

Kovács Harang

64. l.

Soproni múzeum VIII. 148.

Fiedrich Gábor M.D.K.

. Ujpesti partizánok c. képesrégény rajza

repr.

Pest megyei H irlap 1965. február 23. 5. 1.

JAKOB FIEG
kőfaragó

MDK

szül. Svájc, 1671 körül,
megh. Pest, 1714.szept.4.

Belv.Lib.Def.

M. D. R.

FIEG Jakab kőfaragó

Svájci származású, 1693-ban pesti polgár, 1696-ban a céhbe való felvételéhez császári engedélyt kér

1714-ig. Buda, Szentháromság-emlék, 15 szobrához az ornamentumokkal díszített talapzatokat faragja

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959. I. 107., 193. l.

I 103

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....l.

Név: Frey Jacob

Foglalkozás: kőfaragó

Szárm.hely: Schweiz

Hitfelekezet: _____ Csal.állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1693 I×8.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

A templom déli oldalán az első sorban találjuk az 1825. elhalt **Koschwitz József** kassai zenetanító sírkövét.

Felirása:

Joseph Koschwitz gestorben am 6. Januar 1825. im 67-ten Lebens Jahre.

Erneuert durch deren dankbaren Freund 1848. Ernst Sandvoss.

A sírkő hátlapjának felírása a következőkép parentálja el az elhúnytat:

Sein Geist war der Kunst, Sein Herz der Wohltätigkeit, Beide der Freundschaft geweiht, Verehrer der Tonkunst und der Verblichenen, setzten ihm dieses Denkmahl stark und unerschütterlich, wie sein Biedersinn, einfach und anspruchlos, wie sein Leben. ____

Kászonyi Laura vassíremléke 1831-ből.

Csonka gúla alakú, tetején urnával.

A síremlék négy oldallapján folytatódó felírás a következő:

Kászonyi Dániel tartománybéli kerületi főbiztos és hitvese Kliegel Therézia vigasztalhatatlan szülék, lelkükben méltán szeretett, ritka tulajdonságú, életének 15-dik évében elhúnyt kedves elfelejthetetlen Laurájoknak emlékére emelték febr. 18-án 1831. ____

Concorreggio Horác síremléke.

Sírirata:

Das Kaiser Franz Josef Chevauxlegers Regiment seinem tapferen und kühnen Majoren, Horatius Edler von Concorreggio welcher nach dem Gefechte von Budamér am 11-ten December 1848. in der Verfolgung des Feindes bei Dorfe Bárca auf dem Felde der Ehre verblutete.

A Concorreggiora vonatkozó kassai plébániai anyakönyvi bejegyzés a következő:

„1848. december 14. Concorreggio Horác rk. 42 éves, nőtlen. Ferd. cs. 1. sz. könnyű lovasezred főörnöke (major) született Veronában. Ütközetben golyó által halt meg.[1]“

---

[1] Halottak anyakönyve Kassa 1848.

Melczer Georgina bárónő sírköve 1908-ból.

A fekete gránit obeliszken Ábrányi Emil sírversével:

Hol vagy? Hol ragyog most csillagként képed?
Ah hol ápolod most a jót és szépet?
Hol fakasztasz áldást minden pillanatban
Te felejthetetlen, Te pótolhatatlan.

Á. E.

Melczer Malvin bárónő sírköve 1917-ből.

Ábrányi Emil a következőkép siratja el:

Minden nemest, jót buzgón fölkaroltál,
Művészetek lelkes barátja voltál.
Árvát, nyomorgót oltalmadba vettél,
Mint drága nénéd, akit úgy szerettél!
Ah Ő előtted szállt a sírba le,
Utána mentél, ott vagy már vele,
Együtt a sírban, együtt az égben,
Hozzátok méltó örök üdvösségben.

Á. E.

Siposs Andor Gyuláné szül. Dapsay Erzsébet (1859—1917) síremléke.

Fiedler Szilárd síremléke.

A leányát vigasztaló anyát ábrázoló remek fehér márvány szobormű a család két tagjának a képmása. Mestere P. E. Fiedler szobrászművész.

A síremlék felírása:

Fiedler Szilárd 1854—1923.
Fiedler Szilárdné szül. Schusselka Irma 1868—1910.

Beklage nicht den Morgen,
der Müh und Arbeit bringt.
Es ist so schön zu sorgen,
für Menschen, die man liebt.

M.D.K.

Fielberger király, kőművessegéd

1752-ben Valmer József kőműves mesterrel dolgozik Egerben

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

325. old.

FIELBERGER Mihály kőművessegéd, aki Wallner J. egri kőművesmesternél dolgozik 1752-ben, majd innen Kassára megy.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Saul Field, finn grafikusművész

Ma bezár a Miskolci Galériában a dec. eleje óta látogatható XII. orsz. grafikai biennálé. A Galéria igazgatója elmondja a múlt év és ez évi tervezett kiállítások rendjét.

Saul Field finn grafikusművész tárlatát ez évben rendezi meg a Galéria.

(benedek): Évváltáskor a Miskolci Galériában.
Észak-Magyarország, 1984. jan. 8. 4.-old.

Ø Fielgrader János

György

Bécs 1793

źród
z Kovács Harang

64. l.

Pietersz Bega.

15-én. † 1664 augusztus 27-én.

élhető, a hol hatan dőzsölnek
vert hordó, a melyre köpenyt
'y körül papucs meg ülőke
latók közűl egy, a ki a fel-

lett el, hátrafordult és fejét
kötötte be; egy, a kinek
.laczkot és baljában cserép-
ltan veszekedni látszik; egy,
ges, szőke asszonyt szorít
rben fejével támaszkodik a
: főkötő, ingváll bő ujjakkal,
'a és hátrakötött kötény. Az
sze-
míg
lzése

Bega 1662

5 cm. — Lelt. sz. 4299. —
gróf Pálffy János hagyománya
908). — Az átvételre és az
adatokat lásd a 4203 lelt.
árczius 16-án (453–913).
datok a Szépművészeti Múzeum-
Bega: Korcsmai jelenet.
atkozó egyéb adatok és pedig:
-908. pag. 62. Nº 58). *Cor-*
, im gekehlten schwarzen poli-

2080–908. pag. 14. Nº 1).
eipe. Ölgemälde, im goldenen
erhändler Moreau zu Paris im
(Schreibcabinet);
(1893–912. Nº I:96). *Cornelis*

165–912. Nº I:98). *Cornelis*
48·7:41·5 cm.

M

909 (4299).
971 (5)
98 (1005)

vr. D. K.

FIERESKO József asztalos

1772-1774. Székesfehérvár, gör. Kel. templom, ikonosztáz Horváth Ferenc kintaragával együtt

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 194. l
II. 265. l.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972.05.27

TURBÓ

Fiedler Károly

1021

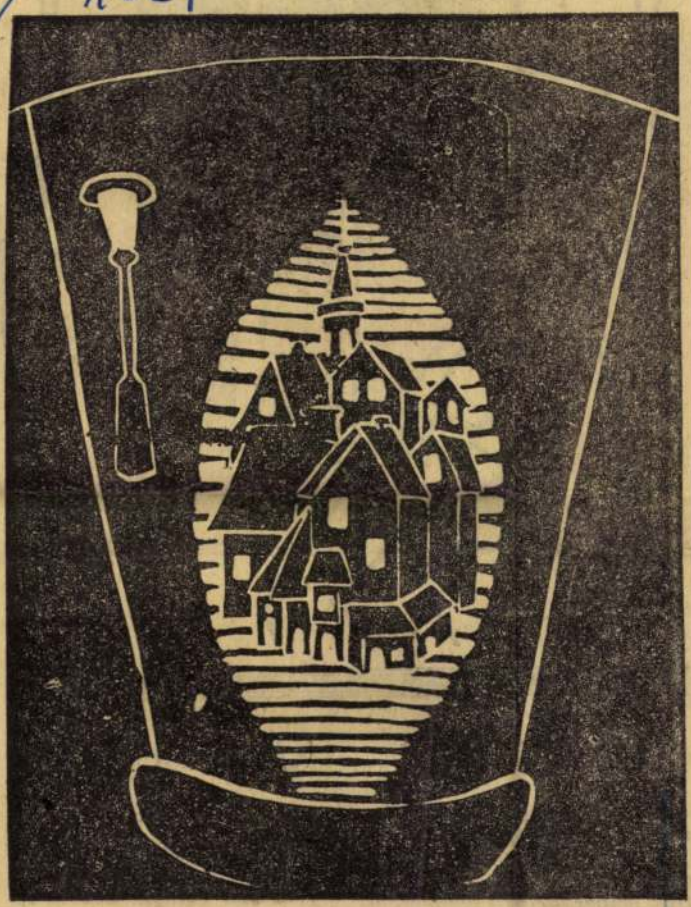

Fiedler Károly: KISVÁROS (linóleum metszet)

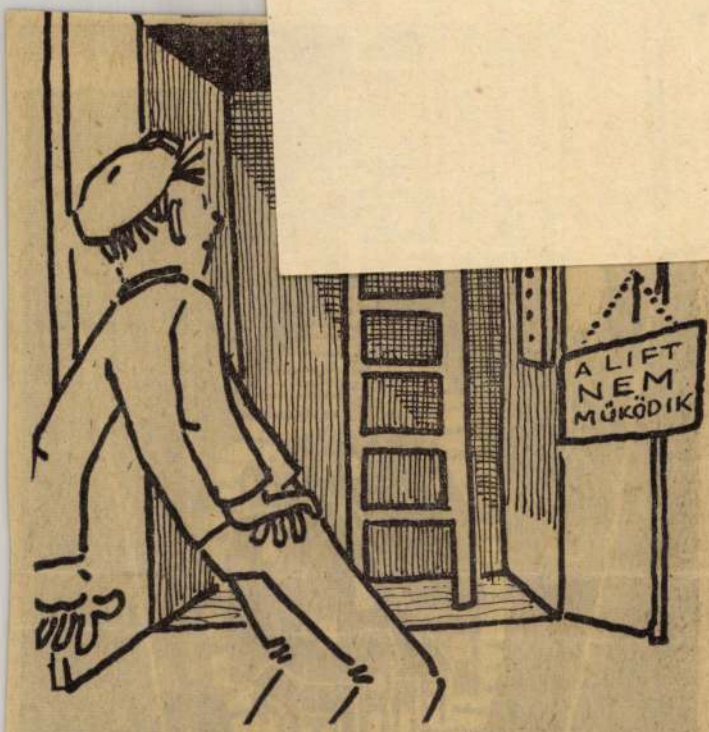

Még szerencse...

Munkából hazatérő férj panaszkodik a feleségének:

— A művezetőnk ma nagyon meghajszolt bennünket. Hat ember helyett kellett dolgoznunk... Még szerencse, hogy tizenketten voltunk!

Kötelességtudat

— Hová rohansz?

— Haza. Főznöm kell és máris elkéstem.

— Talán beteg a kedves feleséged?

— Dehogy! Ehes.

megirva

Fiemer Ferenc

pozsonyi kártyafestő

1820

Pest

l.

Kolb kártyaf

Kolb J. Régi játékkártyák. Függelék. Hungaria könyvek 6. Bp. 1939.

mával el fogom készíteni és

zottságnak előzetesen bemuta

Budapest, 1914. j

Fiemer Ferenc

Kártyafestő Pozsony

1826.

Lásd

Tanulmányok Bpest I.

135. l.

Fiemer Ferenc, kártyafestő a XIX. n. elején Pozsonyban. 1826. a maga ~~tajat~~ bérelt bodéjában árulta kártyáit a pesti piacon vasárnap

Nagy tajos: Régi pesti és budai játékkártyák. Tanulmányok Bp. multjából I. K. Bp. 1932. 135. l.

Wincenciuz Fiereck,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1681-től:"Wincenciuz Fiereck Von schemniz Pichxsehenschiffter gesell 1681". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Mú.Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

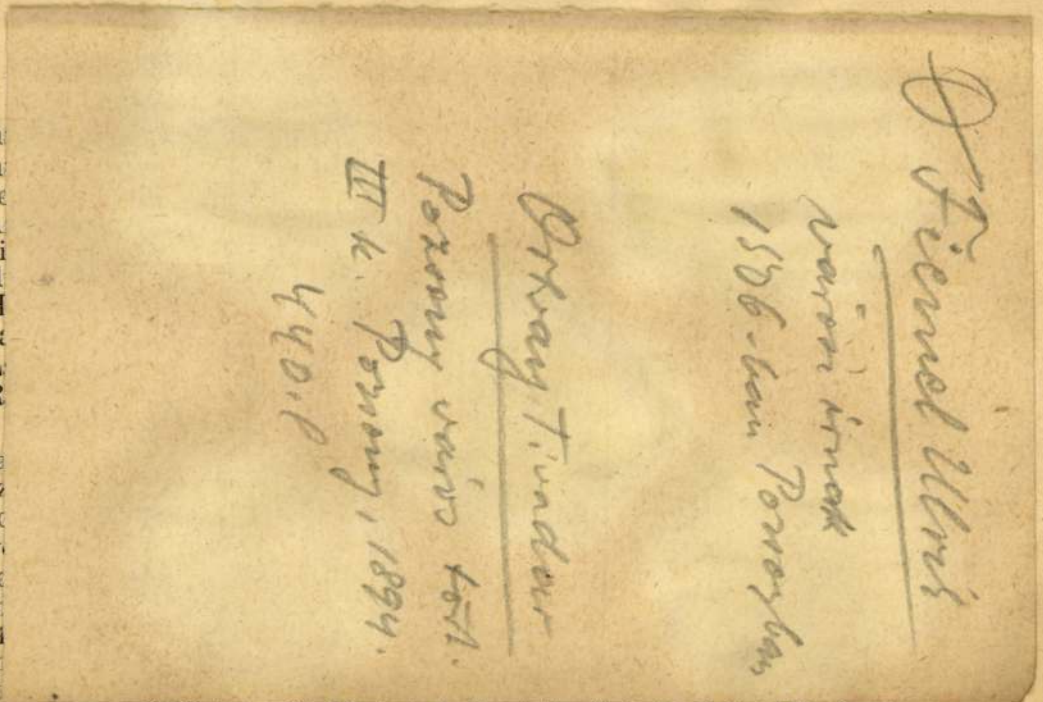

egyetemen filológiai előadásokat hallgatott, *Szántó Irén* bölcsészet-
hallgató, az egyetem művészettörténeti szemináriumában készítette el

való alkalmazhatóságát, illetve a magyar közrend okából való esetleges kizárását vizsgálta nemzetközi magánjogi szempontból, másrészt a m. kir. igazságügyminisztérium megbízásából a külföldi állam, továbbá a területenkívüli és a személyes mentességet élvező személy belföldi bíróság előtt való perképességének, illetve az ellenük belföldön vezethető végrehajtásnak a kérdését tette tanulmány tárgyává. Munkásságát főkép a berlini Kaiser Wilhelm-Institut für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrechtben végezte (Bruns professzor). Az ott végzett tanulmányait az Institut für ausländisches und internationales Privatrechtben és a lipcsei Deutsche Büchereiben végzett rövidebb idejű kutatással egészítette ki. Az első félévben az egyetemen Bruns professzor nemzetközi jogi előadásait, a második félévben a Hochschule für Politik által rendezett Aufbauarbeit des nazionalsozialistischen Deutschland előadássorozatot hallgatta. Résztvett a Bruns professzor által tartott nemzetközi jogi szemináriumon összejövetelein, továbbá az Akademie für Deutsches Recht több munkaülésén is. Tanulmányozta a legújabb német magánjog azon rendelkezéseit, amelyeknek magyar bíróság előtt történő gyakorlati alkalmazására a nemzetközi magánjog lehetőséget nyujt. Összeállította a külföldi állam, illetve a területenkívüli és személyes mentességet élvező személy feletti joghatóságra vonatkozó német, francia, angol, olasz, belga és amerikai joggyakorlatot, továbbá foglalkozott mindkét kérdés általános elméletével is. Az összegyüjtött anyag feldolgozás alatt áll. Gyakorlati irányú

Fiesole
(Beato Angelico)

l.

Jajczay János

Árpádházi Szent Margit hétszázevés arculata.
Bp. 1943.

75, 76. l. VII. tábla.

lásd
Éber-Gombosi
Műv. lexikon
I. k. 321, 322 l.

200 00 1200 01.

és a Müeml. Orz. Bizmemben 456·45

at Koronacs 45 fillér.

helyes

hó 22-én

Fritz Ortkó

ejsitész

a Müeml. Országos Bizottságának

tagja.

Fiesole, Ferrucci da MD

Repr.:

Az esztergomi Bakács kápolna.

/Épitő: Beruzzi, Főoltár Fiesole/

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet
története. Bp. 1906.

/~~86/1.~~
25.

96. lap. 25. kép

vö. 18. l.

MDK

Fiesole, Ferrucci da

az esztergomi "Bakács"-kápolna /1507/ márvány oltárát készitette.

Mirowi Myskovszky E. nő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

18.1.

Fieszl Béla építész M.D.K.

A visegrádi vár helyreállitásának építésvezetője

Illés Sándor: A visegrádi gy ilokjárón

Magyar Nemzet 1964. szeptember 23. 5.1.

MDK

F I G

monogrammos festő

Legendajelenete a nagyszombati ~~jézsuita~~/
jezsuita templom mennyezetén.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 335sk.o.

MDK

FIG monogrammos festő

a nagyszombati templom legenda-jelenetének festője.

A magyarországi müvészet története.I.
Bpest,1961.II.kiadás. 380.1.

O Fiesole, Andrea da
l Ferrucci Andrea
Olaszországban kerül-
tett művekel Má-
tyás király részére

Maggiorotti – Banfi
Buda Pest

5 l.

IPOLYI ARNOLD CÍMERE

IPOLYI ARNOLD CÍMERE
Magyar munkák a XIX. századból
51×44 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

IPOLYI ARNOLD CÍMERE
Magyar neogót utánzat, XIX. század
59×35 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

IPOLYI ARNOLD CÍMERE
Magyar munka, XIX. század
Tondó, átm. 17 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

SMŰVEK

A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp., 1884., második terem, 2. l. — Ipolyi Biharvármegye, 398/11. szám. — Gerevich: PA, 259. l.

do-

EREKLYETARTÓ-KERESZT ELŐLAPJA,
rajta vésett orans-alak, lábai szalagfonadékból.
Magyar munka, XI. század.
Bronz, mag. 7·8 cm.
1937. évi vétel.

Fiesole, Andrea

vód

Lippichlaform

3 i. l

Fiesole, Andreadda

l.

Corvina

1921. I. 34. l.

Fiesole Andrea

rod
2

Lippich 1901

31-P.

F

M.D.K.

André Ferrucci da Fiesole

= Kolrán

Az esztergomi Bakócz Tamás fehér
márvány oltárát készítette. 1519.

Gerth. Mitteil. 1959 I. 91

Andrea da Fiesole

és Aristotile Fioravante magyarországi kapcsolatairól Pulszky Ferenc irt cikket a Fővárosi Lapokban /Két középkori olasz müvész magyarországi viszonyairól cimmel/

Pogányné Balás Edit: Pulszky Ferenc. - Müvtört.Ért. 1969. 3. sz., p. 2o1-2o2.

Fiesel Kristóf, l. *Fuessel K.*

Fiesly

Mária Terézia

Derékig, kissé jobbra. Haja göndörített s fejéke virágokból s csipkékből való. Kivágott s himzett ruhájának deseka betétes, ing-vállát csipkefodor köriti s csikos kendője jobb vállára van vetve. Felirata alól

balra: „Fiesly pinx"
s jobbra: „J. E. Haid sculps: A. V."

Fekete modor, méretei a háttérnek 10:7'2 c/m.
Metszette: Haid J. E.

Ltsza 7999.

191/93 N° 1843.

Fierens Gewaert Hyppolyte /Bruxelles/
Szinyei Társaság külföldi levelező tagje
Szinyei Merse Pál Társaság VII.kiállitása.
Nemzeti Szalon, 1940.jan.febr.

72. kép. *Credi, Lorenzo :*

Fierens Gewaert Hyppolite /Bruxelles/
Szinyei Társaság külföldi levelező tag
Szinyei Társaság nyolcadik kiállitása
1942. január

ORTOLANO (ferrarai festő, 1488—1525 körül)
Madonna Jézussal, Keresztelő Szent Jánoskával, Szent Jeromossal és Szent Ferenccel
Vászon, olaj, 83×61 cm.
A Bertinelli-gyüjteményből.
Maszlaghy II., 89. szám. (Gaudenzio Ferrari.) — Gerevich PA, 233. l. (Ortolano.) — Berti Toesca, 959. l. (Cavazzolo.)

PALMA, GIOVANE (velencei festő, 1544—1628)
Háromkirályok imádása
Vászon, olaj, 200×263 cm.
Bécsben restaurálták.
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 847. l. — Maszlaghy II., 502. szám. (Veronese.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. lap. — Lepold—Homor 97 l. — Gerevich PA, 238—239. l. (ifj. Palma.) — Décsei: Könyvismertetés. 5 M, V., 1929., 173. l. — Lepold—Lippay 5 . l.

id. FIESEL KÁROLY/Füessl,Fuesel/,vésnök

Ferdinánd első tallérjainak verőtövét ő kászitette. 1543-1561 között körmöci éremvéső.A magyaros jelleg kidomborodik,a a hátlap cimerpajzsán a magy.cimer pólyái a hármashalom a dominálo.A cimerpajzs felett Szüz Mária derékig ábrazolva két angyal között.A körirat az osztrák sablonhoz igazodik.1.ábra. 2/92/old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old

AZ ÉREM, V. évi. BP. 1927. jan-jun

id.FIESEL KÁROLY/Füessl,Fueszl/ vésnök

Ferdinánd első tallérjainak verőtövét ő készitette.1543-1561 között kormoci éremvéső.A magyaros jelleg ikombo-rodik ,a hátlap cimerpajzsán a magy.cimer pólyái,a hár mashalom a domináló.A cimerpajzy felell Szüz.Mária deré rékig ábrazolva,két angyal között.A körirat az osztrák sablonhoz igazodik.1.ábra.fekete repr. 2/92/old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

F

Andrea da Fiesole nolván M. D. M.

Vasari verint hátyás námára is dolgozott hagyarországon Strigonia város náméra egy siremlétet készítev egy madonna á más figurak alakjai val dénitve.

J. D. Fiorillo: Über einige italienische...
Göttingen 1812, 25

Fieravino, Francesco

Mátyás király Koronával fején, lóháton egy befagyott folyón c. képe. Eredetileg a Barberini-gyűjteményben, jelenleg ismeretlen helyen.

Galla Ferenc: Marnavich Tomco János boszniai püspök magyar vonatkozásai. Bp. 1940 62. l.

I, Liezen-Mayer Sándor: Árpádházi Sze

II, Liezen-Mayer Sándor: Menekülés Egy

III, Giovanni di Paolo : Antiphonarium

IV.1. Giovanni di Paolo: Szent Ferenc
pest, Iparmüvé

2. Giovanni di Paolo: ~~Antiphonarium~~
nardin. Antiph
Muzeum.

V.1. Giovanni di Paolo: Az imádkozó S
Budapest,

R. D. Lazary....

R. D. Petrus Perteus

R. D. Jacobus..., da Ferraris

Fr. Dominicus Marangoni Terciarius Congis

Marangonius Secretis

21. Sept. 1716. In Gmand (?) Mauligi frs.

R. Ferdinandus Comes de Seinshterm (?) Caûs Runspaud

Parochus in Parspark

Fra cust.odicio? Giordani Beincus ordini Sti

Stephani PP et mart.

Cons. Sti Stephani

Ferdinandus...

Sta...

20 Junij 1717. Marangonius Secret.

Come si vede, la notizia della vittoria riportata da Eugenio di Savoia sugli ultimi rimasugli dell'esercito turco in Ungheria, presso Pietro-Varadino il 5 agosto 1716, fu recata a Roma da alcuni guerrieri ungheresi (Joannes Harthuosuan, Raymundus Banffus, Franciscus R. Boiely, Rodulphus Calocsay, Joannes Simoncsius) che lasciarono memoria del « Te Deum » di ringraziamento cantato in questa catacomba il 7 settembre 1716 per la liberazione della loro patria dai Turchi. Con la memoria lasciata dai guerrieri ungheresi si collegano le aggiunte fatte dal Marangoni secondo cui il « Te Deum » fu ripetuto il 10 e il 21 settembre dell'anno stesso, nonchè il 20 giugno dell'anno appresso.

Viktor Récsey, Régi magyar vitézek felirata egy római katakombában (L'iscrizione di antichi guerrieri ungheresi in una catacomba romana) Estr. dalla Rivista « Magyar Sion » Esztergom 1904. Banfi, in « Italia e Ungheria » v. X, p. 283.

Roma

Collezione Barberini.

Dipinto ritraente Mattia Corvino re d'Ungheria. — L'Inventario degli oggetti d'arte del card. Francesco Barberini, in data del 3 dicembre 1631, registra anche « un quadro grande... con cornici grandi bianche... di un Re a cavallo con una corona in testa sopra un fiume gelato... fatto dal Maltese: istoria di Mattia Corvino Re d'Ungheria ».

Opera, ormai scomparsa, di Francesco Fieravino detto il Maltese.

Codice Barb. Lat. 5635 (della Biblioteca Vaticana) f. 56ro. Ne parla Giovanni Tomco Marnavich, Regiae sanctitatis Illyricanae foecunditas (Roma 1630), nella dedica intitolata al car. Francesco Barberini: (« in tui Musaei penetralibus tanquam omnium Ungaricorum Regnum compendium, Mathiam invictissimum, e carcere ad Regnum elatum, nobili pictura spectandum exhibes ») citata da Francesco Galla, Marnavich Tomco János boszniai püspök magyar vonatkozásai (Riferimenti ungheresi di Giovanni Marnavich Tomco vescovo di Bosnia), Budapest 1940, p. 62.

Banfi - Ricordi

Convento di S. Maria del Popolo.

Lapide sepolcrale di Niccolò Machinense, vescovo di Modrussa e nunzio apostolico presso Mattia Corvino re d'Ungheria. — Il monumento con iscrizione metrica gli fu fatto dalla cugina Francesca Ragusina nel chiostro di cotesto convento, ove l'illustre umanista aveva avuto la sepoltura nel 1480. L'iscrizione della lapide, ormai scomparsa, non ebbe alcun riferimento ai vari soggiorni trascorsi dal vescovo Niccolò in Ungheria negli anni 1461-64.

Guglielmo Fraknói, Miklós modrusi püspök élete munkái és könyvtára (Vita, opera e biblioteca di Niccolò vescovo di Modrussa), in « Magyar Könyvszemle », v. XXVI (Budapest 1897), pp. 1,23. Giovanni Mercati, Notizie varie sopra Niccolò Modrussiense (Firenze 1925), p. 36 parlando della iscrizione dice che essa « si trova già ricopiata nella Silloge Peutigeriana non posteriore all'a. 1491 e in quella di Giovanni Choler da Coira dell'a. 1515 circa, con errori che ci spiegano quelli del Landucci e di altri senza ricorrere all'ipotesi che l'epitaffio fu alterato dopo un secolo per adattarlo ad altra persona. Il Landucci o quegli da cui ricopiò non fece altro che trascrivere di seguito, come se fossero una sola, due iscrizioni affatto diverse e che il Dal Pozzo separatamente copiò, e sono ai numeri 1941 e 1421 del Forcella, t. I, pp. 361 e 368 ».

Convento di S. Maria del Rosario.

Lapide in ricordo di Francesco Liszt. — Collocata sul muro esterno del convento, a sinistra della chiesa, essa ricorda il sommo musico ungherese che, nel 1863, scelse questo convento a sua dimora e vi soggiornò per alcuni mesi scrivendo la composizione sacra « Christus » che tanto piacque a Pio IX il quale vi si recò a visitarlo. Eccone l'iscrizione:

« A questa altura — da cui s'apera tanta visione — di bellezza e di storia — chiese tranquillità e salute — Franz Liszt — e nelle armonie del luogo — trovò sublimi accordi per *Christus* — Nel primo centenario della sua nascita — 22 ottobre 1911 — l'Associazione pro Monte Mario — e l'Unione Storia ed Arte — vollero quivi perpetuato — il ricordo del suo soggiorno — dove il Pontefice Pio IX — si recò a visitarlo — l'11 luglio 1863 ».

Zucchi, Roma Domenicana, v. II, p. 64; Banfi, in « Italia e Ungheria », v. X, p. 285.

Convento di S. Pantaleo.

Ritratti di PP. Scolopi elevati a dignità vescovile in Ungheria. — Nella serie dei quadri, eseguiti ad olio su tela, e ritraenti i PP. Scolopi elevati a dignità vescovile, che si vedono nell'atrio dell'Archivio, appaiono i seguenti personaggi:

Adolfo Groll vescovo e conte di Győr. — Busto di fronte con una cartiglia recante l'iscrizione: « Adolphus Groll Cremsiriensis ex Praeposito Generali Schol. Piarum Episcopus et Comes Jauriensis electus an. Mdccxxxi. Ob. an. 1743 ».

		Kikiáltási ár pengőben
2693.	DÍSZZABLA. A Zichy grófok címerével . .	8.—
2694.	ILLATSZERTARTÓ. Puszpángfa, dúsan faragott díszítéssel	23.—
2695.	KOPPANTÓ. Ezüstözött fém. XIX. század első fele	4.—
2696.	CUKORKAÁLLVÁNY. Ón, barokk stílusban	10.—
2697.	CSÜNGŐK CÉHKORSÓRÓL. Ezüstözött fém, vésett díszítéssel, 1745-ös évszámmal. XVIII. század. 3 darab	15.—
2698.	BURNOTSZELENCE. Teknőc, fedelén monogram. 1800 körül. (Hibás, repedt.)	4.—
2699.	CSÜNGŐK CÉHKORSÓRÓL. Ezüstözött fém, vésett díszítéssel, 1733-es évszámmal. XVIII. század. 3 darab	15.—
2700.	BORNÓTSZELENCE. Szaru, francia kalap alakjában Napoleon alakjával. XIX. század első fele	5.—
2701.	CSÜNGŐK, CÉHKORSÓRÓL. Ezüstözött fém, vésett díszítéssel, 1744, 1760 és 1766-os évszámmal. XVIII. század. 3 darab	15.—
2702.	ZARÁNDOKBOT. Fa, Szent Antal faragott képmásával. XVIII. század	28.—
2703.	CSÜNGŐK, CÉHKORSÓRÓL. Ezüstözött fém, vésett díszítéssel, 1746, 1747 és 1760-as évszámmal. XVIII. század. 3 darab	15.—
2704.	ÍRÓKÉSZLET. Kalapált vörösréz. 5 darab .	16.—
2705.	TEATARTÓ. Ón, csavarmenetes fedővel. Külső alakra a XVIII. század modorában . . .	25.—
2706.	A REICHSTADTI HERCEG KÉPMÁSA. Elefántcsontra festett miniatür	64.—
2707.	LEVÉLNEHEZÉK. Bronz, rák alakban . .	16.—
2708.	CSAT MISEKÖPENYRE. Sajtolt sárgaréz. Barokk stílus	4.—
2709.	NŐI KÉPMÁS. Elefántcsontra festett miniatür, rézkeretben	15.—
2710.	LEVÉLNEHEZÉK. Öntött vas	3.20
2711.	VASKOLOMP. 1800 körül	12.—
2712.	HAMUTÁL. Öntött vas	3.20
2713.	SCHUBERT. Árnykép, keretben	15.—
2714.	HAMUTÁL. Agát	24.—
2715.	KERESZTALAKÚ CSÜNGŐ JÉZUS MONOGRAMMAL. XVIII. század	6.—
2716.	SPHINXLEVÉLNEHEZÉK. Bronz, márvány talapzaton	14.80
2717.	NAGY TÁL. Ón. XIX. század eleje	20.—
2718.	ÁLLÓÓRA. Sárgarézfoglalatban	32.—
2719.	EMLÉKLAP. Három különböző darab. 1820—1840 körül. (2 színezett metszet, 1 vízfestmény.)	5.—

		Kikiáltási ár pengőben
2720.	ÁLLÓ ÓRA. Aranyozott bronz, tintatartóval kombinálva. Empire	40.—
2721.	DÖRZSCSÉSZE. Kő, hozzá karneol dörzsölő .	20.—
2722.	TEAFŐZŐGÉP. Ezüstözött réz. Domborított díszítéssel. (Plated.) Angol	80.—
2723.	MÁRTÁSCSÉSZE. Ezüsttel bevont vörösréz .	35.—
2724.	UTAZÓÓRA. Aranyozott bronz tokban, ismétlő szerkezettel. Készítette: Courvoisier & Houriet. XIX. század	50.—
2725.	OVÁLIS TÁLCA. Ezüstözött vörösréz, vésett díszítéssel	30.—
2726.	DOBOZKA. Fa, aranyozott díszítéssel, fedelén festett képecske	6.—
2727.	MOSDÓTÁL. Ezüstözött vörösréz. (Plated.) Osztrák, XIX. század eleje	25.—
2728.	DOBOZ. Fényezett tujafa, fedelében foglalt petit-point hímzéssel	8.—
2729.	LEGYEZŐ. Elefántcsont, faragott szarvasokkal. (Hibás, szalag szakadt.)	15.—
2730.	TEÁSKÉSZLET. Vörösréz. (3 kanna, 1 cukortartó és 1 kerektálca majolika betéttel.) . .	40.—
2731.	ÖV. Acél, domború és aranyozott rézlemezekkel díszítve. XIX. század eleje	10.—
2732.	ERZSÉBET LÁTOGATÁSA. Hímzés, hajjal selyemre, aranyozott fakeretben. XIX. század első fele	8.—
2733.	MYTHOLOGIAI ALAK. (Theseus?) Bronzszobor	20.—
2734.	DÍSZVÁZA FEDŐVEL. Márvány, aranyozott bronzfoglalattal	64.—
2735.	ÁLLÓÓRA. Diófatokban. XVIII. század vége. Készítette: Martin Figler in Wäzen	40.—
2736.	DÍSZTÁL. Bronz, zománcképpel. Bársonytalapzaton	32.—
2737.	SÓTARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század közepe	15.—
2738.	ASZTALI VILLANYLÁMPA. Alakos bisquittporcellán, üvegprizmákkal díszített bronzállványon. (Jelentéktelen sérülésekkel.) . .	40.—
2739.	UTAZÓTÁSKA. Bőr, 2 kulccsal	50.—
2740.	LEGYEZŐ. Teknőc, áttört díszítéssel, papírra festett képpel. XIX. század. Bőrbevonatú tokban	32.—
2741.	FEDELES DOBOZ. Elefántcsont, fedelén kőmozaik. Karlsbad, 1860—70 körül	8.—
2742.	FEDELESDOBOZ. Fa, fedelén Pozsony szalmával berakott látképe. 1864-ből	9.60
2743.	ASZTALI CSENGŐ. Réz, nő alakjában . . .	8.—
2744.	KULACS. Fából faragva. (Hibás.)	4.—

Figler Márton

órás XVIII sz

l. Árv. Csarnok 97. aukció

kat. 2735. sz

Váci ?

Figler Márton, órásmester a XVIII. sz. végén Vácon, utóbb Balassagyarmaton. Egy álló órája diófatokban az Árv. Csarnokban, ~~fet~~ egy fekete fatól készült szekrény órája Louis XVI. számlappal az Ernst Muzeum aukció~~jáinak~~ kiállításán szerepelt.

1237

1237. Paolo Cagli

Sz. Veronában 1528-ban. † Ve

Jézus és a hadvezér.

Balról áll Jézus, a kivel ta
Előtte egy hadvezér ereszkede
hajolt és a kinek két katona
álló apródok egyike, a ki tér
zászlótartón innen, kardot tar
látunk, a ki leguggol és kuty
Megváltó kezeit úgy tartja, mi
veszi körül. Szűk ujjú piros
Az ősz hajú és szakállú vezé
bal kezét mellére tette és pir
hordja. A háttérben épületek

Vászon, méretei 132 : 280
tett 1895 július 18-án A. Glise
— Elszámoltatott 1895 auguszt
molásra nézve lásd az 54347–
61301 sz. min. előadmányi ívet
1900 november 28-iki 4561 (
26-iki 373 eln. sz. leirat (464-

Jegyzet. L. az 1896-iki
N°. 3. — Preisliste N°. 3.

III

Vét. 1895

1325. MADONNA DOMBORMU, szines
Olasz. — Madonnarelief, M ...a,

1326. KIS ÜVEGSZEKRÉNY
Kleine Vitrine, rot-br...

1327. VIASZDOMBORM... ...ep.
Wachsrelief, ein ...s. Ös

1328. SZENT MIK... ...BRA, sz
német, XV... ...heilige Niko

1322. SZEKRÉNYÓRA, fekete fa, Louis XVI. számlappal. Jelezve: Martin Figle Balas-Jarmarich, Magyar, Louis XVI. — Kastenuhr, schwarzes Holz, mit Louis XVI. Zifferblatt. Ungarisch, Louis XVI.

Ernst Muzeum aukcioi

XXVIX

Figler Martin
Balassa-
Jarmat

Zwei Stickereien, ähnlich zu Nr. 1343.

sal. XIX. sz. — Albanische Weste, schwarze Schnur-

kkel. Albán, XIX. sz. — Goldschnurapplikation, mit

züsthimzéssel, fekete posztóalapon. XVIII—XIX. sz. —
l- und Silberstickerei, auf schwarzem Tuchfond.

m alapon. Albán, XIX. sz. — Goldene Schnurapplika-
ch, XIX. Jh.

en ülő pásztor kutyával. XIX. sz. — Gemaltes Gobelin,

vázákkal. Kina, XIX. sz. — Decke, auf lilafarbigem
X. Jh.

fehéralapu himzés, két oldala piros bársony. XVII. sz. v.
geblumte Stickerei, die übrigen Teile roter Sammt.

ékalapu virágos selyembrokát, két oldala piros damaszt.
gewandes, das Mittelteil Seidenbrokat mit Blumenmuster,
isch, XVIII. Jh.

M.D.K.

Fiegler Győző, kőműves

Egerben 1834-45 között
szerepel az adóösszeírásokban

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

325. old.

Figura János

szürszabó

a békéscsabai szabó,
szürszabó és gombkötő
céh céhmestere volt
1851-ben

Áchim János

B.-Csaba ipari szer-
vezeteinek története
Békéscsaba 1896
96. l.

lepidiùm sativùm

zsàzsa

FIGLÁR György kőmüves. Egerben 1834-45 között szerepel a városi adóösszeirásokban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Figler Márton

MDK

órásmester

Balassagyarmat.
Zománcozott álló óra. Nemzeti Muzeum.
/"Balass Jahrmarcht"/

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.

158.l.

MDK

ifj. Figlár Géza, festö
Heves. Heves m.

468. Hevesi részlet. Vizf.

Sp.Műcs.-"A Magyar Művészetért."1942. Képcsarn.Kiáll.
jun.6.-22. Kat. 18.l.

ifj. Figlár Géza

Hevesi részlet, vizf.

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c. kiáll.

MDK

Figlár Géza

Hevesi táj, vf.

Műterem őszi kiáll. 1938. okt.

MDK

Martin Figler in Wäzen /utóbbi név Vác/

Árv. Közl. 1941. márc. 2.rksz. 97. szk.

16 l.

Zigler testvérek Komárom

(1848-49 emlékkiöntés)

MDK

Falragaz.
Szozat Komárom rendíthetetlen várából a feldunai "Liv magyar néplez" ennu falragaz nyházy és klapka a Komáromi seregek fényes győzelmét tudatják az osztrákok felett aug. 3án. – Zigler testvérek nyomata.

Zabó Dezső: A zabadságh. idejiből való nyomtról
Grafika: Szemle 1891: 12 z. 190 old.

Zigler testvérek Komárom
(1848-49 emlékkiállítás)

MOK.

Fabragaz.
1848 aug 20 ról. amelyben Klapka György kiruladja a Komáromiaknak, hogy az oztrák parlamentáirrel nem bocsátkozott alkudozásba
Kis fabragaz Szigler testvérek nyomása.

Jabó Dezső: A zab-lárc. idejéből való nyomt. ról.
Grafika i Szemle 1891. 12 z 190 old.

Figlár Géza

II. éves fest. karos hallg.

Képzm. Főisk. Esk

1936/37. 73. l.

Ferképzomfoisk vk

Füglair Géza

1937/38. III. éves
fest. szak, rendes hallg.

I - II félév.

Ferképzőmfoiskévk

1937/39. 150-l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Figlai Géza

1938/39. IV. éves

fest. szak,

rendes hallg.

I - II. félév

Ferképzőmfoisk vk

1937/39

157. l.

Ø Fikár Mária

középisk. rajztanári
oklevelet kapott
1940-ben.

Ferkèpzomfoiskòvk
1939-41. 175. l.

Fikár Mária

II. évés. kőrepisk. tanárjel.

Képzm. Forsk. Évk

1936/37. 73 l.

Ferkipzomfoiskévk

Fikár Mária I.-e

ält. lanf.

Ferk'pzomfoisk'vk

1935-36. 69. l.

IPARMŰVÉSZETI SZAKTANFOL

I.	11—12		
	12—2		
	2—4	Természet utáni ra és festés	
	4—6	Keresk. ism. *General M.*	*Tancsik.*
		Egészségtan *Dr. Orz J.*	Épít. alak
	6—7		*Zrinszky*
II.	8—10	Bútoripari szakrajz *Kaesz Gy.*	
	10—12		
	12—2		
	2—4	Alakrajz	*Domanovsz.*
	4—6	Bonctan *Domanovszky E.*	*Rovátkay*
			Látszatt
	6—7		*Molnár*
III.	8—10		Búto
	10—12		
	12—2		
	2—4	Alakrajzolá	
	4—6	Ékítm. rajz *Kacziány A.*	*Muhits*
			Ékítm. r
	6—7		*Kacziány*

Figlarz Géza

Ferkpzomfoisk vk

1939-41. 152. l.

KERESZTÉNY

Figlár Géza ifj.

Magyarság képes mell-
1938. nov. 6.

ifj. Figlár Géza: Széntajztanulmány

VASÁRNAP **30** Kat. Kriszt. kir. Prot. Kolos	N. k. 6 ó. 40 p. N. ny. 16 ó. 48 p.
HÉTFŐ **31** Kat. Farkas pk. Prot. Ref. eml.	Izr. 6. Seni bő
KEDD **1** Kat. Mindensz. Prot. Marianna	**XI. HÓ NOVEMBER** Jácint és ciklamen pinokat ültetni
SZERDA **2** Kat. Halottak n. Prot. Achill	
CSÜTÖRTÖK **3** Kat. Hubert pk. Prot. Győző	Izr. 9. Khamisi bő
PÉNTEK **4** Kat. B. Károly Prot. Károly	
SZOMBAT **5** Kat. Imre hcg. Prot. Imre	Izr. 11. S. Lekh-Lekh

Figlár Géza, ifj.

Ifj. Figlár Géza: „Ülő nő" (Szénrajz)

Magyarság, Esti kiadás
1938. [illegible]. 30.

MAGYAR CIPŐKÉSZITŐK SZÖVETKEZETE

BUDAPEST, IV., DEÁK FERENC-U. 21
(TELEFON: 181—298)

É R T E S I T É S !

Szives tudomására adjuk,
cipődivat ujdonságaink elkészül
A saját üzemünkben kézi
galomba kerülő cipők könnyü és h
egészséges járást biztosit.
Mértékrendeléseket beépi
Szives látogatását várva

Figlár Géza ifj

festő

Hevesi részlet c. képe

repr.

Művészet 1942. 54. l

nyság !

Figlár Géza ify

T

festő

Székely legény c.

tusrajza repr.

Pásztortűz

1943. 372. l.

E folyóirat 1943.

évi folyamában

több illusztrációja

[illegible]

elöadó

A T

tásügyi m.kir.miniszternek jelen kelet és
ker.állampénztárhoz intézett rendeletének

---

z állampénztárt,hogy Lux Kálmán urnak,mint
:tsága megbizott épitészének f.évi julius
junius hó végéig havonta utólagosan /:300/
szteletdijat,bélyeges és a Bizottság elnö-
nyugtáira fizessen ki és tárcám föntmeg-
kiadáskép számoljon el.----------
hiteléül:Ebergényi Sándor s.k.igazgató h.

A hivatalos másolat hiteléül:

előadó

Figlár Gerá

karikatúrája

Uprost. 1938. 13. č.

17. č.

GOS BIZOTSÁGÁNAK

ASSAI KIRENDELTSÉG

KASSA

TO KÖLTSÉGVETÉS

ó készitése

cm-re 25 cm

en kiképez-

, 1 m magas,

or bádogból

eréptetövel

hofogó

csuszását,

készen, cca

M.D.K.

FIGENSCHUCH Joannes

murariorum magister

Bonyhád

2 sodal

1952)

Müvért. Kapossy János: Épitők. szobrászok, festők és grafikúsok Magyarországon 1828-ban. 136.1.

FIGH, Franciscus festő

1882-ben festett oltárképe, Szt.Ferenc

Kovács András: Déva, Ferences kolostor. Sepsiszentgyörgy, 1993 (Erdélyi műemlékek, 4.) 12.

tt lépések. Jól is-
s ami mégis külön-
ad az egésznek: a
n, amivel a mes-
nyagot kezelik.
ó technikai felké-
excellence festői
kodnak *Losonczy*
*árom Grácia*jának
ncsak mesterének
anem távolságtar-
hajlamát is.
kiállítása igazolni
szándékát. Jelenlé-
tény, amely nem-
művészeti hagyo-
ása szempontjából
n lévő felsőszintű
számára segítséget
s életképes prog-
jraértékelésében.

KOVÁCS ORSOLYA

sán a színdinamika és a konstrukciók közötti kapcsolat területe ölelte fel. Ezt jelzi a munkatársaival kidolgozott Coloroid színrendszer, amely elsősorban építészek és művészek számára nyújt eligazító támpontokat, s ezt támasztják alá a köztéri épületek színtervei, közöttük például a *Budapesti Metró* tűzzománcképei, mozaikjai.

„Mostani kiállításom képein — írja Nemcsics a katalógusban — főleg a színországban uralkodó axiális és koaxiális renddel foglalkozom. A színtérben vertikálisan haladva, esztétikailag azonos mértékben különböző színeket találunk. E színélmények változása és e színélményeket létrehozó sugárzó energia mennyisége között logaritmikus viszonyt találunk. E viszony az ember érzékelő mechanizmusára épült ítéletalkotó képessége és a megítélt fizikai világ kapcsolatára jellemző." Ennek következményeként foghatjuk föl „szín

PETER F I G L , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH, Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 404.- Herr PETER F I G L
Felvétel ideje: 1828. 14. Dec.
Hová vették fel: Szerdahely. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Figlár Géza ifj.

Kolozsvári Mücsarnok megnyitó kiáll. 1943.

MDK

Figlár Géza ifj.

karács.

Erdélyi képzőművészeti kiáll. Kolozsvári Műcs.

1943.

FIGLAR GÉZA

SZÍNRŐL SZÍNRE

64.o.
104.a

1278. KNER IMRE

[redacted]

Kedves Barátom!

Végtelenül jól estek kedves sor
gondolja. De mit tehetne Ön érd
ember ekkora viharral szemben?
Ön meg is teszi. Nem is szabad
exponálja magát érettem. - Ami
tenni a családom, a személyzete
épitett munkakeret érdekében, d
nyulni. Ha el kell pusztulni, e
ez rendelve. Mert azzal tisztáb

megvíva

Figlár Géza ifj
festő

1943. Kolozsvári Műcsarnok megnyitó kiállítása:
Falu bolondja, vízf.
Vall. és Km. vásárlása.

Szépművészet
1943. 159. l.

népe nemcsak a Nyugat, hanem a Kelet védelmében is méltónak bizonyult európai feladatához. Mikor Keletet védtük, akkor egyúttal önmagunkat is védtük mert minden életforma idegen volt előttünk, ami nem a magyarság ősi hagyományain és ezeresztendős európai történelmünk emlékein nyugodott."

Ez a tökéletes jellemzés kristálytisztán mutat reá a város szerepére, Győr a multban is mindig a zászlóvivők közé tartozott a magyar művelődés terjesztésében, bele tudott kapcsolódni Európa éltető kulturális áramlataiba, de ezeket mindenkor ösztönszerűleg a magyarság legbensőbb, legjellemzőbb lelki vonásaival egészítette ki, azok szerint alakította át. Úgy vette át a frissítő nyugati hatásokat, hogy semmit sem engedett rendíthetetlen magyarságából. Így vált Győr a magyar művelődés egyik legerőteljesebb várává.

Győr városa, mint Arrabona, már a rómaiak alatt fontos hely volt. Mint kiváló víziutak csomópontját castrummal védték és ezen a területen mindig forgalmas, élénk élet volt. Ez a hely igazán a kereskedelem számára termett. A szorgalmas Győr mindig élt is ezzel a lehetőséggel, a törekvő, munkának élő polgárok otthona és egyben bástyája is lett, hiszen mint a legtöbb magyarnak, a győrinek is egyik kezében mindig

Figlár Géza, sz. 1915 nov. 25. Győr
Benkhardt

Képzőműv. főisk
anyak.
Rónai A.

Előbb Hevesben,
aztán Erdélyben
működött.

A Pártfortíz c. lap
illusztrátora volt.

Figlár Géza, festő és grafikus. * 1915 nov. 25 Győrben. A győri Képzőművészeti Főiskolában 1935-41. Bánkhard Ágostnál tanult. Előbb Heves megyében, majd Kolozsvárt működött. 1943. illusztrációkat készített a Pásztortűz c. folyóirat részére. Illusztrálta a Kossuth Könyvtár (Művészetek kézikönyve, Kolozsvári Minerva nyomda) I-II. kötetét. 1943. a Kolozsvári Művészmalk megnyitó kiállításán Falu bolondja c. vízfestményét a vall. és közokt. minisztérium vette meg.

Figlár Géza

Műterem

1938 (ősi) okt

Hevesi táj, vízf

M. Műv-ért 1942 jun (kiáll)

Hevesi részlet, vízf

Kolozsvári Műcs. 1943
Meszitó kiáll

Falu bolondja, vízf

Tan. fej, cer. r.

Fejrajzok, rézk

1943. karács. kiáll

Szamosparti részlet

Szamosparti Fellegvár
vízf.

Fíglár Géza ifj.

festő

Szamospart, I–II

vízf.

Erdélyi képzőm-

pünkösdi kiáll.

Kolozsvár 1944.

circa 12,500 chilometri quadrati con circa un milione di abitanti. Tale territorio, popolato quasi esclusivamente da ungheresi, forma una striscia aderente al confine settentrionale dell'Ungheria mutilata, che va, da occidente ad oriente, da Somorja (comune situato 15 chilometri a sud-est di Posonio) attraverso Léva, Losonc, Rimaszombat, Rozsnyó, Cassovia, Ungvár, Munkács, fino a Beregszász.

La zona in questione, sebbene aumenti il territorio dell'Ungheria di quasi il 15%, non modifica essenzialmente l'assetto economico del paese: tutt'al più ne riaccentua il carattere agricolo — che negli ultimi anni andava man mano affievolendosi — dato che il territorio dell'Ungheria mutilata è più fittamente dotato di impianti industriali che non lo sia quello riannesso. Il significato economico [illegible] ciò significa un aumento del 15% nella produzione granaria ungherese. Anche le possibilità di esportazione sono favorevoli, soprattutto nella Piccola Pianura dove, per la vicinanza del Danubio, le spese di trasporto sono minime.

L'orzo viene coltivato nella Piccola Pianura e più intensamente lungo i corsi inferiori del Vág e del Nyitra, nonchè in alcune zone dei comitati Gömör e Hont; la raccolta annua di un milione di quintali forma la quinta parte della produzione totale ungherese.

Riguardo alla qualità si tratta di un eccellente orzo da birra, sufficente a coprire il fabbisogno delle fabbriche di birra ungheresi, che renderà anzi possibile un'esportazione vantaggiosa per le buone possibilità di vendita all'estero.

Una quantità rilevante di segale

Figlár Géza I. e.

ält. tanf.

Ferk'pzomfoisk'vk

1935-36. 69. l.

Tanfolyam	Év	Óra	Hétfő
MŰVÉSZKÉPZŐ SZAKTANFOLYAM	V.	8—10	
		10—12	
		12—2	
		2—4	Alakrajzolá
		4—6	Egyházműv.[3] Molnár L.
		6—7	
	VI.	8—10	
		10—12	
		12—2	
		2—4	Alakrajzolás
		4—6	Egyházműv.[3] Molnár L.
		6—7	

AZ ORSZÁGOS MAGYA

BÚTORTERVEZŐ ÉS ÉPÍTŐ IPARMŰVÉSZETI ÓRAR

Tanfolyam	Év	Óra	Hétfő
Y A M		8—9	
		9—10	
		10—11	M
		11—12	

Fikar Mária

l

Ferk/pzomfoisk vk

1939-41. 177. l

Tört. Főcsoport, 1210. szám. — Czobor—Szalay, II. kötet, 312. l. (Képe 307. lap) — Forster: Magyarország műemlékei II. kötet, Bp., 1906., 286. l. — Lepold—Homor 73. l. — Lepold Adatok, 20—21. és 29. l. — Lepold—Lippay 38. l. — Lepold Katalógus 64. sz.

MIKOLA LÁSZLÓ EPITÁFIUMA, (270. kép) ezüstből verve. Krisztus a keresztfán, előtte Xaveri Szent Ferenc térdel. A kereszttől jobbra címer LADISLAUS MIKOLA DE SZAMOSFALVA körirattal. Alul: S. FRANCISCUS XAVERIUS S. I. INDIARUMII IAPONIARUMI APOSTOLUS CUIUS HONORI HANC IMAGINEM ARGENTEAM CURAVIT EX VOTO LADISLAUS MIKOLA DE SZAMOSFALVA 1700. Balról SH mesterjegy.
44·5×33·4 cm.
Nagyszebeni munka, Hann Sebestyén ötvös műve 1700-ból.
Szamosfalvi Mikola László erdélyi törvényszéki ülnök (†1742) készíttette. A kolozsvári jezsuita, majd kegyesrendi templomból. — A vallásalap letétje, 1920.

Sándor Imre: Mikola László címeres plakettje, 1700. Genealogiai Füzetek, Kolozsvár, 1914., 37. l. — Lepold—Homor 74. l. — Gerévich PA, 198—199. l. — Erdélyi kiállítás, 1931., 266. szám. — Bielz, Julius: Das Werk des Sebastian Hann. Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum. II. kötet, Nagyszeben, 1932., 42. l. — Huszár

Fikár Mária, sz. 1917 jun. 3. Kaposvár
Rudnay

Képzőműv. főisk.
anyak.
Rónai M.

MDK

Figyer Mór, Herend

Kerámia kiáll. Székesfehérvár, Veszprém,
Szombathely, Keszthely, Pápa 1966-67.

Figlár-Géza

festő

l.

Ferkápzomfoisk vk

1939-41. 145. l.

gyzék

1.-én kifizetendő illetményekről.

10		11		12		13	
s o k							
pénzintézeti központi kölcsön		letiltások		had-felszerelési adó		állami nyeremény-kölcsön	
P	f	P	f	P	f	P	f

Fidár Géza

illusztrátor

Rejtő Tiborc. Bevezetés a műélvezetbe. Szerk. —. Sajtó alá rend. *Heszke* Béla. Az előszót írta Felvinczi *Takács* Zoltán. Az ill.-kat kész. *Fidár* Géza. Bp.: Korszerű Kvt. (Kolozsvár: Minerva ny.) 1944. 344 l. XIV t. 16-r. (Művészetek kézikve 1.) Kötve 19.80

Heszke Béla. Színház. Szerk. *Rejtő* Tibor. Sajtó alá rend. ———. Az ill.-kat kész. Fidár Géza. Bp.: Korszerű Kvt. (Kolozsvár: Minerva ny.) 1944. 345 l. 24 műmell. 16-r. (Művészetek kézikve 2.) Kötve 19.80

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Figura László
fafaragó
Taxi

1980 MÁJ 19

1021

Kesztyüs Ferenc

Figura László fafaragó egyik alkotása: „Leányfej". (Fotók: Kesztyüs Tibor)

mazzék! A nemzeti jövede
lem elosztása tegye lehetővé
termelés bővítéséhez és kor
szerűsítéséhez nélkülözhetet
len beruházásokat, az elér
életszínvonal megszilárdítását
valamint a további fejlődés
hez szükséges feltételek meg
teremtését. Alapvető, döntő
meghatározások ezek! Azt je
lentik, azt írják elő, hogy vál
lalatunknál még körültekin
tőbben, munkánk minden te
rületén még színvonalasab
ban, még termelékenyebben,
még takarékosabban tevé
kenykedjünk. Nem túlzás
amikor azt mondjuk, hogy a
kongresszus határozatai napi
feladatainkat is megjelölik, s
elősegítik megvalósulásukat.

FEJEZET.

lajdonát ké
król.

ÉSZ.

s érdekre
lag.

kkely.

iró dolgok t
-iki 364. s
ést vagy
ajánlott leve
b) bírósági tisztviselőtől vagy k

Ferkèpzomfoiskèvk
l. 1939-41. 142. l.

D. Fikár Onkár
festő

il az állami vagyon leltárának meg-
mai és adatai;
ezmény, amelyből a megszerző jogi
megszerzési akarata és a szerzés fel-
injenek ki. Említett egyezmény a
um jóváhagyása előtt végleges köte-
t nem jelent;
jogi személyekről van szó) az el-
és szerző jogi személyek felügye-
gbizott minisztériumok hozzájáru-
lidegenítéshez; adatok az alapítási
vonatkozólag és maguknak a jogi
nek statutumai vagy szabályzatai.
ári ingatlanokról van szó, szükséges
minisztérium véleménye.
esetén az elidegenítendő dolgok *a)*

tozik, megengedheti az elidegenítést és az egyezség végleges megkötését.

Amidőn a megkötött egyezség érvényességéhez miniszteri rendelet elegendő, azt a közoktatásügyi miniszter is aláírja. A rendeletnek ezt a formulát kell tartalmaznia: «*A régiségek és szépművészetek felső tanácsa megegyező véleménye alapján*».

Amidőn királyi rendelet szükséges, ezt a közoktatásügyi miniszter is ellenjegyzi. A rendeletnek is tartalmaznia kell a fenti formulát.

48. czikkely.

Az előző czikkelyekben említett intézkedéseket alkalmazzák telekkönyvi bejegyzés, zálogbaadás esetére és mindazon esetekre,

Fikár Oszkár, 1919 ápr. 28 Vedrőd – kontúly

Képzőmův. försk.
anyak.
Rónai M.

Fikker Ferenc, 6 éves, Kecel

Szánt a lila ember (Fikker Ferenc, 6 éves, Kecel)

Sz. E.: Így látják ők.
Nák. Lapja, 1974. jún. 3.

Ø Fiktorovich J.

pesti (?) ötvös

ca. 1860

Pecsétgyűrű,

Kőszeghy Elemér

utalajd.

Iml.

Római nyeles csésze feinből

V. 246.

Fiktorovich J.

ötv.

l.

Kömagötvj

561.7

zott ki, amely szerint a helyreál
munkálatok a Szent István halál
éves évfordulójára befejezést ny
A helyreállitási munkálatok inte
része a székesegyház kriptájának
és stilszerü kialakitása, amely
az ásatások révén napvilágra ker
rálysirok méltó elhelyezésére fo
gálni. Tervbe vétetett az egyébk
hő si emléknek a kripta ajtajáró
eltávolitása és más alkalmasabb
való elhelyezése és a kriptabejá
Szent Istvánra és középkori nag
lyainkra emlékeztető architektur
ló kialakitása.

Fiktorovich J.
ötvös Pest

561	Nr. 445 +471	JF **J. Fiktorovich,** e. 1860—1864. (Céhen kív. — *A. d. Zunft.)* Arany pecsétgyűrű topázzal. — *Gold. Siegelring m. Topas.* Szerző tulajdona — *Im Besitze d. Verfassers.*

Kőmagyötvös - 89. l.

1873: 53. *Alte Schule,* XV. Jahrh.: Madonna del Popolo. — 1876, 1878, 1879: II. 39. *Ó-német iskola,* XV. század: Madonna del Popolo. — 1881: 186. *Német,* XVI. század: Madonna a gyermek Jézussal és térdelő szerzetesek. — 1888: III. 156. *Kölni festő* a XV. század második feléből: Madonna. — 1896, 1897: III. 156. *Kölni festő* a XV. század második feléből: Madonna. — 1897: III. 156. *Kölner Maler* aus der zweiten Hälfte des XV. Jahrh.: Die gnadenreiche Maria. — 1898: III. 156. Maître anonyme de Cologne, deuxième moitié du XV. siècle: La sainte Vierge pleine de grâce. — 1901, 1904: III. 156. *Kölni festő* a XV. század második feléből: Madonna.

Fiktorovics J.

Ötvös Pest

1850 - 60 - as

évek

írod

Horváth-Szentpéteri

253. l.

FIKNER PIROSKA

FIKNER PIROSKA

1953-ban született Szőnyben. Gyermekéveit Nagyigmándon töltötte. Gépésztechnikusi, majd matematika szakos tanári oklevelet szerzett. 1997 óta fest. Képzőművészeti pályázaton különdíjban részesült. A Van Gogh évfordulóra, egy kiállításnyira való képet festett. Nagyigmándon él.

Művészetbarátok 2003 kiállítás a Pataky Galériában

2003. OKT. 20 – NOV. 15.

VF

Fikár Oszkár

festő

Ferk. pzomfoisk. vk

1939 – 41. 149. l

A MAGYIR KIR. VALLÁS
MINISTERIUM
Művészeti ügyosztálya.

FIDÉL LAJOS grafikus

Farkas András: Fidél Lajos garfikái.
Hevesi Szemle 1989.4.sz. 84-85.p.

FARKAS A

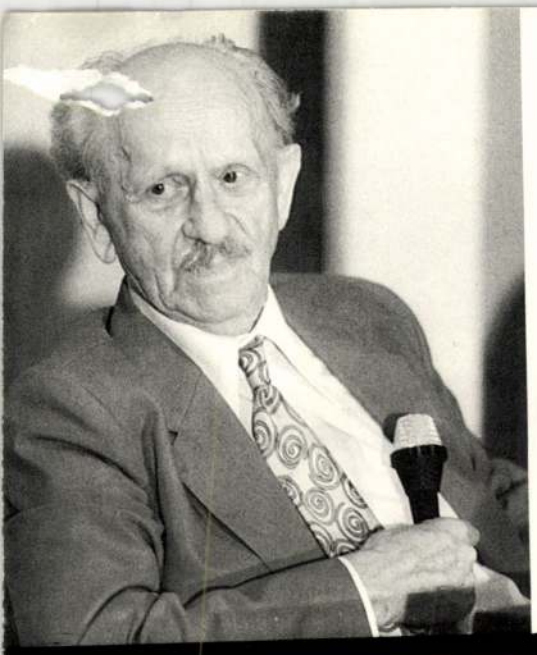

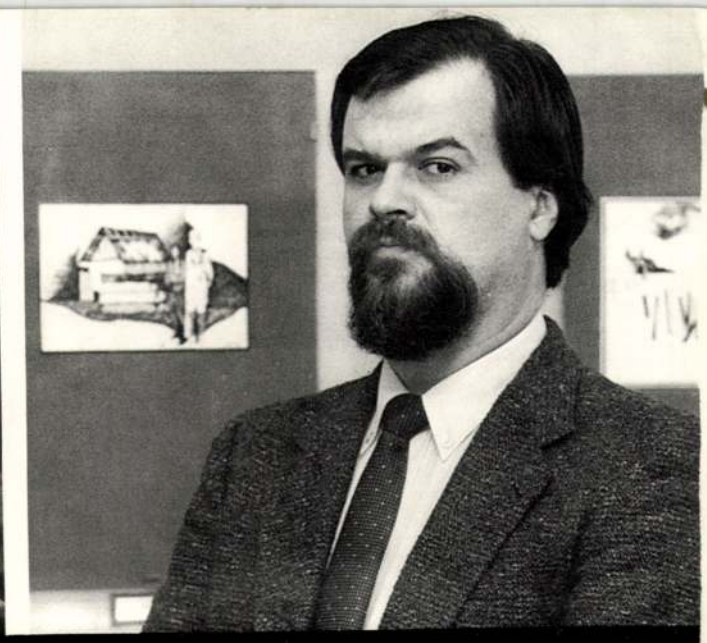

Pillanatképek Fridél Lajos kiállításának május 9-i megnyitójáról, s az azt követő nyilvános riportról, amelynek vendége dr. Márkus József professzor, a mészterápia feltalálója volt.

Hevesi Szemle

közművelődési folyóirat

A tartalomból

Simonyi Imre, Farkas András, Jenei Gyula, Pethő Gizella, Polner Zoltán, Jank Károly, Magyari Barna versei

Páskándi Géza: A vigéc (színmű)

Pécsi István: Az utolsó akkord (kisregény)

Lőrinczy István: Ujjgyakorlat (színjáték)

Zahemszky László: Párttagkönyv és perverzió

Szakonyi Károly: Nihilisták (dráma)

Kaposy Miklós: Karc 1989 ősz

Kiss Sándor: Nagyobb becsületet az értékteremtő embernek

Gábor László: Mi is az a reformköri mozgalom?

Sárhegyi István: Látogatás az egri Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban

Bogumil az egészségvédő feltaláló

XVII. évfolyam
1989. augusztus
4

vesz a fiatalember, hiszen a könyökből előlendített kar azt is mutathatja, hogy nem kell utána mennie ennek a nemes vagy félénk vadnak, majd bevár, mert tudja, látja, hiheti, ez az egész jelenet azért jött létre, mert itt valaminek történnie kell. Igen ám, de mi van — ha jól látjuk — ezzel a félig készült házzal, miért fontos az, hogy a fiatalember árnyéka a két ember közötti falsíkra rávetítődjék; miért is ellenpontozza ezt az egész jelenséget a távoli templom a megtámasztott tornyával?

Töprengünk azon, vajon egy átértelmezett, vagy emlékezetből visszahívott jelenet tanúi vagyunk-e, vagy a látványon túl mutatnak az ábrák? Maga a közlés több rétű. Ha a két arc közötti, nem is árnyalati különbséget összevetjük, kitűnik, hogy a fiatalember számára ez a pillanat egy a sok közül, míg a lány arcán a feszült figyelem, zavart messzenézés azt a veszélyt idézi, amire az anyák nem győzik eléggé oktatni lányaikat: a méltóság és a tisztaság megőrzésére. El is játszunk a gondolattal: milyen hatást váltana ki a grafikus, ha a fiatal férfi mögé rakja a kápolna megtámasztott tornyát és a lány elé a félig kész, vagy csak jelzetül odadobott házat? Mit vall az árnyék-alak, hiszen ebben a sejtelmesnek értelmezhető jelenetben ez a néma látszat a szerkesztés okából, s talán a lényegre törés késztetéséből ágaskodik a kép közepében? Csak kérdezzük, a választ nem adhatjuk meg, mert szavakban nehezen írható körül mindaz, ami a vonalak, a formák harmóniájából kiolvasható.

Mire így el-elbotorkálunk a kiállításon az egyik grafikától a másikig, egyre inkább leteszünk arról, hogy felszínesen, csak a fogalmazási készség oldaláról tekintsünk ezekre az alkotásokra. Inkább foglalkoztat minket az a kapcsolati rend, amely távolabbra mutat azoknál a viszonylatoknál, amiket a szereplő testek és tárgyak helyzete láttat, érzékeltet. Itt más dimenziók is érvényesülnek, amikről más alkalommal kifejtettük véleményünket, elgondolásainkat. Mert ebben a grafikai világban több is bennefoglaltatik, mint amit első olvasásra látni vélünk.

Elmélkedések ezek a munkák arról, ami már megtörtént, az események és a történések szövevényéből még kiolvasható; ábrázolások arról, ami éppen az alkotás, a teremtés pillanatában, folyamatában örvénylik az agyban, a lélekben, az idegekben. S míg ez a belső egymásra-tornyosulás foglalkoztatja, munkára serkenti a művészt, kiderül, hogy számot vet eddigi önmagával, leküzdi azt a régi önmagát, aki eddig volt, felszabadul öröklött, vagy szokott témáinak, indulatainak nyűge alól, leképezi azt, amitől távolodni akar, a lélek terhét, amely változatosságra serkenti, változtatásra indítja. Nem engedi, hogy megnyugodjék az elme mindaddig, amíg ki nem dobta magából a feledésre ítélt múltat.

Az ember kénytelen-kelletlen tudomásul veszi, hogy legszebb életszakasza, benne minden, amit gyönyörűségnek is lehet nevezni, a szerelmet, elveszti, mert a tegnap arccal lefelé temette el sokszor világraszóló nagy érzéseket, szenvedélyeket. Az átélést nem tiszteli az idő, de a sors, vagy bárkinek, bárminek is hívjuk az Adakozót, kölcsönzött az embernek olyan készséget, amellyel felveheti a harcot az elmúló idővel: jeleket írhat le annak bizonyságául, hogy itt volt, hogy így meg úgy élt, hogy ilyen meg olyan érzései, szenvedélyei támadtak, tetteiben ezt meg ezt akarta. Azt is elmesélheti, hogy nagy-nagy szorongattatásai közepette ember tudott maradni, vagy éppen ezért meg ezért bukott el. Aiszkhülosz Perzsákját olvasva jut eszünkbe, mekkora áldozati rend vonul végig az emberiségen, amióta a homo sapiens, ez ens, az animal rationale, ez a gondolkodó eszes állat, írja, tanulja és tanítja, teremti a történelmet.

S mindezt azért jegyeztük le a kiállítás kapcsán, mert ismerjük nagyjából a művész életútját. Elvégzi a főiskolát, az otthonról szerzett hamuba sült pogácsa fölé felnőttek a férfivá érés gondjai, a felnőtt ember társadalmi vívódásai; egy korban, amikor a lelki és szellemi irányítás igencsak bal kézzel méretett ebben az országban.

Vívódásait nem sorolja fel műveiben, azok úgy is kitetszenek apránként; talán nem is számított arra, hogy a tanári oklevéllel a zsebében a rajztanításnál, a művészettörténet oktatásánál tovább merészkedjen. Ha nem jön a környezet, a közeliek hatása, hogy túl kell jutnia a töprengéseken, meg kell találnia azt a kulcsot, amely a „szezámot" kinyitja.

A „szezám" kinyílt. Most már csak jól kell gazdálkodnia az ott találtakkal. Ha jól figyel, ha nagy fegyelemmel végzi el a rá kiszabott munkát, nem kell tartania saját lelkiismeretétől. Mert mindnyájan annak a szolgái, szorgos munkásai vagyunk; ha igényt tartunk az ember méltóságára.

Farkas András

Csorba Piroska: Kemény a föld

Egy szűk panellakásban, a város legzajosabb részében, vergődve a zaklatott hétköznapok sodrásában nem sokan ülnek le verset írni. Még kevesebben képesek arra, hogy túl a harmincon, túl szerelmeken és csalódásokon, a nyomorból, a szorongásból, a visszatérő kudarcokból, a meghasonlottságból varázsoljanak költészetet. Csorba Piroska pedig erre vállalkozott a Kemény a föld című, nemrég napvilágot látott kötetében.

A vállalkozás talán nem is egészen találó kifejezés, hiszen olyan alkotásokról van szó itt, amelyek egy-egy élethelyzet, impulzus, megszenvedett pillanat hiteles lenyomatai.

A Folytatásom címet viselő kezdő fejezetben még meghitt, bensőséges élményét osztja meg velünk a költőnő:

„Fogd meg a kezemet
tenyeredbe futnak az enyémből
az erek."

... de alig néhány fejezettel később már azt a vívódást élhetjük át, amelyet a dermesztő, házasságon belüli „páros magány" vált ki a szerzőből:

„A házasság szűkülő terem,
A falak lépnek egyre beljebb,
már nincs hely, ahová kimenjek,
csak gondolatban lépkedek."

Ezzel a meghasonlottsággal zárul egy korszak, s kezdődik egy új, az eddiginél gyötrelmesebb, kétkedőbb, nehezebben viselhető epizód, amelyet csak a sötét gondolatokkal való „játszadozás" old némileg.

A Tűnődéseim című fejezet nyitóversében halk iróniával telt lemondással így varázsol elérhetetlennek tűnő óceánt a költőnő:

„Akarod látni
milyen az óceán vize?
Tégy a színig telt kádba
ultramarinkék
gombfestéket."

Ugyanebben a fejezetben a halál gondolata is felsejlik, igaz hasonló könnyedséggel, mint az előző óceánt idéző ötsorosban. A komor képek nem válnak derűsebbé akkor sem, amikor „gyermek születik." „A létezés fölötti örömöt megtörik a nyomasztó valóság, a nincstelenség, a gyötrő anyagi gondok.

S nincs menekülés az idő örvényéből sem. Napról napra ott a kihívás: élni, a kívánalmaknak megfelelni, a reményt továbbéltetni másokban, legalább szeretteinkben. Egyfajta vezeklés az Apám, s az Anyám című vers is. Azoknak a szülőknek szól, akikre nincs idő, akiknek igaztalanul kevés törődés és hála jut.

Elvágyódások, bizonytalanság, félelem, hiány és szégyenek — visszatérő gondolatok a Rezervátum című részben.

S ami a legszomborúbb, hogy a harmincas éveiben járó magyar nőknek egyáltalán nem idegen gondolatok ezek.

Mert hiszen kevés kivétellel mindannyian elmondhatnánk:

„Szabálytalan időközönként bejelentés nélkül
érkezik a szorongás
a félelmek arcnélküli fejedelme
a tárgyasincs rettegés — Már ismerem."

Korrajz és tiltakozás egyben ez a kötet. Kétségbeesett kiáltás az embert, s egyéniséget roncsoló életidegen világ ellen.

Cseh Károly: Borostyánkő és kaszaél

A fenti kötetet azoknak ajánljuk, akik, a költészettől manapság azt várják: hogy a költőt „a csatazajjá emelt frázispuffogtatások korában *teremtsen oly meghitt csendet, hogy* hallható legyen benne a fűszálak zizegése, a vizek csevegése, s a rebbenő szempillák és a fénylő, vagy sötétlő sóhajok nesze." Cseh Károly „tékozló ragyogás helyett" lelkesebb fényt kíván olvasóinak, s mindazoknak, akik számára a szellem még nem azonos a kísértettel.

Fények, színek, hangulatok vibrálnak a költő képeiben, mégis a meghatározó motívum a természet tisztasága utáni vágy.

A „frissen esett hó", a „virágzó meggyfaboltozat", a „vakító lepkeszárny a falon", a „december csillámló ökörnyálai", „a kinyíló ajtó vakufénye" egy hótiszta világot idéznek, amelyet nem csorbít „a nyolcvanas évek szárnyat mankóvá lefokozó parancsszava" sem.

Szikrázik, ragyog, csillámlik, vakít, ízzik itt minden sor.

Cseh Károly költészetének lényege: az ember és a természet közti ősharmónia varázsos megéneklése.

M.D.K.

Fila József „ír", novaji kőfaragó

1817-ben faragja a novaji temető kereszjét.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 325. old.

FILA József „ur" novaji kőfaragó. Novajon 1817-ben faragja a temető keresztjét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Ø Filadelfi János

festő

1905

Ermisk 1930. 83 l.

Filákovics Mihály, maszkkészitő

Busómaszk, Fából faragott emberarc. Festett, vörös. Belül felirat: F.M. 1937, cs. 1938. és F.J. Feketével: FILÁKOVICS IKI. Gyüjtő neve is: NOVO. Novotny gyüjt. l. Lásd 15-17. képek. VII. tábla V. keresztmetszet. M: 249 mm. Sz: 162 mm. V: 76 mm. Készitője valószinüleg Filákovics Mihály 1937 v. 1938-ban. 172. old. 18. jegyz Fekete repr.

MÁNDOKI LÁSZLÓ: Busómaszkok 159. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. és, 1962

Filákovics Mihály, maszkkészitő

Busómaszk. Fából faragott emberarc. Festett, vörös. Belül felirat: F.M. 1937. cs. 1938. és F.J. Feketével: FILÁKOVICS IKI. A Gyüjtő neve is: NOVO. Novotny Gyüjt. NOVO 1. Lásd 15-17 képek. VII. tábla V. keresztmetszet. M: 249 mm. Sz: 162 mm. V: 76 mm. Készitője valószinüleg Filákovics 1937 v. 38-ban, 172. old. 18. jegyz.

MÁNDOKI LÁSZLÓ: Busómaszkok 159. old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. évcs, 1962

Filákovics Mihály,maszkkészitő

Busómaszk.Fából faragott emberarc.Saját tulajdonában van egy maszkja,melyen a NOVO 1.-hez hasonlóan jelölte betükkel a nevét:F.M.1937.NOVO a Novotny gyüjt.IX.tábla 5.kép. 172.old.18.jegyz. Fekete repr.

Mándoki László: Busómaszkok 159.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1961.Pécs,1962.

Filákovics Mihály, maszkkészitő

Busómaszk. Fából faragott emberarc. Saját tulajdonában van egy maszkja, melyen aNOVO 1. hez hasonlóan jelölte betükkel a nevét: F.M. 1937. Novo a Novotny gyüjt. IX. tábla 5. kép. 172. old. 18. jegyz

Mándoki László: Busómaszkok 159. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1961. Pécs, 1962.

Filangieri da Candida

Ø Giovanni

medaglista

l.

Budinis. 69. l.

t. XXI-3. tabl.

Candida (da) Giovanni

Filangieri

nápolyi ércmvező

XV – XVI. sz

Bakócz Tamás esztergomi primásról egy szép érmet Eszjitett –

vród

Budinis

153. l.

Budinis C.: Gli artisti italiani in Ungheria. Roma 1936.

69, 153. l. L XXI.-3. t.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁG

Candida (da) Giovanni Filangieri

XV–XVI. sz. medaglista napoletano

Bakócz Tamás érme

Lásd

Budinis 153. l.

a nagy névmutatóban

Filangieri alatt van indikálva

Lásd ott is!

Filangieri

olasz, ciemnoszó

XV - XVI. 77

Délmagyarországi Természettudományi
Társulat II. 202

Filakovac Vladimír

Kul, Brodon 1892 márc.

11. cz Rh

1915/16. I. negyedéves mi-
nésznőv. horvát anyanyel-
vű – Előadásokra nem járt.

1915/16. II. negyedéves Zemplé-
nyi Tivadarnál.

Filakovac Vladimir, festő,
sz. 1892 márc. 9. Bródban.
A reáliskola elvégzése után
1911–16. a bpesti képzőmű-
vészeti főiskolaban Zemplé-
nyi Tivadarnál tanult. Már
főiskolai hallgató korában
kiállított a Nemzeti Szalon-
ban, a Könyves Kálmán sza-
lonjában. Az OMKT. 1913
tavaszi tárlatán Önarcké-
pével, az Ifjú Művészek
Egyesületének 1913. évi ki-
állításán Esti Szangulat a
kávéházban, Interieur,
Tanya és Epreskerti részlet
c. olajfestményeivel szere-
pelt. A népélet tanulmá-
nyozása céljából bejárta

Szerbiát és Horvatornajot -
1916. Vukováron telepedett le.

Műv. Kronika. 1913. 6. sz.
Önéctr. adatok és a Kép-
zőműv. főiskola anyakönyvi
adatai.

Filakovič Vladimir

szül. Brodban 1892
márc. 30. Rk
1911–12. I – el
rendes nüvész
Zempléni T.
1911/12. II. első
nyi Tivadarnál –
1912/13. I – már
Zempléni Tivad
1912/13. II. n
1913/14. I. harm
(Filakovac)
1913/14. II.

Filakovácz Vladimir

1911/12 – 1913/14, 1915/16

Ferkèpzomfoiskèvk

81. c.

Legio V Macedonica VI. 202, 203, 204

eszrevetlen. Az uj korszakot a dekoratív formák végtelen gazdagsága jellemzi, amely valósággal felbontja a falsíkokat (Exeter és Lichfield). Jellemző épületei a kornak a nagy templomokhoz csatlakozó pompás káptalanházak, amelyek már az átmenet korában sem voltak ismeretlenek (Salisbury, Westminster), s nagyobb számmal keletkeztek rendkívül gazdag templomi síremlékek (Gloucester, Beverley). A gótika harmadik korszakában, amelyet *perpendicular style*-nek (l. o.) neveztek el, a dekoratív formák gazdagsága tetőpontját éri el, de de ez a nagy gazdagság nem nyugtalanul és szeszélyesen lobog, hanem függélyes vonalak rendszerébe van fogva, amelybe vízszintes tendenciák is belejátszanak (Cambridge: King's College, Canterbury, Gloucester és Winchester egyes részei, három gyönyörű oxfordi kápolna: Magdalen College, New College, All Souls Coll., London: Westminster

Ta

MDK

Filakovácz Vladimir, festöm.

Tájkép. Olf. Jelz.

Árv. Csarn. 1937.okt.83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 21.l.

MDK

Vladimir Filakovac

Önarckép, olaj

Okt. 1913. tav. kiáll. 82 l.

MDK

Filakovácz Vladimor

Tájkép, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

18 l.

D Filakovics János

újbányavarosi mér-
nok 1869

l. Gereczerajztár

222. h.

FENYVES
FENYVES
FENY

Filarete

Róma. S. Pietro bronz-
kapuján fentitől Zsig-
mond magyar király
képe.

Balogh Iolán: Andrea
Scolari váradi püspök
mecenási tevékenysége.
Arch. Ért. 1923-26. 184. l.

Pálffy János hagyom.
Pozsony ~~45.~~ 44

.+ Veneziában 1583 ~~ben.~~ december 1-jén.

VI: 103.

rafordultan ábrázolt szőke ~~nyomok~~ fiú, ki
art, a melyből virágok ~~ömlenek~~ át ont ki.
al vállon átvetett fátyolját a szél
ató teste meztelen, haja pedig rövid.

5 cm. — Becsértéke 1200 K.
~~ánya 1907. november 14-én (1429-908).~~
ristelt árban 80 és annak ki-

:
antikem Rahmen unter Glas, Wien 1888,
3)

43

g 28

1.2

Filarete

Balthasar Neumann

1687–1753

JÓZSEFSZANATÓRIUM
Békésmegye

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Filarete, Antonio Averlino

1400 - 1465 között élt
eredetileg szobrász
A firenzei iskola tagja
A római Szt Péter - templom
bronz kapuinak készítője
1460 - ban Milánóban található, mint építész.

Bierbauer, Virgil: King Matthias Plans a University in Buda
The Hungarian Quarterly 1938 I. 140.o

Különösen nagy helyet szentel egy városi kórház leírásának. Ez fel is épült Milanoban Ospedale Maggiore néven.
Ez az építészeti elrendezés nagy hatással volt Európa - szerte (Escorial, párisi Invalides)
Ha Filarete e tervét összehasonlítjuk Heltai Gáspár leírásával Mátyás Egyetem - tervéről, a kettő össze-

vág. / Bierbauer, Virgil: King Matthias Plans a University in Buda. The Hungarian Quarterly, 1938. I. 140-141. o.

Milánóban a Medici-palotát építette. Erről írta traktátusát. Milánban a milánói Sforzáknak szánta, népszerű stílusban írta és dialógus formájában. Társalkodik az uralkodóval egy új város felől, amelyet Sforzindának hívnának.

Bierbauer, Virgil: King Matthias Plans a University in Buda
The Hungarian Quarterly 1938 I. 140.o

MDK

Filatete

Balogh Milano 21 l.

MDK

Két kiállitás. Refo

F

Antonio Filarete, olaszt épitén M.D.K.
és nobrán

hátyás námára dolgozott hás né
ven Antonio Averulino.

J.D. Fiorillo: Über einige italienische Gelehrte und Künstler .... Göttingen 1812, 14
15, – 19

Filurete MDK

építészeti müveit is tartalmazta
Mátyás könyvtára.

48.o.

Borsos & Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Filarete

lásd:

Averulinus, Antonius Florentinus

Filarete ..... építész

M.D.K.

olasz humanistának az építészetről szóló értekezését Bonfini fordította le latinra és dedikálta Mátyás királynak. A jelenleg a velencei San Marco Könyvtárban őrzött példány illuminációit szerző a dél-olasz, feltehetőleg a nápolyi iskola művének tartja.

115

Hevesy, André: Les miniaturistes de Mathias Crovin. Klny. Revue de l'Art Chrétien, Paris, 1911. 115.old.

HDA

Filarete, kódex-iró

a Bibliotheca Corvinianában foglal helyet kodexe.

Horváth Henrik: Budai kőfaragók és kőfaragójelek.

Bp.1935. 104. l.

XVIII. sz. — Trumpeh mit Landsc
in der einen Gebäudeansicht. Deuts

740. NAGY KUPA, ónfedővel, fajánsz, t
mit Zinndeckel, Fayence, auf der St

741. OVÁLIS KIS LEVESESTÁL, faj
téssel. Holics, XVIII. sz. — Kleine
dekor in strassburger Manier. Holic

742. KORSÓ, fajánsz, testén elől Mador
1787. — Krug, Fayence, auf der Stir
Joseph. Alvinc, 1787.

748. CÉHKORSÓ, népies fajánsz, moln
volkstümliche Fayence. Ungarisch,

nimzésü köpennyel. 1842. — Grosses Glas, mit Perldekor,

„Schwarzlot" festésü páros kinai jelenettel. Cseh, XIX. sz.
warzlotmalerei. Böhmisch, XIX. Jh.

, oldalán beköszörülve Krisztus, két király és egy püspök
ige Flasche, Glas, mit eingeschnittener Christusfigur, zwei
h, XVII. Jh.

szinben arany disszel és felirattal. Cseh, 1825 k. — Hyalith-
r und Aufschrift. Böhmisch, um 1825.

én beköszörülve szőlőindák közt gyermekalakok. Német,
n Leibung zwischen Weinranken Kinderfiguren. Deutsch,

es testén beköszörülve asztalnál ülő férfi nőalakkal. Cseh,
indrisch, auf der Wandung Mann und Frau bei Tisch

t magyar viseletü férfialak „Éljen a barátság" felirattal.
dung zwei Figuren in ungarischer Tracht und Aufschrift.

orokokó diszitéssel. Cseh, 1840 k. — Blumenvase, blaues
kor. Böhmisch, um 1840.

Averulino, Antonio

művésznevén Filarete

Trattato dell' Architettura c. munkáját (1460–1464) Mátyás király 1488-ban latinra fordíttatta, hogy saját maga is tanulmányozhassa.

J.

Balogh Vég-Várad

u. l. vára. kvár 1947

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
75 1928. szám
1928 febr. 1929.

Averulino, Antonio,
detto il Filarete

l.

F:
Banfi Ricordi

147, 279-

ungheresi
in Italia
Studi e documenti
Italo-ungheresi IV, V. t
della R. Accademia
d'Ungheria di
Roma. IV. Annuario 1940-41
Roma, 1942

ONTTÁRGYAK

SZENT SEBESTYÉN
Dombormű alakos háttérrel.
Német munka, XVIII. század.
Fakeretben. Elefántcsont, 8·5×11·5 cm.
Egyhműv. kiállítás, 1930., 159. szám.

KORSÓS NŐ
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 4·6 cm.

INDIAI KIRÁLY TEVEHÁTON
Dombormű dobozban.
Német munka, XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 10 cm.

MÁRIA TERÉZIA NÉGYESFOGATA
Modell.
XVIII. század.
Elefántcsont.

ÉREM,
előoldal Férfi és nő arcképe, hátoldal: Haldokló férfi. Zsidó felirattal.
XVIII. század.
Elefántcsont, átm. 5·3 cm.

ROKKA,
aranyozott ezüstrészekkel.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 18 cm.

Averlino, Antonio
(Filarete)

1400 k - 1469

l
Bar-Ebtar II. 1451 l

a univ. Trit.
é. n.

Averulino

Lásd Filarete

Gerevich szerint

Filarete IV. Jenő
pápa megbízásából bronz
kaput (gazdag reme-
szanz díszítésu) készi-
tett a ~~régi~~ római régi
szent Péter templom szá-
mára, melynek dom-
borminvei a pápa éle-
tének több jeleneteit
ábrázoljak. Ezek között
van az a jelenet,
amint a pápa neinet

vórnai csaszarra
Koronázza Zsigmond
magyar kiralyt és
egy másik jelenet,
amint a pápa és a
csaszár lovon az
Augyal várba
vonul. Ezt a
bronz kaput az
1506. épitemi kezdett
uj szent Péter tem-
plomba vittek ik
és jelenleg is ok
vani

Banfi Ricordi

tságának,

Budapest.

Averulino Antonio

detto Filarete

épitesz

Budinis. C: Gli artisti italiani in Ungheria

39, 55, l.

42-43. tabla

Rome

1936

Filakovac Vladimir, festő; szül. 1892 márcz. 9-én Bródban. Budapesten a képzőművészeti főiskolán Zemplényi Tivadar vezetése alatt tanult. A népélet tanulmányozása czéljából bejárta Szerbiát és Horvátországot. Jelenleg Vukováron él. Kiállított a Nemzeti Szalonban, a Könyves Kálmán szalonjában stb. A Képzőművészeti Társulat 1913. évi tavaszi tárlatán Önarczképével vett részt. Az Ifjú Művészek Egyesületének 1913. évi kiállításán Esti hangulat a kávéházban, Interieur, Tanya és Epreskerti részlet cz. olajfestményeit állította ki.

Kiáll. tárgymutatók. — *Művészeti Krónika.* 1913. 6. sz. — Önéletr. adatok.

szeti kézikönyv, LIPPAY JÁNOS jezsuitától

jel magaslik ki társai seregéből. Enciklope-
zél s harmincz éves korában megírja s kiadja
korszakalkotó műve után, hogy honfitársai
az összes emberi ismereteket felsorolja 11
látott napvilágot. Ő az első, aki a Cartesiusi
értekezéseket s egy «Magyar Logikácskát».
etője, RIMAY JÁNOS nyitja meg. Lirai költő,
övéi mellett BENICZKY PÉTER költeményei
moly tárgyú verseivel egy kötetbe foglalva)
könyvek közé tartoztak. E kettőhöz sora-
kács kővárában szerzett Versek-
kus Balassa óta, gróf PÉKRY LŐRINCZ-né,
iségnek írt, költeményei sohasem jelentek
kortársak munkái közül.
dalok, a melyeket e század második feléből
nevezni.
jegyzőkönyvecskéi őrizték meg első valódi
szentelt vitézek, bárók s grófok írták, hanem

hetetlen; ebben a bibornok, legelkesered
mestere volt.

A XVII. század vallási torzsalkodá
kezetek részéről töménytelen polemikus és
kát hoztak létre. A katholikusok pótolni
mulasztásait, a protestánsoknak ugyancsak
hogy hátra ne maradjanak.

Az írók nagy tömegéből katholiku
nak egyik kortársa, a jezsuita Káldi György
még mesterénél is, de aki méltóságán alúl
sokban való részvételt.

Nem támad, csak meggyőzni akar.
a reformátorokat — szebben és jobban, n
egész a legújabb korig s prédikációkat ír
hogy művei fegyvertárul szolgáljanak a
Stílusa tömör, nyelve a legtisztább magyar
mányé mögött.

Pázmány és Káldi után egész a sz
az elkeseredetten vitatkozó magyar jezsuita
Van ellenben nem egy kiváló tehetségű

Averulino,
Antonio
l.
Corvina
1921. I. 35. l.

NUOVA SERIE Nº 3 BUDAPEST MARZO 1938

R. Mosca: Rassegna politica 236
Ladislao Béry: Due riforme 241
m. f.: La Mostra d'arte svedese a Budapest 243
MUSICA 245
LIBRI. BIBLIOGRAFIA..... 248
BOLLETTINO DELL'ISTITUTO ITALIANO DI CULTURA
(con 1 ill.)..... 256

Fregi di GUSTAVO VÉGH

I manoscritti non si restituiscono

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE «MATTIA CORVINO» EDITRICE

Responsabile per l'edizione e la redazione: Dott. DIONISIO HUSZTI

Tipografia Franklin

Averolini Antonio

épitész

Mátyás Király

Holgálatabá

ívod

Dornyay Béla dr.:

Tata várának

Süess Orbán-féle

alaprajza 1572. köl.

Tata 1935. 19. l.

cukorka és könyvárus
— TÓTKOMLÓS —

Avcrulino

l.

B: Rési

Dornyay tatai várképek

q. l. –

Tata
1936

Czéhláda, veszprémi esztergályosoké

X. 160.

FILARETE, tkp. *Antonio Averlino*, firenzei építész és szobrász. * Firenze 1400 körül, † 1469. 1431-ben IV. Jenő pápa Rómába hívja a Szt. Péter-templom bronzkapujának elkészítésére (1439—45. Krisztus, Szűz Mária, Szt. Péter és Pál alakjaival, antikizáló gazdag növénydiszkeretezéssel, lapos reliefben tartott jelenetekkel, amelyek Péter és Pál apostolok vértanuságát és egyéb történeti eseményeket ábrázolnak). Brunelleschi Ghibertivel Rómába utazott, hogy megnézze az akkor befejezett bronzkaput. 1451-ben Francesco Sforza építészeti megbízásokkal Milánóba hívja. Előbb a Castello építésénél foglalkoztatja; ebből, valamint egyéb északolaszországi munkáiból mi sem maradt ránk, kivéve Milánóban az Ospedale Maggiore épületét (1457. kezdete). A tiszta renaissance-stílusban tervezett épületet kivitelében lombardiai gótikus elemekkel volt kénytelen keverni (a falak téglából, kőoszlopokkal és ívekkel, terrakotta frízekkel és keretezésekkel, nagyszerű antikizáló téglapárkánnyal; a földszint félköríves csarnok, melyet gazdag renaissance-fríz választ el a csúcsíves ablakokkal díszített emelettől). Lombardiában ez a festői díszítő stílus sok követőre talált. Irt egy teorétikus munkát is az építészetről, Francesco Sforza képzeleti városának, „Sforzindának" leírásával és terveivel (1464, új kiad. Wien, 1890). — Irodalom: *Oettingen* W. v., Antonio Averlino gen. F. (Leipzig, 1888).

E-G.I. 372 e

Pius, IX - ir, pāpa VIII. 224.

Filarete, Antonio

Averulino

laid

a

Ernyey József és

Lux Kalman dr

A visegrádi vár

Bp. 1923. 59. l.

(Néppel)

60. l.

czképe.

ul, de visszatekint, pikkelyes vértje felett
tot visel. Haja, szemöldöke és bajusza bar-
me pedig szürkés.

mér. 81.3 : 65 cm.
17-én Bamberger Béla utján 240 koronán.

szakából.

Averulinus

de Architectura
c Corvin-codex ben

Renaissance palota-
homlokzat, Mátyásra
emlékeztető gyűrűs
hollókkal az ajtók
fölött.

repr.

Fógel József dr.:

II. Ulászló udvartartása
(1490-1516.) Bpest
1913. 28. l.

Averulinus

igazi nevén Filarete

Fraknói - Vogel - Gulyás - Hoffmann:

l.

Bibliotheca Corvina

Mátyás kir. budai kotára 1927

22. l. 45. l.

46. l.

47. l.

74, 98, 99. l.

167. l.

és l. Averulinót a névne-ban

Averulinus-Korvina
1489. /.

lásd leírását
és bő irodalmát

Genthon István:

Magyar műkincsek
és emlékek Olaszország-
ban Kézirat
1942/43.

Velence - Biblioteca
Marciana.
alatt.

Filarete

(Antonio Averulino)

L: A budai vár helyre állítása

Gerő Bvar 103. l.

1951

Filarete

olasz épitész

(Averulino)

Gerő L. Tata települése és müemlékei. Bp. 1954. 5. l.

Averulino, Antonio

wod

?

Häufler J. V.: Album von Visegrád. Pest [1847] 7 l.

...terek magyarországi különleges je-
...a dr. mutattak rá a Müegyetem közép-
...ben /Az ócsai ref. templom. Technika
...összeállitás is onnan való. Zsámbék-
... Budapest 193?.
... i.c.18 l.,C.Martin i.m. I.Pl.LXV.
...1. ~~Tafel~~ 162 /S.Benoit-sur-Loire/.
...ődiszitések ról J.Hamann i.m.II.köte-

...gh Jolán:A magyaroroszági Szent György-
... 19?? 140 ... l.
...atok a jáki plébánia halotti anyakönyv-
...nazási táblázatát Bezerédj István álli-
...Szemle 1943.évi 1.számában /13 l./.
...ki karzatainak rendszeres feldolgozása
...yar épitészet történetének, mint a
...voltam tehát a hazai példákat röviden
...piakra nézve l. Dehio-Bezold i.m. I.
.../Handbuch der Kunstwissenschaft/ 18,
...191,246 stb. l. Donin:St.Pölten 29-30
... l., Durand:Eglises romanes des Vosges

Averulinus

(Filarete).

wód

A. de: La bibliothèque du roi

Hevesy Matthias

34, 77. l

Corvin

Paris

1927

Vegas

a. 45

1 Vol. 8vo

Smith

George

The Assyrian Eponym Canon;

containing translations of the documents,
and an account of the evidence, on
the comparative chronology of the

Filarete

l.

Horv H Zsigmond

23. l –

király és
korai
1937

STUDI E DOCUMENTI ITALO-UNGHERESI

DELLA

R. ACCADEMIA D'UNGHERIA DI ROMA

DIRETTI DA

EUGENIO KOLTAY-KASTNER

I. - III.

ANNUARIO

Averulinus, Antonio

Filarese

irod

2

Hor Bp

30, 31, 96. l.

vále 11.

univ. exlibrie

1938

Filarete

Horváth Mátyáskori m. művészet

132. l. 155. l. – 156. l.

Kny. a M. kir. emlkönyv II. köt.-ből

1940

La Rivista in lingua italiana che con questo numero entra in un nuovo periodo della propria vita, porta il nome del grande Sovrano ungherese della Rinascenza. Le relazioni culturali italo-ungheresi all'epoca di Mattia contavano già un passato di cinque secoli, ricco di risultati, e tali relazioni continuarono ad esistere anche nei quasi cinque secoli che seguirono al suo regno. Il nostro Re Santo Stefano ha indirizzato verso Roma il popolo ungherese che oggi rivolge un'altra volta lo sguardo alla Città Eterna, con l'antico affetto e con fiducia. Nella ricorrenza del nono centenario

diso organizzata da Leonardo da Vinci e dal poeta Bernardo Bellincioni. In un passo del Trattato della Pittura, il sommo Leonardo ricorda Mattia Corvino come arbitro in questioni d'arte e specialmente di pittura. Nel 1485 Lodovico il Moro manda a Buda una Madonna, opera del migliore dei suoi pittori. Questi potrebbe essere senz'altro Leonardo da Vinci. Il documento relativo al dono del quadro era esposto l'anno scorso alla Mostra Leonardesca.

Per suggerimento di Mattia Corvino, il Gran Camerlengo Giovanni Thuz de Lak sollecita a Milano l'invio di architetti ai quali si vorrebbero commettere importanti e grandiosi lavori. Secondo una tradizione, il Filarete avrebbe costruito per Mattia palazzi e ponti.

Un codice del Filarete ci ha conservato il disegno della facciata del Banco Medici di Milano, costruito da Michelozzo, ma con alcune modificazioni volute da Mattia Corvino: infatti ai due lati del disegno del Filarete campeggio lo stemma degli Hunyadi col noto corvo che tiene nel becco un anello.

Gli influssi lombardi sono evidenti nelle pietre e nei marmi scolpiti che ricordano il castello da caccia che Mattia aveva fatto costruire a Nyék, nei dintorni di Buda.

Vivi sono i rapporti sul piano dell'arte e specialmente della miniatura. Francisco de Castello Ithalico de Mediolano, p. e., dipinge le miniature che decorano il magnifico breviario di Dome-

Horváth, Enrico:
Budapest e Milano.
(Budapest, 1940) 13, 14. e.

Mediolano

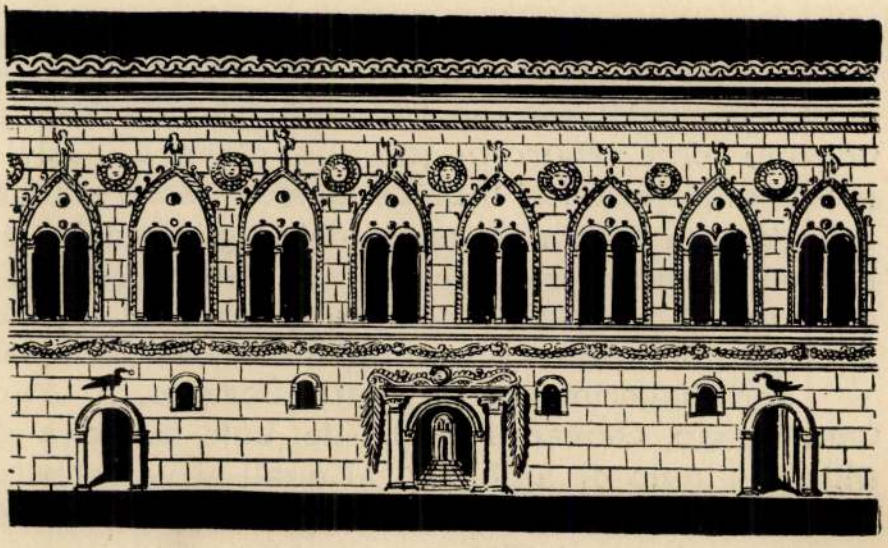

nico Kálmáncsehi, arciprete di Székesfehérvár (Alba Regia), posseduto ora dal Museo Nazionale Ungherese. Un miniatore ignoto, ma certamente milanese, illustra l'Epitalamo scritto dall'umanista Gian Francesco Marliani per il fidanzamento di Bianca Maria Sforza con Giovanni Corvino, figlio di Mattia. Un altro miniatore famoso è l'abbate di Madocsa, Giovanni Antonio Cattaneo da Milano, al quale viene attribuito il Cassianus già della Biblioteca di Mattia Corvino, la celebre ,,Biblioteca Corvina'' o ,,Corviniana'', e l'incunabolo Perényi della Biblioteca del Seminario vescovile di Győr. Il Cattaneo era stato preposto allo ,,scriptorium'' della Reggia di Buda, dove sotto la sua guida lavoravano parecchi miniatori italiani ed ungheresi

Lux Kálmán
Schulek János

Dutka M.

VISEGRÁD MŰEMLÉKEI

Dercsényi Dezső könyve

„Ha valaki a magyar műemlékvédelem történetét megírja, az első lapokon Vajdahunyad és Visegrád nevét kell említenie« — írja Dercsényi Dezső »Visegrád műemlékei« című most megjelent munkájának előszavában. A gazdagon illusztrált könyvben — mely a Közoktatásügyi Kiadó Vállalat szép kiadványa — Dercsényi Dezső a visegrádi ásatások jelenlegi irányítója a magyar műemlékvédelem történetét is érintve, több régésznemzedék különböző szemléleti szempont szerint történt archeológiai munkásságát foglalja össze és viszi kritikával az olvasó elé. Az emlékanyagban mintegy másfél évezredes, egymás után következő kor társadalma tükröződik. A körültekintő gondossággal és alapos anyagismerettel írt munka hangsúlyozza, hogy a feltárások nagyarányú és az emlékanyaghoz méltó folytatása a felszabadulás után indult meg. Az ötéves terv még szélesebb távlatokat nyit az ásatások előtt. A fokozódó ütemű anyagi támogatás mindinkább nagyobb földterületek feltárására ad alkalmat. Ma már messze elkígyóznak a kutatóárkok az ásatás főcentrumától. Mátyás palotájától s a most folyamatban lévő Beatrix-palota feltárása után kerül sor a középkori Visegrád társadalmi viszonyainak felderítésére is. A múlthoz képest lényegesen megváltozott a műtörténeti kutatás célja. Ma már nem csupán a szép és látványos emlékek kiásása és konzerválása a főszempont, hanem gondosan gyűjtik az apró használati tárgyakat és a legkisebb töredéket is, mivel ezek a kor társadalmáról, a mesteremberek technikai fejlettségéről, használóik osztályhelyzetéről nyujtanak értékes adatokat.

Dercsényi időrendben veszi sorra az emlékanyagot. Részletesen ismerteti a Visegrád határában kiásott, Nagy Konstantin korában épült római castrumot, melyet mint a pénzleletek bizonyítják, előbb a betelepülő szlávság, később a honfoglaló magyarság s végül a középkor lakossága vett használatba. A castrummal kapcsolatban valószínűvé teszi, hogy Salamont nem a róla elnevezett toronyban vetették fogságba, hanem a castrum legyezőtornyainak egyikében őrizték s ez mindenképpen helytálló, mivel Visegrád egyik nevezetessége a román stílusú torony, kétszáz évvel Salamon halála után épült. A tatárdúlás után épült Salamon-tornyának műemléki vizsgálata azt is bizonyítja, hogy a tornyot tévesen tartották lakótoronynak, mert az valójában az egykori főforgalmi út vámállomásának erődítése volt és egyben az esetleges újabbi tatár támadás elhárítására épült visegrádi vár erődje is.

A kievi kultúra emlékét Visegrádon a XI. században épült bazilika kolostor egyes fennmaradt, díszesen faragott várkövei őrzik.

Hosszabb fejezetet szentel Dercsényi a hegyvidéken festőien uralkodó vár történetének. A fellegvár biztonságot, védelmet nyujtott lakóinak, idővel azonban szűk és kényelmetlen belső terei miatt nem felelt meg a követelményeknek, mert Visegrád a Nápolyban nevelkedett Róbert Károly ideje alatt már országos központtá vált. Ezért lett szükséges egy nagyobb szabású palota építése, amely a várhegy tövében kapott helyet. A XIV. században épült palota az Anjouk és Zsigmond alatt egyre nagyobb szerepet játszik a történelemben. Ott zajlottak le a nagy reprezentatív események, a kongresszusok, mint például az 1335. évi, feltűnően nagy számú külföldi vendéggel. Az egykori krónikás adatai fogalmat adnak a palota méreteiről: a cseh király embereinek 2500, a lengyel király kíséretének 1500 kenyér volt a napi adagja s ugyanakkor 180 akó bor fogyott.

A dunaparti palota fénykora Mátyás ideje. Itt fogadja a király külföldi vendégeit. Korának humanistái áradozó dicséreteket zengenek a palota szépségeiről. Az egyik követ hazaírván, így keltezi levelét: »Visegrádról, a földi paradicsomból.« Bonfini, az elragadtatás hangján többször emlékezik meg a pompás architektúra és berendezés műveszi szépségeiről, a török szultán követe pedig Oláh Miklós elbeszélése szerint a szó szoros értelmében megnémul a palota gyönyörűségeinek láttára.

Évtizedek óta ismeretesek voltak a forrásmunkák, melyek Mátyás király világhírű palotáját méltatták. Egyes tudósok azonban semmi valószínűséget sem tulajdonítva az adatoknak, »vándor anekdótának« nevezték mindazt, amit például Oláh Miklós, a XVI. századi szemtanú leírása tartalmaz. A néhány évvel ezelőtt elhúnyt Schulek János érdeme, hogy Lux Kálmán kitűnő visegrádi vezetőjében közölt Oláh Miklós-féle leírás nyomán szívós hittel kutatta a palota nyomát. Kevés olyan szenzáció akad a magyar régészet történetében, mint mikor nyilvánosságra került, hogy Schulek szorgalmas kutatását siker koronázta, és 1934. szilveszterén a Fő-utca 27. számú, (a mai Alkotók Háza mellett) ház udvarában a Mátyás-kori palota nyomaira bukkant.

A vár és a dunaparti palota összeköttetése ma még nincs felderítve, de annál több adatra támaszkodhat a kutatás, mikor Mátyás palotáját rekonstruálja. Ennek egyik legkimagaslóbb eredménye a vörös-márvány szökőkút bravúros összeállítása, mely azért rendkívül értékes, mivel Olaszországot is beleértve ez az egyetlen eredeti formájában fennmaradt quattrocento díszkút.

Dercsényi a forrásmunkák idézésével színes, eleven képet ad a palotában folyt pompás, nagy életről, az udvari, főúri világ eseményeiről és szórakozásairól. De minden fejezetben megemlékezik a nemzeti katasztrófák, a tatár- és törökdúlás Visegrádot ért pusztításairól, amelyek egykori fényes kultúrákat a föld színével tettek egyenlővé. A pusztuláshoz hozzájárult az is, hogy a XVIII. század új telepesei a vár és a Mátyás-palota romjait kőbányának használták, abból építették fel házaikat. Dercsényi amellett, hogy gondos munkával szedte össze mindazokat a forrásokat, amelyek Visegrád multjának sokrétű életét eleven közelségbe hozzák, nem állt meg az adatok összegyűjtésénél. A stíluskritika mérlegére helyezi a régebbi művészettörténeti megállapításokat. Egyik érdekes feltevése, hogy a visegrádi királyi palota Mátyás-kori újjáépítését az északolasz Averlino Filarete körébe utalja s hivatkozik arra, hogy Filarete híres művének, a Trattatonak Bonfini fordításában két példánya is helyetfoglalt a Corvinák között.

Noha az ásatások még folyamatban vannak s a dolgozó nép anyagi műveltségének aránylag kevés dokumentuma került elő, Dercsényi a hézagos emlékanyag alapján megkísérli az egykori lakosság társadalmi helyzetének körvonalait felrajzolni. Visegrád hazánk egyik legfestőibb, természeti szépségekben gazdag tája, sokezer dolgozónak nyujt ma üdülést. Ez is szükségessé tette, hogy Visegrádot részleteiben is ismertető könyv kerüljön forgalomba. Ime, most Dercsényi tanulságos munkájával kezünkbe kerül ez a szép kiadvány. Átolvasva még világosabban áll előttünk a magyar történelemnek és művészetnek a táj szépségeivel versenyző érdekessége, s a számtalan viszontagságot szenvedett vidék háborúdúlta rombolásain elgondolkozva, azt érzi az olvasó, hogy Dercsényi ezzel a könyvével nemcsak érdemes népszerűsítő munkát végzett, hanem hasznos szolgálatot is tett a béke ügyének.

Dutka Mária

MENTŐSZEKRÉNYEK,
KÖTSZEREK,
BETEGÁPOLÁSI CIKKEK
BESZEREZHETŐK AZ illatszerbolt
FIÓKJAIBAN A VÁROS MINDEN PONTJÁN.

Színházak és mozik műsora

Operaház: Figaro házassága; Mozart-ciklus 3. (7) — **Nemzeti Színház:** Hamlet; Ujházi (6) — **Katona József Színház** (a volt Belvárosi Színház helyén): Warrenné mestersége (7) — **Madách Színház** (a volt Magyar Színház helyén): Út a tanyákról; Küry (7) — **Magyar Néphadsereg Színháza:** II. Rákóczi Ferenc fogsága (7) — **Ifjúsági Színház:** Az úrhatnám polgár; Liszt (7) — **Üttörő Színház:** Pányuska iskolája (4) — **Fővárosi Operettszínház:** Orfeusz; Csepreghy—Fáy (7) — **Fővárosi Vig Színház** (a volt Fővárosi Varieté helyén): Címe ismeretlen (1/28) — **Vidám Színpad** (a volt Vidám Színház helyén): Tessék hozzászólni (7) — **Városi Színház:** Aida; VSZ VIII/6. (7) — **Állami Bábszínház:** Szarvaskirály (1/23) — **Artista Varieté** (a volt Kamara Varieté helyén): Selejt nélkül (6, 3/28, 9).

A RADIÓ SZINHÁZI MŰSORA

Fidelio (Kossuth, 20.45). A fatimai szűz személyesen (Petőfi, 21.30).

MOZIK MŰSORA:

GYŐZTESEK NEMZEDÉKE (magyarul beszélő szovjet film): VÖRÖS CSILLAG (Lenin-krt 45.) (prol!) f5, h7, 9, vas. f3, DÓZSA (Róbert Károly-krt. 61.) f5, h7, 9, MÁJUS 1. (Mártírok-útja 55.) 4, n7, f9, vas, h2, ALKOTMÁNY (KORZÓ Ujpest) 4, n7, f9, CSILLAG (Csillaghegy) h6, 8, vas. f4, csüt. szünnap!

FÉNYEK A FALUBAN (magyarul beszélő, színes szovjet film): CORVIN (Kisfaludy-köz) 4. n7 f9 (prol!), SZABADSÁG (Bartók Béla-út 64.) h4, 6, n9, vas. f2, TÁNCSICS (Csepel) f8, h3, vas. f4, TÁTRA (P.-erzsébet) h6, 8, vas. h4.

BÚTOR

Nagyon szép, sötét dió hálószobabútor eladó. Ujpest, Katona József-u. 11/A. Fericsan.

Kétszemélyes epedás rekamié, dupla ágynemütartóval garnitúrát, egyes darabokat is készít kárpitosmester. Landler Jenő-utca 14. (volt István-út.)

Szép konyhabútor eladó. Péterffy Sándor-utca 17. Pálcsa István

Vennék kettő kétajtós szekrényt, kettő ágyat, lehet öreg faragott és felemás is, toilette tükröt, előszobaszekrényt, kis konyhabútort. Cukorüzlet, Nádor-utca 5. Tel.: 180—517, négytől: 384—340.

Kifogástalan kétrészes cseresznye kombinált szekrény igényesnek. Széher-út 57. Telefon: 365—055. Reggel.

Mária Terézia ebédlő prima asztalos munka eladó. Ugyanott könyvszekrények, fotelek és más bútordarabok is. Hausz man, VI. Paulay Ede-utca 33 T: 426-873.

Ágysodrony, összecsukóságy, vasbútor, gyermekágy, gyermekkocsit készít Prohászka. Javítást vállal. Zichy Jenő-u. 46.

Dupla ágyneműtartós kétszemélyes, epedás rekamié garnitúrát, egyszemélyest, fotelágyat, sarokrekamiét készít. Javítást, átdolgozást vállal: Kárpitosmester, Király-u. nyolcvankilenc.

Hálószobát vagy kombinálatat vennék privátból! Teleki-tér három, III. 5. Telefon: 131—776.

Rekamié önműködő kétszemélyes, fotel, széket készítek. Kárpitosmester, Zichy Jenő-utca 33.

Komplett háló kitünő állapotban, háromajtós szekrény, háromfiókos komód, duplaágy, darabonként is eladó. Ujpest, Tinódi-u. 1. ajtó 3. Váci-út sarok.

Egy- és kétszemélyes rekamiét, szelont olcsón készít: Üllői-út 65. Kárpitos.

Rekamiék, fotelok, székek, garnitúrák, szelonok készítését pótanyagmentesen régi árakon vállalja fizetési könnyítéssel Vida kárpitos. Király-utca 70.

Keresek azonnali megvételre 4 darab simavonalú, sötétbarna bőrfotelt kitünő állapotban. Tel.: 132—215. Barna, Ady-u. 207.

Modern kombinált szekrény 290-es, kaukázusi dió eladó. Sashalom. Béke-utca 12.

Thék dolgozószoba, szőnyegek, képek eladók. XII. Kapitány-utca 4. II. 1.

Hálószobát hibásat is veszek. Ujpest, Tavasz-u. 5. 493—051.

Rekamiét, fotelt, széket fizetési kedvezménnyel olcsón készítek: Máté kárpitos, Nagymező 58.

Fizetési könnyítéssel kétfekhelyes rekamiét olcsón készít kárpitos. Wesselényi-utca huszonegy

Páros szekrényt, páros ágyat, vagy félhálót veszek. Csalogány-u. 52. 142—146.

Hálószoba, veretes, ampir ülőgarnitúrával, fróasztallal eladó. Ujpest, Tél-u. 117. — Koozsváry.

Dupla rekamié garnitúrával, bordó gyapjúhuzattal, majdnem új, privátnak. Hattól nyolcig: 365—155.

Gyermekágyakat, gyermekszékeket, konyhaberendezéseket jóminőségüeket: mindennemü festett bútorokat készítek, javítok, átalakítok. — Himmler asztalos. VI Zichy Jenő-utca 32.

Ebédlő, 2 drb támlaszék és berzser, nappal szék, éjjel ágy, utazás végett sürgősen eladó. Megtekinthető: péntek, Rombat Baross-u. 80 I. 3.

Modern dió hálószoba keveset használt, kitünő állapotban eladó. Király-utca 95. Németh István.

3 ajtós kolonial szekrény, rekamiék, komód, asztal, székek, márkás uriszoba, különféle bútorok: Bartók Béla-út 40. Török. 257—203.

Bőrfotel (páros), keleti szőnyeg, antik karszék, asztal eladó. Kossuth Lajos-utca 6. első emelet négy.

Kétrészes műbútor diószekrényt privättól vennék. Telefon reggel 10-ig: 402—024.

Kétszemélyes rekamié, fotelek, székek olcsón eladók. Mendelsohn, Pozsonyi-út 5

Fehér kombinált berendezés, gázresó rendezés, gázresó eladó. Keleti Károly-utca 8. II. 2.

Háromrészes előszobaszekrény, fróasztalok, faragott karosszékek, frógépasztalok, orvosi műszerszekrény, 25 méteres húzókötél csigával, személyfelvonó eladók. Megtekinthető 5—8-ig: Váralja-utca 9/b. Tel: 160.—339.

Sima ebédlővitrin, műasztalos munka, karnis, disznóbőrbörönd eladó. Megtekinthető: szombaton négytől, vasárnap délelőtt. József-utca 11. I. 8.

Eladó antik szekreter, antik komód, modern vitrin, 2 darab szarvasbőr fotel. Hétköznap d. u. 3—6-ig: Medve-u. 33.

Gyönyörű ebédlőkredenc, tálaló, asztal eladó. XII. Torbágyi-út 18. Szabó.

Gyönyörű kombinált szoba kétszemélyes rekamiéval, szekrény külön eladó. Rákóczi-út 27/A. I. 4.

Hálószoba sötét, modern, prima kivitelben eladó. Kazár-u. 5. fszt. 2.

Egy használt rekamié, szekrény, sublód sürgősen eladó. V., Bajcsy Zsilinszky-út 14. I. 12.

Modern dióháló olcsó, eladó. Reggel kilenctől, IX., Angyal-utca 7/b. I. 6.

Betétes háló sodronnyal és szelon eladó! VIII. Práter-utca 43. Neumann.

Teljesen ép brokáttal bevont biedermeier cautch ágyneműtartóval és empire chaiselongue bevonatlan eladó. Lendvay-utca 13. 2—3-ig.

Rekamié keveset használt műbútor, iószőrmatracokkal, Epeda rugókkal eladó. VI. Rippl Rónai-utca 38. IV. 1/a. (A Vasutaskórházzal szemben.)

Konyhabútor sürgősen eladó. Vörösmarty-u. 57. fszt. 3.

Kombinált szekrény garnitúra készítés, javítás, alakítás Bednay műsztalosnál, Landler Jenő-út 20.

Kétszemélyes használt rekamié, 2 fotel eladó. József-utca 7. Körtvélyesi.

Bútor javítást, alakítást vállalok. Sobieszky János-utca 3. — Asztalos.

Faragott gyönyörű három nagy fotel, fróasztal, asztal egyenként is eladó. Jókai-utca 29. I. 7.

Rekamiét, fotelt, székeket fizetés könnyítéssel készítek. Horváth Mihály-tér tizennégy.

Kifogástalan kombinált szoba kétrészes szekrénnyel eladó. — Bajcsy Zsilinszky-út huszonkettő, félemelet egy.

Meglepően olcsón készítek kétfekhelyes rekamiét fizetés könnyítéssel: Wesselényi-utca harminchat. T.: 227—191.

Kétszemélyes rekamié, fotelek olcsón eladók. Üllői-út 54. — Hirsch.

Kétszemélyes rekamiék, fotelek, székek, szelont készít: Üllői-út 5 Kárpitos.

Okvetlen nézze meg! Nagyon szép kétszemélyes rekamiékat, foteleket, székeket jótállással készít: Rákóczi-tér 11. Kárpitos.

Kétszemélyes dupla ágyneműtartós rekamié, sarokrekamié, kanapérekamié, fotelek, székek rendelésre fizetéskönnyítéssel. Átalakítást, javítást vállalok: Marosán, Aradi-utca egy.

Gyönyörű kombinált szoba, kétrészes szekrénnyel jutányosan eladó. Hársfa-u. 27. földszint 10.

Ülőgarnitúra, velurszékek, Singer súlylyesztős varrógép, porcelánok, konyhafelszerelés eladók. — Szemelynök-u. 21. III. 1.

Kétszemélyes telekárpitozott rekamié, két fotel, két szék eladó. Semmelweis-utca 4. Grünbergerné.

Gyönyörű kétszemélyes rekamiét tömördió oldalakkal, fotelekat, székeket készítek. Saját érdekében nézze meg. Fizetés könnyítés. Noszkay kárpitosmestere, József-körút 31/B. Bejárat Kölcsey-utcából.

Barokk komód olcsón eladó. Lázár-utca 5. földszint 1.

Hálószoba bútor, jóminőségü, olcsón eladó. Tóth. Hársfa 26.

SZŐNYEG

Teljesen hibátlan magyar perzsa eladó. — Kossuth Lajos-u. 14. IV. 18. d. u. 1—2-ig.

EGYÉB BERENDEZÉS

Porszívót kölcsön vehet Keravillitől. — Boltjaink a város minden részében. — Kölcsöndíj: egy napra Ft. 12.—, fél napra Ft 7.—.

Vogel csillárkészítő javít, átalakít, felüvegez. VIII. Horváth Mihály (Mária Terézia)-tér 1.

HANGSZER

Használt művész lemezeket vásárol a 6. sz Keravill bolt V., Kossuth Lajos-utca 2. Tel.: 188—038.

ZONGORAHANGOLÁST

szakbirálatot szakszerűen végez Bartos Dezső, Lauberger-Gloss tanítványa. — Eötvös-utca 23/b. 112—110.

Harmoniumot keresek megvételre privättól. Mátyás-tér 5. Trafik.

Tangóharmonikát magánkézből sürgősen vennék. Budapest, Vendel-utca 20. I. 13. Partik. Tel.: 341—214.

Tangóharmonika 48 basszusos, eladó! — VIII. Práter-utca 14. III. 17.

RÁDIÓ

Használt rádiót és zenegépet vásárol a 34. sz. Keravill bolt. VI., Nagymező-utca 14. Telefon: 224—845.

Világvevő márkás rádiót veszek. Garai-tér 18. Tel.: 420—464.

Rádiót privättól készpénzért veszek. Thököly-út 5. fszt. 1. — Tel.: 427—027.

EXPRESS-JAVITASOK vidékieknek sorokon kívül is! **Rádióexpress-szervisz.** Lenin-körút 92. Tel: 122—365.

Vennék jó áron márkás rádiót és lemezjátszót. Pannonia-u. 30. I. 3. Tel.: 294—522.

Rádiójavitás gyorsan, szakszerűen: Csala, Bajcsy Zsilinszky-út tizenhét.

Rádiójavitás szakszerűen, gyorsan, garanciával, Pogány, Majakovszkij (Király) utca 1/b.

Orion vagy Philips 4—5 lámpás rádiót vennék. (331—260) Szigony-u. 19. fsz. 4. (délutáni órákban).

Lemezváltós nyujtottsávos zenegép, remek bútordarab, eladó. — Király-utca 92. Tel.: 427—653.

Vennék világvevő rádiót, esetleg gramofonnal és hanglemezekkel. Hornyos, Városház-utca 4 (385-132)

Márkás rádiót veszek! Lenin-körút 92. Tel.: 122—355.

Vennék privättól márkás rádiót, vagy zenegépet. Király-utca 98/B. I. 11. T.: 225-704.

Kitünő zenegép, művészlemezek, táskagramofon eladók. — Vas-utca 15/B. Mátrai

Csúcsszuper rádióm olcsón eladó. Rottenbiller-u. 5/B. fsz. 3.

Filarete (Antonio Averulino)

firenzei építész és szobrász

1400? – 1469

irod

Kat. Lex

II. K. Bp. 1931. 119. l.

P. 345-163
M. 157-785

Németh Korpi

498-626

Averulino, Antonio

Wód

Kert. Ung. 105. l.

Lipsia 1862

Esztergomi főegyházmegyei Könyvtár

VII. 139.

Averulinus

l.

Könyvkiáll. emlék

1882 74, 75. l.

--arosvasarhely,1941 november 10

Vilmos cs.u.5.

Filarete

l.

B.

Lazar Mincsevet 1938

157. l –

2048-909-12
Kiskapunál

312. Szőnyeg.

Egy darab lábtörlő szőnyeg bolyhos cocosból, sima háttal.
Méretei: 80 cm. széles, 115 cm. hosszú.
Becsértéke.....25 K

Vétetett Tenner B. és Társától 1909. junius hó 21-én (1050-909).-- Kifizettetett 1909:VI.28-án az 534 sz. nyugtával.-- Elszámoltatott 1909. julius 8-án 1775 sz. alatt.

Filarete Averulinus.

ind

Liber Bpest nobrai 26. l.

1934

TI KIÁLLIT

léria-utca 8.

haftr

MAF

Filarete

ivod

de horough, A

Lippich la formation

de l'esprit artistique en Hongrie 1901

30. l.

Averlino (Filarete)

Hidterv fenti Trattato dell'Architettura c. nüvéből repr.

Lukmátyás II. 40. 43.

Mir. emlkönv. II. 1940 54. l.

Palotaterv fentitől, repr.

n.o. 43. l.

Filarete, Antonio

Wód

Pasteiner:

A minoszetek tört-

190.l.

1885

— Micsina?

— Szvacsina — ismételte meglepetten a polgármester. Aztán fölocsudva a váratlan kérdésből, hozzáfüzte:

— De ezt még Kolozsvárt senkisem merte tőlem megkérdezni . . .

(Polónyi bölcs tanácsa.) Valamilyen ügyben Walikovszky Károlyt, a Budapest munkatársát elküldték Polónyi Gézához. Beszélgetés közben megkérdezte Polónyi a fiatal hirlapirótól:

— Aztán, hogy megy magának, édes öcsém?

— Bizony lassan — felelte Walikovszky — kevés a fizetés, nincs pénz.

— Hát egy jó tanácsot adok magának édes öcsém — mondotta Polónyi. — Ha az életben boldogulni akar, soha ne irjon alá váltót. Mert ha aláirt egyetlenegyszer valamelyik barátjának, másodszor már nem mondhatja neki, hogy nem tudok irni.

(Virágos huszonöt év.) Braun Sándor, a Nap szerkesztője,

Averlino

Averlino *Antonio*, olasz építész és szobrász, l. *Filarete*.

Új adók lex.
III. k. 620 l.

Filarete (Antonio Averulino)

cród

Vámos Bjivarosképének

F/

Y. l.

átalakulása József nádor korától napjainkig

Kay MMÉE körl Havi Fvir

9-12 tr.

1926

latokkal a kiállításon re

A menyiben

igen kérem a részletek

szíveskedjék összeköttete

Maradtunk a

Budapest, 1908.

Dirnbeck

titkár

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

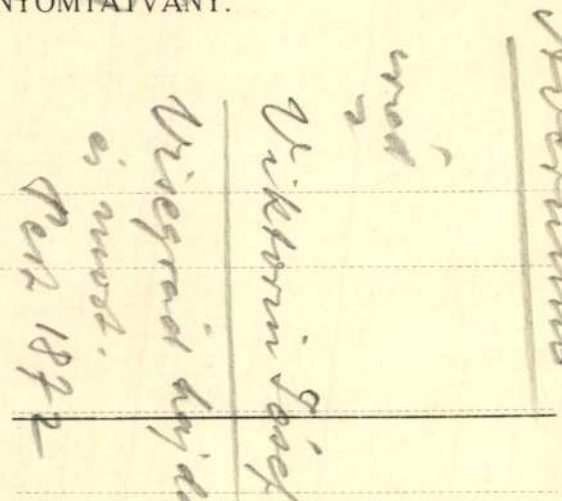

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Averulinus

lasd

Viszota Gyula:

A Széchenyi-hid története az 1836-XXVI. t.c. megalkotásáig

Bp. 1935. 7. l.

28-án 379/1914 szám alatt
pező veleméri rom. kath. t
megkészitett müszaki leira
szerencsém megküldeni.-

M. kir. államépitész
Szombathely,1914.jul

2 darab.

Filarete, Antonio Averulino

lásd

Zádor Anna:

Olasz építészet-elméletek a renaissance és barokkkorában. Bp 1926.

21 — 24. l.

MOB könyvtár 1201.

sz.

BUDAPEST, ...

IX., HŐGYES ENDRE-UTCA 10
TELEFON: 181-595

Averulinus (Filarete)

Antonius

815. KÉT DISZTÁNYÉR, porcellán, ge
Zwei Prunkteller, Porzellan, mit ger

816. KÉT NAGY PALACKALAKU VÁZ
közt sárkány és főnixmadár. Kang-H
Porzellan, mit farbigem Dekor, auf c
und Fönix. China.

817. KULACSALAKU VÁZA, porcellán,
einer Feldflasche, Porzellan mit chir

818. ÜLŐ TUDÓS, szines porcellánszob
Gelehrtenfigur, farbiges Porzellan,

819. FEKVŐ KINAI, porcellán, XIX. sz

820. HATSZÖGÜ TEÁSPALACK DUG
XIX. sz. — Sechsseitige Teeflasche
Japan, XIX. Jh.

821. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, „Schw
század. — Schale mit Untertasse, Pc

822. ÉTKEZŐKÉSZLET, porcellán, szi
XIX. század. — Speiseservice, Porz
aus 72 Stück bestehend. China, XI

823. KÉT DISZTÁL, porcellán, kék alap
XIX. sz. — Zwei Prunkschüsseln,

)s alak, arany alapon rózsákkal diszitve. Bécs, 1832.
ıalbkugelförmig, auf Goldfond Rosendekor. Wien, 1832.

porcellán, csigás, arany, zöld levél és szines virágos
tartó, két csésze aljjal. Schlaggenwald, 1820. — Kaffee-
t goldene Voluten, grüne Blätter und farbigem Blumen-
e mit Fuss, zwei Schalen mit Untertassen. Schlaggen-

porcellán, kék-piros-zöld, akantuszlevelekkel, két
észe aljjal és egy háromkarélyos tálca. Schlaggenwald,
rson, Porzellan, mit Accanthusblätter in Blau, Rot,
Zuckerschale, eine Schale mit Untertasse und eine
1835.

yü aranydiszitéssel, középen szines gyümölcs, csend-
Teller, Porzellan, blauer Rand mit Gold verziert, im
XIX. Jh.

, szines jelenetekkel és virágdisszel. Kina, XIX. sz. —
)ige Szenen und Blumendekor. China, XIX. Jh.

testén fekete alapon domboru, sárga-zöld ibolyaszine-
— Vase, Porzellan, von länglicher Birnform, auf
in Gelb-Grün-Violett. China.

Kvánon alakjávai. Kina, XIX. sz. — Räuchergefäss,
vanon. China, XIX. Jh.

Filarete, Romában a S. Pietro bronzkapuján
ábrázolta Zsigmond királyt.

Arch. Ért. 1923–1926. 184 l.

Balogh J.
cikke

(Pótlásul az I. k. 509 l. szövegéhez és irodalmához.)

Tapolczai apátság II. 196.

Filarete

Trattatoja-

laisd

Balogh Milano 21.1.

dupl

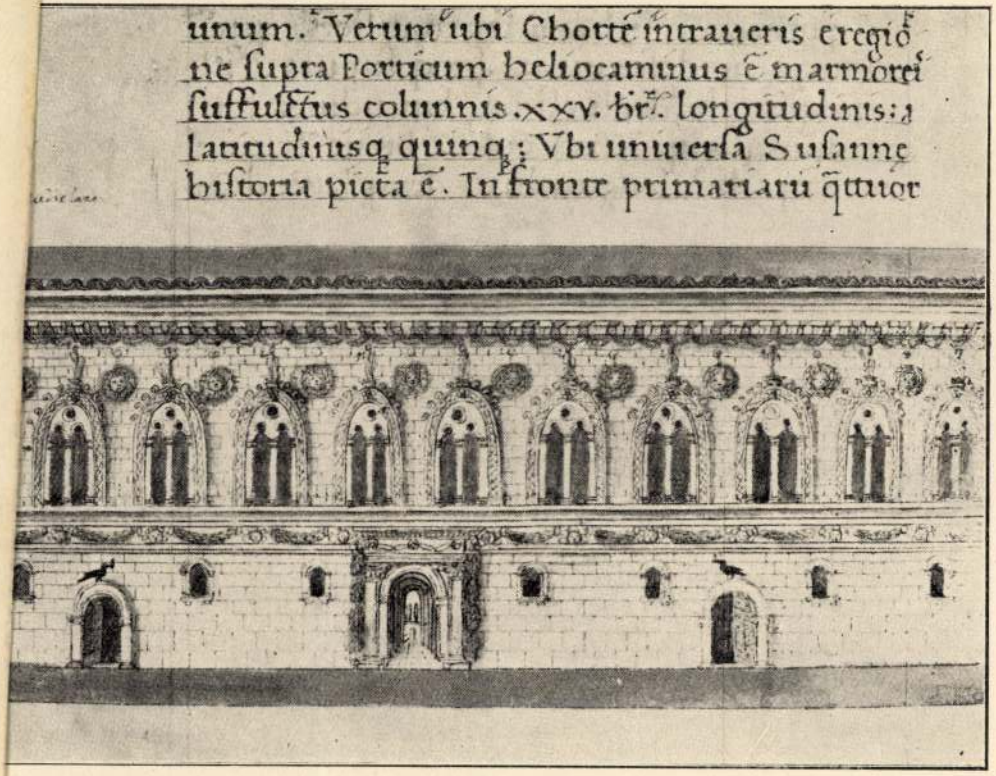

nilanói Banco Mediceo rajza Mátyás Filarete kódexéből.
Velence, B Marciana. Cod. lat. VIII. 2.

Filarete

(Averlino Antonio

XV. ss

280×320 cm.

1695. AFGÁN-SZŐNYEG, vörös alapon
XIX. Jh. 355×240 cm.

1696. KULA-IMASZŐNYEG, kék imafülké
XVIII. Jh. 122×195 cm.

1697. SIRVANSZŐNYEG, barnás szinezésü, h
105—178 cm.

1698. KILIM-SZŐNYEG, vörös alapon cipru

1699. AFSAR-SZŐNYEG, kék alapon virág
140×120 cm.

1700. MOSZUL-SZŐNYEG, kék tükörrel, s
200×150 cm.

1701. SIRVÁN-SZŐNYEG, kék medaillon
Mitte XIX. Jh. 170×115 cm.

1702. BELUDZSISZTÁN IMASZŐNYEG,
Beludshisten Gebettepich. XIX—XX

1703. U. N. LENGYEL-SZŐNYEG, selyem
indás keretében váltakozó helyzetü pa
seidenem, golddurchwirktem Fond rei

örös tükrében stilizált virágdisz, jellegzetes erdélyi virágos,
. — Siebenbürgerteppich. Uschak, XVII. Jh. 115×163 cm.

en hat csillagos medaillon. XIX. sz. — Schirvanteppich.

három virágsáv, hasonlódiszü kerettel. XVIII. sz. v. —
×208 cm.

n sürü herati disz. XIX. sz. — Persischer Kilim. XIX. Jh.

en kettős török virágos medaillon, kék sarkokkal, rozettás
nbürgerteppich. Uschak, XVII. Jh. 125×170 cm.
Illusztr. XLIV. tábl.

páros nagy levél közé fogott nagy rozettával. XVII. sz.
55×285 cm. Illusztr. XLIII. tábl.

lkével, szegfüs kerettel. XVIII. sz. — Kula Gebetteppich,

rében palmetták indás kerettel. XVIII. sz. v. — Sieben-
×160 cm.

rel, rozettás kerettel. Usák, XIX. sz. e. — Gebetteppich,
.

Averulinus

(ill Arveralinus) XV.n

l.

Viszota Lánchid

7.l.

dupl

Перзва

85 Kr. nával: Ug
mez összeget a má
templom kegyeál
tégla anyag bejuvarozá
napon kiány né

tégla juvar 16 : 5
czement " 1 " 5

Mátravczebéz

Filarete

ród

Budinis

42. tabla
43 "

Dupl

t alatt utasitottam a IX.
a m p é n z t á r t , hogy
várra, Vajdahunyadra és Gura-
megvizsgálása ügyében tett
lt utiköltségei és napidijai
lyegelt nyugtájára hetvennégy

v.hó 18-án 677 sz.a.kelt fel-

ber hó 8-án.

l:

Averulino, Antonio,
detto Filarete
épiser

l. Budinis
39, 55. l.
XLII – XLIII. t.

Dupl

Negyes

C. 4

1 Röt. 8°

Schmidt,

Valdemar

Notice sur les musées archéologiques et ethnographiques de Copenhague.

1.— 64. ll.

Filarete

lásd

Averulinus

Hevesy Matthias

Dupl

Tiberio d'Assisi (élt a XIV. század

Madonna:

Derékon alól látha
párkányon álló gyern
emeli s baljával az a
nyúl. A Madonna öl
köres broche tart össze
a nyakon. A háttérbe

215

Fresco, méret
~~Tiberio d'Assi~~

Ltha: 1306

89/9

AVERLINO, *Antonio*, 1. *Filarete*.

Filarete

l. Averulino.

Így van a Bibliotheca Corviniana név- és sárgyuntatójában.

Pataki V:

a XV. sz-i várépítés
Morsz-on

Filarete

l

Peter I. 1862

Trauben auspressen. — 1835: X. 39. *L. Caracci:* Zwei Satyren, Trauben pressend. — 1844: X. 40. *L. Caracci:* Zwei Satyren, mit den Fingern Trauben pressend. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 23. *L. Caracci:* Két Satyr szőlőt sajtol kezeivel.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIII. 23. *L. Caracci:* Két Satyr szőlőt sajtol kezeivel. — 1873: XIII. 23. *Schule des Caravaggio:* Zwei Satyren, mit den Fingen Trauben pressend. — 1876, 1878, 1879: VI. 227. *Caravaggio iskolája:* Két Satyr ujjaival szőlőt préselve. — 1881: 715. *M. A. da Caravaggio modora:* Satyrok. — 1888: XVIII. 607. *M. A. da Caravaggio követője:* Satyrok. — 1896, 1897: XVIII. 607. *M. A. A. da Caravaggio követője:* Satyrok. — 1897: XVIII. 607. *In der Art des M. A. A. da Caravaggio:* Zwei Satyren. — 1898: XVIII. 607. *M. A. A. da Caravaggio* (manière de-): Deux satyres. — 1901, 1904: XVIII. 607. *M. A. A. da Caravaggio követője:* Satyrok.

Filarete

l.

Riedl Frigyes

A magyar vöd. fő-
irányai.
Bp. 1896. 66 l.

Reméljük, sőt biztosak vagyunk
elhatalmasodott külföldi szellemi ár
harcunkban támogatni fog, amit a
mi nem foglalunk el túlzó álláspon
az idegen műveltség mellett a magy
itthon a kellő és méltányos figyelem
a hazán kívül egyebütt piaca, ha te
idegen mellett, íróink csakugyan hiá

Hogy a magyar irodalom e n
körben az érdeklődést felköltsük, ezt
összes magyarországi kulturtényező
cselekvés céljából. Van még magyar
felhivás is — nem kételkedünk benne

Budapest, 1915 október havában.

Averlino, Antonio

nuvészmeren Filarete

firenzei épitész

1400 - 1469

l.

Siklóssy FKT tört

15, 16, 17, 19. l.

Hogan épült Bp?

1870 - 1930

1931

Alig húszévesek; más nemzedékek ilyenkor teszik első tapogató lépéseiket, mögöttük már mult áll. Legtöbbjük valóságos csodagyermek. Jókai kilencéves korában látja először nyomtatásban a nevét, 17 éves korában drámát ír a Nemzeti Színház pályázatára, mely dícséretet nyer. — Vahot Imre 14 éves, amikor a „Nemzeti Ujság" közli első írását, a 17 éves Kazinczy Gábornak verskötete jelenik meg és Lisznyay Kálmán sem idősebb, amikor az „Athenaeum" munkatársai közé sorolja. Gyulairól bizonyára nem gondolta Bajza, hogy 16 éves gyerek-ember, amikor első verseit kiadta. De a legnagyobb csoda mindnyájuk közt: Petőfi Sándor, aki 26 éves korában, amikor meghal, halhatatlan életművet hagy maga után." [11] Az önképzőkörök csodagyerekeket adtak, mint ahogy csodát művelt ebben az időben az egész magyarság.

*

Önképzőköreink művelődéstörténeti jelentősége csak halvány vonásaiban ismert. Rövid áttekintésünkben a kezdeményező soproni *Magyarul Tanuló Társaság* jelentőségére is csak részben volt

[11] 58—59. old.

Averulinus

épitesz

ivod

s

Toroczkai Wigand Ede:

Régi kort s mi(v)ései.

Bp. 1917. 14. l.

DOHÁNY KISÁRUDA
RAHÔ, Ipar utca 898 tz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Filarete

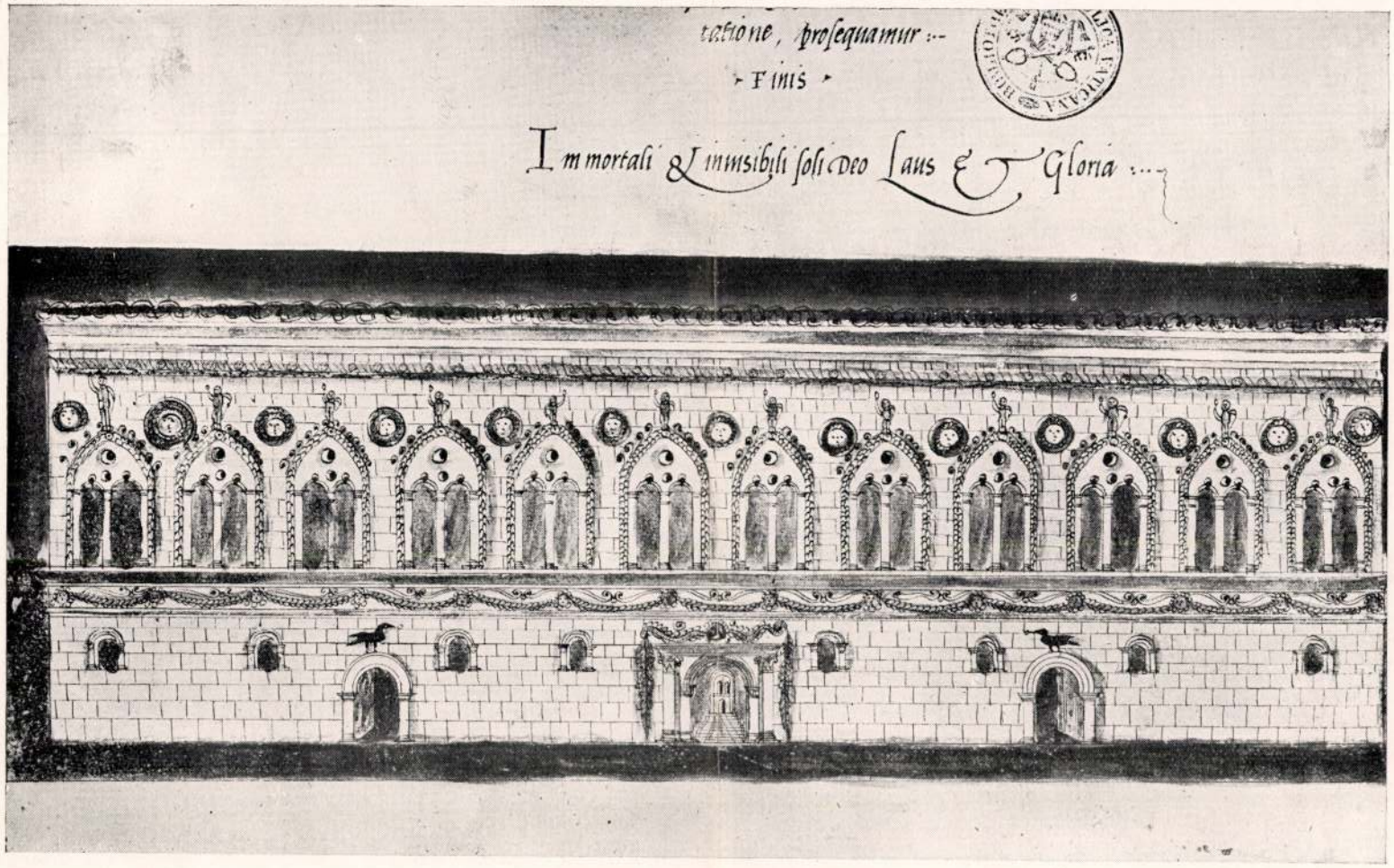

16.) Facciata di palazzo da Filarete
(variante del disegno eseguito da Michelozzo per i Medici di Milano).

Filarete

wód

Lippich 1901.

30.l.

dupl

Filarete Antonio

1.

Muvészeti Lexikon

235-1.

I. kiadás

Skandinávok IV. 233

Filarete

lásd

Averulino

l.

Bibliotheca Corvina

átírva

167. l. ci

Averulinot a

névmutatóban

6. - Antonio Filarete: Papa Eugenio IV e l'Imperatore Sigismondo ricevuti dal castellano di Castel Sant'Angelo. (Città del Vaticano, S. Pietro).

Filarete, Antonio

5. - Antonio Filarete: L'incoronazione imperiale di Sigismondo re d'Ungheria.
(Città del Vaticano, S. Pietro).

Banfi - Ricordi

d'Absburgo: Ungheria, Boemia e Moravia. Ma, invece dell'otto fasce dell'Ungheria, ve ne sono soltanto sei; inoltre, la doppia croce ungherese, che il Crollalanza ritiene erroneamente per quella di Lorena, si poggia non su di una triplice sibbene su di una semplice collina.

L'altare fu eseguito da Alvise Panizza, dietro commissione di Giovanni Ferro, nel 1556.

G. B. di Crollalanza, Dizionario storico-blasonico delle famiglie nobili e notabili italiane estinte e fiorenti, v. I (Pisa 1886), p. 404, ci offre la descrizione dello stemma della famiglia Ferro, che corrisponde esattamente all'opera in parola: « Arma: D'argento, allquila bicipite di nero imbeccata, smembrata e ciascuna testa coronata d'oro. Sul tutto partito. I° Inquartato: a) fasciato d'argento e di rosso; b) di rosso, alla croce di Lorena (sic!) d'argento posta sopra un poggio di verde; c) di rosso, al leone d'argento coronato d'oro; d) contr'inquartato d'argento e di rosso. II: Di rosso ad una ruota d'oro appoggiata ad un albero di verde, e ad un pico verde al naturale rampicante sul fusto a destra ». — Lorenzetti, p. 474, parla dell'altre senza ricordare lo stemma, la cui esistenza mi fu segnalata dal sig. Alessandro Vargha.

Mosaico con gli emblemi dell'Ungheria. — Sotto il monumento al giureconsulto Lazzaro Ferro (m. 1692), posto accanto alla porta della Sacrestia, v'è addossato alla parete il di lui stemma lavorato in mosaico, contenente gli emblemi dell'Ungheria, in forma analoga all'opera precedente, dalla quale differisce soltanto per la mancanza dello scudo centrale recante l'aquila bicipite.

Opera eseguita nel 1692.

Silvio Mannucci, Nobiliario e Blasonario del Regno d'Italia, v. II (Roma s. a.), p. 226, ci offre la descrizione dello stemma della famiglia Ferro, del tutto identica a quello di Lazzaro: « Partito: A sinistra, inquartato; nel 1° fasciato d'argento e di rosso; nel 2° di rosso alla croce d'argento a doppia traversata sostenuta da un monte di verde; nel 3° di rosso al leone d'argento coronato d'oro; nel 4° controinquartato d'argento e di rosso. A destra, di rosso alla quercia al naturale nodrita sopra una rota di otto raggi d'oro, con un uccello di nero che si arrampica al tronco della quercia a destra » — Lorenzetti, p. 474, parla del monumento sepolcrale, senza ricordare lo stemma la cui esistenza mu fu segnalata dal Sig. Alessandro Vargha.

Biblioteca Marciana.

Codici Corviniani. — Ve ne sono quattro:

Cod. Lat. VIII, 2: « Antonii Averulini Florentini De architectura libri XXV, ex italico idiomate ab Antonio Bonfine in latinum traducti et Mathiae Regi dicati », membr., in fol., cc. 175. A c. 5vo v'è dipinta l'arma di Mattia Corvino: partito inquartato con i quattro stemmi dell'Ungheria, di Boemia, di Austria e di Moravia; inoltre, su tutto il partito, lo scudo centrale con il corvo degli Hunyadi.

Cod. Lat. X, 31: Miscellanea contenente opere di Suetonio, Plinio, Platone ed Eutropio, sec. XV, membr., in fol., cc. 168. Uno stemma di Mattia Corvino, in parte abraso, si vede sul frontespizio; è parimente abraso anche lo stemma dello stesso re, a c. 85ro.

Cod. Lat. X, 235: « Benvenuti de Rambaldis de Imola Libellus augustialis seu Imperatorum omnium a Iulio Caesare ad Venceslaum abbreviata descriptio », sec. XV, membr., in 8°, cc. 54. L'opera è preceduta da una dedica fatta da Antonio Tebaldeo a Mattia Corvino la cui arma si vede dipinta sul frontespizio; partito inquartato: nel 1° e nel 4° campo lo stemma a fasce dell'Ungheria, nel 2° e nel 3° quello di Boemia; inoltre, su tutto il partito, uno scudo centrale con il corvo degli Hunyadi.

Cod. Lat. XIV, 35: « Marciani Capellae De nuptiis Philologiae et Mercurii libri II et De septem artibus libri VII, ecc., sec. XV, membr., in fol., cc. 267. La ricca decorazione del codice esemplato da un « Alexander Verasanus », è dovuta ad Attavante che lasciò la sua firma a c. 1ro (« Attavantes pinxit »). Fra le decorazioni vi ricorre spesso l'arma di Mattia Corvino, ma dappertutto sbiadita, fuorchè alle cc. 47ro e 113vo, ove essa appare inquartata: nel 1° campo lo stemma a fasce dell'Ungheria, nel 2° la doppia croce ungherese, nel 3° lo stemma della Dalmazia e nel 4° quello di Boemia; inoltre v'è lo scudo centrale con il corvo degli Hunyadi.

Fógel, in « Bibliotheca Corvina », p. 76, nn. 93, 94, 95, 96.

Ca' d'Oro.

Medaglione di Mattia Corvino. — Del tutto identico a quello primo, conservato nel Museo Civico di Bologna.

Balogh, in « Mátyás Emlékkönyv », v. I, p. 478, n. 11 (con bibliografia).

Insegna dell'Ordine del Drago istituito da Sigismondo, re d'Ungheria. — « Fermaglio o vero pendente — al dire di Jacopo Poggio — che al collo si tenea, che era uno serpente (intendi: drago!) che con la bocha tenea la choda »; il drago era sormontato da « una croce sulla quale era scripto: O quanto sei Iddio misericordioso, giusto e pio! ». Precisamente quest'insegna si osserva nel busto di Marino Contarini, doge di Venezia, assunto all'Ordine del Drago da re Sigismondo.

Genthon, in « Gerevich-Emlékkönyv », p. 245.

Campiello della Regina d'Ungheria.

Piazzetta intitolata a Tommasina Morosini, madre di Andrea III, re d'Ungheria. — Moglie di Stefano, figlio di Andrea II re d'Ungheria, e madre dell'ultimo sovrano della Casa di S. Stefano, la Morosini (1249-1296) si fregiava del titolo di « Regina d'Ungheria », conservato anche nella denominazione di questo Campiello che si trova nel Sestiere di S. Marco.

Gentile comunicazione del Sig. Alessandro Vargha.

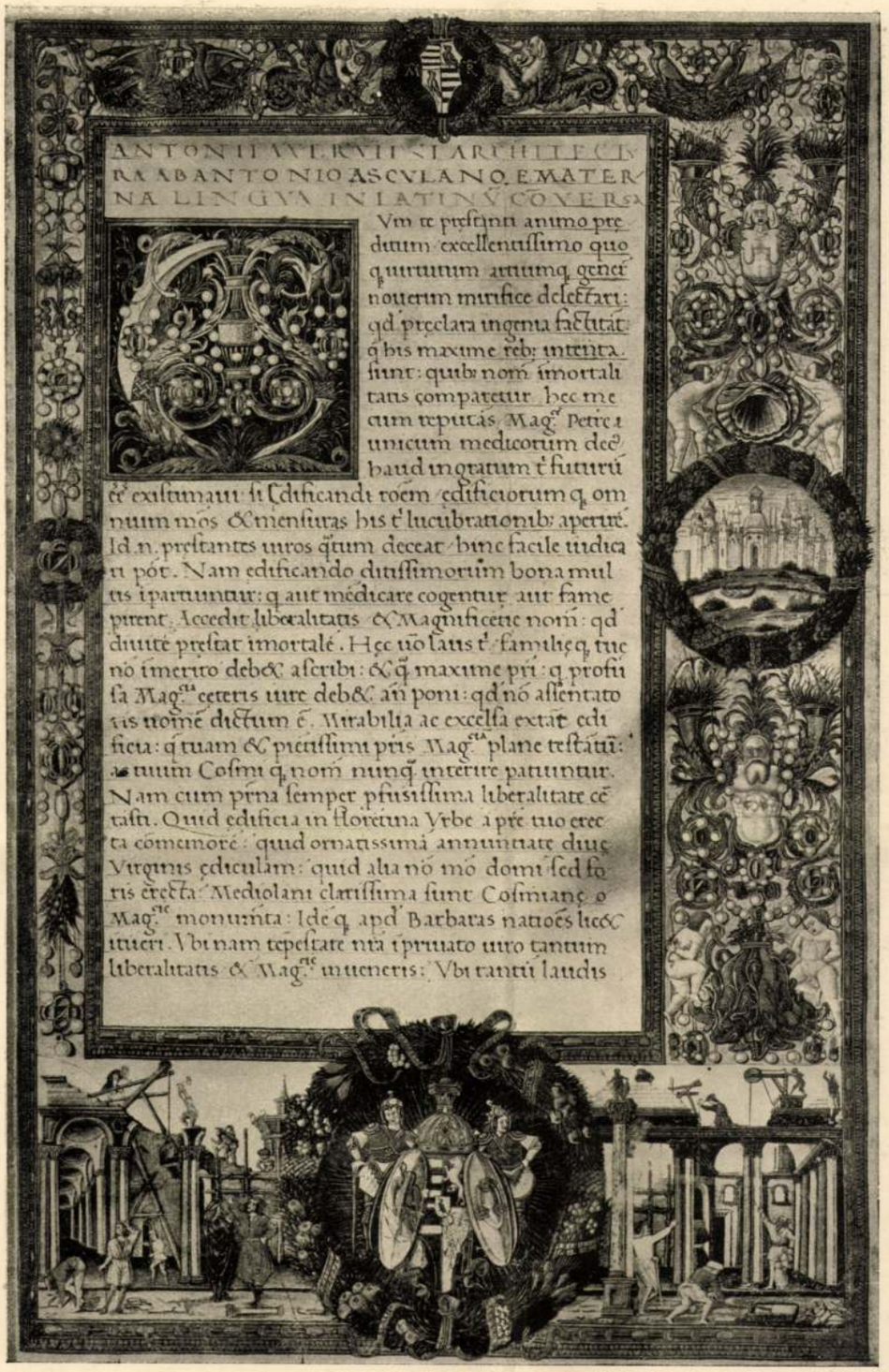

1

AZ IPAR-
MŰVÉSZETI
MÚZEUM
GYŰJTE-
MÉNYE

Az O. M. Iparművészeti Múzeum fényképgyüjteményéből. 1. Averulinus de Architectura című Corvin-kodexnek egyik címlapja 1488-ból. A velencei sz. Márk könyvtáré.

1. Aus der Photographiensammlung des ung. Landeskunstgewerbemuseums. Titelblatt des im Besitze der Venetianer St. Marcus-Bibliothek befindlichen Corvin-Codex: Averulinus de Architectura.

AZ IPAR-
MŰVÉSZETI
MÚZEUM
GYŰJTE-
MÉNYE

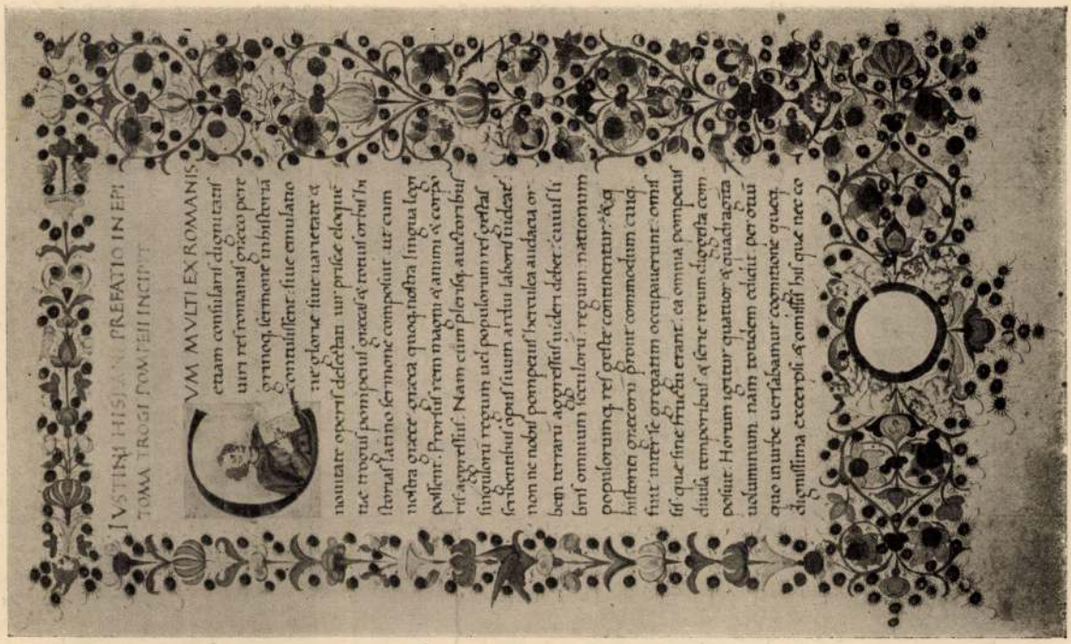

3

2

Az O. M. Iparművészeti Múzeum fényképgyűjteményéből. 2. Justinus in Epitome Historiae Trogi Pompei a XV. századból. Garázda Péter esztergomi kanonok birtokában volt kézirat. A prágai egyet. könyvtáré. — 3. Ludovicus Carbo: Dialogus de Mathiae Regis laudibus című Corvin-kodexének címlapja. 1474. körül. A m. tud. akad. könyvtáré.

Aus der Photographiensammlung des ung. Landeskunstgewerbemuseums. 2. Manuskript aus dem XV. Jahrh. — 3. Manuskript um 1474.

Filarete, Antonio, más néven *Averlino,* olasz szobrász és építész; szül. 1400 körül Firenzében, megh. 1469 körül. 1439—1445-ben IV. Jenő pápa megbízásából készítette a római szent Péter templom bronzkapujának két szárnyát. Utóbb Sforza Ferencz udvarába került s több jeles építészeti művet alkotott. Az építészetről írt híres könyvét I. Mátyás magyar király megbízásából De Architectura libri XXV. cz. alatt Bonfini fordította olaszból latinra. Szakíróink közül többen azt hiszik, hogy az ő tervei alapján épültek Mátyás híres budai, visegrádi, tatai s más palotái.

Beöthy Zsolt: A művészetek története. Új-kor. Budapest, 1912. III. 23. l. — *Csánki Dezső:* I. Mátyás udvara. *Századok.* 1883. 565. l. — *Császár Mihály:* A magyar művelődés a XV. században. Antonio Bonfini Rerum Hungaricarum Decades-ének alapján. Budapest, 1902. 19, 112. l. — *Divald Kornél:* Budapest művészete a török hódoltság előtt. (Művészeti Könyvtár.) Budapest, é. n. 124. l. — *Fraknói Vilmos:* A Hunyadiak és a Jagellók kora. 1440—1526. (Szilágyi Sándor: A magyar nemzet története. Budapest, 1896. IV. k.) 540, 578. l. — *Nagler, G. K.:* Neues allg. Künstler-Lexicon. München, 1837. IV. 323. l. — *Ormós Zsigmond:* Vázlatos rajz a művészetről. *Történelmi és Régészeti Értesítő.* (Temesvár.) 1876. II. 58. l. — *Osztrák-magyar monarchia írásban és képben.*

Averůlino, Antonio

firenzei; az épitészet-
ről szóló könyve.
Ebben egy márvány
hid terv, mely Budát
és Pestet kötötte volna önze,
s mely Trajan hidjának
mintájára volt tervezve.

Haeufler 1854

II. 4.3.1.

Buda-Pest. Historisch-to-
pographische Skizzen von
Ofen u. Pest u. deren
Umgebungen
II. Pest
1854

MAGYAR KIR. VALLÁS ÉS
KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

117 szám

/.

A Műemlékek Orsz. Bizottságának 1903 évi 309 sz. jelterjesztésére további eljárás végett kiadom.

Budapest 1904 – január 8.

a miniszter meghagyásából

Filarete

(Antonio Averlino di Pietro detto il Filarete)

Roma. S. Pietro in Vaticano.

A bronzból készült főkapun Zsigmond király bevonulása az Angyalvárba és Zsigmond koronázása 1433–1455.

Tenti műve.

Zsigmondot 1433-ban koronázta Rómában IV. Jenő pápa vénet-római császárrá. Filarete szemelyesen láthatta e jelenetet. Zsigmond arca képmásszerű

Bő irodalom.

Köztük Horváth Henrik cikke: Corvina 1938. 133. l.

Genthon István: Magyar műkincsek és emlékek Olaszországban. Kézirat 1942/3.

duplum

Averlino

fenti Mátyás király ide-
jében a tatai várat
a négytornyos (diós-
győri várhoz hasonló)
~~mod~~ rendszer szerint épitette.
Bonfini magasztalás-
sal szól e várról.

Lux Gézadr: Diós-
győr vára. Magyar Épi-
tőművészet. 1943. 41. l.

~~Pataki Vidor: A XV.~~
~~századi várépítés Magyar-~~
~~országon.~~
~~Dornyay Béla: Tata~~
~~várának Suess Orbán-~~
~~féle alaprajza 1572-ből.~~

ılva egri káptalani rektor, majd
yi kancelláriába, hogy 1359-től
en, leszámítva az 1366—71 közti
lytartója.
két részben írta. Az első részt
kronológikus sorrendben, főkép
etét. A második rész már eszter-
tán és a velencei hadjáratokról
ót csatol, melyben már humanista
a római hadi szervezetet dicsőíti,
nek titkát. Mert az uralkodónak

n készült, bár az első fejezetben
ály hatalmának és egyéniségének
történt, de kisebb jelentőségű
nak viselt dolgait, de oklevelek
nak szellemi áramlataiban, mert
énetírás módszereit használja, és
ltásnak vagyunk itt szemtanúi,
belül.

Averulino, Antonio

(Filarete)
ferenzei épitész és szobrász
† 1469

rád
1
Horvirodszmu II.

ász J.: Az

eltérő

megoszlása. 1491
M. humanizmus.
a M. tanulc körvei XII. Bp 1944

Bonfini fordította
olaszból latinra
az épitészetről szóló
szavát a Corvina
számára

Tóth Mihály debrecreni lelkész

X. 92.

1736. ÁLLATOS-SZŐNYEG, fekete tükörr

1737. PERZSARAJZU-SZŐNYEG, ciprusd XX. Jh. 185×136 cm.

1738. IMASZŐNYEG. XX. sz. — Gebette

1739. VIRÁGOS DISZÜ SZŐNYEG, szür 174×102 cm.

1740. BOCCHARA-RAJZU SZŐNYEG, sz muster. XIX. Jh. 166×108 cm.

1741. JORDESZ IMASZŐNYEG, barok-raj: 163×96 cm.

1742. ANATOL-IMASZŐNYEG, vörös füll 157—102 cm.

1743. CSOMÓZOTT SZŐNYEG, perzsarajz 181—98 cm.

1744. BOCCHARA-SZŐNYEG, barnás szin 194×132 cm.

1745. LADIK-SZŐNYEG, XX. sz. — Lad

1746. SIRÁSZ-SZŐNYEG, kék tükörrel. X

n három medaillonnal. XIX. sz. — Schirasteppich, XIX. Jh.

alapon négy medaillonnal. XIX—XX. sz. — Mosullaufn.

nes stilizált virágdisszel. Perzsa, XIX. sz. — Laufteppich.

pasztellszinezésü rajzzal. XIX—XX. sz. Schirasteppich.

kével, fehér sávos kerettel. XIX. sz. — Anatolischer Gebet-

irágos sáv. XIX. sz. — Kulateppich. XIX. Jh. 198—114 cm.

rében kék medaillon. XIX. sz. — Knüpfteppich. XIX. Jh.

el. XIX—XX. sz. — Kasakteppich. XIX—XX. Jh.

XIX. sz. — Ghiordesteppich. XIX. Jh. 141×100 cm.

el átszőtt tükörrel. XX. sz. — Teppich mit persischem

Filarete. (Antonio di Pietro Averlino művésznevel), szobrász, bronzöntő és építész; sz. Firenzében 1400 körül, mh. 1469. Rómában. Mint ismert mester vok, mikor 1433. IV. Jenő pápa uj bronzkaput rendelt nála a római Szt Péter bazilika számára. 12 év alatt készült el vele s négyszegletű kis dombor reliefekben egyebeköz a pápa életének jelentésenjebb eseményeit ábrázolta. Ezek közölt két magyar vonatkozásu van. Az egyik azt a jelenetet ábrázolja amint a pápa Zsigmond magyar királyt német-római császárra koronázza, a másikon a pápa és a császár lovon az Angyalvárba vonul. Ezt a bronz kaput az 1506. építeni kezdett uj Szt Péter bazilikába át s jelenleg is ott van.

vizsz. s ... Mária, Péter és Pál egész alakban dombornyomtatt mellett körül

+ vitték

gazdag reneszánz díszítésű

A munkát egy olasz példány
Mai Bonfini fordította latni-
ra. A kódexet a budai ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ könyvtertő műtér-
ben 1489
díszítette

A műtárgy letét				
vidéken	a fővárosban	mióta		
és pedig		év	hó	nap

A Novegábrak Filarete
elnevezett. eredetijéből kerültek
Piero de Medicinek a
firenzei Biblioteca Mag-
liabecchiai levő példá-
nyába ennan Matyás olasz
példányába és Bonfini for-
dításába

F Szamos képrmellékletet

További működéséből csak
mej egy m. von Ethozán adat
ér-
dekel bennüttet. F 1460-64.
köztista Trattato d'archi-
tettura c. kömpvét
„Sforzinda"-nak nevezett
mesevárós építéséről F
Francesco Sforza hercegi
számára. E munka egy olasz
nyelvű példánya Mátyás ke-
zébe jutott, aki azt Bonfini-
vel latinra fordítatta és
tanulmányozta. A fordí-
tást a budai kömpfestő
műhelyben 1489 demáseltáll és
pazarul díszítették. Ez a
Corvin-Kodex utóbb a velencei
Szt. Márk kömpkárba Elrult

Arról, hogy F. M. ovszagon
munkódott volna, nincs hite-
les adat s arról sem hogy
épitészeti terveket küldött volna
Mátyás király részére.

KALAND A JÉGMEZŐKÖN

Romeiser László fényképeivel

Írta PÉCHY-HORVÁTH REZSŐ

A chamonix-i völgy egyik legfenségesebb része az, amely *Les Tigues*ből, a *Glacier du bois* merész fokán álló menedékházból látható. Igaz, hogy az állandóan gomolygó sűrű ködök az év legtöbb napján irígyen és féltékenyen elfedik a hegyvilág csodáját, — mintha csak rejtegetni akarnák a mindig és mindenre kíváncsi ember elől — néha azonban felszállnak a ködök és a maga üvegtisztaságában tárul fel a Montblanc eme vidékének egész döbbenetes, káprázatos panorámája.

A menedékházból negyedórányi távolságban van a Glacier du bois jégbarlangja, az Arveiron forrása.

Merőleges, magas falban törik el a gleccser a bevégződésénél és ennek közepén, lenn, a meleg vájja és olvasztja a jeget, mindig mélyebben és mélyebben. Innen ömlik szét a gleccserpatak s ha beljebb nézünk, észrevesszük a jégbarlangot, amely a természet alkotóerejének, játékos kedvének nagyszerű műve.

A jégbarlang itt a Glacier du bois alatt éppen olyan, mint a gyermekmesebeli tündérkirálynői palota. Hosszú folyosón keresztül lehet bejutni s amikor a barlang öblébe értünk a nagy világosságból, a szivárványszínekben való csillogásból, a villódzó fénysziporkázástól pillanatokra elvesztettük a szemünk világát. Tündöklő sugarak áradata ömlött a szembe, minden csillogott és sziporkázott, mint az arany.

Mesés, tündéri látvány a gleccser jégbarlangja ; a végét lehetetlen volt látni, mert mindkét oldalon elnyúlt, roppant vastagságban, mélyen a gleccser alá. A kékesfehér, szelíd világú ragyogás a meszszibe veszett s a végén egyetlen csillogás volt a barlangfolyosó, mintha a titokzatos fények onnan származtak volna.

Az Arveiron forrása előtti tágas teret a gleccser homlokzati morénájának omladéktömegei borítják. Ezen kellett keresztül vergődni, meglehetős nehézségekkel küzködve, hogy a túlvilágian varázsos és káprázatos tüneményhez, a kékesen csillogó gleccserpáncélhoz juthassunk.

Másnap esett meg a nekem mindhalálig emlékezetes, döbbenetes gleccserkaland, amely rosszabbul is végződhetett volna.

Át akartam menni a *Mer de Glace*-gleccser jégtestén s mivel vezetőt csak jó fent, a Chapeau csúcsán levő menedékházban lehet találni, jókedvvel igyekeztem abba az irányba. Sűrű erdőben, meredek hegy hátán, kecskejárás csapásán vitt az út egy kunyhóig, de ez zárva volt s a közelben sem találtam senkit. Feljebb kellett hát menni, mind ritkább erdőben, nagyobb szakadékok, kőomladékok, sziklatömegek között ; egy helyen aztán széttárult a látkép és remek kilátás kínálkozott. Mélyen lent, a lábnál, a Glacier du bois, jégbarlangjával, köröskörül pedig a tisztán, élesen kirajzolódó hegyek, szakadékos völgyek. Halk, langyos szél dudorász.

Félórai derekas gyaloglás után a Glacier du bois és a Mer de Glace között levő jeges oldal morénáján ballagok. Lépéseim nyomán egy-egy víz-ér, vagy csurgó indul meg. A baloldalt levő meredek sziklafalról, szédítő magasból, egy-egy esőpatak sejtelemszerű fátyla zuhan le, mint jelenés ; olyan légies az egész, mintha állna a levegőben. Min-

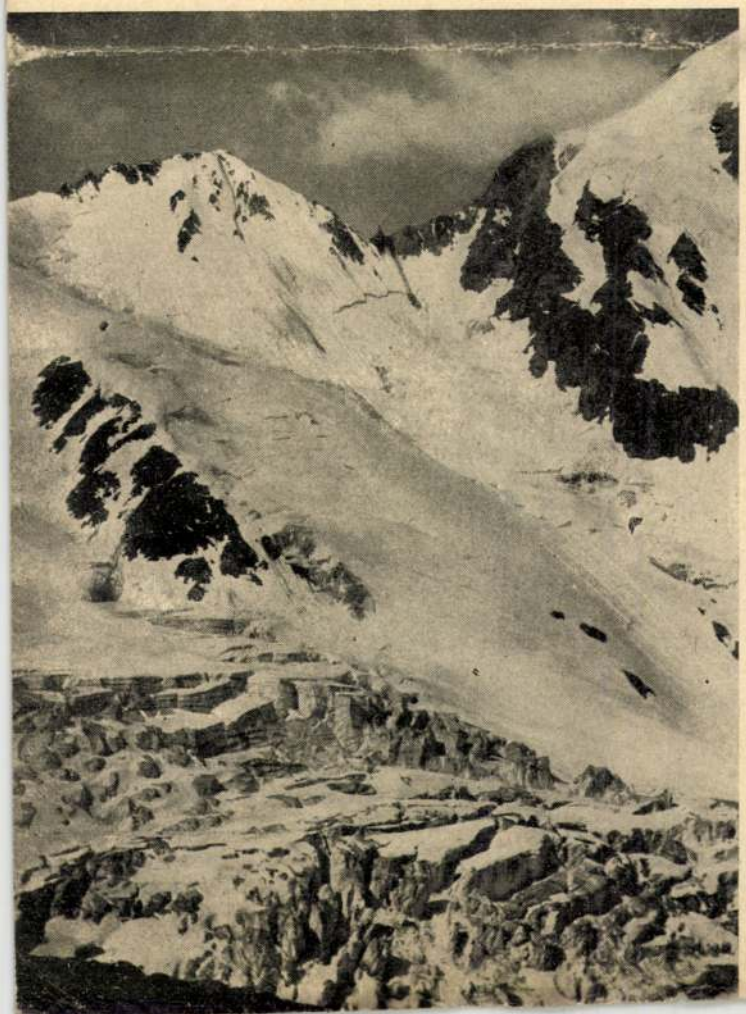

Kreilspitze — Königsjoch

történt meg, amikor a IV. Jenő pápa és Zsigmond közt időközben felmerült ellentétet sikerült kiküszöbölni. Addig Zsigmond Észak-Itália városaiban időzött, legtovább Sienában, ahol számos emlék őrzi tartózkodásának emlékezetét. Zsigmond fényes kísérettel utazott az örök Városba. Szolgáin kívül 5—600 lovas és 800 gyalogos kísérte. Ámbár Zsigmond mint német császár jött Rómába, a kíséretében lévő előkelőségek között nagy számmal voltak magyarok is. A császárkoronázás után a kíséretnek adott pápai kiváltságokból száznál több magyar fő- és köznemes nevét ismerjük meg, akik valamennyien Zsigmond kíséretéhez tartoztak. A XV. századi Magyarország legragyogóbb nevei ezek: a Gúthi Ország, Rozgonyi, Thallóczi, Bethlen, Garázda, Hédervári, Várdai családok tagjai is Zsigmonddal jöttek. Pedig a pápai adománylevelek nem is említik a király kíséretének egyik legkimagaslóbb alakját, Hunyadi Jánost. Más forrásokból azonban tudjuk, hogy Hunyadi sógorával, Szilágyi Mihállyal együtt részt vett Zsigmond római koronázásán. Egykorú író szerint Hunyadi János a legpazarabb öltözetben járt Itália városaiban, úgy hogy több fejedelemnél nagyobbra tartották s az előkelő hölgyek mindenütt vele óhajtottak táncolni. Azonkívül sok pénzt is vitt magával az itáliai útra, mert a mindig pénszűkében lévő Zsigmond király útközben 1200 aranyforintot vett kölcsön Hunyaditól.

Zsigmond és kísérete 1433 május 21-én érkezett meg az Örök Városba. Viterbo felől a Via Flaminián jöttek. Zsigmond fehér lovon ült, feje fölé arany baldachint tartottak. Méltóságos, barátságos nézésű, őszszakállú aggastyán volt. A koronázási szertartás május 31-én, Pünkösd napján folyt le a Szent Péter-templomban. A pápa a templom lépcsőjénél várta a császárt; Zsigmond középkori szokás szerint lábcsókra járult a pápa elé, aki viszonzásul megölelte és megcsókolta. Ezután letette a koronázási esküt, majd a Szent Péter-templom kanonokjává avatták. A tulajdonképpeni koronázás a pápa miséje közben az evangélium felolvasása előtt történt. A császárkoronázás teljesen a középkori hagyományokhoz híven történt, minden vonatkozásban kifejezésre juttatta a pápai hatalom felsőbbségét a világi, a császári hatalommal szemben.

Zsigmond a koronázás után, amelynek emlékét a Szent Péter-templom főkapujának egyik domborműve örökítette meg, még hosszabb ideig maradt az Örök Városban. Csak augusztus 14-én indult el Basel felé. Addig megtekintette Róma minden nevezetességét: egy híres humanista, Ciriaco d'Ancona volt a kalauza.

Római időzése alatt Zsigmond a magyarországi egyházak számára is több kiváltságot eszközölt ki. Legérdekesebb szereplése volt, amidőn koronázásának nyolcadik napján a Szent Péter-templomban maga is egyházi szertartást végzett. A kíséretéhez tartozó csanádmegyei Orostyai Pétert, aki a görög szakadár egyház híve volt, Zsigmond maga keresztelte meg.

Több kisebb kiváltság mellett Zsigmond búcsút eszközölt ki a pápától a székesfehérvári templom számára Szent István király ünnepére, és a váradi székesegyháznak Szent László király ünnepére.

Nagy Lajos és Zsigmond, az Örök Városnak ez a két királyi vándora, méltó kifejezői annak a hódolatnak és ragaszkodásnak, amelyet a középkori Magyarország az örök Róma iránt érzett.

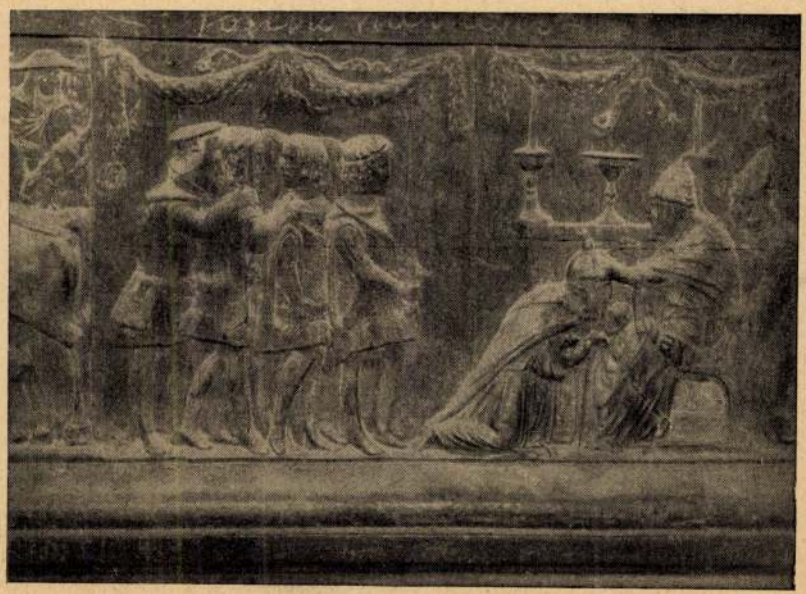

Zsigmond koronázása. (A. Filarete és S. Donatello dombormüve a San Pietro főkapuján: 1447)

Nagy Lajos királynak felmutatják a Veronika-kendőt. (Mennyezetfreskó a San Pietro altemplomában)

kísérték a Szent Péter-templom kapujáig. A Szent Péter-templomban a király térdet hajtott minden oltár előtt, majd szállására, a Lateránba vonult.

Az egykorú krónikás, Küküllei János szerint Nagy Lajos fogadására megjelent a tribun, Cola di Rienzi is; így említi ezt történetíróink egy része és Arany János is a *Toldi szerelme* 12. énekében, ahol Lajos király római útjáról emlékezik. Ez azonban tévedés, Rienzi ekkor már hét esztendeje számkivetésben élt.

Lajos király római tartózkodásának másodnapján kezdte el a jubileumi búcsú elnyeréséhez szükséges ájtatosságokat. Újból a Szent Péter-templomba ment, ahol a gyóntatószékhez járult. De feloldozást ezúttal még nem nyert. Hétnapi nyilvános vezeklés után felkereste Lajos királyt a lateráni palotában Ponzio Perotti orvietoi püspök, a pápa helytartója és feloldotta a kiközösítés alól. Másnap megáldozott a király, s utána négyezer aranyat helyezett alamizsnaképpen a Szent Péter-templom főoltárára. Nagy Lajos ezután még néhány napig maradt Rómában, mialatt — Küküllei János krónikája szerint — az előkelő rómaiak «nagy örömmel hívták meg házaikhoz és vendégségeikre».

A Rómát járó magyarok közül is csak kevesen tudják, hogy Nagy Lajos római látogatását festmény is megörökíti a Szent Péter-templomban. Az altemplomban, a Szent Veronika-pillér lábánál van egy kisebb kápolna, ennek mennyezetét díszíti a Nagy Lajost ábrázoló freskó. Az alacsony, gyengén ívelt mennyezetet három, 2 méter hosszú és 1 méter széles festmény ékesíti. A három festmény azonos tárgyú jeleneteket ábrázol a szenvedő Jézus arcképét megörökítő Veronika kendőjének történetéből. Az első szent Veronikát ábrázolja, amint felmutatja a hívőknek a kendőt; a második VII. János pápát, amint elhelyezi a szent ereklyét az általa készíttetett tabernákulumban, végül a harmadik kép azt a jelenetet ábrázolja, amikor a magyar királynak felmutatják Veronika kendőjét. A kápolna falát a Barberini-család címere díszíti, ami azt bizonyítja, hogy a kápolna díszítése a család pápai trónra emelt sarjának, VIII. Orbán pápának uralkodása alatt készült. Megerősíti ezt a szent Veronika szobra felett elhelyezett felirat is, amely szerint a Veronika kendőjét megörökítő emléket a pápa az 1625-i jubileumi búcsú emlékére helyezte el. A festmény kisebb jelentőségű művész alkotása, értéke inkább történeti. A hármas tagolású festmény középpontjában a király van, aki térdet hajtva köszönti Veronika kendőjét, amelyet az oltár legfelső lépcsőjén álló pap mutat fel Lajos királynak és körülötte jobbra és balra elhelyezkedett kíséretének. Meglepő, hogy a festő Nagy Lajost mellig érő szakállal, mint aggastyánt ábrázolja: a festő nem tudta, hogy Lajos király ekkor mindössze 24 éves volt.

Nagy Lajos király római útja után több mint háromnegyed század múlt el, amikor ismét magyar királyt látott falai között az Örök Város. Ezúttal Zsigmond volt a fejedelmi látogató. Útja azonban nem jámbor zarándokút volt, mint Nagy Lajosé, hanem a politika fordulatai vezették őt az Örök Városba. Zsigmond már 1410 óta viselte a római királyi méltóságot, de császárrá koronázására csak két évtized után került sor. 1431 őszén indult el Itáliába, hogy Rómában a pápa által császárrá koronáztassa magát. De a császárkoronázás csak másfél évvel később

KIRÁLYAINK RÓMÁBAN

Írta TÓTH LÁSZLÓ

Nagyarország és az Örök Város között az első állandó kapcsolatot Szent István királyunk teremtette meg, amidőn Szent Péter templomának szomszédságában a Rómát járó magyarok számára zarándokházat alapított és azt dús javadalmakkal látta el. Ettől kezdve állandóan zarándokoltak magyarok az Örök Városba, ottani tartózkodásuknak a XIII. századtól kezdve már írott emlékei is maradtak.

Az első magyar királyi látogató Rómában Róbert Károly özvegye, Erzsébet királyné, Nagy Lajos édesanyja volt. Erzsébet királyné 1343 nyarán díszes kísérettel utazott Nápolyba, hogy kisebbik fiának, Endre hercegnek, aki Johannát, a nápolyi trón örökösét vette nőül, helyzetét látogatásával is erősítse a vele szemben ellenséges hangulatú Nápolyban.

A vallásos lelkületű királyné Nápolyból elzarándokolt az Örök Városba is. Róma ekkor egykori hatalmának a mélypontján állott, a pápák Avignonban székeltek, s a Város maga a hanyatlás képét mutatta, lakóinak száma húszezerre csökkent, de ősi keresztény emlékei miatt mégis megmaradt a kereszténység szent városának.

1343 szeptember 14-én indult el Nápolyból a campagnán át Róma felé. Erzsébet királyné hatlovas díszhintóban utazott hat udvarhölgyével együtt, egy másik hintóban magyar nemes hölgyek követték. Díszőrségül 50 aranysarkantyús vitéz vette körül a királynét. Útjának híre nagy feltűnést keltett mindenfelé. Az egykorú magyar krónikás, János küküllei főesperes szerint a falvak és városok népe Sába királynőjéhez hasonlította, mert Erzsébet is elhagyta országát, palotáját és eljött ide a világ határáról, hogy megkeresse és elnyerje a Megváltó kegyelmét.

Tíznapi békés utazás után szeptember 24-én érkezett Rómába. Jövetelének híre az egész várost mozgásba hozta. Fogadására a Tiberis két partján sorakozott fel Róma népe a Colonnák és Orsiniek, e két legelőkelőbb római család tagjainak vezetése alatt. Éljenkiáltások között vonult a Szent Péter-templom elé, díszes szőnyegen vonult Szent Péter sírjához és az ájtatosság végeztével nagyértékű kincseket és egyházi ruhákat ajánlott fel a templom céljaira. A Szent Péter-templom későbbi leltáraiból is megállapítható ezeknek az ajándékoknak valóban fejedelmi nagyszerűsége.

Erzsébet királyné mindössze három napot töltött az Örök Városban, de zarándokútja maradandó emléket hagyott Rómában, látogatásának évfordulóját a Szent Péter-templomban sokáig hálaadó istentisztelettel ünnepelték. Szeptember 27-én indult vissza Nápolyba, ahol még hosszú hónapokat töltött, hogy kisebbik fiának helyzetét a nápolyi udvarban megerősítse. Fáradozásai, a hatalmas ajándékok azonban hiábavalók voltak. Endre herceg 1345 szeptember 18-án Aversában gyilkos merényletnek esett áldozatul, s ennek egyik felbujtója maga Johanna királynő volt.

A rettenetes esemény gyászba borította a magyar királyi családot és Endre herceg testvérbátyja, Nagy Lajos király, fegyverrel akart elégtételt venni öccsének gyilkosain, azonkívül bejelentette igényét a nápolyi trónra is. Ekkor indult el Nagy Lajos első ízben fegyveresen Nápoly ellen.

A nápolyi bonyodalmak hozták kapcsolatba Nagy Lajos királyt Cola di Rienzivel, Róma híres néptribunjával. Nagy Lajos és Rienzi titkos szövetséget is kötöttek, de mielőtt ez érvénybe léphetett volna, Rienzi ellen a római főnemesség 1347 őszén lázadást szervezett és a pápa megfosztotta őt hatalmától. Nagy Lajos király első nápolyi hadjárata idején nem is jutott el az Örök Városba. A magyar uralom azonban nem tudott megszilárdulni Nápolyban, ezért Nagy Lajos 1350 tavaszán másodszor indult seregével Nápoly ellen. Útja ismét a győzelmek sorozata volt, de Lajos király hajlott a békére, nem kívánta megtartani magának Nápoly koronáját. Ezért már 1350 szeptember 17-én elindult Aversából Róma felé.

Az Örök Városban ekkor a zarándokok megszámlálhatatlan serege ünnepelte a jubileumi búcsút: a zarándokok száma elérte a másfélszázezret, ami rendkívüli arányú tömegmozgalmat jelentett a középkor társadalmi viszonyai és közlekedési lehetőségei mellett.

A Szent Év alkalmával az Örök Város legelőkelőbb látogatója a magyar király volt. Útján ezer lovas kísérte. Lajos király a bűnbánat szándékával, a pápa előtt való meghódolás és a kiközösítés alól való felmentés végett zarándokolt Rómába. Még első nápolyi hadjárata alkalmával kiközösítéssel sujtotta a pápa, mert egy pápai hűbérbirtok, a nápolyi királyság erőszakos megszerzésére tört. A magyar krónikaíró szerint, aki valószínűleg a király kíséretében volt, a római főnemesség hét mérföldre ment Nagy Lajos elé külön erre az alkalomra készült egyforma piros bársony ruhákban, száz ünnepi ruhába öltöztetett zenésszel együtt és tisztelettel

FILEP Csaba festő

MW 1999. szept. 28.

FILP CSABA festőművész Enigma című kiállítása szeptember 30-án este hét órakor nyílik meg az Illárium Galériában (VIII. ker., Köztársaság tér 15.).

a, építkezési módja is
emplomé. Az eddig újonnan
adból való s eddig az
tély helye van kiásva".[8]
n nyugati sarokmaradványa
lesítő ásatásra.[9]
lvényt nyitottunk a nyugati
gazodva. *(5-6. kép)* A
kutatóárkaival és a
el - melynek több helyen a
en belevágtak - csaknem
ép). Így a temetkezések
templom körül feltárt
edő sírokon kívül csak kevés
t képezett a IV. szelvény,
kisebb mélységig hatoltak
gy része ebből a

tett sarok kivételével
k döngölt agyag alapjai
dtak, így pontosan
i periódusok alaprajzát és

ban épült jellegzetes
engelve 51 északkelet-

FILIP CSABA

Az **Illárium Művészeti Galéria** Filp Csaba festményeit mutatja be Enigma címmel. A fiatal művész, aki jelenleg a Képzőművészeti Főiskola ötödéves hallgatója, képeivel a csendélet klasszikus műfaját eleveníti fel, témául azonban hétköznapi tárgyakat választ: műanyag és papírzacskókat, flakonokat, konyhai eszközöket, fogason lógó ruhákat. A tervek szerint a festményeket a Frankfurti Könyvvásár keretében is bemutatják.

Bp. VIII., Köztársaság tér 15. Nyitva október 23-ig.

MŰÉRTŐ 1999 OKT.

Név	A mű címe	Méret, anyag, technika	Ár
André Kertész	1 fotó		150.(
André Kertész	119 kép		eszmei forgalmi érté tizm
André Kertész	3 kép		300.(
André Kertész	5 fotó		100.(
André Kertész	portré-raiz		40.(

FILEKI SZABÓ ISTVÁN, szabómester

A Miskolci szabók táblája. Felirat: "Az Miskolczi B.N. Szabó Czhé Táblája épittetet Csetneki Szabó György fő Czhé Czhé Mester idejében és Fileki Szabó István kis Czhé Czhé Mesterségében az engedelmesekk örömökre, az engedetlenekk büntetésekre. Anno Dominá 1733 die 10dik Marty Mag: 80 cm. Szél: 12 cm. -2. kép. 177. old

BODÓ SÁNDOR: Céhbehivótáblák a Miskolci Herman Ottó Múzeumban 171. old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VII. 1968. Miskolc

~~O~~ Filelfo, Francesco

Lóód

Hor Bp

28. l.

FILEP ANTAL, fotóművész

Halász Péter, Filep, Móser Zoltán, Lantos Miklós és Korniss Péter, a néprajzi ihletésű fényképezés megújitói, a modern és művészi komponálást nem öncélu játéknak tekintik, hanem egy életforma megmutatkozásának rendelik alá. Igy lesz nemcsak szép és tiszta, hanem tartalmilag is gazdag a fotó. - Kósa László és Szemerkényi Anna: Néprajzi Kalauz. - Móra Könyvkiadó. 1973. 111. old

HOPPÁL MIHÁLY: Könyvekről.... Néprajzi kalauz 110. old

VALÓSÁG, a TIT. folyóirata, 1974. 4. sz. Bp.

MDK

Vadadi Filep Dezső /1935/

Szinyei Társ. díj/ nyertese. Tavaszi Szalon XIII

MDK

Szépm.Műv. Évk. Bp. 1935. VII. 178 l.

megirva

Filep Dezső

keramikus, Korondfürdő

l.

Milano 1906

72. l.

Filep Dezső, keramikus

[illegible] elején

[illegible]dő. A. 1906

[illegible] ~~iparmuz~~

[illegible]táson mireinek

[illegible]ójával vett rekt

dr. emetei Filep Ferencné, okl. ruhaterv

Magyar Iparművészet 1934. 2o8 l.
A magyaros öltözködési mozgalom orsz. bizottságának ruhatervpályázatának eredménye.

FILELON, Michael, pozsonyi kőműves-segéd

M.F, Maurergesell, + 37 éves korában, 1846 május 21. (1846, 416 l)

Preuburger Zeitung
(Geuthen)

M. D. K.

FILCZHOFFER Miklós ötvös

Budapest – Buda 1398.

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 177. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

Filczhoffer Miklós aurifaber

az ötvöni-nyugati hegyományokat

lépviselte.

Gerevich L:Budapest müvészete a későbbi középkorban
a mohácsi vészig
Budapest története II. Bp.Főv.Tanács 1973

265. old.

magyar

Filczhoffer Miklós

Miklós ötvös (talán azonos fentivel)
budai aranyműves
1398, 1424.

lásd

Horv Zsigmond

192. l.

(7 aranyműves 1398.
Budán. Talán azonos az-
zal a Miklós ötvönel, a-
ki 1424. házat vásárolt
Budán

Horváth H. Zsigmond
Kiraly a kord. Bp. 1937 192. l.

FRANK FRIGYES:
Önarckép.

Földes Károly

Kiállítása a SZOT
művészeti üdülőjében

Népszava 1986. X. 31.

KETTŐS KIÁLLÍTÁS

Az Erzsébetváros kultúrájáért mottó jegyében a Művészetbarátok Galériájában **Filder Károly** és **Manyák Mariola** képeinek kiállítására került sor. November 20-án sok érdeklődő jelenlétében **Gyurisné Braunsteiner Márta,** a kerület alpolgármestere nyitotta meg a tárlatot.

Filder Károly 1952-ben Erzsébetvárosban született és máig is itt él. Érettségi után kirakatrendezői képesítést szerzett. Bár szakmájához közel áll az alkotó munka, mégis kedvtelésből fest és rajzol. Több csoportos és egyéni kiállításon is szerepelt. **Manyák Mariola** gyermekként – még szülőhelyén, a lengyelországi Gdanskban egy rajzpályázat kapcsán hívta föl magára a figyelmet. A Nemzetközi Vöröskereszt képzőművészeti pályázatán első helyezést kapott. A családi gondok, a gyermeknevelés terelte el figyelmét a festészetről. Néhány éve – éppen a Művészetbarátok Egyesülete vezetőinek bíztatására – újra festeni, rajzolni kezdett. Három önálló kiállításon is bemutatkozott. Mostani szereplését az indokolja, hogy tíz éve Erzsébetvárosban lakik. Kettejük tárlatának szervezésével elsősorban a kerületben élők figyelmét kívántuk felhívni lakótársaik művészetére.

Az István utcai galéria rendszeres kiállításai a kortárs képzőművészet keresztmetszetét adják. Látogatóinak többsége a környező utcák lakóiból került ki. A jövőben még nagyobb szerepet szánunk a tárlatoknak.

Az érdeklődők számát propagandánk fokozásával szeretnénk növelni.

G.T.

Kiállítási megnyitó a Művészetbarátok Galériájában. Első sor: Filder Károly, Gyurisné Braunsteiner Márta, Jáki Ferenc és Geröly Tibor. Háttérben Manyák Mariola képei
Fotó: Manyák Kinga

KISSNÉ BÖRZSÖNYI ZSUZSA
1928–2000

Börzsönyi-Kollarits Ferenc festőművész leánya. Életcéljának tekintette édesapja művészi hagyatékának megismertetését és népszerűsítését nemcsak szakmai körökben, hanem a művészet iránt érdeklődők tágabb körében is. Monográfiát jelentetett meg.

Saját kiadásában értékes monográfia jelent meg Börzsönyi-Kollarits életútjáról, munkásságáról. A kötetet több színes illusztráció is díszíti. Szervezőmunkája révén édesapja képei az utóbbi évek aukcióin rendszeresen szerepeltek.

Klubösszejövetelünkön két alkalommal is értékes előadáson méltatta édesapja munkásságát.

DR. TÓTH JUDIT
1943–2000

Kassán született. Miskolcon, majd Budapesten élt 1979 óta. A Pest Megyei Bíróság bírója volt. Lelkes műpártolóként ismertük. Színházak, múzeumok, kiállítások rendszeres látogatója volt. 1991-ben a Tájak-Korok-Múzeumok aranyfokozatú igazolványát is átvehette. Halálával az egyesület egyik nagyvonalú támogatóját is elveszítettük.

TÖRÖK EDIT
1933–2000

Sajóvárkonyban született, Budapesten élt. Tanári képesítést szerzett. Verseit különböző folyóiratokban olvashattuk. Évekig a Műszaki Főiskola kollégiumának igazgatója volt. 1984-ben Pedagógus Szolgáltati emlékérem kitüntetésben részesült. Részt vállalt az Egri Agria Nyári Színház programjainak szervezésében.

FARAGÓ JÁNOS

A VII. kerület korábbi (1990–1994) polgármestere 63 éves korában elhunyt.

* * *

Emléküket kegyelettel őrizzük!

File Irma, (Gulács)

Testvérével, Kertai Ferencnével a régi beregszegi húmzéssel dolgoznak, kézi-munkáznak, kislány korunk óta.

Nyíregyházi stúdiónk jelentkezik.

1976. VII. 23. 12:33, Pelőfi – Vné –

FILEP Csaba

à Kovács Attila

NATURA NUDA - NATURA MORTA

Óbudai Társaság Galéria 1979. május 16 – jún 11.

FILP CSABA

MDK

R.Filep Ferencné

I.dijat kapott a magyaros öltözködési divatpalyaza
ton gyermekruha terveiért.

Magyar Iparművészet, 1934. 169-70.Képekkel.

R. Filep Ferencné

A magyaros öltözködési divatpályázatról.

Gyermekruha, I. díj.

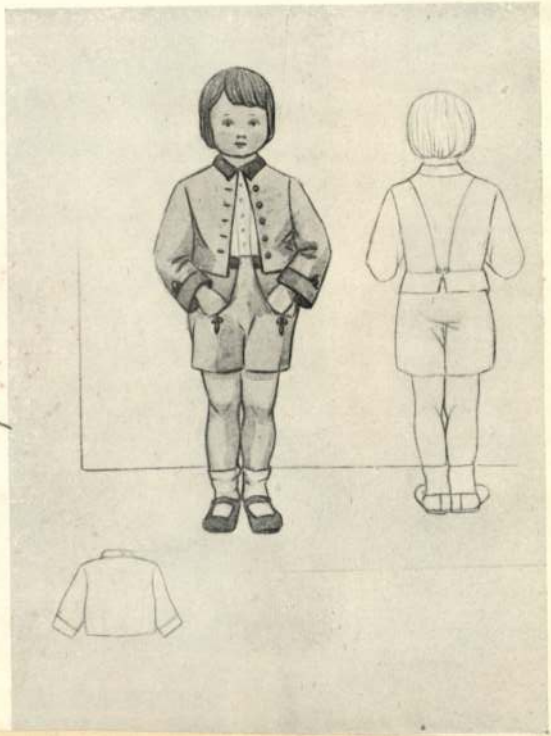

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1934. 169. l.

Gyula tervei:
mekszoba-szekrény 55
szoba. — Beépített könyv- és írószek-
..... 56
zekrény. — Folyóiratállvány. — Karos-
— Tálalókocsi 57
y József: Szárnyasoltár 60
rművészeti Iskola növendékmunkáiból:
eovits Jenő: Úriszoba terve..... 129
rostanonciskolák kiállításáról:
itozott karosszék 190
Károly: Úriszoba részlete. — Kom-
t szoba részlete 192

ARCHITECTURA — INSTALLÁCIÓ

nói Triennale finn terve. — Részletek
n teremből 9
rgyi Kálmán emlékkiállítás:
gyi Dénes tervei.
rati távlat..... 89
gyterem 90
ró 91
művészeti rész. — Reklámgrafikai rész 92
rművészeti Iskola növendékmunkáiból:
s János: Kiállítási pavillon..... 129
er Amanda, Nagel Rózsa: Kirakat-
ezési modellek 132

R. Filep Ferenczné

Otthoni ruha, díszöltené.

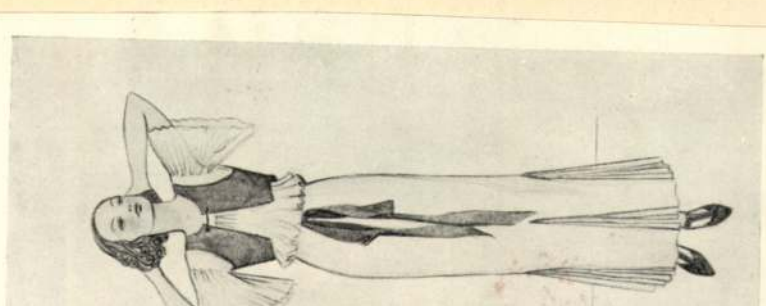

MAGYAR IPARMUVESZET

1934. 170. l.

Az újkor művészete 11
Régi-Rerrich Béla: A szegedi Templom-tér .. 11
Szeged sz. kir. város idegenforgalmi hivatala 12
A plakát technikája 15
A „Miatyánk" 16
A „Modern Photography" 16
Albachary Plakathandbuch 16
Budapest Székesfőváros Községi Iparrajziskolájának és ipari szakiskoláinak évkönyve az 1932/33. tanévre 16
A halasi csipke multja — jövője 20
Miháltz Pál: Egy élet regénye képekben.... 20
Gardens and gardening 20
Colour schemes fer the moderne Home by Derek Patmore 20
Modern Drawings 20

PÁLYÁZATOK

Ex libris pályázat 68, 16
A lakásművészeti tervpályázat eredménye.. 20

TÁRSULATUNK KÖZLEMÉNYEI

Kérelem 3
Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat választmányainak jelentése az 1932-es társulati esztendőről 7
S. Hoffer Imre 8
Társulatunk XLVIII. közgyűlése 8
Szablya Frischauf Ferenc festőművész-tanár jubileuma 12
Szablya Frischauf Ferenc 16
Tárgysorsjáték 16

Jegyzőkönyvek:

MDK

Filep György diszitő szobrász

Tóth Geiza: Iparmüvészeink New-Yorkban. Magyar Iparmüvészet 1922. 65.l.

MDE

Filep György diszitő szobrász

Tóth Gé Iparművészeink New-Yorkban. Magy. Iparművészet, 1922, 65-66 l.

Filep György MDK

szobrász

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1888-1909.

70.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. pécs. 1959.

[illegible] Filep György

szobrász

Született: Segesvár

A Zsolnay-gyárban dolgozott: 1896-1906, aztán kivándorolt Amerikába.

[illegible].o. és 75.o. 26. jegyz.

[illegible] : A Zsolnay - gyár művészete. Pécs. 1959.

Filep /György/

MDK

szobrász

K. Nagy Mihály mellett Filep és Villányi végezték a figurális munkák mintázását.

38.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.

Pécs. 1959.

MDK

Filep György, formázó
gipsz-szobrász

/1900/

a fiatal művészek közé tartozott, kik részint K.Nagy Mihály osztályán, részint Apáti Abt és Nikelszky-Darilek műtermében dolgoztak, - érdemeket és elismerést szerezve.

Nikelszky Géza beszámolója Dr. Szentiványi Gyulának:
A Zsolnay gyár művészei és kivitelezői.
Pécs. 1948.nov.16.

MDK

Filep György, szobrászm.

1896-tól a Zsolnay gyárban dolgozott 1o éven át.

Nikelszky Géza: A Zsolnay gyár művészei és kivitelezői.
Pécs. 1940.ápr.12.

megírva

Filep György
iparnuvész

Filep György

díszítő szobrász
tőtt alkalmazottal dolgozik
New Jorkban. 1898-
ban vegzett Buda-
pesten -

Tóth Geiza: Ipar-
nuvészeink New-
Jorkban. Magyar
Iparnuvészet 1922.
65. l.

Abból azonban, hogy az ebben az évben tartott ünnepi vitatkozáson az új tanok védőjével szemben a budai akadémia két professzora szállt porondra, arra lehet következtetni, hogy itt inkább engedménytevésről van szó. A jezsuiták látva, hogy a piaristák már 1743-ban bevezették pesti iskolájukban a newtoni filozófiát, engedményt tesznek a korszellemnek. (V. ö. Madzsar Imre : A budai jezsuita akadémia története. Magyar paedagógia, 1926. 8. 1.)

A gimnáziumi oktatás uralkodó tárgya a latin nyelv ; ebben minél nagyobb ügyességre szert tenni, szóban és írásban, ez a tanítás fő célja. A tanítási idő félórákra tagozódik. Az első félórát délelőtt és délután egyaránt leckefelmondásra szánják ; az utolsó félórában a történelmet magyarázzák. (Ultima media hora explanatur historia.) Dolgozatírás a reggeli órákban van, mert Budán az első, második és harmadik osztályban, valamint négy hónapon át a negyedik osztályban is a feladatokat magyar és német nyelven kell tollbamondani s ezért több időt kell erre fordítani.

Filep György

iparművész nobrán

Az 1900-as évek elején több évig a Kolnay-gyárban dolgozott. Utóbb Amerikába vándorolt és most is ott él.

Nikelszky Géza

Pécsi képzőművének. Baranyai Magyarság. 1922. máj. 28.

Filep György

diszitő szobrász

1898. Párizsba utazott tanulmányait folytatandó. 1898-ban elegséges eredményeket végbizonyítványt nyert.

Értesítője, Iparművészeti Iskola —, 1897/98. Bpest 1898. 21. l. 38. l.

I. Ferdinánd:

Derékig, hétnyolczad jobbra,
te van, s hosszú hajat, bajuszt
lyel az ablak párkányára tá
gig begombolt köntöse brokát s p
gyapjas rendet lánczon viseli. Fölü
dalon allegorikus női alakok
pálmával. Az ablak-pillérek d
rosát szemleljük. Felirata a

„Hæc Romanorvm
Da Qvisqvis Debes
M. D. (HS

Rézmetszet, méretei a vonalke

Lasza 292.

Filep György

nobrász

1895-97

Éminisk 1930. 83. l.

Filep György, ipariunvész;

sz.

1895-96. a bpesti ipariunvészeti iskolá~~ban~~ a tűzi nobrász szakosztályon tanult. Ezután Párisban folytatott tanulmányokat. 1900-6. a pécsi Zsolnay gyárban dolgozott.

1900. Árfatlanszáj a kiszplarchiai munkájával nevezett a Nemzeti kalonkiszi.

Több Amerikában vendégszerepelt, hol 1922. óta New Yorkban több alkalommal fellépett.

Filep György

szobrász

1896 – 1906. a pécsi Zsolnay-gyárban dolgozott –

Nikelszky Géza kollése.

Newyork ban él, több alkalmazottal dolgozik (1922)

81. FILEP GYÖRGY: Ártatlanság (szobormű, gypsz). Ára 30 frt.

Nemzeti Szalon
1900. téli kiáll.

Ártalás megszü

Filep Jenő

festő

lánd

Vadadi Filep Jenő

Filep Tenő

festőművész

Szinyey-Merse Társaság Tavaszi Szalon kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

U j s á g
1935.V.10.

Vadadi Filep Jenő

festő művész

Szinyei Társaság szervije által rendezett X. Tavaszi Szalon kiállításán „Tájkép" c. műve 100 pengős díjat nyert.

Magyarság

1935 V-12

Vadadi Fülep Jenő

A Szinyei Társaság zsűrije által rendezett X. Tavaszi Szalon kiállitásán odaitélésre került 100 pengős dijat a „Tájkép" műve nyerte.

Pesti Hirlap
1935.V.12.

Filep Jenő MDK

Tájkép c.müvéért dijat kapott

Dijkiosztás a Nemz.Szalonban

Uj Magyarság 1935 máj.12.

Filep Jenő

MDK

Tavaszi Szalon kiáll.
Pesti Napló 1935. máj. 9.

Filep Imre

festőművész

Szinyei Társaság által szürizett Tavaszi Szalon kiállításán - képével szerepel.

Uj Magyarság
1935.V.9.

Filep István, a Bútorért művészeti vezetője az Élet és Irodalom: a nagyváros fényei című cikk vitáját a stúdióban folytatják a szerző Vadas József, a BUTORÉRT művészeti vezetője Filep István és a Népszabadság munkatársa, Tamás Mihály részvételével.

A nagyváros fényei

1976. XI. 17. 17.05 Kossuth-Vné-

Filep István

MIK

Római tábor /Nagytétény. Rózsa Ferenc tér - Szigetköz - MÁV vasutvonal között./
3006/1,2hrsz.

Kiásta Paulovics István 1935-ben

Fülep István vezetésével ujabb ásatások kezdődtek 1949-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. BP.1961

193.1. XIX/X

Filep Imre

farekas

Nagykároly

l. Ezredévesskiáll

XI. csop. 19. l.

dő hegy tetjén látjuk a vár
r két ökröt és három lovat
nyargó folyó köti le figyel-

9.5: 27.5 cm.

Filep István

Mázer László iparművész, bútortervező nekrológja. /Filep István, Lakáskultúra, 1968.4.sz.16-17.l./

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1972.2.sz.149-182.l.

181. l.

1021

1978. V. 6. 15.15 D. Tv.

A másik 12 óra.

- Közreműködik Fekete György belsőépitész, Miklós Pál az Iparművészeti Muzeum főigazgatója, Filep István a Butorértékesitő Vállalat művészeti vezetője, Német István belsőépitész az Iparművészeti Főiskola tanszék vezető tanára, Miklós Andor belsőépitész, és Pohárnok Mihály belsőépitész.

- Kedves nézőink. Reméljük sokan emlékeznek még 3 héttal ezelőtt/ befejeződött adás sorozatunkra, A másik 12 órára, amely a lakáskulturával foglalkozott. Ezeket az adásokat minden alkalommal egy-egy közönség találkozó követte, részint a zalaegerszegi Művelődési Házban, részben az Iparművészeti Muzeumban. A legérdekesebb kérdéseket és a rájuk adott válaszokat filmszalagra rögzitettük.
- Elsőként a lakásokról szeretnék kérdezni, mert az az érzésem, hogy a lakások, amik mostanában épülnek, tulságosan kicsik, mint hogyha egy gyerekes családnak, vagy még annál is kisebbnek épülnének, és valahogy ez, én ugy gondolom ellentétben van a népesedés politikával. Mit lehetne ezekkel, tehát a butorokkal segiteni, vagy valahogy föloldani ezt az ellentmondást.
- A magyar egy személyre eső lakás négyzetméter átlag valóban kicsiny. Valószinü, hogy ez a kis szám egy idő mulva feszitőleg is fog hatni erre a népesedés politikára, mintha ez a két dolog nem volna egészen szinkronba. Az biztos azonban, hogy a népgazdaság pillantnyi teherbiró képességével ez szinkronban van. Tehát ez kétfajta cél, ami nem biztos, hogy egyetlen sinen az adott pillanatban megvalósitható. Szomoru sajnos, de ezen mi segiteni nem tudunk. Az is biztos azonban hogy az egész butor gyártás, de nyugodtan mondhatom őszintén az egész magyar butor tervezés előtte van még annak a munkának, amelyik a valóságos, tényleges emberi igényeket felmérni hivatott, és az erre megfelelő tárgyakat rátervezni hivatott. Tehát tulajdonképpen az a fajta b turo gyártás az én személyes megitélésem szerint ami ma Magyarországon történik, ez nem fedi a magyar társadalom valóságos butor igényeit, csak mennyiségileg, köbméterbe kilóba, folyóméterbe, vagy százezer tonnába, ez azt a fajta differenciáltságot amivel a magyar lakás állomány már ma is rendelkezik, és ezt a rendkivül kicsi egy személyre eső négyzetméter átlagot nem tudja követni ez a butorgyártás, ennek a munkának előtte van, és én egészen biztos vagyok benne, sőt tudom is, hogy a következő éveknek ez a nagy feladata a butorgyártás számára is.
- Adás sorozatunknak az előkészitése folyamán igen sok embernek feltettük a kérdést gyárak kapujába, utcán, iskolákon, még járművekbe is, hogy egy lakáskulturával kapcsolatosa so-

rozatot készitünk. Milyen problémáink vannak, mi az amire választ keresnek. És egészen meglepő módon az embereknek egy tekintélyes része azt mondta, hogyha neki pénze, lakása, és általában ideális körülményei volnának, ő nem kiváncsi semmiféle tanácsra, ő maga is megtudja oldani ezt a helyzetet.
- Ahogy ön mondta, hogy nagyon sok ember azt mondta, hogy ő be tudná rendezni az én férjem is azt mondja, hogyha őneki penze lenne meg lakása bezzeg, de hát talán azért, mert én esztétika szakot végeztem a marxizmuson szóval bennem már van ugylátszik egy nagyobb fajta igény, és szóval ebből kifolyólag egy olyan hiányérzet, hogy én tudom, hogy mit nem tudok. Nagyon sok ember nem tudja, hogy őbenne van egy ilyen hogy hogy nem tudná berendezni, és szerintem meg kéne mutatni nekik azt, hogy hogy hogy rossz, vagy kéne ezt a feszültséget megteremteni bennük, lehet, hogy nem nagyon, csak egy kicsit, de de szóval az hogy a vaacum létezik.
- Amiután végigjártunk hát több tucat lakást, nem akarok nagyobb számokat mondani, az volt a tapasztalatunk, hogy minél kisebbek a lakások, és minél szoritóbb a helyzet, annál észszerübbek és racionálisabbak, és ez minél nagyobb a lakás, minél több a pénz, annál inkább elszabadul a pokol egy ilyen presztizs fogyasztás felé annál irracionálisabbak a helyzetek, és annál használhatatlanabbak a lakások, pont forditva gondolná az ember, azt hinné, hogy akinek pénze van, és körülményei az most nekimegy átgondolja, és nagyon jól megcsinálja, ahogy azt igazán megmondja, annál rosszabbak az igazán jó lakás berendezések, hogy 3o-4o négyzetméter körül voltak, amely teljesen tisztességtelen élettér egyébként,szóval még ezt nekem nem szabadna mondanom. De mint tapasztalatot kénytelen vagyok mondani, mert ott gondolkodnak az emberek, ahol minden irányból jönnek a kényszerüségek, és a nagymama helyzetét, és az unoka helyzetét, és a lány helyzetét és a fiuét is, a vendég, mindet nagyon át kell gondolni okosan, hogy minél kevesebb ütközés legyen. És tulajdonképpen erre a gondlkodásra erre a helyzeteknek az előzetes összeütköztetésére próbálnánk mindenkit presszionálni, hogy ne a butorok, és a szőnyegek, és az emberek ütközzenek össze, hanem a papir és a ceruza, és az agy, és a vélemények, és az ellenvélemény.
- A lakás nagyobb berendezési tárgyainak és a legapróbb berendezési tárgyainak a gyártásánál készitésénél tapasztalható-e valami koordináció, vagy valami komplex tervezési forma, amikor a lakáshoz a lakáshoz tervezik a butorokat, és a butorokat is egymáshoz, tehát a kisebb nagyobb butorokat, mert ugy tünik például, hogy a lámpák meg a butorok nincsenek össz-

hangban aztán meg egyéb butor tárgyak sincsenek egymással összhangban, hogy itt mi a helyzet, ezt szeretném kérdezni.
- A sorozat ez.elinditott sokakaban gondolatot, amit tpasztalunk ezeken a konferenciákon is, de azt hiszem elinditotta a gondolkozást a kereskedelemben, és még az iparban is, és már most szakmai értekezleteken érezzük ennek a hatását, fölvetődnek ilyen témák, hogy komplex lakástervezés tulajdonképpen nincs Magyarországon, az épitész megtervezi a házat, a belsőépitész uparmüvész megtervezi a butorát, sokszor a lakás alaprajzi imserete nélkül, hiszen ezért vannak nehéz helyzetben, mert egészen más egy adott lakás egyedi butorzatát megtervezni, mint olyan butorokat, kitalálni, amelyek minden lakás tipusba ugy ahogymegfelelnek, tehát ők is külön végzik tulajdonképpen a munkáikat, és utána jönnek még a kompromisszumok az ipar gyártási adottságaival, az anyagokkal, a technológiákkal, a kereskedelemmel, ugyanakkor ez még mindig csak a butor. Megint más foglalkozik a világitás tervezésével, gyártásával, megint más foglalkozik az edényzettel, és sorolhatnám végig a lakásba használatos összes tárgyakat. Tulajdonképpen azt hiszem ez az adás vetette föl azt a gondolatot, hogy egy komplex tervezést kell a lakás kulturális területen megvalósitani, akár kisérleti, akár kutató intézeti szinten, és együtt terveznek a lakás valamennyi tárgyát, a németeknek vannak erre kisérleteik, itt egy egész komoly lakásprogramot hoztak már létre, ugy tudom, hogy az elmult hetekben már a könnyüipari minisztérium e témában tárgyalások kezdeményezett társminisztériumokkal, és a butoripari fejlesztő intézetté alakuló butoripari tervező iroda már kapott ilyen veladatokat, amiket itt a hozzászólásban fölvetett.
- A pihenés cimü adásunkban mi kifogásoltuk a nálunk uralkodó garnitura szemléletet, azt a tényt, hogy egy komplett garniturában gondolkodnak az emberek egyedi butorok helyett. Kaptunk is egy csomó levelet ezzel kapcsolatba. Ugyanakkor mi a filmbe mutattunk egy olyan szobát, ahol a garnitura darabjai helyett jól, okosan összeválasztott egyedi darabokat helyeztünk egymás mellé. Önöknek mi a véleményük erről?
- Nem hiszem, hogy az ember el tud szakadni a garnitura szemléletétől, a kereskedelem miatt. Mi lo évvel ezelőtt rendeztük be a lakásunkat, és nagyon-nagyon komoly problémát okozott, hogy esetleg csak két fotelt vegyek, és ne vegyem hozzá a kanapét. Most nem tudom, hogyha netaláltán most kéne és most, hogy akkor nem volna ilyen problémám. Mert anyám is nemrégen ugyanezért megvett például két fotelt a két heverő mellé, mert nem adták külön. Tahát nem tudom, hogy a keres-

kedelem meg tudja ezt oldani, vagy vagy ő már elszakadt ettől a garnitura szemlélettől, én itt látom a problémát, mert nagyon sokszor az ember kénytelen megvenni, pedig nem akarja. Esetleg már gondolkodásba tovább lépett, mert tudja, hogy nincs szüksége rá.

- Na de most egy nagy kérdés lehet, hogy ezt a garnitura kényszert a kereskedelem sugalja-e, vagy a közönségnek ez a várakozása, mert garniturába gondolkod, garniturát kívánni és várni, és keresni, ez tulajdonképpen a gondolkozás megsporolása is. Azonban roppant egyszerü elmenni és kérni egy garniturát, hogy válaszoljon Filep István rá, hogy vajon hogy van ez a dolog.

- En nagyon köszönöm, hogy segitettek már nekem, a többség jelen pillanatba sajnálatos módon még garniturát keres.

- Na de most ha valaki nem keresi hát nincs módja,

- Mondom tovább. Szóval tudomásul kell venni azt, hogy ezek a rázósabb kérdések, hogy garnitura, nem garnitura, napjainkban már megoldható kérdések. Megszoktuk az elmult 3o éven keresztül, hogy butort a vagonból, pult alól, megfelelő dijazás ellenébe lehetett vásárolni. Az elmult évbe történt meg először az, hogy butorokat le kellett értékelni azért, mert nem vették meg. A butor kereskedelmet ugye jelen pillanatba körülbelül 3oo butorüzletben és 12 Domus Aruházban próbáljuk bonyolitani, elég éles a határvonal a vidéki kereskedelem, és a budapesti kereskedelem között. A vidéki kereskedőkre különösen a kisebb helyiségekben lakó kereskedőkre egyszerüen nem lehet rábeszélni a szoló drabokat, mig Budapesten egyre inkább ezeket kezdik keresni. Igy nagyjából el tudják képzelni, hogy milyen nehéz dolog ez. Az én vállalatom a Butorértékesitő Vállalat, amelyik hát nagykereskedelemmel és kiskereskedelemmel is foglalkoik egy évben 12o ezer lakószobát hoz forgalomba. 85 ezer különálló szekrénysort, és 11o ezer kárpitos garniturát, csak a legfőbbeket mondjam. Ettől az évtől kezdődően két dologra próbálunk nagyobb gondot forditani, egyrészt az elemenként értékesithető butorokra, amiből ebben az évben 15o millió forint értéküt forgalmazunk, ettől az évtől kezdve kárpitos garnituráink is mind bonthatók, és vannak olyan kárpitos garniturák, amelyek elemekből állanak, és kiki a saját igényei szerint vásárolhatja. Ez tehát az első lépés. A második lépés ami sokkal nehezebb alapanyag ellátás miatt, és a vevői türelmetlenség miatt, mi arra szeretnénk rászoktatni a leendő vevőinket, hogy a vásárlás ténye előtt 2 hónappal, 3 hónappal, egy hónappal jelentkezzenek az üzletbe, kiválaszthatják a legjobban megfelelő formát, és a szövetet, és akkor szinte az ő egyedi kivánságuk szerint készül el,

ez a rendszer egyenlőre csak az ország 12 Domus Aruházába van meg. Ha sikerül bevezetni a többi üzletekbe is, vagy legalább a Domusokba ugy, hogy minden termék, amely jelenleg csak néhány termékbe van, akkor elkerülhetők lesznek az ilyen anomáliák, hogy évekig kell várni valamira.
- Sok vitát kavart fel a csillogó, illetve a nagy butorok problémája. Idézzük fel az adásból mit is mondtunk erről.
- Eddig látott példáink sorát egészitsük ki egy uj butor tipussal, amelyik alapvetően a fa lelkének, a fa természetének a kihangsulyozásával kiván esztétikai hatást elérni. Teljesen láthatóvá teszi a fák különböző szinezetü erezetét, ugyanez a jellemző az asztalra is, ahol a fa egyesegyedül semmilyen más eszköz igénybevétele nélkül igyekszik hatni. Nem ez teszi viszont ez a szekrény, amelyik jóságát, használhatóságát nem vonhatjuk kétségbe, hiszen ebbe ugyanugy tárolható minden, mint minden más szekrényben, ellenben az a bevonati anyag, az a lakk, amit erre az ajtóra rátettek, hallatlan módon csillogó, üveg keménységü, és üveg fényességü. Elképzelhetjük, hogyha szembe vele a szobába mondjuk egy nagy szekrényfal esetében számtalan más tárgy van, lámpák, képek, mozgó emberek, micsoda zavarokat okozhat egy ilyen kemény hideg, rideg csillogás, ami a fától, mint anyagtól teljes mértékben idegen.
- Volt nekem két fiam, aki egymás után gyorsan nősült, az egyik Németországba, a másik itthon. Na most a német fiam hazajön, hatty butorokkal, a másik fiam berendezi egy fényezett butorral, és a két meny, és a két gyerek veszekszik anyuka most ki kell cserélni, mert a kicsi mondja, hogy a matt a divat, a nagy meg azt mondja, hogy hát most mit csináljak, cseréljek butort, hogyan csititsam a két gyereket, hogy divatos lesz ez is, és az is, hát egyenlőre még öt éves házasok, hogy ne kelljen olyan gyorsan butort cserélni.
- Különösebben a fény, a fényes lakk az egy védelem, az egy olyan védelem, mint ~~ez~~ hogy egy rajz elé vagy egy akvarel elé üveget teszünk, igy védte régen a gyöngyház berakásokat, ezüst berakást, vagy magát az intarziát például a bútorokon a fényes lakk. Hát mindannyian tudju, hogy a mai butorokon nincsenek ilyen gazdag diszitések, nem kell ez a fényes lakk, azonkivül a fény és a lakk közé nem szabad egyenlőség jelet tenni, ma már vannak matt lakkok is, amik a piszkolódástól éppen ugy megvédik a butort, mint a fényes lakkok.
- Nekem az az érzésem, hogy a fényes - problémája, hogy kicsit a - hanem azért, hogy tulajdonságát, rangját, méltóságát, - ez a fényesség, ez az elkápráztatás funkciója, ez öntudatlanul is él bennünk a mai igényekben, a mai modellekben,

él tovább. Él még tulajdonképpen a két háboru közti reprezentativ butor együttesek látványából emlékeiből valamiképpen közvetitett mintaképekből, és ilyen formán ma teljesen indokolatlannak bizonyul.
- Nagyon örültünk a televizióban mikor bemutatták ezt a csillogó, villogó butorokat, a poliesztéres bevonással, mert még irodákba is nagyon hideg, és kellemetlen érzés, /adás rossz, recseg,érthetetlen/ -
- - legyen az a csehszlovák univerzál elemes butor a jugoszláv Barbara, vagy bármelyik más, ugyancsak - készül, egyre több matt felületü butort állitanak elő a hazai butorgyárak közül a Kanizsa, a Zala butorgyárak is, és a - irodabutoroknál egyébként meg is tiltották már az asztal felületeknek a poliesztérezését. Tehát minél több ilyen véleményt kérünk, és akkor ugy tudjuk irányitani talán a termelést.
- Emlékezzünk vissza a sorozatunknak egy másik vitás kérdésére.
- Egy másik esetnek tekinthető két kávéföző esete, kontraszt hatás kedvéért van a kettő egymás mellett, ahol ez a kávés csésze a maga diszitettségénél fogva, egy tévedésnek az áldozata, annak a tévedésnek, hogy bármit rá lehet festeni egy edényre. Ez egy kerekszemes himzés, talán Beregről, talán máshonnan a magyar népmüvészeti vidéekről, egy keresztszemes himzés, amelyiknek egy módon volna helye ezen az edényen, ha textilből készitettek volna egy meleget megőrző burát, és abba tették volna bele ezt az edényt. Abban a pillanatban mikor ez a tüvel, cérnával történő himzésmód kerül rá a festékként erre az edényre, teljesen hamis anyag használatot kapunk, ujra ismétlem tévedés áldozata ez az edény.
- A második adásban épp azt a kávéfozőt tetszett bemutatni, ami nekem is van, és én azt hittem eddig, hogy egy szép kávéfőzőm van, és azt tetszett mondani róla, hogy hát ez egy keresztmintás öltéses párnára való, és nem pedig a kávéfőzőre. Szeretném öntöl megkérdezni, hogy miért adják el, miért nem adnak el izléses dolgokat, és és miért nem olyat, hogy hogy mindenki örömét lelje benne, most hogy ön mondta, hogy nem szép, most már nekem se tetszik.
- Első reakcióként együtt szomorkodom magával, ugyanakkor titkon örülök is annak, hogy fölismerte, hogy mitől rossz ez a kávéfőző. Voltaképpen nem magának kellene tudni, hogy mitől válik jóvá egy kávéfőző, hanem azoknak akiknek kötelessége volna egy tárgynak, jelen esetben egy kávéfőzőnek az előnyös, és hibátlan müszaki paraméterei mellett ennek a tárgynak a kifogástalan esztétikus formájáról is gondoskodni. Jó tervező, jó terven keresztül.

- Annyi kiegészitést tennék ehhez hozzá, hogy nyilvánvaló hogy itt nem a kávéfőzőről volt alapvetően szó, a kávéfőző egy egy ürügy, egy az én szempontomból szerencsés ürügy, mivel nekem nincs ilyen kávéfőzőm, annak a szempontjából egy pehhes ürügy akinek pont ilyen kávéfőzője van, tehát tulajdonképpen egy gondolkodás módról volt szó, amit itt most akkor ez a kávéfőző illusztrált.
- Irányitásul szeretnék elhangzott az előadásba hogy milyen az ideális világitás, és milyen tárgyak produkálják ezt milyen lámpatestek, de furcsa módon az üzletekbe mindig azok a garantáltan izléstelen, és drága használhatatlan csillárok, sokkaru, hát lámpák vásárolhatók meg, ami hát nem megfelelő. Hogy van ez, hogy szinte 99 %-ba csak ezeket lehet látni a boltokba.
- Véleményem szerint a legelmaradottabb területünk a világitás. Az 19oo-as évek elején egy világkiállitás alkalmából egy iparmüvészeti kritika a következőket mondta a világitás témájában. Europa iparmüvészete századok óta az apák hagyományából él, és ujat nem hozott. Attértünk a fáklyáról az olajra, majd a petroleumra, a gázra, ujabban a villanyra, a 9oo-as évek elején vagyunk, a formák pedig semmit nem változtak. Hát sajnos azóta sem tudunk lényegesen több ujat felmutatni, tulajdonképpen az egész világitásunk megoldatlan, sem formailag, sem pedig elektromosság szempontjából nincsenek jó megoldásaink, illetve amik vannak elvétve vannak.Hiszen tulajdonképpen a lámpának minimális diszitő feladata van, annak elsősorban világitani kell, s ez az amit a mi kereskedelmi forgalomban kapható lámpáink jelen pillanatban nem nagyon tudnak. Világjelenség ez tulajdonképpen, az elmult hetekbe voltam a bécsi vásáron, annyi giccset még nálunk se lehet kapni egy-egy Keravillba, mint amit ott lehetett látni világitás cimszó alatt. Keressük a megoldásokat, elég sulyos problémát jelent az, hogy ennek a területnek tulajdonképpen igazi gazdája nálunk nincs. Más vállalat, más minisztériumi felügyelet gyártja az üvegeket, az az épitésügyhöz tartozik, más minisztárium irányitása alá tartozik maga a lámpa gyártás a kohó-, és gépipari minisztréiumhoz, és nincs egy megfelelő program adó gazda, mert egyetlen szerv sem vallja tulajdonképpen teljes sullyal a magáénak, itt azt hiszem elsősorban az ipari a felelősség, a kereskedelemé annyiban, hogy az importból bejövő lámpák nem mindig a legtisztességesebbek, gondolok arra, hogy a világ legélenjáróbb iparmüvészeinek alkotásai közül Finnországba pont egy olyan szörnyüséget kellett a magyar kereskedelembe behozni, sokkal jobb lámpák vannak a cseheknél és a németeknél is mint

nálunk, és ezekkel az országokkal előbb-utóbb olyan megállapodást kell kötni, hogy a javát hozzák be hozzánk is. De ezen a területen nem vagyok tulságosan optimista.
- Butor kiállitáson, világ kiállitáson a stilbutor lett ujból a divat. Hát nem tudom kinek van ahhoz 1oo, vagy 2oo ezer forintja, főleg ilyen kis lakásokban, amiben én is Csepelen lakom a 9. emeleten egy 46 négyzetméter alapterületü lakásba.
- Nem tudom pontos-e az olvasott értesülés, már terminológiailag pontos e. Nem tudom, hogy stilbutoron azt értjük-e mindannyian, amit ez a hir, vagy a hirforrás ért, félek,hogy hem. Próbáljuk meg tisztázni. Beszélni szoktunk régi, vagy antik butorokról, beszélni szoktunk sitlbutorokról, beszélni szoktunk hamisitványokról, beszélni szoktunk kopiákról. Ezek mind különböző fogalmak. Történetileg a következő a helyzet. Régi butornak nyomatékosan antik butornak nevezzük azokat az emlékeket, azokat az eredeti butorokat, amelyek ugy a 15. 16. század óta egyre sürübben fölmerülnek, és fönnmaradnak. Na most a régi butor lehet hamisitvány is ugye előfordul, hogy régi anyagból megcsinálják ügyeséiparosok, annak idején nálunk is volt ennek az ipaágnak müvelője, ma pedig nyugaton meglehetősen gyakori, még a szurágást is belélövöldözik seréttel, a felhasznált faanyagba, és eladják mint eredeti reneszánsz 16. századi butort, széket, asztalt, szekrényt, ezek hamisitványok, ez más kérdés, erről most nem beszélünk. Van egy harmadik eset, amikor kopiát készitenek azú eredeti régi butorról, például egy szinpadi berendezés,vagy egy filmdiszlet érdekében, de az is előfordul, hogy egy ilyen kópiával akarnak berendezni egy müemlék együttest, amelyik elpusztult. Na most a régi butor, a 19. század dereka táján átadja a helyét egy sajátos butormüvességnek, amelyik sitlusban, ornamentikában megoldásokban eredetit már nem tud produkálni. Hozzányulnak a régi korszakokhoz, és azoknak utánzatai, tehát nem másolatai, nem is hamisitványai, csak azoknak ösztönzésére ugy ujra megcsinálják a reneszanszot, ez a neoreneszansz butor, ujra megcsinálják a barokkot, ez a neobarokk butor, ujra megcsinálják a rokokó, ez a neorokokó butor, és igy tovább, ez a stilbutor tulajdonképpen, de ezt is szokták régi butornak tekinteni. Bizonyos butormüveseknek a termékeit a 19. századból becsülik, mert egy korszakot reprezentálnak. Nos, ezt a siltubutort készitik ma is, s ha mi ezt a korszakot mint müvészettörténeti korszakot nem tartjuk értékesnek, éppen azért nem tartjuk értékesnek, mert nem tudott ujat, eredetit produkálni, azt ami a sajátja lenne ennek a korszaknak. Imitáció volt csupán. Még inkább imitáció ha ma csinálják. Amikor már van modern butor

amikor már megtalálta a kor, a ma embere a ma társadalma a saját igényeit, saját szükségleteinek megfelelő butortipusokat, butor kolstrukciókat, és ennek az esztétikumát is kialakitotta. Ma sokkal inkább kettősen érezzük azt a hazugságot, amelyik a stilbutornak eleve is hazugsága volt. Ezt a divatot akár itthon tapasztaljuk, akár külföldön, nyugaon, én bizony összefüggésbe hoznám annak a hamis reprezentációs igénynek a jelyntkezésével, illetve növekedésével, amelynek még olyan jeleit is tapasztalhatjuk, hogy kutyabőröket, nemesi cimereket készittetnek emberek maguknak, egy fajta parvenü repr ezentáció dekoráció, egy kivagyiságnak az igazolása, semmiképpen nem reális igény.

- En nagyon szeretem a képeket, és szeretnék feltenni a nappali szobába képet, de valahogy nem tudom elképzelni a már meglevő élénk, nagy mintás, kicsit régi stilusu tapétához, hogy hogy milyen képet vásároljak. Hogy erről esetleg mi a véleménye?

- Nem láttam a tapétát, és nem ismerem a képet, ennek ellenére nagyon egyszerü a válasz. Tulajdonképpen itt a kép a képen problémájával állunk szembe, azt hiszem nyugdotan lehet mondani, hogy egy olyan tapétára, amely egy képnek az intenzitását, szinbe, filtba, formába eléri ne tegyünk képet. Kizárják ezek a dolgok egymást. Nyilvánvaló, hogy egy halk, csendes finom tapétára nyugdotan lehet képet tenni. En azt ajánlom, hogy próbálja meg, a kép önmaga fogja magát leemelni a falról, ha a tapétája nem türi.

- Szó votl a házgyári konyha programról. A kezdeményezés csodálatos, nekem személy szerint nagyon tetszik, erre csak egyetlenegy kérdés, hogy hogy áll a helyzet jelen pillanatba, mikor kerül ki piacra, és mikor kapható.

- Ez a program gulajdonképpen magán kezdeményezésként indult sok évvel ezelőtt, és mint programnak nem is volt se intézménye, se ipari bázisa. Emögött nem volt semmiféle olyan hatalom, vagy hivatal, vagy pénz, ami ezt életbe tartotta, egy bizonyos ponton tul, miután ennek a módszertani tapasztalatai leszórhetővé váltak, azért az a társaság, aki ezt az egész dolgot mozgatta, hát tulajdonképpen elengedte ennek a kezét. Na most 2o év tárgyi valóságában ebből természetesen eközben megvalósult egy csomó minden. Hát részünkről üveg anyagokból textiliák, a Lampart Zománcipari Müveknél egy csomó ilyesmi ezek fokozatosan piacra kerültek, nagyon sok minden ebből már kapható. Az az anyag, amit itt látttunk most a tv adásba, azok főleg azt hiszem porcelán, meg fayance edények voltak, a fayance edényekből ez egy 16 darabból álló ilyen nyitottabb távcsalád megind csak nem azért készlet ez tulajdonképpen,

ez az elmult évi őszi BNV-n bemutatta a Finom Kerámia Iparmüvek a vásárba, én személy szerint tudok arról, hogy 3oo készletnek megfelelő mennyiséget legyártottak belőle, és számomra teljesen érthetetlen okból ez máig sincs a piacon, nem tudom miért, valakinek ez nem sürgős talán.
- A kérdésem az, miért kényszerülnek a hozzáértő megitélésem szerint nagyon szépen megálmodott tervekkel egy kicsit defenzivába kényszerülni az iparmüvészek. Látva a 3o év iparmüvészete cimü kiállitás Budapesten, csodálatos dolgaink lehetnének. De nincsenek mindenütt, és és nem kaphatók. Ez az egyik kérdésem, hogy hogy miért vagyunk ilyen helyzetben, és ehhez kapcsolódik a másik, ha önök olyan pozicióban lennének, hogy kulturális miniszter, könnyüipari miniszter, és a többi, tehát akiknek döntési hatáskörébe tartozik az, hogy ezt tehetném, mit tennének önök akik megiétlésem szerint hozzáértően, szépen, esztétikusan, a mai ember számára elfogadhatóan látják, tudják, mondják a dolgokat, mit tennének.
- En ott látom a magyar lakáskultura fejlesztésének legproblematikusabb területét, hogy a közönség izlésének a nevelése érdekében nagyon keveset tesznek a müvelődési szervek. Skandináv országokba tantárgy a lakáskultura tulajdonképpen. Nálunk még a pedagógus képző intézményekben a népmüvelés, a népmüvelőket képző intézményekben sem tanitják. Márpedig, hogyha a nevelőink, népmüvelőink nem értenek a lakáskulturához, akkor mit várjunk a többiektől. Tehát ha én lennék a miniszter, hogy Német Lászlót idézzem, elsősorban efelé törekednék.
- En egy picit türelmetlenebb voltam is mindig Filep Istvánnal, és most is türelmetlenebb vagyok, és én én kerek perc ki merem mondani, hogy az életnek vannak területei, ahol pressziót kell gyakorolni, és ezt a pressziót a gyártás, vagy a kereskedelem, vagy az irányitás akkor is gyakorolja, ha jót és rosszat vegyesen irányit. Gyakorolhatná ugy is, hogy csak jót gyárt, és a jó közül kellene kiválasztani az embereknek mindig a megfelelő embernek mindig tetsző dolgot.
- Hát itt egy kicsit én nernék szigorubb lenni, mint amilyen szigoruak ebbe a dologba vagyunk, nem szabadna nekünk már a mi 32 éves fejlődésünknek ebbe a periodusába még a rosszat is engedni választani az embereknek, ismét utalok arra a nemzeti vagyon dologra, amit az előbb mondtam. Hát létrejön egy értéktelen nemzeti vagyon, még determinálja a gondolkodást hosszu távon előre is. Sajnos. Aztán föltehető a kérdés ugy is, hogy mondjuk az a tervező, aki éveken keresztül, vagy évtizedeken keresztül benn ül egy gyárba, és valamilyen módon az iránta támasztott igény mindig a gyengébb, a selejte-

sebb munkák felé irányul, hogy lehet azt a tervet attól a tervezőtől hosszu távon elvárni, hogy örökké progressziv maradjon. Hogy dolgozhat egy ilyen társadalmi közeg egy üzemi közeg, vagy egy kereskedelmi közeg, vagy egy irányitási közeg ellen egy tervező öröké, miért a tervező az, akinek a rebelliónak ezt a formáját örökké vállalni kellene. Nagyon kevesen vállalják, és meg lehet érteni, hogy miért nem vállalják néha. Ennek ellenére szerencsére nagyon sok olyan tervező van, aki azért faltörő kosként állandóan ostromolja a falakat, aztán van nagyon sok gyönge tervező is. Aki eredendően gyönge, akitől sokkal jobbat várnának, vagy sokkal többet engednének neki, ő akkor se tudna jobbat tervezni, mert ő ennyit tud, és esetleg ez a helyzet neki igy fekszik, ez igy jó, mert ~~és-lé~~ az ő képességeinek ez az optimuma. Ugy hogy nagyon bonyolult ez a kérdés, ennek ellenére az az érzésem, hogy jobban is mehetnének ezen a területen a dolgaink. Lényegesen jobban, azt a fajta előnyt, ami egy egy egységes kereskedelmi, gyártási kereskedelmi rendszernek az előnye lehetne, mondjuk egy kapitalista gazdálkodási móddal szembe, ezeket az előnyöket mi nem használjuk ki. A dolgok koordinálatlansága, egyeztetetlensége, ez borzaszó sok visszaütővel jár, ezen már kicsit tul lehetnénk.

- A butoripari rekonstrukció során nagyon komoly anyagi áldozatokkal most már olyan lehetőséget, müszaki, technológiai lehetőséget teremtettünk, amikor most már valóban beszélhetünk butor gyártásról. De egymás között beszélve ezt a kicsit nagyon őszinték akarunk lenni, akkor elmondhatjuk, hogy hogy hiába sikerült nekünk ezeket a korszerü, legmagasabb szintü technikai, technológiai gyártásokat produkáló gépsorokat megvenni, ezzel a pénzzel mi még tulajdonképpen a technikai, technológiai kulturát, és leginkább azt a szemléletet nem tudtuk megvásárolni, mert azt nekünk, nekünk saját magunknak kell megküzdeni, azt pénzért nem lehet, nem lehet megvásárolni, mint ahogy éppen legutóbb te mondtad, hogy nagyon sok mindent a boltba meg tudunk már vásárolni, de a szemléletet és egyáltalán a gondolkodás módot azt nem lehet megvásárolni.

- Az is kellene, hogy több jó áru kerüljön be az országba, amely versenyre készteti az ipart, és az embereknél is meglehetősen nevelő célzatu lehetőséget ad, mert mi is egy kicsit olyanok vagyunk, ha külföldről jön akkor előbb elhiszszük, mintha mi belül terméljük ezt ki, szóval a beltenyészetnek mi sose hiszünk, mindig ha kivülről jön, és hát ha még odébbről jön, akkor különösen szenzációs és sorba állunk érte. Nem ártana egy ilyen behozatali lehetőségnek is a szélesitése, persze hát ez már pénzügyi és egyéb dolgok, kicsit

bonyolultabb kérdés, de a verseny hiány az, amely elégedetté teszi a hazai gyárakat, és ezen keresztül hát a kereskedelem is az lesz, mert mit árulhat, az ami van. S a végén az emberek azt vesznek, amit kapnak, a kőr bezárult.
- Igen, csak ennek a versenynek a kialakulásához az is kellene, hogy a mi termékeink is versenyképesek legyenek azon a piacon, ahonnan válalszték bővités kedvéért onnan behozzák.
- Akkor kiegalizálódna, és akkor ez ingyen volna, de igy nagy árat kellene fizetni, hogy bejöjjön.
- Igen. Most szorosan összefügg ezzel a problémával az, hogy tulajdonképpen nálunk a társadalmi igényt senki nem méri föl és senki nem fogalmazza meg. És ez egy alap kérdés. A társadalmi giény felmérésére és megfogalmazására soha nem volt, és nem is lesz hivatott sem a kereskedelem, sem a gyártás, hát valakinek a szerepe, kötelessége volna, még a tervező sem minden esetben. A tervezőnek sincs módja ennek az igénynek a megfogalmazására, a tárgybeli megfogalmazására van ideje, és lehetősége.
- Tehát ez az igény felmérés megfogalmazza a munka hátra van. A szervezetei sincsenek meg.
- De mert ez az egészséges türelmetlenség nagyon sok embert sarkall, hol kell keresnünk azokat azokat a felelősöket, akik valami mulasztást is tettek, illetve, ahol gyorsitani lehetne ezt a folyamatot.
- Ha nagyon őszinték, és igazságosak akarunk lenni a most az utóbbi évekbe fölmerült ilyen irányu kérdések, vagy konfliktusok, amelyek a lakást, a benne folyó életet, vagy a lakás kulturát jelentik, ezek nem jöhettek volna tulságosan sokkal korábban. Hiszen egy háboruba teljesen elpusztult lakás állomány kezd ujra termelődni, és ennek el kell érnie egy olyan fokig, ami után feszitení kezd a helyzet. És ennek az országnak annyi gondja van, hogy nyilvánvaló, hogy még ez a feszülés be nem következik, addig nem nagyon tud erre koncentrálni, hiszen millió olyan népgazdasági program van, ami alapvető hiányosságokat tüntet el, vagy számol fel. Ugy hogy ha az egyik szemünk sir, hogy ezek a gondok vannak, nekünk szakembereknek a másik szemünk nevet, hogy végre vannak ezek a gondok, és most itt van az idő, hogy ezeket közösen mindenki, akire tartozik oldja meg.
- En azt hiszem, hogy ezek után meg kell köszönni a szives jelenlétüket, és gondolom, hogy ujra van néhány olyan kérdésünk, aminek a segitségével mi tovább tudunk gondolkodni, a mi alatt mondjuk egy nagyobb közösséget értek, ebben a témában.

- - - - - - - - -

Filep Károly MDK

mérnök meghalt

A Magy. Mérnök és Épitész Egylet Közlönye.
1930. 244.o.

Tilep Sándor festőművész

Örstöndij elnyerése

Magyar Nemzet 1983. IX. 24.

Filep Sándor, festő

L: Pál Zoltán

Vadas J: Tarkák és újvadak 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984. nov. 9. XXVIII/45.

Filep Sándor, festő grafikus

L: Vigh Tamás

Frank János: Smohay

Élet és Irodalom Bp. 1984. márc 16

13
12

XXVIII/11

Filep Sándor

A. J.: Végrős főiskolások

Művészet, 1983. június

Filep Sándor

Magyar Nemzet
1984. XI. 11.

Filep Sándor

P. Kürcs Julianna: Mecs közben
A Studió '84 kiállítás
a BNV 23. pavilonjában

Népszabadság, 1984. XI. 17.

FILEP Sándor

3. 59.

Új Művészet 1992

1./ Asztali alátét - lap
2./ Holicsi Fajánszgyár, XVIII.
a vizszintes vonal függőleges
3./ fajánsz, ónmázas, szinesen f
4./ 65 x 48 cm
5./ több darabból ragasztott, ki
6./ Az asztal lapját és a teritő
Tiz alacsony lábon áll. Hosz
alaku lap. A plasztikus szir
zött háromfokos lépcsők veze
sarkai kissé mélyitettek. La
letesen festett virágcsokor
pánnal, bibor szegfüvel, kis
apró virágokkal. Egyike az I
gyüjteménye legszebben feste
jainak.
7./lásd 1862. ltsz.
8./ vétel, Egger és társa, 1882
9./ 2257. ltsz.

Filep Sándor

festőművész, T. évfolyam

Derkovits ösztöndíjas kiállítása – leszámolás

az Ernst Múzeumban, 1985. márc. 1–10-ig látható

Műcsarnok és Kamaratemei

1985 márc.

Filep Sándor

→ Mezei István

MŰVÉSZET 1985/2/16

Filep Sándor, kritikus

L. Kántor Jenő

Vadas József: Mini stúdió 13

Élet és Irodalom Bp. 1985. márc. 15 XXIX(11

Filep Sándor

Derrovits-öszt. díjasok a Műcsarnokban.

Népszava
1986. II. 10.

FILEP Sándor

Smohay-ösztöndíj/Smohay Scholarship 1983

Életrajz/Biography

1954-ben született Pincehelyen
1976-83 Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1980 Hermann Lipót-díj
1984-85 Tanársegéd a Képzőművészeti Főiskolán
1985-87 Derkovits-ösztöndíj
1987-91 Layota Art-ösztöndíj, Svédország

Egyéni kiállítások/One-man exhibitions

1980 Barcsay Terem, Budapest
1986 Cagnes-Sur Mer, Franciaország
1988 Konst Massan, Sundsvall, Svédország
1990 Collegium Hungaricum, Wien
Uitz Terem, Dunaújváros

Kiállított műve/Exhibited work

Az alapi elmegyógyintézet lakói III. (1990)*
vászon, vegyes technika
140 x 190 cm

FILEP Sándor

A Smokay-díj tíz éve.

Szélesfehérvár, Csók István K. 1991

Melocco Miklós:

Renaissance az elhagyott század után

Filep Sándor művészetéről

Az alábbi írást felolvastam Filep Sándor balatonfüredi kiállításán. Szerettem volna, ha sokkal többen hallják. És ha sokkal többen látták volna Filep Sándor képeit.

Tudom, hogy nemzeti kincseink közé tartozik, pontosabban: állítom. Majdnem negyvenéves és jóformán ismeretlen. Így aztán képei kivándorolnak Magyarországról, talán csak a neve marad itthon jó pár év múlva. És állítani fogjuk, hogy magyar származású. A tékozlás ebben az esetben a fosztogatás méreteit érheti el.

A másik ok, amiért fájlalom ismeretlenségét: nem lesz itthon munkája, nem bízzák meg Magyarországon nagy feladatokkal és így nem jönnek létre remekművek, vagy – és ez a kisebb veszély – nem itthon jönnek létre. Nemcsak én tudom, hogy ez a festészet magasrangú művészet, nem marad meg ez az életmű ártatlanul, egyben itthon.

És ki lehet öregedni abból, hogy az ember alkalmas legyen nagy munkák elvégzésére, ha az élete arra neveli, szoktatja, idomítja, hogy ne vállalkozzék erején felül is.

Filep Sándor mindent tud, amit festő és rajzoló tudhat, de még nem volt feladata országépítés.

38 éves. Bárcsak olyan korban élnénk, lenne ez a kor olyan, hogy félretéve kicsinyességeit, festőművészt is megbízna országépítéssel.

Nem kerülne ez annyi pénzbe, mint amekkora a beláthatalan, óriási haszna.

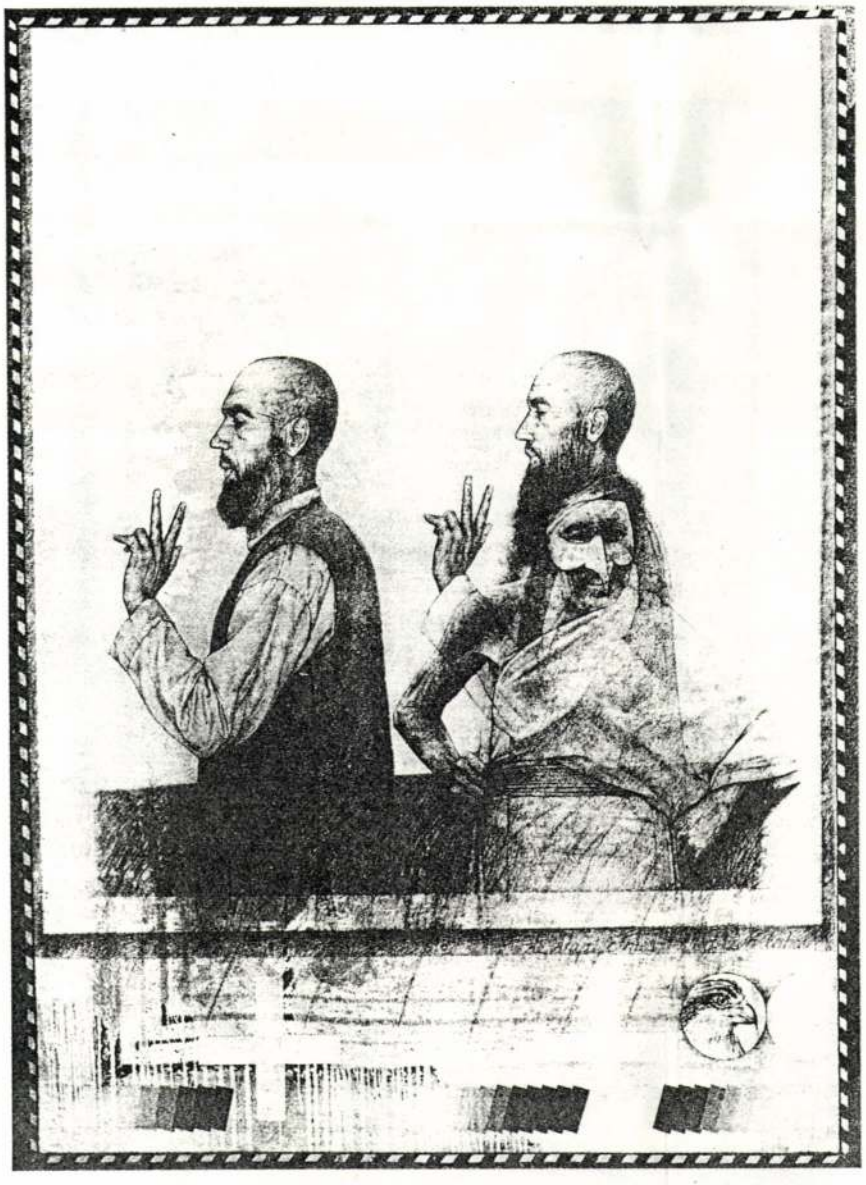

Az alapi elmegyógyintézet lakói

Az alkotót próbálom meg leírni, az elődök és kortársak útvesztőjében.

A művészt!

Nem merészkedem a festészet területére, csak azt írom le, amit a nézőközönség és én láthatunk. A festő felettünk áll.

A táj, a tárgy nem olyan, mint a képen. A képen lelkesültebb. Talán néha, nagy pillanatainkban mi is láthatjuk ilyennek – de ezt visszavonom, csak annyit mondok, hogy minket is tölthet el gyönyörű érzés.

A jó festő, ha fest, „mint felhő fényében felhő, felragyog néhány pillanatig" (Kondor Béla, Boldogságtöredék). A festő festészete lesz olyan szép, hogy felemelő feladattá, örömmé válik a képet néznünk. Természetesen nem mindenki áll így a képek előtt, a festő nem mindenkinek fest.

A rajz, ha vonalas, ha grafológus, megmutatja alkotóelemeit, az izgatott vonalakat, amilyeneket mi is húztunk gyerekkorunktól kezdve. Olyanok a vonalak, mint a beszédben hangsúlyozott szavak. Tiszta határokkal, vagy elmosódottan. A millió vonal képpé áll össze. Kissé hátralépve, messzebbről nézve: értelmes, közel hajolva a rajz fölé: izgalmas, érzelmes.

A nézőnek ebben a mozgásában, előre-hátra, közelebb vagy messzebb, nincs kijelölt helye. A gondolkodás és a gondolat között mozdul, ingajáratban az érzelem és az értelem között.

A művész felettünk jár ebben az ingázásban. Értelme érzelmes, érzelmei értelmesek.

Lyellanova, 1992. 2.

FILEP Sándor

A gondolkodás vonalakból épül, a gondolat vonalakból áll.

A rajz képes az emlékezetből épülni, emlékeink hűlt helye elevenedik meg. A rajz láthat a jövőbe, megjósolhatja a bekövetkezőt és a lehetetlent, a be nem következőt. A rajz tévedhet, mint a jósló, mint a rosszul emlékező, mint a tapasztaló.

Ünnepelheti már-már elfelejtett vágyainkat és káprázatainkat.

Filep Sándor a kortársak útvesztőjében régi művésznek hat. Nem absztrakt, nem tartozik semmilyen izmushoz.

Remélem, újjászületés a művészete egy handabandázó, rabulisztikus korszak után. Fölényes tudással ébreszti fel azt, amit a képzőművészek ebben a században – melynek hálaisten nemsokára vége – abbahagytak, elhagytak.

Malevics közel száz évvel ezelőtti szabadalmából élt a hadonászó korszak, és a képzőművészet fölé súlyos gondolatokat is rendelt, feladatok tömkelegét, amelyek a képzőművészetekben ígéretek és kijelentések maradtak.

Vissza az ősformákig – mondták, és azt is mondták: a gömb például ősforma. Miért?

Misztikusok voltak, sznobok, igehirdetők, kiáltványszerkesztők. Szabadalmak prototípusait alkották meg, kezdetleges induló akadémizmust hirdettek, minden tolerancia nélkül.

Szinte elvesztették a jó és a rossz fogalmát, a minőséget csak szavakban fogalmazták meg. Aki valamiben valamire jutott, azt kiközösítették, mint André Breton Salvador Dalit. Pedig Breton csak szellemes kuriózum, következetessége csak az indulásokat ismerte el, a továbblépést ortodox módjára eretnekségnek, züllésnek tartotta.

Ennek a korszaknak a végén jelenik meg Filep Sándor. Csendesen, mert nem írnak róla, nem fedezik fel művészetét. Művészetében az állítást, újra régit, vagy az újat.

Filep Sándor képei nem a festő horizontján inneni, látható dolgok ábrázolásai, csak az első pillanatokban tűnnek azoknak. Ekkor is szépek, mint az elfelejtett művészet hifi reprodukciói. Csak éppen másról szólnak.

Amikor a bolondra olyan szépen fest drapériát, mint Caravaggio, vagy melléje csendéletszerűséget, vagy tollat, nemcsak a kép szépsége (csak!) a célja vagy eszköze, hanem az a sok követelés – ebben az esetben a szürrealizmustól a hiperrealizmusig követelt vallomások és pozitivizmus –, amit a század teoretikusai támasztottak.

Láthatóvá elevenedik az alapi elmegyógyintézet (nem a Művészeti Alap, község Székesfehérvárhoz közel) skizofrén lakójának a portéján a megfoghatatlan betegség.

Nincs szüksége csúfolódó attribútumokra, nem groteszk a helyzet, mint a Rembrandt vihogó, bolond asszonyánál, ez portré, az igazolványképek nyugalmával, közönyével. Aki a portrénak modellt ült, nem tesz semmit, talán egy kis fegyelmet szimulál, csak a lelke beteg. De nem agresszíven, mint a Csontváry önarcképén, és a lelkibetegség csendje azonos a festmény csendjével.

Valószínűleg tudta ezt Filep Sándor, de ha nem tudta volna, ez a kép igazsága, mert ha beteg ember megy el mellettünk, szegény akkor is beteg, ha ezt nem vesszük észre benne. Ha Filep Sándor nem tudna festeni és rajzolni ilyen nagyszerűen, akkor esetleges – a magyarázat kedvéért feltételezett – figyelmetlensége látatlanná tette volna a betegséget. Mint a miénk az utcán.

A szép fiatal lány szépsége a burgenlandi képen tovább szépül a rajz szépségével. Ünnepel azon a képen minden, ünnepel egy fiatal arcot.

Ünnepli Dűrer fametszetét is, sokkal nagyobb szabadsággal, mint az Itália után vágyódó, magányos Dűrer.

Szépen festett és rajzolt nőalak gledícsiatövisben végződik, talán hogy eleget tegyen az elhagyott századnak, s benne Salvador Dalinak, nem tudom.

Ez a festészet újjászületése az elmúlóban lévő század végén.

Elhagyjuk vele ezt a századot.

Az alapi elmegyógyintézet lakói

Filep Sándor grafikai
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ Kft.
MAGYAR HIRDETŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET
1984 -11- 11

1021

Filep Sándor illusztrációja Timár György: Szajna-part Erosz című francia versantológiájához (Európa)

mányos titkára,
feltárás irányító
szót:

— Az első ás
Schönvisner Is
ezen a helyen,
szesgödröt ásó m
sítettek a felbu
nek látszó falakr
kája nyomán ke
Aquincum kato
első fürdőrészle
méter alapterü
alatti fűtéssel e

A mai értelemben is korszerűnek tekinthető feltárás során előkerültek olyan bélyeges téglák, amelyek arra utaltak, hogy a fürdőt Aquincum állandó helyőrsége, a római II.

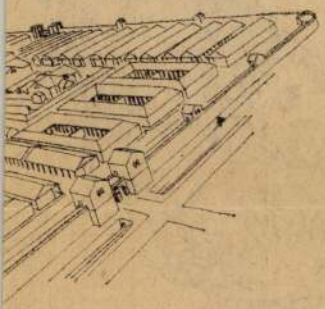

tábor rekonstrukciója

juthatunk a helyiségeibe, ha pedig erre nincs idő, az aluljáróból nézhetjük meg legalább a nagy úszómedencét, a rajta átvezető üvegfalú hídon keresztül.

A feltárás, a műemléki tervezés nehézségeiről nemigen szólnak beszélgetőtársaim. Arról, hogy Kaba Melinda és két tehetséges, fiatal munkatársa, *Kocsis* László és *Németh* Margit úgyszólván sohasem tudott teljes területen kutatni, mert a közelükben naprakész tervek szerint hatalmas és drága gépek működtek, kevés szó esik. Arról tán még kevesebb, hogy a régészek munkája során a műemléki terveket is folyamatosan át kellett dolgozni, mégpedig úgy, hogy ne csak kövessék a romok által kínált lehetőségeket, hanem atmoszférát, *hangulatot is teremtsenek*, kis tereket hozzanak létre, ahol pihenni, múltról és jelenről gondolkodni le-

Filep Sándor kiállítása

A balatonfüredi Bagolyvári Galérlában (Jókai u. 10.) augusztus 12-én Melocco Miklós szobrászművész nyitotta meg Filep Sándor festőművész kiállítását, mely augusztus 30-ig tekinthető meg.

MELOCCO MIKLÓS: Filep Sándor szépségre és meghatottságra, rezdülésre érzékeny lélekkel, szemmel járja pontos, adatgyűjtő útját. Szép lány, szép virág, szép rovar, elesett torz fejű kisgyerek és felnőtt, elmebeteg és együgyű ember akad útjába. Meghatódik a szépségen és megrendül a szépség pusztulásán. Azon, ha a szépség kivirágzik és ha eleve és végérvényesen elpusztul. A szép arcokhoz, a szép virágokhoz talán értünk, és ezek előtt a képek előtt nyugodtan állunk. Ha elmebeteget rajzol Holbein vagy Van Dyck rangján és színvonalán, már kevesebben látják — önhitten írom, látjuk —, de orvosok feltétlenül, az izmok árnyalatnyi torzulását a látszólag ép arcon, amit csak egy mester tud rajzolni. Hisz ő komoly ember, ebben meg is egyezhetünk, lényének ez a könnyebben felfogható oldala, de mester! Ez nehezen érthető, csak az ünneplés szintjén magyarázható jellemvonás. Nézzék meg a Dürer fametszetét használó rajzát, és hasonlítsák össze az eredeti nyomattal! (Könnyen beszerezhető a tisztességes reprodukció.) Láthatják, hogy virágzik fel, hogyan veti le magányosságának, Itália utáni vágyakozásának görcsösségét a szép Dürer-rajz Filep Sándor nyugodtan fölényes rajzán. A mester itt ugyanolyan szakértő szeretettel hajol a régi, Németországban élő művész magányossága fölé, mint a majdnem szép, de torzulásra ítélt néger kisfiú arca, tekintete, lelke fölé. Művésszel, nagy mesterrel találkozunk, aki, ha gazdag és jó figyelme révén érdekeset lát, le tudja festeni, le tudja rajzolni, és elvihetjük szakemberek elé a képeit, megkérdezni, műanyag-e ez a kelme, a festett kelme, vagy selyem-e, beteg-e ez az arc vagy csak furcsa. De nyugodt boldogságot vagy nyugalmat érezhetünk, ha épet és szépet mutat. Talán a szépség esetében nem kell szakemberhez fordulnunk. *(Fejér Megyei Hírlap '92. június 2.)*

FILEP Sándor

ÉS 1992.aug.14.8.

FILEP SÁNDOR – festő

A megmaradt őszinteségről

Interjú Filep Sándor festőművésszel elmaradt apokalipszisről

„Állunk itt Filep Sándor képei előtt, szívünk májusba öltözött. Hát ki lehet az, aki ezeket a gyönyörűséges képeket körénk kerítette? Filep Sándor már nem fiatal és még nem öreg. Középkorú embernek mondható. Mindent tud, amit a festőnek tudnia lehet. Kimondom én, amit a májusi szívem kimondat: Filep a legjobb mai magyar festő...".

A fenti mondatok néhány napja, a váci görög templom kiállítótermében hangzottak el Dippold Pál író szájából, néhány perccel azelőtt, hogy Bárdosi József művészettörténész hivatalosan is megnyitotta Filep Sándor alkotói pályafutását bemutató tárlatot.

— Úgy tudom, terveztetek Melocco Miklóssal egy közös munkát itt, Vácott. Miért nem valósult meg?

— Egyszerű: amit az MDF-es polgármester korábban támogatott, azt a választások után a szocialista már szinte természetszerűleg nem hagyta jóvá. Egy kápolnát, második világháborús emlékművet képzeltünk el azon ritka alkalmak egyikén, amikor a szobrász és a festő tökéletesen együtt tudott gondolkodni. Magam egy apokalipszist készültem festeni 4x6 méteres méretben — ez egy óriási felület. A kápolna pedig turulmadár szimbólumokkal lett volna telefaragva. Elképesztő hatása lenne, lehetne mindennek...

— Lehet még?

— Bízunk benne, de egyelőre nincs rá sem megfelelő hely, sem pedig elegendő pénz.

— Milyennek érzed, milyennek jellemeznéd a mai magyar művészeti élet jelenét?

— Ha azt nézzük, hogy mi jelenik meg a televízióban, akkor egyértelműen katasztrofálisnak lehet minősíteni. Van néhány művészeti magazin a tévében, de ezek elképesztő módon felkarolják a dilettantizmust, s propagálják, nevezik magas szintű művészetnek. Pedig sokan vannak olyanok, akik a tehetséget isteni adománynak tekintik és

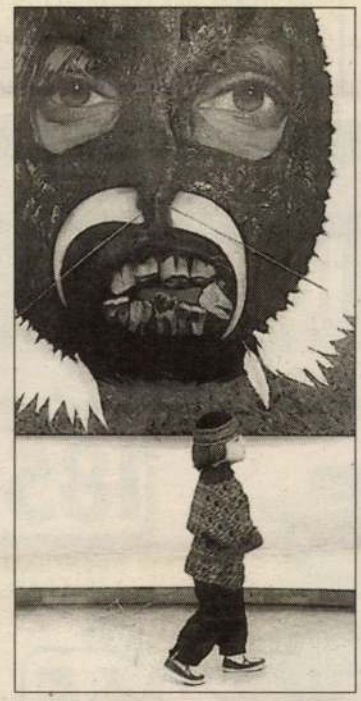

nem divatszinten űzik választott hivatásukat. Az írott sajtóban sem sokkal jobb a helyzet. A szaklapok semmit nem mondanak, egy értelmes tanulmányt még nem olvastam bennük. Csupán az avantgard, illetve az avantgard utáni posztmodern, posztavangard lefutásokat lehet érzékelni, de amit komoly művészetnek tartok, arról szó sem esik sehol. Hosszú évekig gyűjtöttem a művészeti szakfolyóiratokat, aztán rájöttem, hogy sorra ugyanaz ismétlődik bennük, s ezért elajándékoztam valamennyit.

— Ez jelenik meg képernyőn, papíron... Mi van ezen túl?

— Zsákutcában van a magyar művészet, mert akik igazán komoly problémákkal foglalkoznak, nem kapnak méltó teret. Ezt elsősorban a művészettörténészek hibájának vélek, hiszen ők csináltak divatot az értéktelen dolgokból — anyagilag ez bizonyosan megérte, megéri nekik. Ha a művészek nem lesznek képesek tanulni, s nem térnek vissza a Velazquez-i útra, bizony veszni látom a nagy művek születésének esélyét.

— Mi ennek az oka?

— A klasszikus avantgard lefutott a húszas, harmincas években, s mivel sok botcsinálta festő, szobrász, más képzőművész ennek csak a felszínét érzékelte, nagy tömegben jelentek meg az értéktelen utánérzések. Rámondták, hogy műalkotások, hiába nem volt az. Szinte már a gondolatot is műnek tekintették, nem értve, hogy ennek semmi köze a művészethez, morálhoz, esztétikához.

— Ezek a botcsinálta művészek eléggé ritkán lepleződnek le...

— Mivel divatot csináltak ebből, rendkívül sok pénzt befektettek a művészetből élő körök. Senki nem meri kimondani, hogy „a király meztelen", egészen addig amíg van üzlet, marad becsapható ember. Szomorú, hogy egyik neves művészettörténészünk kijelentette: aki nagy pénzt keres az „alkotásaival", az nagy művész. Eléggé különös vélemény nem? Van Gogh egész életében egy képet sem tudott eladni.

— Milyen lehetőségei maradtak a képzőművészetnek ebben az elképesztően dilettáns dömpingben?

— A lehetőség még mindig megvan. Jó akadémiákat kell teremteni a szó nemes értelmében, a tudást oktatni kell, s el kell sajátítani. Én ezt kötelezővé tenném, mert igenis be lehet határolni a művészet kritériumait, azt, hogy mitől válik valami értékes műalkotássá.

— A művészeti díjakat sokan bírálták már az utóbbi időben. Téged miként érint ez?

— Ilyen tekintetben nem voltam soha elkényeztetve, bár többször jelöltek Kossuth-díjra. Életemet ez mégsem befolyásolta, hozzáteszem: hála Istennek! Annyira devalválódott már a díjak értéke. Elegendő megnézni, hogy ki adja, s kinek a díjak többségét, elég a neveket felsorolni. Részemről a történet ezzel akár be is fejeződhet.

(Tihanyi)

Fotó: Pati-Nagy Bence

Dunakanyarvidéki Hírlap 1996. 05. 16.

egy nagyvállalat biztonságát.

Amennyiben ajánlatunk megnyerte tetszését, kérjük küldje meg lényegretörő pályázatát (szakmai önéletrajz , fénykép, bizonyítványmásolatok) az alábbi címre:

Siemens Rt.,
EC H Gyártás
Eugen Faist
2060 Bicske, Kossuth L. u. 59.

Pfg. Média

Székesfehérvár
Telefon: (22) 315-023, telefax: (22) 327-679

VERSENYZÜNK!

KÍNÁLATUNKBÓL NÉHÁNY TERMÉK TERMELŐI ÁRA:

	DB/m²	FT/DB
B-30 blokk	36	30,- + Áfa
UNIFORM 11/14	33	32,- + Áfa
UNIFORM 11/19	24	46,- + Áfa
HB-38 blokk 38 x 19 x 14	33	45,- + Áfa
HB-38 blokk 38 x 19 x 19	24	75,- + Áfa

Továbbá kisméretű tömör tégla, válaszfal téglák, áthidaló- és födémrendszer, burkoló és mészhomok téglák.

(16951/9H)

lenáron a legjobb áron!

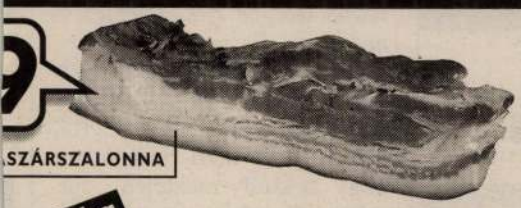

SZÁRSZALONNA

1 kg 185

KONYHAKERT ZÖLDBAB

HKB Bozell

1 kg 99

1 kg 265

CSEMEGE SZALONNA

1 kg 939

BAJOR SONKA SZELETELT

TOVÁBBI AJÁNLATUNK

BÁNÁTI PAPRIKÁS KOLBÁSZ 1 kg	669
MILLI JOGHURT EPER, MÁLNA 0,2 liter	32
DANONE GYÜMÖLCSJOGHURT 150g	42
DARABOLT BACON SZALONNA 1 kg	689
MAGNUM JÉGKRÉM	119
MÖVENPICK MACAO JÉGKRÉM	119
PEPSI COLA 0,33 liter	47
MIRINDA 0,33 liter	47
FLORIOL OLAJ 1 liter	198
SZILVIA CSALÁDI SZALVÉTA	85
TIX LEMON 3,6 kg	749
ARIEL 3,6 kg	999

AZ ESETLEGES NYOMDAI HIBÁKÉRT A FELELŐSSÉGET NEM TUDJUK VÁLLALNI.

DISZKONTHÁLÓZAT

S, Szabadság út 1.,
, SZÉKESFEHÉRVÁR, KISKŐRÖS, KECSKEMÉT, NAGYKŐRÖS, MEZŐTÚR,
SSAGYARMAT, HATVAN, EGER, GYÖNGYÖS, HEVES, KARCAG, MISKOLC

FILEP SÁNDOR

ÚJ MŰVÉSZET

1998 / nov.

P - 9396

7.o.

de tanulmányai félbeszakadtak.

A TRAGOR IGNÁC MÚZEUM MEGHÍVJA ÖNT

FILEP SÁNDOR
festőművész
kiállításának megnyitójára

Megnyitja:

DIPPOLD PÁL
író, újságíró

1996. május 11-én, 16 órakor

GÖRÖG TEMPLOM KIÁLLÍTÓTEREM
2600 Vác, Március 15 tér. 19.
Megtekinthető június 2-ig, hétfő kivételével 10 és 18 óra között.

FILEP SÁNDOR

1954	született Pincehelyen
1976-83	Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1980	Hermann Lipót díj
1984-85	tanársegéd a Képzőművészeti Főiskolán
1985-87	Derkovits-ösztöndíj
1987-94	Layota-Art-ösztöndíj, Svédország

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK

1980	Barcsay Terem, Budapest
1986	Festészeti Fesztivál, Cagnes-sur-Mer, Franciaország
1988	Konst Massan, Sundsvall, Svédország
1990	Collegium Hungaricum, Bécs, Ausztria
	Uitz Terem, Dunaújváros
1992	Művelődési Központ, Székesfehérvár
	Bagolyvári Galéria, Balatonfüred
1993	Művelődési Ház, Zsámbék

Címlapon:"Abraxas"

Fotók: Bakos Ágnes, Tihanyi Bence

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM
FŐVÁROSI KÉPTÁR
KISCELLI MÚZEUM
Budapest III., Kiscelli u. 108.

FILEP SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ
1985 - 1994 között készült műveinek
KIÁLLÍTÁSA

1994. ÁPRILIS 22 - 1994. MÁJUS 22.

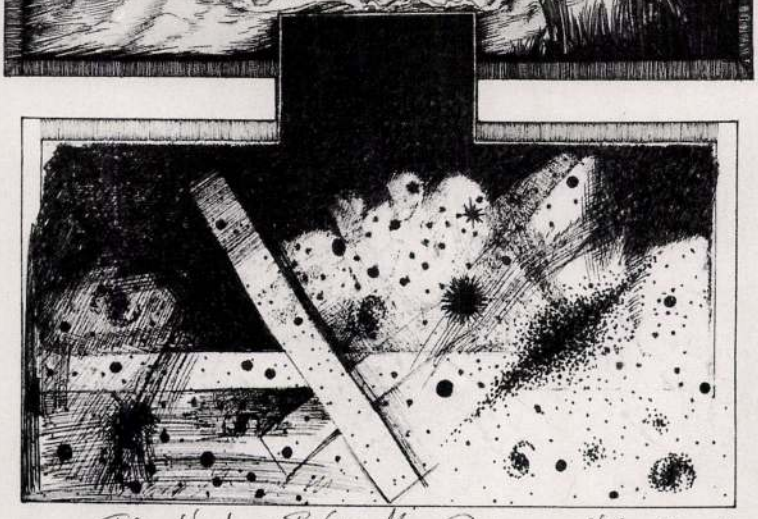

"Befejezetlen Dürer emléklapok"

A
Budapesti Történeti Múzeum
Fővárosi Képtára
tisztelettel meghívja Önt

FILEP SÁNDOR

1985 - 1994 között készült műveinek
KIÁLLÍTÁSÁRA

1994. április 22 - én 16 órára

A kiállítást megnyitja:
MELOCCO MIKLÓS

A kiállítás helye:
KISCELLI MÚZEUM, TEMPLOMTÉR

Megtekinthető hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig
Megközelíthető: Margit-hídtól 17-es villamossal
Batthyány tértől 60-as autóbusszal
Újlaki plébániatemplomtól 165-ös autóbusszal

ORBÁN OTTÓ

Ballada a nagy modernekről

Hol van Baudelaire, a lélek utazása?
És hol Rimbaud? Hol a részeg hajó?
Hol a múlt század vak várakozása? –
hisz' rossz korban is készülhet a jó...
Hol van Wagner, a tűzoltóparancsnok,
s a lángnyelv, mely a Walhallába kap?
S Gauguin – nők, fényköd, tenger és narancsok...
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

S hol Alma Mahler, a nagy-ágyú nőstény,
ki ölébe vont össze tűzerőt?
S a faun Debussy, Sztravinszkij, az őslény,
s a vakító kubista háztetők?
Hol Apollinaire? És hol az avant garde?
Hol a ricsaj, az elv, a vaskalap?
S az irányzat, a lángoló aranykard?
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

Hol a nagyhangú világmagyarázat?
Hol a megégett hullából a hit?
Mit hagyott ránk e gyalázatos század,
a tömeggyilkos, mocskos huszadik?
Legyünk modernek? Legyünk posztmodernek?
Legyen a vers pöröly, mely odacsap?
Szellemünk pára, s jeges űrbe dermed...
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

AJÁNLÁS
Herceg, világod puszta semmit őröl.
Időd, mint nyitva hagyott kerti csap.
Jobb lenne mindent kezdened elölről!
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

FILEP SÁNDOR

1954	született Pincehelyen
1976-83	Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1980	Hermann Lipót díj
1984-85	tanársegéd a Képzőművészeti Főiskolán
1985-87	Derkovits-ösztöndíj
1987-94	Layota-Art-ösztöndíj, Svédország

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK

1980	Barcsay Terem, Budapest
1986	Festészeti Fesztivál, Cagnes-sur-Mer, Franciaország
1988	Konst Massan, Sundsvall, Svédország
1990	Collegium Hungaricum, Bécs, Ausztria
	Uitz Terem, Dunaújváros
1992	Művelődési Központ, Székesfehérvár
	Bagolyvári Galéria, Balatonfüred
1993	Művelődési Ház, Zsámbék

Címlapon:"Abraxas"

Fotók: Bakos Ágnes, Tihanyi Bence

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

FŐVÁROSI KÉPTÁR

KISCELLI MÚZEUM

Budapest III., Kiscelli u. 108.

FILEP SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ

1985 - 1994 között készült műveinek

KIÁLLÍTÁSA

1994. ÁPRILIS 22 - 1994. MÁJUS 22.

"Befejezetlen Dürer emléklapok"

A
Budapesti Történeti Múzeum
Fővárosi Képtára
tisztelettel meghívja Önt

FILEP SÁNDOR

1985 - 1994 között készült műveinek
KIÁLLÍTÁSÁRA

1994. április 22 - én 16 órára

A kiállítást megnyitja:
MELOCCO MIKLÓS

A kiállítás helye:
KISCELLI MÚZEUM, TEMPLOMTÉR

Megtekinthető hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig
Megközelíthető: Margit-hídtól 17-es villamossal
Batthyány tértől 60-as autóbusszal
Újlaki plébániatemplomtól 165-ös autóbusszal

ORBÁN OTTÓ

Ballada a nagy modernekről

Hol van Baudelaire, a lélek utazása?
És hol Rimbaud? Hol a részeg hajó?
Hol a múlt század vak várakozása? –
hisz' rossz korban is készülhet a jó...
Hol van Wagner, a tűzoltóparancsnok,
s a lángnyelv, mely a Walhallába kap?
S Gauguin – nők, fénylköd, tenger és narancsok...
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

S hol Alma Mahler, a nagy-ágyú nőstény,
ki ölébe vont össze tűzerőt?
S a faun Debussy, Sztravinszkij, az őslény,
s a vakító kubista háztetők?
Hol Apollinaire? És hol az avant garde?
Hol a ricsaj, az elv, a vaskalap?
S az irányzat, a lángoló aranykard?
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

Hol a nagyhangú világmagyarázat?
Hol a megégett hullából a hit?
Mit hagyott ránk e gyalázatos század,
a tömeggyilkos, mocskos húszadik?
Legyünk modernek? Legyünk posztmodernek?
Legyen a vers pöröly, mely odacsap?
Szellemünk pára, s jeges űrbe dermed...
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

AJÁNLÁS
Herceg, világod puszta semmit őröl.
Idő, mint nyitva hagyott kerti csap.
Jobb lenne mindent kezdened elölről!
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

FILEP Sándor

MELOCCO Miklós: Renaissance az elhagyott század után : Filep Sándor művészetéről. = Lyukasóra, I.évf.2.sz-1992 4 - 5., ill.

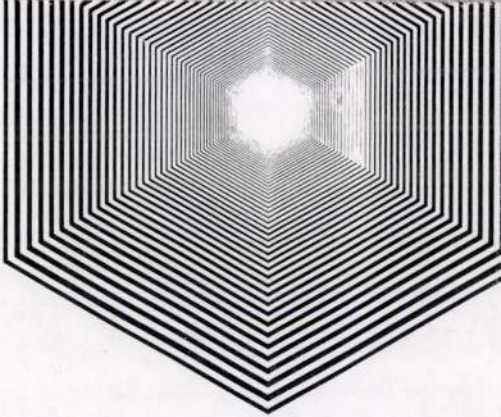

Belichtung:

Manuell: ☐

○ I ●

1 2 3 4 5 6 7

ADS: ☐

VSG: V

VSP: V

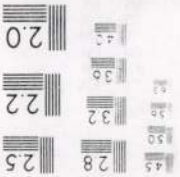

Péntek Imre

Filep, az újmanierista

Tűnődés füredi kiállítása ürügyén

A képzőművészet válsága, a közönség idegenkedése, az egyoldalra húzó preferenciák "állami szervesülése", az egyensúlykeresés, (bizonyos mellőzött művészkörök egyensúlykövetelése), a késő-avantgard klasszicizálódása, majd akadémizmussá hanyatlása, a posztmodern mélyponthoz közelítő zihálása idején jó tudni, hogy vannak szigetek, aziliumok: olyan galériák, kiállítótermek, ahol még tisztelik a mesterség és tehetség örök törvényeit, a maradandóság igézetében elkészült műveket. És persze vannak alkotók, akik nem hódoltak (dőltek) be a Szent Modernitás bálványának, hanem művészi programjukat a hagyomány, az évszázadok óta továbbépülő folytonosság szilárd pontjaihoz kötötték. Akik nem felejtették el, hogy a műteremtés fáradságos munkája nem helyettesíthető kidolgozatlan, bombasztikus ötletekkel, meghökkentő installációkkal, az álspontaneitás tárgyleleményeivel, leleteivel. Akik a rajzot, a rajztudást a szakma alapjának tekintik, ami nélkül nem születhet érvényes forma. Nem restek vásznat feszíteni, festéket keverni, az alapozás, a tónusok és valőrök titkait kutatni, minden technikai feltételt figyelembe venni ahhoz, hogy megszülessen a varázslatos képfelület. Tőlük távol áll az ideiglenesség és igénytelenség: számukra a festmény az utókornak címzett, a maximalizmus jegyében fogant üzenet. Ha ez hiúság, a legjobb értelemben az.

Nos, én ilyen, a középgenerációból kiemelkedő mesternek látom Filep Sándort, aki nem mindennapi tehetsége birtokában egymás után hajtja végre istenkísértő vállalkozásait. Többek között: mer koszerűtlen lenni. Virtuóz rajzkészsége segítségével kalandozik visszafelé az időben, hogy elérve a középkorig, ott leljen "inspirációs bázist". A németalföldi mestereknél, Vermeernél, vagy Dürert "értelmezze", Dürer-parafrázisokat készítsen, vonalaival hódolva a német reneszánsz művészfejedelmének. Vagy a másik véglet: olykor egy-egy különleges fotó láttán nyer ihletet, hiperérzékenyen, hiperrealista festői eszközökkel hozza felszínre, jeleníti meg az elkapott látvány-részlet szublimált, rejtett tartalmait.

Legutóbb (július 11 és augusztus 8 között) a füredi East Art Galériában láthattuk invenciózus képeit.

A belépőt rögtön, első látásra lenyűgözte a fő helyre tett Tolnay-Baudelaire diptichon. A nagyméretű rajz az idős Tolnay Kláriról készült felvételt használta fel arra, hogy szuggesztív módon bemutassa az "idő munkáját", aráncok örvénylését, az egykori szépség átderengését ezen a háló-ránctömegen. A mellette álló kislányalakkal – a feje el van tüntetve, mintha az a másik óriás portré tartozna hozzá – válik teljessé a kontraszt, az élet drámai paradoxona, ami a képre írt Baudelaire-vers (Visszaháramlás) részletéből is árad: "Óh, szépség angyala, tudod-e, mik a ráncok / s a vénség réme, az undok kín: hogy csupa / leplezett borzadály a szem hódolata..." Filep Sándor "hódolatán" akár lehet megbotránkozni is, ám a művész szándéka egyértelmű: a búcsúzás hódolata ez, megrendítő szembesülés a mindenkori szépség törékeny, illékony mivoltával.

A kollekcióban helyet kaptak a művész reneszánsz – "visszaérzései", a Dürer-emléklapok és a Robert Fludd-sorozat ezoterikus lapjai. Műfajukat nehéz meghatározni: átírások, idézetek, hommage-jellegű munkák ezek, melyeken a részletgazdag, szinte naturális ábrázolás épp oly fontos, mint az alkímia és az asztrológia misztikus összefüggésekre utaló szimbólumainak "beúsztatása" a képmezőbe.

A nagyméretű rajzok között is különlegesnek számítanak Az alapi elmegyógyintézet lakói c. sorozat darabjai. Ahogy a művész elmondta, valós élményekből születtek ezek a művek. Három dolog is feltűnik szemlélésükkor: az orvosi, anatómiai -kórrajzok hideg, racionális pontossága, a szürreális álomszerű "jelenetezés", és az elidegenítő emblémák, jelek, jelzések utalásai, bizarr rendszere. Groteszk figurák álldogálnak előttünk, fura pózban, zavarba ejtő öltözékben: ez is összefügg a betegséggel, a kórral, amely hatalmában tartja őket. (A sötét démonok, több szemű szörnyalakok meg is jelennek a háttérben, mintegy őrködve, szemmel tartva foglyaikat, áldozataikat.) Az együttérzés és iszony, a fennkölt és nevetséges játszanak itt egymásba, annak a bonyolult és gazdag érzelmi viszonynak a részeként, amivel a szemlélő a Filep Sándor felkínálta "látványt" befogadja.

Végül a kisebb méretű, egzotikus témájú és mágikus realista (szürrealista) festményekből álló válogatással találkozhatunk. A rikítóan kifestett bennszülött arc, vagy az elesett néger férfi portréja nemcsak festői bravúr, hanem a távolit, az idegent vonja bensőséges, hozzánk közelítő, befogadható aurába. És ismét eltűnődhetünk a talányos Abraxas c. képen, mely a hideglelős pontossággal kidolgozott, súlyos bársonyba öltözött nőalak fejét egy kampószerű formációval helyettesíti.

Felmerül a kérdés, hova is sorolható ez a korántsem befejezett oeuvre? Antiklasszicizmusa, a paradoxonok kedvelése, a látszat-világok teremtésének szenvedélye – legalábbis Hauser Arnold megközelítése szerint akár a manierizmus körébe is utalhatják Filep Sándor festészetét. Nevezhetjük újmanierizmusnak is mindazt, amit ő (eddig) elért. Nem igazán érthető a szakkritika iránta tanusított figyelmetlensége. De lehet, hogy még nem érkezett el az ideje valós értékei felfedezésének, az elégtételadásnak. Ám ahogy Karinthy írta: Ami késik, az eljön. És ez a késedelem nem az ő szégyene lesz.

P. Horváth László

Gyönyörű nyugalomban

... és egymás mellett, mint a szomjas földek,
ha esőfelhővel ölelkeztek,
csak fekszünk gyönyörű nyugalomban.
Fáradtságunk is gyönyörű mostan.

Képzeletünk a végső határig,
ahol már a csillagfény sem játszik,
addig repült, ahol nincs már semmi.
Vagy csak egy van... lennünk kell, csak lenni.

Ürességünk is gyönyörűséges.
Bár lehet, hogy nem is üresség ez.
Mert galaktikák tágulnak bennünk.

Lehet, hogy most váltunk végtelenné,
ahogy az idő mérhetetlenné
vált, amikor összeölelkeztünk.

Amíg a halállal játszunk

Míg félünk, egyre szaporodnak
a Halál süket eszközei.
Hogy ne féljünk, százszorozódnak.
A Halál a kockát pörgeti.

Várunk. Nem mozdul ő se, mi se,
a tét nő. Most mit dob a másik?!
A kocka hatosra pördül-e?!
És kinek?! Nem bírjuk sokáig.

Mert amíg játszunk, szaporodnak
a Halál süket eszközei.
Talán egy már a csillagoknak
ágait felettünk tördeli...

Hetvenhat kép Krieg Ferenc életművéből

A kiállítás címének iróniával fűszerezett, jelképes értelme volt. A Szombathelyen élő festő tavaly – 75. születésnapjára – nagy igyekezettel válogatta műveit. Méltó helyet sehogy nem talált a pályáját reprezentáló anyagnak. Az újra művészeket is fogadó Savaria Múzeum megszépült dísztermében így a jubileumot követő évben 76 képét állította ki. Elevenen ható sűrítményét egy vonzóan színes életműnek.

Krieg Ferenc kalandos, vargabetűket sem nélkülöző emberi sors stádiumait járta végig. Vérbő festészete nem kevésbé izgalmas képet mutat. Hű tükre nyugtalan lelke háborgásainak, formakereső buzgalmának, az életmenetét irányító történeseknek. Biztató indulását a háború megszakította. Később munkája osztotta meg energiáját, de ebből haszna származott. Mert ama kevesek közé sorolhatott, akik önakaratukból nézhettek szét festőszemmel (is) a mongol pusztákon. Ám, máig töretlen derűje átsegítette az elé gördülő akadályokon.

Szülővárosa Zalaegerszeg. A művészettel Gallé Tibor és Révész Imre szabadiskolájában ismerkedett. Festői tudását a Szépművészeti Múzeumban magyar mesterek másolásával pallérozta. Felvették a Képzőművészeti Főiskolára (1942), de katonaság, fogság következett. A harcok múltán visszatért az Andrássy útra, de kis idő múltán másfelé vette az irányt. Kiállításokon már 1949-től szerepelt, akkor a Fővárosi Képtárban. Balatonfüreden művészkört vezetett. Negyedszázadig pedig a geológiai kutatók mellett dolgozott. E minőségben járt három alkalommal Mongóliában. Később már csak a festészetnek, az utazásoknak élt. Élménycsomagjában tisztes helyet foglalt el a velencei karnevál. Ha teheti, oda ma is visszatér. Tapasztalatokban gazdagodva, témákkal, motívumokkal teli vázlatkönyvekkel megrakodva érkezett haza európai tanulmányútjáról. Alkotókedve pillanatig sem hagyta tétlenségben. Képeivel félszáz kollektív kiállításon jelentkezett. Vagy húsz egyéni tárlatot rendezett s Kínától Franciaországig több külhoni bemutatón szerepelt.

Művészi alapállása a természetelvűségen nyugszik, túllépve a nagybányai tradíciókon. A megjelenítésben az expresszív szín- és formahasználat dominál. Kivétel alá csupán a mongóliai periódus nagy képtáblái és egy korai, a modern művészet eredményeit elemző képsor esik.

1969-1973 között huzamos időt töltött az ázsiai országban. Közelről figyelhette ősi kultúráját, szokásait, a zömében életformáját is őrző nép mindennapjait. Járt jurtákban, faházakban, buddhista kolostorokban. Találkozott a pusztán vágtató lovasokkal, tanulmányozta a távoli hegyekbe vesző kietlen síkság színeváltozását, a tomboló homokvihar félelmetességét. Tanulmányokat, tájképeket, díszbe öltözött lovasokat festett tiszta, éles kontúrú színfoltokkal. Együtt ábrázolta és hozta közelünkbe az egzotikumot és a való életet. Impozáns méretű vásznai a kiállítás alaptónusát adták.

Láthattuk műveinek ama csoportják is, amelyek "izmuskísérleteit" vonultatták fel. Kubista csendélet, szerkezetes táj, foltritmusokkal játszadozó erdőrészlet, informel színtanulmány egyaránt akadt közötte. Finoman irizáló művei egyben közösek: a kiszemelt tanulságokat hiteles mesterségtudással dolgozzák fel.

Irányt jelölhetett volna bármelyik, de Krieg mindig visszatért a természethez. Tájképei, velencei vedutái, karneváli figurái, fejei, de színekben tobzódó tájfantáziái ugyancsak nagy ütőerővel bíró, valóságelemekből építkező művek. Érzékelhetően közvetítik vitalitását. Formákat megelevenítő színhalmazai a lélek belső izzásától kölcsönzik lüktetésüket. Az egységet, harmoniát a mindenütt alkalmazott, szeszélyeket tompító kék kényszerével teremti meg. Színpászmáin átsugárzik az élmény melege, ettől nemcsak egyedi, de hiteles festészet az övé. Szenvedélyes, rokonszenves életműve egyként kínál élvezetet szemnek és szellemnek.

Salamon Nándor

A Szépművészeti Múzeum könyvtára Terézvárosban

Május 7-én avatta fel a Szépművészeti Múzeum az új otthonba költözött európai hírű és rangú bibliotékájának új székházát – a Szondi utca 77. sz. alatt – Inkei Péter a Művelődési és Közoktatási Minisztérium helyettes államtitkára.

A jeles alkalomból – munkatársunknak – dr. Zakariás János (36 éves) művészettörténész, könyvtárigazgató adott tájékoztatást. Az igazgató az ELTE művészettörténet és történelem szakán 1985-ben végzett. Ezután a Műemléki Felügyelőség könyvtárának volt a vezetője. Igazgatói kinevezését 1991 januárjában vette át.

A Szépművészeti Múzeum könyvtárhelyiségeit, miután az elmúlt száz évben az állomány jelentősen gyarapodott, kinőtte. Az intézményen belül a raktározási gondok miatt további bővítésre nem volt mód. Másrészt az olvasókat és a kutatókat egyszerűen már nem tudták hová leültetni.

Az átköltözést ez év tavaszán kezdték el, és két (!) hónap alatt fejezték be. Az átköltözés, a be- és kicsomagolás, az elrendezés a 120 ezres állományt, a könyveket, a katalógusokat és az 1200 féle folyóiratot, a mikrofilmeket és a CD-ket érintette. Mindezt persze nemcsak a szakszerű előkészítő munka tette lehetővé, hanem az is, hogy az épületet az új berendezésekkel együtt a Kipszer Rt. kulcsrakészen adta át.

Az épület nem egyszerűen esztétikus, hanem impozáns is. Mellette nem lehet úgy elmenni, hogy a szemet meg ne ragadja. Belső kialakítása lebilincselően szép, harmonikus. A könyvtár kényelmesen berendezett, ideális körülmények közé került. Az olvasóterem tágas, világos, benne 72 olvasói és 28 kutató hely található. Az évente regisztrált 15 ezer olvasót tizenkét magasan képzett, többdiplomás könyvtáros és szakember szolgálja ki. Az épület légkondicionált, klimaberendezéssel ellátott. Újdonság, hogy a könyvvédelem érdekében biztonsági kapukat építettek be. A katalógust számítógépes rendszerben tárolják.

A Szépművészeti Múzeum könyvtára 750 külföldi intézménnyel van cserekapcsolatban. Ennek folytán közel háromezer könyv, művészeti album, közlemény és katalógus, továbbá ezer folyóirat kerül csere útján a bibliotékába évente. Ez több (!) mint amennyi újdonságot az intézmény rendelkezésére álló összegből be tudnának szerezni.

A Szépművészeti Múzeum új könyvtárépületében kapott helyet a kiviteli engedélyezés, a műbírálat osztálya és a restauráló műhelyek. Azt kell tudni, hogy a műbírálatra és kivitelre kizárólag külföldi mesterek festményeit, szobrait és grafikáit veszik át. Ennek határideje két hét, míg a kiviteli engedély kiadása egy hét.

Az épület a Kipszer F. T. Rt. fővállalkozásában Bihary László és Skrabski Gyöngyi építészek tervei szerint készült. Ezzel megvalósult egy régi álom, a kerület, a főváros és az ország olvasói, kutatói méltó környezetben művelődhetnek, dolgozhatnak.

Széplaki Kálmán

zarin unokahúga – egykor feltűnően szép asszony volt. Állítólag XIV. Lajos kitüntető érdeklődéssel viseltetett iránta. És az udvari pletykák felröppentek...

Nos, mindenesetre Jenő herceg morzsányit sem örökölt anyja szépségéből. Sőt, egyáltalán nem volt megnyerő külsejű. És – miért, miért nem – a francia uralkodó valahogy nem tűrte maga körül a „hibás növésű, gyenge testalkatú" fiatalembert. Különösen a hadseregében nem látta volna szívesen, pedig ő éppen oda pályázott... Ezért aztán mindenáron a papi hivatás felé akarta terelni. Sikertelenül. Közben a papi ruhába bújtatott, félretett „kis abbé" királya iránt érzett csodálata lassan-lassan gyűlöletté fajult.

Az orcapirító mellőzés pedig megkeményítette, makacsul céltudatossá, dacosan önállóvá acélozta a herceg jellemét. Bécsbe távozott és I. Lipót császár szolgálatába állt. Az előnysötét érzésein kívül *elementáris erejű ambícióit* is magával vitte az ellenséges táborba.

Hamarosan aztán barát és ellenség egyaránt megtanulta tisztelni a tehetséges és bátor katonát. Eleinte Lotharingiai Károly vezérlete alatt harcolt a török ellen. Részt vett Bécs felmentésében (1683), Buda visszafoglalásában (1686) és a harsányi csatában (1687). Belgrád visszafoglalásánál (1688) súlyosan megsebesült.

Ezután a francia és itáliai csatatereken parancsnokolt. Eredményei alapján a császár 1693-ban tábornagyi rangra emelte, 1697-ben pedig a magyarországi hadak főparancsnokává nevezte ki.

Jenő herceg egyik, kétségkívül legszebb győzelmét *1697. szeptember 11-én, Zenta mellett aratta.* Ott, ahol a szultáni sereg átkelt a Tiszán, hogy Erdélybe vonuljon. A francia készítményű hajóhídon kelet felé átkelő török sereget alatt jóformán teljesen megsemmisült. Sokan fegyver által, mások a Tisza hullámai közt lelték halálukat. A török halottak számát harmincezerre becsülik, míg a keresztény sereg embervesztesége talán félezret tett ki.

Török oldalon elesett maga a nagyvezér is. Több magas rangú tiszt, az anatóliai és a boszniai pasa és a janicsár aga szintén életét vesztette. A szultán, aki már átkelt a Tiszán, a túlpartról nézhette végig seregének lemészárlását, aztán mindent hátrahagyva Temesvárra menekült. E győzelem egyengette az utat az 1699-ben megkötött *karlócai békéhez...*

A győzedelmes, hős hadvezért Lipót császár *Csepel-sziget uradalmával* ajándékozta meg. Később – még a XVIII. század elején – a magyar rendek honfiúsították.

Miután számos győzelmet aratott a franciákon, Savoyai újból a török ellen fordult. Végül az ő fővezérlete alatt szorították ki hazánkból a törököt – végleg...

Róna József alkotása a budai Várban

Havran Zoltán felvétele

A felettébb előkelő, ám gyakorlatilag vagyontalan herceg tehetsége, ráterbécsi udvar egyik legbefolyásosabb politikusa. Számos feljegyzés tanúsítja, hogy magas rangjának megfelelő *mecénási tevékenységet* folytatott. Megbízásából műalkotások sora született, melyek – jórészt – hírnevét megörökítendő láttak napvilágot.

Az 1710-es évek végén *tíz nagyméretű olajképben festette meg győztes csatáit.* Írásos nyomai vannak, hogy a herceg katonai vázlatokat, pontos leírásokat adott a festőnek az egyes csatákról, sőt részletes információkkal látta el a harci események különböző mozzanatairól, a seregek öltözetéről, felszereléséről, fegyverzetéről is. Állítólag, még festés közben is adott különféle instrukciókat a művésznek...

A törökellenes harcok győzelmeinek motívumai az építészeti formákban, a díszítőelemekben is megjelennek. Például a bécsi felső Belvedere-kastély tetőkiképzéséhez hasonlóan, a *ráckevei Savoyai-kastély* gium helytartójaként is főleg Bécsben időzött a herceg, ahol a Belvedere-ben *pompás képgyűjteményt és könyvtárat rendezett be.*

Az újkor egyik legnagyobb hadvezérének Bécsben 1865-ben állítottak lovas szobrot. Nálunk, Budapesten egy kissé kalandor körülmények között került helyére az egykori nagyság bronzmása. Mint *Prohászka* László *Budavári szoborkalauzából* megtudjuk, *Róna* József alkotása eredetileg a fényes diadal színhelye, *Zenta városa számára készült.* Mivel a megrendelők nem tudták kifizetni a vételárat, a szobor sorsa bizonytalanná vált. Ám a királyi palota építésze, *Hauszmann* Alajos véletlenül tudomást szerzett a műről. És szerencsére javaslata is eredménnyel járt. *Ferenc József megvásárolta, és 1900-ban a királyi palota előtt felállíttatta* a zentai hős pompás lovas szobrát.

Albrecht Gyula

FILEP Sándor MN 1997 nov. 6. 24.

Egy Kossuth-díjra jelölt a padlásgalériában

Filep Sándor-tárlat Balatonlellén

„A Kossuth-díj képzőművészeti albizottságában dolgoztam évekig, és már éppen távozni akartam onnan, mondván, én túlzottan civil vagyok ahhoz a hivatali munkához, amikor megismertem Filep Sándort. Aztán négy éven át javasoltam a díjra, mígsem 1996-ban bejutott az öt első közé, ám a főbizottság elé csak négyen kerültek. Filep az én szememben Kossuth-díjas. Nincs nála ma jobb festő Magyarországon...” – mondta lapunknak a balatonlellei Kapoli Múzeum udvarán *Melocco* Miklós szobrászművész, Filep tárlatának méltatója.

„Kár, hogy főként Svédországban ismertek a művei, és egy ott élő magyar, Takács Lajos segíti munkáját, s ő vásárolja meg a képeit – innen van az, hogy Fülöpből Filep lett Sándor” – fűzte hozzá.

A Kapoli Múzeum padlásgalériájában csak töredéke látható a fiatal alkotóművész munkáinak, ám így is igazat kell adnunk a róla szóló soroknak: *„Van, aki beszél róla, és van, aki érti. Filep érti és csinálja is”*. Könnyedén odavetett, de a szigorú anatómiai szabályokat mélyen tisztelő néhány rajz és négy-öt különös asszociációra serkentő festmény látható a lellei padlástárlaton. *Jegyzetek Robert Fludd életéből, Dippold Pál-illusztrációk. Turbánt viselő néger nő...* Filep sajátosan rajzol és sajátosan válogat kiállításaira, mintha ez a padlástárlat is csak egy vázlatrajz lenne. Mégis látogatómaraszta-ló. A szeptemberi nyárutó balatoni vendégei nem kerülik el a Kapoli Múzeumot. Ahol egyébként e nyáron is az igényesség, a kiállító és a vendég szíveslátása volt a legjellemzőbb.

Francesco, 190x140 cm, vegyes technika

No és az órákon át tartó beszélgetés az aprócska múzeum udvarán. *„Nagy kár, hogy nem itthon dolgozik Filep. Róla elmondható: az is dicsősége lenne a magyar kulturális közéletnek, ha valami nem sikerülne neki...”* – dünnyögte kesernyésen a bajusza alatt Melocco, majd belenyomta cigarettájának csikkjét egy kávéscsészébe...

A lellei Filep-tárlat szeptember végéig látható.

(gulyás)

ter. A városvezetőnek, akárcsak a polgároknak, régi kedves ismerőse az ötvenéves pályát befutott pedagógus. A Debreceni Református Kollégium egykori diákja ifjú tanerőként 1946-ban érkezett abba az iskolába – a mai *Kőrösi Csoma Sándor Gimnáziumba* –, amelyből nagy nehezen a közelmúltban engedték nyugdíjba. A családjában első generációs értelmiségi tanár úr csákánnyal, lapáttal kezdte a romeltakarítást, pályaépítést az intézmény udvarán lelkes kollégái és diákjai kíséretében. A sport akkoriban ugyanis egészen mást jelentett az embereknek, akik a háború borzalmai után felüdülésre, testedzésre, közösségi kapcsolatokra vágytak – még nem kényeztette s nem tompította el őket a televízió, nem fárasztotta halálra s nem tette érzéketlenné őket a többnyire kényszerű pénzvadászat.

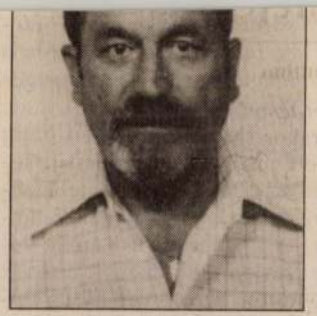

Román Gyula

Pedig vagányokból abban az időben sem volt hiány Óbudán, csak akkor is, útravalót kínálva a későbbiekre. Labdarúgó-bajnokságokat szervezett az iskola udvarán, napközistáborokat a Római-parton úszással, kajakozással, futással, labdajátékokkal. Hamarosan támogatókra talált szűkebb pátriájában. Kezdeményezését Balatonvilágoson folytathatta vízitáborban, a fegyelmezés kereteit rengeteg játékos foglalkozással lazítva. Kézilabdacsapatai rendre nyerték is a kerületi bajnokságokat.

Hírnévre szert tett tanítványai közül főként *Esterházy* Mártonra, *Herczeg* Ivánra, *Horváth* Józsefre, Román Gyula Olaszországban, adriai szállodákban rendszeresen tartott úszótanfolyamokat. Tapasztalatai hamarosan Óbudán hasznosultak. Útmutatásai alapján tíz évvel ezelőtt épült meg a takarékos vízforgatásos, német tetőzetű, finn szigetelésű, csúszásmentes svéd csempével fedett, higiénikus kaszásdűlői uszoda, amelyben felnőtt és gyermek télennyáron otthon érezheti magát, erősítheti szervezetét, javíthatja sportteljesítményeit – s amelynek gondnoka ma az idős mester. Akinek mindig biztos hátteret jelentett családja: tanár felesége és két gyermeke. Aki rajtuk kívül áldozatos szüleinek köszönhette, hogy pedagógusként adhatta át tudását környezetének. Ars poeticáját a kollégiumból hozta: *orando et laborando* = imádkozva és dolgozva. Gyula bácsi így öt évtizede plántálja növendékeibe: akkor is tegyenek rá még egy lapáttal, ha erőik fogytán.

Kiss György

FILEP Sándor

Dunaújvárosi hírlap

A reneszánsz művész, a leonardói szünet és a perjel

„Festészete áhítatos szenvedély, amely eljut az önfeledtségig"

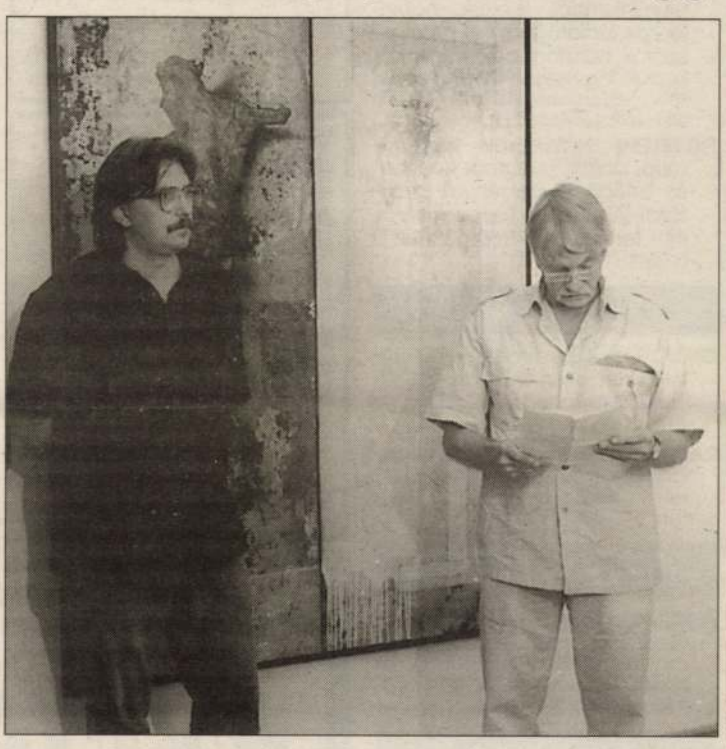

Reneszánsz művészt köszöntünk, *Filep Sándort,* és remélem, magát az újjászületést is.

Nem a régi, az olasz reneszánszra gondolok, hanem egy mostani születésre, a képzőművészet újjászületésére.

A XX. század kiterjesztette a képzőművészet hatásait, elvette feladatainak nagy részét és óriási, ismeretlen területekkel és szinte lehetetlen feladatokkal bízta meg. A sok izmus a XX. században mindenfelé szaporodott, s sok mindent felfedezett, és sok mindent kezdett el primitíven.

A dagerrotypia és a fényképezőgép felfedezése nagy területeket vett el a képzőművészettől. Csodálatos, festményszagú fényképeket láttam életemben! Olyan területekre terjedt ki a képzőművészet feladatköre, amelyek még be sincsenek járva.

A régi, körülbelül a XIX. századig tartó folyamatában a képzőművészet a fényképezés és az ideológiák hirdetését szolgálta. Az ideológia ideiglenesen megmaradt, de ebben a képzőművészet, a festészet, a szobrászat és a grafika csak eleganciájával vesz részt. Az óriási plakátok fényképei helyett a festészet és a grafika csak drágábban és bonyolultabban lenne használható. Az óriás plakátokon is megjelenhetne a művészet, néha meg is jelenik. Természetesen nem mindegyiken, csak a kiváló keveseken.

Amikor az ékesszóló ember a tárgykészítő ember magatartása mellé áll, és szavakban igazolja a mű minőségét, esetleg a létre sem hozott mű minőségét, akkor is új feladattal bízza meg a képzőművészt, mondhatatlan és láthatatlan feladatokkal. Ez a művet nem készítő, de a mű hiányáról beszélő ékesszólás nem ellensége, felderítésre vár. Nem minden esetben jelenhetik meg ebben a hiányban a szép, de sok esetben feltétlenül.

Filep Sándor festészete áhítatos szenvedély, amely eljut az önfeledtségig. Ekkor van szükség a leonardói szünetre, akkor, amikor a magasrendű alkotómunka elakad komoly okok miatt.

Amikor Leonardo óriási szünetekkel festette a Sziklás Madonnát — 20 évig készült a kép, két példányban —, akkor fel kellett fedeznie a kőzettant, milyen növények milyen sziklákon nőnek, fel kellett fedeznie a levegő perspektívát... — ezek a felfedezni való dolgok sok időbe, nagy barangolásokba, és sok rajzolásba kerültek.

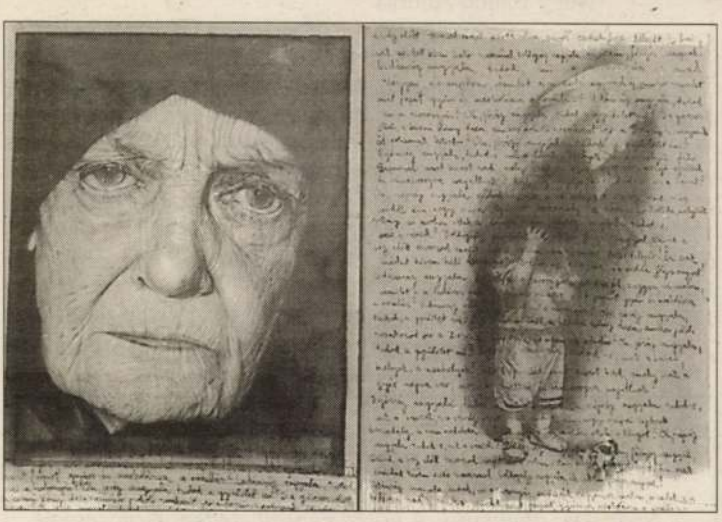

Ilyen a leonardói szünet, amellyel szemben ott áll értetlenül a mindenkori perjel, a megrendelő. Meg sem éri sokszor élve a kép elkészülését, vagy ha igen, nem látja, és így nem látja be, miért volt szükség a leonardói szünetre. Márpedig megrendelő nélkül nincsen képzőművészet.

A festészet nem cirkuszi mutatvány. A festőművész nem a cirkusz művésze. Nem egyvalamit tud, bármilyen jól is kell azt tudnia, és nem ezt az egyetlen munkát kínálja megvételre. Megrendelő nélkül ez a veszély fenyegeti a képzőművészt.

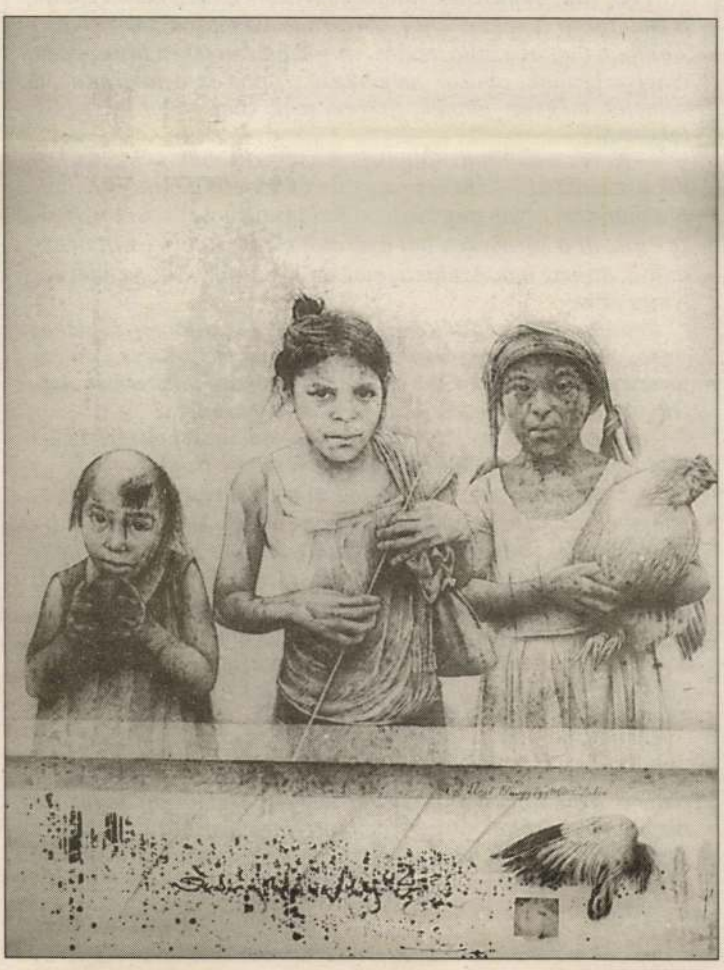

Sok mindent kell tudnia a leonardói szünetek révén, és egy új feladat új találmányokkal, újabb szünetekkel veri meg, miközben egyre jobban tud festeni, amit eleve és jól tudott.

Ha örökké élne, mindenhatóvá kellene fejlesztenie a festészetét. A mindenható festészet születését láthatjuk ezen a kiállításon — az elmebetegek motyogásaitól, a Dürerrel való játékokon keresztül a nagyszerű Tolnay Klári arcképig.

Adja isten, hogy teóriáim igazolódjanak, és Filep Sándor örökké fessen.

(*Elhangzott Székesfehérváron, a Szent István Művelődési Ház Korona Galériájában rendezett kiállítás megnyitóján. A tárlat megtekinthető szeptember 13-ig, pénteken 10-től 12-ig és 14-től 17 óráig, szombaton és vasárnap pedig 10-től 12 óráig.*)

Melocco Miklós

EGYEDI és szabvány méretű ajtók, ablakok, korlátok, térelválasztók, beépített szekrények gyártása rövid határidővel. Érdeklődni: Nagyvenyim, Határvölgyi út 4. Telefon: 06 (30) 573-571. (19415/4K)

REDŐNYÖK fából, műanyagból, alumíniumból, reluxák, napellenzők, szalafüggönyök, térelválasztók, harmonikaajtók, garázskapuk. Ingyenes helyszíni felmérés, időpontegyeztetés. (25) 361-162. (19466/3H)

FIGYELEM! Nyílászárók készítése (ajtó, ablak, üvegfal)! Konyha- és beépített szekrények gyártása! Rácalmás, Táncsics M. út 48. Telefon: 06 (60) 335-061. (19509/1K)

TELEK

ELADÓ 116 négyzetméter üres terület a Pincesor 43. alatt. Érdeklődni: Köztársaság u. 2. IX. 3., az esti órákban. (19377/2K)

RÁCALMÁS, Somogyi Béla u. 31. szám alatt, közel a Dunához 300 négyszögöl zárt kert eladó. Telefon: 340-898. (19515/1K)

ÜZLET / IRODA

ÁTRIUM üzletsoron lévő üzletemet eladnám vagy dunaújvárosi családi házra cserélném ráfizetéssel. Érdeklődni: 06 (20) 383-190. (19522/1K)

VEGYES

ÍRISZDIAGNOSZTIKA ORVOSI SZŰRŐVIZSGÁLAT! Székesfehérvár, Körösmezei u. 31. Telefon: 06 (60) 394-800, (22) 305-075. (19260/5H)

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

VIRÁG ISTVÁN

63 éves korában elhunyt. Temetése 1996. augusztus 14-én 16 órakor lesz a mezőfalvi temetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(19498/2K)

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

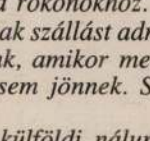

RAFF IMRÉNÉ
sz.: Csicskovics Mária

37 éves korában elhunyt. Temetése 1996. augusztus 16-án 14.30 órakor lesz a dunaújvárosi temetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(19526/1H)

Hangszóró gyártással foglalkozó HSS KFT. keres

karbantartó feladatok ellátására munkatársat

Elvárásaink:
- *középiskolai végzettség*
- *elektromos, vagy mechanikus szerelési gyakorlat*
- *középfokú angol nyelvtudás*
- *érvényes útlevél*

Angol és magyar nyelvű pályázatát kérjük az alábbi címre küldje el.

HSS KFT.
Székesfehérvár,
Berényi út 100. Pf. 337
Tel.: 312-730/1657.
(17236/1H)

Most érettségizettek, figyelem!

A Pénzügyi és Számviteli Főiskola (Zalaegerszeg) 1996. szeptemberében indítja Székesfehérváron a

„0"-dik évfolyamot!

Ha eredményesen elvégzed, felvételt nyerhetsz a főiskola nappali tagozatára és pénzügyi szakmai alapképesítést is szerezhetsz!

Szervezi: a Minerva Bt. a Főiskola megbízásából

8000 Székesfehérvár, Móri út 16.
Tel./fax: (22) 317-977 H.-Cs. 9.00-13.00 óráig
Ha megcímzett, felbélyegzett válaszborítékot küld, részletesen tájékoztatjuk.

A közérzetről mondják

Az emberek nagy többsége akkor is képes elfogadható hangulatban élni, amikor semmi oka rá.

Nagy Bandó András
humorista

❐

Ha nincs jó kedvem, akkor csinálok magamnak.

Szacsvay László
színész

❐

Vannak napok, hogy rosszul érzem magam, és vannak napok, hogy másokat érzek rosszul.

Kvári Sinkó Zoltán
veszprémi humorista

Ha jól érzem magam, mindig libabőrös leszek.

Hevesi Tamás
rockénekes

❐

Én mindig jól érzem magam.

Torgyán József
kisgazda politikus

❐

Jól érzem magam így, hogy senkinek sehol nem vagyok.

Zalán Tibor költő

❐

Rosszul érzed magad jó pénzért.

Keresztúri András
volt idegenlégiós labdarúgó

„Das Haus ist frei"

Nyár van, augusztus. A hőség elviselhetetlen, kiruccanunk a Balatonra a rokonokhoz. Zavarban vannak. Csak a hátsó sufniban tudnak szállást adni, várják a németeket. Már éppen elhelyezkedünk, amikor megérkezik a postás a távirattal, a németek mégsem jönnek. Szerencsénk van, miénk az egész lakosztály.

— Kevés a külföldi, nálunk is üresek a szobák — panaszkodik a szomszéd. — Ha így megy tovább, mi is eladjuk a villát. Ma már nem olyan nagy üzlet a Balaton, mint korábban. Nézze csak, itt a környéken hat nyaralót is hirdetnek! Ez itt négymillió, az meg hat. Azt hiszi, megkapják értük? Még a felét se! Nincs pénz!

Beautózunk az üdülőközpontba. A parkolóban táblákat mutogatnak a vendégvárók: Das Haus ist frei. A téren még a járdákat is elfoglalják a vásározók, butikosok. Éttermek, büfék, fagyizók egymás mellett, nagy a konkurencia.

— Nocsak, mit látok! Az étterem tulajdonosa kikíséri a külföldi vendégeit és ajándékokkal kedveskedik nekik.

— Ez már nyugati stílus — jegyzi meg barátom. — A jó üzletember tudja, hogyan kell fogni a vendéget.

— Tegnap felmentünk a Kisfaludy-házhoz és behívtak bennünket a borozóba — meséli kanizsai ismerősöm. — Képzeld, útközben elénk áll az üzletasszony és azt mondja: „Uraim, legyenek a vendégeim, kóstolják meg boraimat!" Ilyen se volt még! A kedves invitálás elérte célját, visszafelé természetesen ebben a borozóban pihentünk meg. S ha legközelebb Badacsonyban járunk, ide feltétlenül betérünk.

Végigsétáltunk az üzletsoron, de vásárlásra nem vállalkozik senki, be kell osztani a pénzt. Mire visszatérünk a parkolóban, a nyugati autók szélvédő üvegén zászlóként lengedez megannyi szórólap. Öreg Wartburgomra nem került egyetlen ajánlat sem. Vajon honnan tudták, hogy balatoni nyaralásom idején nem fogok ellátogatni sem a Piroska, sem a Paprika csárdába?

Szoliva János

ÓK, FIGYELEM!
i diplomát szerezhet
gyi és Számviteli Főiskola
ezett levelező szakán
tanévtől.
ejuthat, ha eredményesen
fehérváron az
FELVÉTELI
TANFOLYAMOT.
Bt. a Főiskola megbízásából
érvár, Móri út 16.
7 H.-Cs. 9.00-13.00
zett válaszborítékot küld,
ijékoztatjuk.
1996. szeptember 10.

BBOTT
igi Közvetlen Képviselete
TOGATÓT
res
területekre:
r, Szombathely,
érvár, Zalaegerszeg
gyógyszertárak látogatása,
tás.
na
nzív szakorvosi végzettség előny
lély
cor
a
ikára
lvtudás előny
kakör
és
s angol nyelvű önéletrajzzal)
:
Kereskedelmi Képviselet
ti fasor 47-49.
: Pályázat"

FILEP Sándor

kiáll. 1993. juni 10- Zsámbék

ism. MELOCCO Miklós: Pihe a képmargón. [megnyitó].
= ÉS 1993. julius 2. 14.

A Patkó Imre-

Lóska La

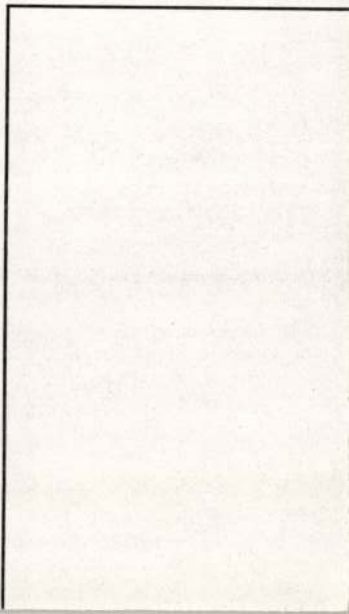

Bálint Endre:
A charentoni elmegyógyintézet lakói, 1959–60

FILEP SÁNDOR fest.

Fekete Anna: Három konzervatív
festő = MH 1992 nov. 20. 16.

3701.
Filo (1910-1986)
Művek (vál.)
Filo plakátjai / [szerk. Povázai Lívia]. – [Bp.] : Reflektor, 1986. – [62] p. : főként színes ill. ; 23 cm
ISBN 963 209 032 2* kötött : 80,- Ft
769.91(439)Filo

Filep Sándor

Szárnyal az Egis

Üzleti eredményét 33 százalékkal, adózás előtti eredményét pedig 39 százalékkal növelte 1996 első negyedévében az Egis Gyógyszergyár Rt. az elmúlt év hasonló időszakához képest. A társaság tőzsdei gyorsjelentése szerint a 6,1 milliárd forint árbevételt és 1,5 milliárd forint üzleti eredményt értek el. Az adózás előtti eredmény a távirati iroda közlése szerint 1,6 milliárd forintot tett ki január–március hónapban. Az időszak gazdasági mutatói alátámasztják az éves célkitűzések megvalósulását.

A belföldi értékesítésből 4 milliárd forint bevétele származott a társaságnak. Az előző év azonos időszakához hasonlóan 1996-ban is tapasztalható volt a felvásárlás, amellyel a kereskedők, illetve a fogyasztók a tervezett áremelést kívánták megelőzni. Az export 14,7 millió dollárt tett ki.

A társaság pénzügyi tevékenységének eredménye 132 millió forint lett, szemben az 1995 első negyedévi 62 millióval.

Betelt a pohár Szarvason

Június 1-jétől vezető nélkül marad a szarvasi Öntözési Kutatóintézet (ÖKI), miután három vezetője bejelentette a Földművelésügyi Minisztériumnak, hogy pénzügyi okok miatt május végével lemond megbízatásáról. *Lelkes János* igazgató, *Dina Mihályné* gazdasági és *Hanyecz Vince* általános igazgatóhelyettes véleménye szerint lassan működésképtelenné válik az intézet, s ezért a döntésük végleges. Az elhatározásuk nem zsarolás, hanem jelzés, ugyanis az intézet hiába sürgeti a döntést, még május közepén is állami megrendelés nélkül, tehát szabálytalanul végzik munkájukat: a dolgozóik kutatnak, vetnek, miközben tisztázatlan, miből – tájékoztatta az MTI-t tegnap Dina Mihályné.

A kutatóintézetnek a minisztérium által javasolt átalakítását a szarvasiak megtervezték, pontosan kidolgozták a végrehajtás módját, ám mostanra kiderült, hogy mindennek nincs meg a pénzügyi fedezete.

A szarvasiak tudomása szerint az ország összes hasonló kutatóintézete közül egyedül az ÖKI-re hárított hitelteher (korábbi világbanki beruházás összege, melyet mint kutatóintézet nem termelhetett ki) mára huszonkilencmillió forintra nőtt, s a társadalombiztosításnak is tartozik a Körös-parti kutatóhely. Ez utóbbi miatt nem juthatnak hozzá a biológiai alapok fejlesztésére nyert pályázati tízmillióhoz sem.

❄

Betelt a pohár, a vezetők távozása egyben azt is bizonyossá teszi: nem látnak semmi esélyt az intézetet nyomasztó gondok megoldására. Pedig nyilvánvalóan jelezték problémáikat a földművelésügyi tárcának, s a lemondás csak a tehetetlen küzdelem végállomása. Jellemző, hogy a minisztérium illetékesei még csak hétfőn konzultálnak az ügyben, s a történtek érdemi – a nyilvánosság számára emészthető – kommentálására pedig ezt követően kerül sor. Noha már hónapok óta „égett a ház", a tárcát mindez nem zavarta. Majd most méri fel, hogy mekkora a tűz okozta kár – amikor már esetleg késő.

(v)

● A Hegyháti József ipari és kereskedelmi minisztériumi helyettes államtitkár vezette gazdasági küldöttség befejezte svédországi tárgyalásait és visszautazott Magyarországra. A delegáció mintegy 50 svéd cég vezetőivel találkozott Stockholmban, Göteborgban és ellátogatott a SAAB linköpingi gyárába is. Az IKM helyettes államtitkára a svéd ipari minisztériumban és az Iparszövetségben is tárgyalt.

● A Budapest Club Első Világtalálkozóját 1996. május 12–15. között tartja a Magyar Kultúra Alapítvány Székházában (1014 Bp., Szentháromság tér 6.) A világtalálkozót május 12-én 14 órakor Yehudi Menuhin nyitja meg.

● A lendületes privatizációk 20 milliárd schillinget is hozhatnak az idén és jövőre, habár a költségvetés maga csak 8 milliárd schilling ilyen bevétellel számol 1996-ra és 1997-re. A pénzügyminiszter hamarosan részletes privatizációs tervet dolgoz ki.

Titkosított az Európai Unió kérdőíve

A kormány magánügye?

Semmiképpen nem tekinthető a kormány belügyének az Európai Unió által feltett kérdésekre adandó válasz. Éppen ennek fontossága miatt a Független Kisgazdapárt azt szeretné, ha a kormány beavatná a pártokat az uniós csatlakozás munkálataiba – válaszolta lapunk kérdésére *Szabadi Béla*, az FKGP gazdasági kabinetjének vezetője szokásos tegnapi sajtótájékoztatóján.

Mint elmondta, a kérdőívre adott válaszok hosszú időre meghatározzák hazánk helyzetét az unióban. Ugyanis két alapvető helyzet tapasztalható a csatlakozott államok besorolását illetően. A kevés számú gazdagok – németek, franciák – gazdasága a legerősebb, tőlük várhatók a jelentősebb befizetések, viszont gazdaságuk expanzív, új piacokat igényel. A szegények támogatásra várnak, ebből főleg infrastrukturális beruházásokat folytatnak. Hazánknak ebben az érdelellentétekkel tarkított világban kell a saját érdekeit érvényesítenie, ami nem lehet pusztán a kormány döntéseinek függvénye, a külgazdasági kérdéseknek, miként a külpolitikának, konszenzuson kell nyugodnia. Szabadi Béla ismételten megfogalmazta pártjának azon követelését, hogy a kormány végre tárja fel a csatlakozás leendő előnyeit és várható nehézségeit, oszlassa el a homályt a kérdés körül.

A nyugdíjrendszer átalakításának a kisgazda álláspont szerint sok előfeltétele van. Az egyik legfontosabb az infláció visszaszorítása. A világ legjobb rendszerét is szétzilálná a miénkhez hasonló pénzromlás, állapította meg a szakértő.

N. Zs.

Általános kamatcsökkenés tapasztalható

Április folyamán és május első napjaiban valamennyi, táblázatunkban szerepeltetett pénzintézet 1-2 százalékkal csökkentette lakossági betéti kamatait. Az állampapírok kamatesése viszont megállt ugyanebben az időszakban. A bankok 1-2 hónappal késve szokták követni az állampapírok mozgásokat, ami alapján a következő hónapokban meg kéne állnia a betéti kamatok csökkenésének. Ez azonban egyáltalán nem biztos. A bankok ugyanis a hitelkamatok mérséklésével küzdenek a legjobb ügyfelek megtartásáért, ami a betéti kamatok további csökkentésére kényszeríthet.

Táblázatunk a pénzintézetek által a lakosság számára nyújtott megtakarítási lehetőségek kamatait tartalmazza. Ahol a kamat mértéke függ a betétek nagyságától is, ott a táblázatban közölt adat a legkisebb leköthető összegre vonatkozik. Egy oszlopban szerepelnek a közel és értékpapírok kamatai, így azonos oszlopban találhatóak például a 60 nap, 61 nap vagy két hónap után elérhető kamatok. A táblázatban közölt értékek a megtakarítás egész futamidejére vonatkozó átlagkamatok, nem pedig az utolsó hónapra vonatkozó sávos kamatok.

Romlik hazánk megítélése

Kupa Mihály a szociálliberális koalíciót bírálja

Az ország gazdaságát a növekedés pályájára kell állítani, amihez azonban számos feltételnek teljesülnie szükséges – jelentette ki egyebek között a Független Kisgazdapárt politikai akadémiájának előadásán *Kupa Mihály*, a korábbi kormány pénzügyminisztere. Az előadó elöljáróban megemlítette, hogy véleményét szívesen fejti ki gazdasági kérdésekről különböző fórumokon, és sajnálattal jegyezte meg, hogy

A folyamatosan romló körülmények megállítására és visszafordítására receptként a növekedés mutatkozik, aminek azonban feltételei vannak. Ezek érdekes módon nem gazdasági követelmények, fogalmazott az előadó. A lakosság széles rétegei előtt érthető célokat kell megfogalmazni (nem elég kijelenteni, hogy „modernizálni akarunk"), tiszta értékrendet kell felállítani, továbbá morális megújulást kell

Vargas Llosa kapja a Békedíjat Frankfurtban

Mario Vargas Llosa perui író kapja az idén a német könyvszakma tekintélyes kitüntetését, a Békedíjat – jelentették be tegnap Majna-Frankfurtban.

A német könyvkiadók és könyvkereskedők neves elismerését a hagyományoknak megfelelően a Frankfurti Könyvvásáron, a világ legnagyobb szabású könyvkiállításán nyújtják át október 6-án.

A díjat odaítélő kuratórium indoklásában rámutat, hogy a 60 éves író egész életműve azt sugározza: a szabadság és az igazságosság a béke feltétele. Vargas Llosa egy rendkívül bátor ember, akinek meggyőződése szerint a politikát nem szabad elválasztani az erkölcstől. A politikai konfliktusokról készített lenyűgöző és mélyreható elemzései példamutatóak – állapítja meg a kuratórium.

Octavio Paz után Vargas Llosa a második latin-amerikai író, aki a német könyvesek Békedíját kapja. Az elismerést 1950 óta ítélik oda azoknak, akik az irodalom, a tudomány és a művészet területén kiemelkedően hozzájárulnak a béke gondolatának terjesztéséhez. A díj eddigi jutalmazottjai között volt *Albert Schweitzer, Ernst Bloch, Max Frisch, Václav Havel, Konrád György, Jorge Semprun.* (MTI)

Nem vagytok egyedül

Filep Sándor kiállítása elé

Mostanában, a Krisztus születése utáni második évezred végén hatalmasakat tudunk mi panaszkodni. Csupa rosszat látni meg ebben a kétségkívül zavarodott mai világban. Élünk máról holnapra, fizetéstől fizetésig – már akinek van már vagy van még ilyen béradományozó munkahelye –, élünk szorongva, kiszolgáltatottan sátándirigálta világrendeknek, zöld gyilkosok, vörös gyilkosok, sárga gyilkosok pusztító rohamai után és rohamok közben és rohamaik előtt. Már nem fortélyos félelmek igazgatnak, félelmeink már végtelenül egyszerűek: élhetünk-e itt és most?

A kérdés persze régi, Hamletek előtti: lenni vagy nem lenni? És válaszolhatunk divatos unottan: nem akarunk lenni itt, vegyék és vigyék el tőlünk azt, ami még maradt, kótyavetyéljék el az országot, a mi országunkat, folytatódjék ez a nagy haza-végkiárusítás, ez a hazaárulás, olvadjunk bele a szabadnak mondott szép új világba, repüljünk csillogó Európa-autókon bele a Hamburger-rendbe, keringjünk a nagy új nemzetköziség banklámpái körül, zuhanjunk bele ebbe a pénzvilágosságba, fogyasszuk életünket, használjuk magunkat, mert csak egyszer élünk. Szegény, szegény magyar muslincák! Válaszolhatunk persze másként is: igen, lenni kell itt és most. Embernek lenni, magyarnak lenni, tudni a rosszat és hinni a jót. Maradni ebben a lepusztított hazában, hinni a holnapot. Mert hiszen ahogy apáink és nagyapáink jelenéből számunkra múlt lett, úgy a mi mostaniságunk is valaha-volt lesz a mi gyerekeinknek, akik szemében ott az eljövendő. Minden ott van, ami egyszer majd lesz. És mikor mi, akik most itt állunk a magunk kézzelfogható valóságában, már nem is lehetünk itt, ott maradunk a gyerekeinkben és az ő gyerekeik lelkében. Ez a rend, a Teremtő akarata. Mint a tavaszra nyár, őszre tél.

Állunk itt *Filep Sándor* képei előtt, szívünk májusba öltözött. Hát ki lehet az, aki ezeket a gyönyörűséges képeket körénk kerítette? Filep Sándor már nem fiatal és még nem öreg. Középkorú embernek mondható. Mindent tud, amit a festőnek tudnia lehet. Kimondom én, amit a májusi szívem kimondat: Filep Sándor a legjobb mai magyar festő. Hogy miért? Mert a lenni vagy nem lenni kérdés mint kérdés számára nem érdekes. Ő van. És az általa teremtett képek is vannak. Itthonléte olyan természetes, mint képei mesterkéletlensége. Mindenféle fondorlatos művészkedés nélkül tudja megmutatni, hogy itthon lenni, magyarnak lenni, igent mondani az életre lehet az egyetlen válaszunk az ezredvégi zűrzavarra.

Azt írta nemrégiben az amerikai-japán nagyokos, bizonyos Fukuyama úr, hogy vége a történelemnek. Hogy mi már történelem utáni időket élünk. Tetszetős tételezés. Maszatolhatunk tehát már bátran papíron, vásznakon, ami volt, elmúlt, visszahozhatatlan. Hát nem. Filep Sándor – Istennek hála – nem törődik az efféle elméletekkel. Teszi a dolgát, teremti a szépet, szembesít a ruttal, ha képeit nézzük, láthatjuk magunkat is. A festő nem tagad, a festő igent mond. Hogy igenis bennünk él Leonardo, Dürer és Rembrandt, hogy az alapi szociális otthon bolondjai Arany János-balladákat motyognak, hogy Szent István, Rákóczi, Széchenyi és Esterházy Péter hazájában nincs vége a történelemnek. Filep Sándor képei nem hazudnak. A festő igent mer mondani az életre. És ez a most látott-hallott igen hitünket erősíti: igen, itt kell élnünk, élünk, vagyunk és leszünk. Mostanában, a Krisztus születése utáni második évezred végén hatalmasakat tudunk mi panaszkodni. Ne szorongjunk, ne szomorkodjunk. Higgyünk Filep Sándor képeinek, mert ezekkel is a Teremtő üzen: nem vagytok egyedül.

Dippold Pál

Egy befejezetlen Dürer-emléklap

Filep Sándor tárlata

A fehérvári Szent István Művelődési Házban rendezik meg Filep Sándor festőművész kiállítását, amelyet augusztus 10-én 17 órakor Melocco Miklós nyit meg a Korona Galériában.

FILEP SÁNDOR festő

Filep Sándor székesfehérvári festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás napokkal ezelőtt Zsámbékon, a Lámpás étterem-galériában. A művész pályafutását, munkáit Melocco Miklós szobrászművész méltatta néhány szóval a hivatalos tárlatmegnyitó alkalmából. Filep Sándor ott látható festményei és grafikái egyfajta válogatás, látványos állomása egy nagyszerű festői munkásságnak
Fotó: Pati-Nagy Bence

„Jutalmazó-vigasztaló", vidám bizonyítvány akció

A Szafari Park meglepetése magyar diákoknak

Ausztriában a gänserndorfi Szafari- és Kalandpark vezetői idén is meglepetéssel szolgálnak a diákok számára. A nyári vakáció idején a parkba személygépkocsival érkező magyar családoknak kínál kedvezményt a Szafari Park vezetősége. Meisel Judit reklám- és sajtófőnök tájékoztatása szerint azok a diákok, akiknek az év végi bizonyítványában legalább öt jeles osztályzat szerepel, jutalomból díjmentesen ismerkedhetnek meg a park élővilágával. Akkor sem kell azonban elkeseredni, ha az értesítőbe becsúszott az elégtelen. E nebulóknak a gänserndorfiak vigasztalásul ajánlják fel az ingyenes látogatást.

E kedvezmények csak azokat illetik, akik bizonyítványukat magukkal viszik és a bejáratnál felmutatják. A jutalmazó-vigasztaló vidám bizonyítvány akció az autóbuszos kirándulókra nem vonatkozik. Ők ugyanis egész szezonban csoportos kedvezményben részesülnek. Az érdeklődök a Szafari Park magyar képviseleténél, a 342-99-63-as telefonszámon kaphatnak felvilágosítást.

Kulturmix

Utazások Magyarországon

Június 26-án, 17 órakor Budapesten, a Néprajzi Múzeumban Gerő András történész nyitja meg Szuhay Péter és munkatársai Utazások Magyarországon — idegenforgalom és a protokoll 1896-1996. — című kiállítását. A bemutató 1997. március 31-ig tekinthető meg hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Szünetel a szolgáltatás

A Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban a felnőttek részére a kölcsönzés július 8-tól augusztus 20-ig szünetel. Ez idő alatt az olvasóterem hétfőtől-péntekig 9-15.30-ig tart nyitva. A gyermekkönyvtár július 8-tól 22-ig, hétfőtől-péntekig 9 órától 15.30-ig látogatható. A gyermekkönyvtár július 22-től augusztus 20-ig zárva tart.

Lou Reed-koncert

A budapesti Petőfi Csarnok szabadterén Lou Reed ad koncertet július 3-án szerdán 19 órakor. A Lou Reed az avantgarde rock and roll egyik legkiemelkedőbb egyéniségeként tartják számon. Élete egy időre összefonódott a Velvet Underground zenekarral, majd 1970-től főleg szólóalbumokat készített. Életműve szorosan kapcsolódik a pop art művészeti mozgalomhoz. Lou Reed szövegeit sajátos szellemesség, irónia, sőt cinizmus jellemzi.

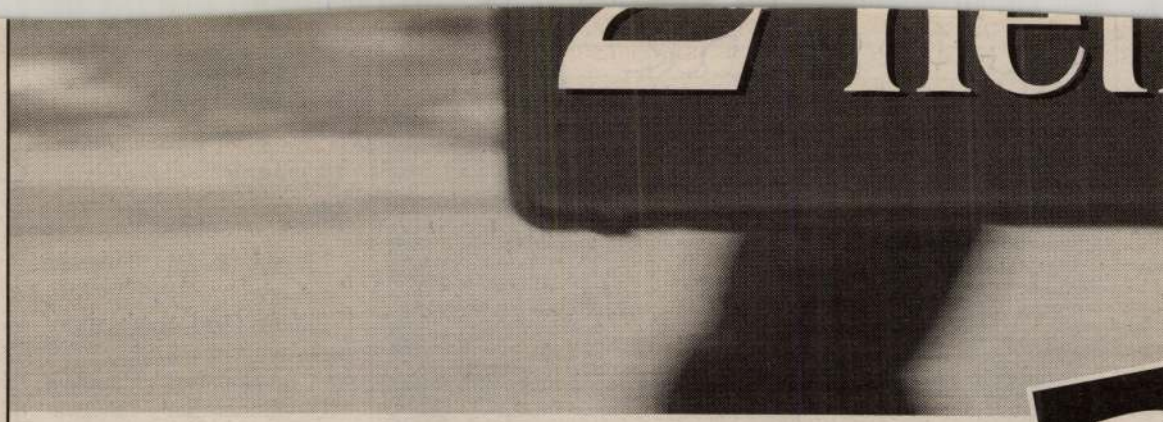

jegyezhető a Kamatozó Kincstárjegy 199

Az igen népszerű Kamatozó Kincstárjegy – a havonta kibocsátott állampapír – **két héten keresztül** kapható, hogy még könnyebben hozzáférhető legyen.
Miért kedveli nagyon sok ember ezt a befektetési formát?

☞ Mert az egyéves futamidejű értékpapír **évi 24%-os kamatot nyújt.**
Ez kiemelkedően magas erre az időszakra.

☞ Mert a Kamatozó Kincstárjegy biztonságát az állam garantálja.

☞ Mert **tőzsdei forgalmazásra kerül,** sőt a futamidő alatt az OTP Bank Rt. és az MHB Rt. kijelölt fiókjaiban napi áron adható és vehető.

☞ Mert a futamidő alatt **vissza is váltható.** (Figyelem: ebben az esetben csak a névértéket fizetik ki a befektetőknek.)

☞ Mert – mint az alábbi listából kiderül –, **mazónál vásár**

A Kamatozó
legújabb soroza
1996. június 1
gyezhető. Jeg
lyam: 1996. j
között 99,5%,
24-28. között 1
A kamatozás
pontja: 1996. j

Évi kamata 24

AZ ÁLLAM ELSŐDLEGES FORGALMAZÓI: **OTP Bróker Rt.** 1051 Bp., Mérleg u. 4. • **OTP Bank Rt.** 8000 Székesfehé ke, Dunaújváros, Mór, Sárbogárd • **Magyar Hitel Bank Rt.** 8000 Székesfehérvár, Deák Ferenc u. 9., Dunaújváros

AZ ELSŐDLEGES FORGALMAZÓKKAL SZERZŐDÉST KÖTŐ EGYÉB ÉRTÉKESÍTŐHELY: **Cooptourist Rt.** 8000 Sz Attila u. 5-7.

VALAMINT: **MNB Fejér Megyei Igazgatóság** 8000 Székesfehérvár, Dózsa Gy. u. 11/A

MAGYAR ÁLLAMPA

A TÖBBSZÖRÖS BIZTONSÁG

Ogilvy&Mather

FILEP Sándor fertő

Sinkovics Ferenc: A dvinnik tévét nézunk.
Beszélgetés. = Lyukasóra, 6. 1997, 2. 21-23. ll

lapján külön

vert művű

brocskája. A

ékítményeken

térképe. XVI.

nűvek, szárán

a hátsó lapján

sett lóheríves

geztek. Ar. ez.

FILEP SÁNDOR

1954	született Pincehelyen
1976-83	Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1980	Hermann Lipót díj
1984-85	tanársegéd a Képzőművészeti Főiskolán
1985-87	Derkovits-ösztöndíj
1987-94	Layota-Art-ösztöndíj, Svédország

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK

1980	Barcsay Terem, Budapest
1986	Festészeti Fesztivál, Cagnes-sur-Mer, Franciaország
1988	Konst Massan, Sundsvall, Svédország
1990	Collegium Hungaricum, Bécs, Ausztria Uitz Terem, Dunaújváros
1992	Művelődési Központ, Székesfehérvár Bagolyvári Galéria, Balatonfüred
1993	Művelődési Ház, Zsámbék

Címlapon:"Abraxas"

Fotók: Bakos Ágnes, Tihanyi Bence

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM
FŐVÁROSI KÉPTÁR
KISCELLI MÚZEUM
Budapest III., Kiscelli u. 108.

FILEP SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ
1985 - 1994 között készült műveinek
KIÁLLÍTÁSA

1994. ÁPRILIS 22 - 1994. MÁJUS 22.

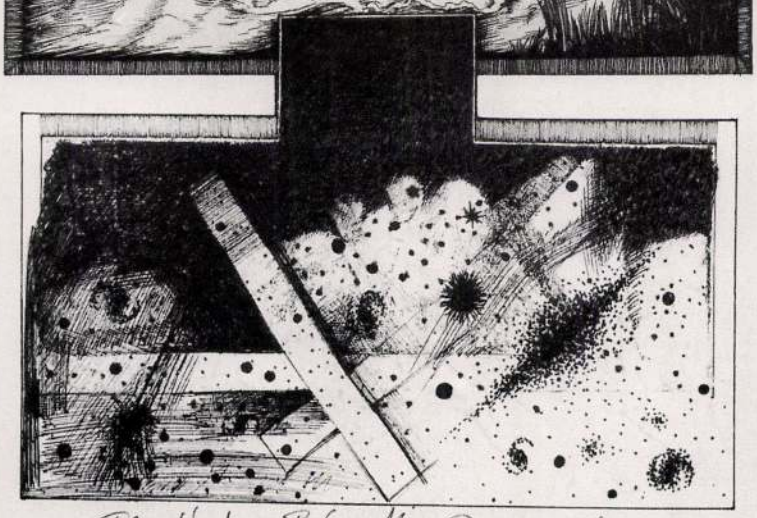

"Befejezetlen Dürer emléklapok"

A
Budapesti Töréneti Múzeum
Fővárosi Képtára
tisztelettel meghívja Önt

FILEP SÁNDOR

1985 - 1994 között készült műveinek
KIÁLLÍTÁSÁRA

1994. április 22 - én 16 órára

A kiállítást megnyitja:
MELOCCO MIKLÓS

A kiállítás helye:
KISCELLI MÚZEUM, TEMPLOMTÉR

Megtekinthető hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig
Megközelíthető: Margit-hídtól 17-es villamossal
Batthyány tértől 60-as autóbusszal
Újlaki plébániatemplomtól 165-ös autóbusszal

~~D~~ Filep Sarolta

grafikus

1922–24

Éminisk 1930. 83. l.

FILEP TAMÁS

Hushegyi Gábor: Hagyományteremtés szemléletváltással? Gondolatok a kassai magyar képzőművészek csoportos tárlata kapcsán

Kalligram 1995, 3, 101-106

megírva

Filgrader Károly

nagyszombati hgöntö

Nyitrakoros rk. tpl. 1790

Jul

~~Szaiva folyó IV. 96~~

Filgrader Károly

nagyszombati harang-
öntő 1790
a korosi templom
egyik harangja

l

Magyarország mű-
emlékei I. 143. l.

Forster Gy. Két
harang Mátyás ki-
rály idejéből.
U. a.: M. ország mű-
emlékei I. Bp. 1905.
143. l.

Filgrader Károly, harangöntő a XVIII. század végén és a XIX. század elején Nagyszombatban. Művei közül ismeretes a korossi (Nyitra megye) templom egyik harangja 1790-ből és a bikszárdi templom egyik harangja 1802-ből.

Gerecze Péter dr.: A műemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma. Budapest, 1906. 560. h. — *Jedlicska Pál:* Kiskárpáti emlékek. Eger, 1891. II. 15. l.

Filgrader Károly

harangöntő

Nagyszombat 1802

Bikszárdi templ.

l - harangja 1802.

Pál

Jedlicska II.

45. l.

Kiskárpáti emlékez.

II. k. Eger 1891. 45. l.

Vasárnap **26** Farsangvas.		**Protestans** Sándor **Görög** Vajh.-v. **Izraelita** Ros. Kh.
Hétfő **27** B. Báthory L.		**Protestáns** Ákos **Görög** Prokóp **Izraelita** Adar 1
Kedd **28** Román ap.	**Február**	**Protestáns** Elemér **Görög** Vazul **Izraelita** Adar 2
Szerda **1**		**Protestáns** Albin

Filgrander Károly

nagyszombati harangönto

1813 - öntötte az alsó-diósi (Pozsony vm) rk. templom második harangját és 1820. n. ott. a lélekharangot.

Pitroff István:

Alsó-Diósi plébania története.

Magyar Sion

1869. VII. 276. l.

b pedig, a melyszek

n. II Bresciában 1578 február 5-én

4, de

issza néz. Fejét nyilt korona ékesiti,
-barna csikos palástja ~~fejét [illegible]~~,
kánál ~~[illegible]~~ szük ujjánál fehér csipke lát-

95: VII. 19-én 500 lirán. (224 frt. 25 kr.)
31-én (246/95.)
az 54347/95 min. számot.

Pálffy János hagyom.
Pozsony 97.

ıették ugyanott 1679 február 3-án.

~~ıane)~~ L hölgy, a ki : 106

ıtott és koczkakövekkel kirakott
~~ki~~ egész alakban és egy nehéz te-
ın ábrázolt L. eszembenéz, mosolyog,
zék támlájára nehezedik, a melyre
bb. kezében ~~ıı~~ irással kifelé for-
edig
piros borral megtöltött hosszú nya-
~~ıı~~ zsámolyon nyugtatja ~~ıı~~, a balt pe-
fejdisz, kivágott uszályos ruha selyem
ındőöv és papucs. Mellette a széken
~~ıı~~ kanna és tálcza, a földön pedig
ıttérben menyezetes ágy, aranykere-
t férfit ábrázol és disztárgy tünik
egy
~~mosolyog~~ férfi lép be, a ki a man-
nzt az
~~rizeti~~. Jelzése az ajtó felett ~~el-~~
~~STEEN~~.

98

csértéke 30000 K.
907. november 14-én (1429-908).
ban 57 és annak kivonatában X:2.

holländische Dame in schwarzen Rahmen,
9.-- 60 hoch 45 brt. (Schreibcabinet No.2)

pag 47

30.—

Filgrader Károly

Nagy Hombat 1822

irod

i

Kovács Harang

64. l.

Kovács Mihály

A harang.

Bp. 1919. 64. l.

1794-ben Nagyszombatban (Tyrnaviae) ő tölte a „Bosaszensis"-i rk. templom harangját. (Nyitrai egyházm.

MOB 657/1917. sz. akta

1917-ben hadi célokra rekvirálták.

[illegible]

[illegible] kostattal,
az állatok kost

[illegible]enne.

[illegible]renti kövekről.

Balogh R. bizatik
meg a fenszépezeiel

Filgrader Károly

Nagyszombatban (Tyrnaviae) 1804-ben öntötte a Moson-szentmiklósi rk. templom harangját.

Vallás- és közokt. minin-terium 8416/1917 sz.

(cln.

a levelet, hogy egy
vétcsik kömt, hogy
ve csinálgamak b
elentése a vértes-szentk
3/4 5-kor ért véget.

Filgrader Károly

1801-ben Tyrnaviae öntött harangja a korompai rk. templom részére, 1917-ben hadi célokra rekviráltatott

MOB 518/1917. sz. akta.

1807-ben u. ott öntött harangja dtto.

u. o.

1803. öntötte a botfalvi evang. egyház harangját, meget 1917-ben rekvirállak

u. o.

Mosonszentmiklós

Róm. kath. templom

Filgrader Károly

Harang, 4 maisás, 1804-ből. Felirata: Ecclesiae Szent Miklós Refusa sub Parocho Ignatio Svastichs, Fusa per Carolum Filgrader Tyrnaviae Ao 1804.

A felirat alatt rovásakonorú vonul körül, a közepső rénen 3 domborművü kép van: Szűz Mária a kis Jézussal, szentháromság, ht. Florián

na vármegye.

om.
m.
rom.
jai.
f. templom.
m.

lom.

templom.
, szentségház.
n.
m.
emplom.
mplom és könyvtár-terem

a.

olna.
nploma.
liek temploma.
i építkezési részletek a
zaiban.

Ø Filiat, Géraume

1754.

l.

Mihalik des maîtres

2. l.

Budapest, VI., Anat

szám.

Dr Balogh

(1931. nov. 10.)

MOB.
alaplelt. sz

Hivatalból

műemléki ügyben

portómentes.

Filiat dit la France,

Geraume

korongozó

XVIII. sz

l.

Schirek Holitsch

127. l.

J. Filiciak
Bronislaw
festő

l.
Lengyel mene-
kültek munkáinak
kiállítása.
Alkotás Művész-
ház 1943.
jun. jul.
XV. kiáll

4701 sz.

...gú

...ter Gyula urnak

Hb.

Budapest, 1911. IX. 25.

...vács Géza ín a

„templomra"

Nagyméltóságod megbizásából

koronát

összeget külön levélbeli értesités mellett

számláj a javára könyveljük.

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság

Dorottya-utcai fiókpénztár

PÉNZTÁRI-OSZTÁLYA.

Filicki András

M. O. K.

készítette 1838 ban Miszó Mihállyal együtt a Kijó-i gör. kat. tplom kopor-só tabaróját.

Divald Kornél: Sáros vm. nőrött emlékei.
Bp. 1905 17

FILIERI, Alonso

(bán)/BÁN András/: Művirágok : Kamarakiállítások Szentendén és Budapesten. = Magyar Nemzet, 1985 július 15. 7.

Sonego, Nelio e la Commare, Giacomo → Viellitáin

Bp. Josefvárosi Galéria, 1985

49-54

később
tördelve
(Nincsene

Átutalás megvár

Filip András

órmüves

Lárd

Philipp András

ok.

Ø Filip Antal

d.

Telkes Simon

Üvegiparunk.
Bp. 1895. 52. l.

Filip Jenő

/Egyesült Izzó/

MDK

szerepelt a 60 éves vasas szakszervezet kon gresszusának tiszteletére rendezett kiállításon. /Pesterzsébet Vasas Művelődési Ház./

"Tojai utca"

Ecseri Elemér: A vasas képzőművészeti körök kiállitása. Vasas. 1963. ápr. 6. lap.

MDK

Filip Jenő festő

P: A festők városában... Pesti Napló, 1934. márc. 25. 35.l.

MDK.

Filip Jenő

Kiállított munkáit dijazták

Izzó 1965 ápr.1. lap -

Filip Konrád, horvát festő; szül. 1874 okt. 9-én Zágrábban. Tanulmányait a zágrábi ipariskolában, majd a bécsi képzőművészeti akadémián és Münchenben Ažbenél végezte. 1896-ban Párisban az Ecole des Beaux-Arts növendéke volt. A budapesti ezredéves kiállítás horvát művészek csoportjában Virágok cz. képével szerepelt. Jelenleg Münchenben él.

Kiáll. tárgymutató. — *Strossmayer koledar* za god. 1909. 196. l.

Filipecz János, l. *Pruisz János.*

Filip Konrád

hmát festi

L.

Szendrey-Szentiványi

510-8.

~~Ipolyi Arnold I. 19.~~

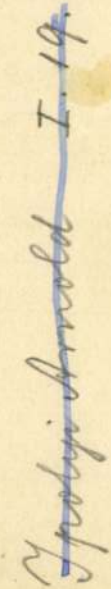

1906. II. 6.

A temesvári s. kir. városi nyilv. könyvtár igazgatóságának: az 1904 évi zárószámadás nem fogadható el mivel nincsen elkülönítve a város többi számadásaitól, uj zárószámadás kéretik (300/905)

MDK

Filipecz János

/Mátyás kir. idejében/

Berkovits Ilona: Az esztergomi Ulászló-graduale.
Magy.Könyvszemle, 1941. IV.sz.

Filipec Prinz János

váradi püspök
1431–1509

Eretleg lázd a
rövid, de jó
életrajzot

Nem emliti, hogy
miniálással is fog-
lalkozok.

Kat. Lex
II. k. Bp. 1931.
119. l.

1872.

Hidmyzile

4/1872.	V.K. Min. 5371-K/1872 IV/M.	

Průis (Filipecz)

János

l.

Lepold-Lippay Entergomi

utikőrv XVII. tábla

u.o.é.n.

T.T.II.

2169. Jacopo

2168. Robusti (il Tintoretto) modo

A mester sz. Veneziaban 1518 szept. máj

2168. Szent Rókus.

Középütt látjuk a jobbra, fordult és galléros fény veszi körül és előrehajolt kiaballábán lévő sebet mutatja ~~ve a sebeket~~. Balról három, portot, a kiktől nem messze két nő gyermek fekszik. Jobbról a két f öreg ember és három női személy jobbról ablak tűnik szemünkbe, lett beteget hoznak.

Vászon, méretei 49.4: 117.6
Perlaky Kálmán hagyománya 1

204:1v.27.

Filipecz János

kancellár s egyettal
váradi és olmützi
püspök intézkedett
(Mátyás király megbízásából?) az akkor Mátyás
uralma alá tartozó
Brünnben nyomda beren-
dezése és üzembe helyezése
fölött. Személyzetét Ve-
lencéből hívta Brünnbe.
E nyomda vezetői közül
Andreas Corvus de Coro-
na (Brassó) és Martinus
Burciensis de Czeidino
magyarok voltak. E nyomda
14 évig állott fenn s mindig
ugyanazzal a nagy gotikus
betűtipussal a könyvet adott ki.

Lukkatzás II. 240–241. l. 242. l.
[illegible] 1940

RVINA

O - UNGHERESE

ne: Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

ÉKEK ORSZÁGOS
OTTSÁGA

BUDAPEST.
IX., Högyes Endre-u. 10.

Pruis János

Szód

Magyar szorgalom és mesterségek történeti rajzolatja. Hommüvész 1833. 118. l.

Filipecz-Pruisz János

wód

z

Horváth Jenő

Váradi freskó. Nagyvárad sörténcte: (Budapest 1940) 50. l.

Filipecz János

lásd P:A

Gulyáskönyvnyom-

27. l.

talás Kolb-on

a XV és XVI. sz-ban

1931

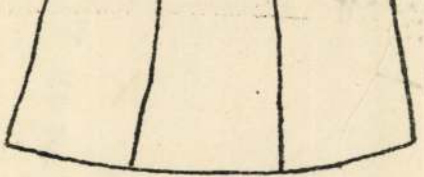

Sallingstatt b. Schweiggers . N.Ö. 1:2880

Filipecz János

1490

Lásd

Házi Jenő dr, vitéz

Sopron n. kir. város
~~tör~~ tenete. I. r. 6. k.
Sopron, 1928. 59, 67. l.

Pruisz Janos

wyd

A: la bibliothèque du roi

Hevesy Matthias

30.l.

Corvin

Paris 1923

Regesten

i. 74.

1 Bd. 4°

Sava

Karl von

Die Siegel der österreichischen Regenten bis zu Kaiser Max I.

(Herausgegeben von der K. K. Central-Commission für Bau-denkmale)

Filipecz (Pruisz)

János

váradi püspök

miniátor

1648. PÁRNAHÉJ ÉS TERITŐ, feh
XVIII—XIX. sz. — Polster u

1649. TERITŐ, Szkutari-bársony, p
Török, XVII. sz. — Decke, S

1650. TERITŐ, fehér horgolt rece, ma

1651. AJTÓ-FÜGGÖNY, zöld-fehér a
Blumenmuster. Aubusson, A. X

1652. AJTÓ-FÜGGÖNY, vörös-fehér
mit Blumengirlanden. Aubusso

1653. BROKATELL, kék szinü, inc
XVII. Jh. 350×150 cm.

1654. SKUTARI BÁRSONY, sárga al
Türkisch, XVIII. Jh.

1655. SCUTARI BÁRSONY, sárga a
Türkisch, XVIII. Jh.

1656. SCUTARI BÁRSONY, sárga a
Türkisch, XVIII. Jh.

1657. SKUTARI BÁRSONY, sárga
Türkisch, XVIII. Jh.

1658. GOBELIN, a nyárt szimbóliz

111, 118, 120, 122, 123, l. 124.
174, 175. l.

Lázd
Hoffmagyarbibliofilak
1929

sipkeszegéllyel. Louis XVI. — Kleine Decke, grüner
VI.

rany csipkével. XVIII. sz. — Kleine Decke, geblumter

amand, XVII. sz. — Kleine Verdure, mit Gebäude

mzett nagy virágdisszel. XVIII. sz. — Wanddecke,
II. Jh.

mustrával. XIX. sz. e. f. — Decke, auf Goldfond

lapon piros nagy akantuszleveles mustrával. Olasz,
)em Seidenfond grosse Accanthusblätter in Rot.

bbihez. — Viereckiger Samt, ähnlich zu Nr. 1634.

sz.-hoz. — Viereckiger Samt, ähnlich zu Nr. 1634.

. sz.-hoz. — Viereckiger Samt, ähnlich zu Nr. 1634.

virággal. XVII. század. — Messgewand, violetter

sony Olasz XV sz — Kleine Kelchdecke roter

Filipcer János

lásd

Fógel József dr. II. Ulászló udvartartása. Bpest, 1913.

34. 52, 54, 116, 118. l.

Pruisz János

Erod

Fraknói Vilmos. Pruisz János
váradi püspök pontifacaléja.
Magy. Könyvszemle 1884.
1-5. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételér

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Filipec (Pruisz)
János

Frakuói - Vogel - Gulyás - Hoffmann

Mátyás kir. budai kotára

1927

Bibliotheca Corvina.

72, 99. l.

Filipecz (Prusz)

Janos

Gerevich T.: Mon. mineral

Topogr. I. Esztergo mineral.

Esztergomi topogr. 1948

305. l.

Prüisz János

váradi püspök

vród

=

Gulyás Pál:

Mátyás király könyvtára.

Bp 1916. 25. l.

(Olcsó Könyvtár)

551–552. 4.

. R. Università di

L'ARTE: *L'arte*
Prof. Gaetano Fo-
di lettere italiane
asio di Budapest.

SCISTA: *L'ordi-*
iale dell'Italia fas-
o Mosca.

ONI ED ESER-
versazioni di cul-
o Mosca. *Conver-*
tura italiana con-
Francesco Nicosia.
assi italiana e tra-
ese in italiano. Prof.
– Prof. Maria B.
. Paolo Rónai.

GRAFICI E CON-
Giuseppe Delogu:

ESAME DI DIPLOMA: Le prove per l'esame di diploma hanno luogo dal 15 al 30 Aprile. Vi sono ammessi soltanto coloro che posseggono la licenza liceale o titolo equipollente e hanno frequentato le lezioni con assiduità e diligenza. Gli iscritti che aspirano al diploma debbono:

1. Presentare un breve studio su un argomento trattato nel Corso o sull'influenza della cultura italiana in Ungheria. L'argomento del lavoro deve essere fissato, d'accordo con il docente della materia presa in considerazione, non oltre la fine del 1° semestre. Lo scritto deve poi essere presentato, per l'ammissione alle prove successive, entro il 1° aprile.

2. Sostenere due prove scritte consistenti in una relazione in lingua italiana su argomento di storia letteraria, svolto nel Corso e in una traduzione dall'ungherese in italiano.

3. Sostenere un esame orale per

Filipecz János
miniator

vód

e)

Budinis 65. l.

Gli artisti italiani
in Ungheria
Roma 1936

Pruisz (Filipec)

János

váradi püspök.

lásd

Bunyitay Vince

A váradi püspökség

tört. I. k. Nagy-

várad, 1883.

308—325. l.

~~321—325~~, 336,

402. l.

, amelyek bővebben foglalkoznak a két
ehetőleg a megjelenés időrendjéhez tar-
:Die romanische Kirche Szt.Ják in Un-
enkmale des österreichischen Kaiserstaa-
Arnold:Magyar mütörténeti tanulmányok.
Magyarország középkori emlékszerü épi-
szlmann Imre :Magyarország ó-keresztyén,
ékeinek rövid ismertetése.Budapest 1876.
nero. London 1886./Rabdebó Gyula:Helyre-
ti Épitőmesterek Évkönyve IV.1908. Johann
in Ungarn. Zeitschrift für christliche
ert:Magyarország románkori épitőmüvésze-
k Évkönyve VII.1911. Szabó László: A
Budapest 1912. U.a.:Árpádkori magyar
R.K.Donin: Romanische Portale in Nieder-
ralkommission.1915.Éber László: Magya-
..... Műbarát II.évf.1922.
ische Kunst im Mittelalter II. Baugeschi
Lehnin und die normannische Invasion.
agyarország müvészeti emlékei.Budapest
ténet.Budapest 1927./Szent István köny-

Preisz Janos

Bumpitay Vince

A váradi püspökség

tört. II. K. Nagyvárad 1883. 52, 63, 250, 291, 306, 308. l.

Az apátsági templom második, 17-
mindkét templom gazdag barokk beren
ugy csak a "mecénások" /adományozók
a középkorból. A magyar barokk müvé
nem igen különbözött a középkorétól
végző épitészek az ipar névtelenség
bizók rendelkezéseinek. A mü maga n
telező mester nevét vagy szignaturá
cimerét viselte. A Folnay-kapun ma
vashatjuk feliratát. A Szent Jakab-
van Csapodi Katalin képe és a sekre
találjuk a készittetők képét vagy n
turáját.

A harmadik épitési korszak, az
gabb nevekben. Az egész munka szell
a jelentősebb szobrászati kiegészi
stilusu uj berendezés terveit is i
A helyreállitási tervek készitője
ő tervezte a kiegészitéseket és az
~~szobrászi munkáját~~ Kopits János vé
mező, oltárszobrok stb.kivitele/.

Pruisz János

váradi püspök

irod

Csánki Dezső dr.: Szilágyi

Erzsébet nyarló palotája a

budai hegyekben. Bpest

1906. 21. l.

Preise Sarios

XV

End

olen alay: Mort. Fort. emlékei az egrediver orts kiáll-ok

Cr S 7 II. 223 l

II. 6. B 1903

..... *műhely.*

yfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Pruisz Tanós

irod

Egyházmintészeti Lap

1885. 122-123. l.

Filipecz János

váradi püspök

érod

Fitz József:

A könyv sorsa Erdélyben. Erdély 1940. 180. l.

Filipecz (Pruisz)
János, miniator; sz. 1431
tájan Prosztejovban (Morva-
ország), mh. 1509 jun.
17. T Morvaország meghodi-
tása után Mátyás m. király
bizalmi embere lett. Só-
káig volt prepostja a bu-
dai felhévizi Szthárónság-
rol nevezett káptalanmak,
1476 nagyváradi püspök-
ké és Bihar megye fő-
pánjává nevezte ki a király
a ki politikai küldetésben
elért sikereit jutalmazta
ezekkel a javadalmakkal.
1480 az ahiraly kancellárja,
s 1482. T megkapta az ohnüt-
ti püspökséget is. 1486.
ugyanát alapitott Brünn-
ben s 1488. itt adta ki
Thuróczy János Cronica
Hungarorumát. Mátyás
fordets

T a pápa tiltakozása ellenére

T morvaországi Bechyni ~~[illegible]~~ [illegible]

halála után lemondott
önzes javadalmairól s egy-
szerű szerzetesként visszavo-
nult az általa alapított
bechynei (~~[illegible]~~)
ferences kolostorba. Itt
Szt Ferenc reguláit és u-
tolsó beszedeit unasolta
s egyházi könyveket mi-
niaturákkal díszített.
Fennmaradt pontifi-
caléja a budai mi-
niátormühelyben ké-
nült az 1470-es évek vé-
gén, és Berkovics Ilo-
na véleménye szerint
a budai miniátor
mühely vezetőjének
Felice Petancio Ra-
gusinónak korai
alkotása.

Filipecz János

váradi püspök

ivód

→ ogh J: a hiso gotikas és a reneiss nor muvizete

Bal XV-XVI. mív

II. 578. l

M. Nyelvőr

II. 1930

Filipecz János

váradi püspök

lásd.

j: ar

Balogh Erdélyren aissance

I: 180, 181. l.

182. l.

kói 1943

315

		22 d	
-30	-30	-18	
6			
22 -15	22 -15	22 -15	22 -
6.			
22 -15	22 -15	22	-1
a c		b	

Filipecz János

(Prüsz János)

lásd

Berkovits Ilona

Az esztergomi Ulászló-

graduale.

Bpest, 1941-

6-7 l.

tagère. XIX. sz.

kással, baluszteres lábakkal. — Tisch,

ronzveretekkel, rózsafaberakással. Tete-
r Damenschreibschrank, Palisanderholz,

retekkel és berakott páros jelenettel.
Intarsia. Francia, XIX. sz.

al, faragott hermákkal, alsó része négy-
Kabinettschrank. Magyar, 1870 k.

ranyozott fakeretben. — Grosser Wand-

ssel, belsejében kabinetszerü beosztás.

gy szék, egy asztal, egy könyvszekrény,
IX. sz.

rkárpitozással. Angol, XIX. sz.

éjjeli szekrény, egy kerek asztal és egy
Biedermejer.

Filipecz János

miniator

XV. 4.

l.

Berk Miniatori

15. l.

16. l.

ungrarosi

vel „Dictionnaire

des Miniaturistes" (Ky Corvina)

Dp 1941

XIX. sz. — Zwei Cloisonné Vasen.

1295. A KÉT SZERELMES KENTAUR
Kentaure. Bronze, nach der Antiqu

1296. KÉT OLTÁRGYERTYATARTÓ, ö
XVI. sz. — Zwei Altarleuchter, Bro

1297. CSÓKTÁBLA, bronz, aranyozás ny
XVII. sz. — Kusstafel, Bronze mit
Rahmen. Italienisch, XVII. Jh.

1298. CSÓKTÁBLA, öntött bronz, épitésze
XVII. sz. — Kusstafel, Bronze, in a
Maria und Johannes. Italienisch, XV

1299. KÉZMOSÓTÁL, fali viztartóval, ón,
waschschüssel mit Wasserbehälter, Z

1300. FÖDELES EDÉNY, ón, rézcsappal,
Gedeckeltes Gefäss, Zinn, die Henkel

1301. HATSZÖGES GYÖMBÉRTARTÓ, ö
Magyar, XVII. sz. — Sechseckiger In

1302. TÁNYÉRMELEGITŐ, ón, két csav
Graz, 1767.

Filipecz János

váradi püspök

miniatur

lásd

- Berkovits Ilona

Egy Corvin-kódex származása. Mátyás király követe Franciaországban. Magyar Könyvszemle 1945. 22-37. l.

Különnyomata 36. l.

e potremo constatare quali relazioni hanno gli affreschi di Szalonsa con quelle di Adoli's - Abeba.

Riguardo agli affari finanziari le posso comunicare, che la nostra Banca Nazionale ci ha fatto No 285522 conoscere il decreto dell' Istituto Nazionale per i Cambi (Roma, Via dell' Umiltà, 43.) di non permettere

Filipecz Tanós

wód

Zeviczy A: Beatrix
kurué.
1908

Bel

130. 1
365
423
476
496

Filipecz [János
váradi püspök

[(Preisz)

lásd okv.

Magyar Könyvszemle
1926. 233, 234. l.
235. l.

valamint lásd
Preisz János
alatt is.

JÚLIUS

31 nap 27. hét

3 Vasárnap	
4 Hétfő	
5 Kedd	
6 Szerda	
7 Csütörtök	
8 Péntek	
9 Szombat	

Filipecz János

l.

Magyar Könyvszemle
1941. 345. l.

Verweis. An die Stelle der herausgerissenen Blätter wurden neue eingeklebt, mit einem Klagelied trauernder Eltern, einem Gedicht auf der Lerche Tod und einer Betrachtung über die Tugend, die den Menschen allein glücklich machen könne. Zwei Jahre darauf wurde ein Aufsatz von Samuel Terhes beanstandet. Der Verfasser schrieb darin über die Erhaltung der ungarischen Sprache, das brennendste Problem der Generation. Der neue Zensor des Blattes, der diesen Aufsatz zuliess, erhielt gleichfalls einen Verweis und dem Buchdrucker wurde eingeschärft, sich an die Bedingungen, unter welchen die Herausgabe des Blattes bewilligt wurde, genauestens zu halten. Im Jahre 1828 beanstandete man eine „scharfe" Bemerkung, welche eine Anspielung an die Demolierung der Kathedrale von St. Stephan in Székesfehérvár enthalten sollte. Ferner gefiel eine Betrachtung über die Kriegsführung Napoleons nicht. Ellinger wurde diesmal mitgeteilt, dass ihm nächstens bei der geringsten Übertretung das Recht der Herausgabe des Blattes entzogen wird und er sogar das Recht der Ausübung seines Gewerbes verliert. Im selben Jahr wollte man eine Biographie von Franz Rákóczi I. veröffentlichen. Der schüchtern gewordene Zenzor traute sich nicht, sie zuzulassen und unterbreitete sie einer höheren Beurteilung. Hier fand man die Schrift höchst gefährlich und verbot sie. Es hat der Zeitschrift doch nicht die Engherzigkeit der Zensur, sondern die Gleichgültigkeit des Publikums ein unverdientes Ende bereitet.

Joseph Lukács : *Soldaten-Zeitungen bis zur Errichtung der Landwehr*

Übersicht der ungarischen Soldaten-Zeitungen

Pruisz János

nagyváradi püspök

rőd

Molnár János:

Cseh (Prusz) János
nagyváradi püspök
1477. Magyar
Könyvtár | 1793.
238. l. | Pest

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Pruisz János

l.

Myskérnő

67. l.

A m. kiszm
Tört.
1906

Dr. BRACHFELD HUGO
KÖZ- ÉS VÁLTÓ-ÜGYVÉD
BUDAPEST, PEROZEL MÓR-UTCZA 2.

Szám 957

Budapest, 1907 III/31

Tekintetes Szentiványi Gyula úrnak

Bp.

u. p.

Tisztelt czim!

KUNOSSY, SZILÁGYI és TÁRSA czég ügyfelem megbizott, hogy t. cz. ellen meg- és átvett könyvek [illegible] értékére, vagyis 117 K 80 f. erejéig a

Pruis Zanós

minator

irodalmákos.

Supka Géza. A budafelhévízi szt Háromság-templom.
Arch. Ert 1907. Zijf XXVII. K.
110. l 116. l

Prinz Janós v. Filipecz.
lásd okv. Baradok, 1899. 78 l.

Filipecz János, l. Pruisz János

L.

Szenary - Szentiványi

510-l.

a.

)s felé eső falait a hon-
zdelme daczára is, meg-
nű lobogóval törnek előre,
Hentzi tábornok sebét,
ardot tart, baljával a vár
at és parancsot osztogat,
endővel. A Gellért-hegy
és oldalán a ráczvárosi

) cm. — Lelt. sz. 638. —
Kreith-féle ereklyemúzeum-
ző adatokat l. a 62. lapon
95 április 23-án (107–95). —
lt tudomásul vette az 1896
-96).

Pruis János

váradi püspök

Turóczi János ma-
gyar krónikája hoz
készíttet képeket va-
lamelyik cseh Γ műveszi-
nel.

Γ (brünni)

Varjú E: Ar Árpádok

ábrázolása. 327. l.

csánki D:

Árpád és az
Árpádok 1907

Füszertartó ezüstből, bányász szobrocskával,

a Beszterczebányai Múzeumban

VII. 231, 232.

Filipecz János

váradi püspök

lásd

Egy: O. M. Ipar Muz.

Végh régi egy hazinüvénet

157. l.

ors. beálle
1930
vég. szept

1930

40. HÉT

MÓRIC **VASÁRNAP** MIHÁLY

29

TEKLA **HÉTFŐ** JEROMOS

30

FOGOLYKIVÁLTÓ M., GELLÉRT **KEDD**

A Magyar Pedagógiai Társaság kiadványainak gondozója és főbizományosa a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

Filipecz János

miniator

XV. sz

lásd

Berkovits-Eérirat

lásd Pruisz

János alatt

is

Csch János alatt

is indikál andó

Filipec (Pruisi)
János
miniator

lásd
z
Bibliotheca Corvina
72. 99. l.

dupl

kis dohány-árusnak
és hírlapúzemányos
BETHLEN

Filipecz (Pruisz) Já-
nos váradi
püspök

Így kell közölni

110 :12 9/19

'20

80

9-82 1 64

Filipecz Lanós

ród

átvivo

Ber 365. 423. 476.
496. l.

Filipecz János

Lád

Balogh Erdélyi ren

I_315. l.

átirve

4.50	4.50	4.50	4.50	4.50	22.50
4.50	4.50	4.50	4.50	4.50	22.50
4.50	4.50	4.50	4.50	4.50	22.50

Filipecz Janós

váradi püspök

l.

Balogh Erdélyi ren

nevin

Dupl

Filipec

Lásd Pruisz

Jag irja Bumptay

Vince. A váradi

püspökség tört.

Nagyvárad (I. kötet

1883. 309. l.

dupl

n motivumok elterjedésére l. Fastenau
1915.,Der ~~Dom zu St.Pölten~~ mittelalterliche Bau des Domes zu St. Pölten. .....
aukunst in Österreich" a Die Bildende Kunst in
. Wien 1937. 57-81 oldal ...../
:Romanische Steinplastik in Altbayern
ckx V.Mencl: Přehled vývoje středověké alapvetné .....
mann és Donin anyaggyüjtése igen gaz-
határozásai is megbizhatók. Mindkettő-
norman diszitőelemeket egyetlen mühely-
szóban forgó templomok felépitésében
ly stilusát. Ebbeli igyekezetükben
s a nyugati norman hatásnak tulajdoni-
óval a norman diszitőelemek feltünése

násaira Csemegi i.c.már rámutatott.
ltozati bordaforma rokonait xxxxxx
ásatások a Margitszigeten.Budapest,

ől l.Gerevich i.m. 222-231.
s berendezését Ostendorf tárgyalja i.m.
zése végett a pillérek levágására fel-

1509. junius 17-én halt meg, s a magyar-hradischi kolostorban temették el, hol síremléke a templom sekrestyéjében a falba erősítve máig fennmaradt.[1] Püspöki díszben van kifaragva, arcza borotvált s kissé elhizott. Térdénél czímere, melynek paizsában 3 nyíl látható. Az alak körül a körlap szélén Pruisz püspökre vonatkozó felirat olvasható.[2]

---

1) Bunyitay Vincze: A váradi püspökség története. Nagyvárad. 1884. I. köt. 308–322. ll.

2) U. o. III. köt. 115–117. ll.

V. ö. Brunner Joh. Wilting, Die Kunstgenossen in der Klosterzelle. Wien. 1863. – Dlabacz G. J. Allgemeines historisches Künstler Lexikon für Böhmen und zum Theile auch für Mähren und Schlesien. Prag. 1815. III. k. 387. l.

Pruisz János (alias de Prostana), miniator. Olmützben 1427-ben született. Papi pályára lépett, s még fiatal ember volt, a mikor Magyarországba került. I. Mátyás bizalma nagy és előkelő hivatalokhoz juttatta. Csatkamer prépostja lesz a budai felhévízi szent Háromságról nevezett káptalannak, melynek élén húsz évig állott. 1478-ban váradi püspök, s a király kancellárja, 1480-ban pedig Mátyás révén elnyerte az olmützi püspökséget, továbbra is megtartván azonban a nagyváradi javadalmat is. Művészet és tudomány szeretéről tanúskodik, hogy Brünnben nyomdát alapított. — 1490-ben minden méltóságáról lemondva, az általa alapított bechyni Ferenczieknek kolostorába vonult, hol 1509-ben halt meg s a morvai Hradistinben temettetett el. —

létisztázva

T (Csehország)

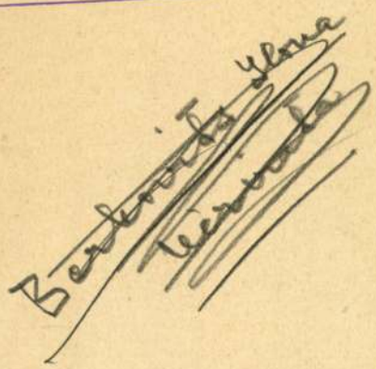

Pruisz János, miniator. Prosztejovban (Morvaország) 1431 táján született. Fiatalságáról annyira bizonytalanok az adatok, hogy még családi neve sem állapitható meg biztosan. Régi feljegyzésekben vegyesen Filipecz, Biskupecz, Bossak és Morva név alatt fordul elő, szülővárosáról azonban Pruisz-nak nevezik. — Tanúlmányait a prágai egyetemen végezte, majd jegyzői, vagy ehez hasonló hivatalt vállalt hazájában. Corvin Mátyás 1469-ben meghódítván Morvaországot, Pruisz is azok közé tartozott, a kik felajánlották szolgálataikat a magyar királynak. Mátyás kegyesen fogadta őt, s Csupor Miklósnak, a morvaországi hadak vezérének figyelmét is felhivta reá.

A morvaországi hadjárat befejezése után már Mátyás kegyeltjei közé tartozott. Magyarországba jön, s csakhamar prépostja lesz a budai felhévizi szent Háromságról nevezett káptalannak, nehány évvel később, 1476-ban pedig váradi püspökké s Bihar-megye örökös főispánjává teszi a király, ki e kitüntetésekkel első sorban a kiváló diplomatát honorálta benne. Ez időtől kezdve úgyszólván folyton úton van s Mátyás követeként fontos megbizatásokkal járja be Európa udvarait. 1476-ban Nápolyba megy, hogy uj hazájába hozza Beatrixot, a király menyasszonyát, majd különböző küldetésekben Ol-

mützben, Prágában, Bécsben és Boroszlóban fordúl meg. 1477-ben a püspöki széken való megerösitése a pápa részéről is megtörtént. Ujabb érdemeiért 1480-ban a király kancellárja, 1482-ben pedig olmützi püspökké lesz, megtartva e mellett a váradi javadalmat is. A királynak e tényre utalt kellemetlensége volt a pápa részéről, ki Prüsznak már a váradi püspökségre való emelésekor is akadékoskodott s egyáltalában nem volt hajlandó elismerni őt az olmützi püspöki széken. Mátyás azonban hajthatatlan maradt, s Prüsz a király haláláig tényleg olmützi püspök volt.

A XV. század 80-as éveiben hosszabb ideig tartózkodott Váradon, s székhelyét javításai és uj épitkezései révén fényessé és hatalmassá tette,[1] a mit annál inkább tehetett, mert a király gondoskodott róla, jövedelmei folyton gyarapodjanak. Gazdag javadalmai mellé 1482-ben a fiutód nélkül elhalt Nagylaki Márton birtokát, Nagylakot (Fehérmegye) is neki adományozta.

De nemcsak a püspöki vára volt gondja, hanem székesegyházára is, a melyet restaurált, kincstárát pedig drágaságokkal tölté meg. Egyházi ruhák és edények mellett azonban — a mi ének nézve legfontosabb — graduálékat és antiphonálékat is

---

1) Bunyitay Vincze: A váradi püspökség története. II. köt. 308. l.

ajándékozott egyházainak, a
melyeket az ő tervei alapján
és felügyelete alatt kiváló mini-
átorok Váradon készítettek 1) s
a melyek között bizonyára akadt
olyan is, a melyet legalább rész-
ben ő maga festett. Erre ugyan
határozott adat nincs, de te-
kintve, hogy élete végén a
magyar-hradischi kolostorban
úgyszólván egyetlen szórakozá-
sa a miniatür festés, feltehe-
tő, hogy a művészet ez ágának
szeretete nem oly távadt
lehetett, s ha ideje engedte,
már váradi püspök ko-
rában művelte azt.

Nemcsak hazánk, hanem
a külföld is érezé e hatalmas
szellem hatását a művelődés
terén. 1486-ban Brünnben
nyomdát alapít 2), a hol ő
nyomatja újra Thuróczi kró-
nikáját, hozzáfűzve s elsőz-
ben kiadva Rogerius vá-
radi kanonok hiteles é-
rtesítéseit, a melyek azon kor
történetére még máig is
megbecsülhetetlen forrásai-
nak képezik. Ezenfelül
szülőföldjén több egyházat
is építtetett, így Olmützben,
Viskován és Magyar Hradi-
schon.

1487-ben újra fontos kikül-
detésben Párisba, majd Mila-
nóba megy, az utóbbi helyre
azért, hogy Sforza Blankát
Mátyás természetes fiával,
Corvin János herceggel eljegyezze.

---

1) Bunyitay Vincze: A váradi püs-
pökség története. II. köt. 306. l.

2) Dudik B.: Geschichtliche Ent-
wickelung des Buchdrucks in
Mähren vom Jahre 1486-1621. (hol a
nyomda alapítása tévesen Vitéz János
szerémi püspöknek tulajdonittatik).

Ez volt utolsó fontosabb szereplése a diplomatia terén. Három évvel később, Mátyás elhalálozván, az ő napja is leáldozóban volt. Még részt vesz ugyan azokban a mozgalmakban, melyek oda irányultak, hogy Corvin János elnyerje a magyar trónt, 1490. szeptemberében azonban már ő is ott van László koronázásán, belátva János herczeg trónra emelésének lehetetlen voltát. —

Megbánva, vagy megúnva azokat a küzdelmeket, melyeket a pápa ellen az olmützi püspöki székért vívott, még ez évben összes rangjairól és czímeiről lemond, elhagyja hazáinkat s pápai engedelemmel az általa alapított magyar-hradischi kolostorba vonúl, a honnan azonban még gyakran látja el tanácsaival a hozzá forduló Lászlót.

A kolostor magányában a tudomány és művészet foglalkoztatta. Különösen kedvenez foglalkozása volt a miniatür festés, s e nemben is korának jelesebbjei közé tartozott. Heinrich Labe ferenczrendi szerzetes „Trias Sacra" czímű munkájában lévő feljegyzés alapján tudjuk, hogy itt irta és festette meg sz. Ferencz reguláit, valamint sz. Ferencz utolsó beszédeit, mely festett kéziratokat kolostorának ajándékozta 1), hol azok még ma is megvannak.

---

1) Bubics Zsigmond. A Középkori miniatur-festészetről. Budapest. 1883. 21. l. (Különlenyomat az „Egyházművészeti lap" IV. évf.-ból).

Gergely pápának ajánltatott ez az ügy, a ki úgy segített, hogy 1372. augusztus 30-án kelt bullájával búcsút adományozott mindazoknak, a kik vagy alamizsnával, vagy sajátkezű munkájukkal a templomok javításához hozzájárulnak. Ennek a rendeletnek jogerejét húsz évre terjesztette ki.

Hihetőleg mindkét templomnak alaposabb munka kellett, de mégis olyan, hogy a templom látogatható volt, mert a búcsú megnyerése a templom látogatásához volt kötve.[1] Feltehető tehát, hogy ezen javítás 1372-től 1392-ig eső húsz év alatt ment végbe.[2]

Zsigmond uralkodása idejére esik következő adatunk. Haeufler közli[3] Bertrandon de la Brocquière, burgundi Jó Fülöp főistállómesterének egy jegyzetét, a melyet az 1433. husvétja táján Palesztinából jövet és Budán keresztül visszatérve tett:

«1416. Feber reiste Sigmund der kirchlichen und politischen Angelegenheiten wegen nach Frankreich. Von Paris aus sendete er gegen 200 Künstler und Handwerker, vorzüglich Schreibmeister, Sticker, Tapezierer, Goldschmiede, Maurer und andere, zur Einführung eines feineren Geschmackes in technischen und häuslichen Gegenständen, nach Ofen. Französische Baumeister waren es auch, welche seit August 1419. den Bau des kön. Schlosses fortsetzten. 1433 war der ganze grossartige Schlossbau noch keineswegs vollendet.» Feltehető, hogy ezen franczia épitőmunkások kezenyoma a Szentháromságtemplomon is meglátszott.

Ezen két utolsó restaurátio azonban aligha volt hosszúéltü, mert Buda várának 1440-ben Szécsi Tamás által való ostroma alkalmával Felhévizzel együtt a johannita monostor is nagyon megrongálódott, a templom pedig valószínűleg jó részben elpusztult. Egy évvel előbb még társas káptalant alapított Zsigmond király a templomból, úgy hogy ez időben állott (a Császárfürdő helyén?) a jánosvitézek monostora és ispotálya, volt templomuk pedig secularizáltatott és káptalanná vált. Nem áll meg tehát Némethy felfogása, hogy Zsigmond 1439. körül a felhévizi konventből társas káptalant alakított. A convent, a mennyiben megmaradt, önálló konvent volt, megkülönböztetve a káptalantól: hiszen kánoni szabály szerint szerzetesek egyházi méltóságot nem viselhettek.

Ezen káptalan azonban szerény javadalmazású volt (1397-ben a 4000

[1] Theiner, Vetera Monum. Hung. II. 121.

[2] Összevág ezen feltevés Mertens mutátiós-törvényével, a melyet Henszlmann M. német könyve után, (Die Baukunst des Mittelalters, Berlin, 1850.) a magyar műemlékekre nézv átdolgozott. (Henszlmann Imre, Tanulmányok a középkori román épitészeti chronologia köréből, tekintettel a magyar műemlékekre. Archæol. Közlemények IV. kötet, 67—98. l.) Így szól (69. l.):

«Azon változást, mely szerint ujabb épület a régi ledöntött, vagy elemi csapás által elenyészett épitmény telkét elfoglalta, Mertens latin szóval «mutatio»-nak nevezi.

Igen ismeretes, hogy az épitészeti telkek a középkorban ily változásnak nagyon is ki voltak téve, úgy szintén, hogy egyik általánosan érvényes törvény értelmében a különös alapitvány folytán keletkezett legrégibb egyházak mindnyája a hübéri korban, azaz a 900-ik évtől kezdve újra épittetett . . . Ez a középkori építészeti chronologiának alapszabálya, melytől csak igen kevés kivétel ismeretes . . . Vannak tartományok, hol az (t. i. a mutatio, az újra épités) csak a XII-ik vagy XIII-ik, sőt csak a XIV-ik században áll be.»

[3] Haeufler, I. V. Buda-Pest, historisch-topographische Skizzen. Pest, 1854.

Arch Ért 1907
Supka Géza cikke

arany forintot nem haladta túl,[1] úgy hogy abból a prépost és kanonokok eltartásán kívűl aligha jutott nevezetesebb összeg az említett Szécsi-féle ostromnál megrongálódott épületek renoválására és jókarban tartására.

Ily körülmények közt — írja Némethy — nem csoda, ha romladozó állapotba jutott és 1476-ban I. Mátyás király kénytelen volt a IV. Sixtus pápához írt levelében nyiltan bevallani, hogy a felhévizi prépostság épületét Pruis János romjaiból mentette meg, hogy ott magának illő lakást készítsen, a ki egymaga többet áldozott a prépostság épületére, mint összes elődei.[2]

Pruis János műve sem állhatott sokáig, talán épen egy félszázadig. A prépostság 1526-ban, a mohácsi vész után elpusztult.[3]

S ha a templom talán, — ha rongált állapotban is — egy ideig még fennállt, 1595-ben okvetlenül áldozatúl esett, a mikor a törökök Buda körül a támadó ellenségnek fedezetűl szolgáló épületeket lerombolták.[4]

S hogy a templomépület anyagából mi lett, arra Haeufler ad felvilágosítást, a ki idézi dr. Wernher Magyarország forrásvizeiről írt művének[5] egy részét:

«Soliman hat zu Ofen, in den Gebäuden des Erzbischofs von Kalotsa zu seiner und der seinigen Wohlfahrt ein ansehnlich grosses Bad erbauen lassen, in welches das Wasser durch unterirdische Kanäle aus der Donau geleitet wird, und zwar wie die Lage Ofens zur Donau ist, auf einer bedeutenden Höhe. Das Bad ist innen sowohl an den Wänden, als auch an dem Boden mit marmornen Denkmälern ausgetäfelt, welche früher in den Kirchen sich befanden, jedoch wurde alles Bildwerk abgemeisselt und das ganze abgeschliffen.»

Ez a budafelhévizi Szentháromság egyháznak, oklevelekből és történelmi adatokból hozzávetőleg megállapítható sorsa. E levezetés során jórészt csak feltevésekből kellett kiindulnunk. Érthető ez a homály, ha tekintetbe vesszük, hogy mily kevés okleveles adat maradt e korból ránk. Élesen megvilágítja az oklevelek fogyatékos fönmaradását Békefi Remig dr., mikor az elpusztult magyar levéltárakra utal:[6] «Teljesen tönkrement a csanádi, kalocsai, váradi, székesfehérvári, váczi és pécsi káptalan házi és országos, s a veszprémi és egri káptalan országos levéltára; a budaiból, győriből és vasváriból csak foszlányok maradtak meg.»

S ha mindez jelen esetünkre kevés kihatással lett volna, a legsajnálatosabb tényre utalunk, hogy a budai tanács egy pestis-járvány után 1662 julius 2-án elrendelte az összes könyvek és oklevelek elégetését.

IV. *Gergellaki Bertalan síremléke.* A budafelhévizi Szentháromság-egyháznak mozgalmas ideje volt az, a melyet Bertalan prépost sírköve 1469-ben lezár.

[1] Mon. Vat. S. I. T. IV. 13.
[2] Mon. Vat. S. I. T. VI. 119.
[3] Némethy, Adatok a budai felhévizi Szentháromságról nevezett prépostság és káptalan történetéhez. Budapest, 1883. 19. l.)
[4] Ortelius, Ung. Kriegs-Empörungen: 1665. kiadás, 178. l.
[5] Dr. Wernher, Hypomnemation de admirandis Hungariæ aquis. pag. 848.
[6] Békefi Remig dr. Válasz Imre Sándor birálatára. (Erdélyi Muzeum. 1906. 393. l.)

emel az esztergomi kanonokok ellen a király előtt, hogy azok Albert király halála óta az évi bért nem fizették meg a felhévizi prépostságnak. Ezen alkalommal közlik először Bertalan prépost vezetéknevét: Buzlai Bertalan.[1]

1457 és 1459 között kellett tehát azon eseménynek történnie, amelynek következtében Bertalan prépost, a kinek sírkövéről tudjuk, hogy atyja és nagyatyja is a Gergellaki családból való volt, a Buzlai nevet fölveszi, illetőleg használhatja.

Ezen utóbbi két oklevél élesen megvilágítja Bertalan prépost markáns alakját, a ki elvi álláspontján körülbástyázva, akár erőszakkal is állja az igazát.

Az időrend kedveért itt említek egy eseményt, a mely ugyancsak Bertalan prépostsága idejére esik. Széchy Dénes bibornok és esztergomi érsek, érseki megyéje kellő szervezese czéljából II. Pius pápához fordult, hogy ősi időktől fogva és helybenhagyott szokás következtében, az egyházi joghatósága alá tartozó egyházi javadalmak felett, ezen joghatóságában a pápa által megerősíttetnék. A pápa örömmel engedett ezen méltányos kívánalomnak, és őt 1464. évben junius 12-én kelt bullájával, az általa felsorolt javadalmak felett, érseki joghatóságában megerősítette. Ezen javadalmak között van, és pedig a «Collegiatarum Ecclesiarum Præposituræ» tehát a társaskáptalanok között az «ujdon szervezett» Præpositura Sanctæ Trinitatis de Superioribus Calidis Aquis is és pedig mindjárt az óbudai társas káptalannal biró prépostság után.[2] Tehát kiváltságképen az esztergomi érsek joghatósága alá tartozott ekkor, habár a veszprémi püspöki megye területén feküdt.

Ismét a családi történetbe vezet vissza a következő két ugyanegy évből datált oklevél.[3]

[1] Csánki most idézett czikke: 700. l. V. ö. Némethy Lajos, Adatok a budai felhévizi Szentháromságról nevezett prépostság és káptalan történetéhez. Budapest, 1883, 14. l.

[2] Némethy Lajos, Adatok a budai felhévizi Szentháromságról nevezett prépostság és káptalan történetéhez (Bpest, 1883, 27. l.)

[3] *Eperjes, 1466 november 13.*

Budaméri Gergely Márkus Szopolyai Imre vicecomese, megállapítja a tényt, hogy Gergellaki László officialisa, Gergellaki Dömjénfia Márton diák, Gergellaki Bertalannak egy malaczát a saját kuriájába hatalmasúl elhajtotta és levágta.

Nos Gregorius Marcus de Budamér vicecomes magnifici viri domini Emerici de Sopolia memoriæ commendamus, quod nos ad legitimas peticiones et instanciam nobilis viri Bartholomei de Gergellaka unum ex nobis iudicibus videlicet Demetrium Holthon de Pethlen socium nostrum ad infrascriptam inquisitionem faciendam de sede nostra transmissimus, quis tandem idem exinde ad nos reversus in predicta sede nostra iudicaria retulit isto modo, procedendo in dicto comitatu Sarus a nobilibus et ignobilibus, quibus vera veritas extitit, quomodo Martinus literatus filius condam Damiani de Gergellaka officialis nobilis viri Ladislai de eadem unum porcum predicti nobilis viri Bartholomei de dicta Gergellaka idem predictus Martinus ad curiam suam pellisset et mactasset potentia sua mediante supradictum ipsius exponentis valdemagnum. Datum in Epperies feria quinta proxima post festum beati Martini episcopi anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto.

Hátára ez van irva: Pro nobili viro Bartholomeo de Gergellaka contra Martinum literatum officialem nobilis viri Ladislai eadem Gergellaka suprascriptis inscriptionales inquisitionales.

Eperjes, 1466 aug. 7.

Szentkirályi Gergely Márkus, Szopolyai Imre kir. kincstárnok vicecomese és Sárosmegye négy nemesi birája föltételes ítéletet mond Gergellaki Bertalannak Thothselmesi Apród Miklós ellen való pörében.

Nos Gregorius Morchos de Senthkyral vicecomes magnifici viri domini Emerici de

Arch Ert 1907

Mindkettőben előfordul egy Gergellaki Bertalan, a ki azonban aligha azonosítható a budafelhévizi prépposttal, miután mindkét esetben egyszerűen nobilis vir-nek van címezve, az az idő pedig ekkor már elmúlott volt, a midőn Zsigmond király az egyházi javadalmakat világi férfiaknak adományozta el, a mint erről például a keresztes-lovagok rhodusi anyaháza 1447-ben panaszkodik.[1]

1466. aug. 7., november 13. A második oklevélben Gergellaki Bertalanon kivül előfordul Gergellaki László, továbbá Gergellaki Márton diák, Dömjén fia és az előbb említett László officiálisa. Ez a malaczpör egyébiránt korjellemző a sárosi kis nemességre nézve.

Ezen oklevelekben mindenütt csak Gergellakiakról van szó; ugyanígy szól az időrendben itt következő 1469-iki sírkő.

1469. Bertalan prépost ezen évben hal meg. Feltehető, hogy utódja, Pruis János, a ki valószinűleg renoválta a Szentháromság-egyházat is, sírkövet állított (nem közvetlen) elődjének, a ki húsz éven át, 1449—1469-ig[2] viselte a préposti tisztet. De valószinűbb, hogy a később kivilághlandó, vagy legalább megközelítendő okoknál fogva, a Gergellaki Buzlay-család volt az, a mely kegyeletének ily módon akart kifejezést adni.

A Pruis által valószinűleg foganatosított restauratió, a mely az időtájt a templom keleti felére, tehát a hajóra terjedhetett, lehetett az oka, hogy Bertalan prépost sírja azon teljesen szokatlan helyre, az előcsarnokba került. E sírkő műtörténetünk egyik legérdekesebb korának alkotása. Mátyás király a XV. század végső tizedeiben udvarába telepítette Olaszországból az ott már fénykorát élő renaissance apostolait: szobrászokat, festőket, építészeket. Ezek magukkal hozták az új művészeti evangéliumot és iparkodtak ezt kiegyenlíteni az itteni gótikus hagyományokkal.

Így csak lassan hódított a renaissance, s mintegy átmeneti kort alkotva, elébb a művészeti eszközök kezelésében lép fel, s csak idők multával hat ki a szerkezetre is.

Külföldön 1350 táján lép fel az irás válsága a minusculák és majusculák között. Sírkövünkön a pompásan faragott minusculák mellett a véső kezelésében, a lapidaris vonásokban már felvillan a renaissance hajnalhasadása.

A budafelhévizi prépostságról még egyszer esik bővebben szó: az 1500. évi 31-ik törvényczikkben,[3] a mely az 1464 junius 12-iki pápai bullával szemben a prépostság felett újra a veszprémi püspök joghatóságát ismeri el:

Sopolya thezaurarii regie maiestatis ac quatuor iudices nobilium comitatus de Sarus damus pro memoria, quod Bartholomeus de Gergellaka coram nobis in sede nostra iudicaria proponendum habebat coram nobis contra Nicolaum Aprod de Thothselmes idem Nicolaus ex adverso non comparuit ideo ipsum Nicolaum missimus fore committendum si se rationabiliter non poterit excusare.

Datum in Epperies feria quinta proxima post festum beate Marie virginis de Nive anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto.

Hátára ez van írva: pro nobili viro Bartholomeo de Gergellaka contra nobilem virum Nicolaum Aprod de Thothselmes iudicialis. Papírra írt eredetije a M. N. Múz. levéltárában. (Kapy-cs. lv.)

[1] V. ö. Némethy Lajos fönt id. m. 11. l.

[2] Ruppnál hibásan: 1457—60-ig.

[3] Corp. Jur. Hung. Budæ 1779. I. 313. l.

Filipkiewicz Stefan

lengyel festő Magyarországon
lásd

Lengyel menekültek
kiáll.

Alkotás Művészház
1943

19 – 27 sz

gemälde von Brassó mag als ungarische Abart
Ikonographie d
des italienischen Quattrocento gelten. Die I
hin, erscheint aber hier sozusagen in ung
figuren, den von zwei schwebenden Engeln gek
etwas von der Taufrische des florentinische
spüren wir deutlich dem italienischen Empfi
Thronsessel, dessen Bildung und Einzelformen
turbildern, unter anderem aus der Bilderchro
Halbmond unter den Füssen erscheint als naiv
Immaculata und der Himmelfahrt Maria. Die be
verraten unverkennbare
Barbara haben auch ungarische Akzente; sie s
insofern
tors in Beziehung, insofern die erste Gemah
Johann Corvinus Barbara hiess. Der Kultus d
Ungarn allgemein verbreitet, auch in Brassó.
gen sie uns häufig zu begegnen. Überaus schö
gewellte
fene sanfte landschaftliche Hintergrund, des

Filipovich Ferenc

Résztvett a fertőcli Eszterházy kastély helyreállításában.

Rados: Magyar építészettörténet Műszaki Kiadó 1971. 221.

FILIPOVICS FERENC, építészmérnök

Az 1928-ban Szombathelyen épült Savaria Filmszinház mennyezete 1959-re megrokkant, életveszélyessé vált. Filipovics Ferenc, építészmérnök, az ÉVM Győri Tervező Vállalatának kiváló statikusa végezte a megerősítést. 484.old. 5.jegyz

HECKENAST JÁNOS-MÁTIS LAJOS: Az új Savaria Filmszinház és a belváros rekonstrukciója 481.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 4.sz. Szombathely

Filipovics Ferenc, [építész]

Az új győri színház egyik tervezője.

Mahett: Repr.

G. J.: Végre színház!

&.

Népszabadság, Bp 1973. nov. 13.

Filipović, Ivan, dalmát építő a XV. században Spalatoban. Zakoćević Iván és Rudicić Antal mesterekkel együtt 1474-ben kijavította a spalatoi püspök Dilat, vagy Sučurac nevű várának tornyát, amely köré falat, s a földtől a tetőig lépcsőt építettek. A püspök megbízottjával kötött szerződésben arra is kötelezték magukat, hogy kőbe vésik a püspöki czímert, melyet a torony falába illesztenek.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan: Slovnik umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb, 1858—1860. 85. l.

Filipović, Ivan

dalmát építő

L.

Szendrey - Szentiványi

510. l.

Ismeretlen festő.
A XIX szárad ból.

Henrik

638. Hentzi halála.

-, mig fönt,

Buda várának a Viziváros f
~~tonák~~ heves küzdelme daczára is, megmás
törnek előre ~~és~~ a házakon innen, Hentzi t
~~kendővel. A sebesültnek~~ a kivont leeresztett jobb
lyeztetett pont ja felé mutat parancsot c
lobog és oldalán az apró házak látszanak

L és

L ráczvárosi

Bádoglemez, méretei 67: 89
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

L egy osztri

638

904: v. 4.

O Filippini

kisplasztikus

l. Medicina Falndi

416. 12.

amolása 1915 Julius aug. } haváról.

	Bevétel		Kiadás	
	Kor.	f.	Kor.	f.
ány	4000	00		
ámlázott			29	20
jul. 11			128	00
" 18			142	40
25			285	21
" 31			242	38
nek			70	00
2 – aug 8			253	32
lörsánok			50	00
– aug 14.			212	25
" 21			186	88
Dolb tégla szétt)			22	40

M.D.K

Filippino Lippi
festő

Képe a Szép mű vészeti Muzeumban van.

Beszeviczy, Divald, Heller: A mű vészetek története. 3 kötet
Uj kor, 166 l.

MDK

Filippino Lippi

Pálinkás L: Esztergom XVIII. sz.-i müvészeti emlékei. Bp. 1937. 5-8 l.

FILIPPINYI Gábor épitész

F.G. Béke utja - Wesselényi utcai lakótelep. [Debrecen]. = Magyar Építőművészet, 1990.2. sz. 38 - 39.p. ill.

Tervezők: Filippinyi Gábor, Nemes Ágnes, Forgács Attila, Kassai Zsolt, Bajkai Gábor.

1985 - 1990

Filippinyi Sámuel, szobrász

L: Fajó János

Dömötör János: Egy képzőművész szakkör negyedszázada 123-127

Új Auróra, Békéscsaba, 1982 / augusztus 1982/2

Filipkiewicz Halina

Ø lengyel festő Magyar-
ornagon
lárd
Lengyel menekülsek
kiáll.
Alkotás Művészház

1943.
15 — 18. 27

nach Siebenbürgen gelangte. Ihr Stil lässt
erkennen, welche Einstellung auch durch die
und Kupferstiche gefördert wurde. Später ko
italienische Einwirkung zur Geltung, doch w
eigenwärtigen neuen Stil verschmolzen, welc
summarischer war als der deutsche und sich
zurückhaltenderen Formen unterschied. In Si
bei den Sachsen beliebt und brachten ihre
Doch finden wir sie auch in ungarischen Ge
terscheidet sich ihr Darstellungsstil von
die Formen abgerundeter, die Modelierung wi
tisch und stark konturiert, die ganze Wiede
solchen Fällen, wo die Verarbeitung deutsch
spätesten datierten ungarischen Flügelalta
von Csikménaság /National Museum, Budapest/,
gearbeitet sind. Von den früher entstandene

Filipkiewicz Halina

Filipkiewicz Stefan

Kaltenbergh Leon dr

Kroczak L. E.

Królówna Krystyna

Krzyształowski Stanisław

Lemené Jerzy

Lewartowski

Łysakowski R.

A lengyel menekültek munkáinak kiállítása.

Alkotás Művészház

1943. jun.–jul.

XV. kiáll

RÉGISÉGTÁRA. KOLOZSVÁR, EGYETEM.

ágának

Budapest.

k - Travaux czimü folyóiratunk-

ét füzetét, valamint a folyó év-

Filipkiewicz Halina

als Lang.

Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 147. l.

Prileszky – család VI. 247

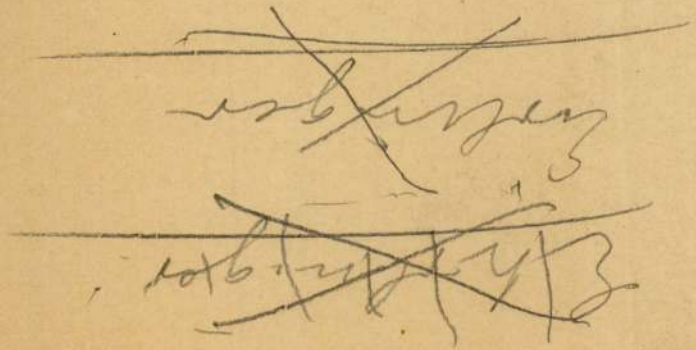

MOK

28. Filipecz János, miniátor.
Miklós lemondott váradi püspök mél-
tóságáról másolt és illuminált kódexe-
kel is. (II. Ulászló idejéből.)

Radó Polikárp: A Zirkovits.
Magyar Könyvszemle. 1941. 406.l.

NOM

Filippini Sámuel, Békéscsaba, Globus Betonmüvek

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

megvia

Filippinyi Sámuel

Kisplasztikus

1904–7

Éimisk 1930. 83. l.

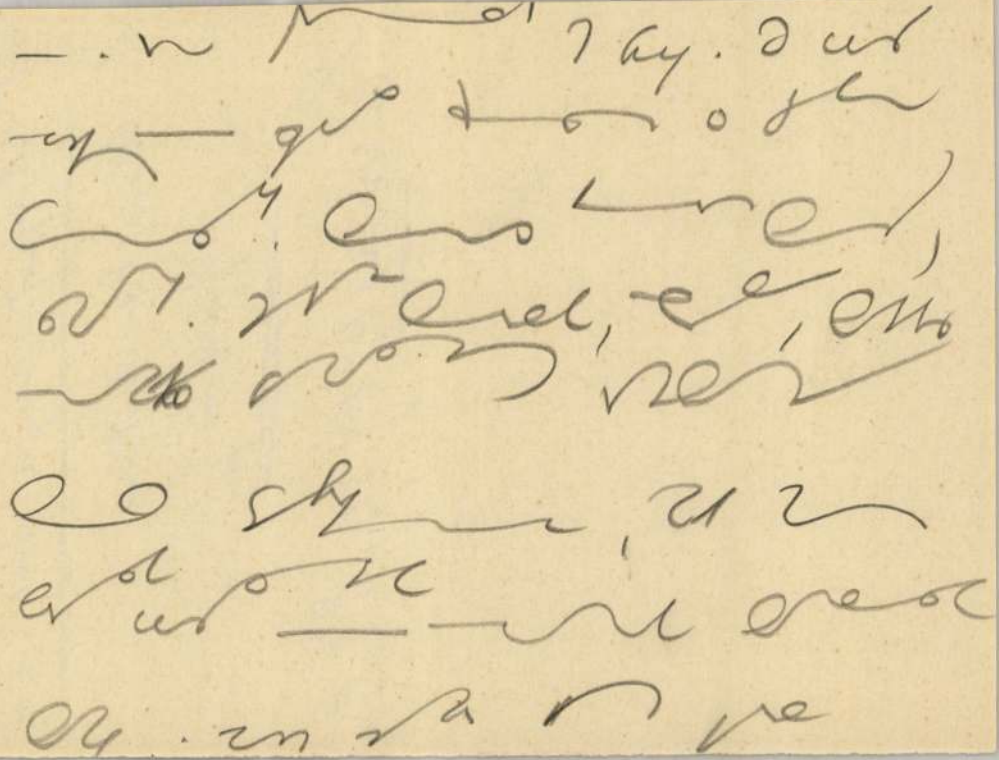

Filippinyi Samu

200 k állmagyar

Értimisk 1905/6. 17. l.

Filippinyi Samu

200 K Békéscsabától

Értémisk 1904/5. 16. l

7703 szám.
I. M. E. 1936.

A m. kir. igazságügyminiszte

BUDAPEST 9.36 Mai 15 18 Pa 62 Pa

A Műemlékek Országos Bizo
ságának

Budapest
IX. Rákos utca 1

Hivatalból.
Díj átalányozva.

Filippinyi Samu

200 k államsegély

Értimisk 1906/7

16. l.

Filippinyi Sámu

300 k államsegély

Értimisk

1907/8. 19. l.

215-219.

KOLOZ

sz. Mihály te

Filippinyi Sámuel

önálló

Értesítők 1908/9. 15. l.

Budapesti Könyvtárigazgatóság

VII. 279

Filipiny Samu

1901/2

Ferkèpzomfoiskèvk

1932-33. 81. l.

resztül jóformán minden angol építész az ő szellemükben dolgozott. Az epigonok közül *Vanbrugh* (l. o.) és *Kent* válnak ki; utóbbi építette a Whitehall Horse Guards épületét és a norfolki Holkham House-ot, kissé száraz, de előkelő formákban. *Gibbs* és *Hawksmoor*, az utóbbi Wren egyik tanítványa, jeles templomépítők voltak, s általában Gibbs tekinthető a Wren utáni idők legerősebb tehetségének; legszebb profán épülete a köralaprajzú oxfordi Radcliffe-könyvtár. A palladiánus klasszicizmus többi építésze közül *Vardy* (Spencer House, S. James), *George Dance* (Mansion House), *Chambers* (l. o.), *Sir Robert Taylor*, *James Craig*, az edinburgi nagymester, *Cooley* és *Gandon*, Dublin vezető építészei, végül az *Adam*-család (l. o.) válnak ki.

Az Adam-ok működése mintegy lezárja az angol renaissance fejlődését. Utánuk a *neoklasszicisták* következnek, az építész-archeológusok, élükön *James Stuart*-tal (1713—88), aki *Revett*-tel együtt Athén régiségeit publikálja (1762). Bizonyos értelemben már Robert Adam is hozzájuk számít; ő is rajongója volt az antik építészetnek, vonzotta a „near east", s Dioeletianus spalatói palotájáról pompás művet tett közzé. A neoklasszicizmus mellett a *neogotikának* is sok híve van; amannak mesterei közül *Henry Holland*, a *Wyatt*-fivérek, *S. P. Cockerell*, *Nash* (l. o.), *Sir John Soane* (l. o.) és *William Wilkins* (University College, National Gallery), a későbbiek közül *Barry* (l. o.), egyben a neogótikus londoni parlament alkotója, *Pennethorne*, *Smirke* (l. o.), az *Inwood* család (l. o.), *Sir William Tite*, a londoni tőzsde mestere és a zseniális *H. L. Elmes* (Liverpool: Sir Georges Hall) válnak ki, míg az új csúcsíves művészet nevezetesebb mesterei

Fillippinyi Sámuel

vartanár (??)

az illusztrációk egy
vesze az alábbi
műben

Malmagnép műv V.

(Savnit - Sáros m.)

~~79~~. 1678

CXXXVI.

Filippinyi Samu

Versenydij, repr.

Értimisk 1908/9.

XIII. t.

T. 5098.

rázolt ulánus balra tekint és lo-
es vidék. Felirata:

M GALLICIA
ops were
Flanders
of 1783.

y V. & R. Green, Berners street Lon-
nel of Basil in Switzerland.

.7: 20.5 cm.

Filippinyi Sámuel

végbiz. jeles eredm. és

képesítő oklevél

Értinnist 1907/8.

22. l.

FILIPPINYI *Sámuel*, szobrasz. Békéscsaba 1884 okt. 27. A bpesti képzőm. főiskolán és az iparművészeti iskolában képezte magát. Békéscsabán a Globus betonművek szolgálatában áll. Néhány plakettet is készített.

K. G. I. 3331

Panzacchi VIII. 223, 224

MDK

Filippinyi Sámuel

Versenydij,mintázta:Filippinyi Sámuel.Repr.
199.old.

Magyar Iparmüvészet,1908.

M.D.K.

Filippinyi Sámule szobrász

A Békéscsabán létesitendő Müvészeti Szabadiskola előadójául javasolva , 1947.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 1o3.1.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI I
Bp. 1965

Filippinyi Sámuel.

Geboren am 27. Oktober 1884 in Békés-Csaba. War 1901–1902 Schüler der K.ung. Hochschule der Bildenden Künste und setzte seine Studien von 1904 bis 1907 in der Kunstgewerbeschule in Budapest fort, deren III. Jahrgang er im Jahre 1907–1908 absolvierte. Verfestigte nur ausnahmsweise ein Paar Plaketten und ist Angestellter der Betonwerke „Globus" in Békés-Csaba.

2 mül

HuPrmagyarem 219 l.

~~készítette~~ Révész Fülöp
békés csabai (orvos ~~F~~ jub.
(vármegyei fő)
arckepes, plakettjét
from

* orvosi
működése
50 éves jubileum
alkal
ma
készítek

Valentinc Cecilia és Révész Fülöp 50 éves jub. vázassági plakettjét 1929-ben.

Visegrád.

A középtérben jobb
vár, melyet az ostromló csa
tövében a város ég; a THONA
tutajok közlekednek; az el
tiszt halad kiséretével; a
ránytüt is jelezték, Maros

WAHRE CONTRAFACTVR DER VÖS
VNGERN, VO DEN CHRISTE

fölül középütt: 13.
magyarázó szövegének kezdet
fejezése: G. Das /// Leger
meisttheyls vnder beume

Rm., mér. a vk. 15.5: 26.

GEIST GÁSPÁR ÖRÖKÖSEI
GAZDASÁGI INTÉZŐSÉGE
PÓSTA, TÁVIRDA: KONDOROS. VASÚT: KIS-CSÁKÓ.
TELEFON: KONDOROS 4.

Kegyelmes Uram!

Fhó 3 kelt, becses levelétvére, azonnal beakartam Csabára menni, de mivel az ut alig járható volta miatt ez most egy fél napból kmem telik, és így ma már nem lett volna lehetséges, megpróbáltam a dolgot telefonon elintezni, ami szerencsére teljes mértékben sikerült. —

Filippini ur azt mondja, hogy ő még plakettet vagy érmet nem csinált olyat, ami szóba jöhetne, és nyilvánosságra került volna és ő a maga vénéről tolakodásnak tartaná ha olyan társaságban szerepeltetnék a hova valónak magát nem tartja, ez idő szerint. — Allitása szerint mindest a Kegyelmes Urnak levelező lapon már megiszerta. —

Ilyen formán tehát Filippini ürül végleg lekell mondani!

Szolgálatára mindig kénségesen, maradtam Kegyelmes Uram

Gr. 1932 febr 4

Kitünő tisztelettel

Kén szolgája

Sevely Kálmán

Filippiniji Sámuel

nobrász

Filipszky János, építész MDH

Hozzászólt a „Beszéljünk Budapestről" c. vitához.

– : Itt budapestiek beszélnek 4.

ESTI HIRLAP, bn. 1967. szept. 26.

M.D.K.

Filippo Orefizi, budai ötvös

neve két Esztergomban 1490-ben kelt Ippolito d'Este-felé számadáskönyvben fordul elő

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 567 .old.

Fülöppius

Kőműves. 1745-ben egy összeírásban neve szerepel.

D. Nagy Margit: Renaissance és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

300 l.

Filk (Fylkenius) András

harangöntő

L.

Szendrey Szentiványi

510. l.

48. Ereklyemuz.

elé eső falait a honvédek, a császári
ján, jobbról a nemzeti szinü lobogóval
ábornok sebét, egy csatrák tiszt fogja be
kezében kard, baljával a veszé-
sztogat, A Gellért-hegy tetején a trikolor

cm.
czi emlékek muzeumából (107/95. No2).
iki 14895 sz. leirat alapján (159/96).

(74)

396

Filkeháza

l.

Csikovári Abaúj

178. l.

T. 1857.

őkőtőt, csokorra kötött szalaggal,
lyel és bő sima szoknyát alján bár-
it karmantyúba tartja. A háttérben
rényke és azontúl függöny és tájkép

K
k 45ik számához 1862.
erméből.

d, Pest 1862.

:18.4 cm.

Filkeházai gör. kath templom.

(Abanjtorna om)
Épült a XVII. században.
1661-ből való harangja
ma is használatban van.
A templomot 1817-ben,
1907-ben, tetőzetét 1939-ben
megújították. Homlokzati
tornya.

Misgör kath. 33. l.

Filkor Boldizsárné szövő népművész, Nagylóc

Szőttes

Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása

Ernst Muzeum, 1955. junius, 32 l.

GUERIN JEAN PAULIN (francia festő, 1783—1855)

A betlehemi gyermekgyilkosság
Vászon, olaj, 93×93 cm.
Jelezve lent balra: Guerin J. fecit.
Maszlaghy II., 306. szám.

JOHANNES DE BURGUNDIA (burgundi festő, működött 1500 körül)
Női arckép (135. kép)

Fa, tempera és olaj, 41·5×30 cm.
Jelezve a ruha felső szegélyén: OPUS IOHANES BURGUNDI.
A San Marco-gyűjteményből.
Restaurálta Váli László, 1932. Ekkor került napvilágra a szignatúra, egy eddig teljesen ismeretlen művészé.

Gerevich PA, 236. és 263. l. (Bernardino dei Conti.) — Benesch Belvedere 70. l. (Bartolomeo Veneto köre.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6—7. l.

LEBRUN, CHARLES (francia festő, 1619—1690)
Szentlélek
Ovális, vászon, olaj, 52×40 cm.
A tarnowi püspök címerével díszített keretben.
Maszlaghy II., 554. szám.

LE SUEUR, EUSTACHE (francia festő, 1617—1655)

megrva

Filkor Boldizsárné

szövő népművész

Nagylóc

Szöttese kiállítva

Fiatal Képző- és Ipar-

művészek kiáll.

Ernst Muz. 1955

jun.-jul.

Filkorn István amatőr bőrmunka-tervező

Altziebler Márton amatőr intarziakészítő közös kiállítása volt két másik amatőr alkotóval. Szabó Sándor fafaragó- és Filkorn István bőrmunkát készítő alkotóval, a Délibáb szállodában.

Szabó Ernő: Amatőr intarziakészítők tábora Hajdúszoboszlón.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. júl. 13.

M.D.K.

Filkovich Boldizsár Torontálvármegye tb. főjegyzője.

„A Kiss Ernő ünnepély meghivója cimlapjának a tervezője és rajzolója."
/110 és 111. oldal között fényképét közlik./

Hegedüs János: Kiss Ernő az aradi vértanu hős emléke. Nagybecskerek. 1906.
110 és 111. oldal közötti kép aláirása.

Fill rajzoló

Dubova bei Alt Orschova

Rézmetszet.Ph.J.Fill exc.
Har.fol.

Bécs Gilhofer 72.katalógus 3154.sz.

Fill rajzoló

Czakert

Frankfurt 1860. Füdel

Av. körirat: FREIE STADT – FRANKFURT. körjepen
jobboldali női nedkép tölgykoszorval; alatta apró be-
tükkel: NORDHEIM

Rev. körirat: EIN VEREINSTHALER XXX EIN PFUND
FEIN 1860. körjepen: kiterjesztett szárnyu balranéző
Koronás Sas.

Peremén: STARK IM RECHT

Atm.: 33 m/m

Suly: 18.7 gr

Filla Árpád

A Stúdió kapja

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója 1953-1963
Bev. Vajtai Antal Bp. 1963.
37. o.

Filla Árpád

1928/29 – 1930/31

Ferkèpzomfoiskòvk

1932-33 81. l.

s mindnyájuk közt a legerősebb, *Sir G. Scott* (l. o.).

A *modern angol építészet* legfőbb jellemző vonása a történelmi eklekticizmus. Históriai formákkal és históriai szellemben dolgoznak, különösebb önállóságra való törekvés nélkül. Részben a palladiánus klasszicizmusból, részint a középkor építészetéből, részint — mint *R. Norman Shaw* és társai — a németalföldi elemekkel átszőtt késői angol renaissanceból, a Queen Anne-ból merítenek. Általában konzervatív módon ragaszkodnak a jól bevált stílusokhoz, amelyeket mindig ízléssel és tudással használnak fel (*Marshall Mackenzie:* Waldorf Hotel Londonban, *Willam Young:* glasgowi városháza és londoni hadügyminisztérium, *Sir Aston Webb:* New College of Science. South Kensington, *Sir E. Brumwell Thomas:* belfasti városháza és londoni természettudományi múzeum, *R. Norman Shaw:* Piccadilly Hotel Londonban, *Sir E. Lutyens:* Britannic House 1926, *Blomfield, Webb* és *Newton:* a Regent Street Quadrant-ja 1926, *Sir H. Baker:* India House). Még nemrég is merész újításnak számított, ha egy-egy építész, mint *C. Harrison Townsend* (whitechapeli képtár, Horniman-múzeum), önálló utakon járt s eredeti formanyelvre törekedett. A szó igazi értelmében vett, bár Angliában mindig mértéket tartó modern építészet csak a legutóbbi években hozott létre néhány figyelemreméltó alkotást (*Easton* és *Robertson, Sir J. Burnet* újabb művei). A modern angol egyházi architektúra reprezentatív alkotásai a bizánci szellemű londoni új Westminster székesegyház, *Bentley* nagyszabású műve s Liverpool nagy formai tökéletességű új csúcsíves székesegyháza, *Sir G. G. Scott* alkotása.

Filla Emil

emlités

(T.): A ~~mafiar~~ csehszlovák grafika 20 éve
Irodalmi Szemle 1965/5. Borító

Schulek Frigyes

állítja helyre a Mátyás-templomot (1874-86). Ő
építi a Halászbástyát (1901-3)

Granasztói Pál: Budapest városépítészeti archívuma.
Magyar Iparművészet 1964/1. 337. l.

Filla Emil

Herakles madarakkal kürd. 1945 (repr.)

Irodalmi Szemle 1965/5. Borító

Karátson Gábor

Rajzok (repr.)

Magyető-almanach 1864/1. 331, 333, 336, 338, 341, 345. l.

F

Fillai Ervő festő

MDK.

Neve megemlítve a kiállítók között.

„Képzőművészet".

Dunántúli Népszava 1947. III. évf. nov. 30. 4. l.

F Fillai Ernő festő. MDK

Neve szerepel a kiállításon.

„A modern Képtár téli tárlata a Városi Múzeumban"

Dunántúli Népszava 1947. III. évf. dec. 2.2.1

Fülöp Zsigmond

Illusztráció

Petőfi Sándor: Drusilla.
Új Tükör, 1979. január 7–17 lap.

Fillenz István

Illusztráció

Mózes Lajos: Elbeszélés a pinte i gazi színének létrejöttéről
Új Tükör, 1979. január 14-16. lap.

Fillenz István

Illusztráció

Kindy Gyula: A költők szanyhónalól.
Tükör, 1977. február 13. — 8. oldal.

Fillenz István

Illusztráció

Kundy Gyula: Ahöltök az anyhorából.
Tükör, 1977. felmar 13–8. lap.

Fillenz István, [ ]

L: Bukta Imre

P. kücs J. A feszültség feloldható J.

Nemzabadság, Bn. 1980. dec. 31.

Fillenz István, festő

L. Fazekas György

(Fazekas): Kiállítás a harmadik unten 2.

Esti Hírlap Bp. 1981 febr. 28

Fillencz István grafikus

L: Péreli zsuzsa.

Rózsa gy: Két országos biennálé 7.

Nepszabadsag, 8 p. 1980. szept. 17.

Fillenz István

Kiállítás a Stúdiá Galériában

Magyar Nemzet 1983. IX. 1.

Fillenz István,

a szegedi Ifjúsági Házban rendezték meg az évi nagy Stúdió '81 kiállítást.

Szerepel Fillenz István imitált üres papírlapját imitálva rögzítő imitált rajzszögein. /említve/

P. Szücs Julianna: Beszámoló a szegedi Stúdió '81 kiállításról.

Népszabadság, 1981. aug. 28. 7. old.

Fillencz István, grafikus

Az Országos Képzőművészeti Kiállítás ápr. 8.-án nyílt meg. – A rendező a grafikai termekben is szinte vezeti a nézőt. – „Lehetőség": ez a címe Fillencz István egyik munkájának, amely tulajdonképpen egy elszakadt, de megragasztva is nagyon esztétikus, így a grafikus számára még valóban alkotási lehetőséget adó papírlap. |említve|.

T. szabó Ernő: Visszanézni a csillagokra, Magyar Ifjúság, 1982. máj. 28. 34. old.

Fillencz István

-chb-: Fillencz István

Művészet, 1983. szeptember

Fellenz István

P. Szabó Erzsi: Vigyázz! – Kész! – Rajt!

Művészet, 1983. december

Fillenz István

Gyárfás Péter: Árny- és fény-képek

Művészet, 1983. december

Fillenz Tamás [grafikus]

L. Gál Tamás

P. Kürs J.: Hol a garda?
Nincs szabadság. Bp. 1981 aug 28

7

Fillenz István rajzai

Misztérium a dobozban

A XVIII. század a nagy betelepítések századának is nevezhető Magyarországon. A törökök kiűzése után, a felszabadult területek urainak alapvető gazdasági érdekük volt a birtokaik megműveléséhez szükséges munkaerő biztosítása. Ekkor alakultak ki a betelepülő németség legjelentősebb falvai, ekkor formálódtak a Bánság svábok lakta helyei is.
A telepesek magukkal hozták anyagi és szellemi kultúrájuk számos emlékét. Új életüknek elengedhetetlen feltétele volt mindez, létüknek folyamatos fejlődését biztosította.

A bánsági falvakban, a XVIII. század végén és a XIX. század elején, gyakran fordulnak meg németországi kereskedők, akiknek portékái közül ki-kicsillan egy foncsorozott üvegre festett szentkép, vagy a most bemutatott tárgyunkhoz hasonló, lapos, üveggel fedett dobozban elhelyezett bibliai jelenet. Ezeket a kis méretű remekműveket egyszerű, gyakran naivaknak is nevezett mesterek készítették. Misztériumjátékaik szereplőit fából faragták, élénk színekre festették, gyöngyből és selyemből font virágokkal díszítették. Azt nem tudjuk, hogy a képen látható alkotást Németországban, vagy pár évvel később, már az új hazában kínálgató kereskedőtől vásárolta ismeretlen tulajdonosa. Ez azonban semmit sem változtat művészi értékén, azon, hogy kifejezi a kor egyszerű emberének egészséges, népi mesélőkedvtől és humortól duzzadó életérzését.

VILHELM KAROLY

Fillenz István

grafikusmű

Nemzetközi kiállítás a Pécsi Galériában.

Dunántúli Napló
1982 jún. 26.

Aznai Tamás
ajánl

megszabadul, két-három deres üstökű férfi közé hajol, koccint velük, s félig otthagyva borát, az ajtó felé indul.

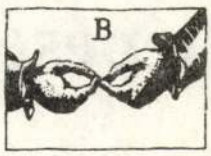

árhogy is volt, úgy tetszik, míg fel nem engedett a jég körülötte, főként ezekből a társaságokból került ki olvasótábora. Szemlátomást nem volt Tamási ínyére a pesti góbéság, legalábbis ez a gyökeréről régen leszakadt, mely a túléltség jegyeit viselte. Gondolom, megfordulhatott fejében a harmincas évek erdélyi társaságainak képe. Ahogy az otthoni elbeszélésekből megismerhettem, az a szellemi pezsgés helikont teremtett. A demokrata szóértés talaján a – ha kisebbség is, de ép és teljes – társadalom hajlékot és közeget adott a kultúrának. A társaságkultusz színjátszókörökben, legényegyletekben, jótékony célú verbuválásokban öltött testet, s a közönség a művészetpártoló, demokrata érzelmű grófoktól az iparosságig, a szántóvetőktől a tanítókig, papokig majd valamennyi réteget képviselt. A mi összejövetelünk korcs mása volt a hajdani rendezvényeknek. Látogatói félhivatalnokok, félértelmiségiek voltak, zömükben pedig olyannyira mást csináltak, másféle foglalkozásokba cseppenve, hogy megbolydult világképüknél fogva – tisztelet a kivételnek – lelkileg-testileg deklasszáltak lettek. Felekezeti – katolikus, református, unitárius – voltunk vagy megyei tagolódásunk éppúgy itt sem palánknak, inkább összefogó kapocsnak számított. Kisebb csoportjaik éveken, évtizedeken át ott ködöltek valamely kávéház – többek között a Kárpátia – pénteki vagy keddi asztalainál aszerint, melyik megye öregjei gyűltek össze. A bercibácsik és rózanénik Mózese is volt Tamási, azoké is, akik sárgult fényképen őrizték, míg sírba szálltak, a székelyruhás esküvői magukat, a molylakása kalotaszegi párnát. Inkább szomorúsággal, mintsem szarkazmussal gondoljunk erre az erjedésre és szétesésre. Nem ítélhetjük meg a góbé szerepet, a romantika túljátszását sem. Ezek a Tamási-olvasók mégiscsak fiatalkorukat, emlékeiket keresték a szent könyvben, az unokák nemzedéke újra a tündérkedő művészetet, egy nép lírai enciklopédiáját. Ám a halinás köteteket mégis a korántsem műértő nagyanyók adták kezünkbe.

Én úgy érzem, a Tamási-életmű legújabb könyve, a farkaslaki sír, a földdel eggyé lapozott, lesz az író reneszánsza. Ezen már nem fog ártalom, bevégeztetett a hittevés. A lélek és a porhüvely a farkasréti ravatalozóból úgyis eljutott farkaslaki helyére, hogy három napig várni kellett, mint az urat, hiszen e helységnév távolabbi román megfelelője látta előbb vendégül s várakozni. A hittevésből, ami most látszik a föld felett, az csupán a fejfa, mely a két cserfa közül ágaskodik ki az útra. Hűség példája, holtában is megállít, s híveket toborzott Ábelék szegény és szapora népének. A Hargita pedig a Szervátiuszok kezevésője alá ad sziklát, hogy őrizze békéjét az idők végezetéig. □

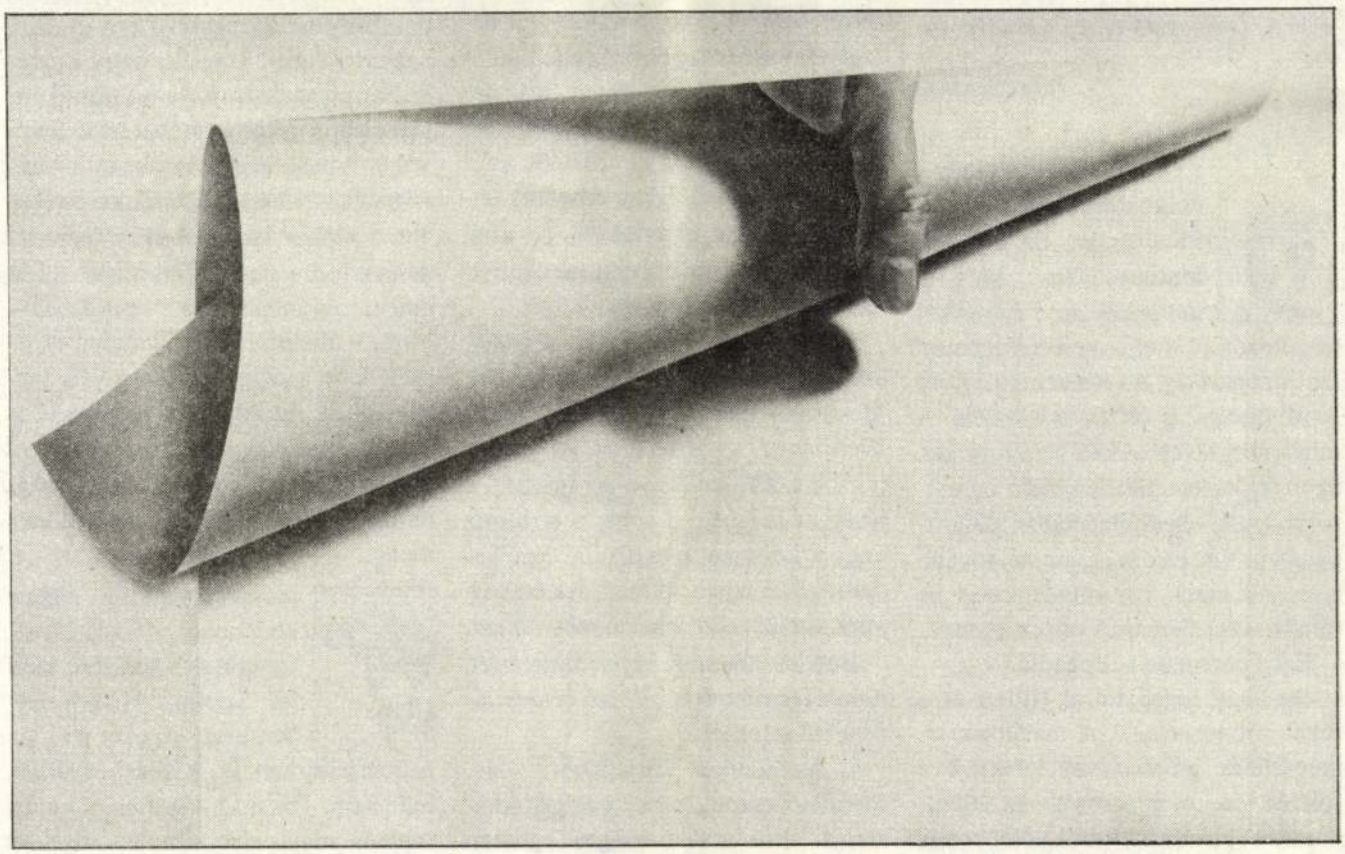

Fillenz István: Vékony lap V.

Tornai József

A történelem túllépése

„Éppenséggel mondhatnánk tehát a következőt is: az ember helyesen tekintve csak a mozgás, a tendencia, az átmenet az istenihez. Ő az a testi lény, amely Istent intencionálja, s amely Isten országának áttörési pontja, s a világ léte és értéke csak az ő aktusaiban konstituálódik. Milyen képtelenség tehát, ha ezzel ellentétben Isten eszméjét «antropomorfizmusnak» tekintik, hiszen a dolog éppen fordítva áll: legnemesebb példáink teomorfizmusában rejlik még az «ember voltának» egyetlen értéke is. Ily módon, az ember lényege éppen az, hogy intenciója túlhalad önmagán és minden életen. Éppen ez «az ember» tulajdonképpeni lényegi fogalma: az ember olyan dolog, amely transzcendentálja önmagát, saját életét és minden életet. Magva minden sajátos organizációtól függetlenül éppen ez a mozgás, önmaga transzcendálásának aktusa. Ezt azonban egyformán félreismeri mind a «humán», mind a «biológiai» etika."

(Max Scheler)

Az egyetlen igazi viszony a dolgokhoz: a végső titok fölismerése. Ez nem ellentmondásos. Még a tudomány, ez a méricskélő „filozófia" is eljutott a fölfoghatatlan dimenziókig. Az élet kémiailag, sőt biokémiailag is tetten érhetetlen. A mindenség távcsövekkel beláthatatlan, az anyag matematikailag, elektronmikroszkóppal, végső állapotában földeríthetetlen. Van egy pont, aminél tovább nem juthatunk, bár mindenkinek és minden kornak másutt van ez a pontja.

Ezt a pontot kell elfogadni.

De hogy fogadjam el Hitlert és a többi Gonoszokat? A halálban. A megszűnés pillanatában lefoszlik a fölszíni én. A gonoszság: az ellentmondás ebben a világban különben is metafizikai tény. Fáj az agyunk: mégse hatolhatunk túl a történelmi, az erkölcsi, a fizikai, az érzelmi, a művészi ellentmondás tényén.

Egy isteni lény (személy?) viszonya ehhez a harmóniát kereső, de végleg soha nem találó világmindenséghez ugyancsak meghaladja elemzőképességünket. Kérdezhetünk, de még az sem biztos, hogy mi a „képére és hasonlatosságára" teremtettünk. Lehet, hogy csak energiáiból kaptunk. Lehet, hogy csak a szellem képességét adta nekünk s nem önmagát.

A vallások? A legnagyobb hiba a bűnbeesés elképzelése (mítosza) volt. Az ember bűnös lény: mert szabad. A bűnbeesés gondolata ezt nem foglalja magában. De ha fordítva: a bűnbeesés mítosza a szabadságot akarja kifejezni, akkor pontos, akkor a valóságról beszél. De szabadság csak az ellentmondás világában lehet. Isten számára nincs értelme ennek a fogalomnak. Isten a semmi, isten az abszolút: amit mi csak a szabadságban érhetünk tetten. Követtünk el bűnöket, de ezek csak a földre, a növényekre, az állatokra, embertársainkra vonatkoznak.

Mégis: a jó, amit velük teszünk, szabaddá tesz, körülményeink uraivá. Megérinthetjük így azt, amit csak az Isten ismer, az abszolútat, és ez már inkább esztétikai érzés. Az igazság, a jóság, a szépség: a zene, a térforma vagy a költészet metafizikai emelkedettségével ízlelhető meg. Az értékek jelek, amiket nem lehet tovább fejteni.

Buddha ülőszobra egyetemesebb jel, mint a feszület. Bár a Krisztus szenvedése is fontos jel.

A harmonikus társadalom, világ, rövidlátó eszme, nincs végiggondolt alapja. Csak a szabadságtól egészen messze, közelebb és nagyon közel álló társadalom és világ lehetséges a valóságban. De ebben a világban az abszurditást nem lehet megszüntetni. *Az abszurditás megszüntetése a szabadság kiküszöbölése volna.* Az abszurditás csak a metakozmikussal való viszonyban szüntethető meg. Tökéletesen csak a halálban.

Így aztán szenvedni vagy unatkozni kell. De a szenvedésben ismerjük föl a legtöbb jelet. Néha az unalomban is.

Egy nép sorsa (azé a népé, mely éppolyan menthetetlenül a kiűzetés áldozata, vagyis az elrontott természet-ember-társadalom-isten viszonyé), semmivel se lehet jobb-rosszabb, mint maga az emberi lét. Mégis odatartozni egy néphez: az önazonosságnak és sorsvállalásnak a tette. Sohasem passzív, pusztán meglévő tény csupán, hanem föladat, kötelék, hogy önmagunkat megsokszorozva is, valamiképpen megfeleljünk az ember rendeltetésének: annak, hogy az emberen túllépve megközelítsük a metafizikai értékeket. A néphez-tartozásban a transzcendálás jele és tette a legfontosabb. Az az ember, aki még képes a transzcendálásra, a túllépésre, nem teljesen elveszett lény a dolgok, események zűrzavarában. Az önmagán túllépni nem képes ember vagy csoport, szervezet, ország önmagába töppedt roncstömeg, ha úgy tetszik: pusztán emberi tünemény.

Transzcendentált-e Nabukodonozor, Xerxes, Néró, Caligula, Napóleon, Hitler, Sztalin? (Hiszen emberi közösségeket, a történelmet irányították!) A válasz egyértelmű: nem. Ők megmaradtak a homo sapiens alapfokán: az önzésben, a pusztításban, a tömeggyilkosságban, a

FILLENZ István

FILLENZ István

Gyárfás Péter: Fény-árnyék-képek: Beszélgetés Fillenz István grafikusmuvésszel. = Mozgó Világ, 11. 1985, 10. 100-115. ill

Terms

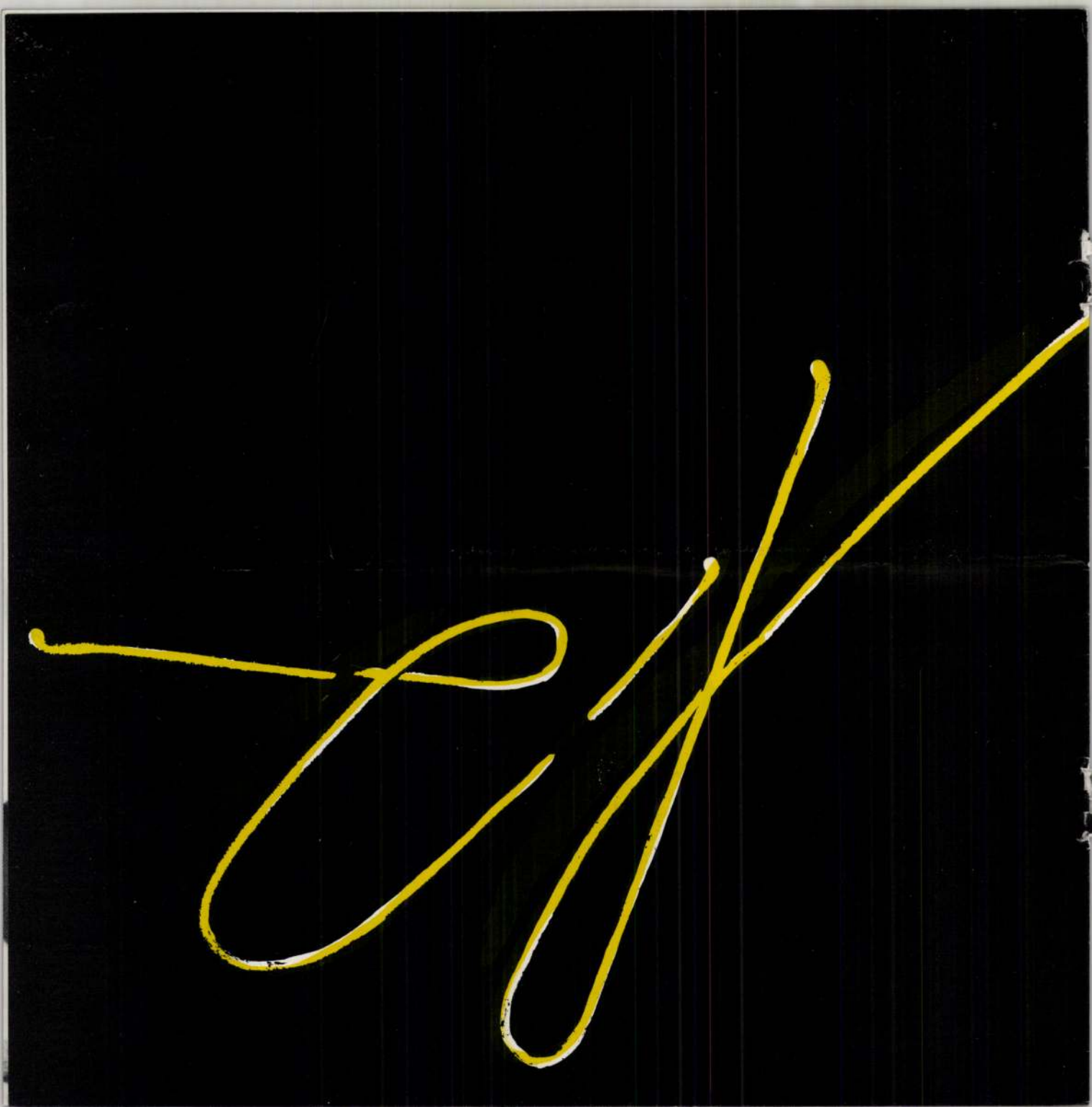

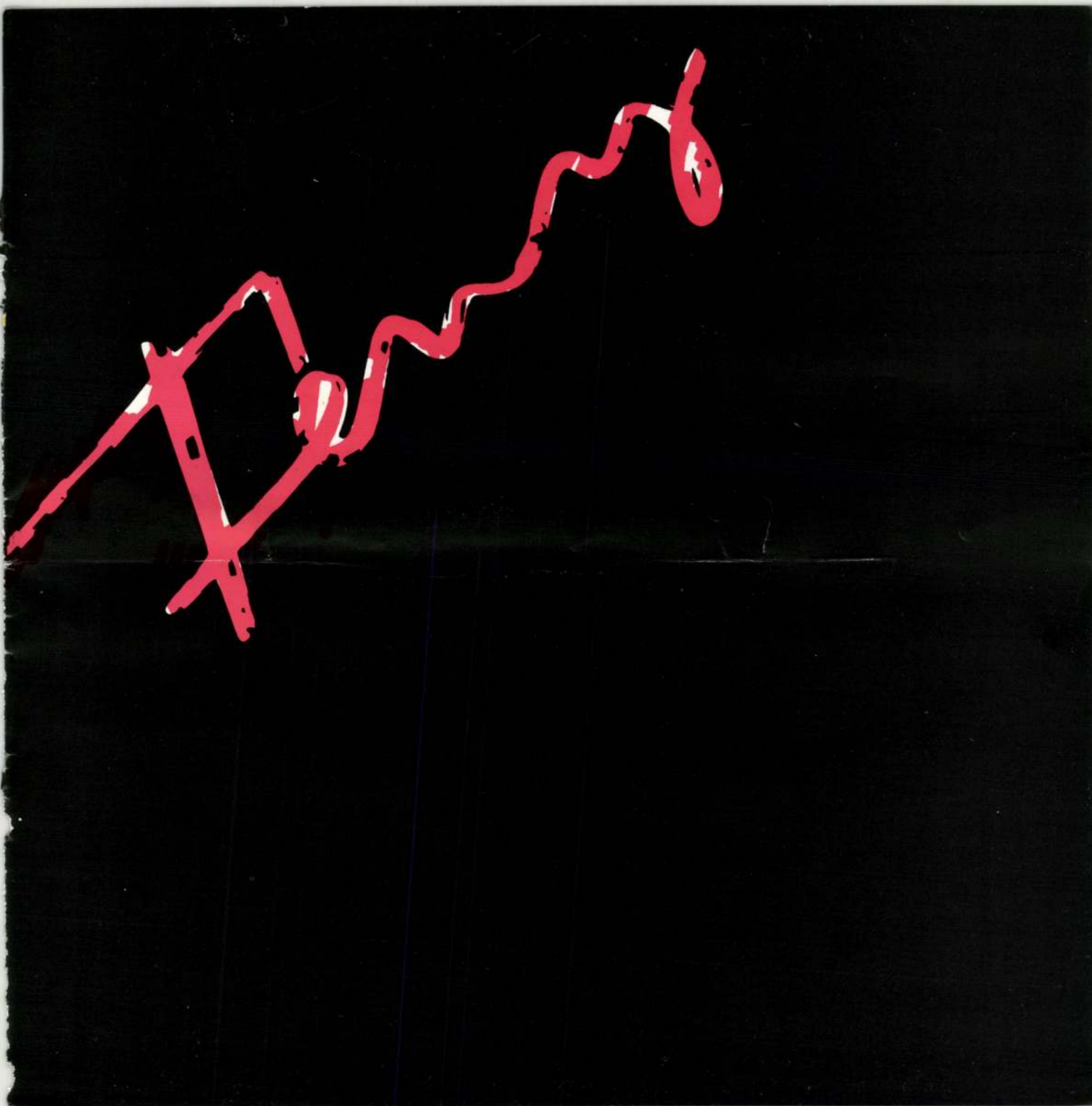
Terms

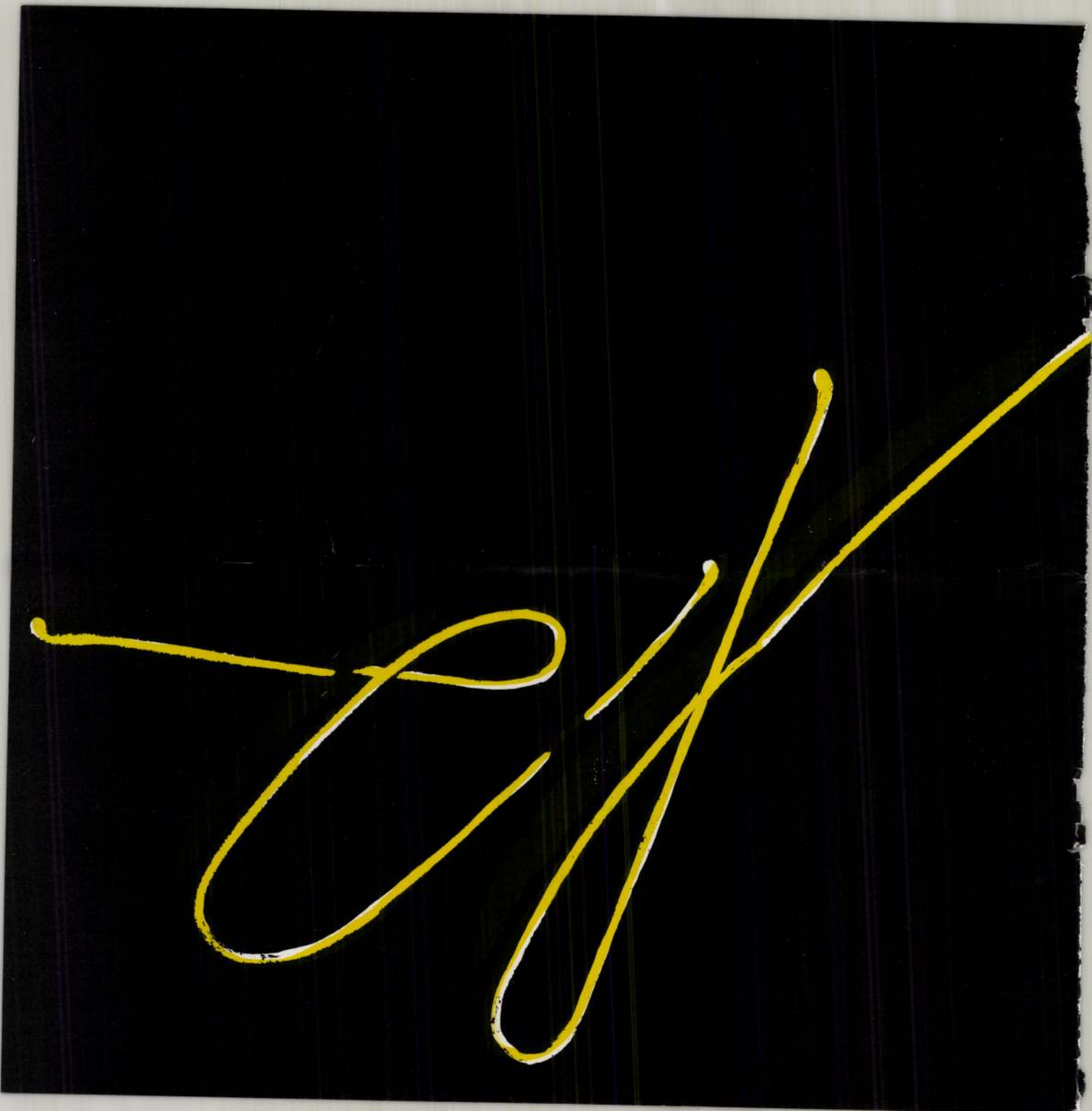

CHINA
Bata
Optiek

FILLENZ ISTVÁN KIÁLLÍTÁSA STUDIÓ GALÉRIA
Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 52.
Megnyitja: Fazakas György építész
aug. 24-én 17 órakor
Zene. Sarkadi Péter
Megtekinthető:
1983. VIII. 24 – IX. 18.
Fotók: Fillenz István

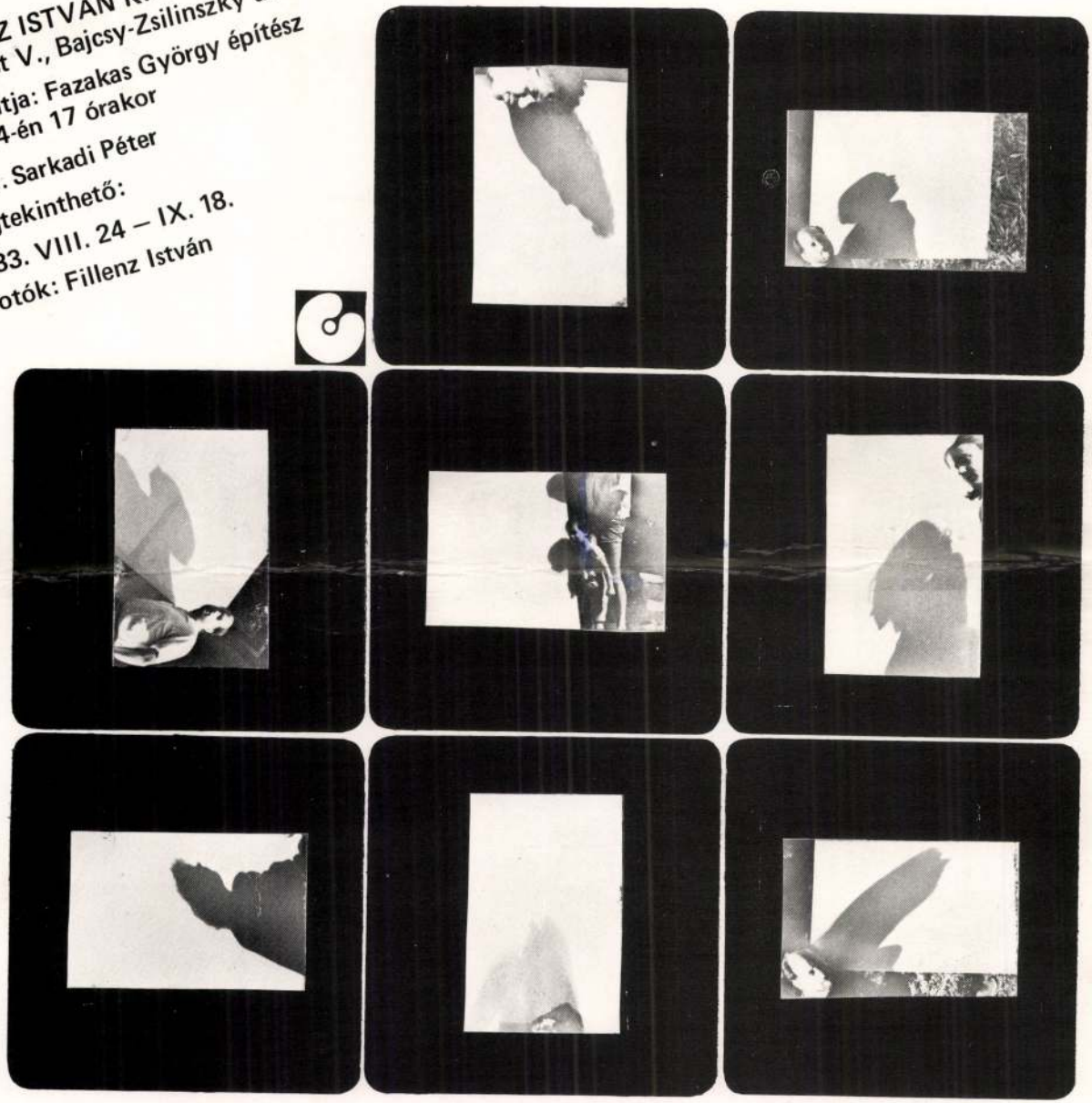

ART MA
CRAYONS

MOZGÓ VILÁG POSZTER

Fillenz István: Próba lap V. (rajz) Fotó: Tasnádi László

FILLENZ István

FILLENZ ISTVÁN

LÓSKA Lajos: Rajz 90. = Uj Müvészet,
I.évf.3.sz. 1990 + 13.p

FILLENZ István grafikus

90 3. 12

Új Művészet

Új Művészet

1021 FILLENZ ISTVÁN

Fillenz István: Teremtés

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 JAN 2 9

MHSZ SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

... kevésbbet és másként rövidítették a szöveget, de itt is sikerült néhány igen jól felépített shakespeare-i jelenetet tökéletesen ellaposítani. A koncepciót valahogy azért mindig sikerül kimagyaráznunk, de ez már szegényedés. Üzenetek és áthallások helyettesítik az árnyalt és gazdag szimbolikát.

E kifogások természetesen nem érdemelnének ennyi teret, ha pusztán egy-egy kevésbé jól sikerült előadásról lenne szó. Ez a két kidolgozatlan és szomorúan poszt-avantgard Hamlet azonban boszszantóan jó „labdákat" ad a színházi konzervativizmusnak. Mert olykor igen kényes a hagyomány és az újítás viszonya. Az avantgard, azaz az előőrs is lemaradhat, pontosabban elmaradhat, lelassulhat. Ez a helyzet sem mindig könnyű. A változás értékét mindig az szabja meg, hogy mihez képest új, hogy ki mi ellen lázad. Más dolog forradalmárnak lenni ahhoz a tapírhoz képest, mely évmilliók óta nem változott, és ezt a mozdulatlanságát értékmegőrzésnek hívja, s megint más dolog a törzsfejlődés fejlettebb fokához igazodni. Sokkal boldogabbak lennénk tehát, ha a Hamlet-előadások éppen ama színházi elképzelések ellen lázadnának, melyeket másolnak és követnek — mert akkor legalább a tegnaphoz képest lennének modernek, nem pedig a múzeumi múlthoz képest.

viselő parlamentesdit ját társaival, holott a kor szószékről igazából a sz és a boldogságról vágyik ni. Végül, amikor szembe az igazi szerelemmel, gyá futamodik, és ismét a menekül.

Elfecsérelt életek, szer vágyak, fenyegetően közé ség — ez nyomasztja az tott, sikeres értelmiség nagy figyelmet keltett filr ban nem *általában* az idő sáról, az alámerülő ifjús öregedés, a talajvesztés ör ri tragikumáról szól. Hős san körülhatárolható id társadalmi koordináták k nek, eszik a ráksalátát, isznak, sóvárognak és ör

A hetvenes-nyolcvanas venévesei ők, akik az öt hatvanas években, a „remény szakában" voltak fiatalok. Ifjúságuk egybeesett a háború utáni európai társadalmak gyermekkorával és ifjúságával; rezignációjuk pedig a társadalomjobbító eszmék kiürülésével, a praktikum, a „realitások" kétes diadalával. A rezignáció, a csöndes belenyugvás ily módon nem csupán egy életkor, hanem egy korszak kiábrándulását, szomorú elvékonyodását is tük-

Aurélius szavait idézik: „Milyen gyorsan eltűnik minden! A testeket elnyeli a világűr, emléküket az idő méhe, az érzékelhető jelenségek, főleg az élvezettel kecsegtető, fájdalommal rettentő, hiúságtól felfújt dolgok mind-mind idejárók. A gondolkodó elme ítélőszéke előtt micsoda ócska, megvetendő, mocskos, esendő, holt dolgok ezek!".

Fillenz István

P. Kücs Julianna: lin a mürcsen
A Studió 85 ernst mucsuzu
kiállításáról

Népszabadság, 1985. IX. 20.

30 × 30 centiméteren

Fillenz István művészetéről

1 Fillenz István: Vigyázz! Kész! Rajz!, vegyes technika, papír, 30 × 30 cm, 1983 (fotó Somfai István)

1

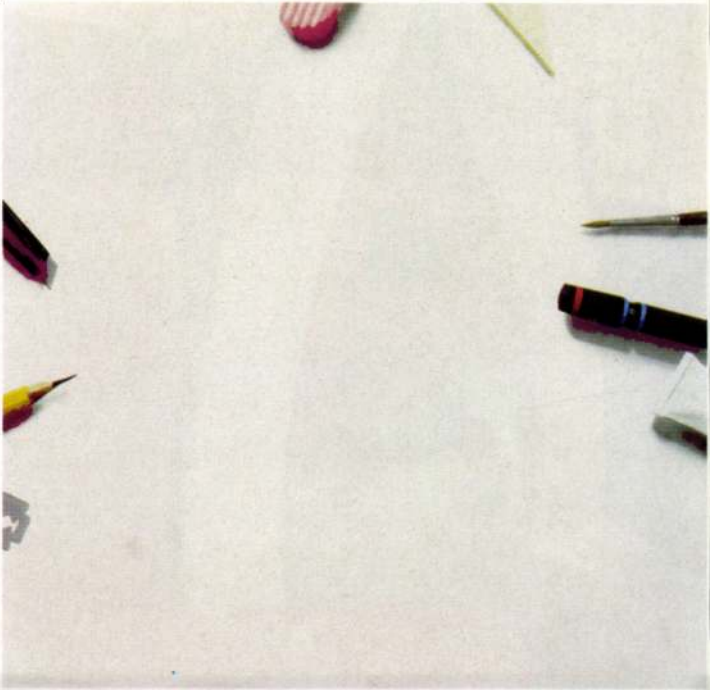

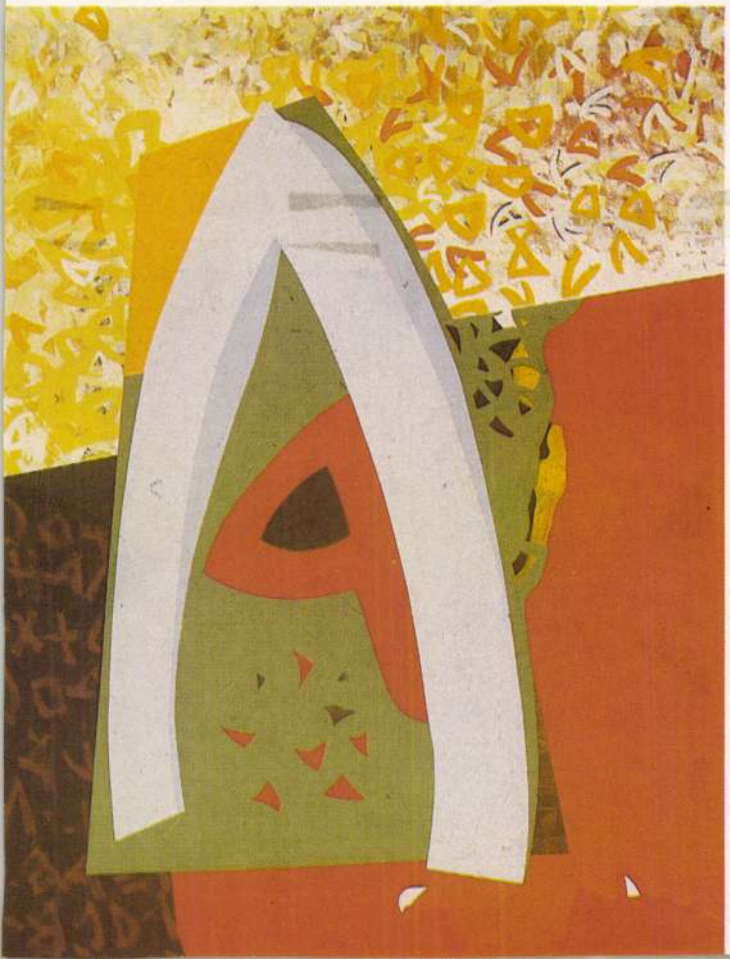

Fillenz István, grafikusművész 22.) Folytatás
Gyökfás Péter: 30×30 centiméteren Fillenz István
művészetéről.

2 Fillenz István: Lehetőség, vegyes technika, papír 30 × 30 cm, 1981

2

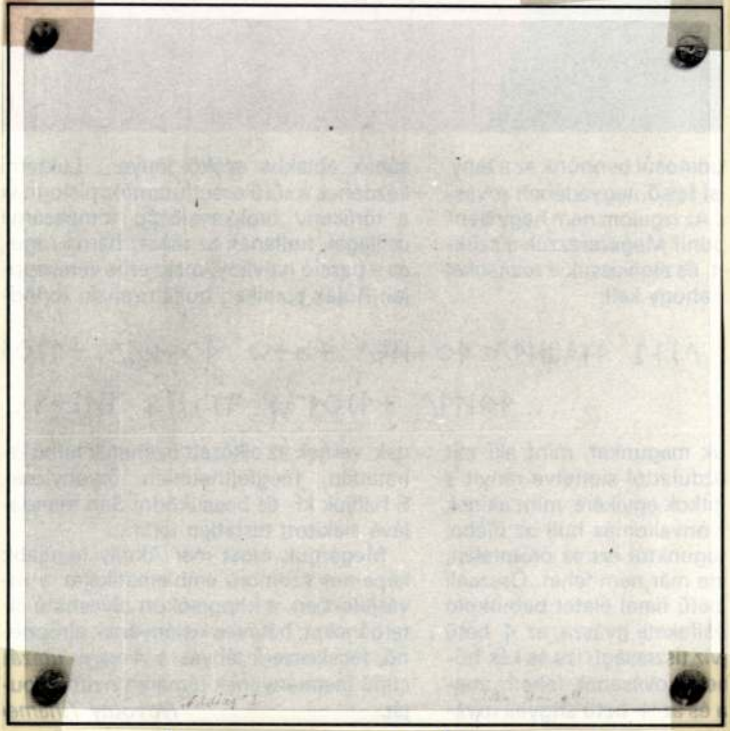

Művészet, 1984. október, 28-old.

Fillenz István, grafikusmünész 3.) Folytatás
Gyárfás Péter: 30 x 30 centimétereren, Fillenz István művészetéről.

3 **3 Fillenz István**: Érintés, vegyes technika, papír, 24 × 37 cm, 1982

Művészet, 1987. október, 29-old.

5

Fillenz István, grafikusművész 4.) Folytatás.
kiadás Péter: 30x30 centiméteren. Fillenz István
művészetéről.

4 Fillenz István: „Hardtmuth" KOH-I-NOOR, vegyes technika, papír, 30 × 30 cm, 1984

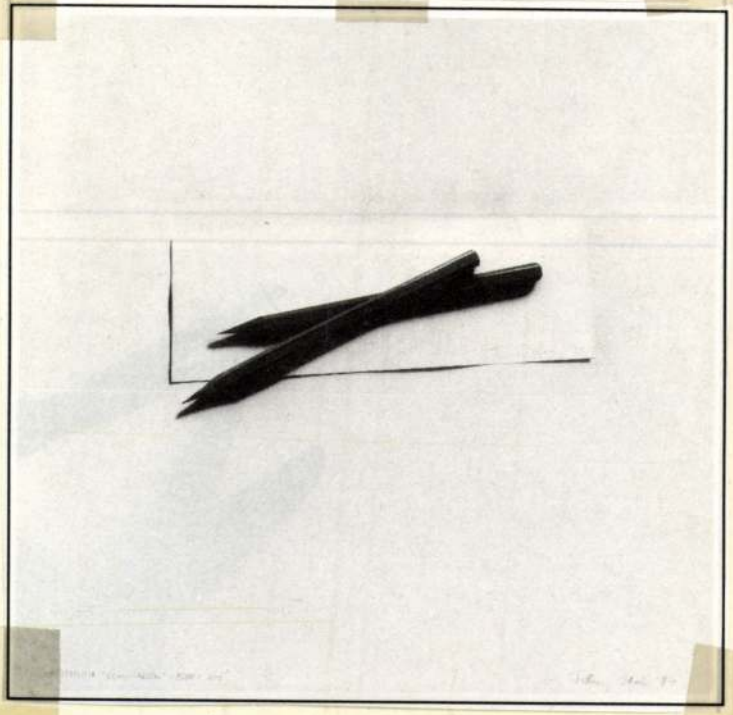

Művészet, 1984. október, 29-old.

Gyárfás Tétes: 30×30 centiméteren, Fillenz István
művesmeteről.

Kűvészet, 1989. október, 30-old.

Fillenz István, grafikusművész

5. Folytatás.

5 **5** Fillenz István: Csatolva II, vegyes technika, papír, 30 × 30 cm, 1986

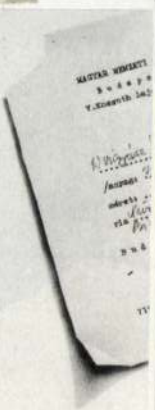

Kűvészet, 1987. október, 30-old.

Fillenz István, grafikum ívész 4.) Folytatás.
Gyárfás Péter: 30×30 centimeteren, Fillenz István művészete.

7

7 Fillenz István: Próbalap IV, vegyes technika, papír, 30 × 30 cm, 1986

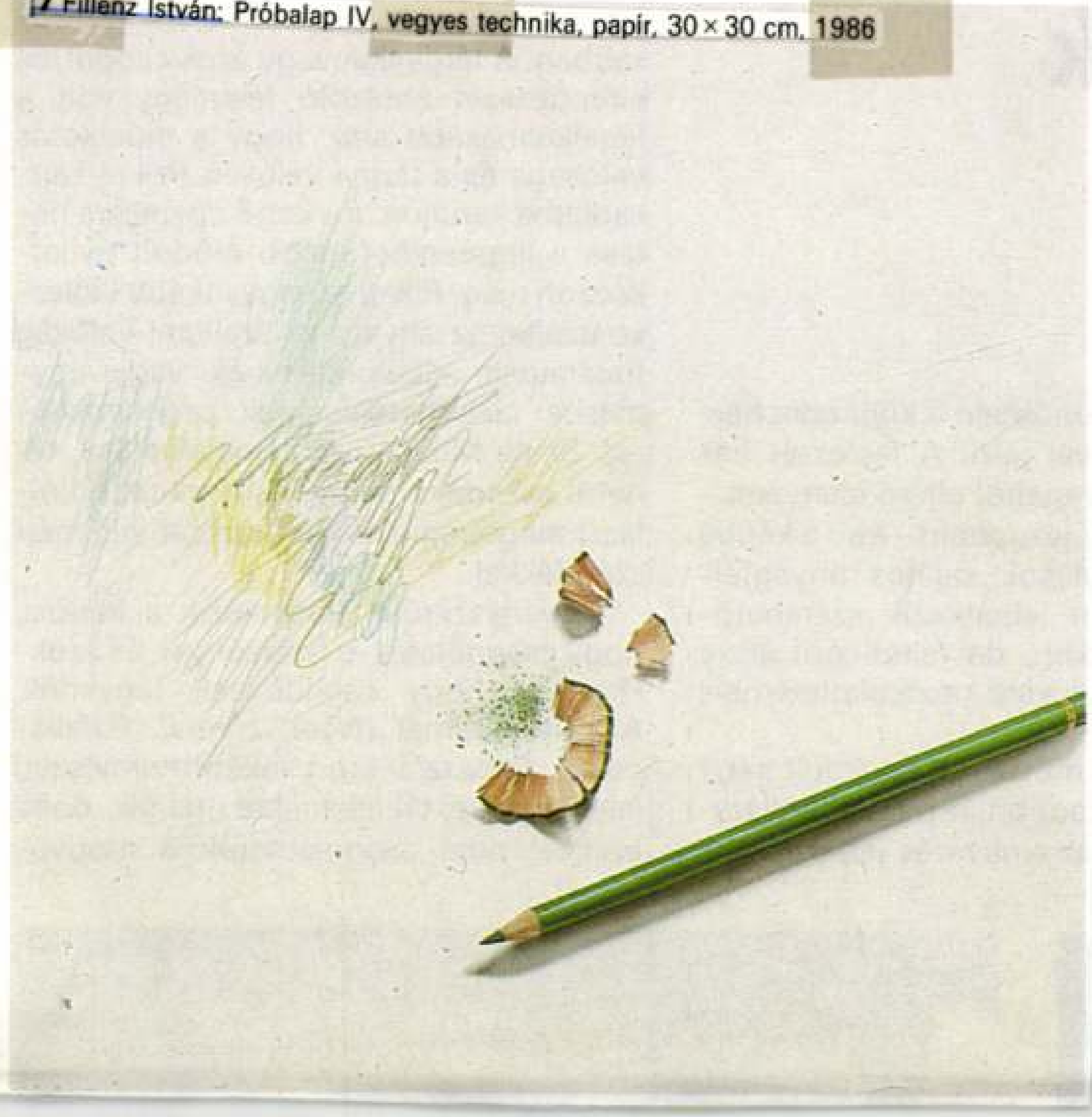

Művészet, 1987, október, 31-old.

k

űnőbben a kollázstechni-
val jelzi. A festészet ha-
yagaitól eltérő elemeket –
újságpapírt – épít a képbe
otások sajátos anyagfel-
m jelentkezik szembetű-
kon, de feltétlenül észre
ük való kapcsolatteremtés

s műveinek az elmúlt négy
csoportját pasztellkollázs-
az elnevezés jelzi, hogy a

a csendélet műfajához kötődik legszorosabban. A tárgyakat vagy azok csoportos elrendezését ábrázoló festmény volt a legalkalmasabb arra, hogy a műalkotás valósága és a tárgyi valóság fizikai kapcsolatba kerüljön, s a kettő egymásra hatása a legszembetűnőbb módon nyilatkozzon meg, felvetve vagy inkább kiélezve ezáltal az anyagi és szellemi valóság határainak, elkülönítésének vagy egymásba alakíthatóságának problémakörét. Szüts Miklós problémafelvetése, alkotói szándéka rokonságot mutat a kollázst megteremtő és felhasználó művészi szándékkal.

Törvényszerűen következik a kérdés, hogy csendéletek-e festményei, és szükséges-e, hogy csendéletek legyenek. A művek címei (*Nyár, Hajnal, Palackposta, Panaszfal* stb.) inkább természeti jelenségekre, táji elemekre utalnak, noha ezekkel nem azonosíthatók a motívu-

2

Fillenz István, grafikusművész 8 folytatás.
Gyárfás Péter: 30×30 centiméteren, Fillenz István
művészete.

8

8 Fillenz István: Az árnyékgyűjteményből II/1, vegyes technika, papír, 70 × 50 cm, 1987 (fotók Sulyok Miklós)

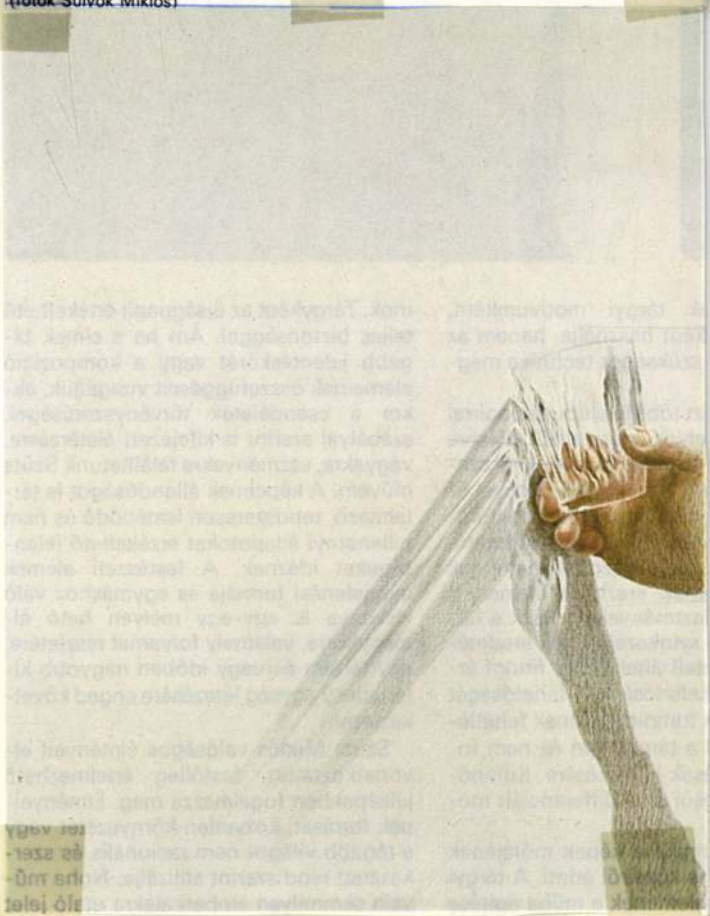

Művészet, 1987. ahtóber, 31. old.

Fillenz István

Grafikai

Mozgó Világ 1985/10

Fillenz István

Beszélgetés F. I.-vel

Margó Utca 1985/10

Fillenz István, grafikus

Az Óbudai Pincegalériában látható a fiatal Fillenz István, Molnár László József, Mankó Balázs munkái.

P. Szabó Ernő: Mankó Balázs grafikái.
Új Tükör, 1984. márc. 11. 4. old.

Fillenz István

P. Kücs Julianna: Bucsu a tegnaptól
Fiatal Képzőművészek Studiója az
Ernst Muzeumban

Népszabadság, 1987. XII. 28

Fillenz István

III. Nürnbergi rajztriennálé.

M. Tiefler.
1986. I. 16.

Fillenz István.

Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása.

Magyar Hírlap.
1987. II. 28.

Antiqua

Fillep György

ács

Kolozsvárról

1636. Gyulafehérvár

Bal Kel i24. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

M.D.K.

Fillér János, cerí asztalos

1800-34 között található a városi összeírásokban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó.

325

old.

FILLÉR János egri asztalos. Az Eger városi összeirásokban 1800-1834 között találkozunk nevével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M. D. K.

FILLIBERA stukkátor

1641. Rohonc, várkápolna, stukkó-munkákért 550, – forintot kapott, szolgái pedig „ittal penszt és gipszert" 22,50 forintot

Agghásy: Barokk szobrászat .. Bp. 1959.
I. 50., 194. l
II. 233. l.

Fillenz István, grafikusművész

Bartók Béla Emlékház, Budapest. Építész: Fazekas György (BME).

Társtervezők: Merkur bolygó fémgrafika: Mester László grafikusművész +

Bartók Béla festmény: Fillenz István grafikusművész

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 16-old.

Fillenz István, grafikusművész

Napló

Fillenz István: Érintés, vegyes technika, papír, 24×37 cm, 1982 (fotók Wolf G.)

részt nem eredeti festményei, hanem ezek reprodukciói szerepeltek. A jó minőségű poszterek azonban majdnem hűen adták vissza az eredeti képek szépségét. Műveit sógora, dr. Barta György szállíttatta ki Kanadába. Ahhoz, hogy a magyar közönség újra felfedezze ezt a tehetségesnek induló festőt, képeinek haza kellene kerülniük.

A kiállított festmények nagy része tájkép. Három közülük bizonyára a szolnoki tartózkodás idején született. A megemelt horizont, a csendes vízen szinte mozdulatlanul álló csónak s a tájba olvadó ember motívuma Szőnyi Dunaparti képeivel rokon. Őt is erősen foglalkoztatta a víztükör és a vele harmonikus egységben élő ember kompozícióba foglalása. Csak, amíg Szőnyinél mindez a fény elvarázsoló, mindent átszövő hatalma alatt áll, addig Förstner képein egy nagyon visszafogott, a természet ébredése előtti, halvány színvilág uralkodik.

Balatoni tájainak könnyű, párába vesző túlpartja, a finom megvilágítás tengerré növeli a vizet. A part kis házai, a növények halványzöldje, s a gyöngyházszürke fény

Árny- és fény-képek
Stúdió Galéria, 1983. VIII. 24–IX. 18.

Fillenz István nem tartozik a túlságosan gyakran kiállító művészek közé. Igaz, csak pár éve – miután elvégezte a főiskolát – szerepelnek munkái a különböző kiállításokon, elsősorban a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves bemutatóin. Az ott látott műveinek szemléleti egységessége, biztató színvonala alapján elmondható, hogy Fillenz személyében egy, a maga választotta úton kitartóan és következetesen haladó fiatal grafikust ismerhettünk meg. Méghozzá olyat, aki illúziókat teremtő, szemünket, érzékeinket – s rajtuk keresztül nemegyszer értelmünket is – „becsapó", puritánul egyszerű, reflexióktól és a személyesség kézjegyeitől mentes, szenvtelen, a reális alakzatokat az aprólékosan pontos kidolgozás révén már szinte valóságfelettivé, metafizikussá növesztő, kitűnő rajzi tudásról árulkodó lapjain valósítja meg a maga – eredendően a minimal art jegyében fogant – programját. Ez nem nélkülözi a pop art és a fotólátás tapasz-

Fillenz István, grafikusművész

Fillenz István: Árnyék, akril, vászon, 150×150 cm, 1983

57

Művészet, 1983. dec. 54-old.

MDK

Fillinger Kázmér építész

A Parádon épitendő fürdő tervpályázat döntése.
Vállalk. Lapja. 1934. febr. 7. 5.l.

M.D.K.

Fillinger Károly, építés

második díjat nyert
a margitszigeti új gyógyfürdő
és szálló tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.
dec. 17. sz. 7. old.

Hegedüs, Winckler és Fillinger,
építészek.

Közös tervük: ötszáz pengős díjat nyert.

Döntés az ólmadei Árpád-gimnázium tervpályázatáról.
Pesti Napló. 1937. dec.16.

M.D.K.

Fillinger Kármér, epitész

Hegedűs Bélával közös terve az egyik 500 p-ős díjat nyerte el a budai Árpád gimnázium pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

dec. 9. sz. 8. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

sz. old.

MDK

F.Fillinger László,ép.mérn.

Három elismerö oklevél,egyemlö he.yezéssel,- ezek egyikét ö nyerte el.

A mérnöki székház tervpályázat eredménye.
Pesti Napló. 1930.jan. 15.

M.D.K.

Fillibera stukatör

1641-ben 550 forintot kapott a rohonci várkápolná-ban teljesített munkáiért.

Mária G. Aggházy: Steirische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst.

Acta Historiae Artium,
Bp.1967. Tom.XIII. fasc. 4. 317. old.

Fillipovits Ferenc építész M.D.K.

A helyreállitás egyik tervezője 1958-1960

/ É.M. Győri Tervező V.

Kubinszky Mihály- Varga István: A fertődi kastély helyreállitása /1957-1960/

Műemlékvédelem 1961 / V. / 3. sz. 149. sz.

FILKOR BOLDIZSÁRNÉ

Szőttes

Fiatal képzőművészek és iparművészek
kiáll 1955

Filó

Bortnyik Sándor Dunajanich u.-i Műhelyébe sok látogató járt fel, a grafikus Filó a filmrendező Hevesy Iván, a plakátrajzoló Berény Róbert, akikkel jóban volt.

Radó György (Brazília): Emlékszok Bortnyik Sándorról.
Magyar Hírek, 1977. jún. 4. 13. old.

Filo grafikusművész

a művész lüves plakátja: „Minden kéz vegyen részt az újjáépítésben" – „Egész sikját egyenletesen betölti a vörös téglát tartó kezek ritmikus egymásmellettisége és egymásfölöttisége, összehangolt mozgást és cselekvést, egyértelmű termiakarást fejezve ki. Filo plakátja tartósan utal 1945-re, az akkori tecudókre. (repr.)

Aradi Nóra: Felszabadulás

Népművelés, 1977. 4.

Filo

A Szépművészeti Múzeumban szombaton nyílt meg a jubileumi plakátkiállítás – 1945-től napjainkig. Szerepel 1956-ban készített „NEM!" c. plakátja. (említve).

harangozó): Tettve kész ceruza.

Esti Kirlap, 1975. márc. 24.

Filó

„Nem!" (plakát)
(repró)

Aradi Nóra: A magyar művészet . . .
Művészet, 1981. március - 4 lap.

Filó György

okl. építésmérnök

Stul. Érsekújvár 1910.

Végzett 1939.

Jozsef nádor 1938/39 207. l.

FILÓ, Paul, pozsonyi asztalossegéd

F.P.,Tischlergesell,

† 26 éves korában, Pozsony,
1840 ápr.8, tüdőbajban
[1840, 141 l.]

Pr.Z.

FILÓ, Paul, pozsonyi asztalonegéd

P. F. Tischler gesell, † 26 éves korában, Pozsony, 1840 április 8, tüdőbajban. (1840, 141 l)

Preßburger Zeitung
(Geuthon)

MDK

Filó György, építés mérnök.

szül. 1910, Érsekujvár.

ohl. Merzett 1939-ben.

<u>József nádor</u> 1938/39. 20 f.l.

Schatzmeister 1938/39 Zeitz

MDK

Fischer Ilona, grafikus

A Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

–: A fővárosi kitüntetettek névsora 12

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 5.

Filo [Fischer Ilona], grafikus

„Minden kér ....“ (1945)

c. plakát : Rep.

— : Huszonöt év plakátművészetéből

Mümell. : 1.

KRITIKA, Bp. 1970. május

VIII/5.

Filó [Fischer Ilona], grafikus

Megemlítve.

Rényi Péter: Politikai plakátok, politikai periódusok 1–6.

KRITIKA, Bp. 1970. május VIII/5.

MDK

Fischer Ilona, grafikus

A Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

—: Kitüntetések a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából. 4.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 6.

Fischer Ilona (Fi.Lo)

neve szerepét említve, műve szerepel a "Száz politikai Plakát" c. kiállításon a Szépművészeti Múzeumban

Magyar Nemzet 1973 november 1o 4.old.

Fischer Ilona, Filo, grafikusművész

23 Filo: Nem!, plakát, 1955

Művészet, Budapest, 1981. márc. 9.

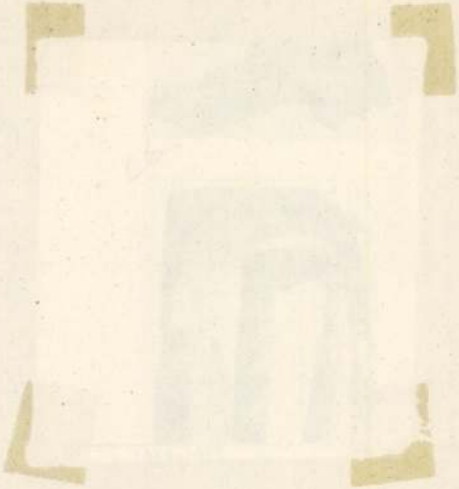

Fischer Ilona (Fil.)

Plakátok (1945 – 1948)

Élet és Tudomány

1885. 1. 4.

Fischer Ilona

A Szépművészeti Múzeumban megnyílt „Száz politikai plakát" c. kiállításon szerepel alkotása. A művész File néven tervezte plakátjait.

Téka.

1943. nov. 8. Tv. 18.35/11/M.

Filo

„Nem" c. plakátja emlékére

„25 év politikai plakátjai a KKI kiállítótermében"

Magyar Nemzet 1970 április 14
4. old.

Filo

„Minden kéz vegyen részt az
újjáépítésben!" c. plakátja
említve.

„25 év politikai plakátjai a KKI kiállítótermében"

Magyar Nemzet 1970 április 14
4. old.

Filo MDK

grafikus

"Tárgyaljatok"
"Hungarofruct" repr. 42.o.

Szántó Tibor: A III. magyar plakátművészeti kiállításról.
Műterem 1958 i.évf. 5. sz. 42-43.o.

Filo

grafikus

(szerepel a kiállitáson)

Nonlemi: Plakátszerűvészetünk helyzete egy kiállitás tükrében

Népszava 1956 ápr. 26, 84 évf. 99 sz. 4 l.

FILO

Ōni vásár, plakát (repr.)

Kónya L: A II. Plakátmův. kiáll.

Irodalmi Újság 1956 III. évf. 15 n. ápr. 14. 6 l.

niepotrzebne

Filo

reklamografikus -

wód

z

Rosner (u) Ung. Buchkunst

338. l. képekkel.

Archiv f. Buchgewerbe

u. Gebrauchsgraphik

(Lépry) 1938

ábú asztalnál, két ferfi ül, a kik
van. Közülök az innenső lábait
in játszik, a tulsó pedig, a kit
át, hátrafordult és jobbkarjával
Balról a jelenlévők legidősebbje
tart, jobbját felemelte és énekel.
möldöke barna, bajusza és sza-
jú kabátja, térdig érő nadrágja
mellen szétáll. Mögötte, a hát-
ı köti le figyelmünket. Hátúl,
virágok vannak, a szomszédos

n. — Lelt. sz. 2123. — Delhaes
sztus 21-én (465–901). — Értéke
nuár 3-án és 4-én (340–902). —
902 április 10-iki 3883 sz. leirat

286

III.
286 (2123).
608 (126).

kan

Fillinger Kázmér
epitén

lásd Falkay Kázmér
alatt is.

40.214. — K. M. E. Ny.

5826

Fillinger Kármér

épitész

l. 1.

Falkai K.

5448 drb. bükkfa, mely mintegy 992 köbm. tölgy müfa és 387 köbm. tölgy tüzifa 1427 köbm. bükk müfa és 3205 köbm. bükk tüzifa 3 évi kihasználási és 1 évi kitakaritási időtartam mellett december 21-én d. e 10 órakor Etéd községházánál szó- és irásbeli árverésen el fog adatni. Kikiáltási ár 27,200 korona, bánatpénz 10%. Az árverési és szerződési feltételek a székelykereszturi m. kir. járási erdőgondnokságnál és az egyházközség

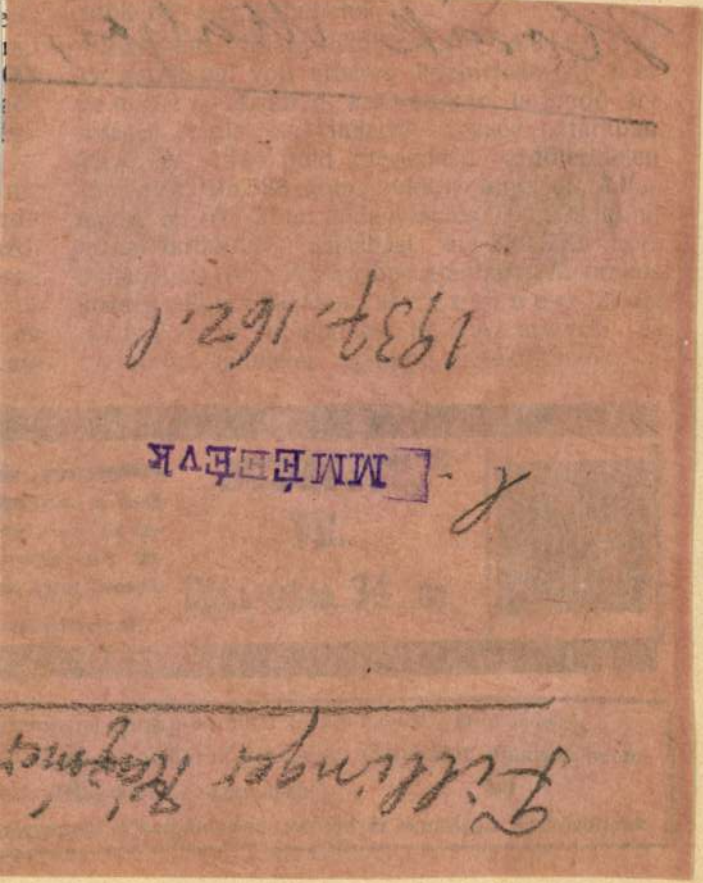

461 km.-ében levő — Mali Strug — vontatóuti híd ujjáépitésére a sziszeki m. kir. folyammérnöki hivatalban december 10-én d. e. 11 órakor versenytárgyalás fog tartatni. Az ajánlatok a kitüzött napon d. e. 10 óráig a sziszeki m. kir. folyammérnöki hivatal főnökénél nyujtandók be. A szerződési minta, az általános és részletes, valamint az ajánlati feltételek a sziszeki m. kir. folyammérnöki hivatalnál megtekinthetők és ugyanott az ajánlati minta is megszerezhető.

b) **Szállitásokra.**

Budapest. (Gépszij és ponyvaszállitás.) Az állami vasgyárak központi igazgatósága árlejtést hirdet a budapesti gépgyár, valamint a diósgyőri vas- és acélgyár és a zólyombrezói vasgyár részére az 1909. illetve 1909—1911. években szükséges gépszijak és ponyvák szállitására. A szállitási feltételek és a budapesti gépgyár szükségletére vonatkozó rajzok az igazgatóság A/5. osztályában (Kőbányai-ut 21. I. em. 23.) dijtalanul megszerezhetők. Az 1 kor. bélyeggel ellátott ajánlat az állami vasgyárak központi igazgatóságához december 19-én déli 12 óráig nyujtandó be. Bánatpénz gyanánt az ajánlott anyag értékének 5%-a az állami vasgyárak központi pénztáránál december 18-án d. e. 11 óráig leteendő. A szüksé-

Schmidt Miklós szo
Budapest, IX., Ráday-utca 24. szám

REICH és FELDI
mű-, épület-, vasszerkezet és tűzhely-l
Budapest, VII., Murányi-utca

etvezetőség gyüjtőpénztáranál. A szóló letétjegy az ajánlathoz nem

(Fahidaképitése.) A Száva 10 és 55 klm-nél levő 5., 7. és 30. uti fahidaknak ujból való felépitétása céljából augusztus 16-án kor a mitrovicai m. kir. folyamatalban versenytárgyalás fog tartatni.

Budapest. (Pépitás.) A máv. igazgaséges 1500 mm. pépli naturált borszesz szál det. Az ajánlatok au 12 óráig beterjesztenc megelőző napon déli letes feltételek, ugyszi nos anyagszállitási f leltárbeszerzési szak

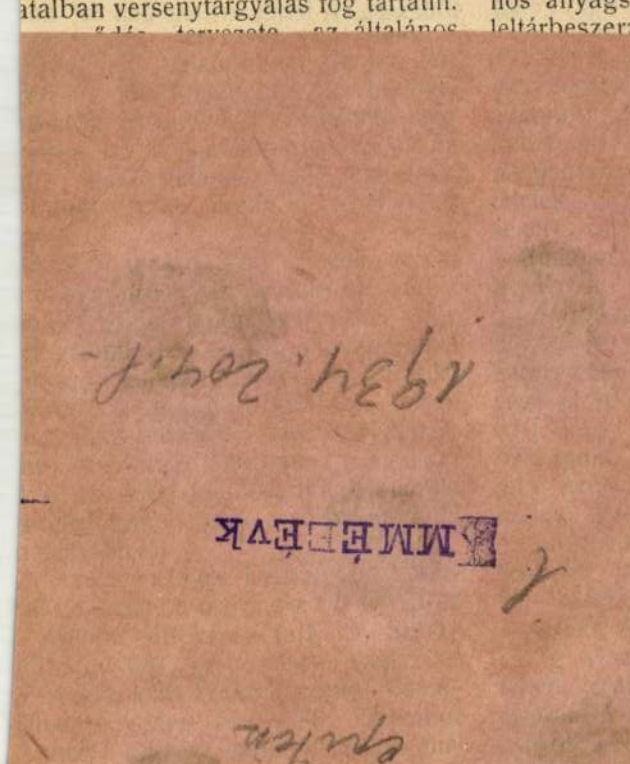

k felhivatnak, hogy
s 7-én d. e. 9 óráig
rendeltséghez Maros-
ajánlathoz 5% bánat-
ételek, az ajánlati ür-
erdélyrészi ministeri
ietők, a tervek ugyan-

ezeték épités.)
megyei község viz-
ztositása tárgyában az
ministeri kirendeltség
Előirányzati költség
ók felhivatnak, hogy
s 7-én d. e. 9 óráig
irendeltséghez Maros-
ajánlathoz 5% bánat-
ételek, az ajánlati ür-
erdélyrészi ministeri
ietők, ugyanott a ter-

ezeték épités.)
székmegyei községek
biztositása tárgyában
i) ministeri kirendelt-
det. Az előirányzati
unkálatainál 11389·58
álatainál 6069·44 k-át
hivatnak, hogy ajánl-
7-én d. e. 9 óráig az
endeltséghez Maros-
ajánlathoz 5% bánat-
jánlati feltételek, az
vetés az erdélyrészi
negszerezhetők, a ter-

őrlaktanya épi-
égház bővités.)
biztositása céljából
e. 10 órakor a nyir-
észeti hivatalban tar-
dettetik. A munkák,

adják be. Az ajánlatokhoz az aj
5 százalékának megfelelő bánatpénz
A műszaki müvelet és részletes felt
zett főszolgabirói hivatalnal megtek

Aknasugatag. (Templom te
Az aknasugatagi m. kir. sóbányahiv
tárgyalást hirdet az aknasugatagi r.
tetőzetének horganyozott vaslemez
födésére. A fedél területe 644 m² és
mm. hosszu, 650 mm. széles, 08
I. minőségü lemezből készitendő. E
ganatositása céljából az aknasugat
sóbányahivatalnál augusztus
10 órakor versenytárgyalás fog tar
kozni kivánók a munka értékének 5
(körülbelül 150 k) bánatpénzt leten
A részletes feltételek az aknasuga
sóbányahivatalnál megtekinthetők.

Dés. (Utépités.) A rettegi
máshoz vezető közut kiépitésének
céljából augusztus 24-én d. e
a dési m. kir. államépitészeti hivatall
versenytárgyalás hirdettetik. Az aj
ajánlati összeg 5%-ának megfelelő
nek az állampénztárnál történt letét
nyugta csatolandó. A műszaki müve
letes feltételek nevezett államépitész
nál megtekinthetők, az ajánlati
nyomtatványa ivenkint 50 fillérért ug
szerezhető.

Dés. (Utépités.) A nagyik
állomáshoz vezető közut kiépitésének
céljából augusztus 24-én d. e.
a dési m. kir. államépitészeti hivatalba
versenytárgyalás hirdettetik. Az ajá
ajánlati összeg 5%-ának megfelelő b
nek az állampénztárnál történt letétel
nyugta csatolandó. A műszaki müvele
letes feltételek a nevezett államépités
talnál megtekinthetők, az ajánlati kö
nyomtatványa ivenkint 50 fillérért
megszerezhető.

Békeplakát és 5 évés

Terv graf. kiáll

1953 szept (Ernst)

Megtoroljuk Beloiannisz halálát

Segítsd koreát a békéért

plakátok (Bencrével közösen)

Filo i grafikus

Mihály fi trnőné

Szocialista kulturáért érdemrendet kapott 1955.

Sz M. 1955. 149. l.
(kitüntettjeink)

Könyvtáramban

Fibó (Mihályfi Ernőné)

grafikus

Szocialista Kultúráért Érdemérem

Szabad Művészet

1955. 149 l.

1383

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eperjes,	Szt. Háromság szobor

Filo
grafikus

Hírlap:
1948 IV. 28

„Szív küldi szívnek..."

Az Elnökasszony ajándéka kilencven moszkvai hadiárva kislánynak

Tildy Zoltánné elnökasszony moszkvai útja alkalmából meglátogatta azt a gyermekotthont, amelyben *Molotov* miniszterelnökhelyettes és külügyminiszter felesége 90 hadiárva kislányt neveltet. A kislányok megható ünnepséget rendeztek az Elnökasszony tiszteletére, aki most viszonzásul a leányotthon minden lakójának egy-egy piros mézeskalács formájú cukrosdobozt küldött ajándékba.

A fadobozokat külön erre a célra Filo grafikusművész tervezte, mindegyiken rajta van oroszul ez a szöveg: „Szív küldi szívnek".

.

a l a .

ttsága tekintetes Elnökségének,

Budapest.

23/1938.sz. nagybecsű rendelésük értel-

ttunk Önöknek:

m.kir.Ferencz József Tudományegyem

ől c.folyóirat 1938.évi XIV.kötetét,

Filo

l. v/

Rosner Ung/gebrauchs-graphik

1936. 8. n

19. l. Képekkel

Gebrauchsgraphik

(Berlin) 1936. 8. 4.

Méltóságos

Br. Forster

Fiú

MEGHÍVÓ

3802 fővárosi nyomda 1.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
ÉS A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
MEGHÍVJA ÖNT

F I L O

PLAKÁTKIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
NÓGRÁDI SÁNDOR
AZ ELNÖKI TANÁCS TAGJA

1965. DECEMBER 17-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA I. EMELET
BUDAPEST V. KOSSUTH LAJOS TÉR 12.

Negativ

Petrás: 15. Kerényiné

Filo: Megnyerjük az élet csatáját.
plakát

Negativ

Petrás Kerényiné

145 Filo: Könycimlap

152 " Könycimlap

Negativ

Petrás: 14. Kerényiné

Filo: Olbracht:Anna
cimlap

M.D.K.

Filó

Plakátmüvész részt vett a Nemzetiszalonban rendezett plakátkiállitáson.

Noszlopy György:Plakátmüvészetünk helyzete egy kiálli tás tükrében.

Népszava 1956. IV.26. 99.szám. 4.old.

FILO MDK

Repr:

Végh Gusztáv és Filo:
"1848-1948" 1948.
Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.Bp. 1960.
48. kép.

M. D. K.

FILO

Részvétel a kiállitáson

Dutka Mária: Magyar Plakát-
történeti Kiállitás a Műcsarnok-
ban
Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 265. sz. 8. l.
kov. 7.

Filó

Plakátterv.

Magyar Nemzet, 1967. XI. 6. 10. o.

M.D.K.

FILO

Horogheresztés-bélyegzős tolsú czimma -

Vidos Soltán: A magyar „Plakát-történeti kiállításról
Magyar Épülőművészet 1961. 1. sz.
58-59. l.

Filo / Fischer Ilona/ MDK

Repr:

"Nem" 1955.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

52. kép.

M.D.K.

Filo

Római regék és mondák c. Boronkay Iván feldolgozásában megjelent könyv boritólapját készitette, "valamint a rendkivül gazdag illusztráció válogatása -is- Filo munkája.
/Móra könyvkiadó/

Könyvek Között c. rovat hire.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. márc . 25. IV. évf. 13. sz. 44. l.

Filo

Irodalmi
Ujság
1956. IX. 14.

Filo: Őszi vásár

Filo [ ], grafikus

MDK

Könyvkosító Földi Mihály
A házaspár c. művéhez.

-: Könyvkosítékok kovácsonyi kiállítása 6.

A Könyv. Bp. 1935. nov.-dec.

II/11-12

Filo M.D.K.

Plakátja a kiállitáson

Perneczky Géza: Politikai plakátok 1945-1965

Magyar Nmezt 196 . augusztus 24, 4, 1.

.

Felo

grafikus

M.D.V.

Az „1848-1948" plakát rajzolója

+ „1848-1948" repro

Gerelyes Ede: Politikai plakátkiállítás

Művészet, 1965. november - 22 kap

Filo grafikus MDK

Terve: Földi M.: A házaspár

Repr.

— : Könyvbosítékok Karácsonyi Kiállítása 6
A Könyv, bp. 1935. nov.-dec. II/11-12

Filo MDK

Éljen a magyar szabadság 1948 plakát

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Filo MDK

Állatkert, 1952 plakát

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Plakát

Irle (Fischer Ilona):
Otödik Frank,
Szinház.

1963. M. H. Hrch.

Filo

MDK

Könyvnap, 1949 plakát

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Filo

MDK

Nem 1955 plakát

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Filo MDK

1945-1955 /terv/ 1955 plakát

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Filo /Mihályfi Erbőbé/

Magyar plakát 66. 5.m.plakát kiáll. Műcs. 1966.dec.

és helye: .....

Filo /dr. Mihályfi Ernőné/

Plakátkiállítása nyílt a Nemzeti galériában

Minden kéz ... /repro/

Allatkert "

„Nem" /emli/

Szántó Tibor: Filo plakátkiállítása a Nemzeti galériában

Magyar grafika 1966 I. 34 old.

Filo

Plakátokkal

szerepel az alábbi tárlaton

H. gy.: A II. kerületi képzőművészek
ünnepi kiállítása a
Radnóti klubban

Magyar Nemzet 1969 IV. 12

Filo grafikus

A hunka Esdemkend arany
fokozatost kapta

Magyar Nemzet 1970 XI. 6.

3 old.

Filo

alkalmasott grafikái – plakátjai –
szerepelnek a II. Ker. Képzőművészek
ünnepi kiállításán.

Magyar Nemzet
1969 ápr. 12.

Filo / Fischer Ilona /

„Minden lez vegyen részt az újjáépítés-ben!"

Magyar Kommunista Párt
Athenaeum 1945 58/84 cm

— 23. reprodukció —

Politikai plakátok 1945-48
Bp. Kossuth 1970

Filo
Graphics

A fasiszta háborút mutatja be
Nem!" 1955-beli műve.

Aradi Nóra: Jel és jelentésváltozás....
MŰVÉSZET, 1970.október - 14.lap

Filo

Nem c. plakátja (eml.); hinden
kér vegyen részt az ujjáépítésben
„El a kerekkel"
szerepel az alábbi tárlaton

(fekete): 25 év politikai plakátjai
a KKI kiállító termében

Magyar Nemzet 1970 IV. 14

Filó

Vőnéji plakátja szerepel a VI.
Országos Plakátkiállításon, a Műcsarnok-
ban

Magyar Nemzet 1972 március 26 9.old.

Filo

245 sz. „Nem!" 1955, plakát, 100 x 70 cm. Bpest. Magyar Hirdető; reprodukció.

Aradi Nóra: A socialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

Filo (Fischer Ilona)

„Nemi" c. plakátjának

reprodukciója a 18. oldalon

Tükör 1965 szeptember 7

Filo

„Nem" a platétjának
reprodukciója a 20. oldalon

Tűzőr 1966 január 1

Filo , [grafikus :]

MDK

Megemlítve: ... „Keretünk itt lenni" (mármint a Hungáriában) — írja a Mihályfi — filo házaspár.

Fenesik flóra: Keretünk, Hungária 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 23.

Filo

grafikusművén plakátkiállítása. Bp. Magyar Nemz. Gal. - Ism. Bauer Jenő, Művészet, 1966. 7. sz. 3. n. 24-25. l. - Szántó Tibor Magyar Grafika, 1966. 10. sz. 1. n. 34-35. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

266. l.

MD

MDK.

"FILO"

Plakátterv

Magyar emzet 1967 nov.6.

M.D.Y.

Filó
Grafikus

Bihelhancos plakáttervei
vesznek részt a tárlaton.

Bauer Jenő: 5. Magyar Plakátkiállítás.
Művészet, 1967. március - 38 kap.

Filó grafikus MDK

Plakátterve:

Repr.

R. Gy.: Választási plakátok 8

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. febr. 12.

Filo

M.D.K.

Müve a kiállitáson

Oelmacher Anna: Magyar Plakát 66 Kiállitás a Mücsarnokban

Magyar Nemzet 1966. dec. 17. 4.1.

M.D.X.

MDK.

Filo

Vietnami plakát

Tükör 1966 dec.2o.

filo _____, grafikus

MDG

Nyilatkozata.

– : Gyorsinterjú Filo-val 2

ESTI HIRLAP, Sp. 1966. febr. 14.

Filo M.D.K.

Plakátkiállitása a Nemzeti Galériában

Napló

Magyar Nemzet 1965. dec. 12. 9.1.

Filo M.D.K.

Plakátkiállítása a Nemzeti Galériában

Napló

12. 9.1.

MDK

Filó ! grafikus, tanár

1945-ös plakátjai ismét megjelennek.

–: Jubileumi képzőművészeti kiadványok 6.

Népszabadság, Bp. 1970. febr. 15.

Filo (Fischer Ilona)

A Nemzeti Galériában rendezett kiállításáról kritika.

Népszabadság 1965. dec. 29.

Jegyzetek kiállításokról. Murányi-Kovács Endre

MDK.

Fischer Ilona

Plakátjairól kritika

Pestmegyei Hirlap 1965 szept. 7

MDK.

Fischer Ilona

Plakátjairól

Nógrád 1965 szept.19.

Filo (dr Mihályfi Ernőné) M.D.K

grafikus

A kiállításán bemutatta a „Kis Ujság", plakátját, az Állathertet hirdető két mackót, a „Nem" plakátját, az 1848-1948-as centenáriumi plakátot, a Harafias Népfront számára rajzolt virágcsokra.

Bauer Jenő: Gyűjteményes plakátkiállítás Filo munkáiból Művészet, 1966. március - 24 lap.

M.D.K

Filo (dr Mihalyfi Ernőné)
grafikus-plakátművész

A kiállított művek között szerepel:
az „1848", a „Nyelvek csillaga", a
nyárfaültetésre felhívó, a „Tárgyal-
jatok, tárgyaljatok, tárgyaljatok!"

Bauer Jenő: Gyűjteményes plakátkiállítás Filo munkáiból
Művészet, 1966. március – 24 kap

Filo (dr Mihályfi Ernőné)
plakátművész

M.D.K

A Magyar Nemzeti Galeriában rendezett kiállítást húsz év termé-seből. Munkásságának elismeréséül a Magyar Népköztársaság Erdemes Művésze kitüntetésében részesült.

Bauer Jenő: Gyűjteményes plakátkiállítás Filo munkáiból
Művészet, 1966. március – 24 lap

M.D.K

Filo (Mihályfi Ernőné)
grafikus

1848-1948
"tárgyaljatok, tárgyaljátok, tárgyaljatok"
"Jiri Truha"
"Gáder István keramikus művész"

repro plakátok

Bauer Jenő: Gyűjteményes plakát kiállítás Filo munkáról
Művészet, 1966. március – 24 lap

Filó (Miliályfi Erzsébet)
grafikus

M.D.K

A kiállításon félszáz plakát, illetóleg plakáttervo, kölbszáz könyvcímlap és újsághirdetés, kisgráfikai reklámlap szerepel.

Bauer Jenő: Gyűjteményes plakáthiallítás Filó munkáiból.
Művészet, 1966. március – 24 lap.

M.D.V.

Filo (dr Mihályfi Ernőne)
grafikus

A kiállitason szerepel a „Jeri Trnka" plakatja, Kisjankó Bori népművészeti bemutatójának és Maeterlinck „Kék madár" című mesejátékának fal ragaszai.

Bauer Jenő: Gyújteményes plakát kiállitás Filo munkáiból
Művészet, 1966. március – 24 lap.

MDK

Filo /Fischer Ilona/

Irodalmi barátok szövetsége

Magyar-lengyel barátság hete

1848-1948

Könyvet mindenkinek

1885-1960. M. plakát-tört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

MTDK

Filo /Fischer Ilona/, 191o--

A MAK első orsz. motorversenye Miskolcon

Ne főzz be, jobb a konzerv

Irodalmi barátok szövetsége

1885-96o. M. plakát-történeti kiáll. Műcs. 196o.

MDK

Filo /Fischer Ilona/

Nem!

Jiry Trnka kiállitása

1885-1960. M. plakát-tört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

Filo /Fischer Ilona/

Cirkusz

Állatkert

Hibridkukorica

Gádor István keramikusmüvész kiállitása

1885-1960. M. plakát-tört. kiáll. Mücs. 1960.

Filo

Kiállítása nyílik a Nemzeti Galériában.

Nepnaver 1965. dec. 16.

Filo /Fischer Ilona/ MDK

A MAK első országos motorversenye Miskolcon, 1931

Ne főzz be, jobb a konzerv, 1947

Irodalmi barátok szövetsége 1947

Magyar-lengyel barátság hete, 1948

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Filo

Hibridkukorica, 1954

Gádor István kerámikusművész kiállitása, 1955

Nem!, 1955

Jify Trnka kiállitása, 1958

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Filo MDK

1848-1948, 1948

Könyvet mindenkinek, 1949

Cirkusz, é.n.

Állatkert, 1951

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Filo - Fischer Ilona / MDK

Nem!, repr.

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Filo

MDK

Nem!, plakát

Miccarnok 1958 Nagy. Képzőművésznők Kiáll.

Filo

MDK

Nem /plakátterv/

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Filo

Plakátkiállítása nyílt a Nemzeti

Galeriában

Emelitve: „Tárgyaljunk"

„Nem"

„Liliom"

Nagyvaca 1965 dec. 22

Filo

Pharátrikhitása nyílt meg
a Nemzeti galáriában

Nagyvaros 1965 dec. 18

Filo

Plakátkiállítása ~~[illegible]~~ holnap nyílik meg a Nemzeti Galériában

Nájnava 1965 dec. 16

Filo
grafikus

M.D.L.

Határainkon túl is ismerek
a „Nem!" minél plaját-
ját.

Rózsa Gyula: Szerelnék meghökkenni.
Élet és Irodalom, 1967. jul. 15 - 7 kap

MDK.

Filo

Plakáttervek

Magyar Nemzet 1967 jan.25.

MDK.

Filo

Plakát

Magyar Hirek 1967 jan.1.

Filo

M.D.K.

Plakátokat tervez

Bauer Jenő: Az elmunlt 20 év plakáttermés Magyarországon
Müvészet 1965. febr.

Fischer Ilona (Filó)

dunaújvárosi szereplése a „Politikai plakátok 1945–1965" kiállításon.

Esti Hírlap 1965. aug. 19.

Fischer Ilona / Filo / M.D.K.

Plakátja a kiállításon

Varga Aranka: Történelem a plakátokon

Szolnok megyei Néplap 1965. szept. 12.

Filo _____, grafikus

Plakátkiállítása nyitva.

–: A hét végi kulturális programból 11.

NÉPSZABADSÁG, Dr.-Mele. jan. 8.

Filo, _____ grafikus MDK

Plakátiai megtekinthetők
a Nemzeti Galériában.

– : A hét végi Kulturális programból 11.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. jan. 22.

Filo _____, grafikus MDL

Plakátkiállítása a Nemzeti Galériában látható.

– : A hét végi kulturális programból 11

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. dec. 18.

Filo

, grafikus

MTI

Megnyitották plakátkiállítását
(Dec. 17.)

–: Plakátkiállítás a Nemzeti Galériában
11.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. dec. 18.

Filo, grafikus MDK

A Nemzeti Galéria dísztermében nyílt meg plakát kiállítása. Némelyik műve nemzetközi hírnévre tett szert. Pl. a Nem! című.

Murányi-Kovács Endre: Jegyzetek kiállításokról 8

NÉPSZABADSÁG Dp. 1965. dec. 29.

Filo, grafikus

Plakátkiállítása a
Nemzeti Galériában tekinthető
meg.

—: A hét végi kulturális programból

10.

NÉPSZABADSÁG 1965. dec. 31.

MDK.

Filo

Plakátterveiről

Müvészet 1965 nov. lap -

Filo (Fischer Ilona)

dumkái szerepeltek a politikai plakátok kiállításán.

Népszava 1965. aug. 27.

Plakátok évekről – emberekről. Rajk András.

Filo (Fischer Ilona)

Művei szerepeltek a politikai plakátok kiállításán. (1 kép.)

Népszabadság 1965. aug. 29.

Politikai plakátok 1945-1965. Murányi Kovács Endre.

Filo
reklám grafikus

Az ő nevéhez fűződik a „Bike" plakát, a harmadik ötéves terv plakátja a „Hét pofont" hirdető szinházi plakát.

(Földes): filo
Nők lapja, 1966. ~~November~~ január -8 – 8 lap

M.D.K

Filo
reklámgrafikus

nem!

filo
Bérés munkát ... } repro
se gits!

(Földes): filo
Nők lapja, 1966. ~~[illegible]~~ január - 8 lap

MDK

Filo

Nem! plaká tterv

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mücs. 1957.

Filó [ ], grafikus MTA

4 Politikai plakátok, 1945–1965 c.
Kiállításon szerepel.

–: Az utca művészete a Nemzeti Galériában 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. aug. 19.

Filo

Plakátjaiból kiállítása nyílt a
Nemzeti galériában
Nem (szepró)
Állatszerű "

Négyművelés 1966 2 n. 42 old.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Leszerelést!

Tár yaljatok!

Hungarofruct

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Trnka kiállitás

1919-1959

Hunyadi János keserüviz

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Béke

Aranytábla

Harmadik ötéves terv

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Brnčné/ grafikus

plakát:

Megvédjük!

Békés munkát,

Vietnam vérzik

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

Filo /Fischer Lola/

plakát

Nem!

A. képzőművészek a fasizmus ellen.

A.Gal. 1965.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Lengyel magyar...

Gádor kiállitás /Őzike/

" " /Váza/

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Népmüvészet

Kukoricacsövek malacfejjel

Vitigran

Filo plakátkiáll. M.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Ünnepi vásár

Vásár

Cirkusz

Filo plakátkiáll. M.Gal. 1965. dec.

MDK

Filó /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Népi iparmüvészet /Fekete korsó/

" " /Zöld kancsó/

" " /Madaras tányér/

Filo plakátkiáll. M.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakátjai

Kék madár

Francia könyvkiállitás

Könyvkiállitás

Filo plakátkiáll. A.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Hét pofon

Liliom

Goldmann kiállitás

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Ötödik Frank

Konzerv

Sajtó - fotó

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Centenáriumi felhivás

" cimer

Kokárda

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Magyar-Szovjet Társaság

Könyvnap

Ne főzz be, jobb a konzerv

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus plakát:

Állatkert

Békealáírások

Éljen Május 1.

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus plakát:

Május 1./Rózsák/

Ültess nyárfát

Népfront csokor

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakátja

Rizsföldön nevelj halat

Bor

Heterózis kukorica

Filo plakátkiáll. N.Cal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakátja

Ünnepi vásár

Nem!

Kisjankó Bori Emlékkiállitás

Filo plakátkiáll. H.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Ragyogjon a népek csillaga

Őszi vásár

Békét!

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Ernőné/ grafikus

plakát:

Fórum

Kis ujság

Filo plakátkiáll. N.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo /Mihályi Bronó/ grafikus

plakátj

Uj kukorica

Minden kéz...

Független Magyarország

Filo plakátkiáll. M.Gal. 1965. dec.

MDK

Filo [ ], grafikus

Dec. 17-én nyílik meg kiállítása.

– : Kiállítási dömping ?

ESTI HIRLAP, bp. 1965. dec. 17.

7b

Filo _____, grafikus

MDK

Az Izvesztyija c. napilap vasárnapi mellékletében, a Negyeljában méltatás jelent meg Filo munkásságáról, plakátjairól.
Három plakátját, köztük a Békét a világnak ciműt (1958) is közzétette a lap.
– : Magyar művész plakátjai a szovjet sajtóban 9.l

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1961. okt. 11.

Filo, grafikus

Hún világjáró újságíró, író és közéleti személyiség
uti élményeit tartalmazó könyv címlapját
rajzolta

Csanádi Ákos: Ezt láttuk ....

186. C

A Könyv,

[Könyvbarát], bp. 1955. december

V/12

Filo M.[illegible].K.

Plakát / felemelt csizma talpában horogkereszt - formáju szögek /

Z.L.: [illegible]száz békeplakát ,kiállitása,

[illegible]agyar Nemzet 1964. januar 21. 4.1.

MDK

Filo /Fischer Ilona/

Nem! 1955. című plakát repr.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat.

MDK

Filo /Fischer Ilona/ /1910-/

A MAK első országos motorversenye Miskolcon 1931., 95x63 OSZK 60

Ne főzz be, jobb a konzerv. 1947., 115x80.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. 1960.Műcsarnok.Kat. 20.1.

MDK

Filo / Fischer Ilona / /1910-/

Irodalmi barátok szövetsége. 1947., 84x59 MH

Magyar-Lengyel barátság hete. 1948., 116x81 MH

1848-1948. 1948., 118x84.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.
1960, Műcsarnok. Kat. 20.1.

MDK

Filo /Fischer Ilona/ /1910-/

Jiry Trnka kiállitása. 1958., 69x48 MNG 60.93

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.
1960.Műcsarnok.Kat. 21.l.

MDK

Filo /Fischer Ilona/ /1910-/

Hibridkukorica. 1954., 84x59 MH

Gádor István kerámikusművész kiállitása. 1955., 83x57 MH

Nem! 1955., 97.5x57.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. 1960. Műcsarnok. Kat. 21.1.

MDK

Filo /Fischer Ilona/ /1910-/

Könyvet mindenkinek. 1949., 117x81 MH

Cirkusz. én. 68.5x47 MH

Állatkert. 1951., 118x81 MH

Magyar Plakat-Történeti Kiallitas.
1960.Mücsarnok.Kat. 20, 21.1.

Fils

grafikus

MDK

1948-ban tartott plakátkiál-
lításon részt vett.

Bauer Jenő: Az elmult 20 év plakáttermése
Magyarországon

Művészet, 1965. február – 35 kap.

Filo
grafikus

M.D.K.

Könyvnapi plakátja ismert

Baum Jenő: Az elmult 20 év plakáttermése Magyar Országon

Műrecenet, 1965. február – 35 kap

M. I. M

M.D.K.

Filo
grafika

"Nem" c. plakátja

Lakner Sándor: Szabálytalan hozzászólás a IV plakát kiállításhoz
Élet és Irodalom, 1962. január 13 – 10.l.

Filo (Fischer Ilona)

„Nem" Náci csizmát ábrázoló plakát.

„No" (1955) repr.

Mihályti Ernő: „Magyar Plakátművészet"
. THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. II. No. 2. 1961
159 l.

File

Dobi István: Salomonás és történelem
c. könyv kötését tervezte
Diszérelet kapott

A még magyar könyv, 1962, 23 old.

MDK

Filo

l.: Mihályfi Ernőné

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [20. l.]

MDK

Filo

bélreplakátja szerepel a tavaszi női tárlaton.

Fodor Ágnes: Tavaszi női tárlat a műcsarnokban.

Nők lapja, Bp. 1958. március 13. [20. l.]

MDK

Filo

tervezte Msztiszlavszkij: Tilos ösvény c. regénye címlapját. (Móra Ferenc Könyvkiadó.)

Könyv.

Ország-Világ, Bp. 1958. november 12. 15. l.

MDK

fiko (Mikályfi Ernőné)

(grafikusművész)

Mezőgazdasági plakát-ja a II. Magyar Plakátkiállítás anyagából repr.

(OK: Így is lehet! Néhány szó a II. Magyar Plakátkiállításról.)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [20. l.]

MDK

Filó

Békét, p lakát

Békeplakát és 5 éves terv graf.kiáll.
Ernst Muz. 1953. szept. 3 l.

M.D.K.

Filo

Baktay Ervin feldolgozásában megjelent "Indiai regék és mondák" c. mü boritólapját tervezte. Móra Könykiadó.

Uj Könyvek c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1963. szept. 20. VII. évf. 38. sz. 22. lap.

MDK

Filo

Nem 1955 plakat Műv.t.

Képzőművészetünk tíz éve. Műcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke. 23.1.

MDK

Filo

Könyvnap 1949 plakát Műv.t.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 22.1.

MDK

Filo

Állatkert 1952 plakát Műv.t.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke 22.1.

MDK

Filo

Eljen a magyar
szabadság 1948 plakat Múv.t.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiallitott művek jegyzéke. 22.l.

MDK

Filo

1945-1955 / terv/ 1955 plakat Műv.t.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 21.l.

mdk

Filo

Hungarofruct e. plakatja a kiállításon

reprodukció

V. A IV. Magyar Plakátkiállítás a Műcsarnokban

Népművelés, 1962. 2. sz Hátsóborítól

MDK

Filo

Dutka M: Plakátkiáll. az Ernst Muz.ban. Magyar Nemzet, 1953. szept. 19. 5.l.

Filo _____, grafikus

MDH

Kitűnő „exportplakáttal" szerepel a IV. Magy. Plakátkiállításon a Műcsarnokban.

Péter Imre: Mai plakátművészetünk a mérlegen 7. l.

Népszabadság, Bp. 1962. jan. 7.

Filó [ ], grafikus MDK

Nem c. plakátja 1919 plakátművészetének renaissanceát jelenti.

(-bák): „Hirdető oszlop" a Műcsarnokban 2.l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. nov. 11.

M. D.K.

FILO

Hungarobruct-plakát

Dutka Mária- Flórián László: Párbeszéd a IV. Magyar Plakátkiállításról

Magyar Nemzet 1962. január 14. 8.l.

MDK

Filo

Plakátjai a magyar képzőművésznők Műcsarnokbeli kiállitásán.

Havas Lujza: Magyar képzőművésznők kiáll.-a.

Népszava 1958.márc. 12. 6.l.

MDK

Filó /Mihályfi Ernőné/

II. Plakátkiáll. 1956. N.Szal.

6.1.

Filo, grafikus MDK

A magyar békekarc egyik legművésibb dokumentuma a horogkeresztekkel kivert náci csizmának Nem-et kiáltó, híres plakátját alkotta meg.

Munányi-Kovács Endre: A Magyar Plakáttörténeti Kiállítás 8. l.

Népszabadság, Bp. 1960. nov. 29.

Filó

Békét

Dutka M: Graf.művészeink a békéért. Magy.Nemz. 1952. okt. 3. 5.l.

Filo (Fischer Ilona) (1945).

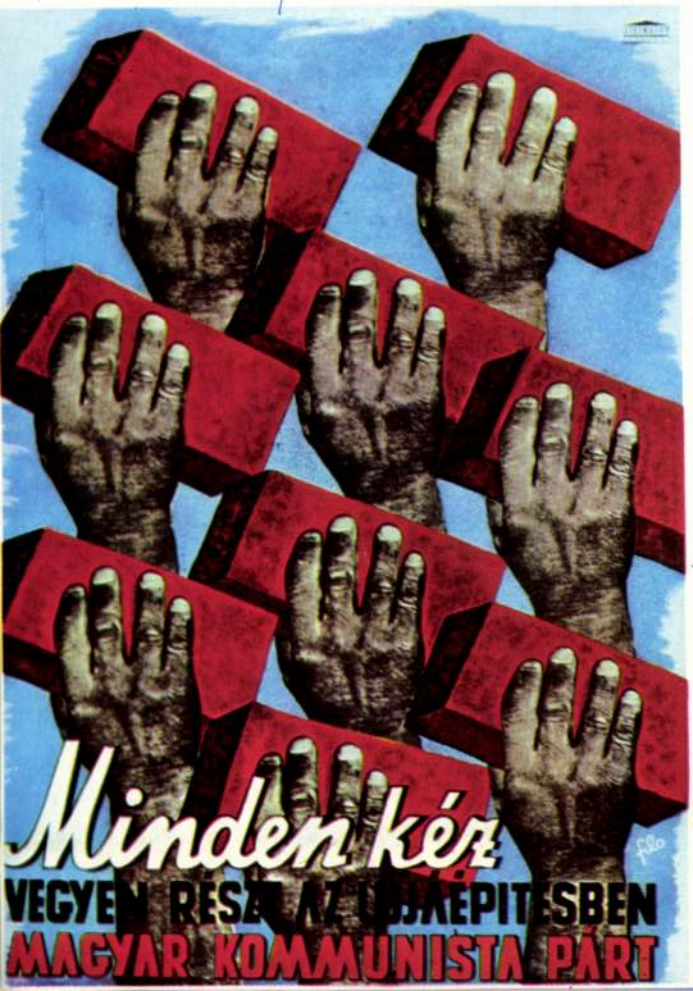

Három kotiszd politikai plakátfalól.
Tanszadalmi Szemle, 1945. ápr.

A MUNKÁSSÁG PÁRTJA
A NÉP PÁRTJA
A NEMZET PÁRTJA

8 (1947

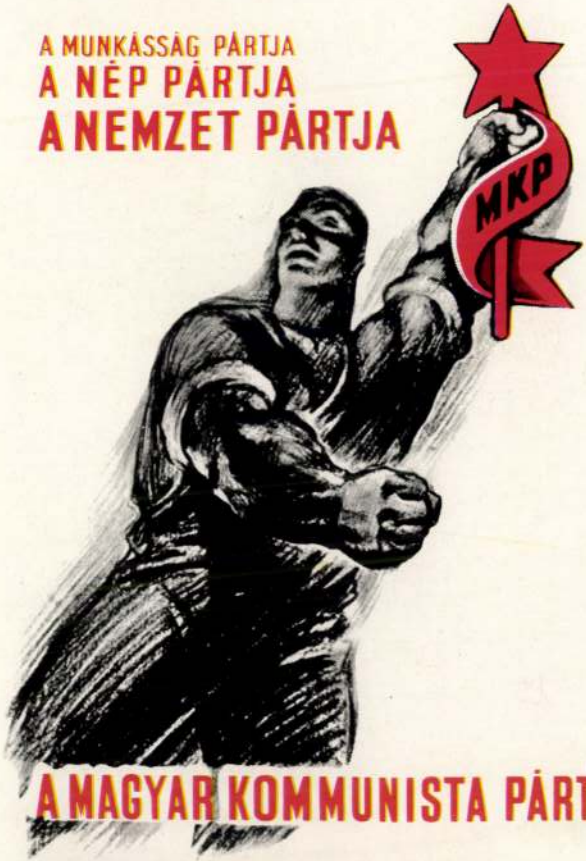

A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT

9 (1945)

Filo, Mihályfi Ernőné

Filo, Mihályfi Ernőné, Fischer Ilona (1910–): grafikus. Elsősorban alkalmazott grafikával foglalkozik. Munkásságából kiemelkednek nagy hatású politikai plakátjai.

Mihályfi Ernő: Művészet, barátaim
Bp. Corvina 1977.

FILO

Bodnár János: filo [interjú] =
M. Hírek, 1985. május 11. 24-25. ill

Mihályfi Ernőné

FILO

Elhunyt Mihályfi Ernőné

Magyar Filmlap. 1986. márc. 10. 7.

nek a 30-as évekből való képeknek — akvarellek, pasztellek, rajzok — a bemutatása. Mélytónusú, posztimpresszionista táj- és városképek ezek, a különös kompozíciót leheletszerű finom tónusok, a domináns szín árnyalatai oldják fel. (*Spanyolország I—IV., Spanyol dombok,* 1931, *Spanyol táj,* 1931) Az 1934-es *Önarckép* tusrajz-kompozíciója, felfogása eltér ettől a stílustól: expresszív lendülete, perspektívájának merész kettőssége jól tükrözi a fiatal művész öntudatos magatartását. A három kisebb, beszélgető alak a kávéházban csak háttere a kiemelt főalaknak, aki kalapban, elegáns ruhában, lendületesen lép a kávéházi terasz előterébe.

A Délmagyarország kritikusa Vén Emil 1934-es hódmezővásárhelyi kiállításán kiemelte Maros-parti tájait, virágcsendéleteit, farsangi képeit, és a feleségéről készült portrét: „Ízig-vérig kolorista, színben beszél, vagy hallgat" — sommázza.

A pályatárs, Kohán György jobban érzi Vén Emil festészetének lényegét: „Előkelő nyugalom jellemzi minden korszakában, kezdve a Rudnay-iskola természetábrázolásától expresszív évein át a kubizmusig és onnan a mostani állapotig, ahol már a jégeső sem árthat Vén Emilnek, mert élete minden perce az artisztikum, a megerősödött ösztön — elhárít tőle minden hamis teóriát, minden hazug manifesztációt... Komponálásán a törvényszerűség uralkodik. Ízlése kifinomult, mint a japánoké, vonalai harmonikusak, olyanok, mint egy klasszikus, szép zene." A Maros-part, az Alföld, Itália,

FILO (Mihályfi Ernőné)

Csalán Imre

Reghart Mihályfi Ernőné

Magyar Nemzet, 1986. márc. 10. 4.

tos kompozíció egyaránt utal a lettrizmusra és a mágikus szójátékokra, de túl is mutat rajtuk.

Az önmagukban önállóan élő egyes munkák adták meg tehát a tárlat jellegét, és inkább a művészpályák különbözőségét demonstrálták, mintsem a bennük fellelhető rokon vonásokat. Hét, a középgenerációhoz tartozó alkotó színvonalas művét láthattuk tehát a Palme Házban, mely munkák mindenféle eszmei körítés nélkül is meggyőzően szóltak a látogatókhoz.

FILO (Mihályfi Ernőné)

o. a.

Elhúnyt Mihályfi Ernőné

Népszabadság, 1986. márc. 10. 7.

egyetlen, döntő mondanivalója a törése,
abban a törés szögének megválasztása.
nos formák (1979) a felületes néző szemé-
l különbözik egy közönséges gerendától,
odafigyelünk, megértjük a két laposabb
eltérését, a beléjük rejtett, rafinált módon
lt, sokrétű tartalmat. Nagyobb csoportot
Hangzás (1978) és a *Harmónia* (1979)
– mindkettő kétrészes – acélkomplexu-
anok, mint a fekvő mágnespatkók, azaz
ra döntött *U* betű formák, a hasukkal
felé. Mindkét pár variáció: változik a
kerek vagy szögletes, sőt ívelten szögle-
sima megmunkálás váltakozik a lángvá-
nának kendőzetlen, nyers felületével. Eze-
gyméretű darabokat összeköti az a tulaj-
uk, hogy minimális bennük a történés.
llítás zöme tulajdonképpen érem. Azért
n, hogy tulajdonképpen, mert a szobrász
gondolkodású barátaival együtt – fene-
elforgatta hagyományos éremképzetün-
érem átmérője – eddig úgy tudtuk – 7–9
ter, Csiky ezt a méretet 11, sőt 17 centire
a tradicionális medált akár zsebre is dug-
5 milliméter a vastagsága mindössze:
ez már magassági méret lett (mivel ér-
oldalasak – *avers* –, s a talpukon fekszе-

Filo (Fischer Ilona)

30 (1966)

Harcyi ötvözed politikai plakátjáról.

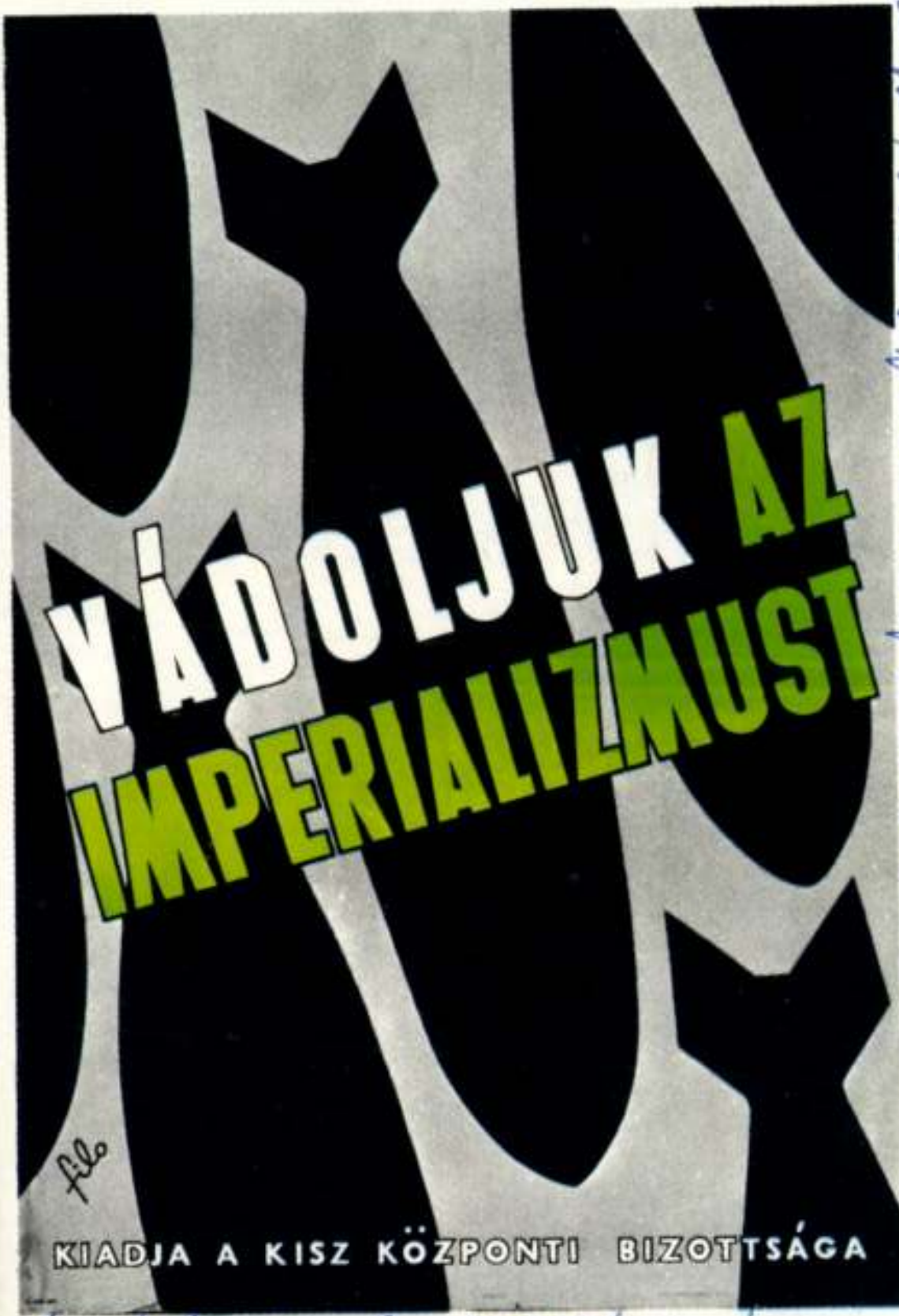
VÁDOLJUK AZ
IMPERIALIZMUST

KIADJA A KISZ KÖZPONTI BIZOTTSÁGA

Társadalmi szemle, 1975. ápr.

...az igazat mondd, ne csak a valódit,
a fényt, amelytől világlik agyunk,
hisz egymás nélkül sötétben vagyunk.
(József Attila)

A KÖLTÉSZET NAPJA

1967. április 11.

31 (1967)

Filo [Fischer Ilona]

29 (1966)

Hatvan évtized politika plakatjaiból.

Társadalmi Szemle, 1975. ápr.

ÜNNEPI KÖNYVHÉT 70

MÁJUS 30—JÚNIUS 7

32 (1970)

Filo-Mihályfi Ernőné
Népművelődés, 1975. 5.

Filo-Mihályfi Ernőné, 1956

Válasz

1. Az évi rendes szabadságra a Munka Törvénykönyve végrehajtási rendeletének (Mt. V.) 56. §-ában és a 6/1967. (X. 8.) MüM számú rendelet 13—15. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók. Ezek szerint a kiadás időpontját a munkáltató határozza meg, de a dolgozók kívánságát lehetőség szerint figyelembe kell vennie.

PÁLYÁZAT „B

A Népművelési Intézet pályázatot
tató szakkör" cím elnyerésére. A
vehetnek

FILO

Nem! plakát, (repr.)

Búlnit G: Világjáró mappa bázeplakát,

Kodalmi Újság 1955 11 ért. 52 n. dec. 24, 7 l.

Filo, grafikus MDK

Nem! (1955)

c. plakátja. Repr

Mmányi-Korány Endre: Politikai plakátok 1945–1965 8.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. aug. 29.

MDK

Filo /Mihályfi Ernőné/

"Nem!" c.plakát

Máté György:A magyar forradalmi plakátművészet utja Csillag,1956.X.évf. augusztus 362.365.1.

FILO

grafikus m.

Országos Béketanács plakátja
„Nein!" (repr.)

Modalni újság 1955 II. évf. 13 n. márc. 26. 8 l.

Fischer Ilona

Plakát terve: „Képes Magyarország ... a legjobb utitárs!" Bp. 1961.
40 × 29 cm

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. /Összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965.

27. l.

Fischer Ilona /FILO/

Plakátja:

Peronoszpóra ellen Vitigran. Bp.1961. 80x56 cm.

Ábrázolás: Különböző szinü és fajta szőlőfürtöknek a hirdetett szerrel való permetezése.

Peronoszpóra ellen Vitigran. Bp.1961. 24x17. cm.

Ábrázolás: Különböző fajta szőlőfürtök felett nagy piros betüs felirat: Vitigran.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta Munkácsi Piroska/ O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 154.l.

MNK

Fischer Ilona /FILO/

"Cirkusz" é.n.
"Állatkert" 1951
"Hibridkukorica" 1954.
"Gádor István kerámikusművész kiállitása" 1955
"Nem" 1955
"Jiřy Trnka kiállitása" 1958.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.Bp. 1960.
21. l.

Fischer Ilona /FILO/ MDK

---1910-

"MAK első országos motorversenye Miskolcon" 1931.

"Ne főzz be, jobb a konzerv" 1947.

"Irodalmi barátok szövetsége" 1947.

"Magyar lengyel barátság hete" 1948.

"1848-1948" 1948.

"Könyvet mindenkinek" 1949.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Gy. 1960. 20.1.

M. D. K.

FISCHER Ilona

Lásd: Filo

Vidos Tolván. A magyar „Plakát-körfénesi kiállításról
Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 59. l.

Fischer Ilona (Filo)

Művei szerepelnek a politikai plakátok kiállításain.

Magyar Nemzet. 1965. aug. 24.
Politikai plakátok 1945–1965. Pernecky Géza

Filo

M.D.4

grafikus

Filo reklám grafikus, plakát
művészettel foglalkozik. 1948-
ban készült a „Vem" cirmi
plakatja

(Földes): filo

Nők Lapja, 1966. ~~[illegible]~~ Jannár - 8 leap.

MDK

Filó /Mihályfi Ernőné/

4. m. plakát kiáll. Mücs. 1961.

Filó, grafikus MDK

Az 1947-es választások idején komoly pártmunkát végzett „Mindenünk lesz" című plakátjával.

Nógrádi Sándor: Új történet kezdődött 100. lap

M.D.4

Filo
reklámgrafikus

Miskolcon mint gimnazista
rodalmi olvasmányait illusztrálta.
Majd 6 évre Münchenbe ment, ahol
az Alkalmazott Művészetek Állami
Akadémiájára tanult.

(Földes): filo
Nők Lapja, 1966. január 8 - 8 lap.

M 3 y

M.D.K

Filo

reklám grafikus

Legyjáb műve a jelenleg az utcán látható vietnami plakát.

(Földes): filo

Nők Lapja, 1966. ~~November~~ 8 lap.
Januar

HDK

FILO PLAKÁTKIÁLLÍTÁSA (1965)

/Fischer Ilona/

filo (dr. Mihályfi Ernőné) a valóban magas képzettségű grafikus művészeink közé tartozik. A par excellence alkalmazott grafikát műveli, mert mindig nagyon konkrét dologról kell szólnia, azt kell közhírré tennie. A plakát ugyanis a „közhírré tétetik"-nek a vizuális művészi megjelenése. Iskoláit már teljes céltudatossággal választotta, érettségi után egyenesen Münchenbe ment, s a Staatsakademie für Angewandte Kunst hat teljes évfolyamát végezte kitűnő eredménnyel. Tanárai a szakma akkori kiváló mesterei, Fritz Helmut Ehmcke és Emil Praetorius, valamint művészettörténeti professzora, Wilhelm Pinder voltak. Az Akadémia elvégzése után, 1933-ban Budapestre tért vissza, és az Athenaeumnál könyvcímlapokkal, napilapokban és folyóiratokban szellemes hirdetésrajzokkal mutatkozott be. Csomagolásterveket, címkéket és sok másfajta, más rendeltetésű kisgrafikát készített ez időben. Plakát-megbízásokat akkoriban nemigen kapott, s összesen két plakátja jelent meg a háború előtt, az is vidéken.

Plakátművészetének kibontakozását, sőt kivirágzását a felszabadulás hozta viszonyok tették lehetővé. Máig emlékezetes *Minden kéz vegyen részt az újjáépítésben* című politikai plakátja, amelyen vörös téglát tartó szürke (fotó) kezek ismétlődő ritmusa hívja magához a tekintetet. A motívum-ismétlődés ezután szinte ismertető jele lesz a filo-plakátoknak, s találkozunk számosan ismétlődő vörös csillagokkal és számtalan sokaságú gyümölcs, kukorica, rózsa szőnyegszerű alkalmazásával, amelyekhez rendeltetésük szerint jó, kihívó szöveg csatlakozik szerves együttesbe. Az építő kezek később könyveket tartanak — kínálnak —, a soron következő feladatoknak megfelelően. Nem volt az elmúlt húsz esztendőnek olyan politikai ünnepnapja vagy munkaprogramja, amihez filo ne adta volna a maga erőteljes, mindig a dolog leglényegét megragadó s azzal egybevágó formában jelentkező propagandáját. A Centenáriumra Végh Gusztáv címerével készített nagyhatású plakátot, s ugyancsak centenáriumi kokárdás plakátján a nemzetiszínű szalag már nem csupán az emlékezést, de a nemzeti összefogás aktualitását jelzi, mintegy előfutáraként a népfront-mozgalomnak, amihez később szintén sok szép plakáttal járult. Rendkívül finom betűs plakátja volt a *Felhívás* — bár szedett szöveggel, de nagyon stílusos betűkkel —, amire mindössze egy kis piros-fehér-zöld pántlikát rajzolt, s amitől mégis árasztotta a szabadságharc levegőjét.

Oelmacher Anna
A szocialista lepőművészet ugyanában
Bp. Kossuth 1975

magyar művészet egyik legjelentékenyebb képviselője. Halhatatlan benne a gyermek, aki mint Petőfi, József Attila és mint Derkovits csügg az Anyán; és elpusztíthatatlan benne a társadalmi felelősség, amiben a fentiekkel, csakúgy, mint az előtte járt alföldi festőkkel, rokon. Művészi szemléletében és gyakorlatában éppúgy ötvöződik Michelangelo felmagasított embereszménye és formarendje, mint a szecesszió hajlékonysága, Nagy István summázó előadása szintúgy, mint Braque analitikus világa. De hangsúlyozni szükséges: ötvöződik, tehát nem olyanfajta követés ez, ami kihívhatná az epigonság gondolatát is. A harminc év alatt, míg stílusa érlelődött, imponáló következetesség mutatkozik. Ha összehasonlítjuk az 1935-ben készült *Szélmalom* című képet — ahol a legerősebb a nagyistváni igézet — a csaknem három évtizeddel későbbi *Vásárhelyi utca* nagy összefoglalásával, világos, hogy konok eltökéltséggel járta a szintézishez vezető útját.

Szólni kell még egy ez évből való képéről. A halál élménye szinte mindvégig jelen volt művészi munkásságában. A háborús kartonokat természetesen uralja a torokszorító gyász. Reagálása a kollektív halálra olyan, mint egy eget-földet betöltő jajdulás, de az egyéni gyász szemérmes elfordulásra készteti. *Halott* című nagy kompozícióján egy szegényes koporsó mellett két ember, egy árnyékba borított nő és a nézőnek háttal, de tartásában is a veszteséget kifejező férfi áll. Zöld-szürke-barna színeivel a visszavonhatatlan egyszerit mondja el.

Háború, gyász, rettegő tájak — mindebből az tűnnék ki, hogy Kohán peszszimista művész? Erről szó sincs! Tudja, hogy van sors — a nemzetnek sokáig volt balsorsa —, és van egyéni is, a tragédiák változatos sorával. De nemcsak tudja, éli is, tehát elmondja a festészet — nála kivételes erejű — nyelvén. Ám ismeri az erőt, amely sorsfordító lehet, és letette hatalmas öklét az asztalra. Termékeny, dús asszonyai, a gyümölcsöt érlelők: hitének letéteményesei. A viharsarok forradalmas ereje és Európa kultúrája találkozott benne. Nem urbánus, nem is népi, de mind a kettő együtt, és így modern magyar művész.

Kohán György képei, festményei, rajzai s különösen kartonjai nem férnek be a lakás intimitásába. Közösségi művészet ez a javából, nagy térbe, sok ember elé kívánkozó. A keretezetlen nagy lemezek sürgetően kívánják a beépítést, a valahová tartozást, vagyis társadalmi funkciójuk betöltését. Meg kell találni a módot és alkalmat, hogy ez a par excellence monumentális művész — amilyen nem terem minden magyar bokorban — értékelésében és alkalmazásában a helyére kerüljön, hogy része és részese legyen a szocialista építésnek.

(Magyar Nemzet, 1965. VII. 1.)

Kitűnő plakátjainak forrása vitán felül társadalmi érdekeltsége, a haladás fáradhatatlan szolgálata és nem utolsósorban bő buzogású grafikus-invenciója. De a kitűnőek között, számos békeplakátja között is a legkitűnőbb a világraszóló *NEM!*, amelyet ma már úgyszólván minden ország békemozgalma — keleti és nyugati egyaránt — felhasznál, mert magáénak vallja. Mindig aktuálisak, tehát időtállók a November 7-e és Május 1-re készített plakátjai. A felszabadulás óta rendezett és — bátran állíthatjuk — nagyon nívós plakátkiállításokon akár politikai vagy kulturális, tehát eszmét, akár kereskedelmet, tehát árut propagáló plakátjai, csakúgy, mint az utcán, funkciójukban, a kiállítóterem falán is magukhoz vonzották a szemet és figyelmet. A mindennapi élet kis örömei *(Ünnepi vásár)* vagy a termelés országos súlyú kérdései teljes értékű propagandát nyernek filo plakátjain. Mégis — pictor politicus — politikai plakátjai nemcsak propagálnak — hirdetnek, hírt adnak valamely ügyről —, de agitálnak, vagyis tanítanak, meggyőznek, megnyernek. S minthogy a politikai plakát elsőrendű feladata az agitáció, talán minősítésnek számíthat, ha megállapítjuk: filo plakátjai az elmúlt húsz év alatt szuggesztív agitátorai voltak a békének, a haladásnak, a szocializmus építésének.

Úgy véljük, első gyűjteményes kiállítása meggyőző érv művészi és világnézeti progresszivitásának egysége mellett.

(Katalógus, Budapest, 1965)

GACS GÁBOR

Kiállítása az Ernst Múzeumban (1965)

A 35 évesek fanyarsága és ugyanakkor legyőzhetetlen életszeretete árad lapjairól. Termékeny kíváncsiság zaklatja, s nyugvás nélkül váltogatja eszközeit. Mert mást mond, tehát másképpen szólaltatja József Attila és Dürrenmatt vagy Madách és Thomas Mann. Ez azonban nem azt jelenti, hogy az irodalmi élmény ösztönzése elsődleges művészetében, de rendkívül fontos és meghatározó a szerzők szerint, akik őt képi átfogalmazásra késztetik. Illusztrációinak megjelölésére leginkább az átköltés szó alkalmas, mert akár Juhász Gyula *Dózsa feje* című verséhez vizionált fullasztó rajzait nézzük, akár Madách *Tragédiájának* hihetetlenül változatos, de Lucifer szerepét túlhangsúlyozó lapjait figyeljük, azt látjuk, hogy a saját démonaival való küzdelmét rajzolja. Ez a küszködő-küzdő ám csak egyik énje a művésznek. A másik én panteista áhítattal áll a természet csodái elé, hogy a legszebb és legbensőségesebb magyar tájfestő hagyományokra támaszkodva szervezze képi rendbe, sőt rendszerbe az esetlegest. Tájképei mögött Nagy István sejlik, de egy mai ember ismeret-többletének, technikai bravúrjának és analitikusabb hajlamának hozzáadásával.

Fanyarsága háttérbe szorul emberábrázolásaiban is, amik ugyan nagyon ritkán portré igényűek, inkább az embert legkülönbözőbb viszonylataiban, a világgal való összefüggéseiben mutatják. Ilyenek: a tárgyak közt magányos és azoknak valahogy alárendelt *Takarítónő;* a két alak közt láthatatlanul feszülő és szakadni készülő szál a *Betegágynál* című rajzon, vagy a *Temetés után* című kompozíció alakjait körülvevő döbbent, fekete csend. Ám a *Kohász*, a *Hegesztő*, a *Kapálók* is mind feltárt relációikban jelentkeznek világuk részeiként és alkotóiként.

Gacs művészetét teljesen átjárja az élet teljesebb megismerésének szándéka, de ez szerencsére nem szorítja intellektuális vágányokra; kutató szenvedélye: szenvedély, ami átfűti a kifejezés mégoly szilárd szerkezetű formáit. Talán éppen az különbözteti meg kortársaitól, s feltétlenül előnyére szólóan, hogy a sokoldalú művességben meg az ábrázolás gyakran geometrikus szigorában nem sikkad el a mondanivaló vehemenciája. Életszeretetének, emberszeretetének ez a heve fordítja a világ sok-sok és sokszor ellenkező előjelű jelensége felé, de az élet gyakran könyörtelen, és hogyan is lehetne könnyen-gyorsan lereagálnia a bármily fiatalon átélt háborút, ami az utóbbi évekig kísérti. Ámbár nem kell

Filo (Fischer Ilona)

„nem!" (1965.) (repr.)

Három évtized politikai plakátjaiból.
Társadalmi Szemle, 1975. apr.

Filó [ ], grafikus

L.: Kiss István

–: Antifasiszta plakát – kiállítás a Budavári Palotában 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 10.

Filó

A mérvész részt vett a tárlatos.

Pálfy József – Bogár Iván: E hiallatás: Memento!
Tukor, 1975. szept. 30 – 16 oldal

Filo (Mihályfi Ernő)

Retrospektív kiállítása

Jubileumi Plakátkiállítás
Bp. Építőművész. Múz. 1975.

Filo (Fischer Ilona)

Plakátja részben a kiállításon
A katalógust ld. EK Sándornál

Politikai plakátok

Filo

Felszabadulásunk 30 évfordulója alkalmából a Szépművészeti Múzeumban megnyílt a VII. országos plakátkiállítás, melyen szerepel plakátja: „Minden kéz vegyen részt az újjáépítésben". /emlétve/.

H.M.: Plakátok a márványteremben.
Nógrád, 1975. ápr. 18.

Filo

a Szépművészeti Múzeumban rendezett jubileumi tárlaton, – ez egyben a VII. országos plakátkiállításon szerepel a művész plakátja: Minden kéz vegyen részt az újjáépítésben!" c. (emlétve) – „Nem" c. (emlétve).

Csongrádmegyei Hírlap, 1975. ápr. 17.

Filó

A jubileumi plakátkiállitáson szerepelt Balogh István, Schmal Károly, Filó, Mihályfi Ernőné, Darvas Árpád

Népmüvelés 1975/5 boritó

Filo, Mihályfi Ernőné, Fischer Ilona

Hatalmas újjáépítés-plakétja, melyen vörös téglát tartó munkáskezek borítják a képmezőt, említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – 3p. 1974. 221p.

Filo

és mások hamar felzárkoztak Konecsni György mögé a plakátkészitésben. Szerepelt a jubileumi plakátkiállitáson a Szépmüvészeti Muzeumban.

Magyar Hirlap 1974 85/6
Havas: Kiállitásról kiállitásra

Filo/Fischer Ilona/

plakát, 1945

Uj Irás 1975/4 boritón

Bilo

"Nem" cimü plakátjával szerepel a Szépmüvészeti Muzeum jubileumi plakátkiállitásán.

Magyar Hirlap 1975 85/6

Filó- Mihályfi Ernőné

Nem!,1956 plakát

Népmüvelés 1975/5 boritó

Filó- Mihályfi Ernőné

Nem!,1956 plakát

Népmüvelés 1975/5 boritó

Filó

A VII. országos plakátkiállítás a Szépművészeti Múzeumban megnyílt, melyen szerepel a művész alkotása. A felszabadulás után az új történelmi lehetőség, az új forradalmi helyzet megteremtette a maga művészeit és művészetét.

Tasnádi Attila: Plakátművészetünk útja.

Népszava, 1975. ápr. 27.

Filo , grafikus

Szerepel.

↓

(harangozó): Jubileumi plakátkiállítás a szépművészeti Múzeumban 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. márc. 24.

filo , grafikus

Megemlítve.

(Jubileumi plakátkiállítás.)

Aradi Nóra: Jó művek, nem jó rendezés

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 9.

Filo _____, grafikus

Mikályfi Ernő könyvét rendezte tajtó alá.

d. Emlékirat helyett 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 22.

Filo [Fischer Ilona], grafikus

Ismertetve.

Rózsa Gyula: Szár politikai plakát meg tizenöt 7.

Népszabadság, Bp. 1973. nov. 17.

Filo [fischer Ilona], grafikus

„Minden kéz veggen rézt az újjáépítésben"
c. plakátja

↓

(harangozó): Történelem szár plakáton 2

ESTI HIRLAP, Bp 1973. nov. 6.

Filo

Műve, az MKP felhívása az újjáépítésre szerepel a jelzett kiadványban.

F.L.: A felszabadulás plakátjai; Magyar Hírlap, 1970. III. 18. 9. l.

Fiko

Minde kéz...1945

A plakát sikját betöltik a kézben magasra tartott vörös téglák,a téglát tartó lkép az ~~épitéxx~~ ujjáépitési szimbolum.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974

122.o.

Filo /Fischer Ilona/

A Szépművészeti Múzeumban rendezett politikai plakát kiállításon szerepel téglát fogó kezekkel teli plakátja. (említve), valamint „nem!" c. grafikája, (említve)

Kádár Márta: Száz politikai plakát, Fejérmegyei Hírlap, 1973. nov. 18.

Filó

A Nemzeti Galériában megnyílt a kitűnő magyar grafikusművésznő, Filó plakátkiállítása. A kiállítás plasztikusan mutatja be a művész politikai és társadalmi problémaikkal foglalkozó alkotásait. Filó művészetére jellemző, hogy lényegös, nyugodt megoldásaival a politikai mondanivaló lényegére irányítja a néző figyelmét. Képünk a művész egyik nemzetközi hírnévre szert tett plakátját ábrázolja.

Filó plakátkiállítása.

Országos Világ 1965/51 2 old.

Filo

Nem! 1955

plakát

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 260.o

Filo

Minden kéz... 1945

A plakát egész felületét a kezekben rézsutosan magas
ra tartott térglák.

Hadi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 235.o.

Filo

Nem!,1955

A lépő csizma talpának szögei horogkeresztek.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974 109.o.

Filo

Minden kéz...,1945

plakát

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei

Corvina Kossuth Könyvkiadó 1974 270.o.

Filo/Fischer Ilona/

NemZ,1955

A plakát felületének nagy részét a lépő csizma talpa tölti be,a talpszögek horogkeresztek. A nemzetközileg közismert plakát egyértelmüen fejezi ki a gondolatot,hogy minden háborus terv fasiszta koncencióból ered.

Aradi Nóra:Szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974 61.old.

Filo

Nevezetes Nemije plakátja a háborúk ellen tiltakozik. Most az Országos VI. Plakátkiállításon is szerepel. (említve).

Harangozó Márta: Történelmi pillanatok művészete.

Napló (Veszprém), 1972. máj. 6.

Filo
Grafikus

A művész plakátjai a Magyar
Nemzeti Galéria gyűjteményében
találhatók.

P. Brestyanszky Ilona: Az utca művészete...
Művészet, 1974. június - 4 lap.

Filó Katalin [ ]

L.: Zoltán Éva

Sz. A.: Restaurátorok ... 77.

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 3.

Filo (Fischer Ilona) gr.

"Nem" c. plakát

(ill.)

→ Pór Bertalan festő

Művészet 1985/4/3.

Filo

[Fischer Ilona] gr

1945-ös MKP plakátjuk

ill.

→ Sugár Andor

MŰVÉSZET 1985/7/2-3

A háború ellenei

(3) protestálás magyarajú charakterjeiteznek felejthetetlenni a vietnami háborúra, hogy a fasizmus ellenei harcos háborúra gésát. De a szemrehelyes elutasítás kan, hogy a bizáért volt agitációjában is mindig jelen (van) mértéktartás a sbihúsat meghatározó)

~~[illegible]~~

Az alatt az értized alatt, míg nem hátunk tűle az utcán Pl.-et, rengetegét dolgozott, csak éppen nem itthon a tárgyban. Mint a Magy. Wil.-Gör. hajtjának a Magy. [illegible] (?) Gépszerkesztője ismét a tiszt. pol. i propaganda szolgálatában állt és ezt is a tűle megszokott alapossággal és minőségben végezte. ~~[illegible] nyugdíjban van a hajtól, de nem tud elválni és nap mint nap hajón, hogy hársa, hogy az [illegible] az hap a hagy az utánfárlás emlékeknek véhány biztatás jó szót adjon.~~

Ez a vihogatás, amint itt nyugtunk, olyan kozhitás, ami nem ampán a szüvénze vet fényt, de nemzettőri összehasonlításban is jó pontot szerez a magyar pl. szüv. nek. S ha elöljárónban a szellem is az az ugyag kölcsönhatásával szóltunk, ugy Tihó plakátjai ~~[illegible]~~ ezt tüzezőzik-tetnek.

1965-ben megindulatban kapba meg az MNK. Endemes dinzéseket ünteti.

kép azaz ilyen szkfák analízis lehet, mértékes, mert pl. egy Gulácsy szerelmesei vidámlensége, irónia jegyei a képen – ha ki is fejeződnek – nem biztos, hogy egy-értelműen felfoghatók. Derkovits (képeiben és mögötte) egy tág s egy szt. fogalmatik, félreérthetetlenül; de ~~[illegible]~~ kívánja az elmélyült a mű indítékai s nem kevésbbé festői nyelve, ami a sorsid, miatt évtizedes munkássága során hatalmassá vált s utolsó művei az egész ~~[illegible]~~ hatodik festészetben élenjárók. Nem véletlen, hogy D. munkásságának egyik első felismerője és gyűjtője dr. Mihályfi Ernő, ~~[illegible]~~ Tihó felejthetetlen, nagy művelt ségű ügyvéd, főorvos, min. h. stb. funkcionáriusban tűnt fel volt. A kiváló orvos emberre s a megélt világ szomorú megítélése alakította F. ~~[illegible]~~t elkomorrá, amilyenné lett: pictor politicussá. A művekben foglalt tagadás, vagy állítás egyként pl. Hatiltakozik a vietnami háboru ellen (x), vagy propagálja a hibrid hatalmat, mindenkéjszen állást foglal a kézi élet mellett, a szoc. mellett. (4/a, 4/b)

A 70 es évek ben még szoknem minden szerkezdése, s minden pl. i szemérme volt válasza, a m. Négy fiatal választásak, Nőnap, Környezetvédelem, stb. de hiteles módon és mét egy szoknem évtizedenyi hihegős. A (1975) XI. kongresszusi pl. után a hirtelen az 1984-ben kiszállt már-már szorongató kép, a Szeszelőt és ~~[illegible]~~ lett s egy szép kontrasztban megjelent kiáltó ~~[illegible]~~. A teljesen fekete alapon az erőszakos sík s ~~az~~ az áttört fehér kiáltó, ~~[illegible]~~

(x) tanácskozást ~~[illegible]~~ követtel a fegyverek elleni ban

A 20-as évek második felében vissza-visszatértek azok a kitűnő mesterek, akik a Tan. Kört. után amúgyálni hányszerültek s minthogy tábbszigűbben Bécsben, v. Berlinben* ettek a számüzetés keserű kis kenyerét:

*Neue a német *Sachlichkeit (az új tárgyiasság) szellemét hozták magukkal. S ezt az új stilust nagy harcoknál alkalmazták a féleg kereskedelmi jellegű, döntő. en ázú-szklámjaikon. Berény Róbert és Bartuzik Sándor volt az stilus legjobb képviselői s lehet mondani, hogy iskolát csináltak. Ezek a mesterek már itthon dolgozták, amikor Fibó a münchenei Hochschule für Angewandte Kunst növendéke volt s az amit az előbbiekben ~~mondtam~~ jellemtem (művelt) hogy kétséghodás is jellemzi, úgy értemdő hogy épp elvkevéssel szokat mondják, mint Berény v. Bartuzik plakátjai. ⊗ A végtelenig leegyszerűsített – de nem elvont – elemek s a kevés, de messzesszóló szöveg szép betűivel mindenhoz hibáthanul közvetítették a témát és célba értek.

+ Külön-külön elemzése talán nem szükséges, hiszen ezért plakát, hogy képpel-szöveggel minden fontosat közöljön. F. Stilusa az értizedek dott alig változott, nem követett semmiféle divatot, legfeljebb a kult. pl.-ok, főleg a szinkés és hangy pl.-ok kettek kissé lisaiabbak a kimondottan pol. i pl.-ohnál; ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ azok utóbbiak nem is a tömeget szigorával de egy felkiáltójel imperativusával ~~[illegible]~~ kiáltottak szinli az utcán. Nem lehet és nem kell megszázni s ha igen az már nem plakát! A tábbe

⊗ vagyis az új tárgyiasság forrásához közel volt, ~~[illegible]~~ bár München is az iskola még nem sem a forrangú Berlin és Weimar

lehet a jó pl.-nak. Gondoljunk az Állatkert pl. kedves-bolyhos mackóira, a malacfejes kukoricára, madár és virág motivumaira, melyek számos változatban fordulnak elő pl. join s bármit kínál, ezek valahogy mindig a helyükön vannak.
A jó pl. célja mindig, minden korban változatlan: figyelem felhívás, valamit tudomerát ~~[illegible]~~ adni és nem utálósorban tudatba erőszakolni. Az erőszak mindössze annyi, hogy frappánsnak kell lenni, „ütő" erővel hatni. Bármit hirdet és ajánl a pl., a fentiz kritériumnak elengedhetetlenek. De hogy milyen módon éri el, ez a művész korának, korstilusának s nem utálósorban a művész sajátlagos formaművészetének kérdése. Ha csupán a sz. fordulós körüli három műv. pl.-jét említem - igaz, hogy mindhárom kiáll.-t hirdet -, úgy a három magy művész: Ferenczy Károly, Fényes Adolf és Vaszary János szemek pl.-jai minden kétséget kizárnak a szecesszív korának termése, mehe az említett mesterek fentiz felfogára erősen eltérő. Hullámzó kanturakkal hetérett tintafoltban fogalmaztak s a negedik, valódi szecesszívsünk Rippl Rónai József, aki tábla-ban megőrizte a szecesszív dekorativitását. A 10-es érekben még tovább élt ez a fajta divitő kedv, de az első világ-háboru után - vagy idején - már más hangon, más erővel szóleltel, s a Tanácskört. alatt már harsogtak a pl. k. Ez a harsány hang ott és akkor teljesen hiteles, időszerű, korszerűvolt. A hevert Tan. Kört. gat követő évek az irredenta köretelésekat tettek a pl. ne s nem is szosz művészek - szosz ügyet szolgáltak

az alkalmazott grafikai

A bábszú tüzétől-kormától tájrészhatás országunk-kékülten a meg jóra báltatások és ventiségek szórtéáltal-talpra kellett álmia s az előző sárga villamos nagó a csaptól lassan csorrenésvic – ennek már bátszóhag kis – élménye adta a hitet az egyszerűsítésben. ~~Fibó az 50-es~~ ~~évek~~ Fibó a nagyunos évek végéig fölag az ~~[illegible]~~ fiúszerű indulós szójtó propagátorára koncentrált s mivel kodicios kormány volt, s minden párt útnak indította saját napilapját, így került az utcára ~~[illegible]~~ a Kis újság, a Független Magyarország, a Világosság, a Kossuth népe, stb. A fordulat éve (1948) után Témeváhantáka bővült s 1950-től kezdve számos kereskedelmi és hírlt. kiválattal szolgált. Stilusában egyenletes, ömmagához hű és mennyiről felismerhető volt nem csupán az ajánlat, hanem a tiszta, egyértelmű komp. és forma, az egész szín csak rá jellemző szellemre. A szakma és a kritika – akkor még – ismerte a minőség fogalmát és az alkalmazott grafika kitűnősen felelős funkcióját. A Pairshan élő kiváló grafikus* – a legszebb betűs plakátok szerzőjo mégo is – Szüri elnöke volt és kisebb, a megmérettések és megítélések során így nyilatkozott: „Fibó pl.-val kapcsolatban sohe, semmi problémre nem merült fel, mert 0 kitűnő plakát-grafikus volt. A plakát célja mindig is az, hogy egy erős, figyelemfelkeltő színfolt legyen az utcán, és ezt Fibó mindig kitűnően megoldatta. Dekoratív pl.-t kézcitett nagyon erős felt és színhatásokkal. Fibó egyszerű, világos, elegáns munkáival kiemelkedett a korszak pl. grafikusai közül."

Nem idegen tőle a játékosság, a humor sem, ami szintén erénye

* Gábor Pál

(1)

~~[illegible]~~

~~Dey~~ lézét úgy is szolgálja, hogy – [illegible] tettekre biztat amikor annak az ideje jött el. ~~[illegible]~~ Amikor a nőknek a termelésbe való beállítása vált szükségessé, ~~[illegible]~~ a házi munka megkönnyítésére kamzavet kommandál a sok pepecselést igénylő befőzéshelyett. S a hatalmas pl. gyümölcsöt, ~~hatalmas~~ friási meggy szemekkel tetitett, mint egy kérpit s szé finom kontúrral rajzolódik a befőttes üveg. Rappent le egyszerűsített mégsem is ~~[illegible]~~ alvont. Egyébként a fürcsotivumok ismétlése – más – más anyagra ~~[illegible]~~ alkalmazva – gyakorta előfordul képein. A szőre, a kukorica, a meggy, a csillag stb. mint egy tapéta sínek hátterként az éppen akkor fontos, ~~[illegible]~~ kiemelnivalói vagy mögi, de szoros összefüggésben a propagált termé val. Mivelhogy maga is a téma.

(4) ~~[illegible]~~ Pl. mivének felivelése valójában 1945-ben kezdődött, de ~~[illegible]~~ műni grafikája. München ben termelt és karatérre után – a 30-as évek közepén – kisgrafikával foglalkozott, illusztrált, újságrajzot prospektust kerzitett. A felszabadulás ~~[illegible]~~ kibontatta gúzsba szorított alkotói kéjes sigait, hiszen megnyitrámiháre, ugyan önkifejezés-eszköze, ami egyben a térs. i szükséglet kielégítése: a plakát. Más pedig a felszabadt követő években szórmos, olyan feladatot kellett megoldania, amelyek ze mozgósítani feltétlenül szükséges volt. A legjobb okkori gazfiknak átlátok szorompárba, hogy a vasút helyre állításához bivják a dolgozóhat, vagy a felosztott földek megmunkálására biztassanak. Kitűnő plakátok születtek, mert az első pár szabad esztendő munkásnak és művésznek egyként szárnyakat: hitet adott!

gallérolni", vagy "Hitvid hikorica" stb. rajzos humoros megoldásáról
a mozi. Hatalmas adatkát, mint a „Tanuljatok!" c. a régi emberi-
ség védelmét. S hogy jól is tudott, milyen nemes összefüggésben,
szinte egységben látni, azt éppen itt tudni – hangsúlyozom ismét
plakátja tanúsítja. A francia-kiállításon 1935-ös „Minden hi-
X építsen" c. plakátja, amelyen régi [illegible] ismét kiadó
felnevelt kezek piros téglákat nyújt, amelyet megismételt kiadás több
évvel később annyi változtatással, hogy minden kis hangot
~~[illegible]~~ kiemelést [illegible] plakátjának két ~~[illegible]~~ fő jellemzője az alapvető
szerkezet összhangja, [illegible] hatása. Tudjuk, ez nem
mindig van így. Tehát a [illegible] mint a plakát az alap támogatá-
sára, kiteljesítésre, [illegible] kell őrizni
tudni. Ez [illegible] a plakát,
~~[illegible]~~ bár a többi [illegible] ág is megteheti a magáét, mese, próza,
dráma, stb. film, TV.)
A plakát direkt hatásra törekszik; ott is ahol [illegible]
kiáltania, ahol a [illegible] aktualitása van. Ugyanakkor
nemes céllal ismételhető, mint a Budapesti [illegible]
[illegible] címmel [illegible], [illegible] stilizált Pongá-
ja évtizedekig fennmaradt s kísérte a mindenkori
[illegible]. [illegible] a [illegible] megoldás, hogy a [illegible] motívum – [illegible] is ismétel-
ten [illegible] – nem egyszerűen népművészetet [illegible]
pagált, hanem azt, hogy specifikusan magyar mivolta
[illegible] az [illegible]. Ám a [illegible], a [illegible]
[illegible] is [illegible], nyújt valamit,
[illegible] kelt a pl. (1) ~~[illegible]~~ a [illegible]
~~a [illegible] [illegible] fel[illegible]~~
~~[illegible]~~ (2) Bár [illegible] az egész
világot [illegible] a [illegible] nem [illegible] azt állítani, hogy
egyéni [illegible] támogatva legerősebb [illegible]!
és

~~mint a [illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
[illegible]

1984 XII 23.

FILO

„Hass, alhass, gyorapits
s a Hara fényre derül".
(Kölcsey)

(I.)

Szép és igazán autentikus ~~[illegible]~~ plakátokat nyújtunk át abban a kötetben, mert felhedetikat, a direkt hatást csakis a szépség, az ~~[illegible]~~ mű nincs értékéltel ~~[illegible]~~ érhetik el.

A pl. az u.n. alkalmazott műv. kategóriájába tartozik, annak egyik legfontosabb ága. Valóságban a tört. minden korszakában találkozhatunk az ezett-festett-faragott pl.-tab. eszmét hirdető, csekkvést sürgető freskó, faragott kő, fémmetszet stb. mondta el a lényeges tudnivalókat. S ha még olvasni nem tudott az adott kor-emberé öskortól napjainkig-ing az ábra, az ábrázott dolog, emberi vagy állati figura felhéntheteltenné ~~[illegible]~~ felfogható-vá tette azt.

A pl. a mai formájában a kompromisztatás feltalálása óta vált el az autonom művektől, mert nem egyszeri-egyedi mű, hanem sokszorosított, mindenhol jelenlevő ~~[illegible]~~ lett. De a műfaji hatásuk nem csupán a 20 sz.-ben mosódtak el alkalmazott és egyedi alkotásokkozott, mert pl. Toulouse Lautrecqu[x] Cabaret pl.-jai teljesen egyenértékűnek tekinthetők kortársai táblaképeivel. Pedig „csak" kompromatok (nincs (litografiák) voltak.

A rennei Colosseum egyik szép köre vésve ~~[illegible]~~ az olvasható: „Propagare Romam". Vagyis a világbíró hatalomnak is szüksége volt propagandára. S ha most ennyi mégyen is ámyalunk, hogy kereskedelmi, kulturális, vagy pol. i plakát, azt kell látnunk, hogy Filó pl.-jai magukban fogalják az élet minden területét, mert a kult. is bizonyos pol. i indítékú, a kereskedelem a legbátorosottabban az, mert, hogy „termelj többet"x

x Maurice Range

I.

Hazánkban működésjogot nyert az irodalmi módszer, hogy klasszikusainkat „átigazítják". Ezt elkövethetném nyugodtan én is, bár ~~[illegible]~~ szerényebb ~~[illegible]~~ szerénységgel, mint a Katona József, vagy Madách műveinek korszerű nyelvezetű igazítói.

A Kölcsey epigrammát, melyet már-már felejtenek – persze hogy örökre végső – most két szó felcserélésével változtatom, hogy az alkotást, a cselekvést ~~[illegible]~~ helyezzem előre s csak azt kövesse a hatás és a gyarapítás. Alkoss! ez legyen a hazát a magyar szóval hass és gyarapítsad a szellem és a művészet világát, mely éppen [illegible] hetedmagunkban.

4/b

A békemozgalmat számos jelenítem népszerűsítette, kiadatta s tabán a legeredetibbe egy szkeres akciós ivén a megbetűs Béket felhívása (1958)
A Tam. Köst. értizedes fordulóin az átágú csillag ~~[illegible]~~ fel. jön. Az első sulabad Mágos* emlékezetére az 50 én a dominans* (1969) A kongresszus v. írások különösen propagatív, meggőző formáten kerültek kikere ahol. Legujabb Köst. ünk különböző állomásai, akciói mindig pompás megfogalmazásban, kép, ábra és betű harmonikus egységében álltak elénk az utcán, vagy állitották meg a járókelőt. Kongressus 1975, Tanácsválasztás, kiszegezetvedelem, záborítások, nőnap, Népfront felhívás: minden-minden közérdekű témát felhasznott s megoldott. Szinházi és kiáll. i pl. prai tabán eldettebbek a kimondottan pol. i pl. ekvál, de nem kevésbé sugges-tivek; minden téma minden megoldásában kü önmagában, nem ampán propagál (hirdet, hirtad) hanem amit tábla, agitál, meggőzni, megszerni kiván az általa fontosnak tartott ügynek. Mármost mint elhőtelezett emlékezek a Népművészet 1959, a tak 1960 mapja az a Budapesti Mův. i Hetek 1966 egyfrontán fontosak életünkben, mint Történelmünk képcsőfokon 1971, mivel-hogy minden együtt gráskus a kézés, felelemmentes életben.

* majd ebből egy kéke kiadvány címlapja is lett.

4/a.

Egy sordag életmű fogalmazta az a kötet, de hogy a plakátok keletkezése idejét, dátumát figyeljük, úgy feltűnik, hogy az első, 1928-as kelettű, feltehető az iskola (?) munkra után a következő 1939-ből való. Ez a jó írtized oranhoz nem vátrum volt, Teréhenysége nem csúcsi, csak a feladatok változtak. Ezidőben a kiosgrafikát művelte, kongrémolapok, illusztrációk, elibattak, Gamblinak stb. Mindezt igen fő minőségben csak nem meg bőségben. ~~Mint~~ Már emlitettük, a plakátna termettsége, a Tőrmondóhos felhívás, vagy kihúcás az első, 1945-ös ~~munkája~~ műve, a „Minden kéz veggen részt az ujjá épitésben" c. pirosfeghés, szép sitmusú plakát. Ettől kezdve a koalíció szifszát propagálta, majd a szab. hosc centennáriumára igazán frappáns plakáttal ~~[illegible]~~ emlékeztetett. Az egyik a cimeres, Végh Gusztáv ötletével átvezett, a másik, a kehárdás 1948 márc. 15.-én emlékeztetett nemzeti függetlenségünk kivivásának első meg próbatételére. (~~[illegible]~~)

Ezeket követték a kiult. pl.k., ~~[illegible]~~ váltakozva azokkal a pol. i pl. kal, melyeket az adott kor diktált. Az ellenfen ~~[illegible]~~, frenetikus hatású munkája a Csicsma, a hozaghosentes ~~[illegible]~~ szögekkel kivert, képős csizma s felette a hatalmas fehér sár: nem!" (Ujrampanták 1965-ben, bizonyára ezt "apropója az ismétlésnek!) A Maj 1. ~~[illegible]~~ sárra öröröl műnepelte 1956 ben s megelőzve a portugál forradalom emblémáját, a vörös szegfűs puskát, Fi-ló ~~[illegible]~~ a „Lesszelést!" követető pl. ján egy a fáldhenest és kiviságsott puskát mutatott fel. (1957)

'985 I. 25

„Hass, alkoss, gyorapits
s a hasra fényre derül"
(Kölcsey)

Szerénkben szokásjogot nyert az az irodalmi módszer, hogy ~~[illegible]~~ klasszikusainkat „átigazítják". Ezt ahogy-tanám szeretben én is, bár sűrűbb szabadsági jogoggal, mint tették Katona József, vagy bradáik műveinek korszerű nyelvre igazítói.
A fenti epigrammát, melyet már-már felejtenek – pedig szükérvényű – csak két sír felszerélésével változtatom, hogy az aktivitást, a csakhvást helyezem előre, mert csak ezt köszöbeli a hatás és a gyorapítás. Alkoss! az legyen a hasadt s majd ezáltal hass és gyorapítsd a szellem és a materia ~~[illegible]~~ világát, vagy éppen kölcsönhatását

"Hass,alkoss gyarapits
s a Haza fényre derül "
/Kölcsey/

Bevezetés.

Hazánkban szokásjogot nyert az az irodalmi módszer,hogy klasszikusainkat "átigazitják."Ezt óhajtanám ez esetben én is, bár szükebb szabadsággal,mint Katona József vagy Madách müveinek korszerü nyelvre igazitói. A Kölcsey epigrammát,melyet már-már felejtenek - pedig örökérvényü - csak két szó felcserélésével változtatom,hogy az aktivitást,a cselekvést helyezzem előtérbe, csak ezt követheti a hatás és a gyarapitás. Alkoss! ez legyen a kezdet s majd ezáltal hass és gyarapitsad a szellem és a matéria világát, vagy éppen kölcsönhatásukat.

Igazán szép és esztétikus plakátokat nyujtunk át ebben a kötetben, mert feladatukat,a direkt hatást csakis a szépség,a müvészi érték által érhetik el.

A plakát az ugynevezett alkalmazott müvészet kategoriájába tartozik,annak egy egyik legfontosabb ága.Valójában a történelem minden korszakában találkozhatunk az irott - festett - faragott plakáttal.Eszmét hirdető,cselekvést sürgető freskó,faragott kő, fametszet stb. mondta el a lényeges tudnivalókat.S ha még olvasni nem tudott az adott kor embere,őskortól napjainkig,ugy az ábra , az ábrázolt dolog, emberi vagy állati figura felfoghatóvá,félreérthetetlenné tette azt.

A plakát mai formájában a könyvnyomtatás feltalálása óta vált el az autonóm müvektől,mert nem egyszeri-egyedi mü,hanem sokszorositott,mindehol jelenlévő lett.De a müfaji határok nem csupán a huszadik században mosódtak el az alkalmazott és egyedi alkotások között,mert például Toulous Lautrecq Moulin rouge plakátjai teljesen egyenértékünek tekinthetők kortársai táblaképeivel. Pedig "csak" kőnyomatok /szines litográfiák/ voltak.

A római Colosseum egyik szép kövére vésve ez olvasható: "Propagare Romam",vagyis a világbiró hatalomnak is szüksége volt propagandára.És ha mostanság nagyon is árnyalunk,hogy kereskedelmi,kulturális,vagy politikai plakát,azt kell látnunk,hogy filo plakátjai magukban foglalják az élet minden területét,mert a kultura is bizonyos politikai inditéku,a kereskedelem leghatározottabban az,mert hogy "Termelj többet,jobban élsz",vagy "Hibridkukorica" vajon kevésbé szolgálják-e a szocialista hatalom érdekét, mint a "Tárgyaljatok!" cimü az egész emberiség védelmét.

S hogy a politika és kultura milyen szoros összefüggésben, szinte egységben létező,azt éppen filo két - kompozicióban azonos - plakátja bizonyitja. A frenetikus hatásu 1945-ös "Minden kéz vegyen részt..."cimü plakátja,amelyen szép ritmusban ismétlődő fotózott kezek piros téglákat nyujtanak,megismétlődik pár évvel később, annyi változtatással,hogy minden kéz könyvet kinál.A plakát direkt hatásra törekszik:ott és akkor kell szólnia,kiáltania,ahol s amikor aktualitása van.Ugyanakkor azonos céllal ismételhető,mert a Budapesti Müvészeti Hetek cimerrel kombinált,igen szépen stilizált pávája évtizedekig fennmaradt és kisérte a minden kori fesztiválokat.Emblémává lett.Ez azért volt különösen szerencsés megoldás, mert a páva motivum - Kodálynál is ismételten felhasznált elem - nem egyszerüen népmüvészetet propagál,hanem azt,hogy specifikusan magyar müvészettel szolgálnak az Ünnepi Hetek.Ám a hétköznapok, a mindennapok feladataihoz is hozzászól,nyujt valamit ,figyelmet kelt.Amikor a nőknek a termelésbe való beállitása vált szükségessé, a házimunka megkönnyitésére konzervet kommendál a sok pepecselést igénylő befőzés helyett.És a hatalmas plakát gyönyörü,óriási meggyszemekkel telitett,mint egy kárpit s rá finom konturral rajzolódik a befőttesüveg.Roppant leegyszerüsitett,mégsem elvont, de igen dekorativ.Egyébként a főmotivumok ismétlése,más-más anyagra alkalmazva gyakorta előfordul képein.A rózsa,a kukorica, a csillag,stb.mint egy tapéta simul háttérként az éppen akkor fontos,kiemelni való mögé,de szoros összefüggésben a propagált témával,mivel,hogy maga is a téma.Béke felhivásai az egész világot bejárták s talán nem tulzás azt állitani,hogy egyéni élményeitől is támogatva legerősebb oldala ez.A háboru elleni protestálás nagyerejü darabjai teszik felejthetetlenné a vietnami háboru,vagy a fásizmus elleni haragos háborgását. De a szenvedélyes elutasitásban,vagy a békéért való agitációjában is mindig jelen van a stilusát meghatározó mértéktartás.

Plakátmüvészetének felivelése valójában 1945-re datált,de nem maga a müvészi pálya.Münchenben tanult és hazatérése után, a harmincas évek közepén kisgrafikával foglalkozott,könyvcimlapokat,ujsághirdetéseket,prospektusokat készitett.A felszabadulás kibontotta az addig visszaszoritott alkotói képességeit,hiszen megnyilvánulása,igazi önkifejezési eszköze,ami egyben a társadalmi szükséglet kielégitése:a plakát.Már pedig a felszabdulást követő éveknek számos olyan feladatot kellett megoldani,amelyekre mozgósitani feltétlenül szükséges volt.A legjobb akkori grafi-

kusok álltak sorompóba,hogy a vasut helyreállitásához hivják a dolgozókat,vagy a felosztott földek megmunkálására biztassanak. Kitünő plakátok születtek,mert az első néhány esztendő munkásnak és müvésznek egyként szárnyakat,hitet adott.A háboru tüzéből,kormából tápászkodó országnak - kábultan a megpróbáltatások és veszteségek szoritásától - talpra kellet állnia s az első sárga villamos,vagy a csapból lassan csurranó viz - ma már látszólag kis - élménye adta a hitet az ujrakezdéshez.

Filo a negyvenes évek végéig főleg a frissen induló demokratikus sajtó propagálására összpontositott,s mivel koalíciós kormány volt,minden párt utbak inditotta saját napilapját.Igy került az utcára a Kis Ujság,a Független Magyarország,a Világosság,a Kossuth népe és a többi.A fordulat éve /1948 után/témaválasztéka bővült,szélesedett és 1950-től kezdve számos kereskedelmi és kulturális kinálattal szolgált.Stilusában egyenletes,önmagához hü és messziről felismerhető volt,nem csupán az ajánlat, hanem a tiszta,egyértelmü kompozició és forma,az egész mü csak az alkotóra jellemző szelleme.A szakma és a kritika - akkor még - ismerte a minőség fogalmát és az alkalmazott grafika különösen felelős funkcióját.A Párizsban élő kiváló garfikus,aki a legszebb betüs plakátok rajzolója maga is,Gábor Pál a zsüri elnöke volt és később a megméretések és a megitélések során igy nyilatkozott:"Filo plakátjaival kapcsolatban sóha semmilyen probléma nem merült fel,mert ő kitünő plakátgrafikus volt.A plakát célja mindig is az,hogy egy erős,figyelemfelkeltő szinfolt legyen az utcán és ezt filo mindig kitünően megoldotta.Dekorativ plakátot készitett,nagyon erős folt és szinhatásokkal.Filo egyszerü,világos,elegáns munkáival kiemelkedett a korszak plakátgrafikusai közül." Nem idegen filotól a játékosság,a humor sem,ami szintén erénye lehet a jó plakátnak.Gondoljunk az Állatkert kedves-bolyhos mackóira,a malacfejes kukoricára,madár és virág motivumaira,amelyek számos változatban jelennek meg plakátjain és ezek,bármit kinálnak,valahogy mindig a helyükön vannak.

A jó plakát célja mindig,minden korban változatlan:figyelemfelhivás,valamit tudomásul adni és nem utolsó sorban a tudatba erőszakolni.Az erőszak mindössze annyi,hogy frappánsnak kell lenni,ütőerővel hatni.Bármit hirdet és ajánl a plakát,a fenti kritériumok elengedhetetlenek.De hogy milyen módon éri el,az a müvész korának,korstilusának s nem utolsó sorban a müvész saját-

lagos formamüvészetének kérdése. Ha csupán a századforduló körüli három müvész plakátjait emlitem - igaz,hogy mindhárom kiállitást hirdet -,ugy a három nagy müvész,Ferenczy Károly,Fényes Adolf és Vaszary János remek plakátjai minden kétséget kizáróan a szecesszió korának termékei,noha az emlitett mesterek festői felfogása erősen eltérő.Plakátjaikon hullámzó konturokkal határolt tiszta foltban fogalmaztak s a negyedik,valódi szecessziósunk, rippl-Rónai József,aki táblaképein is megőrizte a szecesszió dekorativitását.A tizes években még tovább élt az a fajta diszitő kedv,de az első világháboru után,vagy már idején már más hangon, más erővel szólaltak és a Tanácsköztársaság alatt már harsogtak a plakátok. Ez a harsány hang ott és akkor teljesen hiteles, időszerü,korszerü volt.A levert Tanácsköztársaságot követő évek az irredenta követeléseket tették a plakátra és nem is rossz müvészek rossz ügyet szolgáltak.A huszas évek második felében vissza-visszatértek azok a kitünő mesterek,akik kommün után emigrálni kényszerültek,nem kis mértékben remekmivü plakátjaik okán s minthogy többségükben Bécsben vagy Berlinban ették a számüzetés keserü kis kenyerét:a német Neue Sachlichkeit /az uj tárgyiasság/szellemét és formavilágát hozták magukkal.Ezt az uj stilust nagy haszonnal alkalmazták a főleg kereskedelmi jellegü,döntően áru-reklámjaikon.Berény Róbert és Bortnyik Sándor voltak e stilus legjobb képviselői s az lehet mondani,hogy iskolát csináltak. Ezek a mesterek már itthon dolgoztak,amikor filo a müncheni iparmüvészei főiskola növendéke volt éa az,amit az előbbiekben jeleztem,hogy müveit tartózkodás is jellemzi,ugy értendő,hogy éppoly kevéssel sokatmondóak,mint Berény vagy Bortnyik plakátjai.A végletekig leegyszerüsitett,de nem elvont elemek s a kevés,de messze szóló szöveg szép betüivel mindenkor hibátlanul közvetitették a a témát és célbaértek.

Külön-külön elemzés talán nem szükséges, hiszen azért plakát,hogy képpel,szöveggel, minden fontosat közöljön.Filo stilusa az évtizedek alatt alig változott,nem követett semmiféle divatot,legfeljebb a kulturális plakátok,főleg a színház és könyvplakátok lettek kissé liraibbak a kimondottan politikai plakátoknál.Ez utóbbiak nem is az tömondat szigorával,de egy felkiáltójel imperativuszával kiáltottak ránk az utcán.

Nem kell és nem is igen lehet magyarázni,mert ha igen,az már nem plakát.A táblakép esetében sokféle analizis lehet és szükséges,mert például egy Gulácsy pszihikai védtelensége,irreális vágyai a képen,ha ki is fejeződnek,nem biztos hogy egyértelmüen felfoghatók.Derkovits mögött és képeiben egy társadalom és egy osztály foglaltatik félreérthetetlenül;de kivánja az elemzést a mü inditéka és nem kevésbé festői nyelve,ami a rövid,másfél évtizednyi munkássága során hatalmasat ivelt és utolsó müvei az egyész európai haladó festészetben élenjárók.Nem véletlen,hogy Derkovits müvészetének egyik első felismerője és gyüjtője dr.Mihályfi Ernő volt,filo felejthetetlen,nagy müveltségü ujságiró,főszerkesztő,miniszter stb.funkciókban kitünt férje volt. A közös otthon szelleme s a megélt világ azonos megitélése alakitotta filot olyanná,amilyenné lett:pictor politicussá. A müvekben foglalt tagadás vagy állitás egyként politika. Ha tiltakozik a vietnami háboru ellen,ha tanácskozást követel a fegyverek ellenében,vagy propagálja a hibridkukoricát,mindenképpen állást foglal a békés élet,a szocializmus mellett.

Egy gazdag életmü foglalata ez a kötet,de ha a plakátok keletkezési idejét,dátumát figyeljük,ugy feltünik,hogy az első 1928-as keletü,feltehetően iskolamunka után a következő 1939-ből való.Ez a jó évtized azonban nem vákuum volt, tevékenysége nem szünt,csak a feladatok változtak. /Könyvcimlapok, etikettek, hirdetések stb./ És mindezt igen jó minőségben.Már emlitettük hogy a plakátra termettsége a tömondatos felhivás vagy kihivás az első 1945-ös ujjáépitési

müve az ujjáépitésről.Ettől kezdve a koalició sajtóját propagálta,majd a szabadságharc centenáriumára két igazán frappáns palkáttal emlékeztetett.Az egyik a kokárdás,1948 március 15.-ikén nemzeti függetlenségünk kivivásának első nagy próbatételét idézte.A másik,a Végh Gusztáv cimerével készitett mü.Ezeket követték a kulturális plakátok, váltakozva azokkal a politikai plakátokkal,melyeket az adott kor diktált.Az ellenforradalom idején frenetikus hatásu munkája a csizma,a horogkeresztes szögekkel kivert,lépő talp s felette a hatalmas fehér szó:"nem!" /Ujranyomták 1965-ben,bizonyára volt apropója az ismétlésnak./ Ez a plakát a világbéke mozgalom, és az antifasizmus jelképe lett.A május elsejét rózsözönnel ünnepelte 1956-ban és megelőzve a portugál forradalom jelképét,a vörös szekfüs puskát,filo a "Leszerelést!" követelő plakátján egy a földbe szurt és kivirágzott puskát mutatott /1957/.A békemozgalmat számos plakáton népszerüsitette,hirdette,s talán a legeredetibb a sokezer aláirásos iven a hagybetüs "Békét" felhivása /1958/.A Tanácsköztársaság évtizedes fordulóin az ötágu csillag visszatérő elem plakátjain. Az első szabad május emlékezetére az "50 év" a domináns /1969/,majd ebből egy békekiadvány cimlapja lett.A könyvnapok vag vásárok különösen propagativ,megggyőző formában kerültek ki keze alól.Legujabb történelmünk különböző állomásai,akciói mindig pompás megfogalmazásban,ábra és betü harmonikus egységében állitották meg a járókelőket.Kongresszus,Tanácsválasztás, Környezetvédelem,Nőnap,Néfront felhivás:minden-minden közér-

dekü témát felkapott és megoldott. Szinházi és kiállitási plakátjai talán könnyedebbek a ~~politix~~ kimondottan politikai plakátoknál, de nem kevésbé szuggesztivek. Minden téma minden megvalósitásában hü önmagához, nem csupán propagál /hirdet, hirt ád/, hanem anyi több, agitál, meggyőzni, megnyerni kiván az általa fontosnak tartott ügynek. Mármost, mint elkötelezett embernek a "Népmüvészet" /1959/, "Fák napja" /1960/ vagy Gádor István kiállitására készült plakát az őzikével, egyformán fontosak életünkben, mint "Történelmünk lépcsőfokai" /1971/, mivelhogy mindez együtt grádus a békés, félelemmentes élethez.

A hetvenes években még csaknem minden esztendőre és minden politikai eseményre volt válasza az éppen adott akciókra; de különös módon ~~ismét~~ ujra majdnem egy évtizednyi kihagyás. A tizenegyedik kongresszusi plakát /1975/ után a következő az 1984-ben készült már-már borzongató kép, a ~~Leszerel~~ "Leszerelés" szó felül és a sötét alap alján egy, csak konturban megjelent koporsó teljesen fekete alapon az erősebben rajzolt "Leszerelést" szó felül és mélyen lent a fehér konturral rajzolt koporsó, benne a bomba. Azalatt az évtized alatt, mig nem láttunk tőle az utcán plakátot, rengeteget dogozott, csak éppen nem ebben a tárgyban. Mint a Magyarok Világszövetsége lapjának a Magyar Hireknek képszerkesztője ~~ismét~~ a kulturpolitikai propaganda szolgálatában ~~állt négyévtizedenx~~ állt a felszabadulás óta folyamatosan és ezt a munkát is a tőle megszokott alaposággal és minőségben végezte. Ezért két ízben, 1907-ben és 1980-ben kezte meg a [illegible] – Erdemkeresztet amely fokozatát.

Ez a válogatás,amit itt nyujtunk,olyan kvalitás, ami nem csupán a müvészre vet fényt,de nemzetközi összehasonlitásban is jó pontot szerez a magyar plakátmüvészetnek. S ha előljáróban a szellem és az anyag kölcsönhatásáról szóLtunk,ugy filo plakátjai ezt tükrözik.

1965-ben megérdemelten kapta meg Magyar Népköztársaság Érdemes Müvésze kitüntetést.

Oelmacher Anna

Filo plakátok

1. Horgászfelszerelések /Angelgeräte/Az első plakát./T. 1928
2. Független Magyarország./Hétfői lap/ 1939
2. Minden kéz vegyen részt az ujjáépitésben 1945
3. Kis Ujság 1948
4. Forum.Az értelmiség lapja.1948
5. Kossuth Népe.Napilap.1948
6. Világosság " 1948
7. 1848-1948 Március 15./Kokárda/ 1948
8. Magyar könyvnap 1949
9. Állatkert./Mackók/ 1950
10. Gádor István kiállitása /Özike/ 1954
11. Gádor István " /Kancsó/ T. 1954
12. Goldman György emlékkiállitás 1955
13. Kisjankó Bori emlékkiállitás 1955
14. NEM /Csizma/ 1956 Ujranyomás 1965
15. Őszi vásár. /Levelek/ 1956
16. Éljen május 1./Rózsák 1956
17. Ünnepi vásár./Szines sátortetők/ 1956
18. Leszerelést /Kivirágzó puska/ T.1957
19. Jiri Trnka kiállitása./Kalap/ T.1958
20. Nemzetközi sajtófotó kiállitás 1958
21. Népi iparmüvészeti kiállitás/ Sárga alapon fekete korsó/T.1958
22. Békét /Aláirások/T.A béke és Szabadság cimlapján megjelent,/1958
23. Ne főzz be,jobb a konzerv./Cseresznyék/ 1958
24. Békét a világnak/Galambok/ 1958
25. Népmüvészet háziipar.1959
26. 1919-1949. T.Negyven csillag.1959
27. Exposition de livre hongrois.1959
28. Heterozis vetőmag./Kukorica csövek/ 1960
29. Fák napja. /Nagy rönk,fiatal fák./1960 T./Más szöveggel megjelent/
30. Hibrid kukorica,több termés /Malacfejes/ 1961
31. Maeterlink:Kék madár. T.1961 /variációban megjelent/

32. Zrinyi./Thália szinház. 1962
33. Rizsföldön nevelj halat T.1962
34. Május elseje./Nagy 1-es.1963 T.
35. Liliom /Petőfi szinház/ 1963
36. Békés munkát.III.Ötéves terv.T.1963
37. Bor.T. 1964
38. Filo /Plakátkiállitása 1965
39. "NEM"kanadai békemenetben.1965 Foto
40. El a kezekkel Vietnam 1966
41. Budapesti Művészeti Hetek. 1966
42. Vádoljuk az imperializmust 1966
43. A béke összefogja a népeket./Mágnes/ T.1966
44. Tigris és hiéna /Thália szinház/ 1967
45. Tárgyaljatok./Békekonferencia.Más szöveggel megjelent/ T.1967
46. Alkohol ellenes plakát T.1968
47. 1919-1969 T.1969
48. 50 éve volt az első szabad május.T./Békekiadvány cimlapja lett.1969
50. Népszava Szép szó /Irodalmi melléklet.1969
51. Népi iparművészeti kiállitás./Zöld kancsó szőttesen.T.1970
52. Budapesti Művészeti Hetek./Nagy toll/ 1970
53. Történelmünk lépcsőfokai. T.1971
54. Választások./Kezek,urnák/ 1971
55. A Hazafias Népfront programjára szavazás T.IV.ötéves terv.1971
56. Nemzetközi Nőnap./Nagy virág. 1972
57. Szegedi szabadtéri játékok. T.1973
58. Tanácsválasztás/Fehér urna/ T.1973
59. A XI. kongresszusra.T.1975
60. Környezetvédelmi plakát T.1984
61. Leszerelést /Koporsó/ T.1984
62. Augusztus 20/ két kalász körben 1972
63. Budapesti Szabadtéri Szinpadok 1967

A KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE:

PLAKÁTOK:

1. Centenáriumi felhívás
2. Centenáriumi címer (Filo—Végh)
3. Kokárda
4. Magyar Szovjet Társaság
5. Könyvnap
6. Ne főzz be, jobb a konzerv
7. Állatkert
8. Békealáírások
9. Éljen Május Elseje
10. Május 1. (Rózsák)
11. Ültess nyárfát
12. Népfront csokor
13. Rizsföldön nevelj halat
14. Bor
15. Heterózis kukorica
16. Ünnepi vásár (Szív)
17. Nem!
18. Kisjankó Bori Emlékkiállítás
19. Ragyogjon a népek csillaga
20. Őszi vásár (Levelek)
21. Békét! (Galambok)
22. Leszerelést!
23. Tárgyaljatok!
24. Hungarofruct
25. Trnka kiállítás (Kulcs)
26. 1919—1959
27. Hunyady János keserűvíz
28. Béke (Mágnes)
29. Aranytábla
30. Harmadik ötéves terv
31. Megvédjük!
32. Békés munkát
33. Vietnam vérzik
34. Új kukorica
35. Minden kéz...
36. Független Magyarország
37. Fórum
38. Kis ujság
39. Lengyel magyar...
40. Gádor kiállítás (Őzike)
41. Gádor kiállítás (Váza)
42. Népművészet
43. Kukoricacsövek malacfejjel
44. Vitigran
45. Ünnepi vásár (Mézeskalács betűk)
46. Vásár (Sátortetők)
47. Cirkusz
48. Népi iparművészet (Fekete korsó)
49. Népi iparművészet (Zöld kancsó)
50. Népi iparművészet (Madaras tányér)
51. Kék madár
52. Francia könyvkiállítás (Madarakkal)
53. Könyvkiállítás (Lillemadárral)
54. Hét pofon
55. Liliom
56. Goldmann kiállítás
57. Ötödik Frank
58. Konzerv.
59. Sajtó—fotó

KISGRAFIKA: könyvék, könyvcímlapok, emblémák, hirdetések, prospektusok stb.

Felelős kiadó: a kiállítási intézmények igazgatója — 65.7103 — Kossuth Nyomda, Budapest

filo

filo

PLAKÁTKIÁLLÍTÁSA

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA • 1965 • DECEMBER

Filo (dr. Mihályfi Ernőné) a valóban magas képzettségű grafikus művészeink közé tartozik. A par excellence alkalmazott grafikát műveli, mert mindig nagyon konkrét dologról kell szólnia, azt kell közhírré tennie. A plakát ugyanis a „közhírré tétetik" -nek a vizuális művészi megjelenése. Iskoláit már teljes céltudatossággal választotta, a középiskolai érettségi után egyenesen Münchenbe ment s a Staatsakademie für Angewandte Kunst hat teljes évfolyamát végezte kitűnő eredménnyel. Tanárai, a szakma akkori kiváló mesterei, Fritz Helmut Ehmcke és Emil Praetorius, valamint művészettörténeti professzora, Wilhelm Pinder voltak. Az Akadémia elvégzése után 1933-ban Budapestre tért vissza, és az Athenaeumnál könyvcímlapokkal, napilapokban és folyóiratokban szellemes hirdetésrajzokkal mutatkozott be. Csomagolásterveket, címkéket és sok másfajta, más rendeltetésű kisgrafikát készített ez időben. Plakát-megbízásokat akkoriban nemigen kapott, s összesen két plakátja jelent meg a háború előtt, az is vidéken.

Plakátművészetének kibontakozását, sőt kivirágzását a felszabadulás hozta viszonyok tették lehetővé. Máig emlékezetes „Minden kéz vegyen részt az újjáépítésben" című politikai plakátja, amelyen vörös téglát tartó szürke (fotó) kezek ismétlődő ritmusa hívja magához a tekintetet. A motívum-ismétlődés ezután szinte ismertető jele lesz a Filo plakátoknak s találkozunk számosan ismétlődő vörös csillagokkal és számtalan sokaságú gyümölcs, kukorica, rózsa szőnyeg-szerű alkalmazásával, amelyekhez, rendeltetésük szerinti jó, kihívó szöveg csatlakozik szerves együttesbe. Az építő kezek később könyveket tartanak — kínálnak —, a soron következő feladatoknak megfelelően. Nem volt az elmúlt húsz esztendőnek olyan politikai ünnepnapja vagy munka programja, amihez Filo ne adta volna a maga erőteljes, mindig a dolog leglényegét megragadó s az ezzel egybevágóan megragadó formában jelentkező propagandáját. A Centenáriumra Végh Gusztáv címerével készített nagyhatású plakátot s az ugyancsak centenáriumi kokárdás plakátján a nemzeti színű szalag már nem csupán az emlékezést, de a nemzeti összefogás aktualitását jelzi, mintegy előfutáraként a Népfront mozgalomnak, amihez később szintén sok szép plakáttal járult. Rendkívül finom, betűs plakátja volt a Felhívás — bár szedett szöveggel, de nagyon stílusos betűkkel —, amire mindössze egy kis piros-fehér-zöld pántlikát rajzolt s amitől mégis árasztotta a szabadságharc levegőjét.

Kitűnő plakátjainak forrása vitán felül társadalmi érdekeltsége, a haladás fáradhatatlan szolgálata és nem utolsó sorban bő buzogású grafikus-invenciója. De a kitűnőek között, számos békeplakátja között is a legkitűnőbb a világraszóló N E M !, amelyet ma már úgyszólván minden ország békemozgalma — keleti és nyugati egyaránt — felhasznál, mert magáénak vallja. Mindig aktuálisak, tehát időállók a November 7-re és Május 1-re készített plakátjai. A felszabadulás óta rendezett és bátran állíthatjuk, nagyon nívós plakátkiállításokon akár politikai vagy kulturális, tehát eszmét, akár kereskedelmet, tehát árut propagáló plakátjai csakúgy, mint az utcán, funkciójukban, a kiállítóterem falán is magukhoz vonzották a szemet és figyelmet. A mindennapi élet kis örömei (Ünnepi vásár), vagy a termelés országos súlyú kérdései teljes értékű propagandát nyernek Filo plakátjain. Mégis — pictor politicus — politikai plakátjai nemcsak propagálnak — hirdetnek, hírt adnak valamely ügyről —, de agitálnak, vagyis tanítanak, meggyőznek, megnyernek. S minthogy a politikai plakát elsőrendű feladata az agitáció, talán minősítésnek számíthat, ha megállapítjuk: Filo plakátjai az elmúlt húsz év alatt szuggesztív agitátorai voltak a békének, a haladásnak, a szocializmus építésének.

Úgy véljük, első gyűjteményes kiállítása meggyőző érv művészi és világnézeti progresszivitásának egysége mellett.

Oelmacher Anna